

Thoeers Woeardebook

Thoeers

Woeardebook

Inhoudsopgave

7	Woord vooraf
15	Ten geleide
21	Thoears-Nederlands
211	Nederlands-Thoears
229	Appendix
236	Colofon

Woord vooraf

Peter Bokken
Jan Corstjens
Arnold Dehing[†]
Mariet Dehing
Madeleine Levels-Adams
Jeu Meex
Huub Parren
Mien Parren-Coelen
Rianne Rulkens-Tonnaer
Har Sniekers
Laurens Stakenborg
Marijke Tonnaer

Thorn, oktober 2011

Het lijkt tegenstrijdig, maar terwijl voortgaande globalisering onontkoombaar is, zal de directe omgeving van mensen een steeds belangrijkere plaats krijgen.

Is het mede daarom dat twee initiatiefnemers in de zomer van 2004 een oproep in het plaatselijk contactblad plaatsten voor medewerking aan een lokaal dialectwoordenboek en andere Thornenaren zich direct voelden aangesproken?

De vraag ‘Waarom een woordenboek voor Thorn?’ werd niet gesteld. En zou die gesteld zijn, was het antwoord geweest ‘Waarom niet?’

Eén van de allereerste medewerkers, Arnold Dehing, vertelde enthousiast dat hij al een hele verzameling dialectwoorden had, waarmee hij van plan was iets te gaan doen.

Dus dat kwam als geroepen. Van zijn uitgebreide woordenlijst heeft een tiental vrijwilligers de vruchten kunnen plukken en zijn voorwerk vervolmaakt.

Deze eerste woordenschat werd na naspeuring aangevuld met de notities van eigen dorp uit de *SGV-dialectenquête* van 1914 en uit vragenlijsten voor het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* bij de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde. Verheugd waren wij daar ook een grote verzameling trefwoorden met spreekwijzen en gezegdes aan te treffen van de heer Brouns. Verder raadpleegden wij bronnen in het Meertens Instituut te Amsterdam.

De dichtbundels *Ieëwigmoos* en *Knapkook* van Har Ramakers werden aandachtig doorgenomen evenals teksten van de plaatselijke

carnavalsliedjes of zomaar ter hand gestelde vroegere knipsels en gelegenheidsversjes. Oproepen in De Wingerd zetten verschillende inwoners en oud-inwoners van Thorn ertoe aan ook een lijstje te maken en in te leveren.

Woordenboekschrijvers uit andere plaatsen en streektaalfunctionaris Pierre Bakkes zetten ons op het goede spoor. De trein kon gaan rijden.

Een eerste systematische registratie van al deze losse woorden en uitdrukkingen werd aanvankelijk in de hele werkgroep besproken. Er werd flink gediscussieerd en veel gelachen. Maar zo schoot de reis niet op. Het tempo verhoogde door deelgroepen te formeren. Deze werkten nu afzonderlijk letters uit en boden ze daarna aan voor gezamenlijke bespreking. Enkele oudere en oud-Thornenaren werden benaderd om op

hun beurt met hun kennis en inzicht onze vastlegging nog eens nader te bekijken. Met deskundigheid, enthousiasme en plezier van velen bereikten wij zo het eindstation.

Nu heeft u het resultaat van zeven jaar intensief doorwerken in handen. Een uniek naslagwerk om trots op te zijn. De gesproken rijkdom van onze ouders vastgelegd in een fraai vormgegeven boekwerk. Om te lezen, ervan te genieten, maar ook om te gebruiken en door te geven aan onze kinderen. Want taal is de hartslag in het leven van mensen. Zeker onze moedertaal.

Een woordenboek samenstellen betekent keuzes maken. Hoe zorgvuldig en nauwgezet wij ook te werk zijn gegaan, vast staat dat het boek niet volmaakt is. Ongetwijfeld zullen wij woorden hebben weggelaten die een ander

wel had opgenomen. En ook hebben wij ons zeker laten verleiden tot het opnemen van woorden die deze of gene overbodig vindt.

Velen zijn ons bij de totstandkoming van dit woordenboek behulpzaam geweest.

Wij denken aan de subsidiegevers, bedrijven, sponsors, begunstigers, donateurs en particulieren die dit project van het immaterieel erfgoed van Thorn met grote en kleine bedragen hebben gesteund. Hun namen staan achterin vermeld. Ook Joep Pohlen verdient met zijn in het oog springende vormgeving aandacht op deze plaats.

Wij wensen u veel plezier en inspiratie bij het gebruik van dit boek.

Ten geleide

Met de uitgave van dit woordenboek willen de samenstellers een handreiking bieden aan al degenen die het dialect van Thorn zorgvuldiger willen spreken, lezen en schrijven.

Oude woorden die niet meer gesproken worden, zijn veelal weggelaten. Er staan relatief veel woorden in uit de wereld van de blaas-muziek, het boerenbedrijf en de kleiwaren-industrie. Ook plaatselijke toponiemen, straatnamen, kinderversjes en veel gebruikte voornamen zijn opgenomen. Om de leesbaarheid te bevorderen is het lemma zo eenvoudig mogelijk ingericht en zijn er zo weinig mogelijk afkortingen gebruikt.

De richtlijnen van de algemeen aanvaarde *Spelling 2003 voor de Limburgse dialecten* zijn bij het documenteren uitgangspunt geweest.

Thorns-Nederlands

Het grootste onderdeel is de lijst van woorden die in het Thorns gebruikt worden en werden. Veel trefwoorden zijn met voorbeeldzinnen vermeld om het gebruik in een passende context te plaatsen. Een bewuste keuze. Ook staan er veel uitdrukkingen, spreekwoorden en zegswijzen in. Deze zinnen staan schuin gedrukt. Woorden die geheel of nagenoeg geheel overeenstemmen met de standaardtaal of een vreemde taal zijn niet opgenomen. Wijkt een afgeleide vorm echter sterk af of hoort er een typische dialectuiting bij, dan is dit wel vermeld.

Voorbeeld: auto – uiteke; koe – kuuj

Nederlands-Thorns

Deze lijst verwijst alleen naar hoofdwoorden. Het is een beknopte opsomming zonder uitdrukkingen of voorbeelden met koppeling naar het dialect. Bedoeld voor die lezer die de vertaling wil opzoeken en nog niet goed thuis is in het Thorns.

Praktische opmerkingen voor het gebruik

Bij zelfstandige naamwoorden staat achter het trefwoord het woordgeslacht, gevolgd door het meervoud. Daarna volgt eventueel het verkleinwoord. Ook staan hier mogelijke synoniemen. Is het verkleinwoord een op zichzelfstaand vaak voorkomend woord, dan staat het als apart trefwoord opgenomen. Vervolgens komt de betekenis of omschrijving, al dan niet met voorbeeldzin.

Het bijvoeglijk naamwoord wordt gevolgd door de vergrotende en overtreffende trap. Bij minder vaak voorkomende bijvoeglijke naamwoorden is dit achterwege gelaten. Bij de zwakke en sterke werkwoorden staan de tegenwoordige, verleden en voltooid tijd achter het hele werkwoord. Deze vervoegingen staan alleen bij het hoofdwerkwoord, niet bij het daarvan afgeleide samengestelde werkwoord.

Bij de onregelmatige werkwoorden zijn alle vormen vermeld.

Sleep-en stoottoon

De Limburgse dialecten kennen het typische verschijnsel van sleep- en stoottoon.

Dit komt tot uiting in duur en toonhoogte van de lettergreep. Bij de sleeptoon wordt de lettergreep langer aangehouden en is er verschil in toonhoogte. Bij de stoottoon is een korte en stotende klank te horen. Ook het Thorns dialect doet hieraan mee. In dit woordenboek worden de sleep- en stoottoon alleen daar met een teken weergegeven als de woorden enkel en alleen door het optreden van sleep- of stoottoon van elkaar in betekenis verschillen. Deze tekens staan dan meteen achter de klinker(s) van het tussen rechte haakjes gezette woord.

Voorbeeld:

[tieë~n] = teen, tenen; [tieë\ n] = tien

[moea~r] = wortel; [moea\ r] = waterketel

Afkortingen en tekens

Omwillen van de leesbaarheid is de inrichting van het lemma beperkt tot de volgende tekens en afkortingen:

m. = mannelijk woord

v. = vrouwelijk woord

o. = onzijdig woord

[~] = sleeptoon

[\] = stoottoon

< = komt van

~ = herhalingsteken lemma

Spelling van het Thorns

1. Klinkers

De klinkers zijn hetzelfde als in het Nederlands.

Bijzondere klinkers zijn:

de è van	bèd, zègke bed, zeggen
de ó van	hóndj, zón hond, zon
de ö van	mös, plökke mus, plukken
de ae van	laeve, paerd leven, paard
de ao van	maon, haok maan, haak
de äö van	väöl, häökske veel, haakje

2. Tweeklanken

Bijzondere tweeklanken zijn:

de ieë van	twieë, vieë twee, vee
de oea van	Thoeat, roead Thorn, rood
de uue van	vuuer, duueske voor, doosje
de aej van	traej, baeje tree, bidden
de uuj van	luuj, kuuj lieden, koeien
de ej van	weije, bezej waaien, besef
de eej van	sneej, deej snee, deed
de äöj van	dräöj, väöj draden, vouwen
de aøj van	braøj, aøj braad, oud

de ooj van	spooj, tegooj spoed, goed
de aaj van	flaaj, sjaaaj vlaai, schade
de oew van	moew, geboew mouw, gebouw
de aw van	gaw, flaw gauw, flauw

3. Medeklinkers

De medeklinkers zijn hetzelfde als in het Nederlands.

Bijzondere medeklinkers zijn:

de gk van	rögke, zègke ruggen, zeggen
Maar we schrijven	rök, ich zèk rug, ik zeg
de sj van	sjoon, sjiene schoenen, schijnen

De j wordt in een medeklinkergroep in principe maar één keer geschreven en wel aan het eind.

Dus:	blindj, kantj blind, kant
------	------------------------------

Bij woorden als zejje, mejje schrijven we gezejdj, gemejdj.

4. De t of d aan het eind

Als een woord in het Nederlands aan het eind een d heeft, blijft die ook in het Thorns bewaard. Is in het Nederlands geen voorbeeld mèt d, dan schrijven we doorgaans een t, want die klinkt daar ook.

Dus:	hóndj, versjèt hond, vork
------	------------------------------

Soms staat de t of d midden in of aan het eind van een woord tussen haakjes om recht te doen aan de variatie in de uitspraak. Sommige mensen zeggen gezagd, anderen gezag. Ook hoor je gezicht en gezich naast elkaar.

5. *Het woordje se*

De onbeklemtoonde vorm van doe (dich) is se.
Dit is één woord dat los wordt geschreven.

Dus:	geis se, duis se
	ga je, doe je
en ook	es se wils
	als je wil

6. *Internationale woorden*

Woorden die het Nederlands uit vreemde talen heeft overgenomen, worden ook in het Thorns zo veel mogelijk ongewijzigd geschreven.

Dus: televisie, computer, chirurg, jury, chatte.

Thoeers-Nederlands

van aaf toet en mèt Azeraoj

aaf = af, klaar. *De knuij aaf höbbe*: kapot moe zijn na inspanning. *De sjötte van Thoeaer höbbe t'r achtiëen aaf*. *Det is neet de kop aaf*: dat valt nog mee. *Det werk höb ich aaf*. *De vogel aaf höbbe*: gezegd wanneer iemand een goede prestatie geleverd heeft. *Doe bès aaf*: je beurt is voorbij, gezegd bij spel. *En dao is 't mèt aaf*. *Oppe kop aaf*. *Van ziene tekst aaf zeen*: afgeleid, in de war zijn.

aaf en toe = af en toe. *Aafen toe kumtj d'r nog ins*.

aafbaedele = bij elkaar bedelen.

aafbaeje = afbidden. *Vratte laote aafbaeje*.

aafbeje = afdingen, gebruik bij verkoop van vee en andere landbouwproducten waarbij de koop met een handklap werd bekrachtigd.

aafbeustele = 1. afborstelen; 2. aframmelen.

Emes duchtig aafbeustele.

aafbiete = afbijten. *Zien nieëgels aafbiete*.

aafbinje(le) = in de oogsttijd schoven binden.

aafblajere ook **aafblaje** = 1. gewas van blad ontdoen voor rijping van de vrucht; *Ich mót de selderie nog aafblajere*. 2. afbladderen. *Die vèrf is waal flot aafgeblajerdj*.

aafblaoze = afblazen, afgelasten. *De rippetiesie is aafgeblaoze*.

aafblieve = afblijven.

aafbloete = zand en onkruid verwijderen van kleiopslag.

aafbraak m. = afbraak, puin, sloop. *Vanne aafbraak van 't Stift boewdj ze in Thoeaer de hoezer op*.

aafbraeke = afbreken.

aafbranje = afbranden. *Hae waas gans aafgebrandj*: hij was helemaal op. *'t Hoes is toette gróndj aafgebrandj*. *Vèrf aafbranje*.

aafdaak o. = afdak.

aafdampe = afdruipen, ervandoor gaan. *Mètte stert tösse de bein aafdampe*.

aafdoon = 1. afdoen, in oogsttijd gewas plukken; *Ich mót de gaes(t) nog aafdoon*. 2. een einde maken aan. *Dao mós se 't neet mèt aafdoon*.

aafdrejje = 1. afdraaien op draaibank; *Ich höb dae taofelpoeat get aafgedrejdj*. 2. afslaan in verkeer. *Bie d'n toeare mós se rechts aafdrejje*.

aafdrinke = 1. het vat leegdrinken; 2. na onenigheid samen een glas drinken. *Wae höbbe de ruzing mer aafgedrónke*.

aafdrök m. = afdruk, kopie.

aafdruege = 1. afdrogen; *Höbs se d'n aafwas al aafgedruegdj?* 2. een pak rammel geven; *Ich höb dae ins flink aafgedruegdj!* 3. flink verliezen. *De tieëngestenjer haet ós rejaal aafgedruegdj*.

aafdrueg(handj)doek m. = theedoek.

aafgaeve = 1. afgeven; *Daen ink geuftj aaf*. 2. op iemand schelden; *Doe mós neet zoea op 'm aafgaeve*. 3. omgaan met mensen van lager allooi. *Doe mós dich neet mèt det volk aafgaeve*.

aafgank m. = 1. afgang; *D'n twieëdje pries van de harmonie waas einen aafgank!* 2. stoelgang.

aafgaon = 1. afgaan; *De klantje aafgaon óm bestèllinge op te numme*. *De sjuuët ging te vreug aaf*. 2. ontlasting hebben; *Hae kan al ei paar daag neet aafgaon*. 3. naar beneden gaan; 4. iets goed kunnen. *Det geit dich good aaf*.

aafgaondj = afgaand. *Aafgaondj op dien wuuerd mót ich dich toch waal geliek gaeve*.

aafgebraktj = afgejakkerd. *Vreuger maakdj wae ein ker van einen aafgebrakdj kinjerwage*.

aafgelaefdj = afgeleefd. *Zie zuut t'r aafgelaefdj oet*.

aafgewinne ook **aafwinne** = afwennen, afleren. *Det rouke mós se dich ins aafgewinne*.

aafhange = 1. afhangen; *De tummerman mót de vuuerduuer nog kómme aafhange*. 2. afhankelijk zijn van. *Of wae gaon wanjele hingtj van 't waer aaf*.

aafhenger m. **aafhengers**, **aafhengerke** = hangplant. *De aafhengers aan de rame in Thoeaer staon sjoean*.

aafhaoje = afhouden, niet op in gaan. *Haod dich dao van aaf, jóng!*

aafhoeale = afhalen. *Emes vanne trein aafhoeale*.

aafhouwe = 1. afhakken, afslaan; 2. er vandoor gaan. *Ich houw aaf. Houw toch aaf!*: ga toch weg.

aafkäöre = afkeuren.

aafkeime = afkraken, kritiek geven op. *Emes aafkeime.*

aafketse = 1. afketsen; 2. veel lopen, rijden. *Wae höbbe hieël get aafgeketstj vandaag.*

aafkeule = afkoelen.

aafkieke = afkijken.

aafkniepe = afknippen.

aafkoeake = afkoken.

aafkómme = 1. naar beneden komen; *Kóm van 't daak aaf!* 2. aan komen zetten met. *Wiene kums se ins aaf mèt die cente?*

aafkoupe = afkopen, iets overnemen tegen betaling. *Vratte aafkoupe*: wratten (tegen betaling) laten afbidden.

aafkratse = afkrabben. *Vèrf aafkratse.*

aaflaje = afladen. *De ker is aafgelaje vol. Wae höbbe de ker aafgelaje.*

aaflaot v. **aaflaote** = 1. aflaait; *Einen aaflaot verdene.* 2. afvoer van de goot. *D'n aaflaot is verstoptj.*

aaflaote = naar beneden laten zakken. *De rol-loeke aaflaote.*

aaflebbere = aflikken.

aaflègke = 1. afleggen van een dode; 2. een kaart wegleggen, term bij het kaartspel.

aafleie = afleiden.

aaflekke = aflikken. *Dao leks se dich doem en vinger bie aaf. Vreuger lekdje vööl minse d'n telder nog aaf.*

aaflieëre = afleren.

aafliene = aflijnen, lijnen trekken op het sportterrein.

aaflitse = afglijden.

aafloestere = afluisteren.

aaflege = loochenen, ontkennen.

aafmake = 1. afmaken, voltooiën, beëindigen; 2. doden; 3. omheinen. *De wei aafmake mèt toendraod.*

aafmeije = afmaaien.

aafmëlke = het laatste restant melken. *Ich mót de koe nog aafmëlke.*

aafnumme = afnemen.

aafpaole = afrasteren, afbakenen.

aafpeigere zich, peigertj zich aaf, peigerdje zich aaf, zich aafgepeigerdj = zwoegen.

aafpenne = 1. veel schrijven; 2. strafwerk schrijven. *Vanne meester oppe sjoel móste wae hieël get aafpenne.*

aafraofele ook **aafraffele** = afraffelen. *D'n daeke haet vandaag ziene praek ouch mer aafgeraofeldj.*

aafremmele = 1. te hard laten lopen van een dier; *Bès se 't paerd weer aan 't aafremmele?* 2. afjakkeren. *Einen afgeremmeldje fiets.*

aafriete = 1. afscheuren; 2. een wind laten.

Waat stinktj 't hie, waem haet t'r einen aafgerete?

aafritse = rissen. *De roeaj bieëre aafritse.*

aafrope = 1. afroepen; 2. afkondiging van een voorgenomen huwelijk in kerk. *Vuuerdet se trouwdjes, woors se inne kirk drie kieër aafgerope.*

aafsjaere = afscheren.

aafsjafe = afschaffen. *Hieël get heiligedaag zeen aafgesjaftj.*

aafsjetje = afschieten. *De vogel aafsjetje bie 't kuueningssjetje.*

aafsjödde = 1. afschudden; *Gank de proeme ins vanne boum aafsjödde.* 2. afgieten. *De aerpele aafsjödde*: de aardappels afgieten; zeggen mannen als ze naar de wc gaan plassen.

aafsjoep = het bovenste laagje grond met de platte **sjoop** (een soort schop) afsteken.

aafsgrabbe = afschrappen.

aafsjuuere = afscheuren.

aafsjuve = 1. afschuiven, de schuld aan iemand anders geven; 2. geld toestoppen. *Opa haet mèt de kirmes nog get aafgesjoeave.*

aafslaon = 1. afslaan; *Niks aafslaon es vlege.* *Rechs en links aafslaon.* 2. laten ophouden. *'t Ging neet good oppe rippetjesie: de dirigent sloog nogal dèk aaf vandaag.*

aafslikke = afslikken, doorslikken. *Vreuger kreegs se de laevertraon neet aafgesliktj.*

aafsloete = afsluiten.

aafsnieje = 1. afsnijden; *Snie mich ein sneej wèk aaf.* 2. stevig de waarheid zeggen. *Dae hób ich t'r ein aafgesneje.*

aafsniejer m. = strak gespannen draad om kleistrengen te snijden; werd vroeger in de steen- en dakpannenfabriek gebruikt.

aafspanne = uitspannen. *'t Paerd aafspanne.*

aafspanning v. = een herberg waar de koetsier ook zijn paard kon verzorgen of stallen. Het Kapelhuis bij de Kapel onder de Linden in Thorn was in de eerste helft van de 20^e eeuw een aafspanning.

aafspeule = afspoelen.

aafspraeke = afspreken.

aafspuuele = afspelen. *'t Stök waas nog neet aafgespuueldj of ze begôte al te klappe. Dao haet zich vreuger hieël get aafgespuueldj.*

aafstaeke = afsteken. *De kroete aafstaeke.*

Veurwerk aafstaeke.

aafsterve = afsterven. *Ei verke laote aafsterve oppe leier.*

aafstoeka = afstoken, gewassen verbranden, bermen afbranden.

aafstoete = afstoten.

aafstraeve = iemands mening betwisten. *Zit mich hie noe neet aaf te straeve!*

aafstraove = afstraffen.

aafstrieje = in een gesprek bestrijden wat er gezegd is, ontkennen.

aafstrieke = 1. afstrijken; 2. in de steen- en pannenfabrieken: het afstrijken van kleivormen om de overvloedige klei van de pannen- en steenvormen te verwijderen. 3. de laatste laag verf aanbrengen; 4. al het wasgoed strijken.

aafstrieker m. = een beuken lat voor het gladstrijken van de kleivorm.

aafstruipe = 1. afstropen, villen; 2. gericht zoeken. *Hae struipdje al aaf óm ziene fiets trök te vinje.*

aafstumme = afstemmen.

aaftraeje = 1. aftreden, ontslag nemen; 2. met voetstappen een maat uitzetten. *Vuuer stop-piepeke troeaje wae aaf waem 'm mós zeen.*

aaftrèkke = 1. aftrekken; *De kroete aaftrèkke:* de bieten uitdunnen. 2. een foto maken; *Dae höb ich stiekem aafgetrokke!* 3. zich ~ = masturberen (bij mannen).

aaftrèkker m. = vloerwisser. *Ze kómme 'm mèt d'n aaftrèkker t'r aan:* ze korten hem op zijn salaris.

aaftroefe = aftroggelen. *Emes get aaftroefe.*

aaftroeve = aftroeven. *Hae haet 'm de slaag aafgetroefdj.*

aafvaege = afvegen. *Zich örges de vot aan aafvaege:* zich nergens iets van aantrekken

aafvange = 1. onderscheppen; 2. afvangen, iemand te slim af zijn; *Emes de vluue aafvange.* 3. afsnauwen. *Hae haet 'm aafgevange.*

aafvare = weggrijden, wegvaren. *Wae höbbe lang genóg gewachtj, laot ós mer aafvare.*

aafveur m. aafveure = afvoer.

aafveurpötje o. = afvoerputje.

aafvrieve = afwrijven.

aafwaoge = afwegen.

aafwas m. = afwas, vaat.

aafwieëre = afweren.

aafwieke = afwijken.

aafwieze = afwijzen.

aafwinjele = afwinden, breigaren afwinden.

Ein streen gare aafwinjele.

aafwinne ook **aafgewinne** = 1. afwennen, afleren. 2. winnen. *Ich höb 'm t'r mèt knikkere drie aafgewonne:* ik heb drie knikkers van hem gewonnen.

aafzeen = afzien.

aafzoepe = opzuipen. *Ei vaat beer aafzoepe.*

aafzunjerlik = afzonderlijk.

aafzwame = 1. veel roken; *In det kaemerke weurtj mich get aafgezwaamdj.* 2. afranselen.

aafzwense = een pak slaag geven, ervan langs krijgen. *Hae haet 'm aafgezwenstj.*

aaks v. ook **haaks** v. = aks, hakbijl.

aan = 1. aan; *Bès se al aan?:* heb je je al aan-gekleed? *Dao is niks aan:* dat is niet moeilijk; dat vind ik niks. *Det haaj mich get aan vuuerdet zie kwaam:* het duurde lang voordat zij kwam. *Det kindj, dao is get aan:* dat kind heeft een aan-geboren afwijking. *De vrindjsap is aan.* *Höb ich get van dich aan?:* wat moet je? *Ich bèn poem aan:* ik ben vermoeid, afgemat van het werken. *Kóm neet aan mien femielie!* 2. bij. *Ane kepel woeane.* *Ane kirk op emes wachte.*

aanbeje = aanbieden.

aanbiete = aanbijten of aanknagen van vruchten door muizen, wild, etc. *Dao laag einen aangebeten appel.*

aanblaoze = aanblazen. *Höbs se de hël aangeblaoze?:* wat heb je een kleur, heb je het zo warm?

aanbraeke = aanbreken. *Ein aangebroeake pak besjute.*

aandoon = 1. aankleden; *Doot dich ins aan.*

2. aandoen; *Doot de lamp ins aan.* 3. iemand

ergens mee belasten; *Det kóns se 'm toch neet*

aandoon. 4. iemand iets aandoen; *Hae duit 'm*

get aan. 5. zelfmoord plegen. *Zich get aandoon.*

Dae is t'r zoea vanaaf, dae duit zich nog ins get aan.

aanduje = aanduwen.

aanein = aaneen, aan elkaar vast

aan-ein-aan = direct achter elkaar, doorlopend. *Aan-ein-aan liktj d'r mich te koejenere.*

aaneinhange = aan elkaar hangen. *Die hange aanein wie klet* (kleefkruid).

aanfóddele = 1. zijn eigen gang laten gaan; *Laot 'm mer aanfóddele.* 2. zich niet netjes kleden. *Zich mètte vastelaovendj get aanfóddele.*

aangaeve = 1. aangeven; *Gaef mich daen hamer ins aan.* 2. aanduiden; *De dirigent haet det good aangegaeve.* 3. beschuldigen; *Pas mer op, anges gaefich dich aan bie de pliesie.* 4. zich inschrijven. *Zich aangaeve om te trouwe.*

aangaon = 1. aangaan; *Det geit dich niks aan.* 2. bezoeken, binnengaan. *Die vrouw zitj altied allein, dao gaon ich ins aan. Laot ós ins aangaon bie die café.*

aangaondje = betreffende. *Ich wil nog get zègke aangaondje de presessie.*

aangaons = voorlopig, vooreerst. *Aangaons wil ich dao nog niks uuever zègke.*

aangelaege(n)heid v. = aangelegenheid.

aangemaaktj = opgezaald. *Dao bès se sjoean mèt aangemaaktj.*

aangewejdje m. = een aangetrouwde. *Det is ein(en) aangewejdje:* die is aangetrouwd.

aangewinne ook **aanwinne** = aanwennen.

aangewuendje v. aangewuendjes = gewoonte.

aanhaoje = 1. aan zijn standpunt vasthouden; 2. kaartterm: aan de slag blijven door met dezelfde kleur terug te komen. *Doe haats roete mótte aanhaoje.*

aanhaojendj = aanhoudend, steeds weer.

aanhenger m. = aanhangwagen.

aanhóddele = aanprutsen.

aanhuaege = ophogen van grond, aanaarden.

aankaarte = 1. aankaarten, ter sprake brengen; 2. iemand erbij betrekken. *Det is 'm neet aangekaartj:* dat bevalt hem niet.

aankalle = 1. iemand over iets aanspreken; *Ich höb 'm dao ins uuever aangekaldj.* 2. aanpraten. *Laot dich niks aankalle, doot waat se zelf wils.*

aankieke = 1. aankijken; *Emes sjeif aankieke.* 2. afwachten. *Wae mótte nog mer ins aankieke waat wae daomèt doon.*

aankisse = ophitsen. *Emes d'n hódj aankisse:* de hond op iemand af sturen.

aankleie = 1. aankleden; 2. opsmukken. *Ein sjoean aangekleidje taofel.*

aankloeate = aanmodderen, prutsen. *Wae kloete mer get aan.*

aanklómmele = aanmodderen, prutsen.

aankómme = 1. zwaarder worden; *In eine korten tied hieël get aankómme.* 2. bezoeken; *Kóm ins aan.* 3. arriveren. *Hae is good aangekómme.*

aanlanje = aanlanden, terechtkomen. *Woea zeen wae noe weer aangelandj!*

aanläöne = aanleunen.

aanläönwuueing v. = aanleunwoning.

Bie Sterrebosch ligke aanläönwuueinge.

aanlègke = 1. aanleggen; *Hae wètj waal wie d'r 't mót aanlègke.* 2. besteden, uitgeven; *Wievöl wils se aanlègke?* 3. zich inlaten met. *Dao mós se dich neet mèt aanlègke.*

aanlèk m. = aanleg, talent. *Hae haet aanlèk daovuuer.*

aanlieëre = aanleren.

aanlinge = aanlengen.

aanlinglimmenaad m. = limonadesiroop. *De kinjer kregge aanlinglimmenaad.*

aanloup m. aanloupe, aanluipke ook **aanluip** m. = 1. aanloop, start; *Mèt ein aanluipke spróng d'r uuever 't Räämkke.* 2. bezoek. *Wae höbbe vól aanluip gehadj.*

aanmake = 1. aanmaken, aansteken; *De lamp aanmake. De staof aanmake.* 2. mengen; *Vèrf aanmake.* 3. op smaak maken; *De slaaj aanmake.* 4. verkering beginnen; *Ze höbbe 't weer aangemaaktj.* 5. opzadelen. *Dao bès se mèt aangemaaktj.*

aanneje = 1. aannaaien; *Eine knoup aanneje.* 2. bedotten. *Emes ein oear aanneje.*

aannumme = 1. aannemen; *De boew van ein hoes aannumme. Ich höb eine noewe handj langer aangenómme.* 2. veronderstellen. *Ich num aan det 't waar is waas se zaes.*

aannummer m. = aannemer.

aanpoeate = 1. aanpoten, hard werken; 2. iemand iets aansmeren. *Ich höb mich aan de duuer get laote aanpoeate.*

aanpóngele = 1. aanklungelen; 2. gauw kleren aantrekken.

aanraoje = aanraden.

aanrèk m. aanrèkke, aanrèkske ook **pómpestein** = aanrecht. *Zèt d'n doorslaag oppen aanrèk.*

aanrieking v. = aanrijding.

aanrope = aanroepen, bidden tot.

*Sint Antoeanius bēste vrindj,
zörg det ich miene sluuetel vinj!*

aansjete = 1. wild aanschieten bij de jacht;

2. iemand aanspreken om iets te vragen.

aansjiete = verklikken, iemand verraden. *Emes aansjiete.*

aansjuve = aanschuiven. *Hae sjuuftj mer get gaer aan.*

aanslaag v. = aanslag.

aanslaan = aanslaan.

aansnieje = aansnijden. *Waem snietj de flaaj aan?*

aanspender m. aanspenders, aanspenderke = beginneling.

aanspoeare = aansporen.

aanspraek = 1. aanspreken; 2. ter verantwoord-
ding roepen. *Dao wil ich 'm nog waal ins uuever aanspraek.*

aanspraok m. = aanspraak. *Aoj minse höbbe gaer aanspraok.*

aanstaek = 1. aansteken; *Ein kaes aanstaek.*

2. besmetten; *Ich bēn verkaodj, doe höbs mich aangestoeake.* 3. enthousiast maken; *Doe höbs mich werkelijk aangestoeake óm mèt te gaon.*

4. verrot zijn. *Einen aangestoeaken appel.*

aanstandj m. = aanstellerij. *Aanstandj make:*
zich aanstellen.

aanstandjmaeker m. = aansteller, aanstelster.

aanstaon = 1. aanstaan; *De radio stuit nog aan.*

2. bevallen, behagen; *Det stuit mich waal aan.*

3. goed (af)gaan. *Hae haet 't good aanstaon.*

aanstaondje¹ = aanstaande, komende.

aanstaondje² m./v. = verloofde.

aanstoeat m. = aanstoot, ontstemming. *Det maedje goof aanstoeat mèt die korte klèdjes.*

aanstoeate = aanstoten.

aanstreng zich, strengtj zich aan, strengdje
zich aan, zich aangestrendj = zich inspannen,
moeite doen.

aanstrieke = aanstrijken. *Ei zwaegelke aan-
strieke. Ich mótt det plekske ouch nog effe mèt vèrf
aanstrieke.*

aanstrikke = aan bestaand breiwerk iets
aanbreien. *Eine noewe boeard aanstrikke.*

aanteikene = aantekenen.

aantóddele = 1. slordig kleden; 2. aanrom-
melen.

aantóffele ook **aantaffele** = op zijn gemak
lopen. *Dao kumtj d'r eindelijk aangetóffeldj.*

aantraeje = 1. aantreden; *Bie det fieëst mós de
harmenie weer aantraeje.* 2. aanstampen,
aantrappen. *Doe mós de gróndj good aantraeje es
se get gepoeatj höbs.*

aantrèkke = aantrekken. *Trèk de nistel van diene
sjoe ins aan, dae zitj los. Trèk dich det mer neet
aan. Zich nörges get van aantrèkke.*

aantuine = aantonen, bewijzen. *Tuin mer ins
aan det 't zoea is.*

aantujele = zich slecht kleden. *Waat höbs se
dich noe weer aangetujeldj?*

aanvange = 1. beginnen; 2. uitspoken. *Die
straatverkes höbbe weer get aangevange.*

aanvare = alvast vertrekken.

aanveule = aanvoelen. *D'n dörpel veultj kaod
aan. Det kóns se toch op dien klómpe aanveule.*

aanveurder m. aanveurders = aanvoerder.

aanvölle = aanvullen.

aanvraete = aanvreten, aantasten.

aanvraoge = aanvragen.

aanvrieve = de schuld geven. *Emes get
aanvrieve.*

aanwerk o. = het begin van het werk. *'t Haet
lang gedoordj, mer 't aanwerk is toch eindelijk
gemaaktj.*

aanwieze = aanwijzen.

aanwinne ook **aangewinne** = aanwennen.

aanwinsel o. aanwinsele ook **gewuuendje** =
gewoonte, tic.

aanwirke = 1. een begin maken met het werk;
2. doorwerken.

aanzeen¹ o. = aanzien, achtting. *Eine börge-
meister haet meital vööl aanzeen.*

aanzeen² = afwachten. *Wae zulle 't nog effe
aanzeen.*

aanzègke = aanzeggen, aankondigen. *Emes de
wach(t) aanzègke. Hae ging de naober aanzègke
det groeatje doead waas.*

aanzètte = 1. aanzetten; *'De blaozers mótte neet
zoea hel aanzètte', zag d'n dirigent. De radio
aanzètte.* 2. aankomen; *Dao kwaam d'r op 't
lès(t) nog mèt aanzètte.* 3. vastmaken; *Eine
knoup aanzètte.* 4. dik maken. *Beer zètj aan!*

aanzwingele = aanzwengelen, aanhangig
maken.

aap m. ape/aep, aepke = 1. aap; *Aap, waat höbs se
sjoean jónge:* wat ben jij een opschepper:

gezegde. 2. kwajongen. *Doe mós geinen aap klumme lieëre*: je hoeft iemand die het goed weet, niet te verbeteren. *leës(t) groeate minse, den klein ape*.

aar v. aar = are, oppervlaktemaat.

aard m. = 1. innerlijke gesteldheid; *Hae haet dao gojen aard*: hij voelt zich daar prettig. 2. karakter, stijl. *Det is noe einmaal zienen aard. Det is oppen aard hetzelfde. Oet d'n aard geslage zeen*: afwijken van de familiekenmerken.

aarde aartj, aardje, geardj ook **are** = 1. aarden, ergens wennen; *Hae is good geardj in Thoeear*.

2. lijken op. *Hae aartj nao zie vader*.

aardig = 1. aardiger, aardigst = eigenaardig; 2. nogal, tamelijk. *Det kumtj al aardig inne buurt*.

aardige m. = rare kwast, eigenaardige, zonderling. *Det is einen aardige!*

aarinkel m. ook **haarinkel** = open wond op de enkel, veroorzaakt door klompen.

aarinkele zich, aarinkeltj, aarinkeldje, ge-aarinkeldj ook **zich haarinkele** = al lopend met klompen de enkels bezeren.

abbrekoeas v. abbrekoeaze, abbrekuueske = abrikoos. *Abbrekoeaze flaaaj mèt reepkes of mèt gruemelkes*.

Abdijcomplex o. = lager gelegen gedeelte aan de zuidzijde van de Abdijkerk te Thorn waar voorheen de gebouwen van het Stift stonden.

Abdijkirk v. = Abdijkerk, voormalige kerk van het stift Thorn, die na de Franse tijd de parochiekerk van Thorn werd. De voormalige parochiekerk werd afgebroken.

abselusie v. = absolutie, vergiffenis van zonden. *Es se dich good gebeehtj haats, kreeges se de abselusie*.

ach(t) = acht. *Zóndig ach daag is kirmes*.

achterblieve = achterblijven.

achterduuer v. = achterdeur.

achterein = 1. achtereen, achter elkaar; 2. zo meteen. *Ich maak dich det achterein*.

achterhaam m. = paardentuig waarmee het achterste van het paard de kar achteruit duwt. *Hae trèktj d'n achterhaam*: hij zet zich nauwelijks in; hij is te lui om te werken.

achterhandj v. = achterhand, het laatst aan de beurt. Bij kaarten: *Hae zitj oppe achterhandj*.

achterin j o. = achterste, achtereind.

achterkuueke v. = achterkeuken, bijkeuken.

achterlajer m. = achterlader, geweer van de schutterij.

achternaef m. = achterneef.

achteroet¹ m. = 1. achteruit (versnelling);

D'n auto inne achteroet zètte. 2. achteruitgang, teruggang; 3. in- en uitgang aan de achterkant.

achteroet² = achteruit. *Achteroet of vueroet gaon*.

achteroetboere = achteruitboeren, in zaken achteruit gaan. *Wae boere achteroet*.

achteroetkiespegel m. = achteruitkijkspiegel.

achteróm m. = 1. achterom; *Achteróm is kirmes*. 2. ruimte achter het huis. *Det hoes haet geinen achteróm*.

achterop = achterop. *Hae kumtj achterop*: hij komt als laatste.

achteropsjöt m. = de laatste schutter van het zestal bij de schietwedstrijd van de schutterij.

D'n achteropsjöt haet 't verrèktj lestig.

achterpandj o. = 1. achterpand, bij kleding; 2. achterliggend pand bij bebouwing.

achtterraad o. = achterwiel.

achterroet v. = achterruit. *De achterroet vanne auto waas beslage*.

achterstoeate = achterstellen. *Det vuurkindj is toch altied get achtergestoeate*.

achterstök o. = achterstuk. *Ein achterstök inne bóks zètte*.

achteruuever¹ = achterover. *Achteruuever of vuueruuever*.

achteruuever² m. = achterover. *Doe, stómmen achteruuever!*: dommerik, scheldwoord.

achterwaege ook **achterwaeges** = achterwege.

achtieën = achttien.

achtieëndje = achttiende.

advekaot m. advekaote, advekäötje = 1. advocaat; 2. alcoholhoudende drank met eieren.

Gaef die dames ins ein advekäötje.

aegerst v. aegerste = ekster.

aegerstoug o. = eksteroog, likdoorn.

aegpin m. = eggentand van ijzer.

aek m. = azijn.

aels v. aelse, aelske = 1. priem; 2. struik; 3. alcoholische drank uit Beek (Limburg), soort kruidenbitter. *Ein aelske mèt sókker*.

Aelse = Elслоo.

aelzeketje o. = elzenkatje.

aenj v. aenje, aendje = 1. eend; 2. sufferd. *Doe bès mich toch ouch ein aenj!*

aenjegaat o. = eendengat. *Wèts se waat?*

Aenjegaat!: dooddoener.

aenjemoos o. = eendenkroos.

aenjepool m. = eendenpoel.

aenjejvot v. = eendenkont, scheldwoord. *Och doe, aenjejvot!*

aerbieër v. = aardbei.

aerd v. = 1. aarde, grond; *Boeaven aerd ligke:*

dood zijn, maar nog niet begraven. *'t Vruustj stein oet d'n aerd.* 2. lemen vloer.

aerdménke o. ook **alvermenke** = aard-mannetje, kabouter.

aerdvoel = dood en begraven. *Ich maak mich dao gein zörg mieë(r) óm, want den bèn ich allang aerdvoel.*

aerpel m. aerpel/aerpele, aerpelke = aardappel.

Aerpele inne zök höbbe: gaten in de sokken hebben. *De stómste boere höbbe de dikste aerpele.*

aerpelekoel v. = aardappelkuil. *Laeve wie eine prins in ein aerpelekoel.*

aerpelekook m. ook **riefkook** = aardappelkook van geraspte aardappels in olie of vet gebakken.

aerpelemetske o. = aardappelmetsje.

aerpelereek m. = aardappelriek.

aerpelesjèl v. = aardappelschil.

aerpelesjuufke o. = aardappelschijfje.

aete¹ ich aet, doe its, hae itj, aat/oet/oeat, geaete = eten. *Hae oeat wie einen heimejjer:* hij at veel.

aete² o. = iets te eten. *Höbs se nog get aete uuever?*

aetestied m. = etenstijd.

aeteswaar v. = levensmiddelen.

aetlieëpel m. = eetlepel.

aeve = 1. even; 2. gelijk.

aevegaer = even graag. *Ich zeen dich nog aevegaer es vreuger.*

aevegood = evengoed.

aevokes = eventjes.

aevel = evenwel.

aeveliërs = eens. *Aeveliërs kloetj dae zich nog ins.*

aevävöl = 1. evenveel. 2. ongeïnteresseerd.

Hae zitj t'r mer vuuer aevävöl bie.

aevewich(t) o. = evenwicht.

aevenzieër = evenzeer.

akkemedere akkemediertj, akkemediertje,

geakkemediertj = aanpassen, goed passen bij, schikken. *Det akkemediertj neet mèt ein.*

Akker = straat in Thorn. *Oppen Akker woeane.*

akkere akkertj, akkerdje, geakkerdj = bouwland ploegen, de akker bewerken.

Akkerwal = straat in Thorn, meestal 't Akker-welke genoemd.

akkoeard o. akkoearde, akkuuertje = akkoord.

Ich bèn daomèt akkoeard. In akkoeard wirke: volgens contract werken.

aksedent o. aksedente, aksedentje = ongeval, onplezierig voorval.

alaaf = carnavalsgroet, vreugdekreet.

al-aoes = elke avond.

Albaer < Albertus.

albestèl m. = bemoeial, iemand die het altijd beter weet als er iets gedaan moet worden.

Alda, Aldje, Eldje < Aldegonda.

aldaag = elke dag.

aldaags = dagelijks.

alík = ook **gans, hieël** = 1. heel, niet (aan)gebroken; *De roet waas gelökkig nog alík. Ich höb nog ein alík pekske bótter.* 2. groot. *Doe kriegs ein alík stök flaaaj.*

aljaors = jaarlijks, elk jaar.

alla ook **allei/alleh** = vooruit. *Alla, kóm noe, wae gaon!*

allabenäör = goed!, uitroep.

allein ook **elein** = alleen.

allemaol = allemaal. *Höbs se ze nog waal allemaol?*

allerhandj = allerhand. *Dao luptj allerhandj volk door Thoeer. Det is allerhandj:* dat ziet er niet rooskleurig uit.

allerhoeagst = allerhoogst. *De vorstin-abdis waas de allerhoeagste in aanzeen.*

allerieës(t) = allereerst.

allerlès(t) = allerlaatst.

allermeis(t) = allermeeest.

allernoetste = allernieuwste.

allewiel ook **allewieles** = tegenwoordig, thans. *Allewiel is 't drök oppe waeg.*

allich(t) = allicht, natuurlijk. *Mèt zoeavöl minse bie-ein is t'r allich(t) eine dae get te knotere haet.*

almaondj(e)s = elke maand, maandelijks.

almiddigs ook **almiddes** = elke middag.

Almiddigs geit zie get unjere.

almöriges = elke morgen.

alnachs = elke nacht.

alsóndes ook **alsóndigs** = iedere zondag.

Freuger móste wae alsóndes nao de mès.

altaor o. altaore, altäörke = altaar.

alterasie v. = ophef, opwinding. *Waat ein alterasie óm niks.*

altied = altijd.

alvermenke o. ook **aerdmenke** = aard-mannetje, kabouter.

alwaekes = elke week. *Alwaekes waas t'r lofane kepel.*

alzelaeve = altijd, vast en zeker. *Dae kumtj alzelaeve te laat. Ich gluif alzelaeve det ich de duuer toe haaj gedaon.*

ambachsjoel v. = ambachtsschool. *Van Thoeaar móste ze freuger nao Remunj nao de ambachsjoel.*

ambetant ambetanter, ambetantst ook **ammetant** = vervelend, hinderlijk.

ambetanterik m. = vervelend persoon, klier.

ammezjuur o. = lipspanning voor 't bespelen van een blaasinstrument. *Ich höb gein ammezjuur mieë.*

ambras m. ook **miserie** = trammelant, misère. *Maak toch neet zoeavööl ambras om zoean bietje.*

ame = amen.

Rijmpje:

*'Ame', zag de köster van Zwame
zag pestoeaar van Neel
dae de bóks oet veel!*

ammie m. = onaangenaam persoon. *Eine viezen ammie:* iemand die er vies uitziet.

ammetäör m. ammetäörs = amateur.

ammezasie v. = plezier.

ammezere ammezeertj, ammezeerdje, geammezeerdj = amuseren.

amessant ook **impessant**, **innegang** = terloops. *Gank nao de bekker en den geis se amessant ouch efkes bie de slechter aan.*

An < Anna.

andievie v. = andijvie.

Andrees < Andreas.

ane = aan de, samentrekking.

ang m. = pen van houtverbinding.

Angelien < Angelina.

anger ange(r)ste = 1. ander; *Óm de angeste waek bèn ich ane buuert.* 2. komende. *Die anger waek kóm ich trök. Toet anger daag.*

angere m. angere = andere, anderen. *Det höbbe die angere gedaon.*

angermans = andermans, van iemand anders.

anges ook **ange(r)ster(s)** = anders. *Det mós se angesters doon. Ich mót noe heives, anges bèn ich te laat.*

angesóm ook **ómmesang** (woordgrapje) = andersom.

anggaat o. = pengat bij houtverbinding.

Ansfriedstraot = straat in Thorn, vernoemd naar de stichter van Thorn.

antjwoeard o. antjwoearde = antwoord.

antjwoearde antjwoeartj, antjwoeardje, geantjwoeardj = antwoorden.

antresiet m. = antraciet, steenkoolsoort. *Goeaj nog 'ns get antresiet in d'n haard.*

aod aojer, aodst = oud. *Aod waere. Aoj men. D'n aojen daag. D'n Aoje Limburger is nog noeat in Thoeaar gewaes. Det is ei sterk stök in een aoj bóks. Ein aoj bet:* een kletsmaajor. *Ein aoj zoes:* een kletstante. *Es aoj sjeure gaon branje, zeen ze slecht te blusse:* werd gezegd van iemand die op oudere leeftijd verliefd werd. *Op einen aoje fiets mós se 't lieëre. Stoeak d'n aoje kraom mer op.*

aodshaer ook **aodsher** = oudsher. *Van aodshaer ginge de kinjer vuuer Paose mètte kleppers/klup rónjdj.*

aodwieverbal o. = oudewijvenbal, verkleed carnavalsbal

aoft v. aofte = fruit, gedroogde appels en peren. *Dao höbbe ze nog aofte. Die haaj ei gezicht wie ein aoft.*

aofteflaaj v. = vlaai van gedroogd fruit.

aoh = oh. *Aoh jummig genaoje!*

aoh jui = o jee, schrikreactie.

aoj v. = platte uitdrukking voor oude vrouw. *Die aoj van hienaeve.*

Aoj Trambaan = Oude Trambaan, straatnaam in Thorn.

aojbette aojbetj, aojbedje, geaojbetj = kletsen.

aoje m. = een oude, een oude man. *Daen aoje.*

aojelijk = ouwelijk.

aojer m. aojers = ouder: vader of moeder.

aojerdóm m. = ouderdom.

aojere m. aojere = oudere, ouderen.

aojershoes o. = het ouderlijk huis.

aojerwèts = ouderwets.

aojhoor v. = ouwehoer.

aojhoorderie v. = kletspraat, onzin.

aojhore aojhoortj, aojhoordje, geaojhoordj = ouwehoeren, gezellig kletsen. *Wae höbbe sjoean geaojhoordj aan 't befèt nao de rippetiesie.*

aojluuj = de ouders, de ouderen. *Oos aojluuj hōbbe die anger daag gouje broelof.*

aojōmmig ook **jōmmig** = jeminee, uitroep.

aojtutte aojtutj, aojtudje, geaojtutj = gezellig kletsen.

Aoke = Aken. *Kölle en Aoke zeen ouch neet op einen daag geboewdj.*

aol m. äöl, äölke = aal.

aolskoet m. = soort meerval.

aom¹ m. äömke = adem. *In einen aom doorwirke.*

Waat hōbs doe ei vies äömke.

aom² v. = aam, inhoudsmaat. *Ein aom beer:* 120-150 liter bier.

aome ook **aomhoeale** aomtj, aomdje, geaomdj = ademen.

aomere ook **houtskoel** = houtskool, smeulende as in strijkijzer. *Doot get aomere in 't striekiezer.*

aomere-iezer o. = strijkijzer, verwarmd met houtskool of kolen.

aomeretang v. = houtskooltang, pook.

aomhoeale ook **aome** = ademen.

aomsgaat o. = 1. galmgat in kerktoren; 2. gat in kledingstuk (spottend bedoeld).

aomzeiksel v. aomzeiksele, aomzeikselke = mier.

aomzeikselehoup m. = mierenhoop.

aor v. aore, äörke = 1. korenaar; 2. nerf; 3. bloedader. *Dao is mich ein äörke gesprōnge in 't oug.*

äörtje o. = 1. oude koperen halve cent; 2. rond ijzeren roostertje voor koek of vlaai ook

häörtje, kokenäörtje, flajenäörtje. *Vreuger bewaardje m'n de flaaj op äörtjes.*

aos¹ o. = lokaas.

aos² m. äös, äöske = knoest in hout; *Op einen aos houwe:* zich misrekenen.

aos³ m. äös/aoze, äöske = aas bij kaartspel.

aovel m. aovele, äövelke = alver, kleine maasvis.

aovele aoveltj, aoveldje, geaoveldj = met vliegen op vis vangen.

aovendj m. aovendje = avond.

Wens aan de vooravond van de naamdag:

Vanaovendj is d'n aovendj,

mōrge is d'n daag

det ich dich bestaek maag.

aovesaete o. = avondeten.

aovesklok v. = avondklok.

aovesmès v. = avondmis.

aovesmoder v. = spook. *Pas mer op vuuer de aovesmoder!:* kinderen die laat op straat waren, werden vroeger hiermee bang gemaakt.

aovesraengel m. = avondregen, regen die lang aanhoudt.

aoze aostj, aosdje, geaosdj = azen. *Örges op aoze.*

apaart apaarter, apaarte ook **epaart** = apart.

apaarte m./v. = aparte. *Det is einen/ein apaarte.*

apekuuetel m. = apenkeutel, koosnaampje voor kind.

apeneutje o. = pinda. *Hae zitj apeneutjesrang:* op de goedkoopste plaats in theater.

apevot v. = dreumes.

appel m. apple, eppelke = appel. *Ein bēnne-ruuedje is ei lekker eppelke. Ein eppelke vuuer d'n doos(t).*

appeleboum m. = appelboom.

appelekits v. = klokhuis van een appel of peer.

appelemoos o. ook **appelmoos** = appelmoes.

appelesien v. appelesiene, appelesienke = sinaasappel.

appelesienesjèl v. = sinaasappelschil.

appelesjèl v. = appelschil.

appel(e)sjroeap m. = appelstroop.

appetieék m. = apotheek.

appetiet m. = eetlust.

appetietelik = 1. fris, aantrekkelijk; 2. smake-lijk.

apprensie = aanstalten. *Zoots se neet ins get apprensie make:* schiet eens een beetje op.

are ook **aarde** aartj, aardje, geaardj = 1. aarden, zich thuisvoelen; *Ich kōs dao neet are.* 2. lijken op. *Hae aartj nao zie vader.*

arranzjere arranzjeertj, arranzjeerdje, gearranzjeerdj = regelen.

Asgoonsdig = Aswoensdag.

askruutske o. = askruisje. *Ein askruutske hoeale op Asgoonsdig inne kirk.*

assebak m. = 1. asbak; 2. aslade van kachel.

auto m. auto's, uiteke = auto. *Mèt zès man kroeape die in det uiteke.*

auwieë = uitroep van pijn.

avensere avenseertj, avenseerdje, geavenseerdj = vooruitkomen, opschieten, haasten.

avepeur m. = gulp met knopen aan de voorkant van een mannenbroek. *Doot dich d'n avepeur ins toe.*

Azeraoj = Asenray.

B van baalsjolk toet en mèt buut

baalsjolk m. = jute schort, voorschoot voor vrouwen bij brikkebekkers.

baan v. bane, baenke = 1. baan; 2. brede reep stof, papier; *Bane pepeer*. 3. brede rijweg; *Vrie baan hōbbe*: vrij spel hebben. *Väöl oppe baan zitte*. 4. spoorweg, smalspoor voor de kiewagentjes; *Vreuger leep 't baenke nao de Panne-sjop haer*. 5. in Thorn: stukje grond tussen huizen. *Es kinjer spuueldje wae vreuger op 't baenke*.

baandj v. baandje, baendje ook **baendj** = beemd.

baar = puur, geheel. *Verhöf dich neet aan dae paol, det is baar iezere*.

baard m. baarde, baerdje = baard. *En daomèt is de baard aaf*: en daarmee is de discussie gesloten.

baardmenke o. = grote aarden kruik met een afbeelding van een hoofd met baard.

baas m. baze, baeske = 1. baas; *De baas uuever emes spuuele*. 2. man. *Det zeen al groeate baze, die kinjer van dich!*

babbeltje o. babbeltjes ook **lekkerke** = snoepje, zuurtje. *Op ei babbeltje kóns se lekker zoebeler*.

badding m. = houten paal, draagbalk. *Zoea stief wie eine badding*.

baedelbreëf m. = bedelbrief.

baedele baedeltj, baedeldje, gebaemeldj = bedelen, schooien. *Hae stuit te baedele*. Aftelrijmpje:

Ge-aedeldj, gebaemeldj, gestoeale, gekoch: Ie-wie-waaj-weg: doe bès verkoch.

baedelerm = straatarm. *Doe maaks mich baedelerm*.

baedeliër m. baedeliërs, baedeliërke = bedelaar. *T'r oetzeen wie eine baedeliër*. 't Duit d'n eine baedeliër leid det d'n angere ane duuer stuit: er is afgunst tussen twee mensen die hetzelfde ondernemen. *Zoea besjaamdj zeen wie eine baedeliër*: verlegen zijn.

baedelke o. = bedeltje. *Hōbs se weer ei noew baedelke aan diene ermbandj?*

baejdaag m. = biddag, dag van een noveen.

baeje baetj, baedje, gebaerdj = bidden. *Baed mer det 't good geit. De stoeatkop hingtj te baeje inne loch(t)*: de sperwer hangt te bidden in de lucht. *Hae zitj te baeje of haet d'r Ooslevenhieër oppe slup getroeaje*: hij zit heel vroom te bidden. *Noe sjei oet mèt det gezanik, doe bès t'r dich óm aan 't baeje*: hou op met dat gezeur, dadelijk krijg je een pak slaag. *Ooslevenhieër van 't kruuts aaf baeje*: overdreven godsdienstig zijn.

baejevaart v. = bedevaart. *Op baejevaart gaon nao Kaevelieër*.

baejstool m. = bidstoel.

baejwaeg m. = bidweg, weg waarlangs men ging bij een noveen of bedevaart.

baendj v. baendje ook **baandj** = beemd.

baer m. baere, baerke = beer. *De baer rieje*: flink feesten, de zaak op stelten zetten. *Vang dich eine baer*: bekijk het maar.

Baer, Bèr < Hubertus.

baereklaaw v. = 1. berekclaw, plant; 2. oude kachel van gietijzer.

baesem m. baeseme, baesemke = bezem. *Es det waar is, den vraet ich eine baesem! Laot 'm mer ins oppe baesem pisse*: het is goed dat hij ook eens een keer niet zijn zin krijgt. *Van hei make ze baeseme*. *Vuuer de ziep te kieëre mós se dich d'n helle baesem pakke en vuuer de kuueke de zaochte*.

baesemebinjer m. = persoon die van brem bezems maakte. *Hoempa waas eine baesemebinjer en hae verkoch die baeseme ouch*.

baesemehout o. = berkenhout voor bezems.

baesem(e)steel m. = bezemsteel.

baesemstek m. = bezemsteel.

baeter ook **baeterder** = beter. *Baeter erm mèt ieër es riek mèt sjanj*. *Baeter slecht gevare es good gegange*: men kan beter over een slechte weg rijden dan dat men moet lopen. *Baeter te vreug es te laat*. *Hae is al get baeterder es gister*.

baetere baetertj, baeterdje, gebaeterdj = 1. beter worden; *Ane baeterendje handj zeen*. 2. zich ~ =

ten goede veranderen. *Baeter dich mer det se get weurs! 't Waer haet zich gebaeterdj tieënge gister.*

baeterkoup ook **goodkouper** = goedkoper.

baetersjap v. = beterschap. *Emes baetersjap winse.*

baggere baggertj, baggerdje, gebaggerdj =
1. baggeren, ontgrinden; 2. door de modder lopen. *Hae baggerdje mètte stevele door d'n toeater.*

baggergaat o. ook **grindjgaat** = waterplas, ontstaan door het uitbaggeren van grind of klei. *Rónjdj Thoeat ligke hieël get baggergater.*

baggermuuele v. = baggermolen.

baggersjeep o. = baggerschip.

bagke baktj, bakdje, gebaktj = biggen werpen.

baje baatj, baadje, gebaadj = baden. *Puuetje baje.*

bak¹ m. bek, bekske = bak. *Ei bekske koffie. Zèt de blomebek d'znach(t) mer bènne want 't geit vreze.*

bak² v. bakke = grap, mop. *Wèts dich nog ein sjoean bak?*

bak³ m. = gevangenis. *Inne bak zitte.*

bak⁴ o. bagke, bekske = big. *De zoog haaj twelf bagke.*

bakbieës(t) v. = bakbeest, lomp zwaar voorwerp.

bakhuuske o. = bij boerderij liggende bakoven.

bakke baktj/bèktj, bakdje/beek, gebakke = bakken.

bakkes o. = gezicht, smoel; *Haod die bakkes:* hou je mond. *Houw 'm op zie bakkes:* sla 'm op zijn gezicht.

bakloeen o. = loon voor de bakker, alleen voor 't bakken: deeg en spijs werden door de klant geleverd.

bakoeave m. = bakoven, industriële bakoven. *Doe kóns neet tieënge eine bakoeave gape:* tegen een sterker iemand kan men het niet opnemen.

bakproeme = bakpruimen, klein soort pruimen voor de vlaai.

bakstein m. = baksteen.

baktandj m. = kies. *Hae haet 'm eine baktandj getrokke. Rotte baktenj hóbbe.*

bakvès m. = bakvis, tienermeisje.

bal¹ m. bel, belke = bal.

bal² o. = bal, danspartij. *Geis se d'znaovendj mèt nao 't vastelaovesbal?*

Bal, Balla, Bella < Isabella.

balk m. belk, belske = balk.

bandj m. benj, bendje = band.

bandjiezzer o. = bandijzer. *Vreuger zaat ei bandjiezzer óm 't kerreraad of óm eine gebooste klómp.*

bangesjietert m. ook **sjietert** = bangerik.

bangigheid v. = angst, bangheid. *Van bangigheid sjeet d'r inne bóks!*

bank v. benk, benkske = 1. bank; *Geldj bie de bank lieëne.* 2. zitbank. *Bie Sterrebosch waere vööl sterke verhaole vertèldj op 't luuegebenkske.*

baog m. bäög, bäögske = boog. *Inne persessie drage de sjoekkinjer roeazebäög. Ómdet d'r sjoew waas vuuer d'n hóndj, leep hae mèt ei bäögske óm 'm haer.*

baoj m. ook **boeaj** = bode, veldwachter.

bäökbieës(t) o. ook **bäökert** = huilebalk.

bäöke bäöktj, bäökdje, gebäöktj = 1. huilen, janken; *Bäöke vanne pien. Kuuj bäöke es ze gemolke mótte waere. Mèt ei bebäöktj gezich(t) rónjdjoupe.* 2. bulken. *Bäöke van 't geldj.*

bäökert m. = huilebalk.

Baaksem = Baexem.

Baolder = Baarlo.

baom m. bäöm, bäömke = 1. zitvlak, achterwerk; *Eine flinke baom hóbbe:* een flink achterwerk hebben. *Emes ane baom gaon:* iemand plagen, voor de gek houden. *Geine baom inne bóks hóbbe:* erg mager zijn; straatarm zijn. *Toet oppe baom gaon:* tot het uiterste gaan, alle krachten inzetten. *Zich de baom oette bóks wirke:* hard en lang werken. *Zörg vuuer eine goje baom es se dich mèt Vastelaovendj eine geis drinke:* goed eten voordat je uitgaat. 2. bodem. *De baom van ein kist. Ein flaaj bakke mèt eine helle of eine zaachte baom.*

bäöme bäömtj, bäömdje, gebäömdj = 1. met kracht op iets slaan; *Ich mós flink bäöme óm de steinse moor óm te kriege.* 2. flink drinken. *Gisteraovendj hóbbe wae 'm good gebäömdj.*

bäönes m. = een groot iemand of iets. *Eine bäönes van eine kaerel.*

bäöre bäörtj, bäördje, gebäördj = omzomen, afwerken. *Ei kleid bäöre mèt biasbandj.*

bäörlintj o. = boordlint voor kleding of stof-afwerking.

bäörsel o. = boordsel van kleding.

bäöts m. ook **bluts** = een goedgegelovig persoon.

barebinje = uren staan kletsen. *Die vrouw stuit weer te barebinje.*

barebinjer m. = kletsmaajor, breedsprakig persoon.

barg m. = 1. gesneden mannelijk varken; 2. norse, gierige man.

bat o. = dam in beek of rivier; klein haventje. *Op zóndigmörge kóns se nao 't Bat in Luuk.*

batjakker m. batjakkers, batjakkerke/ batjekkerke = straatvlegel.

batje o. batjes = deugniet, boefje, vlegel. *Det zeen mich ei paar batjes bie-ein.*

batraaf m. batrave, batraefke = deugniet, boefje, vlegel.

bats v. batse, betske ook **kis** = bil. *Die haet ei paar dikke batse. Sjuuf ins ein bats:* schuif eens een beetje op.

battere battertj, batterdje, gebatterdj = 1. aanhoudend hard slaan of kloppen, beuken; *Sjei ins oet mèt battere:* hou 's op met lawaai maken. 2. hard werken.

batterie v. batterieje, batterieke = 1. batterij; 2. dik achterwerk van een vrouw. *Die haet mich ein batterie!*

batterieër m. = 1. harde werker; 2. lawaai-maker.

bazel m. ook **brazel**, **wazel** = onzin. *Doe mós geine bazel verkoupe!*

bazelieër m./v. bazelieërs, bazelieërke ook **brazelieër**, **wazelieër** = iemand die onnozele praat vertelt.

bazelvot, **bazeltrien** = kletskous, iemand die onzin vertelt.

bebäöktj = behuild. *Mèt ei bebäöktj gezich(t) rónjdjloupe.*

bebbel bebbels, bebbelke = 1. m. = babbel, mond; *Eine flotte bebbel höbbe. Haoj diene bebbel.* 2. v. = meisje, dat veel praat. *Det is mich ein bebbel.*

bebbelieër m. bebbelieërs, bebbelieërke = drukke prater.

bèd o. bèdde, bèdje = bed. *'t Bèd versjuuene. D'n eine spreitj 't bèd en d'n angere geit t'r op ligke:* de een haalt de kastanjes uit het vuur en de ander profiteert ervan. *Emes van 't bèd op 't struue helpe:* iemand van de regen in de drup helpen. *Es det 't bèd mer neet huuertj:* gezegd tegen iemand die zegt dat hij vroeg zal opstaan, terwijl men weet dat hij een langslaper is.

bèddegoed o. = beddengoed.

bèddezeiker(t) m. = bedplasser.

bedeendje m. bedeendjes = bediende, ambtenaar.

bedene bedeentj, bedeendje, bedeendj = 1. bedienen, werken in de horeca, opscheppen van eten; *Bedeen dich mer goed:* schep maar genoeg op, eet maar goed. 2. sacrament dat aan zieken en stervenden wordt toegediend. *D'n daeke kwaam de stervendje bedene.*

bedening v. = bediening. *Bie ei restaurant inne bedening wirke.*

bedèrve bedèrftj/bedurftj, bedorf, bedorve = bederven.

bedinke = 1. bedenken; *Bedink dich ieës(t) of se det waal mós doen.* 2. cadeaus geven of krijgen. *Ze haje mich good bedach(t) vuuer miene verjaordaag.*

bedómp(t) = bedompt.

bedoon zich = 1. heel erg lachen; *Zich bedoon van 't lache.* 2. zich ergens druk over maken. *Bedoot dich mer neet!:* stel je maar niet zo aan.

bedoning v. = bedoening. *'t Is dao mer ein ermzieëlige bedoning.*

bedraag o. bedrage = 1. bedrag; 2. aandacht.

Örges bedraag op slaan: ergens aandacht aan schenken, acht op slaan.

bedrege ich bedreeg, doe bedruugs, hae bedruugtj, zie bedrege, bedroeag, bedroeage = bedriegen. *Eine dae luugtj, dae bedruugtj en dae steultj ouch. Ich bèn bedroeage oetgekómme. Lege en bedrege.*

bedreufdj bedreufdjer, bedreufst = bedroefd.

bedrief o. bedrieve, bedriefke = 1. bedrijf, zaak; 2. drukte. *Ónger det bedrief kwaam d'r bènne:* ondertussen kwam hij binnen.

bedrievigheid v. = bedrijvigheid.

bedoemeldj = beduimeld. *Doe höbs mich det book gans bedoemeldj.*

Beech = Grevenbicht.

beech(t)stool m. = biechtstoel.

beech(t) m. = biecht.

beechte beechtj, beechdje, gebeehtj = biechten. *Det kums se dich nog aan 't beechte, jóng. Wae ginge ós ins inne maondj beechte.*

beech(t)vader m. = biechtvader.

beeldj o. beeldje, beeldje = beeld.

beeldje o. beeldjes ook **printje** = prentje met heiligenafbeelding. *Mètte Ieëste Kemunie kregae wae vreuger allemaol ei beeldje.*

beer o. beer, beerke = bier. *'t Beer inne stevele hōbbe staon:* stomdronken zijn. *Ei pōtje beer op zienen tied smaaktj good.*

beerboek m. = bierbuik. *Ei beerbuukske hōbbe.*

beerker v. = bierwagen. *Mētte beerker vare.*

beerpens v. = bierpens, bierbuik.

beerpap v. ook **slemp** = bierpap.

bees v. = 1. bies, randje; 2. biest, eerste melk van een koe na het kalven.

befēt o. befētte, befētje = 1. buffet, tapkast; 2. buffet, eten. *Mētte broelof(t) kriege wae werm en kaod befēt.*

befroemele befroemeldje, befroemeldj = verfrommelen, verkreukelen. *Dien humme is gans befroemeldj.*

befrunseldj = gerimpeld. *'t Taofellake waas gans befrunseldj. Zie haet ei befrunseldj kleid aan.*

begaave = begeven, bezwijken. *De rete stool haet 't begaave.*

begaaffe begaffeltj, begaffeldje, begaffeldj ook **begaje** = toetakelen. *De mögke hōbbe mich flink begaffeldj.*

begaje (zich) begaatj, begaadje, begaadj ook **begaaffe** = 1. bevuilen; *Woea hōbs doe gespueldj, doe hōbs dich zoea begaadj!* 2. teveel eten; *Wae hōbbe ós good begaadj aan de krónsjeleflaaj.* 3. verwonden. *Hae haet zich lieëlik begaadj.*

begaoving v. = 1. stuipen bij kleine kinderen; 2. toeval (bij epilepsie); 3. het te kwaad krijgen. *Ich kreeg bienao ein begaoving, toen ich huerdje waat t'r gebuuerdj waas.*

begien v. begiene, begienke = begijn, non. *'Alle bietjes bate' zag de begien en toen pisdje ze inne Maas. Begiene zeen neet wie ze sjiene. De begiene van Greuneberg en van Hagebrook. Det zeen mich men, die begiene.*

beginne begintj, begós, begóste, begós/ begónne = beginnen. *Is de vekansie al begós?*

begriepe begriepjt, begreep, begrepe = begrijpen.

begroeate begroeatj/begruuetj, begroeadej/ begruuedje, begroeatj/begruuetj = begroten, schatten. *Op wiewäöl is de boew begruuetj?*

begroeating v. ook **begruueting** = begroting.

begrujing v. = begroeiing.

behaordj = behaard.

behej o. = ophef, poeha, drukte. *Maak toch neet zoeaväöl behej. Waat ei behej!*

behejmaeker m. = druktemaker, herriemaker.

behoesdj = behuisd. *Det groeat gezin waas klein behoesdj.*

behuuerlik = behoorlijk.

beidskantje ook **beidskenj** = beide kanten.

Det vel pepeer is van beidskantje besjreve. Die zeen femielie van beidskenj.

beie = met z'n tweeën. *Wae woare mer ónger ós beie.*

bein [bei~n] o. bein [bei~n], beinke [bei~nke] = been. *Bein make:* er vandoor gaan. *Det haet zeker lang bein gekrege:* dat is kwijtgeraakt. *Doe hōbs get t'r bein gebrach(t):* jij hebt wat ter discussie gebracht. *Doot dich vanne bein aaf:* ga zitten. *Gaotj gae mer zitte, want ich hōb nog jóng bein. Ich kan de bein nog klamp vueroet kriege:* van vermoedheid bijna niet meer kunnen lopen. *Klage mèt gezónj bein:* geen reden hebben om te klagen. *Mētte stert tösse de bein t'r tösseuoet gaon. Mèt ein bein in 't graaf stoan. Mèt ei bein trèkke:* mank lopen. *Nog good t'r bein zeen. Op ein bein kóns se neet staon. Op eige bein kónne staon. Op zien echelste bein staon.* *Vreug oppe bein zeen:* vroeg opgestaan. *Waat de kop vergitj, mōtte de bein misnete:* als je iets vergeet, zul je er extra voor moeten lopen. *Weer t'r bein zeen.* *'t Zeen sterke bein die de waeldje kónne drage:* 't is moeilijk jezelf te blijven in rijkdom. *Zich de bein ónger de vot oetloupe. Zich oppe bein haoje.*

beje beej, beets/buts, beetj/butj, boeaj, geboeaje = bieden. *'Ich beej doezendj, waat buts dich?' 'Jeh, ich hōb twieëdoezendj geboeaje.'*

bejer m. bejers = bieder.

bejje bejtj, bejdje, gebejdj = weken in water, baden. *Eine zwaarendje vinger mós se bejje in heit soudawater.*

bekalle = 1. bepraten; *Emes bekalle:* iemand proberen te overtuigen. *Det mōtte wae nog 'ns bekalle.* 2. roddelen. *Achter ziene rök óm weurtj d'r bekaldj.*

bekans ook **bienao**, **haost** = bijna, haast. *Det waas bekans raak!*

bekëndj bekëndjer, bekëndjst = bekend. De dorpsomroeper van Thorn kwam rond met zijn bel en riep: *'Dao weurtj bekëndj gemaaktj: óm drie oor noeadslachting bie ...'* *Det is mich bekëndj.*

bekëndje m. bekendje = bekende.

bekëndjmaking v. = bekendmaking.

bekènne = 1. bekennen, voor een fout uitkomen, eerlijk opbiechten; 2. bekennen bij kaartspel. *Doe mós roete bekènne.*

bekèntjenis v. = bekentenis.

bekèt o. m. bekètte, bekètje = boeket. *Eine sjoeane bekèt blome.*

bekieëre bekieërtj, bekieërdje, bekieërdj = bekeren, tot inzicht komen.

bekieke = bekijken. *Det d'r 't zich mer bekiektj! Mós se dich det dao ins bekieke, waat ze gemaaktj hóbbe.*

bekiaks o. = bekijks. *De persessie haaj vööl bekiaks.*

bekke bektj, bekdje, gebektj = lekker smaken. *Det bektj dich waal, wah?*

bekkelke o. = smal, gehaakt randje ter versiering van textiel. *Vreuger haokdje de vrouwe ei bekkelke aan 't taofellake.*

bekker m. bekkers, bekkerke = bakker. Rijmpje:

*De bekker sjeet lekker,
sjeet oelialekook,
drie maol gebakke en nog neet good.*

bekkerie v. = bakkerij.

beknoeaje zich = bevuilden, vies maken. *Doe höbs dich aardig beknoeadj mèt die roeaj bieëre.*

beknoemele beknoemeltj, beknoemeldje, beknoemeldj = beduimelen. *Ei beknoemeldj taofellake.*

bekómme = bekomen. *Det aete zoea laat oppen aovendj is mich neet good bekómme.*

beköstige beköstigtj, beköstigdje, beköstigdj = bekostigen. *Waem zal det beköstige?*

bekroeane = bekronen.

bekwaom bekwaomer, bekwaomst = bekwaam.

bekwaome zich, bekwaomtj, bekwaomdje, bekwaomdj = zich bekwamen. *Dae haet zich good bekwaomdj inne meziek.*

belaefdj belaeofdj, belaeofdjt = beleefd. *Waat ei belaeofdj kindj!*

belaeve = beleven.

belaove belaoftj, belaofdje, belaofdj = beloven.

belestige belestigtj, belestigdje, belestigdj = belasten. *Emes örges mèt belestige.*

beleve ook **bleve** = believen. *Waatbleeftj?*

Bella < Isabella.

belleblaas m. = bellenblaas.

bellebloom v. = fuchsia.

bellebous m. ook **bellestroek** m. = fuchsia.

bellefleur m. = 1. appelsoort; 2. meisje met rode wangen. *'t Haet ei kleurke wie ei bellefleurke.*

Beloeake Paose = Beloken Pasen, eerste zondag na Pasen.

beloeane beloeantj, beloeandje, beloeandj = belonen.

beloeaning v. = beloning.

beloestere = beluisteren.

beloup o. = beloop. *Alles op zie beloup laote.*

beloupe = belopen, afleggen. *Ich höb hieël get mótte beloupe vuuerdet alles geregeldj waas.*

belroeas v. = bevroos, wondroos.

Belsj¹ o. = België. *Hae woentj op 't Belsj.*

Belsj² m. Belzje, Belsjke = Belg.

Belsj³ = Belgisch. *Belsj beer.*

Belsj⁴ m. = fors Belgisch trekpaard.

Belzje¹ v. = een Belgische. *Hae is getrouwjd mèt ein Belzje.*

Belzje² = Belgische. *Wae ginge vreuger nao Kaesing óm Belzje kauwgum.*

bemeuje zich, bemeutj, bemeudje, bemeudj, ook **meuje** = zich bemoeien. *Dao mós se dich neet mèt bemeuje.*

bemmel m. bemmele, bemmelke = kwast, kwastje aan koord.

bemodere bemodertj, bemoderdje, bemoderdj = bemoeieren. *Alzelaeve bès se mich aan't bemodere!*

bender m. bender, benderke ook **benderieër** = iemand die voortdurend zijn zin probeert te krijgen.

Benedictastraot = Benedictastraat in Thorn, vernoemd naar de eerste abdis van Thorn.

benieje benietj, beniedje, beniedj = benijden. *Óm zoeavööl ieëlendj kóns se nemes benieje.*

benkelik = bangelijk. *Doe bès ouch ei bietje benkelik aangelagd.*

bènne = binnen. *Bènne zinge, boete sjrieëve*: werd gezegd van iemand die zich thuis netjes gedroeg, maar buitenshuis niet te genieten was. *Es se de duuer toe duis, bès se bènne. Hae haet 't van bènne wie ein geit 't vèt*: werd gezegd van iemand die je niet kon vertrouwen. *Hae is bènne*: hij heeft geld genoeg.

bènnebieër m. = 1. mannetjesvarken met niet-ingedaalde teelballen; 2. onfatsoenlijke man.

bènnebandj m. = binnenband.

bènnehoeale = binnenhalen. *D'n ougst bènnehoeale.*

bènnerruuedje o. = rode sterappel. *Ei bènne-ruuedje is ei lekker eppelke.*

bènneshoes = binnenshuis.

bènneste = binnenste.

bènnesteboete ook **boetestebènne** = binnenstebuiten. *Eine jas bènnesteboete drejje.*

bènnetes v. = binnenzak. *Stæk dich det mer in dien bènnetes.*

bènnevètter m. = binnenvetter.

bènnewaeg m. = binnenweg.

bènnezètte = binnenzetten.

benoewe benoewtj, benoewdje, benoewdj = benieuwen.

benumme benumtj, benumdje, benumdj = 1. benoemen; 2. zich gedragen. *Benum dich!*

benzien m. = benzine.

beoeardeile = beoordelen.

bepaole bepaoltj, bepaoldje, bepaoldj = bepalen.

Bèr < Hubertus.

berappe beraptj, berapdje, beraptj = betalen.

Det kan ich neet berappe, det is mich te deur.

Berb, Berbke < Barbara.

berf m. berve, berfke = barbeel.

berg [be~rg] m. berg [be\rg], bergske [be\rgske] = 1. berg; 2. vettige schilfers op het behaarde hoofd bij kinderen; 3. dak in kolenpijler.

Berg = St. Odiliënberg.

bergaaf = bergaf.

Berlien = Berlijn.

berm [be~rm] m. berm [be\rm], bermke [be\rmke] = 1. kant van de weg; 2. hoop, stapel; 3. stroschelf. *Vreuger zatte de boere nog sjoean berm in 't veldj.*

berme bermtj, bermdje, gebermdj = stapelen, optasten.

berostj = verroest. *Eine berosdje fiets.*

berouve = beroven.

berves blootvoets, barrevoets. *Loup neet berves, den weurs se krank.*

bès(t)¹ = best. *Doe kóns bès(t) te voet gaon! Miene bèste vrindj is gestorve.*

bès(t)² v. = best. *Zien bès(t) doen.*

besiefere = becijferen.

besjaamdj = beschaamd.

besjampe besjamptj, besjampdje, besjamptj = beschimpen.

besjantje ook **sjantje** = kwaadspreken.

besjaot m. ook **mesjaot**, **nootbesjaot** = nootmuskaat.

besjeid o. = bericht. *Emes besjeid zègke*: iemand berichten. *Van besjeid weite*: op de hoogte zijn.

besjeie = bescheiden.

besjerme besjermtj, besjermdje, besjermdj = beschermen.

besjermhieër m. = beschermheer.

besjerming v. = bescherming.

besjermingel m. = beschermengel.

besjermvrouw v. = beschermvrouw.

besjete = 1. beschieten; 2. beschot aanbrengen.

De zolder besjete.

besjete = 1. zich beschijten, in z'n broek doen; *Dao höb ich mich lieëlik mèt besjete*: daar heb ik me lelijk aan verkeken. *Mèt meine besjeet zich ins eine.* 2. bedriegen; *Det is besjete kraom*: dat is bedrog. *De zaak besjete.* 3. bang zijn. *Besjiet dich neet*: doe niet zo overdreven bang. *Waat kieks se besjete? Zich besjete van angs(t).*

besjöldige besjöldigtj, besjöldigdje, besjöldigdj = beschuldigen.

besjrieve = beschrijven.

besjummele besjummeltj, besjummeldje, besjummeldj = beschimmelen. *Goeaj dae besjummeldje wèk mer weg.*

besjuut v. besjute, besjuutje = beschuit. *Besjuut mèt muuskes*: beschuit met muisjes. *Emes ei besjuutje vore*: iemand onder de kin kriebelen; door vader met een ongeschoren baard gekriebeld worden.

beslaag o. = 1. beslagneming; *Beslaag lègke op ein hoes.* 2. beslag van een paard; *Op smaal beslaag vare*: arm en behoeftig zijn. 3. deeg, beslag; *Is 't beslaag vaerdig?* 4. beroerte. *Ei beslaag gehadj höbbe.*

beslaon = beslaan. *Good beslage vuuer d'n daag kómme*: goed voorbereid zijn. *Good beslage zeen*: veel geld hebben. *'t Paerd beslaon.*

besloet o. = besluit.

besloete = besluiten.

besmèttelik besmètteliker, besmèttelikst = besmettelijk.

bespieje = bespuwen. *Hae haaj zich gans bespiedj van zatigheid.*

bespienze = beloenen, bespieden.

bespraeke = bespreken. *Vreuger haje vööl minse betaaldje, besproeake plaatse inne kirk.*

bespraeking v. = bespreking.

besprinkele = besprenkelen. *Mèt wiewater de doeadskis(t) besprinkele.*

bespuuele = bespelen.

bestaeje bestaetj, bestaedje, bestaerdj = besteden.

bestaeke = 1. besteken, omkopen; *Ein bestoeake kaart*: een gedekte kaart. 2. een cadeautje geven op de naamdag. *Vanaovendj is d'n aovendj, mörge is 't d'n daag, det ich dich bestaeke maag*: werd gezegd als men iemand zijn cadeautje de avond voor het feest gaf.

bestaele = bestelen.

bestaon = bestaan.

bèste¹ m. = beste. *Det kan de bèste gebuuere, mer de stómste 't ieës(t)!*

bèste² o. = beste. *'t Bèste*: tot ziens! afscheidswens.

bestèlle bestèltj, bestèldje, bestèldj = 1. bestellen; 2. thuisbezorgen van aankopen.

bestèlling v. = bestelling.

bestraole = bestralen.

bestraoting v. = bestrating. *Uuever de bestraoting van Thoear braeke de toeriste häöre nak.*

bestraove = bestraffen.

bestrieke = bestrijken.

bestruie = bestrooien.

bestumme = bestemmen.

bestute bestuutj, bestuudje, bestuutj = pluimpjes geven. *Höbs se de kinjer al bestuutj met zoean good report?*

beteikenis v. = betekenis.

betieds ook **betieje** = bijtijds, tijdig.

betoep = bedriegen, afzetten. *De zaak aan 't betoepe zeen. Ze höbbe mich betoeptj.*

betoeptj = 1. opgelicht; 2 niet erg snugger. *Bès se noe gans betoeptj?*

betrachte betrachtj, betrachdje, betrachtj = zien. *Mós se dich det toch ins betrachte.*

betrèkke = 1. betrekken; *De loch(t) is aan 't betrèkke. Emes örges in betrèkke.* 2. kopen; 3. iemand afzetten; *Mèt dae koup höbbe ze mich flink betrokke/betroch(t).* 4. te pakken nemen; *Ze höbbe 'm mèt ei paar man flink betrokke*: ze hebben hem met een paar mensen een flink pak slaag gegeven. 5. (ongewenst) zwanger maken.

betrèkkelik = betrekkelijk.

betrèkking v. = betrekking, baan. *Ein gooj betrèkking höbbe.*

betroewbaar = betrouwbaar. *Dae mins zuut t'r toch waal betroewbaar oet.*

betsjke o. = een stukje appel, chocolade, walnoot.

betume betuumtj, betuumdje, betuumdj = asfalteren. *Eine waeg betume.*

betuum m. = bitumen.

beustel m. beustels, beustelke = borstel.

beustele beusteltj, beusteldje, gebeusteldj = 1. borstelen; *Lang haor mós se good beustele.* 2. iemand een pak rammel geven. *Ze gebeusteldj kriege. Ze zeen zich óngerein aan 't beustele.*

bevaele bevaeltj, bevoeal, bevoeale = bevelen. *Bevael dienen hóndj en blaf zelf!*: jij hebt hier niks te commanderen.

bevraoge = bevragen.

bevreeze = bevriezen.

bevriendj = bevriend.

bevuuerbeeldj = bijvoorbeeld.

bewaarsjoel v. = bewaarschool, kleuterschool, tot 1984 een aparte school, sindsdien groep een en twee van de basisschool.

bewaage bewaegtj, bewaegdje/bewoeag, bewaegd/bewoeage = bewegen.

bewaaging v. = beweging.

bewieëre = beweren. *Waat se mich noe bewieërs, dao gluif ich gein poes van.*

bewieëring v. = bewering.

bewies o. bewieze = bewijs.

bewieze = bewijzen.

bewoeane = bewonen.

bewoeaner m. bewoeaners = bewoner.

bewónjere bewónjertj, bewónjerdje, bewónjerdj = bewonderen.

bezaete = bezeten. *Van d'n duvel bezaete zeen.*

bezatte = 1. bezet; *Dae stoel is bezatte.* 2. gestucaard. *Ein bezatte moor.*

beze¹ = biezen. *De beze zitting oppe stoel is kepot.*

beze² beestj, beesdje, gebeesdj = biezen, afwerken. *Die kokosmat mótt nog waere gebeesdj. Eine petticoat beze mèt biasbandj.*

bezeike = bedriegen, oplichten. *Emes bezeike woea d'r bie stuit. Laot dich neet bezeike*: laat je niet beetnemen.

bezeikerie v. = bedriegerij, oplichterij. *Det waas ein en al bezeikerie*: dat was een en al oplichterij.

bezeivere = kwijlen. *Doe höbs diene slips bezeiverd!*

bezej o. = besef, inzicht. *Get zónger bezej doon*: iets doen zonder na te denken. *Hae haet dao*

gein bezej van: hij heeft er geen verstand van, hij beseft dat niet. *Höbs se nog bezej!:* gebruik je verstand.

bezètse o. = pleisterwerk.

bezètte = 1. bezetten; 2. stucadoren.

bezètting v. = bezetting.

bezeuk o. = bezoek.

bezeukoor o. = bezoekuur.

bezieje = bezijden, naast. *De Wingerd liktj bezieje de kirk.*

bezoep zich = zich bezuipen. *Straol bezoeape zeen.*

bezunjer = bijzonder. *Det is get bezunjers.*

bezwame bezwaamtj, bezwaamdje, bezwaamdj = met damp beslaan. *De roet is hieël bezwaamdj:* de ruit is helemaal beslagen.

bezwaor o. bezwaore = bezwaar.

bezwètj = bezweet. *Hieël bezwètj zeen.*

bie¹ [bie~] = bij. *Bie d'n tied zeen. Bie ós = thoes:* thuis. *Good bie zeen:* intelligent zijn. *Dao kóm ich mèt mie verstandj neet bie. Det kós t'r nog waal bie!*

bie² [bie\] v. biej, bieke = bij. *Dao haet mich ein bie gestoeake.*

biebel m. biebel, biebelke = bijbel.

bieblieve = bijblijven.

bieboew m. = bij(ge)bouw.

bieboewe = bijbouwen.

biebringe = bijbrengen.

biedehandj = bijdehand.

biedehendje o. = bijdehandje, slim kind.

biedreje = bijdraaien, toegeven. *Laot 'm mer gewaere, dae drejtj waal bie.*

Bieëgdje = Beegden.

bie-ein = bijeen. *Doe höbs se neet allemaol mieë bie-ein!:* je bent niet goed wijs.

bie-eindoon zich = bij elkaar doen, samen-voegen.

bie-einhaoje = bijeenhouden.

bie-einhöbbe = bijeen hebben.

bie-einhuuere = bij elkaar horen.

bie-einkómme = bijeenkomen.

bie-einkóms(t) v. = bijeenkomst.

bie-einrape = bijeenrapen. *Zich bie-einrape en weer wiejergaon.*

bie-einrope = bijeenroepen.

bie-einsjammetäöre ook **bie-einsjammetere** = bijeenscharen. *Woea höbs se dich daen aoje kraom bie-ein gesjammetäördj?*

bie-einsjerre = bijeenscharen.

bie-einveuge = bijeenvoegen.

Bieëk = Beek.

bieëk v. bieëke, bieëkske = beek.

bieëker m. bieëkers, bieëkerke = beker.

Bieëkstraot = Beekstraat.

bieëkvaeger m. = 1. beekveger; 2. schooier; 3. onbetrouwbaar persoon.

bieër¹ [bieë\] m. bieëre, bieërke = mannelijk varken. *Mètte zoog nao de bieër haer gaon.*

bieër² [bieë~r] v. bieëre, bieërke = bes. *Roeaj en zwarte bieëre.*

bieërestroek m. = bessenstruik.

bieës(t) o. bieëste, bieëstje = 1. beest; *De bieës(t) oethange. Die nôtte bieës(t)! 't Raengeltj wie ein bieës(t).* 2. vrek, gierigaard. *Det is ei bieëst van eine mins: hae geuftj óm nemes get en hae geuftj nemes get.*

bieëste bieëstj, bieësdje, gebieëstj = de bloemetjes buitenzetten. *Fieëste wie de bieëste.*

bieësterie v. vuiligheid, zwijnerij. *'t Is dao ein groeate bieësterie.*

bieëstig = 1. beestig; *Zich bieëstig gedrage.*

2. slecht. *Bieëstig waer.*

bieëstigheid v. = beestigheid, gierigheid.

biegaeve = bijgeven, toegeven.

biegelouf o. = bijgeloof.

biegeluivig = bijgelovig.

biehaoje = bijhouden. *Die mós se (de wits) biehaoje:* bij hen moet je alert blijven.

biejahaojer m. = imker.

biejekas(t) m. = bijenkast.

biejekörf = bijenkorf.

biejekuuenegin v. = bijenkoningin.

biejesteek m. = 1. bijensteek; 2. soort gebak.

biekalle = bijpraten. *Wiene kums se ins, wae mótte nog ins biealle.*

biekómme = 1. bijkomen; *Hae is weer biegekómme.* 2. dikker worden. *Ich bèn ei paar kilo biegekómme in de vekansie.*

biekuueke v. = bijkeuken.

biel o. biele, bielke = bijl.

bielappe = 1. bijlappen, verraden; *Emes t'r bie lappe.* 2. bijbetalen. *Wie 't neet reikdje, móste wae allemaol nog ei tientje bielappe.*

bielègke = bijleggen. *Ein ruzing bielègke. Wae höbbe allemaol biegelag(d) vuuer 't cadeau.*

bieleman m. = bijdrager van de schutterij.

bielès m. = bijles.

bieluchte = bijlichten.

bienaam m. = bijnaam. *Vreuger haje de minse allemaol eine bienaam.*

bienao ook **bekans**, **haost** = bijna. *Det waas bienao raak!*

biepasse = bijpassen. *Ei pak mèt ei biepassendj humme.*

bies v. biese, bieske = korte, hevige regenbui.

Ónger 't fietse krega wae ein flinke bies t'r op.

biesjódde = bijschenken.

biesjuve = aanschuiven.

biesmaak m. = bijsmaak.

biestandj m. = bijstand. *Inne biestandj loupe:* een bijstandsuitkering hebben.

biestaon = bijstaan.

biete bietj/bitj, beet, gebete = bijten. *Det bietj zich neet:* dat gaat goed samen. *Die twieë biete zich:* die twee hebben ruzie. *Hieëringbiete op Asgoonsdig. Zich örges de tenj op kepot biete.*

bietje o. bietjes ook **bitje** = beetje, kleinigheid.

bieverdeenste v. = bijverdienste.

bievölle = bijvullen.

biezaak v. = bijzaak.

biezeendj = bijziend.

bik m. bikke, bikske = pikhouweel.

Bil, Billa, Bilke < Sybilla.

biljaar m. biljaars, biljaerke = biljart.

biljare biljaartj, biljaardje, gebiljaardj = biljarten.

binje bintj, bónj, gebónje = binden. *Doe mós dich dien nistele binje:* je moet je schoenveters strikken. *Koeare binje achter de mejers.*

binjel m. binjele = 1. band, kousenband; 2. grote elastiek.

bisjop m. bisjoppe, bisjöpke = bisschop.

bitje o. bitjes ook **bietje** = beetje, kleinigheid.

blaad o. blajer, blaedje = 1. blad; *Ei greun blaedje.* 2. weekblad. *Höbs se 't blaedje al gelaetze?*

blaadloes v. = bladluis.

blaadselderie m. = bladselderij.

blaere blaertj, blaerdje, geblaerdj = huilen.

De kinjer ligke weer te blaere.

blajere blajertj, blajerdje, geblajerdj = bladeren.

blaok m. = walm.

blaoke blaoktj, blaokdje, geblaoktj = walmen.

Waat blaoktj die kaes!

blaor v. blaore, bläörke = blaar.

blaos v. blaoze, bläöske = 1. blaas; *Mètte blaos van ei verke maakdje wae eine fókkepot.*

2. onnozel iemand.

blaoskepel v. = blaaskapel.

blaosmeziek m. = blaasmuziek.

blaoze ich blaos, doe bleus, hae bleustj/bleusj, zie blaoze, bloos, geblaoze = blazen. *Blaos mich op miene rök!*: je kunt de pot op. *Emes de stoeaf oette kleier blaoze:* iemand flink de waarheid zeggen. *Höbs se de hël geblaoze?*: gezegd tegen iemand met een flinke blos. *Höbs se gein blaoze gelieërdj?*: gezegd tegen iemand die zijn mond verbrandt bij het eten.

blaozer m. blaozers, bläözerke = blazer, muzikant.

blas blasser, blaste ook **bleik** = bleek. *Zooj ze krank zeen? Die zuut zoea blas oet.*

blaw blawwer, blawst ook **blauw** = blauw. *Blaw zeen vanne luuege:* liegen of 't gedrukt staat. *De blawwe brief:* de belastingbrief. *Zoea blaw zeen es ein lei:* het door en door koud hebben.

blawsel o. = blauwsel. *Ei pupke blawsel in 't water doon óm de was witter te kriege.*

bleik¹ bleiker, bleikst ook **blas** = bleek. *Zoea bleik zeen wie einen dook:* heel erg bleek zijn.

bleik² v. bleike, bleikske = bleekveld. *Vreuger lag m'n de was oppe bleik te druege.*

bleike bleiktj, bleikdje, gebleiktj = bleken, de was bleken.

bleikwater o. = bleekwater, chloor.

blets v. = 1. kletstante, praatzieke vrouw;

2. mond. *Haod dien blets ins!*

bletse bletstj, bletsdje, gebletstj = kletsen, kwaadspreken.

bletsvot v. = iemand die een geheim niet voor zich kan houden.

bleuj m. ook **bluu**j = bloei.

bleve bleeftj, bleefdje ook **beleve** = believen. *Es God bleeftj, esgodbleeftj. Waatbleeftj?*

blie bliejer, bliest = blij. *Zoea blie wie ei klein wèch(t).*

bliedsjap v. = blijdschap. *Van bliedsjap sprónge zie ei gaat inne loch(t).*

bliek m. = blei, soort vis.

blieke bleiktj, bleek, gebleke = blijken.

blieve bleiftj, bleef, gebleve = blijven.

blindj = blind. *Blindj geboeare zeen. Ein blinj flaj:* vlaai met dichte bovenkant, zodat de vulling onzichtbaar is. *Ich gaon blindj mèt:* uitdrukking bij kaartspel (toepen); zonder voorwaarden akkoord gaan.

blindjdoek m. = blinddoek.

blinj v. blinje = 1. vensterluik; *Saoves de blinje toedoon*. 2. blinde vrouw.

blinje m. blinje = blinde, blinde man.

blinje(n)derm m. = blindedarm.

blinjelings = blindelings.

blinke blinktj, blónk, geblónke = blinken, glanzen.

bloeat = bloot.

bloeaterik m. = iemand die naakt is.

bloes m. bloeze, bluske = blouse. *Ei roete bluske aanhöbbe*.

bloje blootj, bloodje, gebloodj = bloeden. *Die wónj blieftj bloje*.

blojerig = bloederig.

blokkedoeas v. = blokkendoos.

blome = gebloemd. *Ei blome taofellake. Ei blome klèdje*.

blome-aerd o. = bloemenaaarde, potgrond

blomegaard m. = bloementuin.

blomekölf m. = bloemenkorf.

blomig = bloemig als gewas, bloemig bij meelproduct, kruimig van aardappel. *Ei bintje is eine lekkere blomige aerpel*.

blomis(t) m. = bloemist.

blomisterie v. = bloemenwinkel.

blóndj blónjer, blónjst = blond.

blónj v. = blond meisje. *Det is ein blónj*.

blood o. = bloed. *Det zitj mich in 't blood. Zeut blood höbbe*: zegt men wel van iemand die vaak door muggen gestoken wordt.

bloodwoos(t) v. = bloedworst. *Bloodwoos(t) mèt appelesjuve*.

bloodzuger m. ook **negenuiger** = bloedzuiger, beekprik.

bloom v. blome, bleumke = 1. bloem; 2. tarwe-meel; 3. mooie vrouw. *Det is ein sjoean bloom*.

bloomkoeal m. = bloemkool.

bluje bluu(t)j, bluudje, gebluudj = bloeien. *Blujendje blome*.

bluts v. ook **bäöts** = 1. bluts, deuk; 2. goed-gelovig, iets te naïef persoon. *Det is ein gooj bluts*.

blutse blutstj, blutsdje, geblutstj = blutsen, kneuzen. *Eine geblutsdje appel weurtj gauw rot*.

bluue blueje, blueedste ook **verlaege** = bleu, verlegen. *Vuuer ziene laeftied is d'r nog bluue*.

bluu(j) m. ook **bleuj** = bloei, welvaart. *De kese-boum stuit in bluu(j)*.

bóch(t) m. = 1. troep, rommel; *Daen aoje koffie is*

bócht. 2. ordinair volk, uitschot. *Det is bócht, haoj dich dao mer neet mèt op*.

boeadsjap v. boeadsjappe, boeadsjepke = boodschap. *Maria Boeadsjap (25 mieërt)*.

boeaj ook **baoj** m. boeajes = bode, veldwachter.

Boeajestraat = Bogenstraat, afgeleid van **bode** en **veldwachter** (voorheen **Bodestraat**). In het begin van de 20e eeuw heette deze straat nog **Regentessenstraat**.

boean v. boeane, buenke = boon. *Ei sjenheilig buenke. Ein boean duit wie eine gek, ze liktj lever inne stoefes inne drek*: bonen houden van hoge temperaturen. *Ich bèn ein boean es ich det weit*.

boeanekroed o. ook **boeanekruudje** o. = bonenkruid.

boeanemuuelke o. = keukenmolen om snijbonen te snijden.

boeanesop v. = bonensoep.

boeanestaak m. = bonenstaak. *Zoea mager zeen es eine boeanestaak*.

boear v. boeare, buuerke = boor.

boeard m. boearde, bäördje = boord. *Oma strikdje de bäördjes ane trui mèt veer naoldje*.

boeare boeartj, boeardje, geboeardj = boren.

boearsel o. = materiaal dat los komt bij het boren.

boeat m. buuet, buuetje = boot. *Op 't kenaal vore vreuger vööl mieë buuet es noe*.

boeave¹ = boven. Boeave en ónger.

boeave² m. = bovenverdieping. *Det hoese haet eine groeate boeave*.

boeavenaan = bovenaan.

boeave-aerd = boven de aarde, gezegd wanneer een gestorvene nog niet begraven was.

boeavedrieve = bovendrijven.

boeavenein = boven elkaar.

boeavehoeale = bovenhalen.

boeavenin = bovenin.

boeavekantj m. = bovenkant.

boeavekómme = bovenkomen.

boeaveleech(t) o. = raampje boven een deur of raam. *Doot 't boeaveleech(t) ins oeape, det 't doortrèktj!*

boeavelief o. = bovenlijf.

boeavenop = bovenop.

boeavestaondj = bovenstaand.

boeavestebèste = bovenstebeste. *Doe bès de boeavestebèste (vanne ungelste plank)*.

boeavenuever = bovenover.

boebel m. boebele, boebelke = bobbel, bult.

boek m. buuk, buukske = buik. *Daе haet eine boek wie eine bōrgemeister. Det kōns se dich op diene boek sjrieve. Zich inne boek biete:* zich vergissen met vervelende gevolgen. *Zien ouge woearе groeater es ziene boek.*

boekreem m. = zadelriem bij paard.

boemelsjich v. = een vrije dag nemen. *Boemel-sjich(t) hōbbe.*

boemvol = bomvol. *De kirk zoeat boemvol.*

boer m. boere, buurke = 1. boer; *De stōmste boere hōbbe de dikste aerpel:* zonder kennis kun je wat bereiken. *Waat de boer neet kēntj, det vritj d'r neet.* 2. oprisping; 3. lomperik; 4. boer in kaartspel.

boere boertj, boerdje, geboerdj = 1. boeren; 2. een boer laten; 3. resultaat boeken. *Daе haet good geboerdj. Achteroetboere:* erop achteruitgaan.

boerehings(t) m. = lomperik; scheldwoord.

boerejōng m. = boerenjongen. *Boerejōnges:* roziјnen op brandewijn.

boerekepel v. = boerenblaaskapel.

Boereliēēbank v. = Boerenleenbank, voorloper van de Rabobank.

boeremaedje o. = boerenmeisje.

boereminse = mensen van boerenafkomst

boeremoos o. ook **greun moos** = boerenkool.

boerepaerd o. = boerenpaard, zwaar trekpaard.

boeretrien v. = ongemanierte vrouw.

boes = uitgelaten. *Zoea gek wie boes.*

boete¹ [boe\te] boetj, boetdje, geboetj = boeten.

boete² [boe~te] = buiten. *Boete blieve. Dao blief ich boete. De was boete hange. Gank dich neet te boete:* gedraag je netjes.

boete³ [boe~te] = behalve. *Boete de femielie waas nemes dao.*

boetedet ook **daoboete** = bovendien. *Des se te laat bēs, wēs se, mer boetedet hōbs se ouch nog de pepere vergaete. Hae kan good zinge mer boetedet kan d'r ouch nog good blaoze.*

boetegewuuen = buitengewoon.

boetelandj o. = buitenland.

boetelans = buitenlands.

boetelanse v. = buitenlandse. *Hae haet zich ein boetelanse opgedaan.*

boetelenjer m. boetelenjers = buitenlander.

boeteloch(t) v. = buitenlucht. *Gank effe de boeteloch op es se wils rouke.*

boetenaaf = buitenaf. *Zie kumtj van boetenaaf:* zij komt uit een andere plaats. *Zie woearе boetenaaf.*

boeteóm ook **boetenóm** = buitenom.

boeteshoes = buitenshuis.

boeteste ook **butelste** = buitenste. *De kroate inne boeteste rie staon t'r neet zoea good op.*

boetestebēnne ook **bēnnesteboete** = binnenstebuiten.

boetestenjer m. boetestenjers, boetestenjerke = buitenstaander.

boetetieds = buitentijds.

boew m. = bouw, gebouw in aanbouw. *Daе boew is bekans klaor.*

boewbedrief o. = bouwbedrijf.

boewe boewtj, boewdje, geboewdj = bouwen.

boewkieët v. = bouwkeet.

boewvak m. = bouwvakvakantie. *Inne boewvak hōbbe vāöl minse verplichtj vekansie.*

boewval m. = bouwval. *Die aoj koeaj is eine boewval.*

boeze boesdje, geboesdj = hard waaien, bulderen van wind. *Huuer ins waat 't boete boestj.*

boezjere = zich bewegen. *Hae boezjeertj nōrges haer:* hij trekt zich nergens iets van aan.

bóf m. = 1. bof, ontsteking aan de oorspeekselklier; *De bōf is besmēttelik.* 2. hap, mondvoll. *Pak dich nog eine bōf.*

bóffe bóftj, bófdje, gebóftj = boffen. *Wae hōbbe gebóftj mēt 't waer.*

bófkóntj v. = bofkont.

bōgkem m. ook **bōkkem** = 1. bokking, gerookte haring; 2. dom persoon.

Bōgkeme = Buggenum

bók buk, bukske = 1. bok; *Aoj buk hōbbe stief hāör:* oude mensen houden vast aan hun gewoonten. *Hae zitj wie eine bók oppe haverkis(t):* hij waakt angstvallig over zijn bezit. *Ich hōb det gedaon vuuer de bók zien kloate:* ik heb dat tevergeefs gedaan. *In Thoeар hōbs se geite en buk: mēt vastelaovendj zeen ze Geitebuk. Toen waas de bók vèt:* toen had je de poppen aan het dansen. *Zoea muzikaal es eine bók vol kuutele.* 2. bok, schraag; 3. stijfkop; 4. verhoog voor dirigent; 5. zitbank van een koets.

boekendj o. = boekweit.

bokeskook m. = koek van boekweitmeel. *Ich bēn det meug wie bokeskook:* dat begint mij behoorlijk de keel uit te hangen.

bokesmael o. = boekweitmeel.

bókke bóktj, bókdje, gebóktj = 1. bukken; *Zich bókke óm ei steinke oette sjoon te doen.* 2. uitdrukking: *Es 't neet geit, den bóktj 't mer:* als het niet op de ene manier gaat, dan maar op de andere manier.

bökkem m. bökkems, bökkemke ook **böggem** = 1. bokking, gerookte haring; *Vuuer eine bökkem weurtj de pan neet opgezatte:* het is niet de moeite waard voor zo'n kleinigheid. 2. dom persoon.

bókkepoeat m. = 1. bokkenpoot, koekje; 2. geknikte verfborstel.

bókkepruuk v. = bokkenpruik. *Zie haet de bókkepruuk op.*

bókkeriejer m. = lid van de bokkenrijders; in 1775 werd de bokkenrijder Willem op den Kamp in Thorn veroordeeld tot de strop en opgehangen.

bókkerieijersbende v. = bokkenrijdersbende.

bóks v. bókse, bukske = 1. broek; *Dao zaktj mich de bóks van aaf:* daar sla ik van achterover. *Det is ei sterk stök in ein aoj bóks:* dat is merkwaardig. *Ein bóks met ei loek:* herenonderbroek met bovenstuk en achterklep met drie knopen. *Haaj ich mer in mien bèste bóks gesjete:* was ik er maar nooit aan begonnen. *Zich ein bóks aanmaete die tieën maote te groeat is:* veel meer denken te kunnen dan in werkelijkheid kan. *Zie haet thoes de bóks aan.* 2. boomstronk.

bóksebaom m. = zitvlak, achterwerk. *Ich houw dich vuuer diene bóksebaom.*

bókseman m. = broekje, kleine jongen.

bóksepiep v. = broekspijs.

bóksereem m. = broekriem.

bóksesjieter(t) m. = bangerik.

bóksetes v. = broekzak.

bókspringe ook **haeske-uever** = haasje-over spelen.

bókstaon = gebogen staan bij haasje-over, of als opstap om aan iets hogers te kunnen komen. *Es d'n eine bók stóng, kós d'n angere ane appele.*

bol m. böl, bölke = 1. bol; *De sjöt haaj 't lèste bölke gemisj oppen Aoje Limburger. Kerstböl inne boum hange.* 2. hoofd; *Emes uever ziene bol strieke:* een complimentje geven. 3. ballen. *Dao höbs se gein böl mèt te make:* daar heb je niks mee te maken.

bolhood m. = bolhoed.

bölles m. böllese, bölleske = hoofd. *Hoeal dich mer niks in diene bölles:* verbeeld je maar niks.

böltj m. böltje, böltje = bult, bochel. *Ich bèn mich eine böltj gesjrókke.* Ich zit vol mögkeböltje. *Vreuger zoeags se mieë(r) minse mèt eine böltj.*

bóm v. bómmе, bumke = bom. *Dao kós waal ein bóm gevalle zeen!*

bómbarie m. = drukte. *Maak neet zoeaväöl bómbarie óm niks!*

bómberdón m. = bombardon, bastuba. *Hae spuuelj de bómberdón.*

bómme bómdje, gebómdj ook **sjille** = bommen, schelen. *Det kan mich niks bómme.*

bómmele bómmeltj, bómmeldje, gebómmeldj = bungelen; *Ich zeen dich nog neet (rits)bómmele:* ik zie je nog niet staan.

Bómmesenes < Nepomucenus, patroon van het biechtgeheim. *Aan 't Linjepaad stuit de kepel van Bómmesenes.*

bón v. bónne, bunke = bon. *Doe mós 't bunke altied good beware vuuer de garantie.*

bónbón v. = bonbon.

bóndj m. bunj, bundje = 1. vakbond; *Bès doe lid vanne bóndj?* 2. boerenbond; *Bie de bóndj hónsvoor hoeale.* 3. federatie. *De ein sjötterrie van Thoear is bie de Remunsje bóndj en de anger bie de Wieërter bóndj.*

bóngerd m. bóngerde, bungerke = boomgaard. *Eine groeate bóngerd mèt appele- en paerebuim.*

bónk bunk, bunkske = bonk, groot van stuk. *Bunk van aerpel hóbbe:* heel dikke aardappels hebben. *Det is eine bónk van eine kaerel.* *Det zeen bunk van kaart die ich noe gekrege hób:* buitengewoon goede speelkaarten.

bónke bónktj, bónkdje, gebónktj = bonken, heel hard kloppen. *Hae bónkdje oppe duuer omdet t'r brandj waas.*

bóntj¹ = bont. *Bekèndj staon wie eine bóntjen hóndj. Bóntj en blaw. Mèt vastelaovendj zeen t'r bóntje aovendje. Van boeave bóntj en van ónger stróntj:* meer willen lijken dan je bent. *Zich bóntj verkleie.*

bóntj² o. = bont. *Bóntj kóns se allewel mèt good fetsoen neet mieë(r) drage.*

bonzjoer = bonjour.

bonzjoere bonzjoertj, bonzjoerdje, gebonzjoerdj = 1. flink uitgaan, de beest uithangen; *Zie hóbbe gister flink gebonzjoerdj.* 2. iemand eruit gooien. *Emes t'roet bonzjoere.*

book o. beuk, beukske = boek. 't *Book is al ómgedrage*: te laat zijn. *Och, dao kan ich ei book uuever sjrieve.*

bookbinjer m. = boekbinder.

bookdrökker m. = boekdrukker.

bookhanjel m. = boekhandel.

bookhaojer m. = boekhouder.

bookvink v. = boekvink.

bookwinkel m. = boekwinkel.

boonder v. = bunder, oppervlaktemaat van ± 80 are. *Veer vrechte van 20 are is eine boonder.*

booste boostj, boosdje, gebooste = barsten. *Det glaas is gebooste.*

boos(t) v. booste, beus(t)je = barst. *Ein boos(t) inne roet.*

Bor = Born.

bord o. borde, bördje = bord.

börgemeister m. ook **börger** = burgemeester. *Aan dich haje ze eine goje börgemeister*: gezegd tegen iemand die dik is en zich deftig gedraagt.

börger m. börgers, börgerke = 1. burger; 2. burgemeester.

bös v. bösse, böske = bus.

bos m. bosse, böske = bos.

böshökske o. = bushalte, abri.

bössel v. bössele, bösselke = 1. bundel, bos, bussel; *Ei bösselke blome plökke in 't veldj en det bie Maria nieërzette. Ein bössel struue.* 2. een stevige meid. *Det waas ein flinke bössel.*

bössele bösseltj, bösseldje, gebösseldj = 1. bundelen, bij elkaar dragen; 2. slepen met iets; 3. stoeien.

bossókker m. = kandijsuiker. *Bossókker zoet aan ei tuike.*

bótram v. bótramme, bótremlke ook **bóterram** = boterham. *Ein aafgelekdje bótram*: een meisje dat veel vrijers heeft gehad. *Ein oeape en ein toe bótram. Ein bótram mèt sjroeap. Hae haet zich zien bóterram gekoch(t)*: hij heeft een vaste, goed betaalde baan.

bótrammepepeer o. = boterhampapier, vetvrij papier.

bótrammetoet v. = boterhamzakje.

bótrammetrummelke o. = boterhamtrommeltje.

bótter v. = boter. *Gooj bótter*: roomboter. *Mètte vot inne bótter valle.*

bóterram v. bóterramme, bóterremke ook **bótram** = boterham.

bótterbloom v. = boterbloem.

bótterflaaj v. = kruimelvlaai met pudding. *Bótterflaaj met gaele pudding.*

bótergaar = helemaal gaar. *De buuenkes zeen bótergaar.*

bóterlètter v. = banketstaaf.

bótermèlk v. = karnemelk, afgeroomde melk. *Bótermèlk en kattertróntj make't hert gezóndj*: gezegd als iemand een karig bestaan had.

bótermèlkse pap v. = karnemelkse pap.

bóterpot m. = botervloot.

bótersaus v. = botersaus.

bóterstoeate = karnen.

bótervaat v. = botervat voor het bewaren van roomboter.

boum m. buim, buimke = boom. *Doe kóns mich de buim in*: je kunt me wat. *Eine boum van eine kaerel. Eine boum vèltj neet vannen ieëste slaag.*

bout m. buit, buitje = 1. bout; *Doe kóns mich de bout hakke*: bekijk het maar. 2. politie-agent.

braanjel m./v. = braniema(a)k(st)er.

Brach(t) = Maasbracht.

Brach(t)-Bieëk = Brachterbeek.

bradzele bradzeltj, bradzeldje, gebradzeldj = knoeien, morsen. *Mèt aete bradzele.*

bradzelieër m. = knoeier.

braekboean v. ook **sperzieboean**, prinsesseboean = sperzieboon.

braeke ich braek, doe briks, hae briktj, zie braeke, broeak/braak, gebroeake = breken. *Det briktj 'm nog ins op. Hae briktj nog eine cent in twieë*: hij is erg zuinig. *Hae braak bienao ziene nak uuever de rotzooi. Noe briktj mich de klómp.*

braekiezer o. = breekijzer

bragkele bragkeltj, bragkeldje, gebragkeldj = prutsen.

bragkelieër m. = prutser, knoeier.

bragkelwerk o. = prutswerk.

brak v. brakke, brekske = 1. bouwval; 2. vrouw die veel van huis gaat zonder een doel te hebben. *Die brak is weer op jats.*

brandj m. brenj, brendje = brand. *Brandj ane lup hóbbe*: een koortslip hebben. *In brandj staek.*

brandjblaor v. = brandbelaar

brandjglaas o. = brandglas, vergrootglas, lens.

brandjhout o. = brandhout.

brandjnetel v. = brandnetel.

brandjwaer m. = brandweer.

brandjpersessie v. = brandprocessie. In oktober 1728 woedde er een grote brand in Thorn waarbij in het centrum 14 huizen met schuren afbrandden. Meteen daarna werd de brandprocessie ingesteld die nog ieder jaar in oktober plaatsvindt ter voorkoming van nieuwe branden. *Mèt groeate kirmes in oktoeaber (de ieëste zóndig nao de negendje) trèktj in Thoeaar de brandjpersessie.*

brandjzalf v. = brandzalf.

branje brantj, brandje, gebrandj = branden.

Branje wie ein hël. 't Brantj neet: je hoeft je niet te haasten.

brannerig = branderig.

Braobans = Brabants. *Braobans bóntj.*

Braobanse v. = een Brabantse vrouw. *Hae is getrouwdj met ein Braobanse.*

Braobantj = Brabant.

Braobenjer m. = Brabander.

braodhieëring m. = braadharing.

bräödje o. = gebakken spek met eieren.

braodpan v. = braadpan.

braodkieëtel m. = braadketel.

braodsjel v. ook **brozellup** = ontstoken lip, koortslip. *Drink neet aan det voel glaas, möрге höbs se ein braodsjel.*

braodwoos(t) v. = 1. braadworst; *Eine korte praek en ein lang braodwoos(t).* 2. domkop. *Doe, braodwoos!*

braoje ich braoj, doe breuts, hae breutj, braodje/brooj, gebraoje = braden. *Zich ei stök pannaas braoje.*

braok = braak. *Det stök land liktj al jaorelang braok.*

braom m. braome, bräömke = braam, ruwe rand. *Dao zitj eine braom aan det mets.*

braombieër v. = braam. *Geis se braombieëre plökke?*

braombieërestroek m. = bramenstruik.

bräömelke o. = kleine tengere vrouw. *Det is mich ei bräömelke.*

brazel m. ook **bazel** of **wazel** = beuzelpraat. *Waat eine brazel!*

brazele brazeltj, brazeldje, gebrazeldj ook **bazele** of **wazele** = onzin vertellen.

brazelieër m. ook **bazalieër** of **wazalieër** = iemand die bazelt.

breef m. breve, briefke = brief. *Det gaef ich dich op ei briefke. Ei briefke van tieën.*

breer m. brere, breerke = 1. toegangshek; *Vergits se neet 't breerke toe te doen?* 2. slagboom. *Bie 't spoeaar waas de breer lang toe.*

breet o. brejer, breetje = plank, schot. *Inne kroeatetied zatte de boere ei paar extra brejer oppe ker.*

breid breier, breidst = breed. *Dae 't breid haet, lieëtj 't breid hange. Ein brei straot. 't Is zoea breid es't lank is.*

breidje v. = breedte. *'t Kumtj oet de lingdje of oette breidje.*

brekèt v. brekètje, brekètje = briket.

breilstert v. = aanstelster, nuffig persoon.

breuj m. = 1. broedsel; 2. broei; *Es de breuj in 't hui kwaam, vloeg de sjeur inne fik.* 3. vleesbouillon. *De sop is de breuj neet waerd. Det is gooj breuj. Hae is mèt dezelfde breuj uuevergoeate:* die komt uit hetzelfde nest.

breujbak m. = broeibak.

breuje breutj, breudje, gebreudj = 1. broeden; *De broek zitj de eier oet te breuje.* 2. broeien van hooi. *'t Hui is aan 't breuje.*

breujerig = broeierig. *'t Is breujerig werm.*

breustig = bronstig. *Die zoog is breustig.*

brevebös v. = brievenbus.

brieësem m. = brasem.

brik m. brikke, brikske = baksteen.

brikkebekker m. = steenbakker. Thorn kende rond 1900 ± 160 personen die als brikkebekkers naar Duitsland gingen, dat was 30% van de beroepsbevolking, het hoogste percentage pendelaars in de streek.

brikke-oeave m. ook **rinkoeave** = baksteen oven van de steenfabriek.

bril m. brille, brilke = 1. bril; 2. gevlochten rozijnenbroodje met Sinterklaas.

brilleduueske o. = briletui.

brillemaeker m. = opticien, brillenverkoper.

bringe bringtj, brach(t), gebrach(t) = brengen. *Wae höbbe de spies nao de bekker gebrach(t).*

bróbbel m. bróbbel, brubbelke = bultje. *Ich zit ónger de hitsbróbbel.*

bróbbelig = pokdalig. *Ei bróbbelig gezich(t).*

bróddel m. = geklungel, knoeiwerk. *Eine bróddel van ei breiwerk!*

bróddele bróddeltj, bróddeldje, gebróddeldj = knoeiwerk leveren.

bróddelieër m. = iemand die knoeiwerk levert.

bróddellepke o. = broddelwerk, leren haken of breien door een proefstukje te maken.

bródderie v. = borduurwerk, kantwerk, mooie opengewerkte stof.

broead o. bruuej, bruuedje = roggebrood. *Det is broead gebaedeldj*: dat is werk dat geen verdienste oplevert. *Det kriegtj d'r nog ins op zie broead*. *Doe bès mich ei bruuedje!*

broeadjager m. = iemand die alles met winst verkoopt.

broeadgruuel m. = broodkruimel.

broeadkoos(t) v. = broodkorst.

broeadmets o. = broodmes.

broeadpap v. = broodpap

broeadruuester m. = broodrooster.

Broeckmeulenstraot = Broeckmeulenstraat in Thorn, vernoemd naar een van de laatste kanunniken van Thorn, die de Stiftkerk en de Kapel onder de Linden redde voor Thorn uit handen van de Franse overheersers.

broed v. broede, bruedje = 1. bruid; *Det is ein sjoean broed*. *Doe bès mich ei bruedje!*: je bent me d'r eentje! *Ein sjoean broed vèltj ouch waal ins inne koestróntj*: werd gezegd van een meisje van rijke komaf dat met een boerenjongen trouwde. 2. kleine meisjes die in de processie meeliepen. *Inne persessie loupe de klein maedjes es bruedjes mèt*.

broedegóm m. = bruidegom.

broedersjap v. = broederschap.

broedsbekèt o./m. = bruidsboeket.

broedsjat v. = bruidsschat.

broedsjungske o. = bruidsjongen.

broedskrans m. = bruidskrans, krans van bloemen in het haar. *Maedjes maakdje zich mèt meizoentjes ei broedskrenske vuuer inne haor*.

broedsmaedje o. = bruidsisje.

broedspaar o. = bruidspaar.

broedstök v. = bruidsstuk.

broedswage m. = bruidsauto.

broek v. broeke, bruuske = 1. kloekhen, broedse kip; *Die broek haet eier*. 2. een nukkig iemand.

broekbaar = bruikbaar.

broeke broektj, broekdje, gebroektj ook **brónke**, **mónke** = mokken. *Zit toch neet zoea te broeke!*

broelof(t) v. broelofte, broelöfke = bruiloft. *Gein broelof(t) zoea klein of ze maaktj t'r waal ein*: van bruiloft komt bruiloft.

broen broender, broenst = bruin. *'t Broen bakke*: overdrijven. *Eine broene pater*: 1. pater Franciscan; 2. een gebakken zure haring.

broenkoeal v. = bruinkool.

broensig = bruinachtig. *Die broensige sjoon passe neet bie det pak*.

broese broestj, broesdje, gebroestj = bruisen, schuimen. *Broesendj water*.

broewe broewtj, broewdje, gebroewe = brouwen van bier of andere drank.

broewer m. broewers, broewerke ook **bruier** = brouwer.

broewerie v. broewerieje, broewerieke = brouwerij.

brök v. brögke, brökske = brug.

brómbaer m. = brombeer, mopperaar.

brómme brómtj, brómdje, gebrómdj = 1. brommen; 2. in de cel zitten; 3. rijden op een bromfiets.

brómmer m. brómmers, brummerke = bromfiets.

brónkappel m. ook **prónkappel** = sierappel.

brónke brónktj, brónkdje, gebrónktj ook **broeke**, **mónke** = mokken.

brónkert m. = iemand die mokt.

bróns o. = brons, bronsverf.

brónze brónstj, brónsdje, gebrónsdj = bronsen, met bronsverf behandelen.

brook o. = moerasland, broekland. *Tösse Thoeaer en Kaesing liktj 't Brook*, *'t Vieverbrook*.

broor m. breurs, breurke = broer.

brosj v. broesje, brösjke = broche, sierspeld.

brozellup v. ook **braodsjel** = ontstoken lip.

bruier m. bruiers, bruierke ook **broewer** = brouwer, bierhandelaar. *Woea de bruier is, hoeftj de bekker neet te zeen*: bier is voedzaam.

brul = dol, woest, wild. *De koe is brul*. *Örges brul van waere*.

brulbieës(t) o. = schreeuwer, huilebalk.

brum v. brumme, brumke = brem. *Get brum aafsnije*.

buige buigtj, boeag/buigdje, geboeage/gebuigdj = buigen. *M'n mó't 't tekske buige es 't jónk is*: men moet de kinderen naar zijn hand zetten als ze jong zijn.

buize buistj, buisdje, gebuisdj = veel drinken, zuipen. *Wae höbbe flink gebuisdj*.

bujel m. bujele, bujelke = 1. buidel; *Betale mèt toe bujele*: betalen met gesloten beurzen.

2. snotaap; *Doe bès nog mer eine bujel*: gezegd tegen een jongen die over ernstige zaken wilde meepraten. 3. balzak. *Dae duit zich op wie eine bujel luus*: die maakt heel wat van niets. *Es se neet oetkieks, stamp ich dich ónger diene bujel!*

bujele bujeltj, bujeldje, gebujeldj = 1. meel van de zemelen ontdoen; *Hae geit tervemael bujele*.
2. in een zak doen. *Geldj bujele*.

Burgemeester Spiertzstraot = straat in Thorn genoemd naar burgemeester Spiertz die van 1941 tot 1955 burgemeester van Thorn was.

butelste ook **boeteste** = buitenste.

buuegel m. buuegels, buuegelke = beugel.

buuere buuertj, buuerdje, gebuuerdj = beuren, geld ontvangen. *Höbtj gae nog get gebuuerdj vuuer daen aoje kraom?*

buuevelste = bovenste. *Doe bès de buuevelste bèste vanne ungelste plank*.

buuj v. buje, buke = bui, windvlaag, windstoot. *Hae wachdje de buuj röstig aaf*: hij wachtte geduldig tot de ander met schelden was opgehouden

buun v. bune, buunke = bühne, toneel, podium. *Oppe buun staon*.

buus v. buze, buuske = 1. buis; 2. fles bier.

buut v. bute, buutje = 1. zinken teil; 2. ton en carnavalsvoordracht vanuit die ton.

van Casino toet en mèt Cunegondisstraat

Casino = straatnaam in Thorn. *Hae woeantj oppe Casino.*

catechismuskamer v. = kleine monumentale ruimte rechts van het ingangsportaal van de Abdijkerk.

Cato, Catrien < Catherina.

cent m. cente, centje = cent, oude Nederlandse munt. *Geine roeaje cent oppe rubbe hōbbe. Hae luiptj mètte cente vanne kapper oppe kop:* zijn haar is te lang, hij moet naar de kapper. *Oppe cente oet zeen. Zoea plat wie eine cent.*

centebekske o. = 1. centenbakje; 2. vooruitstekende onderkaak.

centepieër m. = vrek, gierigaard.

Chris, Chrisje, Chrisjaan < Christiaan.

Christeleerhoes o. = huis uit 1664 aan de Bogenstraat 16, waarin aan kinderen godsdienstonderwijs, de zogenaamde christelijke leer werd gegeven.

Christien, Christa < Christina.

Clim, Clementine, Clemence, Clemang < Clemens.

Coprasie v. = Coöperatie, tot in de zestiger jaren van de vorige eeuw de coöperatieve winkel van de standorganisatie Katholieke Arbeidersbeweging, opgericht in maart 1917 in de Holstraat en geopend als *Coöperatie de Werkman* door de *Katholieke Werkliedenvereniging St. Michaël*. Vanaf 1920 werd deze inmiddels grote coöperatie-winkel gevestigd aan de Wijngaard.

Corbeyskouk m. = kolk in de Thornerbeek, aan de wei van de familie Corbey, ook *Muuelebieëk* genoemd ter hoogte van de gemeentelijke begraafplaats aan Terkoel. Zwemplek in het midden van de 20e eeuw.

Corné, Cor < Cornelis.

Cunegondisstraat v. = straatnaam in Thorn sinds 1970, vernoemd naar de laatste vorstin-abdis Maria Cunegondis van Thorn.

D

van daag toet en mèt Dymph

daag¹ v. [daa~g], daag [daa\g], daegske = dag.

D'n aojen daag. D'n daag kumtj inne loch(t): het begint dag te worden. *De godganseliken daag. Ei gaat innen daag slaope. Ein koe sjietj mieë in einen daag es ein mäs in ei gans jaar:* wordt gezegd van iemand die aan het opscheppen is. *Good vuuer d'n daag kómme. 't Is aldaag get anges. 't Is neet aldaag kirmes. Lekker doortj mer einen daag. Mèt get vuuer d'n daag kómme. Ins kumtj d'n aojen daag. Wie later oppen daag, wie sjoeander volk. Zie gezich(t) steit op zeve daag raengel:* hij kijkt erg nors.

daag² = dag, goedendag, als groet.

daagleech(t) o. = 1. daglicht; *Waat dae oet-spoektj kan 't daagleecht neet verdrage.*

2. bovenlicht, klampaampje.

daagloean o. ook **daaggeldj** = dagloon.

daagloeaner m. = dagloner. *Hae haet eine daagloeaner in deens(t).*

daags = dagelijks.

daagsjich(t) v. = dagdienst. In de mijnbouw kende men een vroege dienst vanaf 6.00 uur in de ochtend, de **daagsjich(t)**, de **middig-sjich(t)** begon om 14.00 uur en de **nach-sjich(t)** om 22.00 uur. De gewone dienst begon om 7.30 uur, later 8.00 uur, en heette de **vlaggesjich(t)**.

daags t'r nao = de dag erna.

daags t'rop = de dag erna.

daags t'r vuuer = de dag ervoor.

daagster v. = dagster, winde.

daak o. daker, daekske = dak.

daakbesjot o. ook **daakbesjeting** = dakbeschot.

daakdèkker m. daakdèkkers = dakdekker.

daakdrieëger m. = draagbalk van dak.

daakdröp m. = dakoversteek.

daakguuet v. = dakgoot.

daakhaas m. = dakhaas, bijnaam voor kat; ook scheldwoord.

daakpan v. = dakpan.

daakpóp v. ook **strop** = strowis onder het pannendak.

daakvinsten o. = dakraam.

Daalakker = grondgebied bij autoweg A2, van de Santforterstraat tot de Heerbaan.

Daalstraot = Daalstraat. In de Daalstraat ligt het voormalige munthuis van het vorstendom Thorn.

daas v. daze, daeske = daas, steekvlieg.

dabbe dabtj, dabdje, gedabdj = 1. graven of wroeten bij werkzaamheden; *Dae haet zich hieël get bie-ein gedabdj.* 2. krabben; *Bès se dich weer aan 't dabbe? Dae kumtj zich nog aan 't dabbe woea d'r geine juuek haet:* hij krijgt nog moeilijkheden die hij niet verwacht. *Zich aan zie gaat dabbe.*

dae = die (mannelijk, enkelvoud). *Dae kaerel.*

Dae stool. Dae of dae: deze of die.

daeke m. daekes = pastoor-deken.

daezelfdje = diezelfde.

dageraad m. = dageraad.

dalik = dadelijk. *Dalik verkoup ich t'r dich ein:* dadelijk krijg je een draai om je oren.

dam v. damme, demke = de vrouw in het kaartspel. *Aos, kuening, dam, boer.*

dameskoeaer o. = gedeelte in de Abdijkerk van Thorn aan de westkant van de kerk.

dameskuuerke o. = benedenverdieping onder het dameskoor. *Vuuer de begrafenismès stuit de kist meital op 't dameskuuerke.*

damp m. dampe = stoom, damp, wasem.

dampe dampjt, dampdje, gedampjt = 1. dampen, wasemen; *Hae dampjtj wie ei paerd!* 2. roken.

Dampe wie ein sjouw.

danke¹ danktj, dankdje, gedanktj = danken.

Mèt danke hób ich de zólder vol ligke. Mèt danke voors se de hoonder kepot: aan een bedankje alleen heb je niks.

danke² m. = dankjewel.

danqueswaerd = dank verdienen. *Is det neet danqueswaerd?*

dankwoeard o. = dankwoord.

dans m. danse, denske = dans.

dao = 1. daar; 2. er.

daobie = bovendien.

daoboeave = daarboven.

daoboete ook **boetedet** = behalve dat, bovendien.

dao-en-tieënge = 1. daarentegen; 2. tegen die tijd. *Kal dao nog neet ueever, dao-en-tieënge kónne wae allang doead zeen.*

däögeneet m. däögenete, däögeneetje = deugniet.

daod m. = daad. *Oppen daod*: nu. *Ich zoj oppen daod neet wete welke aafslaag wae mótte numme.*

daohaer = daarheen.

daokómme = 1. voldoende hebben; *Ich kóm neet dao mèt 't geldj.* 2. op de plaats van bestemming komen. *Doe höbs good kalle, mer wie mót ich daokómme?*

daol v. däöl, däölke ook **kauwke** = kauw.

daolangs = daarlangs.

daomèt = 1. daarmee; *Daomèt waas de kous aaf.* 2. zodat. *Ich zèk noe al nae, daomèt ich gein risico loup.*

daonao = daarna.

daonaeve = daarnaast.

dao-óngér = daaronder.

dao-op = 1. daar(boven)op; 2. daarop volgend.

dao-opvolgendj = daaropvolgend.

daoróm = daarom.

dao-ueever = daarover.

daovuuer = daarvoor, derhalve. *'Woeavuuer?' 'Neet hievuuer, mer daovuuer.'*

dazele dazeltj, dazeldje, gedazeldj = 1. duizelen; *Hae vertèldje mich zoeaväöl det 't mich dazeldje.* 2. onsamenhangend praten. *Hae is aan 't dazele.*

dazelechtig = duizelig. *Dazelechtig zeen.*

dazeliër m. = 1. iemand die waggelend loopt;

2. iemand die onzin verkoopt.

debberke o. debberkes = 1. klein jong meisje; 2. onbeholpen kleuter

deef m. deve, deefke = dief.

deefke o. deefkes = 1. loper; 2. valse scheut bij planten.

deens(t) v. deenste = 1. dienst; *Dao bewies se mich geinen deens mèt.* 2. militaire dienst. *Vreuger móste alle jónge in deens.*

deensgeleider m. = belastingambtenaar.

deensjaar o. = dienstjaar.

deensmaag(d) v. = dienstmaagd, de huishoudster van een priester.

deensmaedje o. = dienstmeisje. Vanaf het eind van de 18e eeuw tot het midden van de twintigste eeuw gingen veel meisjes uit Thorn als dienstbode werken in Brabant, Den Haag, Antwerpen, Brussel, Luik en in Duitsland.

deenstig deenstiger, deenstigt = dienstig, geschikt.

deep deper, deepste = diep. *Ein depe straot*: een holle weg. *Aan de ieëste depe straot nao de Baarstraot liktj 't kepelke van St. Rochus.*

deepdje v. deepdjes = diepte.

deer o. dere, deerke = dier. *Det is ein erm deer bie dae kaerel. Waat ei(n) lekker deer, dao wól ich waal ins mèt oetgaon.*

dees = deze (vrouwelijk enkelvoud; meervoud).

Dees vrouw: deze vrouw. *Dees dinger*: deze dingen.

deesdaag(s) = dezer dagen.

deeskas m. ook **doskas**, **dosmesjien** = dorsmachine.

deh = 1. uitroep van verbazing; 2. kijk, zie daar.

deh-den = vooruit dan maar!

deig v. = 1. deeg; 2. boezem, in het gezegde: *Die vrouw geit mèt d'n deig nao de bekker*: die vrouw heeft een opvallend grote boezem.

deil o. deile, deilke = deel. *Hae kriegtj zien deil nog waal.*

deile deiltj, deildje, gedeildj = 1. delen; *'Det is eine goje mins.'* *'Höbs se den waal ins mèt 'm gedeildj?'*: pas als je met iemand iets gedeeld hebt, heb je hem leren kennen.

deiling v. deilinge, deilingske = 1. verdeling; 2. deling.

deilnumme = deelnemen.

deils = voor een gedeelte.

dèk dèkker, dèkst ook **dèks** = vaak. *Det gebuurtj mich neet dèk. Det höbs se dèkker gedaon!*

dèkhings(t) m. = 1. dekhengst; 2. notoire vreemdganger.

dèkke dèktj, dèkdje, gedèktj = 1. dekken; *Kóns se mich de taofel dèkke?* 2. afdekken; *De vèrf dèktj good.* 3. bevruchten. *Mètte breustige zoog nao de bieër gaon óm ze te laote dèkke.*

dèks = 1. soms; *Höbs se dèks op mich geraekendj?* 2. vaak. *Det kumtj dèks vuur.*

dèksel m. dèksels, dèkselke = deksel. *D'n dèksel op 't kèlle.*

dèksele dèkseltj, dèkseldje, gedèkseldj ook
snutte = op zijn kop geven, op zijn nummer
 zetten, de mond snoeren. *Ich zal 'm ins dèksele.*

dèkstein m. = deksteen, afdeksteen.

dèkzat = vaak genoeg.

dempe demptj, dempdje, gedemptj = 1. dempen;
 2. dorsen.

dempig dempiger, dempigst = kortademig.

Ei dempig paerd.

den¹ [de\ŋ] v. denne, denke = dennenboom.

den² [de~ŋ] = dan, daarna.

dèn v. dènne, dènke = deel, lemen dorsvloer.

dene deentj, deendje, gedeendj = dienen. *De mès
 dene. Woea deentj det vuuer?*

dèngetuug o. = gereedschap, gebruikt bij het
 dorsen op de dorsvloer.

dennoch = 1. dan nog; 2. echter; 3. toch. *Al haet
 ze mich ane duuer gezatte, dennoch haoj ich van
 häör.*

derdje = derde. *Vuuer d'n derdje kieër.*

derm [de~rm] m. derm [de\rm], dermke = darm.

Baeter get innen derm es ómmen erm: beter geen
 honger hebben met weinig geld dan honger
 met veel geld. *Det is eine langen derm:* dat is een
 lang persoon.

dertieën = dertien. *Dertieën is 't óngelöksgetal.*

dertieëndje = dertiende. *Vriedig de dertieëndje.*

des ook **det** = dat (voegwoord). Vóór **se** kan **det**
 veranderen in **des**. *Ich dink des se geliek höbs.*

dese deestj, deesdje, gedeestj ook **dosse** = dorsen.

destieds = destijds.

det¹ = dat (onzijdig enkelvoud) *Det hoës:* dat
 huis. *Det is 't eur:* dat is het uwe/van u. *Det
 kindj:* dat kind. *Det van mich:* die van mij, mijn
 dochter, mijn vrouw. *Det van mich geit in Belsj
 nao sjoel:* mijn dochter gaat in België naar
 school.

det² = dat (voegwoord). *Ich dink det hae geliek
 haet.*

deur deurder, deurst = duur. *Hae is dao vööl te
 deur mèt oet:* hij heeft dat veel te duur betaald.

deurdje v. = duurte, hoge prijs. *Dao zuus se de
 deurdje neet aan aaf.*

deustig ook **doostig** = dorstig. *'t Is deustig waer.*

deve = deeftj, deefdje, gedeefdj = dieven, valse
 scheuten bij planten weghalen. *De tomate-
 plantje deve.*

d'zmiddig = vanmiddag.

d'zmörge = vanmorgen.

d'znach(t) = vannacht.

d'znaovendj = vanavond.

dich = 1. jij, ook **doe**; 2. jou. *Is dit van dich?*

dichzelf = jijzelf.

dieëke v. dieëkes, dieëkske = deken. *Die twieë
 slaope ónger ein dieëke.*

dieëm v. dieëme, dieëmke = speen aan de uier
 van de koe. *Die koe haet ein dieëm te vööl.*

dieje dietj, diedje, gedietj = gedijen, goed
 voedszaam eten, een verzadigd gevoel krijgen
 van eten. *Det aete dietj good.*

diek v. dieke, diekske = dijk.

dien¹, **diene** = jouw. **Dien** bij vrouwelijke en
 onzijdige woorden enkelvoud én bij meer-
 voud. *Dien hoës:* jouw huis. *Dien kinjer:* jouw
 kinderen. *Dien vrouw:* jouw vrouw. **Diene** bij
 mannelijke woorden. *Diene man:* jouw man.
Mós doe altied diene zin höbbe?

dien² o. = het jouwe. *Die moor stuit op 't dien.
 Is dit t'r dien of t'r mien?:* is dit het jouwe of het
 mijne? *'t Mien en 't dien.*

Dien < Bernardina, Arnoldina, Hubertina.

dikdje v. dikdjes = dikte. *Die plenk zeen in
 versjillende dikdjes te kriege.*

dikkop m. = 1. stijfkop; 2. zich gewichtig
 voordoend persoon. *Die dikköp in Den Haag.*

dink o. dinger, dingske = ding. *Det is ein erm
 dink noe zie moder doead is:* dat is een arm
 meisje nu haar moeder dood is.

dinke dinktj, dach(t), dachte, gedach(t) =
 denken. *Ieës dinke, den doon.*

dinkelik = denkelijk, vermoedelijk.

dinsdig m. = dinsdag. *Dinsdigaovendj.*

ditskieër = deze keer.

dj'r = jullie, u, in een vraagzin. *Höb dj'r mörge
 tied?:* hebben jullie, heeft u morgen tijd?
Woea höb dj'r pien?

dju ook **kerdju** = vloekje. *Dju, det pastj neet.
 Dju, waat ei gezweit aan die kroete.*

dochter v. dochters, döchterke = dochter.
Zie höbbe ei döchterke gekrege.

döbbel ook **dobbel** = dubbel. *Det waas döbbel
 van 'm: hae haoj 't dao waal ins uuever kónne
 höbbe. Döbbel genejdj hëltj langer:* het zekere
 voor het onzekere nemen. *Döbbele plaetjes
 rule. Ein döbbele raekening. Mèt döbbel kriet
 sjrieve.*

döbbele¹ 1. o. = dubbele; *'t Döbbele mótte betale.*
 2. m. = onbetrouwbaar iemand, opportunist.
Doe bès eine döbbele!

döbbele² döbbeltj, döbbeldje, gedöbbeldj =

1. verdubbelen; 2. iemand op een ronde achterstand zetten.

döbbeltje o. = dubbeltje, oude Nederlandse munt, 10 cent. *Det intresseertj mich vuuer gei döbbeltje! Eder döbbeltje mótte zie ómdreije.*

doe ook **dich** = vriendschappelijk voor u of jij. De onbeklemtoonde vorm van **doe** en **dich** is **se**. *Duis se det? Duis doe/dich det?*

doead¹ m. = dood. *Ze höbbe 'm vannen doead trök gehoealdj*; hij is van een zware ziekte genezen, hij is weer aan de beterende hand.

doead² = dood. *Doearj vingers höbbe. Emes blie make mèt ein doearj mäs.*

doead³ ook **doeads** = dood, eerste lid bij samenstellingen. *Doeadjaomer. Doeadmeug. Doeadop. Doeadstil. Doeadzunj.*

doeadbaeje = dood laten verklaren. *Kaerel, doe duis nörge mieë aan mèt, doe kóns dich net zoea good laote doeadbaeje.*

doeadblieve = plotseling doodgaan.

doeaddeile = onterven, iemands deel onthouden.

doeadgaon = doodgaan. *Hae kan baeter doeadgaon achter ein greun hèk, es achter einen dorre stroek*; gezegd van een oudere man die met een veel jongere vrouw trouwt.

doeadloupendj = doodlopend. *Eine doeadloupendje waeg.*

doeads¹ ook **duueds** = doods, saai, verlaten.

doeads² ook **doead** = dood, eerste lid bij samenstellingen. *Doeadsbleik. Doeadskrank. Doeadmeug.*

doeadsbrief m. = doodsbrief, rouwbrief.

doeadskleid o. = doodskleed.

doeadsprintje o. = gedenkprentje van een overledene.

doeadvare = verongelukken. *Oppe Napoleons-waeg höbbe zich vööl minse doeadgefare.*

doeadvreze = doadvriezen. *In 't Pottehoes zeen vreuger versjillendje minse doeadgevroere.*

doeadzunj v. = doodzonde. *Det is ein doeadzunj waard*: opmerking als een knap meisje voorbij komt.

doeadzwiege = doodzwijgen. *Vuuer de gooj vreej waere hieël get zakes doeadgezwege.*

doearj v. = dooi.

doearje¹ m. doearje = 1. iemand die dood is; 't Haet geloedj vuuer einen doearje: de kerk-

klokken hebben geluid voor iemand die dood is. 2. saai persoon. *Dao zitj niks in, det is eine doearje.*

doearje² doearj, doeadje, gedoeadj = dooien. 't Geit doearje.

doearjer m. doearjers/däör, duuejerke = dooier van een ei, het eigeel. *Sjerrelhoonder lègke eier mèt eine gaeleren doearjer.*

doear m. däör, däörke = doorn. *Det is einen doear in zien oug. De däör staeken 'm*: hij kan de weelde niet verdragen. *Door ein däörehèk gaon*: met geweld er tegenaan gaan. Ein däörehèk. *Es se in Thoeer op ein däörehèk houws, kumtj t'r nog meziek oet.*

Doeares < Theodorus.

doeares m. = sufferd. *Doe bès mich einen doear*es, man.

doears m. doearze, duueske = 1. doos; 2. scheldnaam voor een vrouw. *Die aoj doear*s.

doedej m. = een gedrongen iemand.

doef v. doeve, duufke = duif. *Doe, gries doef. Emes ónger zien doeve sjete. Vööl doeve op zien daak höbbe.*

doem m. doeme/duum, duumke = 1. duim; *Hae haet 't ónger en doem verkoch(t)*: hij heeft het niet openbaar verkocht. *Zich vinger en doem aaflekk*e. 2. Engelse inch lengtemaat, 25,4 mm; 't Is mer einen doem lank: het is maar een kort stukje. 3. doorsnee van een pijp. *Ein doemse buus. Ein doemse piep.*

doeme doemtj, doemdje, gedoemdj = 1. duimzuigen door kinderen; 2. duimen, bijv. voor een goede afloop.

doemedrejjer m. = 1. luilak, duimendraaier; 2. weifelaar.

doemeloetsjer m. = 1. duimzuiger; 2. iemand die het niet al te nauw neemt met de waarheid. *Doe gluifs daen doemeloetsjer toch zeker neet!*

doemelot m. doemelotje = 1. beschermplapje van leer of stof over een verbonden duim of vinger; 2. kind dat duimt.

doemsjroef v. = 1. duimschroef; 2. oud martelwerktuig, gebruikt bij verhoor van verdachten o.a. de Bokkenrijders. *Emes de doemsjroeve aandrejje.*

doemstek m. = duimstok.

doevemëlker m. = duivenmelker, duivenhouder.

doevekoeaj v. = duivenkooi.

doeveslaag m. = gedeelte van het duivenhok aan de buitenzijde waar de duiven op landen.

doevespieker m. = duiventil. *De doeve zitte oppe (doeve)spieker.*

doevestoeater ook **stoeatkop** of **sperwer** = stootvogel, sperwer.

doezendj = duizend. *Doezendj-en-ein dinger.*

doezendjerlei = velerlei.

doezendjpoeat m. = duizendpoot.

doezendjste = duizendste. *Ein doezendjste gelök höbbe.*

dóf dóffer, dófst = dof.

dóm dómmmer, dómst = dom.

dómpetig ook **dómpig** = bedompt.

dónbie ook **dunbie** = dichtbij. *Dónbie 't vaore wie de kuuj neet gaer:* vrijen doet men liever verderweg.

dónder m. = donder.

dónderbie = dichterbij. *Zèt dich ei bietje dónderbie.*

dónderbieësje o = donderbeestje, onweersvliegje.

dónderbies v. = onweersbui.

dóndere dóndertj, dónderdje, gedónderdj = donderen. *'t Dóndertj al de gansen aovendj.*

dónderdig m. = donderdag.

dónderkóp = donderkoppen op de wolken. *Zuus se die dónderkóp?*

dónderloch(t) v. = donderlucht.

dónderslaag m. = donderslag.

dónkel dónkel(d)er, dónkelste ook **dónker** = donker. *Waat kiekjt dae mins toch dónkel.*

dook m. deuk, deukske = 1. jaal ook **plak**; *'t Haet eine sjoenen dook óm.* 2. schilderslinnen; 3. doek. *'t Dook vèltj. Oppe deuk zitte:* bedlegerig zijn.

doon¹ o. = 1. ongeveer hetzelfde; *Zie zeen van mienen doon:* zij zijn van mijn leeftijd. 2. omstreeks; *Ómmen doon van Paose:* omstreeks Pasen. 3. m. = handeling, (manier van) doen. *Ich ploog mien eige stök en trèk det van dich in einen doon ouch óm:* ik ploeg mijn eigen stuk land en ploeg dat van jou er gelijk bij. *In einen doon:* in één handeling. *Van gojen doon zeen:* van goede afkomst zijn.

doon² ich doon, doe duis, hae duit, wae doon, ich deej, doe deets, hae deej, gedaon, doot, dootj = doen. *Dao mós se 't mèt doon. Det is good te doon. Doot dich neet oet vuuer des se nao bèd*

geis: schenk je bezit niet weg voordat je dood gaat. *Doot get!* *Dootj det:* doet u dat/ doen jullie dat! *Dootj 'm ouch nog eine:* geeft u/geven jullie hem ook nog een drankje. *Gezóndjheid, det 't dich good duit!*: gezegd tegen iemand die niest. *Groeat doon. Hae duit waat d'r wiltj. Es se det toch duis, kriegs se mèt mich te doon. Waal get anges te doon höbbe. Wie se duis, wie 't dich geit:* zoals je anderen behandelt, zo word je later ook zelf behandeld.

doondje = al doende, bezig zijn. *Al doondje lieërtj m'n. Wacht effekes, hae is nog doondje.*

door¹ = door. *Ich bèn t'r neet zoea kepot van, mer 't kan t'r mèt door.*

door² m. = de duur. *Oppen door hób ich mótte biegaeve.*

Door, Dora, Dorthy < Dorothea.

doordoon = 1. schrappen; *Wiltj gae det estebleeft doordoon?* tot ver in de 20e eeuw werden boodschappen, die in een week gekocht waren en niet contant betaald werden, opgeschreven. Als men dan betaalde, werd gevraagd om het bedrag door te strepen. 2. ergens doorheen doen. *Doe mós de sóp nog effe doordoon in de passe-vite.*

doordreije = 1. doordraaien; 2. verkwisten; *Alles waat zien aojers gespaardj haje, haet hae t'r doorgedrejdj.* 3. overspannen raken. *Hae is gans doorgedrejdj.*

doordreijer m. = doordraaier, verspiller.

doordriever m. = stijfkoppig persoon.

doorein = 1. door elkaar; *'t Luiptj 'm doorein:* hij is verward. 2. gewoonlijk. *Doorein kumtj d'r te laat.*

doorgaon = doorgaan.

doorhaer = doorheen. *Ich weit neet wie ich door die struuk haer mót kómme. Zie haet 't lestig gehad, mer zie haet t'r zich good doorhaer geslage.*

doorhaoje = de overgang van oud- naar nieuwjaar vieren.

doorhóbbe = in de gaten hebben. *Ich hób dich waal door, menke.*

doorlaeze = doorlezen. *Doe mós flink doorlaeze, anges kriegs se 't book vandaag neet oet. Laes dit stök ins door.*

doorlaote = 1. doorlaten; *Doe stuis inne waeg, laot dae mins ins effe door.* 2. aframmelen. *Es se neet loesters, laot ich dich ins door!*

doorloupe = doorlopen.

doorriete = 1. een flink pak slaag geven;

Zie hōbbe 'm flink doorgerete. 2. kwaadspreken;

Emes t'r doorriete. 3. scheuren. *Pepeer doorriete.*

doorsjete = doorschieten. *De spruutjes zeen doorgesjoeate.*

doorsjravele = met moeite z'n weg vinden.

Alles laag doorein, ich haaj mote óm t'r doorhaer te sjravele.

doorsjriefpepeer o. = carbonpapier.

doorslaag m. = 1. vergiet; *De slaaj inne doorslaag aafspeule.* 2. een kopie van een document met doordrukpapier.

doorsnieje = doorsnijden.

doorspeule = doorspelen.

doorstaake = doorsteken. *De zusters van Greuneberg stoeake vreuger bie de maedjes de oere door óm gaetjes vuuer oarbelle te make.*

doorstaan = doorstaan. *Hieël get doorstange hōbbe.*

doortouwdj = bedreven door ervaring, van alle markten thuis. *Probeer dich neet mèt dae te maete, want hae is in alles doortouwdj.*

doorwirke = doorwerken.

doorzaege = doorzaagen.

doorzeuke = doorzoeken.

doos(t) m. = dorst. *Hieël ergen doost hōbbe.*

doostig ook **deustig** = dorstig.

dop m. dōp, dōpke = 1. dop; 2. kom, schoudergewricht. *D'n erm oetten dop hōbbe.* 3. dōp = ogen. *Kiek oet dien dōp:* kijk uit!

dōpke o. = 1. kleuter; 2. klein persoon; *Det is ei klein dōpke.* 3. eierdopje.

Oud kinderrimpje, waarbij de vuisten beurte-
lings op elkaar gestapeld worden:

Öpke, dōpke, boeanesöpke,

Öpke, dōpke, knol.

dore¹ doortj, doordje, gedoordj = duren. *Det zal mienen tied waal dore.*

dörp dörper, dörpke = 1. dorp; *Effe nao 't dörp.*

Rieje wae uuever de dörper of uuever de Napoleonswaeg? 2. ook **törp** = dorpskern. *In 't törp zeen vāöl terrasse.*

dörpel m. dörpels, dörpelke = drempel. *Dae kumtj mich neet mieë uuever d'n dörpel:* die komt er bij mij niet meer in. *Det hae mer ins uuever d'n dörpel kumtj:* dat hij maar eens betaalt; dat hij maar eens toegeeft.

dorse dorstj, dorsdje, gedorstj ook **dese** en

dosse = dorsen. Het machinale dorsen werd in de 20e eeuw ook wel **dempe** genoemd.

dorser m. ook **dosser** = dorser.

do(r)smesjien o. ook **doskas** m. of **deeskas** = dorsmachine.

do(r)svlieëgel m. = dorsvlegel.

dörve ich dōrf, doe dōrfs, hae dōrftj, dós/dōrfdje, gedóstj/gedōrfdj ook **durve** = durven.

Dōrfs se neet? Dózjes se neet?: durfde je niet?

dosse dostj, dosdje, gedosse ook **dese**. *Die hōbbe de gansen daag oppen dēn gedosse.*

douf douver, doufst = 1. doof; *Hae kan nog good mer hae is zoea douf wie ein noot.* 2. zonder gevoel. *Ich hōb ein douf handj van 't sjrieve.*

doufstóm = doofstom.

douge dougtj, dougdje/dóg, dougdje/dógte, gedougdj = deugen. *Dao dóg niks van. Det doug neet. Die vanne hei dógte neet.*

douve¹ douftj, doufdje, gedoufdj = doven.

douve² m. = een doof iemand.

d'r = hij. *Waat duit d'r?*

drage ich draag, doe dreugs, hae dreugtj, droog, droge, gedrage = dragen.

drankwage m. = 1. wagen om drank in flessen of vaten te vervoeren; 2. drinkebroer.

draod m. drāōj, drāōdje = 1. draad; *D'n draod kwiet zeen. Det hingtj aan ein zieje drāōdje. Hae geit altied tieēnge d'n draod in. Kóm dao mer ins mèt vuuer d'n draod.* 2. houtnerf; 3. inspanning. *Det haet hieël get draod gekos(tj).*

draodnieëgel m. = draadnagel.

drapeau m. = vlag, vaandel. *Bie de begrafenis van ei lid van de harmonie weurtj de drapeau bedèktj met zwarte tuul. De Thoearder harmonieje hōbbe allebei eine sjoeane drapeau.*

dras m. = koffiedrab.

draufgenger m. = 1. durfal; 2. harde werker; 3. vechtjas. *Det is eine richtige draufgänger.*

Dré, Dreke, Drees, Dries < Andreas.

drees m. = braakliggende grond.

D'n Drees¹ Oppen Drees = landbouwgrond direct aansluitend aan de westzijde van de oude kern van Thorn.

Drees² = AOW. *Hae trèktj van Drees:* hij krijgt AOW.

dreig = 1. ondiep; *Ich hōb de gaard dreig ómge-daon. Op die plaats is de bieëk erg dreig.* 2. snel geraakt. *Zie haet 't vandaag dreig zitte:* zij is vandaag erg lichtgeraakt.

drej m. drejje, drejke = draai, bocht. *Hae woeantj innen drej vanne straot. Ich weit neet wie ze d'n drej kriege:* ik weet niet hoe ze de eindjes aan elkaar knopen. *Zienen drej neet kónne vinje.*

drejje drejtj, drejdje, gedrejdj = draaien.

drejjerig = 1. draaierig; 2. duizelig.

drejkóntj m. ook **drejvot** = 1. draaikont, iemand die vaak van mening verandert;

2. beweeglijk kind. *Det kindj is ein drejvot.*

drek¹ = direct, aanstonds, onmiddellijk. *Ich kóm drek.*

drek² m. = grond, modder. *Hae veel midden innen drek. Kieër dienen eigen drek mer bie-ein:* bemoei je met je eigen zaken.

drenk v. = drinkplaats voor vee.

drinkske o. = drankje, borreltje, hoestdrankje.

dreuvig dreuviger, dreuvigst = droevig. *Det is eine dreuvige:* dat is een somber iemand.

dreuvigheid v. = droefheid.

drieëger m. drieëgers = drager, lijkdager. *Eine fietsedrieëger:* bagagedrager van fiets.

driefnaat ook **zeiknaat**, **mèснаat** = drijfnaat.

driefnieëgel m. = 1. drijfijzer; 2. stalen pen om spijkers in het hout te drijven; 3. drevel.

Drieka, Drika, Rika < Hendrika.

Driekes, Driek < Hendrikus.

Driekueninge = Driekoningen (6 januari).

Daag linge mèt Driekueninge einen hanesrej, mèt Sint Pieëter twieë en met Leechtemès tälle wae neet mieë.

driekueningekook m. = driekoningenbrood.

Dae de boean haet innen driekueningekook, maag op daen daag zien lekkerste aete keze.

driestummig = driestemmig.

drieve drieftj, dreef, dreve, gedreve = 1. drijven;

Op hoondersop mótte ei paar vètouge drieve.

2. opjagen in een bepaalde richting; 3. uitbaten. *Eine winkel drieve.*

driever m. driers, drierke = 1. voorwerp dat drijft; 2. gereedschap (drevel), 3. persoon die bij de jacht het wild opdrijft.

drinke drinktj, drónk, gedrónke = drinken. *Ich drónk mich nog ein tas koffie.*

drinkes o. = drank. *Tösse de middig brachte ze 'm get drinkes.*

drinkgeldj o. = fooi.

drinkpool m. = drinkpoel, drinkplaats voor vee.

drinktuit v. = emailen of blikken kannetje met nauwe hals en sluiting.

driszandj o. ook **drifzandj** = rivierzand, metselzand.

droef v. droeve, druufke = druif.

d'roet ook **t'roet** = eruit. *Droet!*

droevestroek m. = druivenstruik.

droevetros m. = druiventros, tros druiven.

drök¹ drökker, drökst = druk. *'t Is drök oppe waeg.*

drök² m. = de druk. *D'n ieëste drök van ei book.*

drökdje v. = drukte, gedoe.

drökdjemaeker m. = druktemaker.

drökke dröktj, drökdje, gedröktj = 1. drukken; 2. zich aan een plicht onttrekken. *Es t'r get gedaon mót waere, dröktj hae zich altied.*

drökkendj = drukkend, benauwd. *'t Is drökkendj vandaag.*

drökker m. drökkers, drökkerke = drukker.

drökkerie v. drökkerieje, drökkerieke = drukkerij.

drökpers v. = drukpers. *Ein van de abdisse van Thoeaar haaj in de vieftieëndje ieëw al ein drökpers.*

drónk m. = heildronk; *Einen drónk op emes oetbringe. Hae haet eine kwaajen drónk.*

dröp m. = 1. regendrup; 2. dakoversteek.

dröpke. o. = borreltje. *Gaer ei dröpke drinke.*

dröpkesglaeske o. ook **dröpkesglaas** = borrelglaasje.

dröppel m. dröppele/dröppels, dröppelke = druppel.

dröppele dröppeltj, dröppeldje, gedröppeldj = druppelen. *Doe mós drie kieër per daag de ouge dröppele.*

droum m. droume, druimke = droom.

droume droumtj, droumdje, gedroumdj ook

druime = dromen. *Hae steit weer te droume.*

droumer m. droumers, druimerke ook

druimer = dromer.

druif v. druive, druifke = niet al te snugger persoon, sufferd. *Det is mich ein druif.*

druueg druueger, druuegst = droog. *Det is zoea druueg wie paepkook. Ein druueg laever hóbbe.*

druuege¹ druuegtj, druuegdje, gedruuegdj = drogen. *Vreuger lag m'n de was oppe bleik te druuege:* vroeger legde men de was op het bleekveld te drogen.

druuege² m. = 1. stille, teruggetrokken man die nu en dan een rake opmerking maakt; *Det is einen druuege.* 2. het droge. *Zien sjäöpkes oppen druuege hóbbe.*

druueger m. druuegers = wasdroger.

druueghaoje = drooghouden. *Ich kós 't neet mieë druueghaoje*: ik moest huilen.

druuegkloeat m. = saai iemand. *Det is einen druuegkloeat!*

druuegstaon = 1. droogstaan; *De bieëk steit druueg*. 2. geen melk meer geven; *Die koe stuit druueg*. 3. zonder alcohol moeten leven. *Ich staon druueg, ich höb 't aan de laever*.

druueg(e)weg = droogweg. *Dae zag det druuegweg*.

druuegwoos(t) v. = 1. droogworst, cervelaat-worst of metworst; 2. een onnozel iemand. *Det is mich ein druuegwoos(t)*.

dudelik dudeliker, dudelikst = duidelijk.

duip m. ook **duipsel** = doop, doopsel.

duipbreefke = doopbewijs.

duipe duiptj, duipdje, geduiptj = dopen.

duipfieës(t) o. = doopfeest.

duipkaes v. = doopkaars.

duipsel o. ook **duip** = doopsel, het dopen.

duje duutj, duudje, geduudj = 1. duwen; *Woea duje wae die?*: waar geven we hun een plaats? 2. dwarszitten; *Waat duutj dich?* 3. beduiden, betekenen. *Waat duutj det?*: wat is de reden, hoe komt dat?

duke duuktj, duukdje/doeak, duukdje/doeake, geduuktj/gedoeake = duiken.

dukele dukeltj, dukeldje, gedukeldj = duikelen. *Köpke dukele*.

duker m. = 1. duiker; 2. afwatering onder de weg door.

dul dul(d)er, dulst = 1. doorgedraaid; *De sjroef is dul gedrejdj*. 2. dol; *Bès doe door einen dullen hóndj gebete?*: ben je in de war? 3. ook **duzelig** = duizelig. *Het kindj waas dul vanne kerresel*. *Zoea dul wie ei kuke*.

dulje dultj, duldje, geduldj = dulden.

dulle¹ = wartaal spreken. *Hae is aan 't dulle*.

dulle² m. = gek. *Det is einen dulle*.

dumpel m. dumpels, dumpelke = deuk in metaal of ander materiaal. *Dao zitj einen dumpel innen auto*.

dunbie ook **dónbie** = dichtbij. *Dunbie de kirk woene*.

dunne m. = buikloop, diarree. *Anen dunne zeen*.

dunne duntj, dundje, gedundj = uitdunnen.

durve ich durf, doe durfs, hae durftj, durfdje, gedurfdj ook **dörve** = durven.

duueds ook **doeads** = dood.

duuer v. duuere, duuerke = duur. *Det duit de duuer toe*. *Ederrein kieërtj mer vuuer zien eige duuer*: iedereen bemoeit zich maar met zijn eigen zaken.

duuj m. duujke = duw, por, stoot.

duuster¹ = duister, donker. *'t Is zakkeduuster*: het is aardedonker.

duuster² o. ook **duustere** m. = de duisternis. *Doe mós vuuer 't duuster bènne zeen*. *In d'n duustere kwaam ich 'm tieënge*.

duvel m. duvele/duvels, duvelke = duivel.

Dae beechtj zich bie t'r duvel: hij is bij de foute persoon te rade gegaan. *Dao is t'r duvel los*: daar is hooglopende ruzie. *D'n duvel sjietj altied oppe groeatsten houp*. *Des duvels zeen*. *Det danktj dich d'n duvel*: dat was te voorzien. *Det geit wie t'r duvel*: dat gaat veel sneller dan verwacht. *Es se uuever d'n duvel spriks, treuts se 'm oppe stert*. *Gei kirske zoea klein of t'r duvel boewtj t'r ei kepelke naeve*: slechte mensen liggen altijd op de loer om je beet te nemen. *'Geliek gezeltj zich', zag d'n duvel, toen ging d'r mèt eine sjouwvaeger*: soort zoekt soort. *Nog te stóm zeen óm vuuer d'n duvel te danse*. *Waat nutj 't mich es d'n duvel 'm kriegtj en ich mó't de vracht betale*: gerechtigheid heeft geen zin als ik de schulden moet betalen. *Woea geldj is, dao is d'n duvel*; *woea gein is, dao is d'r döbbel*: waar geld is, is veel ruzie, waar geen geld is, is nog veel meer ruzie.

duvelechtig = duivelachtig.

duvelin v. duvelinne, duvelinke = duvelin.

duveljage = schelden, tieren.

duvelshaor v. = 1. nestharen; 2. dons van uitgebroede vogels.

duvelskindj o. ook **duvelsjóng** m. = 1. geraffineerd, vals kind; 2. knap, pienter kind.

duvelsklöppel v. duvelsklöppele = lisdodde.

duvelsmoor v. = gemeen persoon. *Vuuer gein duvelsmoor douge*: een gemeen persoon zijn.

duzele duzeltj, duzeldje, geduzeldj = duizelen. *Ich höb zoeavöl gehuuerdj en gezeen, 't duzeltj mich*.

duzelechtig = gevoel van duizeligheid. *Ich bèn duzelechtig*.

dwaes ook **waes** = dwars. *Zoea dwaes wie struue*.

dweiel m. dweiels, dweielke = dweil. *Ich veul mich zoea slap wie einen dweiel*.

dweiele – Dymph

dweiele dweieltj, dweieldje, gedweieldj =
dweilen.

Dymph, Dymphie, Dymphna < Dymphna
(Ierse heilige).

E

van ech(t) toet en mèt eweg

ech(t)¹ = echt, werkelijk. *Ech(t) waar.*

ech(t)² o. = werkelijkheid. *In 't ech(t) geit det anges es se dinks. Noe doon wae vuuer 't ech(t).*

Ech = Echt.

echelste o. = 1. achterste; 2. achterwerk. *Zèt dich op dien echelste. Zoea stóm wie 't echelste van ei verke.*

echsjeiing v. = echtscheiding.

echelstevuuer(e) = achterstevoren.

eder¹ = ieder, elk. *Eder buuenke haet zie tuuenke:* ieder mens heeft zijn eigenaardigheden.

Ederen daag luptj d'r zien vast rundje en ederen aovendj drinktj d'r zich ei dröpkje.

eder² = ieder, iedereen. *Eder 't zien.*

ederein = iedereen. *Ederein mót mer vuuer zichzelf oetmake waat d'r duit. Ederein vuuer zich. Es ederein dezelfdje zin haaj, lepe ze ouch allemaol dezelfdje waeg:* ieder mens denkt en handelt anders.

ederskieër ook **edere kieër** = telkens, elke keer. *'t Is ouch ederskieër 't zelfdje mèt dich!*

efeng = enfin.

effe¹ = 1. effen; *Ein effe kleid.* 2. vlak, egaal.

effe² ook **effekes** en **efkes** = even, eventjes.

Kóns se effe kómme? Kóns se ins effekes kieke?

effenaaf = onverschillig. *Hae zoeat t'r vuuer effenaaf bie.*

efkes ook **effekes** en **effe** = eventjes, korte tijd.

Det verkske zulle wae ins efkes wasse.

egaal ook **egalig** = egaal, om het even, vlak. *Det is mich (knatsj) egaal:* dat maakt me niks uit.

Det is mich sjiet egaal.

ègke èktj, èkdje, ge-èktj = eggen. *Mèt hem kóns se ègke en ploge:* met hem kan ik goed opschieten.

ei¹ o. eier, eike = 1. ei; *Det smaaktj wie ein ei zónger zaot. Die hóbbe eier mèt twieë däör:* zij hebben het beter dan anderen. *Eine dae vāöl eier haet, haet ouch vāöl sjale:* alles heeft zijn voor- en nadelen. *Ein ei is gein ei, twieë ei is ein half ei en drie ei is ei paosei. Ein ei mèt ein dikke sjaal:* een moeilijk dossier of taak. *Ei lezesei:*

een ei zonder harde schaal. *Ei nèstei:* een porseleinen (nep)ei. *Ei windjei. 't Ei naouloupe en de hoon laote vlege:* 't kleine zien en 't grote negeren. *'t Ei wiltj loeazer zeen es de hoon:* het kind wil slimmer zijn dan zijn ouder. *Hae luptj op eier. Hae zitj op eier wie einen duvel op ein zieël:* hij is erg gierig. *Hób gein zörg vuuer óngelagdje eier:* maak je geen onnodige zorgen. *Lèk gein ei ónger einen haan, want dae treutj 't kepot:* verspil geen onnodige energie (of geld). *Loupe wie ein hoon die't ei neet kwiet kan:* hulpe-loos rondlopen. *M'n mót ein hoon die gouje eier lèktj, neet slachte. M'n mót gein eier vuuer de mósse goeaje:* men moet niets verkwisten. *Pas oet 't ei gekroeape zeen:* nog jong en onervaren zijn. *Twelf eier, dertieën kukes:* een onverwachte financiële meevaller. *Vanne boetekantj kan m'n neet zeen of ein ei rot is:* aan de buitenkant kan men niet zien of iemand slechte bedoelingen heeft. *Waem kakele wiltj, mót eier lègke:* degene die het beter weet, mag het uitleggen. *Zien eier inne netele gelag hóbbe:* bij de verkeerde per-soon te rade gegaan zijn. *Zoea vol zeen wie ein ei:* stomdronken zijn. 2. m. = domkop. *Det is ein ei!*

ei² = een, bij onzijdige woorden. *Ei kindj. Ei glaas.*

eid v. = eed. *Ein eid aaflegke.*

eierdoeajer m. ook **eierdoeare** = eidooier.

eierekook m. = omelet.

eierkoeale = eierkolen.

eierkook m. = eierkoek.

eierluiper m. = zandloper.

eiermert v. = eiermarkt.

eiermien v. = eiermijn. *Eder dörp haaj zien eigen eiermien.*

eige¹ = eigen, geschikt zijn voor, passen bij.

Det is 'm eige. Örges eige zeen: zich ergens op zijn gemak voelen. *Zich get eige make.*

eige² o. = eigen, zelf. *Hae ging van zien eige aaf:*

hij viel flauw. *Det duit d'r waal oet zien eige.*

Hae is 't leefst op zien eige: hij is het liefst alleen. *Kiek nao dien eige.*

eigene zich eigentj, eigendje, ge-eigendj = geschikt zijn voor. *Det stief pepeer eigentj zich neet òm in te pakke.*

eigenieër m. eigenieërs = eigenaar. *Waem is de eigenieër van det hoese?*

eiges van ~ = vanzelf. *Det geit van eiges.*

eigeste¹ = eigenste. *Hae verstuit zich nog neet mèt zien eigeste femielie.*

eigeste² = degene die net genoemd is. *Dae eigeste haet mich flink bezeiktj.*

eigetiëds = eigentijds.

eigewies eigewiezer, eigewieste = eigenwijs. *Einen eigewieze prengel.*

eikäärke o. eikäärkes ook **eikuuërke**, eikuuërkes en **eiketske** = eekhoortje.

ein¹ o. = een. *Ein en anger*: een en ander.

Ein vuuer ein: één voor één. *'t Ein of 't anger.*

ein² = een, bij een vrouwelijk zelfstandig naamwoord. *Ein vrouw. Eine* bij een mannelijk zelfstandig naamwoord. *Eine man. Ei* bij een onzijdig zelfstandig naamwoord, verkleinwoord. *Ei glaas. Ei kletske.*

eine¹ = een, bij een mannelijk zelfstandig naamwoord.

eine² m. = een. *Det is d'r eine vanne mèlkboer*: dat is een onecht kind. *D'n eine sjeurt de sjäöp, d'n angere de verke*: de ene krijgt veel, de andere niks. *D'n eine vuuer d'n angere. Mèt meine besjeet zich ins eine*: onterechte verwachtingen hebben.

einerlèst ook **einnaolèst** = voorlaatst.

einig ook **innig** = enig. *Truke waas innigs(t) kindj.*

einige¹ ook **einsige** en **insigste** = enige.

Doe bès neet de einsigste dae det vintj!

einige² zich einigtj, einigdje, ge-einigdj = het eens zijn, het eens worden. *Zich ueever de pries einige.*

einjaorig = eenjarig. *Stinkerkes zeen einjaorige plentjes.*

einkènnig einkènniger, einkènnigste = een-kennig. *Det wècht is erg einkènnig.*

einmaol ook **eimaol** = eenmaal.

einmaolig = uniek, eenmalig, bijzonder.

einnaolèst ook **einerlèst** = voorlaatst.

eins ook **ins**, **èns** = eens. *Dao bèn ich 't mèt eins!*

einse = identiek, bij elkaar horend. *Doot dich ei paar einse zök aan.*

einselgenger m. = 1. persoon die alles alleen

doet, sterk introvert; 2. iemand die met carnaval in zijn eentje met de optocht meeloopt.

einsige ook **einige** of **insige** = enige.

einstummig = eenstemmig.

eintoeanig eintoeaniger, eintoeanigst = eentonig.

einzaam einzamer, einzaamst = eenzaam.

ekstersere eksterseertj, eksterseerdje, ge-eksterseerdj = exerceren, oefenen. *De sjötterrie is aan 't ekstersere op 't voetbalveldj. Det weurtj nog ekstersere aan die täöfelkes, jóng!*

ekstemere ekstemeertj, ekstemeerdje, ge-ekstemeerdj = waarden. *Det weurtj neet ge-ekstemeerdj. Die ekstemere niks, die verknoeaje alles.*

ekzaol m. = oksaal (in de kerk). *'t Koear zingtj oppen ekzaol.*

El, Ellie < Elisabeth.

èl v. èlle, èlke = 1. el, oude afstandsmaat; 2. maatlint van kleermaker.

Èl = Ell.

elein ook **allein** = alleen, vanzelf. *Det geit van elein.*

èlf = elf. *De prins en de Raod van Èlf. Èlf is 't gekkegetal.*

èlfdje = elfde. *D'n èlfdje van d'n èlfdje begintj 't vastelaovessezoen weer.*

èlfendertigste = elfendertigste. *Op zien èlfendertigste kwoeam d'r aangeloupe.*

èllebaog m. = 1. elleboog; 2. bocht van (kachel)pijp.

èllebaogsknoek m. ook **lektris knupke** = elleboogsknokkel die bij stoten tintelt; die tinteling wordt ook **widmanspien** genoemd.

ellenjig ellenjiger, ellenjigst = ellendig, miserabel. *Zich ellenjig veule.*

emes = iemand. *Emes innen erm numme*: iemand om raad en bijstand vragen. *Hae is emes*: hij is een man van aanzien, hij heeft het ver gebracht.

enne = en nu, wat nu, en? *'Enne ?' 'Ouch enne!' 'Aoh denne!' 'Enne ... waat duutj det, zitj dich get inne waeg?'*

èns ook **ins**, **eins** = eens.

epaart ook **apaart** = apart, bijzonder, afzonderlijk. *Det is toch waal echt get epaarts.*

èrfdeil o. = erfdeel.

èrfstök o. = erfstuk.

èrfzunj v. = erfzonde.

erg¹ = erg, zeer. *Dao bèn ich erg van gesjrókke.*

erg² v. = erg. *Dao haaj ich gein erg in:* dat had ik niet in de gaten.

erger m. = ergenis. *Dao höbs se allein mer erger van.*

erm¹ [e-rm] m. erm [e\rm], ermke = arm. *Alles ómmen erm en niks innen derm:* niets te eten hebben maar wel mooie kleren dragen. *Dae haet get innen erm:* hij is sterk. *Dao höbs se allebei de erm bie nuuedig. Hae haet get anen erm:* hij heeft verkering. *Ich höb eine lamén erm van al det sjrieve. Zien erm zeen te kort:* hij heeft een leesbril nodig.

erm² [e-rm] ermer [e\rmr], ermst [e\rmst] = arm. *Einen ermen hals:* een stakker. *Einen erme slóbbber zeen. Einen erme subbedeies. Straoterm. Zoea erm es Job. Zoea erm wie ein kirkrat.*

erme¹ m. = arme, arm persoon.

erme² = bijstand (in uitdrukkingen). *Vannen erme trèkke.*

ermegeldj o. = armengeld, voorloper van de bijstandsuitkering.

ermelik ermeliker, ermelikst = armelijk, armzalig.

ermeudje o. = kleine, armoedig uitziende vrouw. *Waat ein ermeudje!*

ermeujig ermeujiger, ermeujigst = armoedig.

ermezörg v. = armenzorg, bedeling.

ermood m. ook **ermooj** = armoede. *Dao kumtj dich d'n ermood tieënge:* daar heerst grote armoede. *D'n ermood is 'm aan 't lief:* hij ziet er pover uit. *Ermood is gein sjanj. Ermood lieje. Ermood troef:* daar is armoede; wordt ook gezegd bij het kaartspel als men slechte kaarten heeft. *Es d'n ermood de duuer in kumtj, vluugtj de leefdje de vinster oet:* als er armoede is, is het met de liefde snel gedaan. *Waem kiektj mienen ermood?* (gezegd bij toepen).

ermoodliejer m. ook **ermoojliejer** = iemand die armoede lijdt.

ermoodzeijer m. = armoedzaaier. *Det is eine ermoodzeijer, dae haet niks óm aan zie gaat te kratse.*

ermsgaat o. = armsgat.

ermzieëlig ermzieëlig, ermzieëligst = 1. armzalig; *'t Is dao mer ein ermzieëlige bedoning.*
2. zielig. *Hae leep ermzieëlig allein door 't törp.*

ert v. erte, ertje = erwt. *Twieë ertjes op ein plank:* wordt gezegd van een vrouw met kleine borsten. *Zien erte oet höbbe:* uit de gunst zijn.

erteries o. = rijshout, staak voor erwtenplant.

ertesjieter m. = spotnaam voor de inwoners van Kessenich die van hun heren de kost in de vorm van peulvruchten ontvingen. *De Ertesjieters van Kaesing:* de carnavalsvereniging van Kessenich.

ertesop v. = erwtensoep. *Ertesop is sangerendaags nog lekkerder.*

es¹ = als, wanneer. *Es se zin höbs, kóns se mètgaon.*

es² v. = de letter s. *De es is ein króm lëtter:* gezegd bij 'als...'.
esdoeare m. = esdoorn.

esgodbleeftj = uitroep, wens.

espres = expres, opzettelijk. *Det höbs se espres gedaan!*

estebleeft ook **es te bleef** = alstublieft. *Laot det estebleeft! 'Meins se det?' 'Estebleeft!' (als bevestigend of verontwaardigd antwoord).*

èttelik = ettelijk, enkele. *Nog èttelike daag, den gaon wae op reis.*

èttère èttertj, ètterdje, ge-ètterdj = etteren.

eug = uw, bij vrouwelijke en onzijdige zelfstandige naamwoorden, ook **eur**. *Eug vrouw. Eug kindj. Euge* = uw, bij mannelijke zelfstandige woorden, ook **eure**. *Euge man. Eugen auto.*

eunj v. eunje, euntje = 1. ui; *Det is mich ein eunj!*
2. stommerik. *Stóm eunj!*: oen.

eunjemoos o. ook **eunjepratsj** = uienstampot.

eunjesóp v. = uiensoep.

eunjesaus v. = uiensaus. *Hieëring mèt eunjesaus.*

eur = uw, jullie, bij vrouwelijke en onzijdige zelfstandige naamwoorden, ook **eug**. *Eur vrouw. Eur hoes. Eure* = uw, jullie bij mannelijke zelfstandige naamwoorden, ook **euge**. *Eure man. Euren auto.*

euzelke o. euzelkes = klein armoedig ongezonder uitziend meisje of vrouw. *Waat ein euzelke!*

evangelie o. = evangelie. *Det is nog lang gein evangelie:* dat is nog lang niet zeker.

eweg = weg, verdwenen. *Maak dich eweg!*

F

van faanjel toet en mèt fuus

faanjel m. faanjels, faenjelke = slordig kledingstuk van vrouwen. *Waat 't zich noe haet aangedaon, is einen echte faanjel.*

faele faeltj, faeldje, gefaeldj = 1. verdragen; *Niks kónne faele.* 2. missen, mankeren. *Det faeltj t'r nog mer aan. 't Faeltj 'm aan minsekènnis. Waat faeltj dich?:* wat mankeert je?

faeler m. faelers, faelerke = gebrek, fout. *Pas op des se neet dezelfdje faeler maaks!*

Fakkele(n)tienes ook **Sinte(r)merte** = Sint Maarten (11 november). *Mèt Fakkellentienes weurtj t'r eine brandjstapel aangestoeake.*

faktäör m. faktäörs, faktäörke = postbode.

faldera faldera's, falderake = 1. v. vrolijke, ongecompliceerde vrouw; *Det is mich ein gekke faldera!* 2. m. wijd vallend kledingstuk. *Waat höbs se toch vuuer eine faldera aan!*

falie v. falies = 1. nonchalante vrouw; *Det is ein echte falie, zie trèktj zich nörges get van aan.* 2. *Op zien falie kriege:* op zijn donder krijgen.

fantóntje ook **fetóntje** = drukte, ophef.

Fantóntje veil hóbbe: veel drukte maken om niks.

fantóntjemaeker m. = druktemaker.

fäöp v. fäöpe, fäöpke = claxon.

fäöpe fäöptj, fäöpdje, gefäöptj = toeteren. *Doe mós ouch fäöpe es se ómme boch(t) kums.*

fassaad v. = 1. façade, voorgevel; 2. neus. *Det is dae man mèt die groeate fassaad.*

fatsenere fatseneertj, fatseneerdje, gefatse-neerdj ook **fatsoenere** = in model brengen, op orde brengen.

fatsuunlik ook **fetsoenlik** = fatsoenlijk.

fedeel = fideel, loyaal, trouw.

fedusie v. ook **fidusie**, **vertroewe** = ver-trouwen.

feep v. fepe, feepke = 1. fluitje, gemaakt van graanspriet, mondstuk van een ballon; 2. uitrolbare papieren fluit; 3. snibbige vrouw. *Det is mich ein feep.*

feguur v. fegure, feguurke ook **figuur** = 1. figuur; 2. beeld.

feguurlik = figuurlijk.

fej hóbbe = trek hebben in eten.

femel v. femels, femelke = vleier.

femele femeltj, femeldje, gefemeldj ook

fiemele = vleien. *Zeet die twieë dao zitte te fiemele.*

femelkóntj v. ook **femelvot** = vleier.

femielle v. femielies = familie, gezin. *Ins per maondj waas t'r vuuer de mansluuj Heilige Femielle:* eenmaal per maand was er een gebedsdienst voor de mannen.

fenaal = finaal, helemaal. *Dae fiets is fenaal verslete.*

fenil¹ m. ook **fenilj**, **venil** = vanille. *Riestepap mèt ei bietje fenil.*

fenil² ook **fenille**, **venille** = van vanille. *Fenille pudding.*

fenilsókker m. = vanillesuiker.

fenistig ook **finistig** = slim, sluw. *Det is ei finistig antjwoeard:* dat is een vindingrijk antwoord.

fenistige m./v. = een gewiekt iemand. *Det is eine/ein fenistige. Fenistige zeuke zich altied eine twieëdje oetwaeg.*

fepe feeptj, feepdje, gefeeptj = 1. schril blazen; *Die klarinètte feepdje hel.* 2. blazen met een feep.

fermesjèl m. ook **vermesjèl** = vermicelli. *Ein hampel fermesjèl inne sop doon.*

fernis m. = vernis.

fernisse fernistj, fernisdje, gefernistj = vernissen.

fernuus o. fernuzer, fernuuske ook **fornuus** = fornuis. *Ei fernuus en ein vrouw moge noeats oetgaon.*

fersjèt v. fersjètte, fersjètje ook **versjèt** = vork. *Vreuger oeate allein deftige minse mèt mets en fersjèt.*

fertuun o. ook **fortuun** = fortuin. *Ei fertuun verdene. Dae haet zie fertuun gemaaktj:* hij heeft een rijke partner getrouwd.

festóng v. = geborduurd randje, feston.

fetsoen o. = 1. fatsoen; *Emes oet good fetsoen neet lestig valle. Haod dien fetsoen! Oet good fetsoen kós ich 'm det neet vraoge.* 2. model, vorm, snit. *In fetsoen bringe:* in model brengen.

fetsoenlik ook **fetsoendelik**, **fetsuunlik** = fatsoenlijk.

fetóntje ook **fantóntje** = drukte, ophef. *Maak neet zoean fetóntje:* stel je niet zo gek aan.

Fia, Fie < Sophia.

fibberwarie m. ook **fibrewarie** = februari.

fidusie v. ook **fedusie**, **vertroewe** = vertrouwen.

fiërtig = veertig.

fiërtigoregebod o. = uitstalling van het H. Sacrament in de kerk, waarbij voortdurend gelovigen biddend aanwezig waren.

fiërtigste = veertigste

fiëës(t) o. fiëëste, fiëësje = feest.

fiëës(t)aovendj m. = feestavond.

fiëës(t)daag = 1. m. een feestelijke dag, feestdag; *Dao make wae eine fiëstdaag van.* 2. Kerstdagen, Oudjaarsdag en Nieuwjaar. *Det regele wae nao de fiëstdaag.*

fiëës(t)genger m. = fuifnummer.

fiëëste fiëëstj, fiëësdje, gefiëëstj = feesten.

fiëëstelik = feestelijk.

fiëës(t)vere = feestvieren.

fieftig = vijftig.

fielëtte ook **flette** = kleine anjers.

fiemel fiemels, fiemelke = 1. tic; *Doe höbs eine fiemel!* 2. een klein beetje. *Snie mich dao ins ei fiemelke van aaf.*

fiemele fiemeltj, fiemeldje, gefiemeldj ook **femele** = vleien.

fiemelechtig = vleierig.

fiemelieër = zoetsappige zeurkous.

Fien, Fiena < Josefina.

fien = 1. fijn; *Örges ein fien naas vuuer höbbe.* 2. fijn, tener; *Det is ei fien kindj.* 3. lekker; *Det is ei fien recept vuuer waofele.* 4. poeslief. *Dae kaltj mich get te fien.*

fiene m. = een kieskeurig iemand.

fiengeveulig = fijngevoelig.

fienhouwe = in kleine mootjes hakken.

fienigheid v. = 1. subtiliteit; *Hae snaptj de fienigheid dao neet van.* 2. lekkernij. *Vuuer get fienigheid mós se bie dae bekker zeen.*

fienkes = fijntjes, langs een omweg. *Emes get fienkes vertèlle.*

fienpreuver m. = fijnproever.

fienvrieve = fijnwrijven.

fiet m. = fijt, ontsteking aan de vingertop.

fiets m. fietse, fietske = fiets. *Op einen aoje fiets mós se 't lieëre. Waat höb ich noe aan miene fiets hange?*

fietsemaeker m. = fietsenmaker.

fietsepaad o. = fietspad.

fietsesteulke o. = fietsstoeltje.

figuur v. figure, figuurke ook **feguur** = 1. figuur; 2. beeld.

fijn = 1. mooi, chique; *Waat höbs se ei fijn kleid aan.* 2. fijn, prettig; *Ei fijn fiëës(t).* 3. karaktervol. *Zie vader wae eine fijne mins.*

filipien v. = lupine.

Fin, Fing < Josefina.

finistig ook **fenistig** = slim, sluw, gewiekst.

Det is eine finistige, dae maaks se niks wies.

fioeal v. fioeale, fiuuelke ook **vioeal** = 1. viooltje (bloem); 2. viool (strijkinstrument); 3. krenge.

Det is ein echte fioeal.

fioeale fioealtj, fioealdje, gefioealdj = prutsen.

Zich get inein fioeale.

fispermölle fispermöltj, fispermöldje, gefispermöldj = prutsen, met een hobby bezig zijn. *Doe fispermöls mich get inein!*

flaaj v. flaje, flaetje = 1. vlaai; *Soearte flaaj: abbekoeaze, appele, bieëre, kесе, krónsjele, proeme, pudding, gruuemele, linze, rieste, flaaj mèt en sónger reipkes en mèt of sónger dèksel.* 2. lollige, uitgelaten vrouw; *Det is ein gekke flaaj! Ei maedje wie ei flaetje.* 3. koeflater.

flabbes m. flabbese, flabbeske ook **flabbejaan**, **flap**, **flapjanus**, **flup** = gek, flapuit. *Dao kumtj dae flapjanus weer aan mèt ziene zeiver.*

flaere flaertj, flaerdje, geflaerdj = meppen. *Dalik flaer ich dich t'r ein!*

flaeres m. flaerese, flaereske ook **flap** m. flappe, flepke ook **flabbes**, **flabbejaan**, **flapjanus**, **flup** = gek, flapuit.

flares = flapuit, iemand die zich uitgelaten gedraagt. *Och, doe gekke flares!*

flaermoes v. = vleermuis.

flajenäörtje o. ook **häörtje**, **äörtje**, **koken-äörtje** = rond ijzeren roostertje voor koek of vlaai.

flajeplaat v. = vlaaiplaat.

flajesjöp v. = taartschep.

flajesjöttel v. = vlaaischotel.

flakere flakertj, flakerdje, geflakerdj 1. wap-
ren, fladderen; 't *Lievendj flakertj ane draod*.

Toen d'n hóngj blafdje, flakerdje de hoonder door de koeai. 2. flakkeren. *De kaes flakertj.*

flambaer m. flambaere, flambaerke = flobert-
geweer. *Eine sjuuet hagel mette flambaer.*

flanse flanstj, flansdje, geflanstj = flansen,
slordig maken. *Get inein flanse.*

flapoear v. = flapoor.

flares m. ook **flaeres** = flapuit, iemand die zich
gek gedraagt. *Eine gekke flares.*

flatse flatstj, flatsdje, geflatstj = 1. neergooien;
2. zakken voor een examen. *Dae is al drie kieër
geflatstj vuuer 't riebewies.*

flauwdje v. flauwdjes ook **flawte** = flauwte.

flaw lawwer, lawst ook **flauw** = flauw. 't *Aete
is flaw.* *Flawwe kul:* onnozele praat. *Waat bès se
eine flawwen hals:* wat ben je toch onnozel; ook
gezegd tegen iemand die zich druk maakt om
een kleinigheid.

flawte v. flawtes ook **flauwdje** = flauwte.

flawwerik m. = een flauwerik.

fleer m. flere = vlierbessenstruik.

fleije flejtj, flejdje, geflejtj ook **vleije** = vleien.

flenel m. = flanel, zachte stof.

flenelle = gemaakt van flanel, flanelen. *Tösse
flenelle lakes slieëptj 't zich good.*

flet v. flette, fletjes ook **fielètte** = kleine anjer.

fletjes = platte damesschoentjes.

flikke fliktj, flikdje, gefliktj = doen. *Det hōbs
se 'm good gefliktj.* *Det mós se mich neet mieër
flikke.*

flikfloeajer m. = flikflooier, vleier.

floep m. = schrik. *Floep vuuer d'n hóngj hōbbe.*

floepe floeptj, floepdje, gefloeptj = floepen. *Det
floepdje mich t'roet.*

floer m. = fluweel, velours.

floere = fluwelen. *Ein floere bóks.*

floes v. floeze, fluuske = pompon, kwast, wollige
bol.

floets(j) v. = slordige vrouw, die niet uit de
voeten kan.

flokker ook **vlokker** = monter. *Ei flokker
wèch(t).*

flot¹ flotter, flotst = vlot, vlug, snel, gemakkelijk,
bijdehand. *Det hōbs se 'm flot gelaptj:* dat heb je
snel gedaan.

flot² v. = meisje dat een beetje uitdagend is in de
omgang met jongens. *Det is ei flot.*

flotte¹ flotj, flodje, geflotj = vlotten, opschieten.
Det werk wiltj mer neet flotte.

flotte² m./v. = 1. iemand die van aanpakken
weet; 2. iemand die vroegrijp is. *Det is ein(e)
flotte.*

fluit v. fluite, fluitje = 1. fluit; *Verkoup mich det
fluitje:* werd gekscherend tegen iemand gezegd
die al fluitend door het leven ging. 2. manzieke
vrouw; *Ómme fluit enne duit dreijt de ganse kluit:*
alles draait om vrouwen en geld. 3. vagina.

fluite ich fluit, doe flōts, flötj, zie fluite,
floet/flōdje, gefloete/geflötj = fluiten. *Dao
kóns se nao fluite.* *Det kan fluite nao zien duite.*
*Ei veugelke det te vreug flötj, kriegt uueverdaag de
kat.* *Hae is fluite:* hij is er vandoor.

fluitekieës m. = hangop.

fluitspuueller m. = fluitspeler.

flume fluumtj, fluumdje, gefluumdj = fluimen
spuwen. *De minse die proemdje, fluumdje vāöl.*

flumpe = aan de kachel gedroogde spaanders
hout waarmee bijvoorbeeld de pijp werd
aangestoken.

flup m. ook **flabbejaan**, **flabbes**, **flap**,
flapjanus, = gek, flapuit.

fluueris m. = pleuritis, pleuris. *De nate fluueris:*
longontsteking, ernstige borstvliesontsteking.
Krieg de fluueris!: verwensing.

fluum v. flume, fluumke = fluim.

fluustere fluustertj, fluusterdje, gefluusterdj =
fluisteren.

fóddel m. fóddele, fuddelke ook **voddel** = prul,
poetslap, doek, lap. *Fóddele óm 't lief hōbbe:*
slecht gekleed zijn.

fóddele fóddeeltj, fóddeeldje, gefóddeeldj =
prutsen. *Get inein fóddele.*

fóddelieër m. = knoeier, klungelaar.

foddelekrieëmer m. ook **voddelekrieëmer** =
man die voddën ophaalde.

fóddelig foddeliger, foddeligst = voddig, in
elkaar geprutst. *Det veultj fóddeilig aan.*

fóddelwerk o. = prutswerk.

foeaj v. foeaje, fuuejke = fooi.

foek v. foeke, fuukske = 1. fuik; *De foek zètte óm
vès te vange.* 2. deuk in gleufhoed; 3. fut. *Bie
dae is de foek t'roet.*

foekswildj ook **fókswildj** = stapelgek. *Foeks-
wildj van emes waere.*

foekszwans m. ook **fókszwans** = korte hand-
zaag.

foemel m. foemele, foemelke = 1. vod, lor;
2. kind of dier dat graag geknuffeld wordt.

foemele foemelt, foemeldje, gefoemeldj =
1. frommelen; 2. knuffelen; 3. friemelen.

foemelieër m. = knuffelaar.

foesje foestj, foesdje, gefoestj = knoeien met de bedoeling om te bedriegen.

foetele foeteltj, foeteldje, gefoeteldj = foetelen.

T'r ein hendje van höbbe óm te foetele.

foetelieër m. = bedrieger, valsspeler.

foezel o. = eigen gestookte jenever van slechte kwaliteit.

fókkepot m. = een conservenblik met varkensblaas bespannen en daarin een rietje dat op en neer bewogen werd. Met vastenavond kwamen de kinderen met de **fókkepot** langs en zongen om centen:

Ich höb zoealang mètte fókkepot geloupe,

ich höb gei geldj óm broead te koupe.

Fókke fókkerie, fókke fókkerie,

gaefmich eine cent den gaon ich vuuerbie.

foks m. = foxterriër.

fókswildj ook **foekswildj** = stapelgek.

fókswans m. ook **foekswans** = korte handzaag.

fónkelnoew = fonkelnieuw.

Fóns < Alphons.

fornuus v. fornuzer, fornuuske ook **fernuus** = fornuis.

fortuun o. fortune, fortuunke ook **fertuun** = fortuin. *Fortuun gemaaktj höbbe.*

fraanjel m. fraanjele, fraenjelke = 1. franje; *Det maedje haet fraanjele aan 't kleid.* 2. losse draad.

framboeas v. framboeaze, frambuueske = framboos.

framboeazestroek m. = frambozenstruik.

frang m. frange, frengske = franc, oude Belgische of Franse munt.

Fransoos m. Fransoze, Fransuueske = Fransman.

frats v. fratse, fretske = frats. *Fratse oethoeale.*

Fratse veil höbbe: fratsen uithalen. *Ich zörg t'r vuuer, des doe gein fratse mieë maaks.*

fratsemaeker m. = grappenmaker.

Frens, Frans, Frenske < Franciscus.

frettekop m. = snibbig, pruilerig of kattig meisje.

frettere fretteertj, fretteerdje, gefretteerdj = met een fret jagen op konijnen in het veld.

freutele freuteltj, freuteldje, gefreuteldj ook **vreutele** = wroeten. *Mètte henj innen aerd freutele.*

Fried < Godefridus.

friedes ook **friedigs** = op vrijdag.

Frien, Fring < Severinus.

frietkraom m. = frietkraam.

frikkedel v. frikkedelle, frikkedelke = frikandel.

froemel m. froemele, froemelke = frommel, kreukel.

froemele froemeltj, froemeldje, gefroemeldj = frommelen, kreuken. *Pepeer bie-ein froemele.*

froemelieër m. = friemelaar, iemand die altijd iets in zijn handen heeft.

fróns v. frónse, frunske = frons, rimpel.

frónse frónstj, frónsdje, gefrónstj = fronsen.

frunsel m. frunsele, frunselke = ongelijk gestreken stof, rimpels. *Frunsele in 't gezich(t) höbbe.*

frunsele frunseltj, frunseldje, gefrunseljdj/ befrunseldj = verfrommelen, rimpelen, kreuken. *Ei gefrunseljdj kleid aanhöbbe.*

frunselig = rimpelig, gekreukeld. *Det zuut t'r frunselig oet.*

funkele funkeltj, funkeldje, gefunkeldj ook **vunkele** = met vuur spelen. *Funkele mèt zwaegelkes.*

Funs, Funske < Alphons.

fuus v. = melkfabriek. In Thorn van 1898-1949 op de Akkerwal, onderdeel van de Boerenbond.

G

van gaaf toet en mèt guuet

gaaf v. ook **gaof** = talent. *Det is ein echte gaaf, des doe zoea good kóns dichte.*

gaandj v. gaandje ook **poeargaandj** = aanstelster.

gaaplieëpel m. = iemand die nieuwsgierig staat te kijken als er wat gebeurd is.

gaar¹ ook **gaaroet(s)** = helemaal (altijd samen met een ontkennend woord). *Gaar neet. Gaar niks. Gaar noeat.*

gaar² = gaar, gaarder, gaarst. *'t Aete is gaar.*

gaard m. gaarde, gaerdje = tuin. *Eine sjoeane gaard hóbbe.*

gaaroet(s) ook **gaar** = helemaal (altijd samen met een ontkennend woord). *Gaaroets neet: zeker niet. Gaaroet geine: niemand.*

gaas o. = 1. gaas, gaasverband; 2. gas; *'t Ruuktj hie nao gaas. Gaas gaeve.* 3. gasfornuis. *Doot 't gaas oet.*

gaasbuus v. = gasbuis.

gaasfernuus o. = gasfornuis.

gaaslamp v. = gaslamp. *Oppe Wingerd branje nog gaaslampe.*

gaaslantaer v. = gaslantaarn.

gaasleech(t) o. = gaslicht.

gaasmaeter m. = gasmeter.

gaaspedaal m. ook **gaaspendaal** = gaspedaal.

gaat o. gater/gate, gaetje = 1. gat; *Doot de plank in 't gaat: doe de deur dicht. Ei gaat inne handj hóbbe. Hae kaltj dich gater inne zók: hij blijft maar kletsen.* 2. achterwerk; *Zèt dich op die gaat.* 3. klein dorp. *Pol is mer ei gaat.*

Gabel < Gabriël.

gae = u, gij, beleefdheidsvorm. *Dao zaes se 'gae' tieënge: dat is de moeite waard.*

gaeje gaetj, gaedje, gegaedj = wieden, onkruid verwijderen. *Gaeje inne gaard.*

gael¹ gaeler, gaelst = kleur geel. *Gaele gieët: ijzerhoudend slootwater. Zoea gael zeen wie ein ped: er geel uitzien.*

gael² o. = 1. eierdooier; 2. ziekte bij duiven.

gaelsele gaelseeltj, gaelseeldje, gegaelseldj = een muur verven met kalk, vermengd met oker.

gaelsig = geelachtig. *Det zuut t'r waal erg gaelsig oet.*

gaelvèrf v. = geelzucht, leverziekte.

gaer lever, leefst= graag. *Dae löstj 'm gaer: hij drinkt veel. Emes gaer hóbbe. Get gaer doon. Get gaer hóbbe.*

gaerd v. gaerde, gaerdje = hengel. *Mètte gaerd gaon vèsse.*

gaes(t) v. = gerst.

gaestekook m. ook **geskook** = gistpannenkoek.

gaeve ich gaef, doe geufs, hae geuftj, zie gaeve, goof, gegaeve = geven. *Dae geuftj óm Sakse niks: hij is nergens bang voor. Dae geuftj waat d'r haet, is waerd det d'r laeftj. Det gaef ich dich op ei briefke: daar kun je zeker van zijn. Det geuftj nog get. Det geuftj niks. Det geuftj t'r geine: dat wordt niks. Drink ins oet, ich gaef t'r eine. Ei muulke gaeve. Ein klein vónk kan ei groeat veur gaeve: een kleine daad kan soms grote gevolgen hebben. Emes de sjoud gaeve. Es se 'm eine vinger geufs, paktj d'r dich de ganse handj. Gaef mich van 't dien, den gaef ich dich van 't mien. Gaef ós door de waek ós dageliks broead, mer sòndigs eine wèk. Geliek gaeve. Geufs dich of gaef ich?: wie deelt de kaarten uit (bij kaartspel).*

Ins gegaeve blijftj gegaeve en aafgenómme is gestoeale. Hòbs se dich dao waal raekensjap van gegaeve? 't Is baeter te gaeve es te kriege. M'n kan baeter mèt ein werm handj gaeve den mèt ein kaaj: men kan beter iemand iets schenken bij leven dan na zijn dood. Nörges get óm gaeve. Te dinke gaeve. Van ketoen gaeve. Vööl belaoe en weinig gaeve, duit de gekke in vreugdje laeve: veel beloven veel, maar weinig doen. Waas se geufs, bès se kwiet: wat je weggeeft, ben je kwijt. Waat se neet hòbs, kóns se ouch neet gaeve.

gaje gaatj, gaadje, gegaadj = iets aangenaam vinden. *Det gaadje 'm waal.*

galblaas v. = galblaas.

galdere galdertj, galderdje, gegalderdj = galmen. *Ich woor wakker van 't gegalder oppe straot.*

gallig = nors. *Eine gallige mins.*

galmgaat o. ook **aomsgaat** = galmgat in kerktoeren.

galstein v. = galsteen.

gang m. = gang, het gaan. *Einen aoje moter ane gang kriege. Smörges vreug al ane gang zeen.*

gank m. geng, gengske = 1. gang; 2. manier van lopen. *Dae haet eine speciale gank aan zich.*

gans ook **alik**, **hieël** = 1. heel; *De godganseliken daag.* 2. helemaal. *Gans oppe reube zeen:* door en door versleten zijn. *Gans op zeen:* vermoeid zijn.

gaodsklöppel m. = een domme, onhandige jongen.

gaof v. gaove ook **gaaf** = gave, talent. *Det is ein gaof des se zoea good kóns zinge.*

gaon ich gaon, doe geis, hae geit, wae gaon, ich ging, bèn gegange, gank, gaotj/gaontj = gaan. *Alles geit! Dae geit 't neet slecht:* het gaat redelijk goed met hem. *Det is ein oor gaons:* dat is een uur lopen. *Emes ane baom gaon. Emes lever zeen gaon es kómme. Es 't neet geit, den bóktj 't mer:* gaat 't niet op deze manier, dan moet 't maar anders. *Gank oette waeg:* ga opzij. *Gaon wie eine geskook:* geïrriteerd zijn. *Gao(n)tj gae mèt? 't Ging wie 't ging en toen ging 't gaaroet neet:* het gaat helemaal niet, hoe je het ook wendt of keert. *Hae geit zien naas nao, den kumtj zien vot vanzelf:* hij doet toch wat hij zelf wil, hij luistert niet naar goede raad. *Van zie stekske gaon. Waat neet geit, geit neet:* je moet niet het onmogelijke verlangen. *Zich laote gaon. Zienen eigen gank gaon.*

gaondje = gaande, op de been. *Nao det zwaor óngelök is d'r toch weer gaondje. Waat is dao gaondje?*

gaondjewaeg(s) = gaandeweg. *Gaondjewaeg(s) kwoeam ich t'rachter det ze mich te graze haje.*

gaos v. gaoze, gäöske = gans. *Det is ein gaos óm zoeaget stóms te doon.*

gape gaaptj, gaapdje, gegaaptj = 1. gapen, geeuwen; *Dae te wíed gaaptj, versliktj zich:* als je te veel wil, loopt het mis. *Doe mós neet tieënge eine bakoeave gape:* je moet je niet meten met iemand die meer kan. *Hae gaaptj wiejer es d'r kan:* hij onderneemt te veel. *Tieënge ein sjeurport kóns se neet gape:* tegen een brutale mond kun je niet op. 2. nieuwsgierig kijken. *Waat stuis se weer te gape!*

gare o. gares = garen. *Ei klöske gare:* een klosje garen. *Eine bol gare kan nog zoea dik zeen, ins kumtj de lèste vaam:* men kan nog zo oud worden, eens komt de dood. *Ein streen gare:* een streng garen. *Ei vaemke gare:* een draadje garen. *Get in 't gare hange:* iets voorbereiden.

garepaap m. = bemoeial.

gats(j) v. gats(j)e, gets(j)ke = smal steegje.

gaw gawwer, gawst = gauw, vlug.

gawdeef m. = gaudief.

gawwigheid v. = gawwigheid. *Inne gawwigheid.*

gebäök o. = gehuil. *Sjei ins oet mèt det gebäök!*

gebeet o. gebete(r) ook **gebit** = 1. bit van een paard; 2. gebit; 3. kunstgebit.

gebeinte o. = gebeente. *In 't loeaje kis(t)je inne crypte liktj 't gebeinte van Hilsondis.*

gebieëre gebieërtj, gebieërdje, gebieërdj = omzien naar, aandacht hebben voor. *Hae gebieërtj nörges haer.*

geboeare = geboren. *Eine geboeare Thoearder. Geboeare waere. Inne kirk geboeare zeen:* de deur nooit achter zich dicht maken. *Örges geboeare en getoeage zeen.*

geboearte v. geboeartes = geboorte.

geboeartig = geboortig, afkomstig uit. *Hae is geboeartig van Rooj, gluifich.*

geboew o. geboewe, gebuuwke = gebouw.

gebóndj o. gebónjer, gebundje = 1. gebint, dakconstructie in de schuur; 2. schuur, gebruikt voor de opslag van ongedorst graan.

gebreurs = gebroeders.

gebroek o. = het gebruik. *In gebroek höbbe. Nao aod gebroek 't vel vertieëre nao ein begrafenis.*

gebroeke gebroektj, gebroekdje, gebroektj = gebruiken.

gebuuere gebuuertj, gebuuerdje, gebuuerdj = gebeuren. Gezegde: *Dao is ein óngelök gebuuerdj: de bekker haet zien bóks gesjuuerdj.*

gebuuertenis v. gebuuerteris = gebeurtenis.

gedeenstig gedeenstiger, gedeenstigt = gediensstig.

gedieje gediety, gediedje, gediedj = gedijen.

gedöldj o. = geduld.

gedöldjig gedöldjiger, gedöldjigst = geduldig.

gedoons o. ook **gedoonsel** = gedoe. *Dao höb ich hieël get gedoons mèt gehad. Dao wil ich gei gedoons mèt kriege. Door al det gedoons kwaam ich ouch nog te laat. Waat ei gedoons óm niks. 2. boedel. Verkoup toch det gans gedoons.*

gedraag o. = het gedrag. *Dao zit ich noe mèt mie good gedraag*: ik ben in verlegenheid gebracht.

gedrage zich, ich gedraag mich, doe gedreugs dich, hae gedreugtj zich, zie gedrage zich, gedroog, gedrage = zich gedragen. *Gedraagtj uch! Hae gedreugtj zich wie eine gek. Zich wie ei kindj gedrage.*

Geel < Michaël.

geen(s)zie v. ook **geinszie** = overkant, aan gene zijde. *Van geen(s)zie de Maas kómme.*

gegawwel o. = gemopper.

gehejdje m./v. gehejdje = een gehaaide.

gehing o. = 1. scharnier ook **her**, **sjerneer**;

De duuer is oet 't gehing. 2. eetbare ingewanden van varkens zoals longen, milt. *Väöl van 't gehing gebroekdje m'n vuuer huidvleis en pannaas.*

gehóddel o. = geknoei, gebroddel.

gehuuer o. = gehoor. *'t Gehuuer weurtj slechter bie 't aojer waere.*

gehuuere zich gehuurtj, gehuuerdje, gehuuerdj = 1. betamen; *Det gehuurtj zich neet.* 2. toebehoren. *Det moogs se höbbe, det gehuurtj dich.*

gehuuerig gehuueriger, gehuuerigst = gehorig.

gei = geen, voor onzijdige zelfstandige naamwoorden. *Gei geldj.*

gein = geen, voor vrouwelijke zelfstandige naamwoorden. *Gein vrouw. Geine* = geen, voor mannelijke zelfstandige naamwoorden. *Geine man. Geinen eine*: helemaal niemand.

geine ook **nemes** = niemand. *Ich höb vandaag nog geine gezien.*

geinskenj = van geen kanten, helemaal niet. *Det lökdje van geinskenj.*

geinswaegs = geenszins.

geinszie v. ook **geen(s)zie** = overkant, aan gene zijde.

geis(t) m. geiste = 1. geest; *De geis(t) kriege*: inspiratie krijgen. *Ich zeen miene geis(t) al kroepe*: ik zie er tegenop. *Vuuer de geis(t) hoeale.* 2. geest, spook. *Doe zuus geiste.*

geistelik¹ = psychisch. *Geistelik neet in orde zeen.*

geistelik² m. geistlike = geestelijke, r.k.-priester. *De geistlike loupe mètte presessie ónger d'n hemel*: de priesters lopen met de processie onder het baldakijn. *Vuuer geistelik studere.*

geit v. geite, geitje = 1. geit; *Mèt geweldj höfs se ein geit de stert nog neet op*: met geweld te

gebruiken los je het probleem nog niet op.

2. jonge (puberale) griet; 3. lid van Harmonie St. Michaël van Thorn (de Kerkelijke).

geitebók m. = geitenbok.

Geitebuk = naam van de carnavalsvereniging van Thorn. *Mèt vastelaovendj zeen t'r in Thoeear allein mer Geitebuk.*

gek¹ gekker, gekst = gek. *Doe mós dich neet gek laote make. Knatsjgek. Mèt eine gekke slaag get zègke. Raadgek. Zoea gek wie ei raad. Zoea gek es ein duuer. 't Zoea gek make wie se zelf wils*: je kunt 't zo duur maken als je zelf wil. *Zoea gek wie ei vuuele.*

gek² m. gekke, gekske = 1. gek, nar; *Doe mós geine gek van Sintermerte make*: je moet niet overdrijven. *Eine gek kan mieë opmake es zeve loeaze kónne verdene. 'Ich', zag de gek. De gek mèt emes staeke. Och, doe, gekske.* 2. draaiende schoorsteenkap.

gekkerie v. = grap. *Get vuuer de gekkerie zègke.*

gekónkelfoesj o. = gekonkel.

gelaeg o. = mooi gelegen gebouw. *De Klein Hèk is ei sjoean gelaeg.*

gelaege = gelegen. *Gelaege kómme. Zich nörges get aan gelaege laote ligke*: zich nergens iets van aantrekken.

gelaege(n)heid v. = gelegenheid. *Bie gelaege(n)-heid kóm ich ins langs. Ich höb nog gein gelaege(n)heid gehad óm 't werk aaf te make.*

Gelaen = Geleen.

gelaogdj = gelaagd, in lagen.

geldj o. geljer = geld. *Bäöke van 't geldj*: veel geld hebben. *D'n eine haet 't geldj, d'n angere de bujel*: de een is rijk, de ander arm. *Geldj oet kriege*: geld krijgen terwijl je verwacht dat je geld moet geven. *Geldj wie water. Mèt geldj oppe tes geit m'n neet oppe fles*: met geld komt men overal. *Vuuer 't zelfdje geldj.*

geldjbujel m. = 1. geldbuidel; *Woea noe de geldjbujel hingtj, hingtj mörge de pezerik*: rijkdom is vergankelijk. 2. collectezak in kerk.

geleefdj geleefdjer, geleefst = geliefd.

geleefdje m./v. geleefdjes = geliefde.

gelei v. geleie, geleike v. = laan. *Hagebroker gelei*: Hagenbroekerlaan.

geleje = geleden, voorbij. *Is det al ei jaar geleje?*

geles m. gelese, geleske = buik. *Zich get in ziene geles houwe*: veel eten. *Zich get oet dae geles houwe*: uit zijn nek kletsen.

gelieërdj = geleerd. *Det zeen gelieërdje minse.*

gelieërdje m. gelieërdje = geleerde. *Gelieërdje*

make d'n almanak, mer God maaktj 't waer:

geleerden kunnen veel, maar niet alles.

gelieërdjheid v. = geleerdheid.

gelieërdjigheid v. = geleerdheid, spottend bedoeld. *Gaef dao ins antjwoeard op, det kóns doe neet mèt al dien gelieërdjigheid.*

geliek¹ o. = gelijk. *Geliek höbs se, mer zwiege zuls se.*

geliek² = gelijk, hetzelfde. *Det is 'm geliek:* dat is voor hem hetzelfde. *Geliek vieë lektj zich:* soort zoekt soort.

geliek³ = zoals. *Doot det geliek ich det doon.*

geliek⁴ = meteen. *Hae wètj 't geliek.*

geliek⁵ = egaal, glad. *Dae vloer is sjoean geliek gestreke.*

gelieke¹ geliektj, geleek, geleke = gelijken, op elkaar lijken.

gelieke² m. = gelijke. *Twieë gelieke hōbbe:* kaartterm.

geliekertied = tegelijkertijd.

geliekmaotig = gelijkmatig.

gelje geltj, geldje/gólj, gególje = gelden.

gelök o. = geluk. *'t Gelök is mètte goddeloze.*

Vies gelök hōbbe: veel geluk hebben.

gelökkig gelökkiger, gelökkigst = gelukkig.

gelökwinse = gelukwensen.

gelouf o. gelouve ook **geluif** = geloof. *Van zie gelouf aafvalle.*

geloup(s) o. = geloop. *Mèt al det geloup(s) kóm ich neet wiejer.*

gelp gelper, gelpst = 1. fris groen, weelderig; *De slaaj stuit t'r gelp bie.* 2. geil. *Eine gelpe petroean.*

geluif o. geluive ook **gelouf** = geloof. *Twieë geluive op ei kōsse, dao slieëpt d'n duvel tōsse.*

geluive geluiftj, geluifdje, geluifdj ook **gluive** = geloven. *Det kóns se mich geluive.*

gemaak o. = 1. gemak; *Det is ei gemaakt det se neet hoofs te rieje. Emes op zie gemaakt stèlle.*

Get op zien doeaje gemaakt doon. 2. w.c.;

3. mannelijk geslachtsorgaan. *Ich sjöp dich ónger dien gemaakt.*

gemaekelik gemaekeliker, gemaekelikst = gemakkelijk.

gemeek o. = dwingerig huilen, gejengel.

Det gemeek hingtj mich de kael oet.

gemein gemeiner, gemeinst = gemeen.

gemeindj = oprecht gemeend.

gemeindje v. gemeindjes = gemeente.

gemeindjehoes o. = gemeentehuis.

gemeindjepils m. = leidingwater.

gemeindjeraod m. = gemeenteraad.

gemeinerik m. gemeinerike, gemeinerikske = gemenerik.

gemeinlik = gewoonlijk, meestal. *Dae wètj gemeinlik alles!*

gemeinsjap v. = gemeenschap.

gemeinsjappelik = gemeenschappelijk.

gemoel o. = geklets, gepraat.

gemood o. = gemoed. *Det kumtj 'm aan zie gemood:* dat raakt 'm. *Op zie gemood wirke. Zie is altied good gemoodj:* zij heeft altijd goede zin.

gemötsj(t) = gemutst. *Neet good gemötsj(t) zeen:* geen goede zin hebben.

gemudelik ook **gemutelik** = gemoedelijk, gezellig. *'t Is eine gemudelike man.*

genaeye = genegen. *Zie waas altied genaeye óm get vuuer emes te doon.*

genaeye ich genaes, doe geneus, hae geneustj, zie genaeye, genoos, genaeye = genezen, helen.

Det wundje geneustj vanzelf.

genaezing v. = genezing.

genaoye v. = genade. *Jōzzes, godgenaoye, waat ei gedoons:* grote genade, wat een gedoe.

genäök o. = gedoe, vervelend gedoe. *Mèt det genäök bereiks se 't tieëngenuuevergestèldje!*

genete geneetj, genoeat, genoete = genieten.

gengig ook **genketig** = weer gaande, bijvoorbeeld na een defect of na een ziekte. *D'n doskas waas kepot, mer noe is t'r weer gengig. Door oelialle aan 'n mesjen te doon, maaks se 't weer gengig. Zie waas ei tiedje krank, mer noe is ze weer gengig.*

genóg = genoeg. *Geldj genóg. Genóg te doon hōbbe.*

gepaerskuueteldj = gevleid. *Door det uueverdreve ophemele, veuldje d'r zich gepaerskuueteldj.*

gepas(t)j = gepast. *Mèt gepas(t)j geldj betale.*

geraos o. = geraas.

gerdien o. /v. gerdienne, gerdienke = gordijn.

Glaasgerdiene en uuevergerdiene.

gereef o. = 1. gerief, gemak; *Noe d'r kleiner woeantj, haet d'r zie gereef. Pak dich die gereef:* maak het je gemakkelijk. 2. gereedschap.

gerefelik gerefeliker, gerefelikst = geriefelijk.

gereid = gereed, klaar. *Gereid zeen óm te gaon.*

gereidhaoje = gereedhouden.

gereidlègke = klaarleggen.

gereidmake = gereed maken.

gereidsjap o. = gereedschap. *Aan 't gereidsjap kèntj m'n de vakman, aan 't steigermateriaol d'n aannummer.*

gereidsjapskis(t) v. = gereedschapskist.

gereidstaon = klaarstaan.

gereidzètte = gereedzetten, klaarzetten.

gerempetemp o. = herrie, lawaai.

gereurdj = ontroerd, geroerd.

gereve gereeftj, gereefdje, gereefdj = gerieven, aangenaam maken.

gerf v. gerve, gerfke = garf, korengarf. *Tösse tieëngeneingezatte gerve kózjes se dich good verberge.*

geroetj = geruit. *Geroedje stóf.*

gerostj = afgerammeld. *Ze gerostj kriege:* een pak slaag krijgen.

gerös(tj), gerösdjer, geröstj ook **grösj** = 1. kalm; 2. gerust. *Eín gerösdje zieël:* iemand die zich nergens druk over maakt.

gerös(tj)stèlle = geruststellen.

ges m. = gist. *Doot get ges bie 't mael. Hae kumtj mètte ges, es de wèk innen oeave is:* hij biedt zijn diensten aan als het te laat is.

gesjeid o. ook **sjeid** = grens, afscheiding. *Dae stein liktj op 't gesjeid:* die steen geeft de grens aan tussen twee stukken grond.

gesjeidj = met verstand. *Det is eine gesjeidje:* dat is een versjandig iemand; dat is een gek iemand.

gesjieër o. = gereedschap, gerei. *Good gesjieër is 't halve werk.*

gesjöt o. = geschut.

geskook m. ook **gaestekook** = gistpannen-koek. *Hae geit wie eine geskook:* hij doet enorm zijn best, omdat hij zich gevleid voelt.

ges-pater m. = iemand die er onfris uitziet.

gespraekelik ook **gesprieëkelik** = makkelijk om contact mee te hebben. *Det is eine gespraekelike mins. Hae is neet erg gespraekelik:* hij is nogal nors.

gessig = ranzig. *Gessig spek. Dae haet eine gessige kop op!*

gestèl o. = gestel. *Ei zwaak gestèl höbbe.*

gestuut o. = grootspraak, gepoch. *Waat ei gestuut uever zien verdeenste.*

get = iets, een beetje. *Det is get tösse ós twieë. Det haaj mich get aan vuuerdet wae thoes woear. Det is mich ouch get. Det weurtj nog get. Gaef 'm*

get. Get veil höbbe: iets van plan zijn. *Hae haet get:* hij is ziek. *Hae mót toch get doon:* werd gezegd van iemand die iets deed wat totaal geen nut had. *Zoea zeker es get!*

getak o. = ruzie, vooral met woorden.

gete geetj, goeat, gegoeate = 1. gieten; *De kleier zitte es gegoeate.* 2. kuit schieten bij vissen. *De vèsse zeen aan 't gete.*

geterie v. = gieterij.

getikdje m. = iemand die niet goed wijs is.

getoemel o. = onhandig handelen. *Waat ei getoemel.*

getóntjel o. = gedoe, half/half-werk, onhandig handelen.

getroeaje = 1. gekwetst, beledigd; *Gaw getroeaje zeen:* snel op zijn teentjes getrapt zijn. 2. bevrucht. *D'n haan haet getroeaje.*

getroew = getrouw.

getuge m. getuge = getuige.

getuug o. = 1. getuig; *Hae ging gans door 't getuug:* hij ging helemaal door het lint. *Doot 't paerd 't getuug aan.* 2. gereedschap. *Höbs se die getuug bie dich?*

getwieë(dj) = met zijn tweeën.

gevaesdj in de uitdrukking: *Kort gevaesdj zeen:* kort aangeboden zijn, gauw boos zijn.

gevaor o. gevaore = gevaar.

geveul o. geveules = gevoel.

geveulig geveuliger, geveuligst = gevoelig.

geveulsmaotig = gevoelsmatig.

gevieërlik gevieërliker, gevieërlikst = gevaarlijk.

gevieërs o. = druk verkeer. *Det waas mich ei gevieërs oppe Casino.*

gevloek o. = gevloek.

gevraet o. = mond, gezicht. *Hae houwde 'm recht in zie gevraet:* hij sloeg hem recht in zijn gezicht.

gevrei(g)el o. = geruzie. *Dao is altied gevrei(g)el!*

gevrueer o. = het vriezen, de vorst. *'t Gevrueer zitj nog inne gróndj.*

gevuchel o. = 1. vliegende insecten; *Es se somers saoves boete zits, vluugtj dich gevuchel óm dien oeare:* als je in de zomer 's avonds buiten zit, vliegen er veel kleine beestjes rond. 2. onguur volk. *Dao woeantj mich get gevuchel bie-ein.*

gewaere = laten begaan. *Laot 'm gewaere:* laat 'm zijn gang maar gaan; laat 'm met rust.

geweite o. = geweten. *Zie geweite laote spraeke.*

gewejdje m. = halve gare.

geweldj o. = geweld.

gewieër o. gewieëre, gewieërke = geweer.

gewiksdje m. = gewiekste, slimmerik.

gewirmel o. = gewriemel, onrustig draaien.

Haod noe ins op mèt det gewirmel!

gewuuen gewuuenener, gewuuenst = gewoon.

gewuuendje v. gewuuendjes ook **aanwinsel** = gewoonte.

gewuuenlik = gewoonlijk.

gezank o. = gezang.

gezatte = corpulent, gezet.

gezèkdje o. = gezegde.

gezeik(s) ook **hónsgezeik** = vervelend gedoe, gezeik.

gezeiver o. = nonsens, gezever.

gezelsjap o. gezelsjappe = gezelschap. *Emes gezelsjap haoje.*

gezèt v. gezètte, gezètje = dagblad, krant. *Det is ein loupèndje gezèt. Zie kèntj de gezèt van boete:* je kunt haar vragen wat je wil, zij weet alles.

gezych(t) o. gezicht, gezichske = gezicht.

Det is gei gezych(t). Ei gezych(t) wie zeve daag raengel. Op zie gezych(t) valle.

gezóndj, gezónjer, gezón(j)st = gezond. *Dae zitj neet in gezóndj vel. Hae haet nog gezónj bein. Klage mèt gezónj bein:* klagen zonder reden. *Zoea gezóndj wie eine vès.*

gezóndjheid v. = 1. gezondheid; 2. proost.

gezónje m. = gezonde. *Eine gezónje en eine kranke.*

gezwank = lenig. *Zoea gezwank zeen wie ein wits:* heel erg lenig zijn.

gich(t) v. ook **jich(t)** = jicht. *Vlegèndje gicht.*

Gied < Egidius.

Giel < Michaël.

gieër m. gieëre, gieërke = 1. geerakker, spits toelopend stuk grond; 2. spits toelopende strook stof aan een rok.

Gieër de = boerderij op gelijknamig grondstuk, gelegen tussen Casino en Wilhelminalaan.

gieët (gale) m. = sloot met ijzerhoudend water. *Inne Mutert zuus se nog altied de gale gieët.*

gifsjieter m. = driftkikker, opvliegend persoon.

Gina < Regina.

girm v. = mager meisje. *Det maedje is ein echte smaal girm.*

gister = gisteren.

glaad glater, glaatsst = glad. *Det geit 'm glaad aaf:* dat gaat hem gemakkelijk af. *Emes te glaad aaf zeen. Ich waas det glaad vergaete. Zoea glaad wie einen aol.*

glaas o. glazer, glaeske = glas, drinkglas. *Sjöd mich nog ins ei glaeske in.*

glaas-in-loead o. = glas-in-lood.

glatigheid v. = gladheid.

glazere = glazen, van glas gemaakt. *Ei glazere oug. Sjöd de kermelpudding mer in de glazere kómp.*

glazesniejer m. glazesniejers, glazesniejerke ook **wientemper** = libelle, waterjuffrouw.

gleuje gleutj, gleudje, gegleudj = gloeien, ijzer in vuur gloeien.

gleujeling m. ook **gloejeling** = vlegel, lammeling. *Doe verrèkdjese gleujeling.*

gleujetig = gloeiend. *Pas op! Det is gleuj(etig) heit:* dat is gloeiend heet. *Hae kiekjt gleujetig:* hij kijkt met begeerte.

gloejeling m. ook **gleujeling** = vlegel, lammeling.

gluifwaerdig = geloofwaardig.

gluive gluiftj, gluifdje, gegluifdj ook **geluive** = geloven. *T'r aan mótte gluive. Gluifs dich det?*

gluivig = gelovig.

godmiljaar = vloek.

godsdeens(t) v. = godsdienst.

godsdeens(t)lès v. = godsdienstles.

godsdeens(t)ig = godsdienstig.

god(s)ganselik = de hele tijd door. *De gods-ganseliken daag zitj mich det al te sjörge:* dat zit me al de hele dag dwars.

godsloeane o. = aalmoes. *D'n duvel duit neet gaer get vuuer godsloeane:* hij doet niets voor niets.

godverdenondedju = vloek.

godverdenondemiljaar = vloek.

godvergaefmich = vloek.

godvergaete = godvergeten.

godvernäöker m. = bedrieger.

godweit = wie weet, onbekend. *Godweit waat. Godweit wiewäöl.*

goeaj m. = gooi, worp.

goeaje goeatj, goeadje, gegoeadj = gooien.

goeat o. = kuit, viseieren.

goje m. goje = goede man. *Dao höbs se eine gojen aan. De goje móttèn 't mètte kwaowe besnete:* degenen die het goed bedoelen, worden de dupe van mensen die het niet zo goed menen.

De goje neet te nao gesproeake: met uitzondering van de goeden. *Ich krieg t'r geine goje van.*
gojekoup gojekouper, gojekoupst ook
goodkoup = goedkoop, voordelig.
gojemiddig m. = goedemiddag.
gojemörge m. = goedemorgen.
gojenach(t) m. = goedenacht.
gojenaovendj m. = goedenavond.
gojendaag m. = goedendag. *Die zaet dich altied vrintjelic gojendaag.*
gojigheid v. = goedheid. *Hae doug neet van gojigheid*: hij is overdreven goed. *Zie is ein en al gojigheid*: zij is door en door goed.
gölje m. göljes = gulden, Nederlandse munt voordat de euro werd ingevoerd. *Eine gölje waas tieën döbbeltjes, veer kwartjes, twintjig knabbe* (stuivers) *en hóngerd cent.*
gölþ v. gölþe = gulp. *Doot dien gölþ toe, anges vluugtj dich 't veugelke weg*: gezegd als iemand zijn gulp heeft openstaan.
gölzig = gulzig.
Gón, Góntje < Aldegonda.
good¹ baeter, bèst = goed; *Alle gooj dinger in drieje. Dao kums se aan ei good adres*: daar kom je bedrogen uit. *Dao kumtj nog geine gojen hóndj vanaaf. De gooj kamer*: vroeger de voorkamer, waarin je alleen bij speciale gelegenheden binnen mocht. *De gooj kleier*: de zondagse kleren. *Doe bès te good vuuer deze wereld. Ei good paerd mó't m'n neet jage*: goedwillende mensen hoeft men niet aan te sporen. *Ei good wuuerdje vuuer emes doon. Eine goje haan weurtj neet vèt. Eine goje kop höbbe*: goed kunnen leren. *Es 't good is, mós se 't good laote*: je moet tevreden zijn met wat je hebt. *Goje raod is deur. Gooj bóttér*: roomboter. *Hae haet ze good ligke vandaag*: hij heeft goede zin vandaag. *Hae is eine goje kloeat*: hij is een goedmoedig mens. *Hae steit dao good aangesjeve*: hij heeft een goede naam. *In ei good blaedje staon. Mèt slechte luuj geit 't altied good. Op goje voot staon. Waem wètj woea 't good vuuer is. Zie hël'tj zich nog good vuuer häöre laeftied*: zij ziet er nog goed uit voor haar leeftijd. *Zoea good en kwaod es 't geit.*
good² o. = eigen woonhuis, boerderij en grond. *Dae lieëtj nemes op zie good. Det good is al jaore in die femielie.*
goodgaefs = goedgeefs.
goodgemoodj = goedgemoed.

goodkalle = goedpraten.
goodkäöring v. = goedkeuring.
goodkoup goudkouper, goodkoupst ook
gojekoup = goedkoop.
goodsjiks = goedschiks. *Neet goodsjiks, den mer kwaodsjiks.*
goodvinje = goedvinden.
gooj v. = een goede vrouw.
goonsdig m. = woensdag.
goonsdigaovendj m. = woensdagavond.
goonsdigmiddig m. = woensdagmiddag.
goonsdigmörge m. = woensdagmorgen.
goonsdignach(t) m. = woensdagnacht.
goonsdigs ook **sgoonsdigs, swoonsdigs** = op woensdag, 's woensdags.
göts v. götse, götske = gutsbeitel.
götse götstj, götsdje, gegötstj = beitelten met de guts, gutsen.
gouje = gouden. *Dao steit ei gouje daak op*: daar rust een zware hypotheek op. *Gouje oearbelle in höbbe.*
goujeraengel m. = goudenregen. *Bie ein gouje broelof sere ze mèt goujeraengel.*
Graad, Graadje < Gerardus.
graaf¹ [graaːf] m. grave, graefke = 1. sloot, greppel; *Óm det kestieël luiptj eine breie graaf*.
 2. adellijke titel.
graaf² [graaːf] o. grave(r), graefke = graf.
Mèt eine voot in 't graaf staon.
graafkelder m. = grafkelder. *De mummie liktj inne graafkelder vanne kirk.*
graafkruuts o. = grafkruis. *Op 't aod kirkhof zuus se nog houtere graafkruutser.*
graafsgrif(t) o. = grafscript.
graafstein m. = grafsteen.
graas o. = gras.
graasgreun = grasgroen.
graasj v. graazjes, graesjke = garage. *Zèt dien uiteke mer in mien graasj.*
graasmesjien o. = grasmaaier, gazonmaaier.
graasmös v. = grasmus.
graasspeer v. = grasspriet. *Uuever ei graas-speerke valle.*
graasveldj o. = grasveld.
grantje grantj, grandje, gegrantj ook **vèlse** = tot vervelens toe laten merken dat je iets wil krijgen. *Dae stuit altied te grantje inne café toet emes t'r eine geuftj. D'n hóndj is óm aete aan 't grantje. 't Wècht is aan 't grantje.*

grantjer m. = iemand die blijft aanhouden om iets te krijgen.

graod m. graoje, gräödje = graad. *Zèt de ver-wörming mer ei gräödje lieëger.*

graot m. graote, gräötje = graat. *Zoea mager es eine graot. Neet zuver oppe graot zeen:* niet helemaal eerlijk zijn.

grave ich graaf, doe greufs, hae greuftj, groof, grove, gegrave, graaftj gae = graven, spitten.

grawwele grawweltj, grawweldje, gegrawweldj = knorren, mopperen. *Hae grawweltj zich get bie-ein:* hij is een echte mopperaar. *Hae haet altied get te grawwele.*

grawwelieër m. grawwelieërs = mopperaar.

Greendj = gebied langs de Maas. *Dae boer haaj vööl wei oppe Greendj.*

Greet, Greetje < Margaretha.

greize greistj, greisdje, gegreisdj = zeuren, vervelend mopperen. *Greis toch neet alzelaeve zoea! Haaj op mèt det gegreis!*

greizer m. greizers, greizerke = zeurder, criticaster.

grelig = ontstoken. *Die wónj zuut t'r grelig oet:* die wond ziet er ontstoken uit. *Eine grellige petroean:* een onberekenbaar en gemeen persoon.

grenspaol m. = grenspaal.

grensstein m. = grenssteen.

gresbuus v. = geglazuurde buis voor riolering.

greun¹ greuner, greunst = groen. *Greun moos:* boerenkool. *Zoea greun es graas.*

greun² o. = het groen, groenvoer.

Greuneberg = Groenenberg, oorspronkelijk: woning van abdis. Daarna: zusterhuis, bejaardenhuis; retraitehuis.

greunsig = groenig.

greunte v. greuntjes = groente.

greunvoor o. = groenvoer.

gridzel o. gridzele, gridzelke = korrel. *Behang met ei sjoean gridzelke in.*

gridzelig = korrelig. *Det mael is erg gridzelig. De pudding is waal nog gridzelig:* er zitten veel klonters in de pudding.

grieniezer v. = nurks iemand.

griepe griepjt, greep, gegrepe = grijpen.

gries griezer, griest = 1. grijs; *Det is mich te gries:* dat gaat me te ver. *Gries haor, wies haor. Grieze wèk:* bruin brood. *Hoeal mich ei grieske. Zoea gries wie ein doef.* 2. mistig. *'t Is gries boete.*

Griet < Margaretha.

grindjgaat o. ook **baggergaat** = waterplas ontstaan door het uitbaggeren van grind of klei.

groeaf groeaver, groeafst = grof. *Groeaf henj höbbe. Groeaf sjoorpepeer. Groeave kal höbbe. Mètte groeave baesem t'r uueverhaer gaon:* niet secuur werken.

groeat groeater, groeatst = groot. *De groeate sjoel. Ein groeate moel höbbe. Groeate poets:* grote schoonmaak. *Groeatnuuedig:* hoognodig. *Groeat vandoon höbbe:* 't niet breed hebben. *Ieës(t) groeate minse, den klein ape. Op groeate voet laeve. D'n duvel sjijt altied oppe groeatsten houp.*

groeataojers = grootouders.

groeatbringe = grootbrengen, opvoeden.

Kinjer groeatbringe.

groeatdoon = opscheppen, grootdoen.

groeatendeils = grotendeels.

groeathanjel m. = groothandel.

groeathaoje zich = zich groothouden.

Groeat Hèk = herenboederij Grote Hegge.

groeatje o. ook **gruuetje, groeatmoder** v. = grootmoeder. *Groeatje woandje vreuger bie ós in:* grootmoeder woonde vroeger bij ons in huis.

groeattrèkke = opvoeden, grootbrengen.

groeatvader m. = grootvader.

gromendj o. ook **grovendj, huigraas** = najaarsgras, het laatste gras voor de winter. *Hae haet 't gromendj gemejdj.*

grómme grómtj, grómdje, gegrómdj = 1. grommen; *D'n hóndj grómtj.* 2. mopperen. *Lik neet zoea te grómme.*

gróndj m. grunj, grundje = 1. grond, vloer; *Oppe gróndj zitte. Vööl gróndj höbbe.* 2. reden. *Doe höbs geine gróndj óm kwaad te zeen.*

grónje gróntj, gróndje, gegróndj = 1. gronden, stichten; 2. in de grondverf zetten. *De sjilder haet de vinsters al gegróndj.*

groof v. grove, greufke = groef.

groos v. groze, greuske = gras, grasland. *Vreuger woor de witte was oppe groos of oppe bleik gelag(d).*

grösj ook **geröstj** = gerust, zonder bezwaar, ongehinderd, onbezwaard. *Det kóns se grösj doon. Vraag det mer grösj.*

grovendj o. ook **gromendj, huigraas** = de tweede grasoogst.

gruje gruu(t)j, gruudje, gegruudj = groeien.

Det gruu(t)j mich boeave de kop.

gruuelmel m. gruuelemele, gruuelmelke =

1. kruimel van brood; 2. kruimel op vlaai, gemaakt van boter, suiker en meel.

gruuelemeleflaai m. = kruimelvlaai.

gruuedje v. = grootte, maat. *Neet edere winkel*

haet kleier in mien gruuedje.

gruuetje o. ook **groeatje**, **groeatmoder** = grootmoeder.

gruue(t)s = trots. *Örges gruue(t)s op zeen.*

gruue(t)sigheid v. = verwaandheid. *Hae wètj*

neet wie d'r zich mó(t) dreije van gruue(t)sigheid:

hij gedraagt zich erg verwaand.

gruue(t)slap m. = verwaand persoon.

gruu(j) m. = groei. *Inne gruuj zeen.*

gruus o. = gruis. *De mienwirkers kregen zwarte*

ouge van 't koealegruus.

gustig ook **töchtig** = bronstig, gezegd van

koeien. *Die koe is gustig.*

guuet v. guuete, guuetje = goot. *De guuet vaegde.*

van haachele toet en mèt huve

haachele haacheltj, haacheldje, gehaacheldj
ook **hagele** = hagelen.

haag m. hage = rij van te drogen stenen of turf.
*Vuuerdet de stein gebakke waerdje, móste ze ieës
op hage gezatte waere óm te druuege.*

haaks v. haakse, haekske = aks, hakbijl.

Haalder ook **Haler** = Haler-Uffelse.

haam m. hame, haemke = haam, halstuig van
trekpaard. *Dae d'n haam neet kan lieje, mót gei
paerd wille heite:* wie een bepaalde rol wil
spelen, zal ook de consequenties hiervan
moeten aanvaarden. *Vuuer te betale mójt gae 'm
aan d'n haam sjódde:* je moet hem manen om te
betalen.

haamvas(t) = 1. betrouwbaar; 2. honkvast, zegt
men van iemand die lang bij dezelfde werk-
gever in dienst is.

haan m. hane/haander, haenke = haan. *Dao
krejtj geinen haan nao. Eine gojen haan weurtj
neet vèt. Woea d'n haan sjertj, mót t'r ouch pikke:*
waar de jongen vrijt, moet hij ook mee-eten.

haarhoeale = vergelden. *Ich zal dich haarhoeale:*
ik zal 't je betaald zetten.

haarinkel m. ook **aarinkel** = wond op de enkel
die ontstaat bij het lopen doordat de klompen
tegen de enkels stoten.

haarinkele zich, haarinkeltj, haarinkeldje,
gehaarinkeldj = al lopend met klompen de
enkels tegen elkaar stoten en zich bezeren.

Höbs se dich weer gehaarinkeldj?

haas m. haze, haeske = haas. *Dae wètj woea haas
hoektj:* hij weet wat hij wil en waar hij het
krijgen kan.

hae = hij, onbeklemtoond ook **d'r**. *Hae wètj neet
waat d'r zaet.*

haekel m. haekels, haekelke = hekel, vlaskam.

Hael = Heel.

haer¹ [hae-r] = heen. *Dao stuit miene kop neet
haer. 't Geit allemaol langs mich haer. Vreuger
trokke de brikkebekkers nao Pruses haer óm te
wirke. Woea geis se haer?*

haer² [hae-r] = geleden. *Det is jaore haer.*

Haerle = Heerlen.

haeske-ueuver o. ook **bókspringe** = haasje-
over, bokspringen.

Hagebrook = Hagenbroek, gebied en gebou-
wencomplex in het buitengebied van Thorn.

hagedoeare v. = meidoorn.

hagelbuuj v. = hagelbui.

hagele hageltj, hageldje, gehageldj ook
haachele = hagelen.

hagelnoew = gloednieuw. *Einen hagelnoewe
fiets.*

hagelslaag m. = hagelslag.

hagelstein m. = hagelsteen.

hak m. hakke, hekske = hak. *Op hoeag hekskes
loupe.*

hakke haktj, hakedje, gehaktj = 1. hakken; *Dich
kóns mich de bout hakke:* je kunt de pot op.
2. iemand voortdurend bekritisieren. **hagkele**
hagkeltj, hagkeldje, gehagkeldj = hakkelen,
stamelen, stotteren.

hakkerdju ook **hakkerju**, **hakkerloeat**,
hakkerwaer, **sakkerdju** = sakkerloot, vloek.
hakkesjoon = schoenen met naaldhakken. *In 't
törp mós se neet kómme mèt hakkesjoon:* in het
centrum van Thorn kun je beter niet op hoge
hakken lopen.

Hale = Haelen.

Haler ook **Haalder** = Haler-Uffelse.

halfer m. halfers = pachter van een boerderij
waarbij de verpachter de helft van de
opbrengst krijgt.

halferse v. = vrouw van pachter.

halfes o. = pachtboerderij. *Hae wirkdje es knecht
op 't halfes.*

halfgesjeid o. = 1. helft van grondstuk; 2. halve
gare ook **halfgewejdje**. *Det halfgesjeid zeivertj
mich get weg:* die halvegare praat onzin.

halflappe = schoenen half verzolen: hetzij de
zool, hetzij de hak.

halfóm m. = 1. licht en donker bier gemengd;
Doot ós mer eine pils en einen halfóm.
2. gemengd gehakt.

halfpaart o. = de helft. *'t Halfpaart van de boerderie is vuuer häör.*

Halfvaste m. = Halfvasten. *Mèt Halfvaste trèktj in Mezeik d'n optoch(t).*

halfwaegs = op de helft.

hals m. hels, helske = 1. hals; *Det zeen erm hels! Hals en nak braeke óm örges te kómme. Hals- uuever-kop. Zich get oppen hals hoeale.* 2. onno- zel iemand. *Einen ónnuuezelen hals.*

halvegewejde m. ook **halfgesjeid** = halve gare.

hame zich haamtj, haamdje, gehaamdj = met elkaar kunnen opschieten. *De buk en de geite hame zich neet altied.*

hamer m. hamers, haemerke = hamer.

hampel v. hampele, hempelke = een handvol. *Ein hampel kese.*

hampele hampeltj, hampeldje, gehampeldj = hampelen, onhandig werken, prutsen. *Waat stuis se dao te hampele?*

hampeleman m. = onhandige man, stoet- haspel. *Waat bès se toch einen hampeleman!*

handj v. henj, hendje = hand. *Dao staek ich de handj neet vuuer in 't veur. De handj ophaoje: bedelen. De henj juuke mich. De henj los hóbbe zitte. Det ging 'm good vanne handj: dat lukte hem goed. Det liktj vuuer de handj. De uuever-handj hóbbe/kriege. De vrieje handj hóbbe. Emes de handj boeave de kop haoje. Emes ein handj inne rök haoje. Emes ónger henj numme. Emes op henj drage. Gein handj vuuer ouge kónne zeen. Get mèt twieë henj aanpakke. Get óm henj hóbbe. Get ónger henj hóbbe: ergens aan werken. Hae haet de rechse handj ane linkse kantj: hij werkt niet graag. Henj en veut reure: zich inspannen. Henj hóbbe wie koealesjóppe. Ich hób ouch mer twieë henj. Inne henj spieje. Mètte handj uuever zien hert strieke. Örges de henj vol aan hóbbe. Örges ein hendje van hóbbe: een (hinderlijke) ge- woonte hebben. Örges mèt henj en veut aan vastzitte. Pestoearshendjes hóbbe: fijne, zachte handen hebben. Twieë henj op eine boek. Wae kónne neet kaarte, wae hóbbe de handj neet: we kunnen niet kaarten, want we hebben niet genoeg spelers. Zich inne henj vrieve. Zien henj verkieërdj hóbbe staan: erg onhandig zijn. Zwaor oppe handj zeen.*

handjappel m. = handappel.

handjbreid v. = handbreed. *Ich hób 'm gein handjbreid inne waeg gelag.*

handjdoek m. = handdoek.

handjlaer o. = 1. lederen bescherming voor handen bij steenbakkers; 2. vingerloze werkhandschoenen

handjpaer v. = handpeer.

handjsjoon m. ook **haos** = handschoen.

handjvaat o. = handvat.

handjvaeger m. = handveger.

hanepin m. = een heel klein beetje. *Det sjildje toch mer ein hanepinke.*

hanepoeat m. = 1. poot van een haan; 2. dag- koekoeksbloem; 3. slecht handschrift. *Ich kan dien hanepuuet neet laeze.*

hanesjrej m. = 1. hanengekraai; 2. korte tijd- spanne. *Daag linge mèt Driekueninge einen hanesjrej, mèt Sint Pieëter twieë en mèt Leechte- mès tälle wae neet mieë. Det doortj mer einen hanesjrej: dat duurt maar eventjes.*

hange ich hang, doe/dich hings, hae hingtj, hóng, gehange = hangen. *Ane echelste mem hange: achtergesteld zijn. Ane lange roeaze- krans hange: (spottend) getrouwd zijn. Dae 't breid haet, lieëtj 't breid hange. Dao hange de wolke lieëg: daar dreigt ruzie. Det hang ich dich neet ane naas! Det hingtj mich de kael oet. Get ane groeate klok hange. 't Hingtj zich t'r óm: het is bij benadering. Ich zeen dich nog neet hange!*

hanje hantj, handje, gehandj ook **henje** = ergens handig in zijn. *Det hantj 'm waal.*

hanjel m. henjelke = handel. *De gansen hanjel verkoupe.*

hanjele hanjeltj, hanjeldje, gehanjeldj = 1. handelen; 2. zich handelen om, betreffen. *'t Hanjeldje zich óm niks: het ging om niks.*

hanjeliëer m. = handelaar.

hannes m. = sul. *Daen onnuuezele hannes.*

Hannes < Johannes.

hannese hannestj, hannesdje, gehannestj = hannesen, stuntelen. *Waat stuis se mich dao toch te hannesel!*

haoje ich haoj, doe hëls, hae hëltj, zie haoje, heel, hóbbe gehaoje, haodj uch = houden. *Emes aan 't lienke haoje. Emes vuuer 't lepke haoje: iemand voor de gek houden. Haod dien moel! Haodj uch ane vuuersjrite! Paol haoje: doorgaan tot het einde. Zich aan 't zeivere haoje: blijven kletsen. Zich good haoje. Zich groeat haoje.*

haojing v. = 1. houding: *Inne haojing staon.*

2. mentaliteit. *Die haojing van det menke bevêltj mich neet.*

haok m. häök, häökske = haak. *De sjónk aan d'n haok hange:* de ham aan de haak hangen om te drogen. *Det is neet innen haok. Zie is neet innen haok:* zij voelt zich niet lekker.

haoke haoktj, haokdje, gehaoktj ook **kersjere** = haken.

haoks = haaks.

haol = puur, helemaal. *Det is haol vêt.*

haole m. = gierigaard. *Det is einen haole, dao kriegs se geine cent van.*

haor v. en o. haor(e), häörke = haar. *Det waas op 'n haor nao raak. Gein haor baeter es emes anges. Gein haor op miene kop die dao-aan dinktj. Emes mètte haore t'r bie sleipe. Haor oppe tenj höbbe. Mètte henj in 't haor zitte. Zich de haor oette kop trèkke van spiet. Zich inne haor(e) vlege.*

häär = haar (bij een vrouwelijk en onzijdig zelfstandig naamwoord). *Häär dochter is al groeat. Häär kindj haet ein strik in zien haor. Ich bring häör heives.*

hääre = 1. haar; (voor een mannelijk zelfstandig naamwoord). *Hääre mins. Truij veertj hääre verjaordaag.* 2. hun, hen; *Häär fietse zeen gestoeale:* hun fietsen zijn gestolen. *Ich bring häör efkes heives. Truij en Sjef vere hääre gouje broelof(t).*

Häär = Horn.

hääre = hoornen. *Einen hääre bril.*

häärepaerd o. = lomperik.

haoraap m. = een erg behaard manspersoon.

haorbreed = haarbreed. *Det sjildje gein haorbreed.*

haorfien = haarfijn. *Det zal ich dich ins haorfien oetlègke.*

haorspang v. = haarspeld.

häärtje o. ook **äärtje**, **kokenäärtje** of **flajenäärtje** = rond ijzeren roostertje voor koek of vlaai.

haos v. haose, häöske ook **handjsjoon** = handschoen. *Doot dich de haose aan oppe fiets.*

haos(t)¹ m. = haast. *Haos(t) höbbe.*

haos(t)² ook **bekans**, **bienao** = bijna. *'t Is haos(t) neet te geluive.*

haoste zich, haostj, haosdje, gehaostj = zich haasten.

hare haartj, haardje, gehaardj = door hameren het snijblad van zeis of schop scherp maken.

De zaegsel (de grote zeis) *en de zich(t)* (de kleine zeis) *hare.*

Harie, Harrie, Henri < Hen(d)ricus.

harmonie v. harmonieje, harmonieke = harmonie. *Thoear stuit wereldwied bekèndj óm zien twieë harmonieje.*

haspelieër m. = onhandig persoon.

hassesmins = uitroep van schrik/verbazing.

Hassesmins, weoaróm duis se noe zoeaget?

hazelup v. = hazenlip.

hazepaep m. = hazenpeper.

Heerbaan = Heerbaan, weg in het buitengebied van Thorn, vanaf de Hubertuskapel aan de Ittervoorterweg in de richting Heel; waar de Kapel onder de Linden ligt, wordt deze weg **Kapel** genoemd.

hègke-advekaot m. ook **hègkenavvekaot**,

hègke-pater = een dubieuze raadgever, iemand die veel praat maar waar je niks aan hebt.

hègkemös v. = heggenmus

hègkesjieër v. = heggenschaar.

hei v. = 1. heide, heidevlakte; *Oppe hei woeane.*

2. heideplant; *Haats se hei gevraete, den sjeets se baeseme!:* achteraf is het makkelijk praten.

3. uitroep; *'Hei, dao!' 'Van hei make ze baeseme':* weerwoord als iemand hei roept als aanspreekvorm. 4. stootblok (gereedschap). *De kanteneer gebroekdje de hei óm de keie aan te stampe.*

Hei = grondgebied in Thorn achter Napoleonsweg en Santfort, in de buurt van Heierhof.

heibaesem v. = bezem gemaakt van heide.

Heibloom = Heibloem. *Hae woeantj oppe Heibloom.*

Heierbaendj = grondgebied in Thorn tussen Zegershof, de Baarstraat en Hagenbroek.

heikentjer m. = iemand die op de Hei woonde, werd gezegd van iemand die aan de andere kant van de Napoleonsweg woonde.

heil = genezen. *De vinger is weer heil.*

heile heiltj, heildje, geheildj = genezen. *Mèt dees zelf is det zoea geheildj.*

heilig heiliger, heiligst = heilig. *Dae boum is op 't heilig oug tieën maeter hoeg. Det is ein heilig vaat:* dat is een kwezel. *Ein heilig buunenke.*

Heiliger zeen es de paus van Roame.

heilige m. heilige = heilige. *Einen heilige weurtj in zien eige dörp neet ge-ièerdj.*

heilighuuske o. = café. *Vreuger loeage in Thoeaar vööl heilighuuskes.*

heiligendaag m. = doordeweekse dag die als zondag geldt. *Woea kumtj daen heiligendaag vanaaf?*: waar heb ik dit goeds aan te danken?

heimejjer m. = heimaaiër. *Aete wie einen heimejjer*: veel eten.

heis heiser, heist = hees. *Ein heise kael höbbe. Ein heise stum höbbe.*

heisigheid v. = heesheid. *Van heisigheid neet könne kalle.*

heit heiter, heitst = 1. heet, zeer warm; 2. hitsig. *Det is eine heite (man), ein heite (vrouw).*

heite ich heit, doe hëts, hae hëtj, zie heite, hëtdje/heet/hoot, geheite = heten. *Wie hëts doe?*

Heitse = Heythuysen. *Die sop kumtj van Heitse*: gezegd van hete soep.

heives = naar huis. *Gank heives!*

hèk v. hëgke, hëkske, = haag, heg. *De hèk sjaere*: de heg snoeien. *Ich bèn gans ane hək*: ik ben uitgeput. *Woea hëgke zeen, kóns se mösse vange*: je moet op de goede plek zijn om te bereiken wat je wil.

hekse hekstj, heksdje, gehekstj = 1. het onmogelijke doen; *Man, ich kan neet hekse*. 2. zich ~ = zich haasten. *Ich höb mich mótte hekse óm op tied te zeen.*

heksel o. = kort gehakt stro. *Heksel in dae bölles höbbe*: dom zijn.

heksesjuuet m. = spit in de rug, onverwachte pijsneut in de rug.

hel helder/heller, helst = hard; *Dae is noeat oppen helle waeg gewaes(t)*: hij is nooit uit zijn dorp weggeweest. *Det kwaam hel aan. Einen helle waeg*: een verharde weg. *Hel loupe*: snel lopen. *Hel raengele. Hel sjrieëve. Knoeakehel. Knoerhel. Zoea hel wie ein dèn*: keihard.

hèl v. hëlle, hëlke = hel. *Det brantj wie ein hël*: dat brandt goed. *Door 'n hël gegange zeen. Ei gezich(t) höbbe of se de hël aangeblaoze höbs. Loup nao de hël. Tieënge de klippe vanne hël op zoepe.*

heldj m. heldje = held. *Dao bèn ich geinen heldj in.*

hèlft(t) v. hëlftte, hëlftke/hëlftje = helft.

Helje = Helden.

helle¹ m. = 1. iemand die hard van karakter is; *Dae klaagtj neet gauw, det is einen helle*. 2. erectie. *Einen helle höbbe.*

helle² heltj, heldje, geheldj = moeizaam proberen. *Neet lang helle, mer belle.*

Helmes, Helm < Wilhelmus.

Helmie < Wilhelmina.

hel-op = hardop. *Det zooj ich hie mer neet hel-op zègke.*

help v. helpe, helpke = 1. draagriem van kruiwagen, een brede riem met aan elk uiteinde een lus; 2. draagbanden, bretels. *Maak dich die helpe vas, de bóks zaktj dich aaf.*

helpe ich help, doe hulps, hae hulptj, hólps, gehólpe = helpen. *De lèste man de zak op helpe*: als allerlaatste weggaan. *Det help ich dich hoeape*: dat hoop ik ook. *Det hulptj niks. Ein hendje helpe. Mètte stek kan ich mich good helpe mèt loupe. Wach(t) mer, ich zal dich helpe, menke!*: dreiging. *Zich laote helpe*: zich laten behandelen.

hèls = 1. hels; *Hèlse pien höbbe*. 2. woedend. *Dao waas d'r hëls ueever.*

hemel m. = 1. hemel. *God gaef häör d'n hemel. Zich d'n hemel verdene*. 2. baldakijn bij processie.

Hemel = buurt in Thorn. *Zaal d'n Ingel liktj in d'n Hemel.*

hemeldrieëger m. = drager van baldakijn in de processie.

hempelke o. hempelkes = 1. een handjevol; 2. een klein en kwetsbaar iemand. *Det kindj is nog ein hempelke. Ein hempelke mins.*

henger m. hengers, hengerke = kledinghanger.

hengerke o. hengerkes = 1. hangplant; 2. hangertje, halssieraad.

henje hentj, hendje, gehendj ook **hanje** = ergens handig zijn in.

henjig henjiger, henjigst = 1. handig; 2. gemakkelijk; *Det kriegs dich henjig klaor*. 3. behoorlijk. *Det is henjig lestig.*

henjige m. = een handig iemand. *Dae regeltj det waal, det is einen henjige.*

heppetig heppetiger, heppetigst ook **heppig** = happig, gesteld op. *Dao bèn ich neet zoea heppetig op.*

her v. herre, herke ook **gehing, sjerneer** = scharnier. *De duuer is oette her.*

hèrfs(t) m. = herfst. *Oppen hërfs(t)*: in de herfst.

Herfse kieës m. = kaas uit het land van Herve.

herfsvaem = spinragdraden in de herfst. *Kiek die herfsvaem ins blinke inne zón.*

Herkebos = Herkenbosch.

herkriege zich ook **herkómme** zich = 1. herstellen van ziekte; 2. weer op krachten komen. *Tant Truij waas nogal krank mer haet zich good herkriege.*

Herm < Herman.

herpakke zich ook **hernumme** zich = weer tot zichzelf komen. *Dae mins haet zich good herpakjt naodet d'r zoea krank waas.*

herre ook **horre**, **herses** = hersens. *Emes de herre inhoue.*

herstikke = hartstikke.

hert o. herte, hertje = 1. hart; *Aan 't Heilig Hert* = bij het Heilig Hartbeeld aan de voet van de Kerkberg. *Det geit mich aan 't hert. Ei klein hertje höbbe. 't Hert oppe tóng höbbe. Höb 't hert neet det te doon! Mèt hert en zieël get doon.* 2. kern, middelpunt; 3. hert.

herte = harten. *Herte, roete, sjöppe en klavere kaart.*

Herte = Herten.

hertelik herteliker, hertelikst = 1. hartelijk; 2. hartig.

hervel m. hervele, hervelke = een armvol. *Einen hervel struue, hui of blome*: een armvol stro, hooi of bloemen.

hes(t) m. heste, hestje = 1. speklap; *Wae braojen ós einen hest.* 2. onnozele hals. *Doe, ónnuezellen hest!*

het¹ ook **'t** = het. *Noe kees mer, 't ein of 't anger.*

het² ook **'t** = zij. *Kiek dao, wie 't zich aanstèltj. Het haet 't gedaan.*

heuje heurtj, heudje, geheudj = 1. het vee hoeden; *Hae geit de sjäöp heuje.* 2. zich ~ = op zijn hoede zijn. *Vuuer dae mós se dich heuje!*

heukig ook **hokig** = hoekig.

heure heurtj, heurdje, geheurdj = huren.

heurhoes o. = huurhuis.

hie = hier. *Det kós hie neet en dao neet, zagte ze.*

Kies hie: kijk eens hier! *Óngenuuedj is ouch hie!*

hie-aaf = deze kant op. *Es se nao Kaesing wils, mós se hie-aaf.*

hieboeave = hierboven. *Dae van hieboeave zuut alles*: God ziet alles.

hieël¹ ook **gans**, **alík** = heel, niet kapot. *Ich höb die fesse hieël hie gekrege.*

hieël² = heel. *Det meintj zich hieël get. Wae höbbe hieël get aafgelache. Hieël vööl stumme kriege.*

hie-en-tieënge = te zijner tijd, eer het zover is. *Hie-en-tieënge en dao-en-tösse haaj ich 't al lang*

klaor: intussen had ik het al lang gedaan.

hieëp m. hieëpe, hieëpke = 1. korte bijl; *Hae houwde de hoon mètte hieëp de kop aaf.* 2. v. = bazige vrouw. *Det is ein echte hieëp! Ei gezich(t) wie ein hieëp.*

hieër m. hieëre, hieërke = heer. *Det is eine sjoeanen hieër, dae duit precies wie 't 'm oetkumtj. Doe bès mich einen hieër! Ein mès mèt drie hieëre. Ei prónt hieërke. Gein twieë hieëre tegeliek kónne dene.*

Hieër = 1. God; 2. pastoor. *'Det kóns se baeter aan d'n hieër vraoge', zag de maagd.*

hieërboer m. ook **hieëreboer** = herenboer.

hieëregodgenaoje = uitroep. *Is dae doead? Hieëregodgenaoje!*

hieëregodnogaantoe = uitroep.

hieëregood o. = 1. herenkleding; 2. landerijen van de herenboer.

hieëring m. hieëringe, hieëringse = haring.

hieëringbiete = gebruik op Aswoensdag als er in de cafés haring wordt geserveerd ter afsluiting van de Vastenavond.

hieëroeam m. = heeroom.

hieërsjap o. = heerschap. *Mèt det hieërsjap wil ich niks te make höbbe.*

hieës v. hieëze, hieëske = hiel van varken. *In erte-sop huuertj ein hieëske.*

hiege hiegtj, hiegdje, gehiegdj = 1. hijgen; 2. naar adem snakken. *Hae hiegdje wie ei postpaerd.*

hiehaer = hierheen.

hielangs = hierlangs.

hienao = hierna.

hienaeve = hiernaast. *Die van hienaeve*: de buren, de buurvrouw.

hie-óngér = hieronder.

hie-op-aan = hierheen.

hierop ook **hieroppes** = hierheen. *'Geis se hierop?' 'Nae, ich mótt daorop.'*: 'Ga je deze kant uit?' 'Nee, ik moet die kant uit.' *Sjuufins get hierop.*

hietösse = hiertussen.

hie-uever = hierover.

hievuuer = hiervoor.

Hilsondisstraot = Hilsondisstraat, genoemd naar Hilsondis, echtgenote van Graaf Ansfried, de stichter van Thorn.

Hinge = Hingen. *Hae woeantj op 't Hinge.*

hinkel m. hingels, hinkelke ook **hingsel** o. = hengsel. *D'n hinkel van d'n ummer is kepót.*

hingst hingste = 1. hengst; 2. lomperd.

hingste hingstj, hingsdje, gehingstj = hard werken. *Ich höb de gansen daag ligke te hingste.*

hinjer m. = hinder.

hinjere hinjertj, hinjerdje, gehinjerdj = 1. hinderen; 2. beletten, belemmeren.

hinjerlik hinjerliker, hinjerlikst = hinderlijk.

hinke hinktj, hinkdje, gehinktj = hinkelen.

Gaon wae hinke?

hinkeldoeas m. = hinkeldoos, met zand gevulde schoensmeerdoos die met één voet werd vooruitgeschoven door het hinkelperk.

hinkelperk o. = hinkelbaan, vaak in een aantal vakken of kruisvorm.

hinkelstein m. = hinkelsteen, die ook wel gebruikt werd in plaats van een hinkeldoos.

hinkeman ook **inkeman** m. = twee keteltjes door een ijzer verbonden om de middag-maaltijd naar de werkmán in het veld of de fabriek te brengen.

hinkepoeat m. = scheldwoord voor iemand die mank loopt.

hits v. = hitte. *Good tieënge de hits kónne.*

hitsblaor v. ook **hitsbróbbel** = uitslag op de huid door de warmte.

höbbe ich höb, doe höbs, gae höbtj, hae haet, wae höbbe, haaj, haje, gehadj/gegadj = 1. hebben;

Dae 't breid haet, lieëtj 't breid hange. Dao höbbe

wae ós: nu praten we over hetzelfde. *Det haaj*

get aan, vuuer ze aan waas: het duurde een tijdje

voordat ze aangekleed was. *Es wae alles haje,*

den haje angere niks. 't Good höbbe. Haatj gae

t'raan gedach det gae möрге зootj kómme? Höbbe

is höbbe, mer kriege is de kuns(t)! Ich höb 't hieële-

maol mèt dich gehadj! Ich höb 't 'r neet stiefop.

Örges niks van in höbbe: geen eigenschappen

bezitten van. *Zoea höbs se get, zoea höbs se niks!*

niets staat vast. *Werk höbbe is niks, mer werk*

haoje! 2. zich ~ = ruziën. Die twieë höbbe zich weer.

höbbelpaerd o. = hobbelpaard. *Vreuger zoate kinjer dèk op ein höbbelpaerd.*

höbberig = hebbberig. *Zeet noe ins neet zoea höbberig.*

höd v. hötter, hödje/hötje = 1. hoofd, kop;

2. sufferd. *Det zeen mich hötter! Doe bès mich ein*

höd(je); 3. krop van kool. Bring mich ein hödje/

hötje moos oette gaard mèt.

hóddel m. = 1. prul; *Waat is det vuuer einen hóddel?* 2. rommelig huishouden.

hóddele hóddeltj, hóddeldje, gehóddeldj =

1. knoeien, klungelen; *Dae sjop inne wei is mer get inein gehóddeldj.* 2. met elkaar rommelen.

Die twieë hóddele mèt ein.

hóddelieër m. hóddelieërs, hóddelieërke = knoeier, klungelaar.

hödje o. ook **hötje** = 1. hoofdje; 2. sufferd; 3. krop van kool.

hoeaf m. = boerenhofstede, boerderij. *Det is eine groeaten hoeaf.*

hoeag hoeager, hoeagst = hoog. *Bie hoeag en lieëg get volhaoje. Doe kóns hoeag en lieëg springe, ich doon 't neet. Einen hoeage zieje:* hoge hoed.

Eich voes(t) hoeager es ei verke. Emes hoeag haoje.

't Hoeag inne kop höbbe. 't Hoeagste woerd

höbbe. Hoeag te paerd zitte: gauw driftig zijn.

Hoeag vanne toeare blaoze. Hoeag water höbbe:

een te korte broek aan hebben.

hoeagdaag m. = hoge kerkelijke feestdag(en) zoals Kerstmis, Pasen, Hemelvaart en Pinksteren.

hoeagheid v. = hooggeplaatste personen.

Vreuger waas hieël get hoeagheid in Thoear.

hoeagkantj m. = met de smalle zijde op de grond en de lange zijde omhoog. *De balk oppen hoeagkantj inmetsele.*

hoeaglöstigheid m. = aanspreektitel voor prins carnaval.

hoeagnuuedig = hoognodig. *Ich mótt hoeagnuuedig:* ik moet hoognodig naar de wc.

Hoeagstraot = Hoogstraat, deel uitmakend van het beschermd stadsgezicht.

hoeal = hol, leeg. *Det is get vuuer achter einen hoealen tandj:* dat is maar een klein beetje.

hoeale hoealtj, hoealdje, gehoealdj = halen. *Koeale hoeale óm de staof te stoeake:* tongbreker voor niet-Thornenaren.

hoeamès v. ook **hoeagmès** = hoogmis. *Zie haet de vreugmès ónger de hoeagmès oethange:* de onderrok komt onder de jurk uit.

hoeape hoeaptj, hoeapdje, gehoeaptj = hopen, verwachten.

hoeare m. hoeares ook **hoearen** = 1. telefoonhoorn; 2. blaasinstrument; 3. mannetjesduif.

Det is eine sjoeanen hoeare. Einen hoeare en ein

zie: een mannetjes- en een vrouwtjesduif.

4. häör = horens, hoorns. *De häör van eine bók.*

hoeas v. hoeaze, huueske = kous.

hoeazebinjel m. = kousenband.

hoeavaart m. = het hoog in de bol hebben, hoogmoed. *Hoeavaart mót pien lieje*: ijdelheid gaat vaak ten koste van pijnlijke inspanningen.

hoed v. = huid. *Ein hoed wie einen oelifantj höbbe*. *Zie zaat 'm dón oppe hoed*.

hoef v. hoeve, huufke = huif van kar, dekzeil.

hoefker v. = huifkar. *Mètte hoefker nao de broelof gaon*.

hoeke¹ hoektj, hoekdje, gehoektj = 1. hurken;

2. zich ~ = zich in acht nemen. *Hoek dich mer es se heives geis*: pas maar op, er zwaait wat thuis.

hoeke² ook **huukske** = hurkzit. *Oppe hoeke zitte*.

hoekvot v. = stiekemer.

hoes o. hoezer, huuske = huis. *Van hoes oet. Zoa zeker wie ein hoes*.

hoesduvel m. = huisduivel, opvliegende echtgenoot; gezegd in verband met **straotingel** = opvliegend echtgenoot thuis, die zich buitenshuis vriendelijk voordoe. *Op straot einen ingel, mer thoes einen duvel*.

hoeshaodster v. ook **maagd** = huishoudster.

hoeshaoje¹ o. = huishouden. *Det is mich dao ein hoeshaoje*.

hoeshaoje² = huishouden, kapot maken. *Dae haet dao aardig hoeshaoje, dae haet alles kepot gehouwdj*.

hoesmoder v. = huismoeder.

hoesmös v. = huismus. *Die zuus se nörjes, det is ein echte hoesmös*.

hoesraad v. = huisraad.

hoesslach(t) m. = het slachten aan huis. *Vuuer de hoesslacht mós de käärmester kómme*.

hoes(t) v. hoeste ook **opper** = een grote hoop hooi. *Hae zètt 't hui op hoeste*.

hoeste hoestj, hoedje, gehoestj = het hooi in hopen zetten

hoeszaengel m. = 1. huiszegen; *Haet pestoear dien noew hoes al de hoeszaengel gegaeve?*

2. afbeelding met een stichtelijke tekst als bescherming in huis. *In de kuuke hóng vreuger d'n hoeszaengel*.

hoeszwelf v. = huiswaluw.

hoevere hoevertj, hoeverdje, gehoeverdj ook **sjoevere** = huiveren, rillen. *Hae hoevertj zich vanne kaoj*.

hoevertot v. = kouwelijk persoon.

hoeze hoestj, hoedje, gehoedj = 1. wonen; *Dao hoeze muus*: daar zitten muizen. 2. samenwonen. *Hae hoestj mèt Marie*.

höffe höftj, höfdje, gehöftj = 1. heffen tillen;

Kóm ins mèt helpe höffe! 2. drinken. *Wae höbbe t'r ós eine gehöftj*.

Hofstraot = Hofstraat, genoemd naar het hof of paleis van de vorstin-abdis.

hok o. hokker, hökske = hok. *Knienshokker*.

hokig ook **heukig** = hoekig.

Hollenjer m. Hollenijers, Hollenjerke =

Hollander. *Eine kalen Hollenjer. 't Is en blijftj einen Hollenjer!* 'Hollenjer, bollenjer, kieëskop, de maje vraete dich op': werd gezongen door Belgische jongeren tegen Nederlandse jongeren.

Holstraot = Holstraat.

hómpele hómpeeltj, hómpeeldje, gehómpeeldj ook **strómpele** = hompelen, strompelen. *Hae hómpeeldje de ganse waeg*.

hómpeleieër m. ook **hómpelepieër**,

hómpelepoeat = iemand die mank loopt.

hóndj m. hunj, hundje = hond. *Dao vritj geinen hóndj broead haer*: dat is te erg. *Det guns se nog geinen hóndj. Doe laegen hóndj! Kieke wie eine geslagen hóndj*: moedeloos kijken. *Oppen hóndj zeen*: versleten zijn. *Zoa krank wie einen hóndj*.

hón(d)sdag = hondsdagen, 19 juli tot en met 18 augustus.

hón(dj)skloeate = hondenkloten. *Get gedaon höbbe vuuer hón(dj)skloeate*: iets gedaan hebben zonder dat het resultaat heeft opgeleverd.

Vuuer hón(dj)skloeate hób ich dao ein oor gewachtj.

hón(d)skoeaj v. = hondenhok.

hón(d)skuuetel m. = hondendrol.

hón(d)smeug ook **hónjsmeug** = hondsmoe.

hón(d)svot v. = waardeloos persoon, iemand waar men niet van op aan kan. *Det is ein richtige hónsvot*.

hón(d)swaer o. = hondeweer.

hóng m. = honger. *Hóng höbbe wie ei paerd*.

hóngerd = honderd. ... *en hóngerd is gein ein!*: doodoener.

hóngerderlei = in veel varianten. *Hóngerderlei soearte*.

hóngere hóngertj, hóngerdje, gehóngerdj = hongeren.

hónglerlieje = honger lijden. *Wie 't paerd 't hónglerlieje gewindj waas, ging 't kepot*: de hulp kwam te laat.

hónglerliejer m. = iemand die altijd gericht is op eten. *Det is einen echte hónglerliejer*.

hóngerloean o. = hongerloon. *De brikkebekkers móste wirke vuuer ein hóngerluukenke.*

hónje = op een onopvallende manier dingen aan de weet proberen te komen. *Hae is weer aan 't hónje.*

hónsgezeik o. ook **gezeik(s)** = vervelend gedoe, gezeik.

hónskoet m. = meerval, modderkruiper.

hood m. heuj, heudje = hoed. *Dao doon ich d'n hood vuuer aaf!*

de Hoof = hoeve Zegershof.

hoofiezer o. = hoefijzer.

hoofnieëgel m. = hoefnagel.

hoofslaag m. = 1. ritme van de paardenhoeven; 2. spoor waar de paarden lopen.

hoofstal m. ook **noeadstal** = smidsstal om paard te beslaan.

hook m. heuk, heukske = hoek. *D'n hook ómgaon:* doodgaan.

hoon v. hoonder, heunke = 1. hoen, kip; 2. iemand die weinig vertrouwen geniet. *Mèt die ónnuuezel hoon mós se dich neet ophaoje. Verstandj höbbe wie ein hoon.*

hoonderdraod m. = kippendraad.

hoondereleierke o. = kippenoploop of trapje. *Pak dich 't hoondereleierke:* wordt spottend gezegd tegen een kleine jongen die verkering heeft met een lang meisje.

hoonderesop = kippensoep.

hoonderevel o. = kippenvel. *Ich krieg t'r hoonderevel van.*

hoonderhok o. ook **hoonderekoeaj** v. = kippenhok.

hoonderevötje v. = taps toelopend kapsel in de nek bij mannen.

hoor v. hore, heurke = hoer.

hoos(t) m. heusje/heuske = hoest. *Gaef 'm ein hoos(t)babbeltje.*

hoos(t)buuj v. = hoestbui.

hooste hoostj, hoosdje, gehoostj = hoesten. *Ich lik al de gansen daag te hooste.*

hoostel v. hoostels = horzel, hoornaar. *Gestoeake zeen door ein hoostel.*

hore hoortj, hoordje, gehoordj = hoeren.

horejieëger m. ook **horejaeger** = scheldwoord. *Doe lieëlike, nótte horejieëger!*

horekas(t) m. ook **horetent** v. = bordeel.

horeluiper m. = hoerenloper, scheldwoord.

horloezje v. horloezjes, horluuezjeke = horloge.

horre ook **herre**, **herses** = hersens. *Gebakke verkeshorre zeen lekker.*

hortig hortiger, hortigst = haastig, gejaagd.

Noe zeet ins neet zoea hortig: ben eens niet zo gehaast.

hot = commando 'naar rechts' voor paard.

hötje o. ook **hödje** = 1. hoofdje; 2. sufferd; *Doe bès mich ein hötje.* 3. krop van kool. *Bring mich ein hötje moos oette gaard mèt.*

hötsel o. hötsels, hötselke = hoofdstel, tuig voor het hoofd van een paard.

hou = stop, uitroep. *Hou, waat zaes se mich dao!*

houp m. huip, huipke = hoop. *D'n duvel sjitj altied oppe groeatsten houp. Det is houp en al:* op het kantje af. *Ocherm, waat ein huipke.*

hout houter, huitje = 1. o. hout; *Get op eigen huitje doon. Zoea stief wie ein hout.* 2. v. = domkop. *Det is ein hout! Gae zeetj mich ei paar houter.*

houtaegerst v. = klappekster

houtdoef v. = houtduif.

houteklaos m. = stijve hark.

houtere = houten, van hout gemaakt. *Einen houtere sjop achter 't hoes höbbe.*

Houtmortelsstraot = Houtmortelsstraat, straat in Thorn, genoemd naar de priester Jacobus Houtmortels (1877 – 1975). Auteur van het boek: Thorn, het witte stadje, zetel van een hoogadellijke rijksabdij.

houtscoeal m. = houtskool.

houw m. houwe = snel gegeven slag.

houwe houwtj, houwde, gehouwdj = 1. hard kloppen; *Oppe duuer houwe.* 2. slaan; *De pin t'r in houwe:* stoppen met werken. *Det is 't kepot-houwe nog neet waard. Emes de kop inhouwe. Hae houwtj t'r mètte patsj haer. Oppe kis houwe. Ze zeen zich de köp aan 't inhouwe.* 3. onzin uitkramen; *Dae houwde mich get t'r oet!* 4. zich ~ = elkaar slaan. *Mèt kirmès höbbe ze zich gehouwdj.*

houwer m. ook **huier** = kolen- of steenhouwer in een mijn of steengroeve.

houwmouw m. = wervelwind die bij erge droogte zand, gras en hooi doet opwaaien.

Det is in einen houwmouw gedaon: dat is in een vloek en zucht gedaan.

hove hooftj, hoofdje, gehooftj = hoeven.

hui o. = hooi.

huiberm v. = hooimijt.

huidvleis o. = hoofdkaas.

huie huijt, huidje, gehuidj = 1. hooien; *Huie es de zón sjientj*: van de gelegenheid gebruik maken.
2. rommelen. *Waat zits se toch te huie?*: wat ben je toch aan het rommelen?

huier m. ook **houwer** = kolen- of steenhouwer in een mijn of steengroeve.

huigaat o. = gat in zolder waardoor hooi naar beneden werd gegooid.

huigraas o. = hooigras, snelgroeïend gras om te hooien. De tweede grasoogst werd **gromendj** of **grovendj** genoemd.

huiker v. = hooikar.

huipe huiptj, huidje, gehuiptj = 1. tot hoop worden; *Es se oppe kleintjes lèts, huiptj 't zich vanzelf*. *Zwarte bieëre plökke, det huiptj neet*.
2. optasten, kleine hoop van graanschoven maken.

huiwage m. = 1. hooiwagen; 2. insect, langpootmug.

huizölder m. = hooizolder.

hule huultj, huuldje, gehuuldj = huilen van wind, van honden en van wolven. *Huuer de windj ins hule rón dj de kirktoeare*.

hum ook **hem** of **'m** = hem.

humme o. hummes, humke = hemd. *Emes 't humme van 't liefvraage*. Als bij 't grabbelen op oudejaarsdag niets gegeven werd zongen de kinderen: *'Vrouw gaeftj det dj'r lang laeftj, det dj'r riek en zalig waertj'*, in plaats van de laatste zin: *'det uch 't humme ane vot klaeftj.'*

hummere hummertj, hummerdje, gehummerdj = briesen van paarden.

hummesknuipe o. = hemdsknoopje.

huppe huptj, hupdje, gehuptj = opspringen.

huuegdje v. huuegdjes ook **huuegte** v. huuegtes = hoogte. *Gein huuegdje van emes kriege*: geen hoogte van iemand krijgen. *Hèls se mich oppe huuegdje? Huuegdje, lingdje en breidje*.

huuege huuegtj, huuegdje, gehuuegdj =
1. hogen, het ophogen van grond bij de plantenwortels; *Hae is de aerpele aan 't huuege*.
2. soort kaartspel. *Nao de hoea(g)mès gaon de mansluuj gaer huuege inne kefee*.

huuegsel o. = plank als zijkantverhoging voor kar of hooiwagen, bij hooiwagens of in de bietenoogst. *Zètj de huuegsels mer oppe ker, wae gaon't hui bènnehoeale*.

huuegstes = hoogstens.

huuep v. huuepe = heup. *Ein noew huuep*. 't *Op zien huuepe hóbbe*.

huuere huuertj, huuerdje, gehuuerdj = 1. horen, luisteren; *Get weite van huuere zègke*. *Huuer ich dich!*: ben je het met me eens? 2. zich ~ = betamen, behoren. *Kalle inne kirk huuertj zich neet*.

huukske o. = hurkzit. *Op ein huukske zitte*. *'Ich zit al op ein huukske, waat zoj 't den, waat zoj 't den?'*: gedeelte van een kinderliedje.

huuske o. = w.c. (buitenshuis). *Op 't huuske zitte*.

huuskesslek v. = huisjesslak.

huuftj, huufdje, gehuufdj = 1. achteruit trappen van een paard; 2. iemand slaan. *Wiek dich, anges huufich t'r dich ein*.

van ich toet en mèt Ittervoeart

ich ook **iche** = ik. *'Ich', zag de gek. Noe doe, den ich.*

Kinderrijmpje:

'Ich en dich en doe

make alle minse sjoew.

Ich en dich en Sjang

make alle minse bang.'

Ida, Ied, Iedje < Ida.

ieëlen(d)j m. = ellende, armoede. *D'n ieëljendj*

waas neet óm aan te zeen. Det is mich dao einen

ieëljendj: daar heerst veel ellende, armoede.

Ich höb hieël get ieëljendj mèt 'm gehad. Ieëljendj

lieje. Óndanks d'n ieëljendj heel hae de mood t'rin.

ieëmelik = indringende, soms misselijk

makende geur. *Kestaanjelebluuj kan ieëmelik*

ruke.

Ien, Ina < Josephina, Catharina, Lidwina.

ieër¹ v. = eer. *Det is mien ieër te nao. Ieër bewaartj,*

kste gespaardj.

ieër² = voordat. *Ieër ich wis waat t'r gebuuerdje,*

haaj ich t'r al ein zitte.

ieërbeed m. = eerbied.

ieërder = eerder.

ieërdet = voordat.

ieëre¹ = vroeger, eerder. *Kóns doe get ieërder*

kómme?

ieëre² ieërtj, ieërdje, ge-ieërdj = eren. *M'n mót*

d'n aojerdóm ieëre.

ieërebaog m. = ereboog. *De naober maakdje*

einen ieërebaog ane kirk.

ieërgeveul o. = eergevoel.

ieë(r)gister = eergisteren.

ieërlik ieërliker, ieërlikst = eerlijk. *Zoea ieërlik es*

goud.

ieërlikheid v. = eerlijkheid. *Ieërlikheid doortj 't*

langst.

ieërs(t) ook **ieës(t)** = eerst. *Ieës gedaon en den*

gedach, haet mennigein in leid gebrach.

ieër(s)daags = eerstdaags, binnenkort.

ieërtieds = eertijds, vroeger.

ieës(t) ook **ieërs(t)** = 1. eerst; *Ieëst wol hae neet,*

later waal. 2. pas. Det is ieëst lekker.

ieëste m. v. o. = eerste. *D'n ieëste de bèste. Ieëste*

gewin is kattedgespin. 't Ieëste weurtj kampioen.

Pestoeaar zaengeltj zichzelf 't ieëst. 't Waas ei

groeat fieës(t) es eine pas gewiedje preester zien

ieëste mès deej in 't dörp.

ieësteling m. = vroege aardappel. *D'n aerpel*

'Gloria' is einen ieësteling.

ieëstes = eerstens, ten eerste. *Ieëstes, twieëdjjes,*

derdjjes.

ieëw v. ieëwe = eeuw. *Sjeet ins op: ich höb gein*

ieëwe de tied!

ieëwelang = eeuwenlang. *De abdisse woeare*

ieëwelang de baas in Thoeaar.

ieëwenaod = eeuwenoud.

ieëwig = eeuwig. *Hae zuut t'r oet of d'r 't ieëwig*

laeve haet. Waat doortj ieëwig?

ieëwigheid v. = eeuwigheid. *Toet-inne-ieëwig-*

heid-ame: eindeloos lang.

ieëwigmoos o. = splijtkool. *Ieëwigmoos kóns se*

't hieël jaor door aete.

ieëzel m. ieëzels, ieëzelke = ezel. *Dae es ieëzel*

geboeare weurtj, sturftj neet es paerd: er zijn

mensen die het nooit leren; wie voor een

dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje.

Dao höbbe ze d'n ieëzel mèt gedreve: morele en

sociale misdragingen aan de kaak stellen.

D'n ieëzel oetdrieve: volksgericht, meestal tegen

overspel. Einen ieëzel stuuetj zich gein twieë

kieër aan dezelfde stein. Es se eine slaag vannen

ieëzel kriegs, dink den mer: 'Dae grieze is neet

wiezer': als iemand lomp of beledigend tegen je

is, kies dan de wijste partij. Ich höb gein ieëzelke

det geldj sjietj. Waat bès se toch einen ieëzel!

Zoealang es einen ieëzel de zek dreugtj, haet de

mölder 'm leef: zolang er wat te halen valt, blijft

de vriendschap bestaan.

iefer m. = ijver. *Waat einen iefeer!*

iefere iefertj, ieferdje, ge-ieferdj = 1. ijveren;

Det iefertj neet: dat geeft geen voldoening;

2. zich ~ = zich inspannen, moeite doen. Kiek

ins waat det kindje zich iefertj óm dae rammelieër

te pakke!

ieferig ieferiger, ieferigst = ijverig. *Det is ein ieferig kaerelke.*

iel ieler, ielst = ijl. *Boeave oppe berg is de lócht get ieler. Ein iel stumke.*

iele ieltj, ieldje, ge-ieldj = ijlen. *Iele vanne koors.*

ies o. ieske = ijs.

iesbaan v. = ijsbaan.

iesbaer m. = ijsbeer.

iesbaere iesbaertj, iesbaerdje, ge-iesbaerdj = onrustig heen en weer lopen.

iesbloom v. = ijsbloem.

iesbraeker m. = ijsbreker.

iesel m. ook **iezel** = ijzel.

iesele ieseltj, ieseldje, ge-ieseldj ook **iezele** = ijzelen.

iesheilige m. = ijsheilige. *Oppe naamsdaag van de veer iesheilige, 11 - 14 mei, kan 't snachs nog vreeze.* De ijsheiligen zijn: Mamertus (11 mei), Pancratius (12 mei), Servatius (13 mei), Bonifatius (14 mei). Na de ijsheiligen verwacht men geen nachtvorst meer. *Poeat die bleumkes mer es de iesheilige gewaes zeen.*

ieskaod = ijskoud.

ieskas(t) m. = koelkast, ijskast.

iesker v. = kar van de ijscoman, ijskar.

ieskluntje o. = ijsklontje.

iesmöts v. = ijsmuts.

ietskes = een klein beetje.

iezel m. ook **iesel** = ijzel.

iezele iezeltj, iezeldje, ge-iezeldj ook **iese**le = ijzelen.

iezer o. = ijzer. *M'n kan gein iezer mèt henj braeke.*

iezere = iizeren. *Einen iezer staaf. Ze wille de Iezere Rien weer gaon oepene.*

iezerkraeter m. = iemand die door dik en dun gaat.

iezerwaar = ijerwaren.

iezig = ijzig.

ijao ook **jao** = ja.

illestiek m. illestieke, illestiekske = elastiek.

Det wècht haet bein van illestiek: dat kind is erg lenig.

impassant ook **impessant**, **ampassant**

innegang, **tegeliëkertied** = gelijktijdig, tegelijkertijd. *Wae móste nao Remunj en impessant zeen wae bie de tant in Häör aangeange.*

inbeelje zich, beeltj zich in, beeldje zich in, ingebeeldj = inbeelden. *Doe mós dich mer niks inbeelje. Waat beels se dich in!*

inbinje = 1. boek inbinden; 2. inbinden, oorspronkelijke kritiek afzwakken, toegeven.

Binj ins ein bietje in! Nao daen oetbranjer haet d'r ingebónje.

inbraeker m. = inbreker.

indinke zich = indenken, zich voorstellen.

Dink dich ins in waat die in d'n oearlog allemaol mètgemaaktj hóbbe!

indrök m. indrökke = indruk.

inein = ineen, in elkaar.

ineinbraoje = in elkaar prutsen. *Waat höbs se mich noe ineinbraoje?*

ineinstaeke = in elkaar steken, fabriceren.

Wie zulle wae det ineinstaeke?

ineinstele = organiseren. *Det hóbbe ze sjoean ineingesteeldj. Die hóbbe mich get ineingesteeldj.*

ineinzakke = in elkaar zakken. *Ineinzakke wie kook.*

ineinzette = in elkaar zetten.

ing inger, ingst = eng, smal, nauwsluitend. *Ein ing bóks. 't Sjiesteege is te ing vuuer auto's.*

ingank m. = ingang.

ingdje v. = engte.

ingel m. ingele, ingelke = engel. *De geitezaal hètj 'd'n Ingel' en liktj inne buurt 'd'n Hemel'. 't Is of dich ein ingelke oppe tóng pistj.*

Ingel < Engelbert.

Ingelandj = Engeland.

ingelbewaarder m. = engelbewaarder.

Eine gojen ingelbewaarder hóbbe.

ingelegedöldj = engelengeduld.

ingelehaor o. = engelenhaar.

ingelemès v. = engelenmis. *Vuuer ei jónk gestorve kindj deej m'n ein ingelemès.*

Ingelenjer m. ook **Ingelsman** = Engelsman.

Ingels o. = Engelse taal.

Ingelse v. = Engelse vrouw.

ingewanje = ingewanden. *Bie 't oethoeale vanne ingewanje van ein hoon, vins se dèks nog ein ei.*

ingoeaje = ingooien. *Zien eige roete ingoeaje.*

ingriepe = ingrijpen.

inhaoje = 1. inhouden; 2. stoppen; 3. langzamer rijden. *Bie ein oranje stopleech(t) mós se inhaoje.*

inhóbbe = in een bepaalde stemming zijn. *Hae haet vandaag de vot in:* hij heeft vandaag slechte zin.

inhoeale = 1. inhalen; *Zóndig weurtj de noewe pestoeare ingehoealdj.* 2. passeren. *Hae reej zoea langzaam det ich 'm waal mós inhoeale.*

inins = ineens, plotseling. *Inins waas 't aafgeloupe en inins waas d'r ouch weg.*

inj o. indje = eind. *Aan alles kumtj ein inj. Dao kumtj gein inj aan. Det is 't inj. Op zien inj gaon:* bijna eindigen, bijna sterven. *Woea ei begin is, is ouch ein inj. Zie luptj op häör inj:* zij is hoog-zwanger.

Inj = Eind. *Ich woean op 't Inj.*

inkel¹ m. inkele, inkelke = 1. enkel; *Zich d'n inkel verstoekte.* 2. enkele reis. *Ein inkelke nao Remunj.*

inkel² = enkel en alleen. *Det is inkel mer vuuer de sjien op te haoje.*

inkeling m. inkeling = enkeling. *Dao maaktj mer einen inkeling gebroek van.*

inkeman m. ook **hinkeman** = draagstel voor twee etenspotten, vroeger gebruikt op de steenfabriek, pannenfabriek of door de boeren. *Smiddigs brachte de kinjer d'n inkeman nao vader op 't werk of nao 't landj.*

inkleie = inkleden. *Vuuer se det vreugs mós se det ieës get inkleie!*

inkoele = inkuilen van aardappelen, bieten, veevoeder, etc. *Ouch 't witloof weurtj ingekoeldj.*

inkómme¹ o. = inkomen, loon.

inkómme² = 1. binnenkomen; *Kómtj mer effekes in.* 2. begrijpen; *Dao kan ich inkómme:* dat kan ik begrijpen, me voorstellen. 3. gebeuren, altijd met niet. *Dao kumtj niks van in.*

inkörve = inkorven, duiven inkorven.

inkoupspries m. = inkoopsprijs.

inkriege = in zijn hoofd krijgen. *Zie kriegtj 't in óm saoves laat nog aan te belle en bie emes op bezeuk te gaon.*

inlaje = 1. inladen; *Dao zeen ze weer good aan 't inlaje:* er steekt een onweer op. 2. veel eten.

inlaote = 1. inlaten, binnenlaten; 2. omgaan. *Mèt dae mós se dich neet inlaote.*

inlègke = inleggen. *Einen ingelagdjen hieëring. Geldj inlègke. Örges ieër mèt inlègke.*

inloupe = inlopen. *De kirk inloupe. Noew sjoon mós se inloupe.*

inmaaksglaas o. = inmaakglas, weckglas.

inmaakskieëtel m. = weckketel. *D'n inmaaks-kieëtel met water gevöldj en mette wèkglazer t'rin waerdje op 't fornuus gezatte óm te wèkke. Es 't water einmaol koeakdje, ginge de glazer vanzelf toe.*

inmaaksrink m. = inmaakring, rubber sluit-

ring voor inmaakglas; werd ook wel door vrouwen gebruikt als kousenband.

inmake = 1. innemen, wekken; *Buuenkes inmake.* 2. met groot verschil verslaan. *Wae höbbe die van Wèsssem rejaal ingemaaktj.*

inne = in de.

innegang ook **tegeliëkertied**, **impessant**, **ampessant** = tegelijkertijd. *Es se 't törper in geis, brings se mich den innegang ei wèkske mèt?*

inneje = innaaien.

innig ook **innigs(t)**, **insigs(t)** = enig. *Det is innigs kindj.*

innummendj = innemend.

inrame = inlijsten.

inrope = inroepen, binnenroepen. *Hulp inrope.*

ins ook **èns** = 1. eens; *Dao bèn ich 't neet mèt ins.* 2. eens, op een keer. *Ins is 't aafgeloupe.*

insgelieks ook **vansgelieke** = insgelijks.

insigs(t) ook **einigs(t)**, **einsigs(t)** = enig. *Hae is d'n insigste dae 't kan weite.*

insjakele = inschakelen.

insjare sjaartj in, sjaardje in, ingesjaard = vee in de wei brengen.

insjete = 1. inschieten (voordat een schutterswedstrijd begint); 2. binnenschuiven. *Es de wèk gereze is, mós se 'm d'n oeave insjete mètte sjeter.*

insjödde = inschenken. *Emes einen insjödde:* iemand ongezoeten de waarheid zeggen. *Zich eine goje insjödde:* een stevige borrel drinken.

inslaag m. = inslag, inborst. *Det is eine kwaojóng mer hae haet toch eine gojen inslaag!*

inslaon = 1. inslaan; *Dao is de bliksem ingeslage.* 2. voorraad aanleggen.

insnore = insnoeren, inrijgen. *Vrouluuj snoordje zich vreuger in ei kersjèt in.*

instandjhaoje = instand houden. *Thoears kalle mótte wae instandjhaoje.*

instele = een nieuwe steel inzetten. *Ein sjöp instele.*

instèlling v. = instelling.

instumming v. = instemming.

intieëngedeil = integendeel.

Intjhoeave = Eindhoven.

intösse = intussen.

intraeje = intreden. *Zie is in 't kloeaster ingetoeaeje.*

intrèkke = 1. intrekken; *Toen trok d'r ziene kuuetel in.* 2. ergens gaan inwonen. *Bie emes intrèkke.*

intrintj ook **ongevieër**, **zoeaget** = ongeveer.

Ich höb 't geldj intrintj bie-ein.

invaeme = garen in de naald doen. *Ein ingevaemdje naoldj.*

invètte = invetten. *Nao de wintjer de sjaatse invètte.*

inveuge = tussenvoegen. *Ich höb get losse blaedjes ingeveugdj.*

inveure = invoeren, importeren.

invoge = invoegen. *Oppe Maasbrök in Wèssesem kóns se mer kort op de A2 invoge.*

invölle = invullen.

invoudig = eenvoudig

invreze = invriezen.

invrieve = inwrijven.

inwieje = inwijden.

inwoeane = inwonen. *Moder woeandje toet häören doead bie ós in.*

inzaengene ook **inzaengele** = inzegenen.

Vreuger wórt ein noew hoes ingezaengeldj.

inzaengeling v. = inzegening.

inzeen = inzien, erkennen.

inzejje = inzaaien.

inzètte = 1. inzetten; *Ein noew roet inzètte.*

2. inleggen bij kansspel.

Itter = Neeritter.

Ittervoeart = Ittervoort.

J van jaagduvel toet en mèt jus(t)

jaagduvel m. = druk persoon, die anderen opjaagt.

jaagtes v. = weitas, tas waarin men geschoten klein wild opbergt.

jach(t) v. = 1. jachtterrein; *Dae jaeger haet ein groeate jacht.* 2. jacht. *Op jach(t) zeen nao kuipkes.*

jaeger m. jaegers, jaegerke ook **jieëger** = jager.

jage ich jaag, doe jeugs, hae jeugtj, joog, gejaagd = jagen, opjagen. *Dao is nemes dae ós jeugtj*: we hebben tijd genoeg. *Emes op stang jage. Lik dich neet zoea te jage!* In 't jachsezoen jeugtj m'n op petrieze. *Waem angere wiltj jage, mó't zelf mètloupe*: je moet zelf het goede voorbeeld geven als je kritiek wil hebben op anderen.

jak ook **jats** = altijd weg zijn. *Altied op jak zeen.*

Jan, Janne, Janna, Jentje < Johannes. *Dae maaktj get van ziene jan*: dat is een opschepper.

janes m. ook **janus** = janus. *Det is eine gekke janus.*

janke janktj, jankdje, gejanktj = janken, huilen. *Sjei oet mèt janke.*

jannewarie m. = januari.

jao = ja. *Jao, nael!*: nee, zeg!

jaojao ook **ijao** = ja, niet als toestemming maar als teken dat men iets gehoord heeft.

jaomer = jammer. *Jaomer genóg*: jammer genoeg, helaas.

Jaon, Jäönke < Leonardus.

jäön m. = schertsende uitdrukking. *Och doe gekke jäön!*

jaor o. jaor/jaore, jäärke = jaar. *Dao zeen hieël get jäärkes uueverhaergegange vuuer 't zoeawied waas.* 't Jaor toebak: lang geleden, ouderwets. *Sins jaor en daag.* 't Verstandj kumtj mette jaore.

jaordeens(t) m. = jaardienst. *Ich gaon nao d'n daeke óm ein mès te bestèlle vuuer de jaordeenst.*

jaorelang = jarenlang.

jaorgetie o. jaorgetieje = jaargetijde.

jaorhóngerd o. ook **ieëw** = jaarhonderd, eeuw.

jaorig = jarig.

jaorige m. = jarige.

jäörige m. = duif van één jaar.

jaorliks = jaarlijks.

jaorling m. jaorlinge = jaarling, eenjarig paard, plant.

jaormert v. = jaarmarkt.

jaowaal = jawel. *Jaowaal, ich kóm!*

jaowoeard o. = jawoord.

jas m. jes, jeske = 1. jas; *Emes ane jas gaon*: iemand op zijn daden aanspreken; iemand plagen. 2. persoon (in uitdrukkingen). *Doe bès mich eine sjoeane jas. Einen ómgedrejdje jas.*

jasse jasdje, gejestj = wegjagen. *Maak dich eweg, anges jas ich dich t'r oet.*

jassetes v. = jaszak. *Staek dich de sluuwetel ouch inne jassetes.*

jats¹ ook **jak** = altijd weg zijn. *Altied op jats zeen.*

jats² v. = uithuizige vrouw.

jatse jatstj, jatsdje, gejatstj = veel uithuizig zijn. *Bès se weer op jats gewaes?*

jatser m. = iemand die veel uithuizig is.

jatsmerie v. ook **jatsprie** of **jatstrien** = meisje of vrouw die graag op stap gaat.

jazzes = uitroep van verbazing.

Jean < Johannes.

Jeanne, Jeannie, Jeanneke, Jaan, Janneke < Johanna.

jeh = ja, maar. *Jeh, dao zaes se mich get. Jeh, jeh, det haet mich toch get te zègke.*

jeh nae = nee, de vraag gehoord maar zeker niet overtuigd. *'Bès se op vekantie gewaes?' 'Jeh nae, ich haaj hie nog zat te doen.'*

Jel < Gabriel.

jen m. = grap. *'t Waas neet zoea serieus bedoeldj, 't waas mer vuuer de gekke jen.*

jense jenstj, jensdje, gejenstj ook opjense = opjagen, ophitsen, plagen. *Jens daen hóndj neet zoea!*

jeppes jeptj, jepdje, gejeptj = een glaasje drinken. *Kóm, wae jeppes ós nog eine.*

jepper m. ook **kebanes** = groot exemplaar.

Det waas mich eine jepper van eine vès!

Jes < Agnes.

Jètje < Henriette.

Jeu < Mathieu.

jewieël v. jewieële, jewieëlke = juweel. *Waat ei jewieëlke van ei kestieëlke!*

Jezes = Jezus. *Jezes, Maria, Jozef! Jezes, Maria, Merante!*: uitroepen van verbazing.

jich(t) v. ook **gich(t)** = jicht.

jieëger m. jieëgers, jieëgerke ook **jaeger** = jager.

jieëmere jieëmertj, jieëmerdje, gejieëmerdj = jammeren, klagen. *Waat bès se toch aan 't jieëmere.*

jieëmerlik = jammerlijk. *Dao haaj d'r zich toch jieëmerlik vergisj.*

Joeas(t) = Joost. *Det maag Joeas(t) weite.*

Joeaster Koele = uitgegraven leemkuil voor steenfabriek van de firma Joosten.

Joeazef < Jozef.

joed m. joede, juudje = jood. *Det is ei juudje.*

joedas m. joedasse, joedeske = judas, een gemeen iemand.

joedasse joedastj, joedasdje, gejoedastj = judassen, sarren, plagen. *Lik neet zoea te joedasse!*

joedevèt o. = soort snoepgoed.

joeks m. = gekheid, grap. *Get vuuer de joeks doon.*

Joep < Jozef.

joh = ja? *Moog ich mèt, joh?*

jöh = vooruit, aansporing tot paard om aan te zetten.

jömmig ook **aojömmig** = jee, jeminee: uitroep van schrik en van verbazing. *Jummig genaaje!*

jóng m. jónge, jungske = 1. jongen; *Aan det maedje is eine jóng verloare gegange. Maedjes bie maedjes en jónge bie jónge.* 2. vriendje. *Det is miene jóng.*

jónge jóngtj, jóngdje, gejóngdj = jongen werpen. *De kat haet gejóngdj.*

jóngesechtig = jongenschtig.

jóngeskop m. = jongenskop. *De kapper haaj 'm eine jóngeskop gekniptj.*

jóngessjoeal m. = jongensschool. *De aoj jóngessjoeal laag woea noe de Hofferkuuekes zeen.*

jóngsaafaan = jongsafaan. *Van jóngsaafaan zeen wae det zoea gewindj.*

jónk¹ jónger, jóngst = jong, jeugdig. *Het mótnog vööl lieëre, het is nog jónk. Hienaeve höbbe ze get*

jónge gekrege. In miene jónge tied: in mijn jeugd. *Jóng bein höbbe. Neet mieë zoea jónk zeen. T'r jónk oetzeen. T'r jónk bie zeen:* op jeugdige leeftijd verkeren hebben.

jónk² o. jónge/jung, jungske = het jong. *De kat haet weer jónge op:* de kat krijgt weer jongen. *Det is ei lekker jónk! Det veugelke haet jónge. Die rotjung höbbe weer ane appele gezaete. Ich krieg t'r jónge van!*: ik word er niet goed van.

jónkere jónkertj, jónkerdje, gejónkerdj = janken van honden. *D'n hódj haet d'n hieële nacht gejónkerdj.*

jösses ook **jözzes** = jasses, uitroep van verbazing of schrik.

jössesgodgenaoje = jasses, uitroep van verbazing of schrik.

jösseskinjer = jasses, uitroep van verbazing of schrik.

jösses meria = Jezus Maria, uitroep van verbazing.

jösses mina = Jezus Mina, uitroep van verbazing.

juu ook **huu**, **huuj** = halt: voermanstaal. *De juu inhöbbe:* slechte zin hebben. *Juu haoje:* stilstaan. *Juu paerd!*

jui-jui = oei, oei. *Jui-jui, det moogs se neet.*

junkerke o. junkerkes = duizendschoon.

juuek m. = jeuk. *Altied juuek inne portemonnee höbbe:* doorlopend geldgebrek hebben. *Doe kums dich nog aan 't kratse, woea se geine juuek höbs:* je komt nog wel problemen tegen waar je ze niet verwacht. *Juuek is erger den pien. Woea ich geine juuek höb, krats ich mich neet:* andermans zaken gaan mij niet aan.

juueke juuektj, juuekdje, gejuuektj = jeuken. *Mien henj juueke mich óm dae rómmel dao ins op te rume!*

juuj = uitroep van verbazing.

juustement = inderdaad, juist, bevestigende uitroep.

jus(t) ook **zjus(t)** = juist, precies.

K

van kaaf toet en mèt kwint

kaaf m. = kaf. *Det stuutfj wie kaaf. Höbs doe kaaf inne kop?:* denk eens na. *Zoea rot es kaaf:* door en door rot.

kaafrot = door en door rot. *Dae balk is kaafrot.*

kaakdoeas v. ook **kaakvot** = schreeuwlelijk, gezegd van een vrouw. *Det is mich ein kaakvot.*

kaal kaalder, kaalst = kaal. *Dae haet eine kale kop. Dao is 't kale-smale:* daar is armoede.

Ein kaal mak: jong vogeltje zonder veren.

Eine kalen Hollenjer.

kaanjel v. kaanjele, kaenjelke ook **daakguuet** = dakgoot.

kaart v. kaarte, kaertje = kaart. *Det is doorge-stoeake kaart. Ein bestoeake kaart. Hae lieëtj zich inne kaart kieke. Ram vanne kaart zeen.*

Kaat, Kaatje, Katrien, Ketrien < Catharina.

kaduuk ook **keduuk** = 1. kapot; 2. rustig.

Haod dich kaduuk.

kael v. kaele, kaelke = keel. *Det hingtj mich de kael oet.*

kaelzaengel m. = keelzegen. *Oppe gedinkdaag van de H. Blazius (3 febr.) kóns se de kaelzaengel kriege.*

kaeper m. kaepers, kaeperke = balk voor dakconstructie.

kaepernieëgel m. = lange spijker.

kaer v. kaere, kaerke = kern, pit. *Ein gooj kaer in hōbbe:* een goed karakter hebben. *In appele en paere zitte kaere, in kese en proeme zitte stein.*

kaerel m. kaerels, kaerelke = kerel, vent; *Det is eine goje kaerel, mer hae pistj get lang:* dat is een goede vent, maar hij werkt langzaam. *Kaerelke, waat maaks se mich noe paraat!*

kaes v. kaese, kaeske = kaars. *Dae is de kaes oetgegange:* hij is gestorven. *Ei kaeske opstaeke inne kepel. Hae luiptj nog zoea rech(t) wie ein kaes.*

kaeseluchter m. ook **kandelieër** = kandelaar.

kaesevèt o. = kaarsvet, was.

Kaesing = Kessenich.

Liedje, gezongen door de kinderen, terwijl ze breeduit over straat lopen:

*Wae laote nemes door,
al is 't de pestoeaar van Kaesing,
al kumtj d'r op eine baesem,
al is 't de pestoeaar van Thoeaar,
dae bleustj op eine moear.*

kaesleech(t) o. = kaarslicht.

kaesrech(t) = kaarsrecht.

Kaevelieër = Kevelaar. *Op baejevaart gaon nao Kaevelieër.*

kaever m. kaevers, kaeverke = kever. *Zoea iefèrig wie eine kaever.*

kaffe kaktj, kafdje, gekaktj = 1. blaffen; *D'n hōndj kaktj, kiek ins waem dao is.* 2. zwaar hoesten.

Wat bès se toch aan 't kaffe, doe bès nog lang neet baeter.

kak¹ m. = 1. kak, ontlasting; 2. verwaandheid.

Die hōbbe kak veil: die zijn erg verwaand.

kak² = niet volwassen. *Det maedje is nog get kak.*

kakdoeas v. = wc. *Hae is zeker de gezèt aan 't laeze oppe kakdoeas!*

kake kaaktj, kaakdje, gekaaktj = huilen, schreeuwen. *Hae kaaktj of d'r in ei mets hingtj:* hij huilt heel hard.

kakhuuske o. = wc (buiten het huis).

kakmedam v. = kakmadam.

kaksjoeal m. = zo werd vroeger soms de be-waarschool, later kleuterschool, nu groep één en twee van de basisschool genoemd.

kakstool m. = kinderstoel met potje in zitting.

kal m. = geklets, praat. *Dae haaj voele kal:* hij had vieze praatjes. *Det is de kal neet waard. Emes ane kal haoje. Emes ane kal kriege:* iemand aan het praten krijgen. *Laege kal. Maak t'r mer geine kal van:* vertel het maar niet verder. *Nōtte kal. Sjaele kal:* kletspraat. *Stómme kal. Vāöl kal hōbbe:* veel praatjes hebben. *Waat eine kal:* wat een kletspraat.

kale m. = 1. kaal iemand; 2. iemand die deftig doet maar niet veel betekent (kale kak).

kalle kaltj, kaldje, gekaldj = praten. *Doe hōbs good kalle. Es d'r de kael gesmieërdj haet, kan d'r waal kalle:* als hij dronken is, praat hij hon-

derduit. *Hel kalle. Van zich aaf kalle:* zich mondeling verweren. *Ze kónne baeter uuever dich kalle den van dich aete.*

kallebas m. kallebasse, kallebeske = (boodschappen)tas. *Eine kallebas vol waar:* een tas vol boodschappen. *Ei sjoean kallebeske:* een mooi handtasje.

kamasj m. kamasje ook **kemasj** = beenkap, hoge laars. *De pliesie en de soldaote haje vreuger kemasje aan.*

kamer v. kamers, kaemerke = kamer. *De gooj kamer:* de kamer die alleen op zondag of op feestdagen gebruikt werd.

kamersjete = kamerschieten met donderbus-sen bij plechtigheden, zoals bij een processie.

kamersjuuet m. = schot met een donderbus.

kammeraad m. = fors iets of iemand. *Dae*

Vlaamse reus, det waas mich eine kammeraad!

kammeraod m. kammeräöj, kammeräödje = kameraad.

kammeraodsjaap v. = kameraadschap.

kammezaol m. kammezäöl, kammezäölke = 1. borstrok; *Vreuger droge ze inne wintjer ei kammezäölke.* 2. vest met lange mouwen; *Hae deej zich 't kammezäölke oet.* 3. kolos. *Det is mich eine kammezaol.*

kammezaole kammezaoltj, kammezaoldje, gekammezaoldj = afranselen. *Ze gekammezaoldj kriege:* een aframmeling krijgen.

kamp m. kem, kemke = 1. m. haarkam; *Alles uuever eine kamp sjaere. Zich de haor keime mèt eine kamp.* 2. o. kamp. *Vreuger ginge wae mèt Jong Nederland en de Gidsen op kamp.*

kampraad o. = tandrad, tandwiel.

kan v. kanne, kenke = kan. *Wae ginge mètte kan mèlk hoeale bie de boer.*

kandelieër m. kandelieëre, kandelieërke ook **kaeseluchter** = kandelaar.

kanteneer m. kantenere, kanteneerke = kantonnier, beheerder van rijkswegen.

kantj¹ m. kenj/kantje, kentje = kant, zijde; *Det löktj van geinskenj:* dat lukt helemaal niet. *Doe kèns mèt 'm alle kenj oet, behalve de goje.* *Maak dich ane kantj!:* ga opzij! *'t Spek zitj mer aan eine kantj:* één van de partners heeft geld. *Van weerskenj.*

kantj² o. = kant, weefsel. *Ei taofellake mèt eine sjoean randj van kantj.*

kantje¹ = kanten, van kant gemaakt. *Ei kantje*

mötske. Ei zakdeuske mèt ei kantje rendje.

kantje² (zich) kantj, kandje, gekantj = zich verzetten. *Hae is uueveral tieënge gekantj.*

kaod kaojer, kaodst = koud. *Kaoj sjóttel. 't Kaod hóbbe. Vanne kaoje kantj zeen:* aangetrouwd zijn.

kaof o. kaover, käöfke = 1. kalf; *'t Kaof drejtj zich:* een ongegeneerde boer laten. 2. onnozel iemand. *Waat bès dich ei kaof!*

kaof(s)vleis o. = kalfsvlees.

kaoj v. = 1. kou; *Mèt die kaoj boete mós se dich werm aandoon.* 2. verkoudheid. *Ein flinke kaoj hóbbe. Ein kaoj oppe blaas.*

käöjelijk = kouwelijk. *Mien vrouw is nogal käöjelijk aangelage(d).*

kaojnaas v. = koukleum.

käök = spuugzat. *Ich bèn t'r käök aan.*

käöke käöktj, käökdje, gekäöktj = kokhalzen.

Van laevertraon gings se käöke.

käök(e)meug = kotsmoe. *Sjei oet mèt det gezanik, ich bèn dich käökmeug.*

kaolzwart = koolzwart.

kaord o. käörd, käördje ook **koeard** = koord.

Trèk mer aan 't käördje, den geit de duuer vanzelf oeape.

käöre käörtj, käördje, gekäördj = 1. keuren, op waarde schatten; 2. proeven. *Effe ei wäöfelke käöre.*

käöring v. = keuring. *Twieë kieër per jaor wórt de paerd gesjatj oppe paerskäöring.*

käörke o. = snuffje. *Ei käörke zaot.*

käörmeister m. = keurmeester; tot na W.O.II kenden vele plaatsen een keurmeester voor de huisslachten.

kaove kaoftj, kaofdje, gekaofdj = kalven. *De koe haet gekaofdj. Dao kan gein koe kaove of hae mót t'r bie zeen:* hij wil overal bij zijn.

kaplenie v. kaplenieje, kaplenieke = kapelanie, woonhuis van de kapelaan.

kaplaon m. kapläöns, kapläönke ook **keplaon** = kapelaan.

kappes m. = 1. witte kool; *Van kappes maaks se zoormoos.* 2. ondeugdelijke waar. *Det is kappes.* *Hae geit door kappes en tebak:* hij gaat door alles heen.

kappesmoos o. = witte kool. *Hoéal mich ins ein hödje kappesmoos oette gaard.*

kappesvaat o. = zuurkoolvat.

karpèt o. ook **kerpèt** o. = tapijt, vloerkleed.

kasserol v. kasserolle, kasserölke = kookpan.

Maak de saus mer in 't kasserölke

kas(t) m. kes(t), kes(t)je = kast. *Eine kas(t) van ein hoës.*

kat v. katte, ketje = kat. *Dae moogs se allein de kat lieëne:* hij is niet te vertrouwen. *Det is ei ketje:* een vals meisje. *Es dich dao de kat mer neet aan kumtj:* als dat maar goed afloopt. *Höbs se de kat good gevoordj?:* gezegd om goed weer af te roepen. *Zèt de kat neet bie 't spek.*

kattechismes m. = catechismus. *Vreuger móste wae de kattechismes van boete kènne.*

kater m. katers, kaeterke = 1. kater; 2. zwaar hoofd na veel alcoholgebruik; 3. vals meisje, valse vrouw; *Det is eine richtige kater.* 4. vervelend gevoel. *Aan dae verkoup höb ich toch eine kater uuevergehaoje.*

Katrien, Ketrien, Ketring < Catharina.

katsj = onvolwassen. *Det jungske is nog katsj.*

kattedrek m. = 1. kattenstront; 2. kleinigheid. *Det is geine kattedrek.*

kattepult m. kattepulse, katteputje = katapult. *Métte kattepult op veugelkes sjete.*

kattestert m. = 1. kattenstaart; 2. plant; 3. onkruid.

kavele kaveltj, kaveldje, gekaveldj = de beslissende ronde spelen. *Op d'n Aoje Limburger weurtj gekaveldj óm d'n Um.*

kebanes m. ook **kedee** m. = zeer groot exemplaar, ook persoon. *Dae jóng van dich is al eine hieële kedee gewoeare!* *Ich vóng mich toch eine kebanes van eine snook, zèk!*

keduuk ook **kaduuk** = 1. bouwvallig; *Det is ein keduke koeaj:* dat is een bouwvallig huis. 2. rustig. *Haod doe dich mer keduuk.*

Kee, Keet, Keetje < Catharina.

keel m. kele, keelke = kiel, kledingstuk. *Eine boerekeel.*

keen v. kene, keenke = kloof in huid. *Kene ane henj höbbe.*

kees v. kese, keeske = kers. *Doe gluifs nog det Ooslevenhieër inne keseboum zitj:* gezegd tegen iemand die je alles wijs kunt maken. *'t Doortj mer eine kesetied:* het is van korte duur. *Eine kesekook. Morelle zeen zoor kese.*

Keesmes m. ook **Kesemes, Kersmes** = Kerstmis. *Es mèt Keesmes de mögke danse, kóns se in mieërt de oeare wörme.*

kefee v. kefees, kefeeke = café. *Vreuger haje wae in Thoeaar waal zestieën kefees.*

keihel ook **kejhel, knoerhel** = keihard.

keime keimtj, keimdje, gekeimdj = 1. kammen; *'t Is slecht keime es se gein haor höbs:* waar niks is, valt ook niks te halen. 2. zich ~ = ruzie maken. *Die höbbe zich duchtig gekeimdj.*

kej m. kejje, kejke ook **kei** = keisteen. *'t Törp is mèt maaskejje bestraotj.*

kèlle o. kèlles, kèlke = ketel. *De kèlles op 't veur zètte. Maak die saus mer in 't kleinste kèlke.*

Kelpe = Kelpen.

kemasj ook **kamasj** m. kemasje, kemesjke = beenkap, hoge laars. *De pliesie en de soldaote haje vreuger kemasje aan.*

kemedie v. = komedie, aanstellerij. *Waat ein kemedie!*

kemieël m. kemieële, kemieëlke = kameel. *Doe stómme kemieël! Doos(t) höbbe wie eine kemieël. Pas mèt Driekueninge zatte wae de kemieël en de kueninge in 't stelke.*

kemies m. kemieze = douanebeambte.

kemille m. = kamille.

kemillethieë m. = kamillethee. *Kemillethieë is good es se blaore inne mōndj höbs.*

kemoead m. kemoeades, kemuuedje = commode.

kemp m. = hennep. *Mèt kemp vèsse.*

kempe kemptj, kempdje, gekemptj = kavelen. *Bie gelieke standj móste wae kavele.*

kemunie v. = communie. *De Ieëste Heilige Kemunie doon. De Plechtige Kemunie doon:* hernieuwing der Doopbeloften. *Te kemunie gaon:* ter communie gaan.

kemuniejeske o. = communiejasje. *Zoea vaerdig zeen wie ei kemuniejeske:* dronken zijn, doodop zijn.

kemuniekant m. kemuniekante, kemunie-kantje/kemuniekentje = communicant. *Wae höbbe ei kemuniekantje dit jaor.*

kemunieklèdje o. = communiejurkje.

kemuniekrenske o. = kransje als haarversiering.

kemuniepekske o. = communiepakje.

kemunieprintje o. = communieprentje.

Alle name vanne kemuniekantjes stóng op 't kemunieprintje.

kenalie v. ook **knalie, kernalie** = feeks, kenau, canaille.

kenieël m. = kaneel. *Op riestepap huuertj kenieël en broene sókker.*

kenieëlstaaf m. = kaneelstaaf. *Eine kenieëlstaaf kuips se oppe kirmes.*

kènne kèntj, kèndje, gekèndj = kennen. *Hae kèntj gein noeat zoea groeat wie ein koe:* hij is niet muzikaal. *Ich kèndje 'm ane meneer van loupe.* *Waat de boer neet kèntj, det vritj d'r neet.*

kènnis v. = 1. kennis, wetenschap; 2. verkering; *Kènnis hóbbe aan eine leuke jóng.* 3. m. kènnisse, kènniske = kennis.

kenón o. kenónne, kenunke ook **knón** = kanon. *Hae weurtj nog neet wakker al sjuuts se ei kenón naeve 'm aaf.* *Zoea zaat wie ei kenón.*

kentjig = kantig, hoekig.

kentoea o. kentoeare, kentuuere = kantoor.

Hae haet kentoea aan hoes. 't Wisselkentuuereke bestuit neet mieë.

kepabel ook **kómpabel** = geschikt voor. *Dao is d'r neet kepabel vuuer.*

kepel v. kepelle, kepelke = 1. kapel, gebedsruimte; *Thoea is riek aan veldjkepelkes.*

2. muziekkapel. *Noejaarsnach(t) huuers se allebei de meziekkepelke spuuele in Thoea.*

keplaon m. kepläons, kepläönke ook **kaplaon** = kapelaan. *Kepläönke deej de mès.*

kepot = 1. kapot, stuk; 2. dood (van dieren); *'Dao is mich ei verke kepot gegange', zag de boer.* 3. doodmoe; *Vuuer kepot ligke.* 4. uitgespeeld zijn bij kaartspel. *Ze hóbbe mich kepot gekaartj.*

kepothouwe = stukslaan, doodslaan. *Dae is 't kepothouwe neet waerd!* *Dae kan nog geine gólje kepothouwe:* hij heeft niks om uit te geven.

kepotje o. kepotjes = condoom.

kepotmaekerie v. = uitputtende arbeid.

Waat ein kepotmaekerie!

kepotmake = 1. kapotmaken; 2. uitputtende arbeid verrichten; 3. vermoorden.

kepotvalle = kapot vallen, dood vallen. *Doe kóns mich kepotvalle:* je kunt me wat!

keps = platzak. *Ich bèn gans keps.*

ker v. kerre, kerke = kar. *Dae de ker veurtj, maag de smik drage:* iemand die de baas is, is ook verantwoordelijk. *De ker is mich vuuer de vot gesjörgdj:* ik moet aan mijn verplichtingen voldoen. *Häör is de ker opgestoeate:* ze heeft een miskraam gehad. *Ónger de ker kómme:* dronken zijn. *'t Zeen altied dezelfde die de ker trèkke.*

keraasj v./m. = moed, durf. *Höb neet de keraasj!:* waag het niet!

kerbied m. = calciumcarbid. *Kerbiedsjete mèt mèlktuite.*

kerbiedlamp v. = carbidlamp.

kerdieze kerdiesjt, kerdiesdje, gekerdiesdj = verdienen. *Is hie get te kerdieze?*

kerdju ook **dju** = verdorie. *Kerdju, dao luptj mich de kètting vanne fiets aaf.* *Kerdju Truu!*

kerhings(t) m. = 1. trekhengst; 2. scheldwoord.

kerhóndj m. ook **trèkhóndj** = trekhond.

kermel m. kermels/kermelle, kermelke = karamel. *Bie 't grabbele raapdje de kinjer toete vol kermelle.* *Zelfgemaakdje kermel(le)pudding is 't lekkerste mèt slaagroum.*

kermenaa v. = karbonade. *Ei stök kermenaa braoje.*

kernalie v. ook **kenalie** ook **knalie** = kenau, feeks. *Det is ein echte kernalie.*

kerp m. kerp, kerpke = karper. *Ich höb ei paar kerp gevange.*

kerpèt o. kerpètte, kerpètje ook **karpèt** = tapijt, vloerkleed.

kerre kertj, kerdje, gekerdj = karren. *Ich bèn efkes op en nieër gekerdj.* *Waat liks se toch rón dj te kerre.*

kerreraad o. = karrenwiel.

kerresel m. = carrousel, draaimolen.

kerresjop m. = afdak voor karren en andere landbouwvoertuigen.

kerresmieër m. = wagensmeer.

kerrespoea o. = karrespoor.

kersjeernaoldj v. = haaknaald.

kersjere kersjeertj, kersjeerdje, gekersjeerdj ook **haoke** = haken.

kersjèt o. kersjètje, kersjètje = keurslijf, corset. *Vreuger zoeate de vrouluuj ingesnäördj in ei kersjèt.*

ke(r)teer o. ke(r)teer, ke(r)teerke = kwartier.

kertóng o. kertónge, kertungske = karton.

kertóng = kartonnen. *Doot dich die aafgedrage kleier mer in 'n kertónge does.*

kerwatsj v. kerwatsje, kerwetsjke = karwats, zweep. *Hae kreeg ze gerete mètte kerwatsj.*

keseboum m. = kersenboom.

kesekook m. = pannenkoek met kersen.

kesestein m. = kersenpit.

kesetied v. = kersentijd. *Det doortj mer eine kesetied.*

kesjot o. = cachot, gevangenis.

ke(r)staanjel v. ke(r)staanjele = kastanje. *Doe hōbs taam en wilj ke(r)staanjele. Ke(r)staanjele rape.*

ke(r)staanjeleboom m. = kastanjeboom.

ke(r)staanjelebroen = kastanjebruin.

Ke(r)staanjelebroen haor hōbbe.

kestieël o. kestieële, kestieëlke = kasteel.

Kestieël Hagebrook.

kestuum o. kestuum, kestuumke = herenpak, kostuum. *De kleiermaeker maakdje de kestuum op maot.*

ketele keteltj, keteldje, geketeldj = kietelen.

Aaf en toe mōs se dich zelf ouch ins ketele: af en

toe moet je jezelf ook eens verwennen.

Gezegd bij het kietelen van een klein kind:

*Kiele wiele wenske,
bōtter in die penske,
eier inne sjoeat,
mōrge bès se groeat.*

ketelstein m. = kietelsteen.

ketje o. ketjes = 1. wilgekatje; *Ketjes plōkke.*

2. jonge poes; 3. vervelend meisje.

ketoen m. = katoen, stof.

ketoene = van katoen. *Ei ketoene klèdje.*

Ketrien, Ketring < Catharina.

ketrol v. ketrolle, ketrōlke = takel, katrol.

kets v. ketse, ketske = kattig meisje. *Die kets stuiktj ederein get op en den is ze t'r tōssenoot.*

ketse ketstj, ketsdje, geketstj = 1. lopen, rennen, sprinten; *Belke trèkke en den hel wegketse.*

2. (muziek) het missen van de juiste toon;

3. schampen; 4. vuur slaan met vuursteen;

5. bij knikkerspel met favoriete knikker de andere uit de pot schieten. *Ich laag zoea good en noe ketstj hae mich eweg.*

ketser m. ketsers, ketserke = 1. hardloper;

2. afglijder, schampschot; 3. aansteker met vuursteentje; *Eine veurketser.* 4. favoriete knikker.

kètting v. kèttinge, kèttingske = ketting.

De kètting is mich vanne fiets aafgeloupe.

kèttingkerresel v. = kettingcarrousel. *Pak 'm nog ins efkes inne henj, de zwingel vanne kèttingkerresel.*

keul keul(d)er, keulst = koel. *Eine keule windj.*

keule keultj, keuldje, gekeuldj = koelen.

keure keurtj, keurdje, gekeurdj = aaien. *De kat keure.*

keze keestj, koeas, gekoeaze = kiezen. *Ich kees mich sjroeap, hae keestj zich kieës, doe kees dich sjónk.*

kezel m. kezele, kezelke = kiezel, grind. *De waeg is bezejdj mèt kezele.*

kezelstein m. = kiezelsteen. *Ei kezelsteinke inne sjoë hōbbe.*

kezel(e)waeg m. = kiezelweg, grindweg.

kiebes m. kiebese, kiebeseke = hoofd. *Eine kale kiebese. Zich ziene kiebese stoate.*

kieër m. kieëre, kieërke = keer. *Drie kieër raoje!*

kieëre kieërtj, kieërdje, gekieërdj = vegen met een bezem. *De ziep kieëre.*

kieërgeldj o. = fooi, verloren geld dat bij het poetsen gevonden wordt.

kieës m. kieëze, kieëske = kaas. *Ei sjuufke kieës. Kieës make. Laot dich de kieës neet vanne bótram aete. Örges geine kieës van gegaete hōbbe.*

kieëskop m. = iemand met blonde haren.

'Hollenjer, bollenjer, kieëskop, de maje vraete dich op!' werd vroeger door Belgische kinderen geroepen tegen Nederlandse kinderen.

kieët v. kieëte, kieëtje = keet, huis. *De ganse kieët is aafgebrandj.*

kieëte kieëttj, kieëdje, gekieëttj = flink de boel op stellen zetten.

kieëtel m. kieëtels, kieëtelke = ketel, kookpan.

Pannaaskieëtel. Verkeskieëtel. Waskieëtel.

kieëtelopper m. = 1. ketellapper; *Zoepe wie eine kieëtelopper.* 2. koperslager.

kieëtelstein m. = ketelsteen.

kiekdoeas v. = kijkdoos.

kieke kiekjt, keek, gekeke = kijken. *Dao kumjt hieël get bie kieke. De kat oette boum kieke. Doe kóns emes waal vuuer de kop kieke mer neet t'r in. Emes nao de ouge kieke. Hae stuit te kieke of haet d'r de vot verbrandj. Kiek nao dien eige! Kiek oet dien dōp! 't Kiektj al ins achteróm:* een meisje in de puberteit kijkt al eens naar de jongens.

Kiek ze kieke! Kies hie: kijk eens hier! *Laot ze mer ins get kieke! Mèt 't rechse oug in 't linkse waemesteske kieke:* scheel zien. *Op zien naas kieke. Örges eine goje kiek op hōbbe. Te meug zeen om oet zien ouge te kieke.*

kieger m. = 1. toeschouwer; 2. verrekijker.

kiel m. kiele, kielke = keg, wig.

kiene kientj, kiendje, gekiendj = kienen. *Mōrge is kiene vanne buurt. Kien!*

kieper v. = kiepkar, een kar die men kon opkiepen zonder het paard uit te spannen.

kindj o. kinjer, kindje = kind; *Alle kinjer zeen mich aeve leef. Ei kindje koupe:* zorgen voor gezinsuitbreiding. *Ein moder kan baeter tieën kinjer groeatbringe es tieën kinjer ein moder. Hae waas 't kindje van de juffrouw:* hij was het lievelingetje van de juffrouw. *Ich krieg ei kindje van dich!:* ik ben het moe. *Ich maag ei kindje kriege es det waar is.* 't Is ei good kindj waat op zie vader staaltj. *Kinjer en zate luuj zègke de waarheid. Kinjer mótte gein groeateminsesjoon aan wille doon. Klein kinjer traeye de moder oppe tieën, groeate kinjer traeye hääp op 't hert. Oette kinjer zeen. Opa's en oma's weite: dao is gein sjoeander kindj es ei kleinkindj. Wie m'n kinjer groeatrèktj, zoea haet m'n ze.*

kinjerbèd o. = kraambed. *Die moder is gestorve in 't kinjerbèd.*

kinjerbèdje o. = kinderbed voor baby en kleuter.

kinjerechtig = kinderachtig. *Doot neet zoea kinjerechtig.*

kinjergaodsgenaoje = uitroep. *Kinjergaodsgenaoje, wat hōbbe ze mich noe weer gedaon!*

kinjergeldj o. = kinderbijslag.

kinjerjaore = kinderjaren. *De kinjerjaore zeen de sjoeanste jaore.*

kinjerkal m. = kinderpraat. *Sjei toch oet mèt dae kinjerkal.*

kinjerköpke o. = kleine, ronde maaskei. *In Thoeaer zeen sjoean petroeane gelag(d) mèt kinjerköpkes.*

kinjerleedje o. = kinderliedje.

kinjerleef = uitdrukking.

kinjermaedje o. = kindermeisje. *Pis hōbbe wie ei Belsj kinjermaedje.*

kins = 1. van kind, van de kindertijd; *Van kins aafaan.* 2. dement, seniel.

kinsdeil o. = kindsdeel bij erfenis.

kirk v. kirke, kirkske = kerk. *Gei kirkske zoea klein of d'n duvel boewtj t'r ei kepelke naeve:* mensen met minder goede bedoelingen proberen je te beïnvloeden. *Inne kirk geboeare zeen:* de deur open laten staan. *Laot de kirk inne midde. Ze weurtj vannoet de kirk begrave. Zie luyptj de kirk plat.*

Kirkberg = Kerkberg.

kirkbook o. = missaal, misboek.

kirkdörp o. = kerkdorp, onderdeel van een gemeente.

kirkelik = kerkelijk. *De Kirkelike:* Harmonie St. Michaël.

kirkepelaer m. = 1. kerkpilaar; 2. schijnheilige; 3. zeer godsvruchtig iemand.

kirkewerk o. = nauwkeurig werk. *'t Hooftj neet allemaol kirkewerk te zeen:* het hoeft niet allemaal zo precies te zijn.

kirkgang m. = kerkgang. *De kirkgang make:* de eerste keer dat een moeder naar de kerk ging na de bevalling; zuiveringsritueel.

kirkgenger m. = kerkganger.

kirkhof o. = kerkhof, begraafplaats.

kirkklok v. = kerkklok. *Op Witte Dónderdig gaon de kirkklokke nao Roame.*

kirkmeister m. = kerkmeester.

Kirkraoj = Kerkrade.

kirktoeare m. = kerktoren.

kirkuul m. = kerkuil.

kirk(e)zank m. = kerkzang.

kirmes v. kirmese, kirmeske = kermis. *Achteróm is kirmes:* kom maar via de achterdeur naar binnen. *Dao is 't kirmes:* daar is ruzie. *De groeate en de klein kirmes in Thoeaer. De groeate kirmes is zóndig nao de negendje oktoeaber en de klein kirmes is aafgesaftj. Hae luyptj alle kirmese aaf. Kirmes haoje. 't Raengeltj en de zón sjientj, 't is kirmes inne hël.*

kirmesbeer o. = bier. *Ich hōb t'r gister viefen-twintig gehadj, mer det waas ouch mer kirmesbeer.*

kirmesdaag [kirmesdaa~g] m. kirmesdaag [kirmesdaa~g] = kermisdag.

kirmesgeldj o. = kermisgeld. *Van opa en oma kregje wae kirmesgeldj.*

kirvel m. = kervel. *Kirvelsop.*

kis¹ v. kisse, kiske = bil, achterwerk. *Van 't lang zitte, kreeg ich stief kisse.*

kis(t)² v. kiste, kisje = kist. *Oppe kis(t) houwe:* ophef maken. *En wae houwe oppe kis, ómdet 't Vastelaovendj is ...*

kiskenades = drukte om niets. *Maak neet zoean kisenades:* stel je niet zo aan!

kiskenademaeker m. = grapjas. *Hae is einen echte kisenademaeker.*

kisse kistj, kisdje, gekistj = ophitsen. *Pas op, of ich kis dich d'n hóngj aan.*

kits v. kitse, kitske = 1. klokhuis van appel of peer; *Doe mós ouch de kits opaete!* 2. kern;

Dae knikker haet ein sjoean kits. Gein gooj kits in hōbbe: een zwak gestel hebben. Rot zeen toet oppe kits. 3. in orde. Alles kits ónger de rits?

Klaar, Klaartje, Kläör, Kläörke < Clara.

klaatse klaatstj, klaatsdje, geklaatstj = 1. een klap geven die geluid maakt, slaan; *Emes óm die oere klaatse:* iemand een draai om zijn oren geven. *Klaats Cornelis, gaef 'm ein vaeg:* zet 'm op. *Klaats, dao laag d'r.* 2. flink drinken. *Wae hōbbe 'm gister duchtig geklaatstj.*

klaerig = opvliegend. *Ei klaerig menke, dae dich de pis law maaktj.*

klaage klaagtj, klaagdje, geklaagdj = klagen.

Klage mèt gezónj bein: geen reden hebben om te klagen.

klam v. klamme, klemke/klemmerke = 1. klem, speldje; *Ei klemmerke vuuer inne haor.* 2. hechting. *Ich haaj twieë klemmerkes inne wónj gekrege.*

klamot v. klamotte ook **klemot** = 1. een slonzige vrouw; *Haod dich dao weg, det is ein richtige klamot.* 2. spullen; *Pak dich dien klamotte bie-ein en vertrèk!* 3. geld. *Dae haet klamotte!*

klamp = amper, bijna, nauwelijks. *Ich haaj klamp genóg geldj bie mich óm de waar te betale. Ich waas klamp bènne of 't begós te raengele.*

klaor klaorder, klaorst = klaar, helder. *Op klaorleechten daag. Örges gaw mèt klaor zeen. Van water drinke kriegs se klaor ouge.*

klaore¹ m. = jenever. *Eine jónge of aoje klaore.*

klaore² klaortj, klaordje, geklaordj = afhanderen. *Zoea, det werk is weer geklaordj, noe hōbbe wae rös(t).*

Klaos, Kläöske < Nicolaas.

klaos m. klaoze, kläöske = dommerik, klaas.

Doe bès mich toch eine klaos! Einen houtere klaos.

klaproeas v. = klapproos.

klark m. klarke, klerkske = fluim.

klarke klarktij, klarkdje, geklarktij = fluimen.

Klarke? Dao haje de boere ein hendje van!

klas v. klasse, kleske = klas. *Ei klein kleuterkleske.*
klasjenere klasjeneertj, klasjeneerdje, geklasjeneerdj = praten. *Op 't luuegebenkske weurtj hieël get geklasjeneerdj. Ze hōbbe oet en t'r nao t'ruuever geklasjeneerdj.*

klater v. klaters = 1. kletstante; *Det is ein richtige klater(vot).* 2. vlucht. *Oppe klater gaon:* op de loop gaan.

klater klatertj, klaterdje, geklaterdj = 1. klateren; *'t Raengeltj det 't klatertj.* 2. kletsen. *Waat ei geklater van die vrouluuj.*

klats v. klatse/kladze, kletske = 1. klap; *Es se neet oetsjeis, kriegs se ein klats óm dien oere.* 2. een klein beetje. *Dao is nog ei kletske aete uuever. Hae drónk alle kladze oet. Laot mich ei kletske t'rin óm te preuve.*

klats klatstj, klatsdje, geklatstj = slaan, klappen. *Dalik klats ich dich vuuer dien vot! Mètte duuer klats.*

klaw m. klawwe, klewke = 1. klauw; 2. hand; *Ei paar groeate klawwe hōbbe. Oette klawwe loupe.* 3. zware steen. *Det is einen dikke klaw.*

klawwe klawtij, klawdje, geklawdj = 1. klauwen; *De kat haet mich nót geklawdj.* 2. stelen. *Miene fiets is geklawdj.*

klaozeman m. = 1. sinterklaaspop, gemaakt van peperkoekdeeg; 2. sufferd.

kleer v. klere, kleeke = klier. *Bie kaelóntstaeking hōbs se opgezatte klere in d'n hals.*

kleiaasj v. = kleding. *Hieël get kleiaasj hōbbe:* veel kleren hebben.

kleid o. kleier, klèdje = jurk, kleding; *Die vrouw haet ei sjoean kleid aan. Ei gehaaktj taofelklèdje. St. Berb geit in ei wit kleid nao 't bal:* zei men van een vrouw die haar hele leven kuis geleefd had.

kleie zich kleitj, kleidje, gekleidj = zich kleden. *Zie haet zich altied sjiek gekleidj.*

kleier = kleding. *Dae haet de kleier aan gehad:* hij heeft zijn priesterstudie afgebroken. *Sóndigse en swerkeldigse kleier.*

kleierbeustel m. = kleerborstel.

kleierhenger m. = kleerhanger.

kleierkas(t) m. = kleerkast.

kleiermaeker m. ook **sjruuer** = kleermaker.

klein klein(d)er, kleinst. *Kóns se mich det neet klein make?:* kun je dat geld wisselen? *Klein kinjer, klein leid; groeate kinjer, groeat leid. Van klein kumtij m'n toet groeat:* door zuinig te leven kan men rijk worden.

klein(e) m./o. = klein kind. *Hie-naeve is get kleins gekómme! Mie klein duit zóndig de kemunie. Mie zóster haet eine kleine gekrege.*

Klein Hèk = landgoed Kleine Hegge.

klem v. = tetanus. *'t Paerd haet de klem.*

klemmerke o. klemmerkes ook **wasknieper**, **(was)klóppelke** = wasknijper.

klemot v. klemotte ook **klamot** = 1. een slonzige vrouw; *Haod dich dao weg, det is ein richtige klemot.* 2. spullen; *Pak dich dien klamotte bie-ein en vertrèk!* 3. geld. *Dae haet klamotte!*

klephej v. ook **klepmoel** = klikspaan.

kleppe kleptj, klepdje, gekleptj = verklappen. *Zie stóng weer te kleppe.*

klepper m. kleppers, klepperke = klepper, klaphout. *Es de klokke nao Roeame zeen in de Gooj Waek, gaon de kinjer smörges mètte kleppers/mètte klup rónj.*

kleppere kleppertj, klepperdje, geklepperdj = kleppen, met de kleppers rondgaan.

klet v. klette ook **klit** = kleefkruid. *Aaneinhang wie klet.*

klets v. = 1. oorvijg; 2. verkoudheid. *De klets te pakke höbbe:* een verkoudheid opgelopen hebben.

kletskontj m. ook **kletsmoel** m. = babbeltrien.

klieë v. = klaver.

klieë-aos m. = klaverenaas.

klieëblaad o. = klaverblad.

klieëboer m. = klaverenboer.

klieëdam v. ook **klieëvrouw** = klaverendame, klaverenvrouw.

klieëkuuning m. ook **klieëhieër** = klaveren-koning, klaverenheer.

klieëpel m. klieëpels, klieëpelke = klepel.

klieëvrouw v. ook **klieëdam** = klaverenvrouw, klaverendame.

klieëzaad o. = klaverzaad.

klit v. klitte ook **klet** = kleefkruid.

klits m = drop. *Klitsketjes:* katjesdrop. *Klitske trèkke toet 't sjuumtj.* *Klitswater:* dropwater.

klitse = kloten. *Dae is de klitse op:* hij is ervan door. *Det is nao de klitse:* dat is kapot gegaan. *Ei stök inne klitse höbbe:* dronken zijn. *Hae veel op zien klitse.* *Ich bèn vandaag gein klitse waard.*

kloch(t) v. = zwerm, vlucht. *Dao haje ze ein ganse kloch(t):* daar hadden ze veel kinderen. *Dao vluugtj ein kloch(t) doeve:* daar vliegt een zwerm duiven.

kloeaster o. kloeasters, klouesterke = klooster, abdij.

Kloeasterberg = Kloosterberg.

kloeasterzöster v. = kloosterzuster. *Ei kloas-terzösterke mèt 'n österke.*

kloeat m. kloeate, klouetj = 1. kloot; *De kloeate*

op gaon: zich uit de voeten maken. *De kloeate sjore:* weinig of niks doen. *Det is nao de kloeate:* dat is helemaal kapot. *Doe kóns mich de kloeate kusse:* je kunt me nog meer vertellen. *Get de kloeate ophelpe:* zo ruw met iets omgaan dat het kapot gaat. *Ich bèn vandaag gein kloeate waard:* ik voel me vandaag helemaal niet lekker. *Loup nao de kloeate:* verwensing. *Oppe kloeate zeen:* versleten zijn. *Vuuer de bók zien kloeate:* voor niks, tevergeefs. 2. goedzak; *Eine goje kloeat.* 3. iemand die zich intensief bezig-houdt met iets. *Eine aerpelekloeat, appelekloeat, doevekloeat, paerskloeat, eine verkeskloeat.*

kloeate¹ kloeatj, kloedje, gekloeatj = 1. bedrie-gen; *Doe mós mich neet kloeate.* 2. voor de gek houden; *Kloeat de bók, den vritj 'r good.* 3. klungelen. *Get aankloeate.*

kloeate² = klote, vervelend. *Ich vinj t'r gein kloeate aan.* *'t Is sjoean kloeate.*

kloeaters = rammelende bellen aan het hoofdtuig van het paard. *'t Paerstuug vanne dokter enne brandjwaer haje vreuger kloeaters anen haam, zoeades se ze huerdjes aankómme.*

kloeatergeldj o. = kleingeld.

kloeaterie v. = bedriegerij. *Kloeaterie oethoeale:* kattekwaad uithalen.

kloeatzak m. = klootzak.

kloes m. kloeze, kluuske = kluis. *Get opberge inne kloes.*

klok v. klokke, klökske = klok. *Det pastj wie ein klok:* dat past precies.

klokke kloktj, klokdje, gekloktj = klokken, ring van de duif in de klok draaien.

klokkemaeker m. = klokkenmaker. *Thoear haaj in de 18de ieëw beroemdje klokkemaekers.*

klómmel m. klómmele, klummelke = prul, waardeloos ding. *Det is klómmelwerk:* dat is prutswerk. *Ze goeaje de klómmele bie-ein:* ze gaan samenwonen. *Zien klómmele bie-ein pakke:* zijn spullen bij elkaar pakken.

klómmele klómmeltj, klómmeldje, geklóm-meldj = prutsen, knoeien. *Zich get bie-ein klómmele.*

klómmelechtig = van slechte kwaliteit. *Det zuut t'r klómmelechtig oet.*

klómmelerie v. = prutswerk. *Hoeal dich gein klómmelerie oppen hals:* haal je geen narigheid op de hals.

klómmelieër m. = prutser, knoeier.

klómmelig = slordig. *Det is klómmelig aaf-gewirkjt.*

klómp m. klump/klómpe, klumpke = klomp. *Dao valle mich de klump van oet. Ein naas wie eine klómp hóbbe:* een dikke neus hebben. *Get oppe klómpe aanveule. Hae lieëtj mètte klómpe uuever zich haer loupe:* hij laat over zich heen lopen. *Hae spueldje flink op ziene klómp:* hij ging behoorlijk tekeer. *Noe brikjt mich de klómp.*

klómpemaeker m. = klompenmaker.

klómpenieëgel m. = spijkertje met platte kop.

klómpereem m. = klompenriem.

klómpvoot m. = klompvoet.

klóntj m. klóntje, kluntje = klont. *Ei sókker-kluntje:* een suikerklontje. *Eine klóntj bótter. Zoea klaor wie ei kluntje.*

klóntjer m. klóntjers, kluntjerke ook **kluntjer** = klonter. *Inne gaele pudding zoeate dèk klóntjers.*

klóntjere klóntjertj, klónterdje, geklónterdj ook **kluntjere** = klonteren.

klöppel m. klöppele/klöppels, klöppelke = 1. knuppel, stok; *Eine trómklöppel. Pak dae klöppel ins.* 2. onhandig persoon. *Doe bès eine klöppel! Eine stieve klöppel. Stómme klöppel!*

klöppele klöppeltj, klöppeldje, geklöppeldj = knuppelen, vechten. *Dao hóbbe ze zich flink geklöppeldj.*

klos m. klosse, klöske = klos, garenklos. *Ei gare-klöske. Ei klöske gare.*

klot m. klotte, klótje = kluit. *Eine klot aerd:* een kluit aarde.

klumme klumtj, klóm, geklómme = klimmen. *Inne boum klumme. Uuever de moor klumme.*

klumpkes = 1. kinderklompen; 2. korte schaatsen.

klungelerie v. = prutswerk.

klungelieër m. = klungelaar.

kluntjer m. kluntjers, kluntjerke ook **klóntjer** = klonter.

kluntjere kluntjertj, klunterdje, geklunterdj ook **klóntjere** = klonteren.

klup v. = 1. collectebakje; *Mètte klup rondjgaon:* collecteren in de kerk. 2. klepper.

klutsoug o. = blauw oog. *Emes ei klutsoug houwe.*

klutskop m. = stommerik, sufferd.

kluzenieër m. = kluzenaar.

knab m. knabbe, knepke = 1. stuiver; *Dae haaj nogal vööl knabbe:* hij had veel geld. *Hae bietj dao de knabbe aaf:* hij moet daar het vuile werk doen. 2. stuk hout. *Hoeal ins get knabbe vuuer op 't veur.*

knaeje knaetj, knaedje, geknaedj = kneden. *'t Deig knaeje.*

knajer m. knajers = kanjer. *Inne Joeaster Koele zitte mich knajers van vèsse!*

knalie v. ook **kenalie** of **kernalie** = feeks, kenau, canaille.

knakwoos(t) v. = knakworst.

knalpiep v. = knalpijp.

knalroead = knalrood. *Knalroeaj haor. Ze haaj de luppe knalroead gevèrfdj.*

knap = bijna, amper. *Ich bèn knap ei ke(r)teerke weg gewaes(t).*

knapkook m. = ronde, gesuikerde koek. *Thoearder knapkook.*

knastert m. = oud brood, oude koffie. *Dae wèk, det is druuege knastert. Dao hób ich toch knastert van koffie gekrege.*

knatsj = helemaal. *Knatsjgek:* stapelgek. *Det is mich knatsj egaal:* dat maakt me helemaal niks uit.

knauwele ook **knawwele** knauweltj, knauweldje, geknauweldj = kauwen.

knauwelieër m. ook **knawwelieër** = iemand die lang ergens op kauwt.

knawwel m. = 1. taai stukje eten, waar op geknauweld is; 2. onzinnige, moeilijke praat.

knawwele knawweltj, knawweldje, geknawweldj ook **knauwele** = fijn kauwen. *Waat bès se weer aan 't knawwele?*

kneppe kneptj, knepdje, gekneptj = 1. een knappend geluid maken; *De lamp knepdje kepot. Drie mösse kneppe:* drie mussen dood-schieten. *Luus kepot kneppe.* 2. alcohol drinken; *Wae haje t'r ós nog ei paar gekneptj.* 3. met knikkers schieten.

knepper m. = 1. favoriete knikker; 2. krasse man. *Det is einen aoje knepper.*

knetsj ook **knetsjerig** = niet gaar, week. *Dae wèk is knetsj. Dae tulbandj is knetsjerig.*

knien [knie~n] m. knien [knie~n], knienke [knie~nke] = konijn. *Det is bie de knien aaf!:* dat is verschrikkelijk. *Knien in 't zoor. Zoea giftig wie eine knien:* pisinjdig zijn. *Zoea taam wie eine knien.*

knienshol o. = konijnehol.

knienspiep v. = ondergrondse gang van een konijn.

knienspoeat m. = konijnenpoot.

kniensvel o. = konijnsvel. *Vreuger kwoeame ze langs de duuer vuuer knienvelle.*

kniep v. kniepe, kniepke = zakmes. *Ei gezich(t) wie ein kniep höbbe:* er bleek, slecht uitzien. *Gaef mich de kniep ins:* geef me het zakmes eens.

kniepe knieptj, kneep, geknepe = knippen. *Hae knieptj 't 'm:* hij is bang.

knipper m. knippers, knipperke ook **luiwievereknoup** = drukknop.

knipuigske o. = knipoogje. *Emes ei knipuigske gaeve.*

knóbbel m. knóbbels, knubbelke = knobbel.

knóbbelechtig = knobbelig.

knóddede knóddeltj, knóddeldje, geknóddeldj = knoeien, klungen. *Zit neet zoea te knóddede.*

knóddelieër m. = knoeier.

knoeaj m. = rommel, rotzooi.

knoeaje knoeatj, knoeadje, geknoeadj = knoeien.

knoeajer(t) m. knoeaiers = knoeier

knoeajlap m. = knoeier.

knoeak m. knuuek, knuuekske = knook, bot.

Alles oet zien knuuek laote valle: alles uit zijn handen laten vallen. *Gaef daen hóndj eine knoeak. Gein knuuek in zie liefhöbbe:* lenig zijn. *Hae haet de ganse waek sop gekoeaktj van eine knoeak:* hij is erg gierig. *Haoj dien knuuek bie dich:* hou je handen thuis. *Ich braek dich de knuuek es se det dörf's te doen:* ik breek je botten als je dat durft te doen. *Laot det oet dien knuuek:* blijf daar van af. *Mèt dien knuuek goeaj ich nog neut vanne buim:* oude mensen vinden dat jonge mensen niet moeten klagen. *Mien aoj knuuek wille neet mieër. Pien inne knuuek höbbe:* pijn in de botten hebben. *Uuever zien eige knuuek valle:* over zijn eigen voeten struikelen. *'t Waer inne knuuek höbbe:* aan zijn botten voelen dat er regen op komt is.

knoeake = heel erg. *Knoeakedruueg:* kurkdroog.

knoear m. = 1. knoest; 2. onverzettelijk iemand.

Einen aoje knoear.

knoemele knoemeltj, knoemeldje, geknoemeldj = knuffelen, vastpakken. *Ich zal dich ins lekker knoemele.*

knoerhel ook **keihel**, **kejhel** = keihard.

knoesj m. = kraakbeen.

knoest m. knoeste, knuusje = knuist. *Ei paar knoeste van henj höbbe:* grote handen hebben.

knoevel m. = knuffel.

knoevele knoeveltj, knoeveldje, geknoeveldj = knuffelen.

knofloeak o. = knoflook.

knóp m. knup, knupke = knop. *Dao zitte al knup inne blome. Eine leech(t)knóp.*

knón o. knónne, knunke ook **kenón** = kanon. *Zoea zaat es ei knón.*

knónnezaat = heel erg dronken.

knórre knórtj, knórdje, geknórdj = knorren. *Eine boer en ei verke waere knórrendj vèt.*

knotere knotertj, knoterdje, geknoterdj = mopperen.

knoterieër m. ook **knoterpot**, **knoterzak** = mopperaar.

knotervot m. = mopperaar.

knótsj m. knótsje = witte ronde harde nogalollie, gedoopt in chocolade. *Vreuger ginge we nao Kaesing óm knótjse en Belzje kauwgum.*

knoup m. knuip, knuipke = knoop. *Ich höb de knuip aaf:* ik ben heel erg moe. *Lèk dich eine knoup inne tesseplak, den vergits se 't neet.*

knoupsgaat o. = knoopsgat.

knuipe knuiptj, knuipdje, geknuiptj = knopen. *Knuip dich det in dien oeare!*

knup = kwetsuren. *Hae haet hieël get knup mètgekegre.*

koe v. kuuj, kuke = koe. *Ein botte koe. Koelómp. Zoea lómp wie ein koe.*

koeaj v. koeaje, kuuetje = 1. kooi; *Koeaj verlosse:* kinderspelletje. 2. huis; *De koeaj zuver make.* 3. bed. *Kòm oet dien koeaj, doe höbs lang genóg geslaope.*

koeak v. = 1. kookster, kokkin; bij een bruiloft of feest werd een kokkin ingehuurd voor de feestmaaltijd. *Det is ein gooj koeak.* 2. het kooksel.

koeake koeaktj, koeakdje, gekoeaktj = koken.

koeakwas o. = kookwas.

koeal¹ m. kuuel, kuuelke ook **kuuel** = kool.

Eine sjoeane bloomkoeal.

koeal² m. koeale, kuuelke = kolen, steenkool.

Koeale hoeale bie de koealeboer óm de staof te stoeake. Op heite koeale zitte.

koealeboer m. = kolenboer.

koealegaat o. = kolengat, gat van kolenkelder.
koealegruus o. = droog kolengruis.
koealekelder m. = kolenkelder.
koealeker v. = kolenkar.
koealekit v. = kolenkit.
koealesjöp v. = kolenschop. *Henj wie koeale-sjöppe.*
koealeslam m. = gebonden kolengruis.
koealzaad o. = koolzaad.
koeaper o. = 1. koper, metaal; 2. de koperen blaasinstrumenten van een orkest.
koeapere = koperen. *Es se twelf-en-ein-half jaar getrouwdj bès, hès se koeapere broelof.*
koeapergreun = kopergroen.
koeaperslaeger ook **koeaperslieëger** m. = 1. koperslager; 2. loodgieter.
koeaperwerk o. = koperwerk.
koear o. koeare, kuuerke = 1. koor in de kerk; 2. zangkoor.
koearbank m. = koorbank.
koeard o. koearde, käördje ook **kaord** = koord.
koeare o. = rogge.
koeareblauw ook **koeareblaw** = korenblauw.
koearebloom v. = korenbloem.
koearemuuele v. = korenmolen.
koearepater m. = bedelpater.
koearesjeur v. = korenschuur.
koearesjouw m. = korenschoof.
koeareveldj o. = korenveld.
koearewolf m. = korenwolf, soort hamster.
koearezeef v. = korenzeef.
koearezölder m. = korenzolder.
koearjóng m. ook **mësdener** = misdienaar.
koearzenger m. = koorzanger.
koef v. kuufke = haardot, knot. *Ein sjeon koef haor hóbbe:* een mooie haardos hebben.
koeflater m. = uitwerpselen van een koe.
koel v. koele, kuulke = 1. kuil; *Ein depe koel grave.* 2. groeve, mijn. *Oppe koel wirke.*
koelbö m. ook **mienbö** = bus die de mijnwerkers vervoerde. *De mienwirkers ginge mëtte koelbö nao de mien.*
koel(e)kop m. koel(e)köp, koel(e)köpke = kikkervisje. *Doe mós ieës(t) koelkop zeen, vuuerdes se kwakkert kóns waere:* je moet klein beginnen om groot te worden; kleine kinderen worden groot.
koelpungel m. = 1. mijnwerkersplunje; 2. zak waarin de mijnwerkersplunje zat.

koesj¹ = koest. *Haod dich koesh.*
koesh² m. koeshje, kuusjke = 1. varken; 2. een gierig iemand.
koestróntj m. = koeiestront.
koet v. koete, kuutje = (kuil in) bed. *Ich lèk mich inne koet.*
koetele koeteltj, koeteldje, gekoeteldj = zich wentelen. *Die hoonder koetele zich. Koetele meroetele:* spel, dat gespeeld wordt in het zand met een van lappen gemaakte bal.
koetjónk m. = onvolwassen jongen, snotneus.
kóf m. = haarwong. *De haor in eine kóf doen.*
koffer o. koffers, kofferke = 1. koffer; 2. bed.
koffieboean v. = koffieboon.
koffiekieëtel m. = koffieketel.
koffiemuuele v. = koffiemolen.
koffietaofel v. = koffietafel. *Nao de begrafenis is t'r meital ein koffietaofel.*
kokenäörtje o. ook **äörtje**, **häärtje**, **flajen-äörtje** = vlaaienrekje. *De keseflaai stóng op 't kokenäörtje om aaf te keule.*
kokes m. = kokos. *Mekróns zeen mèt kokes gemaaktj.*
kokesmat v. = kokosmat.
kokesnoot v. = kokosnoot.
kókkerel m. kókkerelle, kókkerelke ook **pómpernel**, **póppernel** = tol. *Zich drejje wie eine kókkerel:* zich ronddraaien om gezien te worden.
koks m. = cokes. *Hae wirkdje oppe koks:* hij werkte op de cokesfabriek.
kollaerig = boos, driftig.
Kölle = Keulen. *Kölle en Aoke zeen neet op einen daag geboewdj.*
kolraap m. kolrabe, kolraepke = koolraap.
köls m. kölse = dikke knikker.
kómaaf m. = 1. komaf, afkomst; *Van rieke kómaaf zeen.* 2. einde. *Örges eine kómaaf aan make:* ergens een einde aan maken.
kómme ich kóm, doe kums, hae kumtj, zie kómme, kwaam/kwoeam, gekómme = komen; *Aan alles kumtj ein inj. Dao kumtj niks van in! Doe mós neet allein langs kómme, mer ouch aankómme. Es vader laat heives kumtj, hoeftj d'r niks te zègke:* werd gezegd van iemand die op stap was geweest en heel laat thuiskwam. *Kómme wie gerope. Kómme ze, den kómme ze neet; kómme ze neet, den kómme ze:* komen de mussen, dan komen de erwten niet uit, komen

de mussen niet, dan komen de erwten wel uit.
't Kuntj zich neet op einen daag: het komt niet op één dag aan. *Örges neet op kómme:* zich iets niet kunnen herinneren. *Waat neet is, kan nog kómme.*

kómmendj = komend, volgend. *Kómmendj jaor, kómmendje waek.*

kómp v. kump, kumke = kom. *Doe moogs dalik de kómp oetleke. Slaagroum kloppe inne kómp.*

kómpabel ook **kepabel** = bekwaam.

kómpassie v. = medelijden. *Dao haaj ich kómpassie mèt!*

kómpenie v. = gezelschap. *Gaer kómpenie hóbbe.*

koms(t) v. = komst. *Dao is get op koms(t):* daar wordt een baby verwacht.

kónkele kónkelt, kónkeldje, gekónkeldj = konkelen.

kónkelieër m. = konkelaar.

kónkernoelie v. = vrucht van een kornoelje.
T'r oetzeen wie ein kónkernoelie: een felrode kleur hebben.

kónkernoeliestroek m. = kornoeljestrui.

kónne ich kan, doe kóns, hae kan, zie kónne, ich kós, doe kós, hae kós, zie kóste, gekóndj/gekósj = kunnen. *Kózjes doe neet ieërder kómme?:* kon je niet eerder komen?

kóntent kóntenter, kóntenst = content, tevreden. *Woea vins se nog eine kóntente mins? Zich kóntent doen:* zich rustig houden.

kontervaes v. = hiel. *Emes op zien kontervaes traeye.*

kóntj v. kóntje, kuntje = kont. *'t Kuntje vanne wèk:* de voor- en achterkant van het brood.
Mètte kóntj vuuer 't sjaermets: kantje boord, gevaarlijk spel spelen.

kóntjekroeper m. = kont(e)kruiper, flikfooier.

kontrarie v. = tegenovergestelde. *Ze haje raengel vuuerspeldj, mer kontrarie: de zón sjeen.*

konzaer o. = concert.

kook m. keuk, keukske = koek. *Emes ei keukske van eige deig gaeve. Krieg dich ei lekker stök kook bie de koffie. Neet van kook toet broead kómme:* niet opschieten.

koos(t) v. kooste, keusje = korst. *'t Broead haet ein dikke koos(t). De kooste staeke 'm:* hij heeft het te goed.

kop m. köp, köpke = hoofd. *Dae den laeftj, haet einen helle kop:* dat is ver vooruitgedacht. *Dao stuit miene kop neet haer. De kop neet oeape doen:*

niks zeggen uit stijfkoppigheid. *De köp zeen getèldj. Det is ei köpke:* iemand met een goed verstand. *Det is mich dore kop gegange:* dat heb ik vergeten. *Doe kóns oppe kop gaon staon, ich doon 't neet!* *Eine kop wie ein kroeat hóbbe:* een rood hoofd hebben. *Eine kop wie eine tujer-hamer hóbbe:* een zwaar hoofd hebben. *Emes de kop laam make:* blijven zeuren. *Emes oppe kop sjiete:* iemand besodemieteren. *Emes vuure kop stoeate. Get ane kop hóbbe. Get inne kop hóbbe. Halsuueverkop. Ich zèt dich de kop tösse twee oere:* gezegd tegen kinderen als waar-schuwing. *Kop noch stert örges aan kriege. M'n kan emes waal vuuer de kop kieke, mer neet t'r in. Oppe kop aaf:* precies. *Oppe kop vanne taofel zitte. Zich de kop örges uuever braeke. Väöl ane kop hóbbe. Veul dich ins aan diene kop! Vuuer miene kop allein:* voor mij alleen. *Waat dae in ziene kop haet, haet d'r nog lang neet in zien vot. Waat de kop vergitj, mótte de bein misnete:* als je iets vergeet, heb je dubbel werk. *Zich de köp inhoue:* flinke ruzie hebben. *Zich get inne kop hoeale. Zich get oette kop zètte.*

köpke o. = 1. hoofdje; *'t Köpke van 't ei. 't Köpke van 't ingelke is aafgebroeake.* 2. een pienter iemand. *Waat ei köpke.*

köppe köptj, köpdje, geköptj = van de kop ontdoen. *'t Köppe van eier.*

koppien v. = hoofdpijn. *Vergaon vanne koppien.*

kopspengske o. = kopspeldje.

kopzak m. = voerzak voor het paard.

kopzörg v. = kopzorg, bezorgdheid.

körf [kö-rf] m. körf [kö\rf], körfke [kö\rfke] ook **korf** = 1. korf; *Oppe körf stoeate:* iets aankaarten. 2. mand; 3. duivenmand. *Hae ging mette körf nao 't inzètlokaal.*

körk m. körke = kurk

kort korter, kor(t)ste = 1. dichtbij. *Dae haet de stróntj kort bie 't hert zitte:* hij is kortaangebonden. *Haoj dich kort bie de gróndj.* 2. kort; *Zie hóbbe det kindj lang kort gehaoje:* zij hebben dat kind streng opgevoed. 3. snel uit elkaar vallend. *Det is lekker kort vleis. Kort gare briktj gaw.*

kortaangebónje = kortaangebonden, gauw driftig.

kortbie = dichtbij. *Zie woeane kortbie de sjoel.*

kortelèt v. kortelètte, kortelètje = kotelet.

korterbie = dichterbij. *Kóm ins get korterbie, den huuer ich dich baeter.*

kortgevaesdj ook **nitsj** = kortaangebonden, lichtgeraakt, nors. *Kortgevaesdj zeen.*

kortzaeg v. = kortzaag, zaag om boomstammen mee klein te zagen.

körve körfjt, körfdje, gekörfdj = korven.

De doeve (in)körve.

kos(t) m. = eten. *Waat duis se vuuer de kos(t)?*: welk beroep heb je?

kos(t)genger m. = kostganger. *Ooslevenhieër haet raar kostgengers (mer gein die neet aete).*

kösse¹ o. kösses, köske = (slaap)kussen.

kösse² köstj, kösdje, geköstj = kussen.

kossjoel v. ook **pensjonaat** = kostschool.

kösteek v. kösteke, kösteekske ook **kössesteek** = kussensloop. *Hae kan alles waat d'r haet in ein kösteek*: hij bezit niet veel.

köstelik kösteliker, köstelikst = 1. kostelijk; *Zich köstelik ammezere*. 2. lekker. *Det smaaktj köstelik.*

köster m. kösters, kösterke = koster.

kosthoes o. = kosthuis, pension. *Dae haet dao ei good kosthoes*: hij woont nog bij zijn ouders; hij is snel dikker geworden.

kóts m. = braaksel. *Dao krieg ich de kóts van*: daar moet ik van walgen.

kótse kótstj, kótsdje, gekótsstj = kotsen, braken. *Kóts dich mer ins oet*: vertel maar eens wat je dwars zit.

kótskrank = heel erg ziek. *Ich veul mich kótskrank.*

kótsmeug = doodmoe van het gezeur of de situatie. *'t Gezanik kótsmeug zeen.*

kouk v. = kolk in het water. *Corbeys kouk. Truppers kouk.*

koupe ich koup, doe kuips/doe köps, hae kuiptj/hae köptj, wae koupe, kochte, gekochtj = kopen. *Zich ei kindje koupe. Zich ei noew klèdje koupe.*

kouper m. kouters ook **kuiper** = koper.

koupman m. = handelaar.

koupwaar v. = koopwaar.

kouter m. = ploegschaar. *Zèt de kouter oppe ploog.*

koutsj v. = rustbank, divan. *Zich tösse de middag ein eurke oppe koutsj lègke.*

kraatsjele = (te) klein gebleven vruchten. *Zich de kraatsjele bie-ein rape.*

kral v. kralle, krelke = 1. kraal; 2. (kralen)-ketting. *Gekleurdje krelkes. Waat höbs se ein sjoean kral óm.*

kraljee m. kraljees = ketting, collier. *Doe höbs eine sjoeane kraljee óm.*

kram v. kramme, kremke = kram. *De wónj höbbe ze mèt kremkes gehechtj.*

krangs = verkeerd, tegendraads, tegenovergesteld. *Dien meining is krangs tieëgenuuver die vanne res(t).*

krank kranker, krankst = ziek. *Zoea krank wie einen hóndj.*

kranke m. kranke = zieke.

krans v. kranse/krens, krenske = krans. *Wae hange krenskes inne kersboom.*

kraom m. kräöm, kräömke = 1. kraam, markt-kraam; *Eine slókkraom*: een snoepkraam. 2. bedoening, rommel; *Det is mich dao eine kraom*. 3. boel, spullen. *Bezeikdje kraom. De ganze kraom mètnumme.*

kraome kraomtj, kraomdje, gekraomdj = 1. onzin praten; *Zich get t'roet kraome*. 2. klungelen, prutsen. *Zich get bie-ein kraome.*

kraomenak m. = rug. *'t Kindj oppe kraomenak zètte es 't meug is.*

kraom(e)zoj m. = rommel voor op de markt. *Det is niks es kraomezooj.*

kraon v. kräön, kräönke = kraai. *De ein kraon piktj de anger de ouge neet oet*: de ene hoge piet laat de andere hoge piet niet vallen. *Doe geis mètte kräön de lócht in*: als je zo doorgaat, word je straatarm. *Ein taam kraon*: een tamme kraai. *Ein vlegendje kraon vingt mieë es ein zittendje. Wils se 't neet zègke menke, de kräön zulle 't oetbringel*: ook al zwijg je, de waarheid komt toch wel aan het licht.

kraonenès(t) o. = kraaiennest.

kräötsj v. kräötsjelke = iemand die klein en schriel van postuur is.

krats v. kratse, kretske = kras, schram. *De krets-kes zètte*: tbc-onderzoek door het zetten van krasjes op de arm. *Hoel dao mer ein krats door*: zet daar maar een streep door.

kratse kratstj, kratsdje, gekratstj = 1. krassen; 2. krabben. *Geine nieëgel höbbe óm zich aan zie gaat te kratse*: heel erg arm zijn. *Hae kumtj zich nog aan 't kratse woea d'r geine juuek haet*: hij komt nog in de problemen. *Krats dich ins achter dien oeare*: denk eens na. *Zich aan 't kratse zeen.*

krawake krawaakt, krawaakdje, gekrawaaktj = wakker liggen van de onrust. *Hae haet d'n hieële nach(t) ligke te krawake.*

krejje krejtj, krejdje, gekrejdj = kraaien. *Dao krejtj geinen haan nao. De baby krejdje van plezeer. Ein hoon kakeltj es ze ein ei lèktj, einen haan krejtj, mer lèktj gein eier.*

kek = 1. precies; *Krek tegooj. Krek 't zelfdje.*
2. net. *Det geit mer kek:* dat gaat maar net.

krenkdje v. krenkdjes = ziekte. *Ein vraemdje krenkdje höbbe.*

krenkelik = ziekelijk.

krepke o. krepkes = kerf, insnijding. Als ze vroeger een grote hoeveelheid graan of aard-appelen moesten wegen, zetten ze bij iedere gewogen zak een insnijding in een stuk hout. Schertsend zeiden ze dan: *'Neet vergaete, anges maak ich dich ei krepke in dien oere.'*

krepkes = kleine stukjes uitgebakken spek.
Andievie mèt krepkes.

krepuul o. = crapuul, uitschot.

krets v. ook **sjörft** = schurft. *De krets höbbe:* schurft hebben. *Doe kóns de krets kriegel:* je kunt me gestolen worden.

krieë = krap, precies. *Det is krieë gemaaktj:* dat past maar net. *Det is krieë gemaete. Det is krieë gewaogdj:* dat is precies afgewogen.

krieëmer m. = 1. marskramer, venter; *Eine voddelekrieëmer:* een voddenkoopman. 2. rug-pijn. *Hae haet de krieëmer inne rök.*

krieëpe krieëptj, krieëpdje, gekrieëpt = fel branden van de zon. *De zón krieëptj, kiek mer oet des se neet verbrans.*

kriege kriegtj, kreeg, gekrege = krijgen. *Aan 't inj van 't book kreges ze zich:* aan het eind van het boek vonden ze elkaar als liefdespaar. *Geliek kriege. Get mèt emes kriege. Höbbe is höbbe, mer kriege is de kuns(t). Ich maag ei kindje kriege es det waar is:* ik geloof het niet. *Örges de sjiet van kriege. Örges geine goje van kriege. Slaeg kóns se onnog kriege:* als je niet oppast, krijg je ook nog een pak slaag. *Ze gesmieërdj kriege:* slaag krijgen. *Ze óm die oere kriege.* 2. nemen, pakken. *Krieg dich nog ei stök flaaj:* neem nog een stuk vlaai.

kriet o. krietje = kriet. *In 't kriet staon:* schulden hebben. *Mèt ei krietje op 't sjoelbord sjrive.*

kriete krietj, kriedje, gekrietj = krijten. *De keu kriete. Oppe stoep kriete.*

krietwit = krijtwit.

krik v. krikke ook **sjanse** = takkenbos.

krikkeberm m. = stapel takkenbossen.

krink m. kring, krinkske = kring. *In eine krink rónjdjreije.*

krint v. krinte, krintje = 1. krent, vrucht;
2. gierig mens; 3. achterwerk. *Zèt dich ins op dien krint!*

krintewèk m. = krentenbrood.

krintepikker m. = 1. krentenpikker, profiteur;
2. kieskeurige eter.

krintepap v. = krentenpap.

kroean v. kroeane, kruuene = kroon. *Det spintj de kroean.*

kroean kroeantj, kroeandje, gekroeandj = kronen.

kroeat v. kroeate, kruuetje = biet. *De kroeate inkoele. Eine kop wie ein kroeat höbbe:* een rood hoofd hebben. *Ein kroeat oetholle óm t'r eine lampion van te make.*

kroeateblaad o. = bietenblad.

kroeatekoel v. = bietenkuil.

kroed o. kruudje = 1. kruid; *Dao is gei kroed tieënge gewasse. Kruidje-reur-mich neet.*
2. onkruid.

kroednieëgel m. = 1. kruidnagel; 2. sering.

kroedwès v. = bundel van zeven kruiden als huiszegen.

kroek m. kroeke, kruukske = kruik. *Ein werm kroek bie 't kindje lègke.*

kroeker v. kroekerre, kroekerke ook **sjörgsker** = kruiwagen. *Zörg des se ein gooj kroeker höbs, anges kums se nörges.*

kroekestop m. = 1. stop van een kruik; 2. klein persoon. *Det is ei kroekestöpke.*

kroenekraan v. kroenekrane = kraanvogels.
De kroenekrane vleges uever.

kroepe ich kroep, doe kruups, hae kruuptj, zie kroepe, kroep, gekroeape = kruipen. *Emes inne vot kroepe. Ich zeen miene geis(t) al kroepe. Oppe bloeate knieje heives kroepe:* op de blote knieën naar huis terugkruipen.

kroeperig = kruiperig.

kroepgaat o. = 1. kruipgat; 2. kleine ruimte.

kroet o. = kruit, springstof. *Al zie kroet versjoete höbbe.*

krök v. krökke, krökske = 1. kruk; *Ein duuerkrök.*
2. kruk, loopsteun; *Op krökke loupe.* 3. onhandig iemand.

krol v. krolle, krölke = krul. *Det haet de kop vol krolle.*

krolhaor o. = krulhaar.

krolkop m. = krullenbol.

krolle kroltj, krolde, gekroldj = krullen aan-
brengen in het haar (bijvoorbeeld met krul-
spelden).

krolspang v. = krulspeld. *Eder waek de haor
indreije mèt krolspange.*

kroltang v. = krultang.

króm(p) krómmer, krómst = krom. *Det is zoea
krómp wie ein zekel:* dat is heel krom. *Króm zin
höbbe:* slechte zin hebben. *Oppe krómste voeare
wasse de dikste aerpele:* om goede vruchten te
telen heeft men niet veel kennis nodig. *Örges
krómp vuuer mótte ligke. Wie krómmer 't hout,
wie baeter de krök:* iemand die veel sukkelt met
zijn gezondheid, kan heel oud worden.

De Króm Boonders = stuk land, gelegen
tussen de Ittervoorteweg, de Heerweg en de
Sleestraat.

krónkel m. krónkels, krunkelke = 1. bocht;
2. kronkel.

kroonsjel v. kroonsjele, kreunsjelke ook
krónsjel = kruisbes.

kroonsjelestroek m. ook **krónsjelestroek** =
kruisbessenstruik.

kroonsjeleflaaj v. ook **krónsjeleflaaj** =
kruisbessenvlaai.

krub v./m. krubbe, krubke = voerbak, kribbe.
De kóntj tieënge de krub goeaje.

krubbebieter m. = iemand die zich snel bele-
digd voelt.

kruddeke v. = klein dik vrouwtje.

kruje¹ = kruiden.

kruje² kruutj, kruudje, gekruudj = kruiden.

krump m. = krimp. *Get oppe krump koupe.*

krumpe krumpjt, krómp, gekrómp = krimpen,
slinken. *Es se aojer weurs, krumps se.*

kruueke kruuektj, kruuekdje, gekruuektj =
kreuken. *'t Uueverhumme is gekruuektj.*

kruuene kruuentj, kruuendje, gekruuendj =
kronen.

kruuening v. = kroning.

kruuenkespen v. = kroontjespen. *Mètte
kruuenkespen kóns se sjoean sjoearsjrieve.*

kruuepel = kreupel. *Ei kruuepel paerd.*

kruun v. krune, kruunke = kruin. *De kruun
gesjoear höbbe.*

kruu(t)speressie = kruisprocessie.

kruu(t)sdaag = drie dagen voor Hemelvaart.

kruu(t)s o. kruutse, kruutske = kruis. *Hae baetj*

Ooslevenhieër van 't kruuts aaf: hij is overdreven
godsdienstig. *Kruuts of muntj.*

kruutsbaog m. = kruisboog

kruutse kruutstj, kruutsdje, gekruutstj =
1. kruisen; 2. kruisjassen, kaartspel.

kruutsgank m. = kruisgang.

kruu(t)shieër m. = kruisheer. *In Itter stóng ei
kloeaster van de kruutshieëre.*

kruutshout o. = dwarshout.

kruutsing v. = kruising.

kruutspuntj o. = kruispunt.

kruutsteike o. = kruisteken.

kruutswaeg m. = kruisweg.

Kruutswaeg = Kruisweg.

kuiles m. kuilese, kuileske ook **kuies** =

1. hoofd; *Bók dich, anges stuuets se dich diene
kuiles. Eine wuiles mèt eine dikke kuiles.*
2. onhandige man.

kuiper m. kuipers ook **kouper** = koper.

kuiske o. = 1. kousje van gaslamp; 2. kleine
kous.

kuit v. kuite, kuitje = neus. *Ein flinke kuit höbbe.*

kuite kuitj, kuidje, gekuitj = stoeien, ravotten.

kuke o. kukes, kuukske = 1. kuiken; *Zoea dul wie
ei kuke.* 2. dommerik. *Doe bès mich ei kuke.*

kukedraod m. = kippengaas.

kume kuumtj, kuumdje, gekuumdj = zuchten,
steunen (van pijn of vermoeidheid). *Doe kuums
mich get bie-ein!:* jij stelt je aan. *Höf dich mer, ich
zal waal kume:* doe jij het werk maar, ik kijk
toe.

kumert m. = klager.

kuns(t) v. kunste, kunsje = kunst. *Dao is gein
kuns(t) aan. Höbbe is höbbe, mer kriege is de
kuns(t). Waat zeen det vuuer kunste?:* wat is dat
voor een raar gedrag?

kuns(t)leech(t) o. = kunstlicht.

kuns(t)mès(t) = kunstmest.

kuns(t)stök o. = kunststuk.

kunstemaeker m. = deugniet, aansteller.

kunstenieër m. = kunstenaar.

kuper m. = kuiper.

kure kuurtj, kuurdje, gekuurdj = botvieren.

Die kure zich oet op det paerd: zij reageren zich
af op dat paard.

kure = nukkig of aanstellerig gedrag. *De kure
höbbe:* de bokkenpruik op hebben.

kutele kuteltj, kuteldje, gekuteldj = over elkaar
heen rollen. *Van 't sjoear aaf kutele.*

kuub m. kuub, kuubke = kubieke meter.

Kuueb, Kuuebke < Jacobus.

kuueke v. kuuekes, kuuekske = keuken.

kuuekekes(t)je o. = keukenkastje.

kuueketaofel v. = keukentafel.

kuuekestool m. = keukenstoel.

kuuel m. kuuel, kuuelke ook **koeal** = kool.

kuuenegin v. kuueneginne = koningin.

Kuueneginnedaag m. = Koninginnedag.

*Op Kuueneginnedaag 2011 waas de kuuenegin
mèt häör femielie in Thoear en prebeerdje 't
Thoears Laesplenske te laeze.*

kuuening m. = koning.

kuueningshoes o. = koningshuis.

kuueninklik = koninklijk. *De Kuueninklike* =
de Koninklijke Harmonie.

kuuerke o. = de plaats achter in de kerk onder
het Dameskoor. *Zie zoot altied op 't kuuerke.*

kuuesper = 1. breekbaar en kostbaar; *Fien
porselein en fien kristal is kuuesper.* 2. fijntjes.

kuuetel m. kuuetels, kuuetelke = keutel.

Smaal kuutele sjiete: niet veel te besteden
hebben. *Ziene kuuetel intrèkke:* terugkomen
op een eerder gedane uitspraak, belofte.

kuuetje o. = 1. (vinger)kootje; 2. kooitje.

kuuf v. kuve, kuufke ook **kuif**. *Det kindj haet ei
kuufke. Ein vètkuuf. Elvis haaj ein vètkuuf.*

kuul = aangeschoten. *Nao ei paar glaeskes waas
d'r al kuul.*

kuup v. kupe, kuupke = kuip, zinken teil.

*Vreuger wese de minse zich eine kieër inne waek
inne kuup en allemaol in 't zelfdje water.*

kuus m. kuse, kuuske = lomperik. *Zoea eine
stómme kuus hób ich nog noeats gezeen.*

kuut v. kute, kuutje = kuit. *Eine kutebieter:* een
steile berg. *Pien inne kute hóbbe.*

kwaakbieës(t) v. = schreeuwer.

kwaart o. = kwart, éévierde deel.

kwaek kwaektj, kwaekdje, gekwaektj =
dwingend huilen, krijsen.

kwaele kwaeltj, kwaeldje, gekwaeldj = kwellen.

kwake kwaaktj, kwaakdje, gekwaaktj =
schreeuwen, kwaken.

kwakel¹ v. = vrouw die zich overal mee bemoeit.

kwakel² m. kwakele = verdroogde koestront.

Die koe haet kwakele ane vot.

kwaker(t) m. kwakers = kwaker, schreeuwer.

kwakkeliëër m. = sukkelaar.

kwakker(t) m. kwakkers, kwekkerke = kikker.

Riejere wie eine kwakkert: erg beven. *Van eine
kwakkert kóns se gein vaere plökke.*

kwakkertebille = kikkerbiljetjes. *Kwakkerte-
bille aete.*

kwansies = voor de flauwe kul, doen alsof.

kwant = gutig, lollig.

kwaod¹ o. = kwaad. *Hae duit of wètj d'r vanne
prins gei kwaod. 't Kan gei kwaod.*

kwaod² kwaajer, kwaodst = 1. kwaad; *Det mó't
toch kwaod blood zette. Eine kwaaje kop. Eine
kwaaje man en ein kwaaj vrouw. Zoea good en
zoea kwaod es 't geit.* 2. niet gezond.

Sinterklaasversje:

*Sinterklaos zie paerdje haaj eine kwaaje voet.
Zulle wae daovuer baeje, den is d'r mörge weer
good.*

kwaodsjiks = kwaadschiks. *Goodsjiks of
kwaodsjiks.*

kwaaje m. = iemand waarvoor je moet
oppassen.

kwaojigheid v. = kwaadheid. *Oet kwaojigheid
get kapotmake.*

kwaojóng m. ook **kwaojónk** = kwajongen.

kwaol m. kwaole, kwäölke = kwaal, ziekte.

kwaolik = 1. kwalijk; *Emes get kwaolik numme:*
iemand iets kwalijk nemen. *T'r kwaolik aan toe
zeen:* ernstig ziek zijn. 2. nauwelijks. *Det is mer
kwaolik gebuuerdj:* dat is maar net gebeurd.
Doe kóns 'm kwaolik verstaon.

kwatsj m. = flauwekul, kletspraat. *Waat is det
vuuer eine stómme kwatsj.*

kwatsje kwatstj, kwatsdje, gekwatstj = onzin
uitslaan. *Kwatsj neet zoeaväöl.*

kwatsjkop m. = kletsmaajor.

kwebbeliëër m. = kwebbelaar.

kwiebes m. kwiebese, kwiebeske = grappen-
maker. *Och doe gekke kwiebes!*

kwiet = kwijt. *Alles kwiet zeen.*

kwint v. = snaar. *Hae is kwaod, dao springtj 'm
weer de kwint:* hij is snel kwaad.

van laaj toet en mèt Luuk

laaj v. laje, laetje = 1. lade; 2. grote mond. *Dae trók zien laaj oeape*: hij viel op een ordinaire manier uit. *Det is ein aoj laaj*: dat is een klets-kous. *Ei stök inne laaj höbbe*: dronken zijn.

laajbak m. = laadbak.

Laak = Ohé en Laak. *Hae woeantj oppe Laak*.

laam¹ lamer, laamst = kreupel, lam; *Dae mins is laam*. *Eine lame erm van 't sjrieve*. *Emes laam make*: blijven zeuren om iets. *Laam geslage zeen*. *Toen waas 't maerke laam*: toen was de boot aan.

laam² o. lamer, lemke = jong schaap.

laammaeker m. = iemand die blijft aanhouden om een gunst.

laat later, laatst = laat. *Det weurtj weer eine late*.

lach m. lechske = lach. *Ei gemein lechske*.

lachdoef v. = lachduif, tortelduif.

lache lachtj, lachdje, gelache/gelachtj = lachen.

Dao mós ich hertelik óm lache. *Doe maaks ei krank paerd nog aan 't lache*. *Wae höbbe same hieël get aafgelache*. *Zich kepot lache*.

laeftied m. laeftieje = leeftijd.

laeg laeger, laegst = 1. leeg; *Ein laeg fles*. *Laege kal*: vulgaire praat. *Laegen tied*. 2. gemeen.

laege m. laege = 1. een gemeen, onbetrouwbaar persoon; *Det is eine laege*. 2. grappen. *Gekke laege verkoupe*: grappen maken.

laegigheid v. = gemeenheid.

laegloupe = leeglopen.

laegluiper m. = 1. leegloper, werkschuw iemand; 2. leuke band.

laer o. laerke = leer, leder. *Det vleis is krek laer*: dat vlees is taai. *Dun van laer en dik van smieër*: vlaai met een dunne bodem en veel spijs. *Ein tóng höbbe wie laer*.

laere = leren, gemaakt van leer. *Eine laere lap*: zeemlap ook **zieëmlaerlap**. *Ein vètlære medalie*: een waardeloze onderscheiding, spottend bedoeld.

laerenties m. = taai vlees, te hard gebraden vlees. *Det vleis is laerenties*.

laesbook o. = leesboek.

laeve¹ laeftj, laefdje, gelaefdj = leven. *Dae den laeftj, dae den zörgtj*. *Dae den laeftj, haet einen helle kop*: dat duurt nog wel even. *Dae geuftj waat d'r haet, is waerd det d'r laeftj*. *Eine mins laeftj neet van kook allein*: er zijn hogere waarden in het leven dan eten. *Hae wètj van vuuer neet of d'r van achter laeftj*. *Laeve en laote laeve*. *Laeve wie eine prins in ein aerpelekoel*. *Laeve wie God in Frankriek*. *Op emes zien tes laeve*. *Waem 't langste laeftj, kriegtj alles*. *Wie laat laeve wae?*: hoe laat is het?

laeve² o. laeves = 1. leven; *Ei laeve wie ein hël höbbe*. *Emes 't laeve zoor make*. *Höbs se van ze laeve!*: uitroep van verbazing. *Noeats van ze laeve*. 2. lawaai. *Ei laeve wie ein oeardeil höbbe*: het hoogste woord hebben. *Waat ei laeve!*

laevemaeker m. = lawaaimaker, druktemaker.

laevendj = levend. *De kat itj de moes laevendj op*. *Doead of laevendj*.

laevendje m. = levende. *Dae paktj 't zich van de laevendje*: hij geniet er elke dag van.

laevendjig ook **laeventjig** = levendig. *Det is ei laevendjig kindj*.

laever v. laevers = lever. *Ein druueg laever höbbe*. *Waat höbs se op dien laever?*

Kinderversje:

*Ich gaon nao de mert,
koup ein koe,
stök vanne laever,
stök vanne pens,
kielewielewens.*

laevertraon m. = levertraan. *Vreuger móste alle kinjer laevertraon slikke, mer nemes haaj 'm gaer*.

laeverwoos(t) v. = leverworst.

laevesdaag m. = levensdag. *Noeats van ze laevesdaag zal ich det doon*: dat zal ik nooit doen.

laevesgevieërlik = levensgevaarlijk.

laevesgroeat = levensgroot.

laeze ich laes, doe leus, hae leustj, zie laeze, ich loos, zie loze, gelaeze = lezen. *Smörges laes ich ieës(t) de gezèt*.

laezenieër m. = kathedr, spreekgestoelte.

laezer m. laezers = lezer.

laje ich laaj, doe leuts, hae leutj, zie laje, looj/
laadje, gelaje = 1. laden; *Dae höbs se gelaje*: daar
ben je mee opgescheept. *Dae is good gelaje*: hij
is erg boos. *Waat m'n gelaje haet, mót m'n ouch
vare*: wat men begonnen is, moet men ook
afmaken. 2. goed eten en drinken. *Dae haet 'm
good gelaje*: die heeft veel gedronken. *Good
gelaje is half gevare*: als men goed eet, kan men
ook veel werk verzetten.

lake o. lakes, laekske = laken. *Ei laekske mèt ei
kentje oppe kinjerwage*. *Zoea wit wie ei lake*.

laksjoon m. = lakschoen. *Laksjeunkes aanhöbbe*.

Lambaer < Lambertus.

lame¹ laamtj, laamdje, gelaamdj = lammeren,
jongen werpen. *'t Sjaop geit lame*.

lame² m. = lamme. *De lame hulptj de blinje*.

lamlenjig = lamlendig. *Ich veul mich lamlenjig
vandaag*.

lamp v. lampe, lempke = lamp. *Noe geit mich de
lamp oet*: daar sta ik verstomd van.

landj o. lenjer, lendje = land. *Door landj en zandj
gaon*: de kortste weg nemen. *Landj verovere*:
kinderspelletje. *Lendjepik spuuele*: landje ver-
overen met een mes; kinderspelletje. *Op 't
landj wirke*.

lange = verlies. *Lange make*: verliezen. *Lange
zette*: verliezen (kaartterm).

langsaam langamer, langzaamst = langzaam.

langsein door = langs elkaar door. *Langsein
door wirke*: niet samenwerken.

langsgaon = langsgaan, op bezoek gaan.

langskómme = langskomen, op bezoek komen.
*Ich höb noe geinen tied, kóm strak(kes) mer effe
langs*. *Ein van dees daag kóm ich ins langs*.

lanje lantj, landje, gelandj = landen.

lank langer, langst = lang. *Ei lank stök hout*. *Dae
waeg trèktj zich lank*: die weg lijkt lang. *'t Is
zoea breid es 't lank is*. *Neet wiejer kieke den zien
naas lank is*.

lank-eweg = languit. *Hae laag lank-eweg oppe
bank te sloape*.

lankoet = languit.

lantaer v. lantaere, lantaerke = straatlantaarn.

lantaerpaol m. = lantaarnpaal.

laog v. laoge, läögske = laag. *Laog vuuer laog
opein lègke*.

läön v. läöne, läönke = leuning. *De läön vanne
trap zitj los*.

läöne läöntj, läöndje, geläöndj = leunen.

läönstool m. ook **likstool** = leunstoel.

laote ich laot, doe luuets/lieëts, hae luuetj/
lieëtj, zie laote, leet/lete, gelaote = laten. *Doot
waas se neet laote kóns*. *Laot dich niks aan-
smieëre*. *'t Lieëtj zich neet doon*: het lukt niet.

lap m. lappe/lep, lepke = lap. *Daen auto is gans
oppe lappe*: die auto is helemaal versleten.

Emes oppe lappe höbbe: iemand die tot verve-
lens toe op bezoek blijft. *Hae is al d'n hieëlen
daag oppe lappe*: hij is al de hele dag op stap.
Zeiverlap: zeveraar. *Zoeplap*: dronkaard.

lappe laptj, lapdje, gelaptj = 1. lappen, klaar-
spelen; *Det haet d'r 'm den toch mer gelaptj*:
dat heeft hij toch maar klaargespeeld. 2. een
streek leveren; *Det laps se mich mer eine kieër*.
Det mós se mich neet mieë lappe. 3. verstellen;
De sjoemaeker laptj de sjoon. 4. (bij)betalen.
Waat mótte wae bielappe?

lappendieëke v. = lappendeken.

lat v. latte, letje = lat. *Ane lat zeen*: doodop zijn.
*Sjrief 't mer oppe lat, ich betaal aan 't inj vanne
waek waal*.

laterhaer = later.

latte = van latten gemaakt. *Det latte pörtje hingtj
gans sjeif*.

law lawwer, lawst = lauw. *Emes de pis law make*:
iemand zolang treiteren dat hij/zij zich driftig
maakt. *Law waer*. *Votlaw*: niet warm en niet
koud.

leech(t)¹ o. leechter, leechske = licht, lamp. *Die
lamp geuftj vööl leech(t)*. *Emes 't leech(t) neet inne
ouge gunne*. *Det is gei leech(t)*: die is niet slim.
't Is noew leecht: het is nieuwe maan.

leecht² leechter, leechst = licht (kleur). *Eine
leechte jas aanhöbbe*. *'t Is lang leech(t) vandaag*.

leech(t)bak m. = lichtbak. *Struipen mètte
leech(t)bak*.

leechte v. = daglicht. *Mètte leechte woeare wae
pas thoes*.

Leech(te)mès = Maria Lichtmis, op 2 februari.

leedje o. leedjes = liedje. *Ei good leedje moogs se
drie kieër zinge*: als je een opdracht goed hebt
uitgevoerd, heb je kans dat men je vaker vraagt.

leef lever, leefst = lief. *Det kindj is erg leef*. *Net
zoea leef*. *Poesleef*. *Waem zien vrouw leef haet,
lieëtj ze thoes*.

leefdesverdreet o. = liefdesverdriet. *Lödevedö
höbbe*: liefdesverdriet (afgekort: l.d.v.d.)
hebben.

leefdje v. leefdjes = liefde. *Det doon ich vuuer dich mèt leefdje en plezeer.*

leefhöbber m. leefhöbbers = liefhebber.

leefhöbberie v. leefhöbberieje = liefhebberij, hobby. *Örges leefhöbberie aan höbbe.*

leefs(t) = liefst, het liefst. *Gaer, lever, leefst:* graag, liever, liefst.

leefste m./v. = geliefde. *Miene leefste.*

Leen, Lena, Lenie, Leny < Helena.

lege¹ ich leeg, doe luugs, hae luugtj, zie lege, loeag, geloeage = liegen. *Det luugtj t'r neet óm. Hae luugtj waat d'r zich baetj:* geen woord van wat hij zegt, is waar. *Lege det 't barstj. Lege mèt ei staoe gezich(t). Lege of 't gedróktj stuit.*

lege² o. = kaartspel.

lèkke lèktj, lag, gelag(d) = 1. leggen; *De hoon haet ein ei gelag(d).* 2. zich ~ = gaan liggen. *Lèk dich mer oppe bank.*

Lei, Leike, Leio, Leon < Leonardus.

leiboum m. = boom die tegen een muur of hekwerk wordt geleid.

leid o. = verdriet, leed. *Det duit mich leid. Leefen leid deile. 't Meiste leid zitj ónger 't kleid:* veel leed wordt verzwegen. *Noe is 't leid geleje.*

leie leitj, leidje, geleidj = leiden. *Wie de bandj gesprónge waas, mós ich de fiets heives leie.*

leiendèkker m. = leidekker.

leier v. leiers, leierke = 1. ladder, trap; 2. ladder, ophaal in nylonkousen. *Ich höb ein leier inne nylonkouse.*

leilinj = leilindes, lindebomen langs draden geleid.

leijng v. leiinge = leiding. *Gaas- en waterleijng.*

leim m. = leem, klei.

leime = van leem, lemen. *Eine leime marvel.*

leimgróndj m. = leemgrond.

leimhoup m. = leemhoop.

leimker v. = leemkar.

leimkoel v. = kleiput, leemkuil, leemput.

leimoeave m. = leemoven.

leis v. leise ook **vaarleis** = karrespoor.

leiste leistj, leisdje, geleistj = 1. zich veroorloven; *Det kan ich mich neet leiste.* 2. presteren. *Det leiste wae neet in drie daag.*

Leivere = Leveroy.

Lejaon < Leonardus.

leje = ledematen. *Ein griep ónger de leje höbbe.*

lèk m. = leg. *De hoonder zeen vanne lèk af.*

lèkhoon v. = legkip.

lekke lektj, lekdje, gelektj = likken. *Dao kóns se dich (de) vinger en doem bie aaflekk. De kinjer lekke aan eine lolly. De pan oetlekk. Geliek vieë lektj zich:* soort zoekt soort. *Lek mich de zók/Lek mich de tes/Lek mich e-maas:* je kunt me nog meer vertellen.

lekflute = lekkernijen.

lekkerke o. lekkerkes ook **babbeltje** = snoepje.

leknaas v. = snoeper. *Det is ein richtige leknaas!*

lektris¹ = elektrisch. *Lektris knupke:* elleboogs-knokkel die tinteling veroorzaakt.

lektris² m. ook **stroom** = elektriciteit. *De lektris is oetgevalle.*

lemme(n)tere lemme(n)teertj, lemme(n)-teerdje, gelemme(n)teerdj = zeurend klagen. *Waat ei gelemme(n)teer.*

lemkespap v. = lammetjespap, pap van melk met bloem, broodpap.

Lène, Lèneke < Helena.

leps = smakeloos, flauw. *Det aete smaaktj leps. Leps beer:* verschaald bier.

lepse lepstj, lepsdje, gelepstj = (alcohol) drinken. *Wae höbbe ós ei paar goje gelepstj.*

Lerang, Lerins, Laurens < Laurentius.

lereer m. = laurier.

lereerblaad o. = laurierblad.

lès v. lèsse, lèske = les.

lès(t) = laatst. *Altied de lèste zeen. De lèste man de zak op helpe:* tot het laatste blijven. *In dien lèste kleid zitte gein tesse:* als je dood gaat, neem je niks mee. *Inne lèste klas zitten. Lès(t) bès(t). Op 't lès(t). Op 't lès(t) loupe:* aan het einde van de zwangerschap zijn. *Op zien lèste bein loupe.*

lèsaan = onlangs.

lestig lestiger, lestigst ook **meujlik** = lastig, moeilijk. *Det is ei lestig menke. Lestig zeen.*

letej v. = draagbalk.

lètte lètj, lèdje, gelètj = beletten. *Waat lètj dich?:* wat houdt je tegen?

lètter v. lètters, lètterke = letter. *De 's' is 'n króm lètter. Doe mós altied de klein lètterkes laeze.*

leve m. leveke = lief persoon, liefje.

leve(n)hieërsbieëse o. ook **levenhieëre-bieëse** = lieveheersbeestje.

Levenhieër m. Levenhieërke ook **Slevenhieër** = 1. Onze-Lieve-Heer; 2. kruisbeeld. *Hae haet nog landj ligke aan Slevenhieër:* bij het kruisbeeld op de hoek van de Sleestraat-Heerbaan.

lever = liever. *Ich höb gaer ies, mer lever sjóklaat en 't leefst flaaj. Leverkeukskes waere neet gebakke:* je moet het doen met wat er is.

levere levertj, leverdje, geleverdj = 1. leveren; 2. flikken. *Waat höbs se mich noe weer geleverdj?*

leverlei = van lieverlee, langzamerhand. *Hae ging van leverlei weg:* om ruzie te voorkomen ging hij weg.

lewe(j)t o. ook **spektakel** = lawaai. *Maak neet zoean lewe(j)t!*

Lewie, Lewieke < Aloysius.

Lewis < Aloysia.

lezesei o. = ei met zachte doorzichtige schaal, duidt op kalkgebrek. *De hoon haet ei lezesei gelagd.*

Lia < Cornelia.

lich(t) lichter, lich(t)st = 1. licht van gewicht; 2. gemakkelijk; *Det lieëtj zich lich(t) doen.* 3. allicht. *Det is lich(t) good.*

lichtelik = vermoedelijk. *Dae wètj t'r lichtelik mieër vanaaf.*

lieëg lieëger, lieëgst = laag. *De lieëgere sjoel:* lagere school, basisschool. *Doe kóns hoeag en lieëg springe, 't gebuuertj neet! Get bie hoeag en lieëg volhaoje.*

lieëgdje v. = laagte, diepte. *Heierbaendj liktj inne lieëgdje.*

lieëger-aaf = lager liggend.

lieëke lieëktj, lieëkdje, gelieëktj = lekken. *De guuet lieëktj.*

lieëlik lieëliker, lieëlikst = lelijk. *'t Begós lieëlik nót te raengele. Zich lieëlik pien doen. Zoea lieëlik es de nach(t).*

lieëlikert m. = lelijkerd.

Lieën, Lieënke < Helena.

lieëne lieëntj, lieëndje, gelieëndj = lenen. *De Boerelieënbank:* de Boerenleenbank, nu Rabobank.

lieëning v. = lening.

lieënes o. = te leen. *Det is vuuer lieënes, neet vuuer haojes!*

lieëpel m. lieëpels, lieëpelke = lepel.

lieër v. = leer, lering. *Bie emes inne lieër zeen.* *Die straof is ein gooj lieër vuuer 'm.*

lieëraar m. = leraar.

lieërares v. = lerares.

lieëre lieërtj, lieërdje, gelieërdj = leren. *Op einen aoje fiets mós se 't lieëre.*

lieërgeldj o. = leergeld. *Lieërgeldj betale.*

lieëw m. lieëwe, lieëwke = leeuw.

lief o. liever, liefke = lijf, lichaam. *Dae zie lief bewaartj, bewaartj geine póngel:* iemand die zich goed verzorgt, zal daar geen spijt van krijgen. *De mismood is 'm aan 't lief. Det haet niks óm 't lief. Det is ein rub oet mie lief. Det is 'm op 't lief gesjreve. Det stuuertj mich tieënge 't lief. Emes 't humme van 't liefvraoge. Emes tieënge 't lief loupe. 't Vèltj mich kaod op 't lief. Zich emes van 't lief haoje.*

liefke o. = lijfje, onderhemd. *Ei wölle liefke.*

liefspreuk m. = lijfspreuk. *Edere vastelaoves-prins haet ziene eige liefspreuk.*

lieje¹ lietj, leej, geleje = lijden. *Det kan get lieje.* *Hoeavaart mótt pien lieje:* wie mooi wil zijn, moet pijn lijden. *Väöl pien lieje.*

lieje² o. = het lijden. *Oet zie lieje verlostj waere.*

liek o. lieke, liekske = lijk, dode. *Ei sóndigsliek maaktj 't kirkhof riek:* als een dode op zondag nog niet begraven is, zal er vlak daarna nog iemand sterven (gezegde).

lieke liektj, leek, geleke = lijken. *Die twee lieke op ein.*

liekehuuske o. = lijkenhuisje.

liekewage m. = 1. lijkwagen; 2. karretje om de lijkst in de kerk te vervoeren.

liem m. = lijm.

liempot m. = lijmpot.

liemrooj o. liemroje = pitrus. Plant die gebruikt wordt om vogeltjes (voornamelijk putters en sijsjes) te vangen.

liemtang v. = lijmtang.

lien v. liene, lienke = 1. lijn; *Wae mótte allebei ein lien trèkke.* 2. touw, teugel. *Emes aan 't lienke haoje.*

Lien, Lienke < Caroline.

liene = linnen. *Ei lienen humme.*

lienoealie m. = lijnolie.

lienteike o. ook **litteike** = litteken.

lienzaad o. = lijnzaad.

Lies [Lie\ʃ], **Lieske, Liesebeth** < Elisabeth.

lies [lie~ʃ] liezer, liest = licht, gemakkelijk. *Det geit lies.*

lies(t) m. lieste, lies(t)je = 1. lijst, omlijsting; 2. opsomming; 3. kieslijst. *Hae kwaam mèt eine eige liest oet.*

liester m. liesters, liesterke = lijster.

lievendj o. = ondergoed.

lievesdraad m. = waslijn.

lievesmanj v. = wasmand.

ligke liktj, laag/loeg, gelaeg = liggen. *De ru-zing haet zich gelag(d). Det liktj 'm zwaor oppe maag. Ein club kan oppe vot ligke:* een club kan bijna ter ziele zijn. *Emes links laote ligke. Gank neet ligke, haod dich oppe bein:* gezegd tegen iemand die de moed verloren heeft. *Hae kan niks laote ligke es heit iezor en muuelestein:* hij is een dief. *'Kan ich neet' liktj op 't kirkhofen 'wil ich neet' liktj t'r naeve. Oette slaag ligke:* uit de richting liggen. *Vuuer kepot ligke. Waat liks se toch te zanike. Wie m'n zich 't béd maaktj, kumtj m'n te ligke:* men kan zijn leven goed of slecht maken. *Zich ligke te vervaele:* zich aan het vervelen zijn. *Zich t'r niks aan gelaeg laote ligke. Zie ligke ónger ein dieëke:* het zijn dikke vrienden.

likstool m. ook **läönstool** = leunstoel.

limmenaad m. = limonade. *Gaef de kinjer ei glaeske (aanling)limmenaad.*

Lin = Linne.

Ling, Lingke < Carolina.

lingdje v. = lengte. *Inne lingdje, de breidje, de deepdje en de huuegdje.*

lingdjerichting v. = lengterichting. *Stóf inne lingdjerichting knippe.*

linge lingtj, lingdje, gelingdj = lengen, langer worden. *Daag linge mèt Driekueninge einen hanesrej, mèt Sint Pieëter twieë en mèt Leechte-mès tälle wae neet mieë.*

linje = 1. lendenen, zij. *Pien inne linje hóbbe.*

2. lindebomen. *De Kepel ónger de Linje.*

linjebluuj m. = lindebloesem.

linjeboum m. = lindeboom. *Eine linjeboum geuftj nöttigheid es t'r bluutj, mer ruuktj waal lekker!*

linjelaam = kreupel, wankel. *Dae stool is linjelaam:* die stoel is wankel. *Zich linjelaam loupe.*

Linjepaad = Lindepad.

Linjepaedje = Lindepadje. *Uuever 't Linje-paedje nao de kepel loupe.*

lintj o. linjer, lintje = lint. *Op Kuueneginnedaag ei lintje kriege.*

lintjworm m. = lintworm. *Höbs se soms eine lintjworm?:* wordt gezegd tegen iemand die altijd honger heeft.

lintjzaeg v. = lintzaag.

lits v. litse, litske = 1. elastiek; *Höbs se ei litske vuuer mich?* 2. snelbinder.

litse litstj, litsdje, gelitstj = glijden. *'t Glaas litsdje 'm oette henj. Oetlitse uuever ein sjël. Vanne roetsjbaan aaf litse.*

litteike o. ook **lienteike** = litteken.

littenie v. = litanie. *De littenie van alle heilige baeje. Ein littenie verwinsinge nao de kop geslingerdj kriege.*

löbbes m. löbbese, löbbeske = lobbess, goed-aardige man of hond.

loch(t)¹ v. lochte, löchske = (buiten)lucht. *De loch(t) klaortj op. De loch(t) opgaon. Ein loch(t) wie ein zieë:* de donkere lucht voor regen of onweer. *Hie hingtj mich ei löchske. Waat sjoean is, mót loch(t) hóbbe:* wat mooi is, mag gezien worden.

loch(t)² = luchtig, los. *'t Beslaag mót locht zeen. Lichte gróndj. 't Kezelpaad is loch geraektj.*

lochte lochtj, lochdje, gelochtj = luchten, een frisse wind ergens doorheen laten gaan. *Det hoes mós ins good gelochtj waere.*

löchte löchtj, löchdje, gelöchtj ook **luchte** = 1. tillen; *Löcht die taofel ins mèt op:* help eens mee optillen. *Löch(t) dich ins:* sta eens op.

lochtgaat o. = luchtgat.

loead o. luuedje = lood. *Ane gaasmaeter zitj ei luuedje en ane vèssegaerd ouch. Det is loead óm aod iezor.*

loeadgeter m. = loodgieter.

loeads v. loeadse, luuedske = loods.

loej(e) = loeien. *Van noew aerpele en vese neut kriegs se loej henj.*

loej loeatj, loeadje, geloeadj = loeien van leder.

loejzoor o. = loeizuur.

loean o. loeane, luuenke = loon. *Buuenke kumtj óm zie luuenke. Det is zie verdeendje loean.*

loean loeantj, loeandje, geloeandj = lonen. *Det loeantj zich neet. God loeantj 't dich!:* ooit zul je ervoor beloond worden.

loeanwirker m. = loonwerker.

loeas loeazer, loeast = 1. sluw, slim; *Loeas hoon-der lègke ouch waal ins inne netele:* iemand te slim af zijn. *Zoea loeas wie god-de-vader.* 2. zonder aansluiting. *Det is ei loeas pötje:* dat is een afvoerputje dat nergens op aangesloten is.

loeaspiet v. = luchtpijp. *Ich höb 't oppe loeaspiet.*

loeat o. loeate, luuetje = lot. *Luuetje trèkke mèt zwaegelkes of struuepiekes.*

loeate loeatj, loeadje, geloeatj = loten.

loeaterie v. = loterij.

loeating v. = loting.

loeaze m. = uitgekookte. *Det is eine loeaze!*

loeazigheid v. = sluwheid.

loeje loetj, loedje, geloedj = luiden. *Loejendje klokke.*

loejheit = zeer heet.

loek o. loeke, luukske = luik. *Ei kelderloek, ei zolderloek, ei vinsterloek. Ei loek inne bóks:* herenonderbroek met achterklep met drie knopen. *Saoves doon ich de loeke toe.*

loepetig = stiekem, achterbaks.

loes m. luus, luuske = luis. *Zoea erm wie ein loes.*

loestere loestertj, loesterdje, geloesterdj = luisteren, gehoorzamen. *Dae loestertj nao tróm noch fluit:* hij luistert helemaal niet. *Det loestertj sjerp:* dat moet precies passen.

loeszak m. = vervelend, stiekem persoon.

loetsj v. loetsje = speen. *Gaef 't kindj de loetsj!* *Vreuger kós de bènnebal mèt ein loetsj waere opgebloeze, daonao kós de boetebal toegebónje waere:* vroeger kon de binnenbal van een voetbal opgeblazen worden, waarna de buitenbal dichtgenaaid werd.

loetsje loetstj, loetsdje, geloetstj = duimzuigen, tutteren.

loetsjert m. = duimzuiger.

loezenhook m. = hoekje in de kerk waarin de mensen zaten die het orgel traptten.

loezekamp m. = luizenkam.

loezelaeve o. = luizenleven.

loezepaetje o. = haarscheiding, luizenpad.

loezig = stiekem, met een bijbedoeling. *Loezig kieke.*

lof o. löfke = lof, kerkdienst in de namiddag.

lökke löktj, lökdje, gelöktj = lukken. *'t Wiltj vandaag mer neet lökke.*

lolbóks m. = lolmaker.

lómmele m. lómmele, lummelke = 1. vod, lor; *Det is eine lómmele.* 2. mannelijke geslachtsdelen. *Ich stamp dich ónger dien lómmele.*

lómmp lómper, lómpst = lomp, dom. *Ei lómmp stök vraete:* een bijzonder ongemanierd persoon. *Lómmp is lestig. Zoea lómmp wie ei verke.*

lómperik m. = lomperik.

lómpigheid v. = lomphheid, domheid.

lóng v. lónge, lungske = long. *Uuever de lónge rouke. Zich de lónge oet 't lief loupe.*

lóngóntstaeking v. = longontsteking.

lónke lónktj, lónkdje, gelöktj = lonken.

lóntj o. lontje, luntje = lont.

losloupe = loslopen, meevallen. *Det luiptj waal los!*

löste löstj, lösdje, gelöstj = lusten. *Dae lösdje 'm gaer.*

louf o. = loof. *Aerpeleloef opstoeake.*

loup m. = loop. *Inne loup der jaore.*

loupe ich loup, doe luips/löps, hae luiptj/löptj, zie loupe, ich leep, zie lepe, geloupe = lopen. *Achter zien naas aan loupe. Det luiptj wie gesmieërdj. Emes tieënge 't lief loupe. Ei loupndj oear höbbe:* een loopoor hebben. *Hem luiptj 't gelök nao:* hij heeft altijd geluk. *Loup nao de kloete! Loup nao de maon! Loup nao de pómp! 't Noets ging rónjd wie ei loupndj veurke. Oppe tieën loupe. Tieënge de lamp loupe. Van hot nao haar loupe:* op en neer lopen. *Uuever emes kónne loupe. Zich de bein ónger de vot oet loupe.*

loupper m. loupers, luiperke ook **luiper** = loper.

loupnaas v. = loopneus.

louwman m. = een slappeling, waardeloze vent. *Det vinj ich eine louwman.*

Lowie < Aloysius.

luch(t) m. lucht = lantaarn, stallantaarn.

De boere gebroekdje vreuger ein luch(t).

luchte luchtj, luchdje, geluchtj = 1. licht geven; *Luch(t) ins bie mèt die louplamp.* 2. optillen ook **löchte**. *De dèksel vanne pöt luchdje zich nao 't ónwaer. Kóns doe deze zwaore zak luchtje?*

lui luier, luist = lui. *Hae is nog te lui om Oosleven-hieër gojen daag te zègke:* hij is erg lui. *Luie zweit.*

luip m. luipe, luipke = 1. loop; *De luip van ei gewieër. Ich höb 'm vuure luip:* ik heb hem in het vizier. 2. loop, het lopen; *Hae haet dao ziene luip:* hij komt daar geregeld. *Oppe luip gaon:* er vandoor gaan. 3. ondiepe zaaivoor.

luiper m. luipers, luiperke ook **loupper** = 1. loper, mat; 2. loper (sleutel); 3. riedel op een muziekinstrument; *Spuuel det luiperke ins efkes vuur.* 4. loper. *Dao kumtj dae luiper weer aangelupe.*

luips = loops. *D'n hóndj is luips.*

luipsigheid v. = loopsheid.

luiwieverknoup m. ook **knipper** = druk-
knoopsluiting aan kledingstuk.

luiwiewersop v. = pakjessoep.

lulle lultj, luldje, geluldj = lullen. *Dae haet good*

lulle: die heeft makkelijk praten. *Emes vanne*

zök aaflulle: iemand onder tafel praten.

lumpe lumptj, lumpdje, gelumptj = uitzakken,
langer worden van kleding. *Trèk neet zoea ane*
trui, anges lumptj t'r.

lup v. luppe, lupke = lip. *De lup laote hange*:
pruilen. *Emes ane luppe hange*: aan iemands
lippen hangen. *Zie kan de luppe neet opein*
haoje: zij kan niet zwijgen.

luuege v. luueges, luuegeske = leugen. *Ein*
luuege óm bés(t)wil. *Luueges vertèlle*. *Vanne*
ieëste luuege neet gebooste zeen: gemakkelijk
kunnen liegen.

luuegebieës(t) v. = leugenaar.

luuegenieër m. = leugenaar.

luueter o. = zeepsop. *In vreuger jaore wórt de was*
nog inne luueter gezatte. Mèt luueter de stoep
sjróbbe.

luuj luujkes ook **minse** = lieden, mensen, lui.
Aoj luujkes mós se in häör waeze laote. Det is al
ónger de luuj: iedereen weet het al. *Fien luuj en*
fiene raengel bezeike dich. Klein kinjer en zate luuj
zègke de waarheid. Neet ónger de luuj kómme.
Sjiet ane luuj höbbe. Slechte luuj geit 't altied
good. Slechte luuj höbbe 't meiste gelök.

Luuk = Luik.

M

van maag toet en mèt muuskesstil

maag m. mage, maegske = maag. *Det liktj 'm zwaor oppe maag. Örges mèt inne maag zitte. Zandj sjoortj de maag.*

maag(d) v. maagde ook **hoeshaodster** = 1. maagd; 2. ongehuwde vrouw als huishoudster bij een geestelijke of bij gegoede families. *De maagd van pestoeaar deej de duuer oeape.*

maagdekoeaar o. = meisjeskoor dat meeliep in processies. *'t Maagdekoeaar leep mèt palme en vluuegelkes inne presessie.*

maagpien v. = maagpijn.

maagzoor o. = maagzuur.

maagzwaer m. = maagzweer.

maaj v. maje = made, insectenlarf. *Vèsse mèt maje.*

Maan, Maantje < Herman.

Maas v. = de Maas. *Dao zal nog vööl water door de Maas gaon vuuerdet se det klaor kriegs. De Maas kumtj oet. De Maas stuit hoeag. Eine Maas-vès bietj neet in eine hei-perik:* een rijke boerenzoon trouwt niet met de dochter van een arme boer.

Lek mich e-maas: je kunt me wat! *Waat ein maas!:* wat een plas!; gezegd tegen kinderen die op een potje plassen.

Madelène < Magdalena.

Madelieën < Magdalena. *'t Raengeltj wie ein madelieën:* het regent heel hard.

maedje o. maedjes = 1. meisje; *Ei maedje wie ei flaetje.* 2. jonge dienstbode, hulp in de huishouding; 3. dochter; *Wae höbbe drie maedjes en eine jóng.* 4. vriendin van een jongen. *Höbs se al ei maedje? Wie geit 't mèt die maedje?*

maedjesgek m. = een jongen die achter meisjes aanloopt.

maedjesnaam m. = meisjesnaam. *Mien moder sjriefjt zich ... mèt häore maedjesnaam.*

maedjessjoel v. = meisjesschool. *De maedjes ginge nao ein apaarte maedjessjoel ane Wilhelminalaan.*

maedjesfiets m. = meisjesfiets. *De geistelike fietsdje vreuger allemaol op eine maedjesfiets.*

maekelik maekeliker, maekelikste ook **mekkelik** = gemakkelijk.

maeker m. maekers, maekerke = maker.

Eine moelemaeker: iemand met veel praatjes.

mael o. = meel.

maelbujel m. ook **maelzak** = meelzak.

maelig maeliger, maeligst = melig. *Doot neet zoea maelig. Eine maeligen aerpel.*

maelpiep v. = verzonnen voorwerp. *Es se braaf bès, menke, vang ich dich ouch ein maelpiep!:* plagerij.

maelworm m. = 1. meelworm; 2. scheldwoord voor molenaar of molenaarsknecht.

maelzak m. ook **maelbujel** = 1. meelzak; *Hae veel wie eine maelzak vanne fiets.* 2. zak van een vent.

maelzolder m. = meelzolder.

maer v. maere, maerke = merrie. *Eine hings(t) en ein maer. Ei maerevuuele:* een merrie-veulen. *Toen waas 't maerke laam:* toen was de boot aan. *'Woea geis se haer.'* *'Nao Kölle óm ein maer.'*: dooddooener.

maerel m. maerels, maerelke = merel. *Hae flötj wie eine maerel:* hij heeft goede zin.

maerezeik m. = 1. urine van merrie; 2. slap bier; *De Belzje vinje oos beer mer maerezeik.* 3. slappe koffie.

maete ich maet, doe muts/mits, hae mutj/mitj, wae maete, maetdje/moot, maetdje/mote, gemaete = meten. *Ze flink gemaete kriege:* een flink pak slaag krijgen; een nederlaag ondergaan. *Zich mèt emes maete.*

maeter m. maeters, maeterke = 1. meter, lengte-maat; 2. meetlat; 3. iemand die iets meet; 4. peettante. *Maeter en paeter belaoe bie de duip de aojers te steune bie de katholieke opvoeding van 't kindj.*

mager magerder, magerst = mager. *Eine magere, smalen derm:* een lang, mager iemand. *Ein vètte kuueke, ei mager testament:* waar rijk en overdadig werd geleefd, bleef weinig meer over. *'Wie geit 't?' 'Mager en gezóndj':* het gaat redelijk goed. *Magere gróndj. Woea ei mager paerd, ein hoeag mèsmiet en eine vètte hóndj is, is 't good*

vrieje: daar is overvloed. *Zoea mager zeen wie eine boeanestaak.*

Mai < Maria, Magdalena.

make maaktj, maakdje, gemaaktj = 1. maken;

Dae haet mich gisteraovendj get gemaaktj!

Dao höbs se niks mèt te make, det maak ich oet.

Doe höbs 't ouch t'r haer gemaaktj! Doe mós geine gek van Sintermerte make. Emes de pis/zeik law make. Get van ziene jan make: opscheppen.

Hae maaktj zich nörjes get oet: het maakt hem

allemaal niks uit. *Ich weit 't good gemaaktj:*

doe kóns 't kriege vuuer € 100,-. Laot dich neet

gek make. Maak dich eweg! Maak dich mer

geinen dikke!: meen je maar niks. *Stökkker make:* brokken maken, ongelukken veroorzaken.

Waat höbs se mich noe gemaaktj? Wae zulle

noe mer gedaon make: wij zullen nu maar

ophouden. *Wie maakdje d'r det ouch al weer?:*

hoe zei hij dat precies? *Ze make ós niks:* ze

kunnen ons niet in de problemen brengen.

Zich ónger de veut oet make. 2. zich ~ = groeien,

gedijen. *De aerpel höbbe zich good gemaaktj*

nao die druuegdje. Zie haet zich good gemaaktj.

makeliëer m. = makelaar.

makkedam m. = macadam, asfaltlaag.

male ich maal, doe maals/meuls, hae maaltj/

meultj, wae male, maaldje, gemale = malen.

man¹ = uitroep. *Man, waat maaks se mich noe!*

man² m. man/men/mansluuj, menke ook

menneke = 1. man; *Ei menke en ei wiefke:*

stekker en contrastekker. *Saoves eine man,*

smörjes eine man: wie tot laat in de nacht kan

feestvieren, moet 's morgens op het werk ook

presteren. *Toen waas d'r 't menke:* het ging

hem goed af. 2. echtgenoot; 3. mens, persoon;

De lèste man de zak op helpe. Det zeen mich men,

die begiene! (uitroep van berusting). *Wae mótte*

viefeuro de man bielègke: wij moeten vijf euro

per persoon bijdragen. *Wae woeare mèt tieën*

man. 4. men = kinderen. *Die men van dich zeen*

ouch al groeat.

mane¹ maantj, maandje, gemaandj = aanma-

nen. *Emes mane óm zien sjoud te betale.*

mane² = manen, haren.

Mang, Mengske < Clement.

manj v. manje, mendje = mand. *Aerpele rape*

inne manj. Det is ein manj!: dat is een dikke

vrouw. *Die koe haet einen ujer wie ein manj:* die

koe heeft een ontzettend grote uier. *Dore manj*

valle. Lieëke wie ein manj.

manjemaeker m. = mandenmaker. *De manje-
maeker kwaam langs de duuer met manje en
wasklöppelkes.*

mankasie v. = gebrek, tekort. *Hae haaj nörjes
mankasie aan es aan geldj. In d'n oearlog waas t'r
aan alles mankasie.*

mankere mankeertj, mankeerdje, gemankeerdj

= 1. aan de hand zijn; *Waat mankeertj dich?*

2. ontbreken. *Dao mankeerdje nog ein paar man
toen wae begóste.*

manleef m. = manlief. *Manleef, waat maaks se
mich noe weer!*

mannekoear o. = mannenkoor.

mansluujbenk = kniel- en zitbanken, speciaal

bedoeld voor de mannen. *Inne kirk zoate de*

mansluuj in de mansluujbenk (rechts) en de

vrouluuj in de vrouluujbenk (links).

manshuuegdje v. = manshoogte. *De moor
metsele op manshuuegdje.*

mansjester m. = ribfluweel. *Ein mansjester bóks.*

mansjèt v. mansjette, mansjètje = manchet.

mansjetteknou m. = manchetknoop. *Ein*

humme zónger (losse) mansjètknui is gein

humme, zagte ze vreuger.

manskaerel m. ook **mansmins** = manskerel.

Die vrouw is net eine manskaerel.

mansluuj = manslui, mannen. *Mansluuj en
vrouluuj.*

mansluujzitting v. = carnavalszitting, alleen
bedoeld voor mannen.

mantjel m. mantjels, mentjelke = mantel.

Moder ging inne noewe mantjel nao de kirk.

mao = jee, uitroep van verbazing. *Mao, waat
einen houp!*

Mao < Herman.

maof = mauve, zachtpaarse kleur.

mäögelik = mogelijk.

mäögelikheid v. = mogelijkheid. *Ich kós 'm det
mèt gein mäögelikheid aan zie verstandj bringe.*

maol m. maol = keer. *Twieëmaol twieë is veer.*

maon v. maone, määonke = maan. *Dae bril is nao
de maon. 't Is volle maon. Loup nao de maon.*

määon v. = onnozele vrouw. *Waat ein aoj määon!*

maondig m. = maandag.

maondj m. maon(d)je, määondje = maand. *Dao
zeen maon(d)je en maon(d)je uueverhaer gegange.*

In al die maon(d)je höb ich niks van dich gehuerdj.

maonesjien m. = maneschijn.

maon(d)jelank = maandenlang.

maon(d)jeliks = maandelijks.

maonleech(t) o. = maanlicht.

maorder m. = harde werker.

maore maortj, maordje, gemaordj = uitsloven, ploeteren, wroeten. *Hae hêltj zich mer aan 't maore inne gaard.*

Maos < Clemence.

maot m. maote, määttje = 1. maat, afmeting;

Det is ane maot: de hoeveelheid is precies goed.

Det is neet mien maot bóks. Ei määttje: bepaalde hoeveelheid of glaasje. *En noe is de maot vol.*

2. meetlat; *Dae haet de maot inne tes:* hij heeft de meter in de zak; hij kan dat goed inschatten. 3. maat, kameraad; 4. maat bij muziekstuk. *De muzikante lepe oette maot.*

Maria Joeazef nog aan toe = uitroep van verontwaardiging.

Mariajôzes-kinjer = uitroep van verontwaardiging.

Mariakongregasie v. = Mariacongregatie, gebedsbijeenkomst voor meisjes en vrouwen.

Mariamaoondj m. = meimaand.

Mariaprintje o. = Mariaprentje, bidprentje met Maria erop.

Mariaziep = Onze-Lieve-Vrouw-Visitatie: katholiek feest op 2 juli. *Es 't op Mariaziep raengeltj, raengeltj 't zès waeke.*

Marie, Merie < Maria.

mars(j) m. marse, merske = mars. *Hae haet 'm de mars(j) gemaaktj:* hij heeft hem behoorlijk gekoeioneerd. *Vreuger begós de harmonie ei konzaer altied mèt eine mars(j).*

Mart, Martien, Martje < Martinus.

martelieër m. ook **mertelieër** = 1. martelaar; 2. ploeteraar.

marvel marvels, mervelke ook **mervel** = lemen knikker. *Oppe spuuelplaats knikkerdje wae vreuger mèt mervelkes.*

maste mastj, masdje, gemastj = vetmesten.

Vreuger masdje bekans eder hoeshaoje ei verke.

mastverke o. = varken dat vet gemest wordt.

mat v. matte, metje = mat.

Mat, Matje, Mathieu, Thieu, Matties < Matthias. *Och, doe gekke matties!*

mazzelieër = iemand die geluk heeft.

Mecheel < Michael.

mechel v. mechels, mechelke = vrouw. Sommige mannen noemen hun vrouw mechel. *Det mótt ich mechel vraoge.*

Mechel < Mechtildis.

mechtig mechtiger, mechtigst = machtig. *Bie de begrafenis woor 't mich te mechtig. Det roum-taertje is mich te mechtig.*

medalie v. medalies, medalieke = 1. medaille;

Ein vètlære medalie kriege: een waardeloze onderscheiding krijgen, spottend bedoeld.

Hae haet ein medalie gekrege. 2. opgedofte, opvallende vrouw. *Det is mich ein medalie.*

medam v. medamme, medemke = mevrouw, madame.

medein ook **metein** = meteen, dadelijk, terstond. *Ich kóm medein.*

meek v. ook **mekert** m. = iemand die altijd en zonder reden zeurend huilt. *Det is ein echte meek. 'Mam, waat is ein meek?' 'Det is ein vot mèt oeare.'*

meelj v. meelje = melde (onkruid). *De kroeate staon vol meelje.*

meel(d)je = bladluizen. *De wölleboeane zitte vol meel(d)je.*

meh jao = maar zeker; bevestiging.

mei m. = 1. maand mei; 2. versierde tak op het huis. *De mei op 't daak zètte* (als het hoogste punt van de bouw is bereikt). *De mei vertieëre.*

meiboum m. = meiboom, versierde, hoge denneboom die in de meimaand wordt opgericht.

meikaever m. = meikever.

meimaondj m. = meimaand. *Inne meimaondj is ederen aovendj mès ane kepel.*

meisjuuet m. = groeischeut. *Doe kriegs nog eine meisjuuet.*

meine meintj, meindje, gemeindj = menen, denken, bedoelen. *Det kóns se neet meine:* dat meen je toch zeker niet. *Det zooj ich meine:* dat meen ik wel degelijk. *Es se meins des se t'r bès, bès se t'r gewaes:* men moet niet te vroeg juichen. *Es se meins des se vèls, mós se dich lègke:* als er risico's verbonden zijn aan wat je gaat doen, moet je voorzorgsmaatregelen treffen. *Hae meintj 't:* hij meent wat hij zegt. *Meins se det? M'n zooy 't haost meine:* men zou het bijna geloven. *Mèt meine besjeet d'r zich ins eine:* bedrogen uitkomen. *Mèt meine kómme de meiste luueges inne wieërelj:* je moet alleen die dingen vertellen die waar zijn. *Zich get meine:* het hoog in zijn bol hebben. *Zoots se meine?:* zou je denken?

meines o. = menens. *En noe is 't mich meines!*
Oppe lèste rippetiesies vuuer 't concours weurtj 't
meines.
meinig v. = mening. *Eder zien eige meinig!*
meis m. = maïs.
meis(t) = vaak, in het algemeen. *Ich gaon meis te*
voot nao de kirk.
meistal = meestal.
meiste o. = meeste. *Väöl, mieë, de/'t meeste:* veel,
 meer, de/het meeste.
meister m. meisters, meesterke ook **sjoedal-**
meister, óngerwiezer = meester, onder-
 wijzer. *Emes de meister make:* iemand tergen.
meisterknech(t) m. = meesterknecht.
meisterlap m. = dwingeland.
meizoentjes = madeliefjes.
meije meijt, mejdje, gemejdj = 1. maaien;
 2. tegen de schenen trappen bij het voetballen.
Ónger 't voetballe deej d'r niks den meije.
mejmesjien o. = maaimachine.
meke meektj, meekdje, gemeektj = huilend
 zeuren.
mekert m. ook **meek** v. = iemand die altijd
 zeurend en zonder reden huilt.
mekkelik mekkeliker, mekkelikste ook
maekelik = gemakkelijk.
mekreel m. mekrele, mekreelke = makreel.
mekrón v. mekróns, mekrunke = makron,
 koekje met kokos.
mekronie m. = macaroni.
mel m. = roem (kaartterm). *Hae haet twintjig*
mel.
mèlk v. = melk. *Emes de mèlk zor make:* iemand
 zolang pesten totdat hij kwaad wordt.
mèlkbaard m. = melkbaard. *Neet zoea vrek, doe*
höbs nog eine mèlkbaard: jij bent nog niet
 volwassen.
mèlkboer m. = melkboer. *Det is d'r eine vanne*
mèlkboer.
mèlke mèlktj, mèlkdje, gemèlktj = 1. melken;
Doeve mèlke: duiven houden. *Doe kóns slecht*
eine bók mèlke: je kunt niet iets doen wat
 onmogelijk is. 2. langdurig praten over een
 onderwerp. *Dae bleef aan 't mèlke uuever zien*
doeve.
mèlkestied m. = tijd om te melken.
mèlkfabriek v. ook **fuus** = fabriek waar de
 melk verwerkt wordt.
mèlkker v. = melkwagen, melkkar.

mèlkmesjien o. = melkmachine.
mèlkmoel v. = melkmuil. *Trèk dich niks aan van*
waat d'r zaet, det is nog ein echte mèlkmoel!
mèlkstool m. = melkstoel, driepoot.
mèlktandj m. = melktand.
mèlktuit v. = melkbus.
mèlkwèk m. = melkbrood.
melle meltj, meldje, gemeldj = melden. *Dae nog*
get nuuedig haet, mót zich melle.
mem v. memme, memke = vrouwenborst. *Ane*
echelste mem hange: het minst bedeed worden.
Aoj mem: ouwehoer. *'t Kindje de mem gaeve:* het
 kindje borstvoeding geven. *Memkes:* meisjes-
 borsten.
memme memtj, memdje, gememdj = zeuren,
 zeveren. *Lik neet zoea te memme.*
memmekas(t) m. = grote boezem.
memmespek o. = 1. buikspek van varken;
 2. snoepgoed.
memmestieper m. = beha, gekscherend
 gezegd.
men = kinderen. *Die men van dich zeen groeat*
gewoeare!
menaasj v. = huishouding.
meneer v. menere, meneerke = middel, manier.
Det is zien meneer van doon. Gein menere hóbbe.
menezje v. = aandrijving van de dorsmachine
 door paarden of ossen die in de rondte liepen.
Dao zeen ze mètte menezje aan 't dese.
Meng, Mang, Mengske < Clement.
menieër m. menieëre, menieërke = meneer.
Hae veuldje zich einen hieële menieër toen d'r
benumdj waas es köster.
menkes = aanstellerij. *Det zeen gemaakdje*
menkes: dat zijn verzinsels om de ware
 toedracht te verbergen. *Doe mós mich gein*
menkes make!: je moet 't me niet lastig maken.
mennig = menig. *Mennig kindj haet gesjeie*
aojers.
mennigein = menigeen. *Mennigein zoj dao blie*
mèt zeen.
menta m. = pepermunt. *Pak dich eine menta es se*
misselik weurs inne kirk.
menuut v. minute, menuutje = minuut. *Bènne*
ein menuut bèn ich dao!
mer = maar, slechts. *Det doortj mer efkes. Mer,*
mer, waat ei gedoons!
merel v. merelle, merelke = morel. *Merelle zeen*
good óm flaaaj van te bakke.

meriel o. = gedoe, drukte. *Maak neet zoea'n meriel!*

merielmaeker m. = druktemaker.

merkof m. = Vlaamse gaai.

mert v. merte, mertje = markt. *Op zaoterdig gaon vööl minse nao de mert in Remunj.*

mertele merteltj, merteldje, gemerteldj =

1. martelen; 2. ploeteren; *Waat bès se toch aan 't mertele, laot mich ins perbere. Waat ei gemertell!*
3. tobben. *Dao mós se dich neet zoea de kop uuever mertele!*

mertelerie v. = getob, geploeter.

mertelieër m. ook **martelieër** = 1. martelaar; 2. ploeteraar.

merkraam m. = marktkraam.

merluuj = marktkooplieden.

mertwief o. = ordinaire vrouw.

mervel m. mervels, mervelke ook **marvel** = lemen knikker.

mervele merveltj, merveldje, gemerveldj = knikkeren.

mervelkesbujel m. = knikkerzak.

mès v. mèsse, mèske = H. Mis. *Es de preester gewiedj waas, deej d'r zien ieëste mès in 't eige dörp. Ein mès bestèlle vuuer de jaordeens(t). Ein mès mèt drie hieëre. Hae kreeg nog ei mèske nao: hij kreeg alsnog een uitbrander.*

mèsbook o. = misboek, missaal.

mèsdener m. mèsdeners, mèsdenerke ook **koearjóng** = misdienaar. *De mèsdeners zoeate ane mèsvien.*

mesjieu m. = heer, ironisch bedoeld.

mesjien¹ [mesjie~n] o. mesjiender/mesjiene, mesjienke = machine. *Det is ei mesjien!:* dat is een grote, forse vrouw.

mesjien(s)² [mesjie\ n(s)] ook **misjien(s)** = misschien. *Jao mesjien! Nog neet mesjiens!:* zeer zeker niet. *Wie alles klaor waas, kwaam mesjien ouch kieke:* achteraf opmerkingen maken.

mesjienerie v. = machinerie.

mèsnaat¹ ook **driefnaat**, **zeiknaat**, = drijfnaat, druipnaat, kletsnaat.

mès(t)naat² o. = gier, mestnat.

mèst o. = mest. *Es stróntj mèst weurtj, luuetj 't zich vare:* als iets minder erg wordt, is het gemakkelijker om ermee om te gaan. *Mèst breie:* mest verspreiden. *Mèst vare:* de mest naar het land brengen en verspreiden.

mèste mèstj, mèsdje, gemèstj = bemesten.

mèsthaak m. = mesthaak.

mèsthoup m. = mesthoop. *Vreuger loeag de mèsthoup dónbie 't hoes.*

mèstker v. = mestkar.

mèstkoel v. = mestkuil.

Mestreech = Maastricht.

mèswien m. = miswijn.

mèt = mee. *Gank mer mèt. Get mèt ein hóbbe:* een relatie hebben. *Mèt ein:* met elkaar. *Mèt en mèt get doon:* beetje bij beetje iets doen. *Mèt van 't bèste/dikste:* behorend tot het beste, dikste enz.

mètblaoze = meebazen. *Es se dien pertie neet kóns, moogs se op 't concours neet mètblaoze.*

mètdeile = 1. meedelen, informeren; 2. een deel geven aan. *'t Waas waal ei weeskindj, mer 't haet toch mètgedeildj.*

mètdoon = meedoen. *Neet zeivere, mer mètdoon!*

metein ook **medein** = meteen.

meterie v. = etter. *Toen de zwaer riep waas, leep de meterie t'roet.*

mètgaeve = 1. meegeven; *Ich gaef dich get mèt vuuer óngerwaeges.* 2. veerkrachtig zijn. *Get waat stief is, geuftj neet mèt.*

mètgaon = meegaan. *Blindj mètgaon:* onvoorwaardelijk steunen; ook kaartterm. *Mètgaondj zeen:* meegaand zijn.

mètkalle = meepraten. *Dao kóns doe neet uuever mètkalle. Doe mós neet mèt ederein mètkalle!:* je moet een eigen mening hebben.

mètkómme = 1. meekomen; *Hae mós vanne veldjwachter mètkómme.* 2. meekomen, gelijke vorderingen maken. *Neet good kónne mètkómme op sjoel.*

mètkriege = 1. meekrijgen; *Zie kós 'm neet mètkriege.* 2. begrijpen. *Det haaj d'r neet mètgekrege.*

mètlaeve = meeleven.

mètliej(e) o. = medelijden. *Mètliej(e) met emes hóbbe.*

mètloestere = meeluisteren.

mètloupe = meelopen. *Det is einen echte mètlouper.*

metras m. metrasse, metreske = matras.

mètrieje = meerijden.

metroeas m. metroeaze, metruueske = matroos.

metroeazepekske o. = matrozenpakje; vroeger droegen jongens vaak een matrozenpakje als communiciekleding.

mètrouke = meeroken. *Rouk gezellig ei segaerke mèt mich mèt!*

mets o. metse/metser, metske = mes. *Emes 't mets oppe kael zètte. 't Mets in 't verke laote staek. 't Mets snietj van twee kantje. Ònger 't mets mótte.*

metselieër m. = metselaar.

metselspies v. = metselspecie.

mètte = **mèt de** = met de.

mèttèlle = meetellen. *Det tèltj neet mèt.*

mèttertied = mettertijd. *Mèttertied kumtj det waal.*

mèttèrèkke = meetrekken. *Mèttèrèkke inne optocht.*

mètvalle = meevallen. *De pries vèltj erg mèt.*

mètzitte = meezitten. *'t Waer haet daen daag erg mètgezaete.*

meug¹ meuger, meugst = moe. *Ich bèn 'm meug wie koaj pap. Kótsmeug.*

meug² m. = lust. *Eder ziene meug.*

meuge m. = luierik, luilak. *Det is eine meuge.*

meugigheid v. = moeheid. *Nao 't spaje kós d'r neet mieë op zien bein staon van meugigheid.*

meuje zich meutj, meudje, gemeudj = zich bemoeien. *Woea meuts se dich mèt?*

meujlik meujliker, meujlikst ook **lestig** = moeilijk.

meure meurtj, meurdje, gemeurdj = 1. helder water door beweging troebel maken; *Es se meurs, kóns se de vèsse neet mieë zeen. Hae is altied inne stróntj aan het meure:* hij brengt steeds vervelende gebeurtenissen naar voren. 2. een wind laten. *Waem haet hie gemeurdj?*

meute v. ook **mote** = moeite. *Doot dich gein mote, ich bèn zoea weg! Òrges meute vuuer doon.*

Mezeik = Maaseik.

mezerie v. ook **mizerie**, **ozel** = ellende, miserie. *Det waas mich dao ein mezerie.*

meziek m. meziëkske = muziek. *Thoeaer is bekèndj óm ziene meziek.*

meziëksjoel v. = muziekschool. *Kreato is de meziëksjoel vuuer Thoeaer en ómstreke.*

mich = mij, me.

midde m. = het midden. *Ich zoeat inne mitte.*

middedoor = doormidden. *De plank inne middedoor zaegge.*

middelmaot v. = middelmaat, middelmatigheid.

middesien o. middesiene, middesienke ook **millesien** = medicijn.

middesjeep o. = middenschip van kerk.

middestandj m. = middenstand, winkeliers.

Thoeaer haet lange tied eine groeate middestandj gehad.

middestenjer m. middestenjers, middestenjerke = middenstander.

middewaeg m. = middenweg.

middig m. = 1. middag; *Inne middig:* tussen 12.00 en 13.00 uur. *'t Is middig:* het is twaalf uur. *Óm middig:* rond het middaguur. *Óm twelf oor loetj 't middig.* 2. warme maaltijd. *Allewieles aete ze de middig saoves.*

middigaete o. = middagmaal.

middigoor o. = middaguur.

middigsjich(t) m. = middagdienst. *Óm twelf oor vertrokke de mienwarkers mèt de bösse vuuer de middigsjich(t).*

Mie < Maria.

mieë(r) = meer, in grotere hoeveelheid. *Mieër es ins veel d'r eine inne bieëk. Vööl, mieë(r), meist:* veel, meer, meest.

Mieëlik = Melick.

mieërdere¹ m. mieërdere = meerdere(n), superieur(en).

mieërdere² mieërdertj, mieërderdje, gemieërderdj = meerderen.

mieërderheid v. = meerderheid.

meërderjaorig = meerderjarig.

mieërendeil o. = merendeel.

mieëres m. = 1. rest, overschot; *De mieëres kriegs doe:* de rest is voor jou. 2. het overige. *En vuuer de mieëres gein noets.*

Mieërs = Meers, straatnaam in Thorn.

mieërstummig = meerstemmig.

mieërt m. = maart. *Mieërtse buje.*

Mieërem = Merum.

mieërvaod o. = meervoud. *Inkelvaod en mieërvaod.*

mieëw v. mieëwe, mieëwke = meeuw. *De mieëwe vlege achter de ploog aan.*

mieje mietj, miedje, gemiedj = mijden.

Miel, Mil, Milke < Emile, Emiel.

mien¹ [mie-n], miene [mie-ne] = mijn. **Mien** bij een vrouwelijk en onzijdig zelfstandig naamwoord. *Mien vrouw. Mien kindj. Miene* bij een mannelijk zelfstandig naamwoord. *Miene man. Det is t'r mien/miene:* dat is mijn echtgenote/echtegenoot. *Mienen hóndj en mien kat. Vuuer mien paart dui se det.*

mien² [mie~n] o. = het mijne. *De moor steit op 't mien.*

mien³ [mie~n] v. miene [mie~ne], mienke [mie~nke] = 1. kolenmijn, eiermijn; *De miene höbbe vuuer Thoeaar vääöl beteikendj. In eder dorp waas waal emes woea m'n de eier haer kós bringe vuuer de eiermien.* 2. (land)mijn.

Mien [Mie~n], Mina, Mientje < Wilhelmina.

mienbös m. ook **koelbös** = bus die de mijnwerkers naar de mijn vervoerde.

Mienes, Mieneske < Dominicus.

mienwirker m. mienwarkers = mijnwerker.

miet v. [mie~t] miete = 1. korenrijt, ook **berm**; *'t Waas ei sjoean gezich(t), die miete op 't veldj inne zomer.* 2. rijt, insect.

Miet [Mie~t] < Maria.

mikkeman m. = soort pop, gebakken van brooddeeg bijv. met Sinterklaas.

mildj = mild. *Mildj waer.*

millesien o. millesiene, millesienke ook

middeisen = medicijn.

miltj v. = milt.

min, minder, minst = 1. min; *Pas ei bietje vuuer 'm op, dae is neet min!* 2. weinig. *Ich höb te min trökgekegre inne winkel.*

Ming < Wilhelmina.

minge mingtj, mingdje, gemingdj = mengen.

Van alles en nog get doorein minge.

mingele mingeltj, mingeldje, gemingeldj = deeg kneden. *Moder mingeldje vreuger deig vuuer ei wèkske of ein flaa.*

mingse o. mingsels, mingselke = mengsel.

mins m./v./o. minse, minke = 1. mens, persoon;

Dao waas geine mins te zeen. Mer eine halve mins zeen: ziek zijn. Mer, mins toch! Zich einen hieële mins veule. Zich gedrage wie eine groete mins:

zich gedragen als een volwassene. 2. man;

Det is eine mins, gein vrouw. 3. echtgenoot.

Det is miene mins: dat is mijn echtgenoot.

minsekennis m. = mensenkennis.

minsekinjer = uitroep. *Minsekinjer, det meins se neet!*

minselaeve o. = mensenleven.

minselik = menselijk.

minsesjoew = mensenschuw.

mirps v. = frêle meisje.

misbroek o. = misbruik.

miserie v. ook **ambras** = misère, trammelant.

misgaon = misgaan.

mishanjeling v. = mishandeling.

misjenaris m. = missionaris. *'t Waas hieël get es eine misjenaris op vekansie kwaam oette missie.*

misjien(s) ook **mesjien(s)** = misschien.

miskoup m. = miskoop.

miskraom m. ook **misval** = miskraam.

mislökke = mislukken.

mismaaktj = mismaakt.

mismeujig = mismoedig.

mismood m. = neerslachtigheid, mismoed.

Mich is de mismood aan 't lief.

misnete = ervoor opdraaien, ervoor boeten.

Hae haet 't mótte misnete: hij heeft het moeten ontgelden. *Waat de kop vergitj, mótte de bein misnete.*

misse mistj, misdje gemis(tj) = 1. missen;

2. misschieten. *Verdorie, ze höbbe 't lèste bölke gemis(tj).*

misselike misselik(tj), misselikdje, gemisselik(tj) = vervelend doen.

misseling m. misselinge = een vervelend, treiterig iemand. *Waat eine misseling!*

missjete = misschieten.

misstaon = misstaan. *Det heudje misstuit dich neet. Vrintjelijkheid misstuit nemes.*

mistroewe = wantrouwen.

mistrueestig = mistroostig. *Mistrueestig waer.*

misval m. ook **miskraom** = miskraam. *Die vrouw haet eine misval gehadj.*

mizerie v. ook **ieëlenj**, **mezerie**, **ozel** = ellende. *Ocherm, det vruike haet häör hieël laeve inne mizerie gezaete.*

móddle móddeltj, móddeldje, gemóddeldj = rommelen, aanmodderen. *Hae móddeltj mer get aan.*

móddelig = drukkend, benauwend, zwoel. *'t Is móddelig waer, 't geit ónwaere.*

moder v. moders, meuderke = moeder.

Modergaods v. = moeder van God. *Det is ein echte modergaods:* dat is een zeer geduldige, overbezorgde, behulpzame vrouw. *Zie zuut oet wie ein modergaods:* zij staart een beetje wezenloos voor zich uit.

moderklok v. = moederklok om te iken in duivenlokaal. *Vuuer eder vlucht ginge de doevemèlkers mèt häör klok nao de moderklok.*

modermèlk v. = moedermelk.

moderplantj v. = moederplant. *Ein moderplantj óm van te stekke.*

modersdeil o. = moedersdeel. 't *Modersdeil vanne naolaotesjap kriege*.

moderskantj m. = moederskant.

moderskindje o. = kind dat erg afhankelijk is van zijn moeder.

moderstaal v. = moedertaal.

modervlek v. = moedervlek

moeade v. = mode. *Die bóks is oette moeade*.

moeadepupke v. = vrouw die erg modebewust gekleed gaat.

Moeafert = Montfort.

Moeak = Mook. *Ich wól des se oppe Moeakerhei zoeats*: iemand verwensen.

moear [moear] m. moeare, muuerke = waterketel. *Zet de moear ins oppe staof*.

moear [moear-r] v. moeare, muuerke = peen, wortel. *De muuerkes sjrabbe*: de worteltjes schoonmaken.

moeard m. moearde = moord.

moeardenieër m. = moordenaar.

moearemoos o. = wortelstammpot.

moel v. moele, muulke = muil, mond. *De moel neet oeape doen. Det bietje pudding is de moel getèrgdj*: dat is zo'n kleinigheid, dat is de moeite niet waard. *Doe mós hie gein moele kómme make*: je moet geen ruzie komen zoeken. *Ein groeate moel hóbbe*: een grote mond opzetten. *Ein moel wie ein sjöp hóbbe*: een brutale mond hebben. *Emes op zien moel houwe*: iemand op zijn gezicht slaan. *Haod dien moel*: hou je mond. *Moele trèkke*: gezichten trekken. *Väöl moele hóbbe*: veel praatjes hebben.

moele moeltj, moeldje, gemoeldj = praten, babbelen. *Dae moeltj dich gater inne zök*: hij blijft maar praten. *Noe hóbbe ze weer hieël get te moele*.

moelejan m. ook **moelemaeker** m. = opscheper.

moelkórf m. = muilkorf.

moelwerk o. = mond, druk gepraat, praatjes.

Dae haet ei groeat moelwerk: die heeft een grote mond. *Toen ze 'm half óm haje, kreges ze mich toch ei moelwerk*: toen ze halfdronken waren, kregen ze toch veel praatjes.

moes v. muus, muuske = muis. *Erm moes, die mer einen oetgank kèntj*: als je creatief bent, zorg je voor meer mogelijkheden.

moesgries = muisgrijs.

moesstil ook **muuskesstil** = muisstil.

moet m. = mist. *Boete hingtj eine dikke moet*.

moew m. moewe, muke = mouw. *Dao is waal eine moew aan te passe. De moewe zeen te kort. Get oette moew sjódde*.

moeze moestj, moesdje, gemoesdj = napluizen, snuffelen.

moezegaat o. = muizengat.

moezehölke o. = muizenholletje.

moezekuuetel m. = muizenkeutel. *Moezekuuetelkes*: muisjes, broodbeleg.

moezenès(t) o. = muizenest.

moezetandj m. = speciaal metselwerk in de gevel.

móf m. móffe, mufke = 1. mof, handwarmer; *Vreuger droge de vrouwe dèks eine móf inne wintjer*. 2. Duitser (scheldwoord); 3. mof, verbinding tussen draden of pijpen.

móffelkook m. = dikkoek, koek gemaakt van wit brooddeeg, met sukade, krenten en rozijnen en met dikke klonten suiker er bovenop.

moge ich moog/maag, doe moogs/maags, hae moog/maag, zie moge, moogdje/móchte, gemoogdj/gemoge/gemóchtj = mogen. *Emes neet moge. Ich maag det neet van mie moder*.

mök v. mögke, mökske = mug. *Es de mögke saoves danse, weurtj 't sangerendaags sjoean waer*.

mögkebeet v. = muggenbeet.

mögkeböltj m. = muggenbult.

mögkepis m. = motregen.

mögkesjeet m. = muggenscheet. *Vuuer edere mögkesjeet kumtj d'r mich lestig valle*.

mögkesteek m. = muggensteek.

mol m. möl, mölke = mol. *D'r zitte väöl möl inne wei*.

mölder m. mölders, mölderke = 1. molenaar; Oud versje:

Mölder, maal mich mie mael.

Mie moder mót mich ei mikske mingele mèt mitjes, metjes mèlk.

2. meikever. *De kinjer haje eine mölder gevange*.

molsgaat o. = mollengat.

molmoes v. = woelmuus.

molshoup m. = molshoop.

mómmegezich(t) o. = carnavalsmasker.

mómpele mómpeltj, mómpeldje, gemómpeldj = mompelen.

móndj m. munj, mundje = mond. *Doe höbs toch eine móndj óm te vraoge! Eine groeate móndj höbbe. Haod diene móndj. Mètte móndj vol tenj staon. Neet op zie mundje gevalle zeen. Vaeg dich de móndj mer aaf, doe kriegs niks mieë!*

móndjstök o. = mondstuk.

monika m. = mond- of trekharmonica. *Op ziene monika spuuele.*

mónke mónktj, mónkdje, gemónktj ook

brónke, broeke = mokken, pruilen. *Mónk neet zoea.*

mónker m. ook **mónkes** = iemand die nors en onvriendelijk kijkt. *Waat is det eine mónkes.*

mónjeling = mondeling.

mónjig ook **munjig** = mondig.

mónt(j)er = monter, opgewekt. *Det is ei mónt(j)er kindj. Waat kiekjt det wècht mónt(j)er oet zien uigskes.*

mood m. = moed. *Emes mood inspraeke. Vol goje mood zeen.*

moodwil m. = moedwil, baldadigheid. *Get oet moodwil verinnere:* iets moedwillig vernielen.

moodwillig = moedwillig.

moor¹ [moo-r] v. more, meurke = muur. *Ein steinse moor.*

moor² [moo-r] v. more, meurke = 1. moer; *'t Raad leep mich oette fiets: de moor waas mich losgerammeldj.* 2. vrouwelijk konijn. *De remmel bie de moor zètte.*

moormins allein = moederziel alleen.

moorvas(t) = muurvast. *Det zoeat moor- en moorvast.*

moorzeel allein = moederziel alleen.

moorzieëlig = moederziel. *Die vrouw zitj de gansen daag moorzieëlig allein.*

moos o. = 1. kool, alle koolsoorten behalve bloemkool; *Greun moos:* boerenkool. *Hoeal mich ins ein hödje moos.* 2. moes. *Appelmoos.*

mooskop m. = 1. dik hoofd; 2. stijfkop.

moosmets o. = rondgebogen mes voor het snijden of fijnhakken van kool.

móp móppe, mupke = 1. mop; *Móppe tappe. Vertèl nog ins ei mupke.* 2. hoopje.

mörf = murw, lamgeslagen. *Ich bèn hieëlemaol mörf.*

mörg mörger, mörgst = mals, week, overrijp. *Det is eine mörge:* dat is een weke persoon. *Ein mörg paer smaaktj dèk nog lekker. Hae loestertj neet, al*

kals se dich mörg: hij luistert niet, ook al blijf je op hem inpraten.

mörge m. = 1. morgen; *Mörge is 't zóndig.*

2. landmaat, stuk grond dat in één morgen te bewerken was.

mörgemiddig m. = morgenmiddag.

mörgenach(t) v. = morgennacht.

mörgenaovendj m. = morgenavond.

mörgeroead o. = morgenrood.

mörgevreug = morgenvroeg.

morloeat = sapperloot.

mórmel o. mórmels, mörmelke = mormel.

morsdoead = morsdood.

mös v. mösse, möske = 1. mus; *Woea hège zeen, kóns se mösse vange.* Zie meintj det häör mös eine kanarie is: ieder meent zijn uil een valk te zijn, ieder houdt het zijne voor het beste. 2. vagina.

mote v. ook **meute** = moeite. *Det is neet de mote waerd. Doot gein mote. Zich örges gein mote vuuer doen.*

mótje o. = gedwongen huwelijk doordat de bruid zwanger is. *Det waas ei mókje.*

möts mötse, mötske = 1. muts; *Ein möts opdoon es 't kaod is.* 2. naïef persoon. *Det is ein möts!*

mótte ich mót, doe mós, hae mót, zie mótte, móste, gemótte = moeten. *Emes neet mótte. Hie is niks te mótte! Mótte is dwank en bäöke is kinjerzank:* gezegd tegen een kind dat met zeuren zijn wil probeert door te drijven. *Mózjes se nog get nuuedig höbbe, den huuer ich 't waal:* mocht je nog iets nodig hebben, dan hoor ik het wel. *Niks mót, alles kan. 'Waat mót ich?' 'Doeadgaon mós se!':* dooddoener.

mottig mottiger, mottigst = 1. drukkend heet; *Mottig waer.* 2. onverzorgd. *Blief mich weg oet die mottige koeaj! Hae zuut t'r mottig oet.*

motting v. = bewaarplaats voor fruit in de winter. *'t Eikuuerke haaj zich ein motting gemaaktj. Motting make:* een bewaarplaats maken met stro.

mouw m. = mul zand. *De veugel ploejere zich inne mouw:* de vogels wassen zich in stoffig zand.

mouze moustj, mousdje, gemousdj = lekker smullen.

mundjesmaat = mondjesmaat.

munjig ook **mónjig** = meerderjarig, mondig.

Vreuger kózjes se door handjlichting munjig verklaordj waere, zoeades se ein zaak kós beginne vuuer se 21 jaor woears.

Muntjhoes o. = monumentaal huis in Thorn waar tijdens de periode van 't Stift munten werden geslagen.

muntjstök o. = muntstuk.

mup v. mupke = troetelnaam voor klein kind.

Waat bès dich ei lekker mupke.

mupkeskroed o. = boerenwormkruid.

Mutert m. = greppel vanaf de Baarstraat tot de Meers.

muuele v. muueles, muuelke = molen. *De vröch-te nao de muuele bringe*: graan naar de molen brengen. *Eine slaag vanne muuele hōbbe*: niet goed wijs zijn.

muuelepaerd o. = 1. molenpaard; 2. grote, stevige vrouw. *Ei muuelepaerd van ei vroumes.*

muueleraad o. = molenrad.

muuelestein m. = molensteen. *Dae kan niks laote ligke es heit iezer en muuelestein.*

muuer m. muuere, muuerke = moor. *Hae is zoea zwart wie eine muuer*: hij heeft zich erg vuil gemaakt.

muulke o. = 1. zoentje, kusje; *Ei muulke kriege of gaeve*. 2. mondje, gezichtje. *Det kindj haet ei lekker muulke.*

muuskes muisjes, broodbeleg. *Es ei kindje geboeare is, kriegs se besjuut mèt muuskes.*

muuskesstil ook **moesstil** = muisstil.

N

van naad toet en mèt nuuetelik

Naad < Bernardus, Leonardus.**naaks** naakser, naakst = naakt, bloot. *Alles geit, behalve eine naakse inne tes pisse*: je moet niet het onmogelijke vragen. *Eine naakse petroean*: een naakt of schaars gekleed iemand; iemand die geen cent op zak heeft. *Ich höb sjöppeboer naaks*: kaartterm.**naaksigheid** v. = naaktheid. *‘Mót det noe, al die naaksigheid oppe televisie!’ zag moder.***naam** m. name, naemke = naam. *Emes mèt naam en toenaam neume.***naamsdaag** m. ook **naamfieëst** = naamdag, de dag waarop men de patroonheilige viert, naar wie iemand vernoemd is. *Vreuger veerdje m’n ziene naamsdaag in plaats van ziene verjaordaag: den haats se naamfieëst.***Naamse** stein m. = Naamse steen, grijs-blauwe hardsteen uit Namen (B).**naas** v. naze, naeske = neus. *De naas inne windj staeke. De naas optrèkke vuuer get. D’n dèksel oppe naas kriege. Det hang ich dich neet ónger de naas. Doon of dien naas blootj. Ein noewsjieërige naas. Emes de naas oetsnoeve*: iemand flink de waarheid zeggen. *Emes get door de naas boeare. Emes get ónger de naas vrieve. Gein knip vuuer zien naas waerd zeen. Get langs de naas eweg zègke. Kaojnaas. Op zien naas kieke. Örges ein fien naas vuuer höbbe. Uueveral zien naas in-staeke. Vuuer get de naas ophoeale. Wiesnaas. Zoea wied kieke es dien naas lank is. ‘Woea geis se haer?’ ‘Mien naas nao!’*: dat gaat je niks aan!**naasgaat** o. = neusgat.**naaswermerke** o. = tabakspijp. *Zich ei naaswermerke opstaeke.***naat**¹ nater, naatst = nat. *De nate zak drage*: het vervelende werk moeten opknappen. *Emes mètkriege mèt eine nate vinger*: iemand gemakkelijk kunnen overhalen. *Kletsnaat. Mèsnaat. Neet vää! naat make*: niet veel presenteren. *Zeiknaat.***naat**² o. = vloeistof, sap. *Dae koffie is net ziepnaat. Det is eine pot naat.***nach(t)** v. nachte, nechske = nacht. *Nog twee nechskes slaope den is ‘t Sinterklaos. Zoea lieëlik wie de nach(t).***nach(t)kesje** o. = nachtkastje.**nach(t)mès** v. = nachtmis. *Mèt Keesmes nao de nach(t)mès gaon.***nach(t)pón** m. nach(t)pónne, nach(t)punke = nachtpon.**nach(t)raaf** m. = nachtbraker.**nach(t)sjich(t)** v. = nachtdienst. *Nach(t)sjich(t), daagsjich(t), middigsjich(t).***Nachtegaal** de = naam boerderij en pleintje bij de Trippaerdstraat.**nae** = nee. *‘Nae’ höbs se, ‘jao’ kóns se kriege. Miene ‘nae’ is net zoea good es diene ‘jao’*: het gelijk is aan beide kanten.**naef** m. naeve, naefke = neef. *Alle naeve en nichte woear ouch genuuedj.***Naer** = Neer.**naeve** ook **bezieje** = naast, langs. *Det is t’r naeve. Det liktj neet naeve de duuer*: dat is ver weg. *Naeve ‘t pötje pisse. ‘Woea is niks?’ ‘Bie ós naeve, want dao woearntj nemes.’*: dooddooener.**naevenaaf** = ernaast, erlangs. *De guuet lieëktj, ‘t water luiptj t’r naevenaaf.***naevenein** = naast elkaar. *Lèk mich det ins naevenein*: leg me dat eens uit. *Naevenein woearne.***nak** m. nek, nekske = nek. *‘t Aete neet door de nak kriege. ‘Doe bès eine sjoeane zeiverzak, doe houwts mich weer get oet dae nak’*: fragment uit een Thorns carnavalsliedje. *Einen dikke nak*: een arrogant iemand. *Emes mètte nak aankieke. In det hoes briks se de nak uuever de rotzooi. Zich get oppe nak hoeale.***nammeddig** m. = in de namiddag. *De nammeddig begintj om drie oor.***Nand** < Wijnand.**nao** = 1. na; *Nao Paose. Op Tjeu nao waas ederein dao. Zoea vuuer en te nao mót ich dao toch aan dinke*: af en toe. 2. naar. *Nao ónger en nao boeave gaon. Nao m’n zaet ...*

naobaeje = nabidden. *In de presessie weurtj allewel mieër gekaldj es naogebaedj!*

naober m. naober, naoberke = buurman, buurvrouw. *Mèt naoberkinjer en naoberrinjer is m'n neet gaw bedroeage*: zoek het niet te ver van huis.

naoberplich(t) v. = burenplicht, burenhulp.

naobersjap v. = nabuurschap, buren. *Es t'r emes doead waas, waerdje de naobersjap aangezag(d)*: als er iemand in de omgeving gestorven was, werd de buurt verwittigd.

naobestaondje m. naobestaondje = nabe-staande.

naobie = nabij, ongeveer. *Óm en naobie twieë-hóngerd*: ongeveer tweehonderd.

naod m. näöj, näödj = naad. *Det is op 't näödjje geloupe*: dat is op het kantje af. *Houw 'm op zien näöj*: geef hem een pak slaag. *'t Näödjje vanne kous wille weite*. *Ze uever die näöj kriege*: ze er flink van langs krijgen. *Zich oette naod wirke*: heel hard werken.

naodeil o. = nadeel. *Naodeil en vuuerdeil. Örges naodeil van höbbe*.

naoderhandj = naderhand. *Ieës vónj d'r 't good, mer naoderhandj kwaam hae d'r op trök*.

naodet = nadat.

naodoost(t) m. = nadorst.

naodrage = nadragen. *Emes de vot naodrage*: iemand overdreven van dienst zijn. *Emes get (blieve) naodrage*: iemand iets (blijven) verwijten.

naodrök m. = nadruk. *Doe mós dao neet zoea de naodrök op lègke*.

naodrökkelik = nadrukkelijk.

naodróppele = nadruppelen. *De kraan blijftj naodróppele*.

nao-ein = na elkaar. *Ze kwoeame nao-ein bènne*.

naog ook **nog** = nog. *'Höbs dich die aoj foto's naog?' 'Ich höb nog neet gezóch(t).'*

naogaeve = toegeven, gelijk geven. *Det mó't ich 'm naogaeve*. *'t Doordje get lang, mer ich mós 'm naogaeve, toen waas 't waal tegooj*.

naogaon = 1. nagaan; *Kóns se naogaon!* 2. controleren. *Zie is 'm aan 't naogaon*: zij controleert al zijn doen en laten.

naogeboearte v. = nageboorte.

naogelach(t) o. = nageslacht.

naogleuje = nagloeien. *De staof gleudje nog ein hieël poeas nao*.

naohaoje = 1. nahouden; *Raar gedachte t'r op naohaoje*. 2. blijvend verwijten. *Waat se mich toen gelaptj höbs, det haoj ich dich nao*.

naojaor o. = najaar. *Op 't naojaor en in 't vuuer-jaor*: in de herfst en in de lente.

naokalle = napraten.

näöke näöktj, näökdje, genäöktj = 1. prutsen, frutselen; *Waat zits se dao toch te näöke?*

2. raken. *Dae näök ich aeve*: gezegd bij het knikkeren.

naokieke = nakijken. *Hae haet 't naokieke*. *Hoeswerk naokieke*.

naokómmer m. naokómms, naokummerke = nakomer. *Na dik tieën jaor kwaam nog ei naokummerke*.

naolaote = 1. nalaten, erven; 2. verzuimen, achterwege laten; 3. teruglopen, aftakelen. *Zien gezóndjheid lieëtj nao*.

naolaotig ook **naolestig** = nalatig.

naolaotigheid ook **naolestigheid** = nalatigheid.

naoldj v. naoldje, näöldje = naald. *Ein naoldj vaeme*. *Zoea sjerp zeen wie ein naoldj*: geil zijn.

naoldjekoeaker m. = naaldenkoker.

naoldjekösse o. = speldenkussen.

näöle = overal negatieve opmerkingen over maken, zaniken, aanhouden. *Lik toch neet zoea te näöle!*

naolestig ook **naolaotig** = nalatig.

naolestigheid ook **naolaotigheid** = nalatigheid.

naoloupe = 1. nalopen; *Emes naoloupe wie ein hundje*. *Waat haet hae det maedje naogeloupe, mer 't wól hem neet!* 2. controleren. *Doe mós 'm waal naoloupe*.

naolouper = naloper.

naoluiperke o. = tikkertje. *De kinjer spuueldje naoluiperke*.

naomaote = naarmate.

naorope = naroeppen.

naorieje = 1. achterna rijden; *Es se de waeg neet wèts, riets se mich mer nao*. 2. iemand controleren op zijn gedrag. *Emes dae de kentjes t'r vanaaf luiptj, mós se naorieje*.

naoslaag m. = 1. naklap; *Dao kwaam nog einen helle naoslaag bie det ónwaer*. 2. naslag: muziek-term.

naosleip m. = nasleep, gevolg. *Det zaekske haet nog eine lange naosleip gekrege*.

naotèlle = natellen.

naovenantj = navenant. *Dao is alles naovenantj.*

Hae wirkjt hel, mer naovenantj verdeentj d'r neet.

naovertèlle = navertellen. *Ich bèn blie det ich 't kan naovertèlle.*

naozomer m. = nazomer. *Vuuerig jaor haje wae eine sjoean naozomer.*

Napoleonswaeg, ook **Steinwaeg**, **Napoleonsbaan**, **Riekswaeg** = Napoleonsweg.

De Napoleonsweg loopt vanaf de Belgische grens bij Ittervoort tot Venlo, aangelegd in de tijd van Napoleon. *De Napoleonswaeg is lang einen drökke en gevieërlieke waeg gewaes(t).*

Nard < Leonardus.

natigheid v. = nattigheid. *Wie d'r mich aan zaag kómme, veuldje hae al natigheid.*

navel m. navels, naevelke = navel. *'Kóns se zwumme?' 'Jao. Mètte navel door de zavel, met de piezel door de kiezel.'* dus niet.

Né, Neer, Neerke < Reinier.

Neel¹ [Nee\l] = Maasniel

Neel² [Nee~l], Neelke < Cornelia. *Neel en Nel woare ei begrip op de Thoearder bóntje aovendje.*

'Wae Neel en Nel, trèkke noe weer duchtig ane bel.

Wae Neel en Nel, hóbbe altied weer de lèste rel.

Wae Neel en Nel, zeen twieë zwetsers ieëste klas.

Al waat waar is of geloeage, kumtj in oze kraom van pas.'

neer v. nere, neerke = nier. *Get ane nere hóbbe.*

neerstein m. = niersteen, nierstenen. *Es se las(t) van neerstein höbs, mós se vööl drinke.*

neespoer m./o. = niespoeder.

neeste neestj, neesdje, geneestj = niezen. *De perike inne gróndj huure neeste: erg gierig zijn. Es emes neestj, zaes se 'God zaengeltj dich.'*

neet¹ = niet. *Det doon ich dich neet nao. Det is neet vööl: dat is niet veel soeps. Det is toch zoea, neet? Det weit ich zoeanet nog neet. 'Kan ich neet' liktj op 't kirkhofen 'wil ich neet' liktj t'r naeve! Neet noe. Neet ónaeve: niet onaardig. Nog neet mesjen!:* absoluut niet, beslist niet. *Waat neet is, kan nog kómme.*

neet² v. nete, neetje = neet, eitje van de luis. *Zoea erm zeen wie de nete.*

nege = negen.

negenuiger m. = 1. steenpuist; 2. bloedzuiger.

nej nejjer, nejst = 1. precies, nauwkeurig;

Det kumtj zich neet zoea nej. 2. gierig, zuinig;

Det is eine nejje. 3. bijna. *'t Ging t'r nej naeve: het scheelde niet veel. 't Is nej zès oor.*

nejdoeas v. = naaidoos.

nejje nejttj, nejdje, genejddj = 1. naaien; 2. bedriegen; *Ich veul mich genejddj.* 3. neuken.

nejmesjien o. = naaimachine.

nejnaoldj v. = naainaald.

nejster v. = naaister. *Vreuger kwaam geregeldj ein nejster aan hoel!*

Nel, Nelke < Petronella.

Nelis < Cornelis.

nemes m. = niemand. *Det is eine nemes: dat is een nietsnut, daar heb je niets aan.*

Nes, Neske < Agnes.

neskoffie m. = nescafé. *Wils se ein tas neskoffie of lever gewuene?*

nès(t) o. nète(r), nès(t)je = nest.

nès(t)haor v. = nesthaar.

nèstele nèsteltj, nèsteldje genèsteldj = nestelen.

net netter, netst = 1. mooi, knap; *Det is ei net maedje. Det zoj dich net staon, des se dich dao nog ins lieëts kieke.* 2. net, juist. *Hae waas net op tied.*

nèt o. nète, nètje = net. *Ein haornètje, ei vèsnètje.*

Nèt, Nètje, Net, Nettie < Antonia.

netegaat o. ook **netekop** m. = iemand die niet veel kan verdragen.

netel v. netele, netelke = brandnetel. *Loeas hoonder lègke ouch waal ins inne netele: iemand te slim af zijn. Mèt zien vot inne netele valle: het niet goed treffen.*

neuchter = nuchter. *Oppe neuchtere maag. Zoea neuchter wie ei pasgeboere kaof.*

neume neumtj/numtj, neumdje/numdje, geneumdj/genumdj = noemen, heten. *Het numtj zich allewel mèt ziene maedjesnaam.*

nich(t) v. nichte, nich(t)je = nicht. *De maedjes van miene broor zeen mien nichtjes.*

Nie, Nieke < Antonius.

nied m. = nijd. *Det is haat en nied óngerein.*

nieëgel m. nieëgel(s), nieëgelke = 1. vingernagel; *Alles gaeve waas se in nieëgel en tieën höbs: zich voor 100 procent inzetten. Geine nieëgel hóbbe óm aan zie gaat te kratse: niets bezitten. Waat höbs se dien nieëgel sjoean gelaktj! 2. nagel, spijker. Det is eine nieëgel aan zien doeadskis(t). Hae sluit de nieëgel op ziene kop.*

nieëgele nieëgeltj, nieëgeldje, genieëgeldj =

1. vastspijkeren; *Ein plank vastnieëgele*. 2. café-spel: spijkers in blok hout slaan.

nieëgelvas(t) = spijkervast. *Aerd- en nieëgelvast*.

nieër = neer.

nieërdreije zich = een rijke partner huwen. *Dae haet zich dao good nieërdreijdj*.

Niek, Nic < Nicolaas.

niepe nieptj, neep, genepe = 1. nijpen, knijpen;

- Ich (k)neep 't 'm*: ik was bang. 2. knellen. *Die sjoon niepe mich*.

niepetig = geniepig. *Wacht dich daovuuer, det is ei niepetig menke!*

nieptang v. = nijptang.

niks = niets. *Dao hób ich niks mèt oet te staon*:

- daar heb ik niks mee te maken. *Det is neet niks*.
Waem niks van zich maaktj, is ouch niks: wie zich niet profileert, valt ook niet op. *Werk hóbbe is niks, mer werk haoje*. *Woea is niks? Woea niks is, kan get kómme!*

niksnöt m. ook **niksnötter** = nietsnut.

nimmieë(r) = niet meer.

nistel m. nistele, nistelke = schoenveter. *Sjoon mèt nistele*.

nitsj ook **kortgevaesdj** = kort aangebonden, gauw kwaad.

No < Arnoldus.

noe = nu. *Alla, kóm noe, wae gaon!*

noead m. = nood. *Hoeage noead hóbbe*. *Nog get achter de handj haoje vuuer es de noead ane man kumtj*.

noeadheilige m. = heilige die in noodgevallen wordt aangeroepen. *'Sint Antoeanius bèste vrindj, maak det ich miene sluutel vinj!'*

noeadslachting v. = noodslachting. Tot de zestiger jaren kwam de dorpsomroeper met de bel rond en riep: *'Dao weurtj bekèndj gemaaktj ... ein noeadslachting bie ...'* Spottend werd dit in de volksmond verdraaid tot: *'Dao weurtj ei kindj gemaaktj!'*

noeadstal m. ook **hoofstal** = smidsstal om paard te beslaan.

noeadwuuning v. = noodwoning. *Ane Mieërs, op 't Inj en ane Ittervoearterwaeg zeen nao d'n oearlog noeadwuuninge geboewdj*. *Ane Ittervoearterwaeg staon ze noe nog*.

noeaj = node, niet graag, met tegenzin. *Det doon ich noeaj*.

noearde o. = noorden.

noeat v. noeate, nuuetje = muzieknoot. *Hae kan nog gein noeat laeze*.

noeatebalk m. = notenbalk.

noeat(s) = nooit. *Det zeen ich noeats gebuure*.

Noek < Antonius.

noets o. = nieuws. *Det is good noets*.

noew noewer, noewst = nieuw. *Eine noewen hood*. *Fónkelnoew*. *Hagelnoew*. *In 't noew zeen*. *Mèt Paose ginge ze in noew kleier nao de kirk*. *Splintjernoew*.

noewerwèts = nieuwerwets, modern. *Aojerwèts en noewerwèts*.

Noewjaor o. = Nieuwjaar.

Versje:

- Zalig Noewjaor,*
zeen de waofele klaor,
zeen ze good gelóktj,
den gaef mich mer ei stók.

noewsjieërig = nieuwsgierig. *Noewsjieërige naze met lang sterte!*: doodoener bij nieuwsgierigheid.

nog ook **naog** = nog

Nol, Nöl, Nölke < Arnoldus.

nómmer m. nómms, nummerke = nummer.

- Emes op nómmer hóbbe*: iemand niet ver-
trouwen. *Hae waas vuuer ziene nómmer in*
deens(t) gegange: hij werd ingeloot voor
militaire dienst.

nondedomme = krachtterm.

nondedju¹ = krachtterm.

nondedju² m. = deugniet. *Det is mich pot-
verdorie eine nondedju*.

nondedjuke o. = strikdasje, vlinderdasje.

nondemiljaar = krachtterm.

nondepie = krachtterm.

nondetonnèrre, soms verbasterd tot

nondetonnaer = krachtterm.

nondesjeng = krachtterm.

nónk m. = (oud)oom. *Nónk Harie is miene
paetoename*.

noot v. neut, neutje = noot. *Dao vónj ich gein neut
aan*: ik vond er niets aan. *Ein douf noot*: iemand
die slecht hoort. *Es se neut wils aete, mós se 't
krake neet vergaete*: als je in het leven wat wilt
bereiken, moet je inzet tonen. *Es t'r vööl neut
zeen, kriege wae eine strenge wintjer*. *Hae haet
dao de neut geslage*: hij is goed getrouwd; hij
heeft daar veel geld verdiend. *Ich bèn weg, de
neut!*: tot ziens. *Mèt mien knuuek goeats dich*

nog de neut vanne buim: oude mensen vinden dat jonge mensen niet moeten klagen. *Waem neut wiltj rape, mót vreug opstaon*: je moet er op tijd bij zijn.

nootbesjaot m. ook **besjaot**, **mesjaot** = nootmuskaat.

nörges = nergens. *Dao is nörges noeats niks*: er is overal wel iets. *Zich nörges get van aantrèkke*.

nöt nötter, nötste = 1. vuil, vies. *'t Duit nöt boete*.

't Is nöt waer boete. Waat höbs se dich weer nöt gemaaktj. 2. ordinair, gemeen; *Det is ein nötte streek. Van dae nötte kal bèn ich neet gedeendj*.

3. tuk op. *Katte zeen nöt op muus*.

noteboun m. = notenboom. *Önger eine note-boun is 't good unjere*: onder een notenboom is het goed rusten (omdat men er geen last van muggen en vliegen heeft).

nötter(t) m. nötter(t)s = deugniet

nötterik m. nötterike, nötterikske = deugniet.

nöttigheid v. = 1. viezigheid; *Blief boete mèt die nöttigheid*. 2. slechtheid; *Dae doug neet, dae zitj vol nöttigheid*. 3. deugnietერი. *Gae höbtj toch zeker gein nöttigheid oetgehoealdj?*

Noud < Arnoldus.

numme numtj, nóm, genómme = nemen, pakken. *Doorein genómme*: in algemeen. *Get vuuer leef numme. M'n mót 't numme wie 't kumtj. Num dich mer ein bótram mèt vuuer óngerwaeges*.

nuuedig = 1. nodig; *Hae mós zoea nuuedig weer es lèste bènne kómme. Höbs se nog get nuuedig?*

2. hoognodig; *Doe mós nuuedig nao de kapper*.

nuueje nuuetj, nuuedje, genuuedj ook **oet-nuuedige** = uitnodigen. *Emes oppe broelof nuueje. Hae lieëtj zich neet lang nuueje*: hij is vlug bereid om op de uitnodiging in te gaan. *Neetgenuuedj is ouch hie*.

nuuetelik nuuetelik, nuueteliker = humeurig, geprikkeld. *Waat bès se vandaag toch nuuetelik!*

van obstenaot toet en mèt ozelig

obstenaot = tegendraads. *Ei kindj det ziene zin neet kriegtj, kan obstenaot zeen.*

ocherm = ocharm.

oeajejaar m. oeajejaars, oeajejaerke = ooiejaar.

Oea = Ohé < ooij, laaggelegen land langs de rivier. *Dae haet de bóngerd in 't Doea ligke*: in de volkstaal werd de **Oea** samengetrokken tot **Doea**. *In 't Doea = achter d'n diek.*

Oea en Laak = Ohé en Laak.

Oeal = Ool. *Doe bès nog neet in Oeal uuever*: gezegd tegen iemand die een voornemen had, waarvan men dacht dat hij het niet zou bereiken.

oealie m. = olie. *D'n daeke brach(t)'m d'n Oealie*: de deken bracht hem het sacrament der zieken. *D'n Heiligen Oealie, 't Heilig Oealiesel.*

oealieje oealietj, oealiedje, ge-oealiedj = smeren met olie. *Oze houte vloer is ge-oealiedj.*

oealietuit v. = oliekan.

oealievaat o. = olievat. *Oet ein oealievaetje kóns se geine wien tappe*: je kunt het niet mooier maken dan het is.

oealievèrf v. = olieverf.

oeame m. oeames, uuemke = oom. *Op Zampert aan woellantj nog ein uuemke van mich, 't tentje is al doead.*

oeape = open. *De duuer stuit dao altied wagewied oeape.*

oeapebraeke = openbreken.

oeapedoon = opendoen. *De kop neet oeape doon. Dao duit nemes oeape.*

oeapeduje = openduwen.

oeapegaat v. = persoon die de deur altijd laat open staan. *Oeapegaat, bès se soms inne kirk geboeare? 'Waat?' 'Oeapegaat!': dooddouner.*

oeapegaon = opengaan.

oeapeloch(t) v. = openlucht. *De harmonie gaaf ei konzaer inne oeapeloch(t).*

oeapene oeapentj, oeapendje, ge-oeapendj ook **uuepene** = openen.

oeapener m. oeapeners ook **uuepener** = opener.

oeapening v. ook **uuepening** = opening.

oeapetrèkke = opentrekken. *De moel oeape-trèkke*: een grote mond opzetten. *Ei glaas kese oeapetrèkke.*

oear o. oeare, uuerke = 1. oor; *De oeare laote hange. Det is 'n vot mèt oeare*: dat is niks.

Ei loupndj oear hòbbe: een loopoor hebben.

't Ein oear in en 't anger oet. Emes de oeare vanne kop aete. Emes 't vel uuever de oeare struipe. Det haet gein oeare aan ziene kop: gezegd over een kind dat niet luistert. *Hae versjödj gein oear*: het laat hem koud. *Ich zèt diene kop tösse twieë oeare*: dreigement als een kind ondeugend is. *Laot dich gein oear aanneje. Mich toete de oeare. Nog naat achter de oeare zeen. Toet uuevere oeare örges in zitte. Ze óm die oeare kriege. Zich sjame toet achter de oeare. 2. handvat. 't Uuerke van ein koffietas.*

oearbel v. = oorbel.

oearbesjermer m. = oorbeschermer.

oeardeil o. = oordeel. *Dae is nimmieë krank, dae haet ei laeve wie ein oeardeil*: hij is niet meer ziek, hij is weer heel levendig.

oearlog m. oearloge, oearlògske = oorlog.

oearlogssjeep o. = oorlogsschip. *Zoea zaat zeen wie ein oearlogssjeep*: heel erg dronken zijn.

oearspróng m. = oorsprong. *Van oearspróng kumtj d'r oet Thoea.*

oearzaak v. = oorzaak. *Doeadsoearzaak.*

oeaste o. = oosten. *De zón kumtj op in 't oeaste.*

oeastelik = oostelijk.

oeastewindj m. = oostenwind.

oeats = ooit. *'Höbs se oeats zoeaget gezeen?' 'Nae, det hób ich nog noeats gezeen.'*

oeave m. = oven.

oeavewès m. ook **oeavewis** = bosje stro.

Oeazje = Osen, gehucht bij Heel. *'t Geit zich neet ómme Oeazjer grendj*: het is niet zo erg als je verliest (gezegd bij kaartspel).

oet = uit. *'t Book oet hòbbe*: het boek gelezen hebben; de zaak is afgedaan. *De Maas is oet.*

D'n erm oet d'n dop valle. Doe bès oet: jij moet

uitkomen (bij kaarten). *En daomèt oet! Get oette kop lieëre*: iets van buiten leren. *Is 't noe oet?*: is het nu afgelopen? *'t Is oet*: de verkering is uit. *Oet zien eige*: uit zichzelf, vanzelf. *Oet-en-t'r nao*: altijd en eeuwig. *Örges op oet zeen*. *Ueever en oet*.

oetaete = 1. opeten, leeg eten; 2. uit eten gaan.

oetbäöke = uithuilen. *Bäök dich mer ins oet*.

oetbeine = uitbenen. *De slechter beindje de sjónk oet*.

oetbeustele = 1. uitborstelen; *De sándigse kleier oetbeustele*. 2. verwijten krijgen. *Hae kreeg ze flink oetgebeusteldj*.

oetbiete = uitbijten. *Chloor bietj oet*.

oetblaoze = uitblazen. *Mètte verjaordig bleustj 't kindj gaer de kaeskes oppe taart oet*.

oetblieve = uitblijven.

oetbraeke = uitbreken. *Mich broeak 't zweit oet*.

oetbraoje = uitbakken, uitbraden. *'t Spek good oetbraoje*.

oetbreuje = uitbroeden.

oetbujele = flink ervan langs geven. *Hae kreeg ze flink oetgebujeldj, toen d'r te laat thoes kwoeam*.

oetdeile = 1. uitdelen, trakteren; *Es ze jaorig zeen, moge de kinjer oppe sjoel oetdeile*. 2. slaag geven. *Hae deildje t'r ei paar flinke oet*.

oetdinke = uitdenken. *Dae haet zich weer get oetgedach(t)!*

oetdoon = 1. uitdoen, doven; *'t Leech(t) oetdoon*. 2. uitkleden; *Hae is zich aan 't oetdoon*. 3. oogsten, rooien; *De boere zeen de aerpele en de kroete aan 't oetdoon*. 4. zich van zijn bezittingen ontdoen. *Doe mós dich neet oetdoon vuuer se de kop gerösj nieërgelag(d) höbs*.

oetdrökkelik = uitdrukkelijk.

oetdruuege = uitdrogen.

oete oetj, oedje, ge-oetj ook **ute** = uiten.

oetein ook **oetrein** = uiteen, uit elkaar.

oeteingaon ook **oetreingaon** = uiteengaan, scheiden.

oeteinhaoje ook **oetreinhaoje** = uiteenhouden. *Dae twieëling is neet oetrein te haoje*.

oeterlik¹ o. ook **uterlik**¹ = uiterlijk, voor-komen, schijn. *Doe mós neet altied op 't oeterlik van emes aafgaon*.

oeterlik² ook **uterlik**² = uiterlijk, op zijn laatst.

oeterste¹ ook **uterste**¹ = uiterste. *Zien oeterste bès(t) doon*.

oeterste² o. ook **uterste**² = het uiterste.

't Uterste van emes vraoge/verlange. Toet 't uterste gaon.

oetflatse = uitflappen. *Det flatsdje mich get flot t'r oet*.

oetgaeve = uitgeven. *Ich höb dao vääł geldj aan oetgegaeve*.

oetgank m. = uitgang.

oetgaon = 1. uitgaan; *Geis se vanaovendj mèt oet of bliefs se thoes?* 2. doven. *De kaes is mich oetgegaon*. *Oetgaon wie ein kaes*.

oetgehikdje m. = krenterig mens.

oetgehiktj = gewiekst, op zijn eigen voordeel uit.

oetgehungerdj ook **oetgehóngerdj** = uitgehongerd.

oetgekoeaktj = uitgekookt. *Einen oetgekoeakdje*.

oetgetèldj = uitgeteld, erg moe. *Noe bèn ich oetgetèldj!*

oetgetutj = moe, niks meer weten te bedenken. *Ich bèn oetgetutj*.

oethange = uithangen, zich bevinden. *Woea hingtj d'r toch zoelang oet? Woea höbs se noe weer oetgehange?*

oethaoje = afspreken, overeenkomen. *Wae höbbe oetgehaoje det neet mieër te doon*.

oethelpe = uit de nood helpen, invallen.

oethoeale = uithalen. *Stóm tuuen oethoeale*. *Vogelnèsjes oethoeale*.

oethook m. = uithoek.

oethouwe = wartaal uitslaan. *Dae kan mich get stómme zeiver t'roet houwe*.

oethuure = uithoren.

oetinj o. = uiteinde. *Ei good oetinj en ei zalig noew jaor!*

oetkalle = uitpraten. *Kal dich ins oet*: zeg eens wat je denkt.

oetkeime = uitkammen. *De krolle oetkeime*.

oetkiek m. = uitkijk, uitzicht. *Zulle wae belke trèkke? Nae, want dae mins stuit oppe oetkiek!*

oetkieke = uitkijken.

oetkieëre = 1. uitkeren. *Geldj oetgekieërdj kriege*. 2. uitvegen met een bezem. *Pak dich de baesem en kieër de graasj oet*.

oetkieëring v. = uitkering.

oetkleie = uitkleden. *Ze höbbe 'm gans oetgekleidj*.

oetkniepe = uitknipen.

oetkoeake = uitkoken. *Die vrouw is oetgekoeakt!*

oetkómme = uitkomen. *Dao kumtj niks van oet.*

De slaaj kumtj oet. Det kumtj oet: dat kan niet geheim blijven. *Mèt troef oetkómme.*

oetkoupe = uitkopen.

oetkraome = uitkramen, onzin vertellen.

oetkratse = uitkrabben. *Jóng, kiek oet, die kratstj dich de ouge oet! De voge in ein aoj moor oet-kratse.*

oetkriege = een portie nemen/krijgen. *Bie de deiling kreges wae nog get oet. Kriegtj oet, dao is genóg:* gezegd om gastvrijheid te tonen.

oetlaeve = uitleven. *Det hoes waas gans oetgelaefdj. Ich höb mich dao ins good op oetgelaefdj.*

oetlaeze = uitlezen. *Ich höb de gezèt van vandaag al gans oetgelaeze.*

oetlaot m. = uitlaat. *Doe höbs d'n oetlaot kepot.*

oetlaote = uitlaten. *Ederen daag d'n hóngj oetlaote. Wae krieges slecht waer, de kinjer zeen oetgelaote.*

oetlègke = uitleggen.

oetlèk m. = uitleg.

oetlekke = uitlikken. *Lek dich de sjroeappot mer oet.*

oetlitse = uitglijden. *Ich bèn oetgelitstj uuever die glate stein in 't törp.*

oetlódde = verslijten. *Det lager begintj oet te lódde.*

oetloate = uitloten. *Ich bèn oetgeloatj vuuer miene nómmes, ich hoofneet in deens(t).*

oetloeze = uithoren. *Emes oetloezes:* iemand op een slinkse manier iets laten zeggen.

oetloupe = uitlopen. *Gans Thoeas waas oetgeloupe toen de kuuenegin kwaam. In 't vuuerjaar begintj alles oet te loupe.*

oetlumpe = langer worden van kleding. *Daen trui is gans oetgelumptj.*

oetmake = 1. uitmaken; *Det is ein oetgemaakdje zaak.* 't Oetmake: de relatie verbreken. 2. uitschelden. *Emes vuuer van alles en nog get oetmake.*

oetmèste = uitmesten.

oetnuuedige ook **nuueje** = uitnodigen.

oetnuuediging v. = uitnodiging.

oetprakkezere = uitdenken, uitdokteren.

Ich höb mich get oetgeprakteerdj.

oetraekene = uitrekenen.

oetraofele = uitrafelen, verslijten. *Diene trui begintj oet te raofele.*

oetraoze = uitrazen. *Laot 'm mer effekes oetraoze.*

oetrein ook **oetein** = uiteen, uit elkaar. *Die twee woeares vuuerig jaar 25 jaar getrouwdj en noe zeen ze oetrein.*

oetrichte = uitvoeren, werken. *Det haet nog noeats get oetgerichtj:* zij heeft nog nooit iets goed gedaan; die aanpak heeft nog nooit succes gehad.

oetroping v. = uitroeping. *De oetroping vanne Prins.*

oetrouke = uitroken. *Ei wispenès(t) oetrouke.*

oetsiefere = secuur uitzoeken. *Det is einen oetgesieferdje:* een geraffineerd persoon.

oetsjachte = uitgraven. *Funderinge oetsjachte.*

oetsjakele = uitschakelen.

oetsjeie = ophouden. *Hae is mèttes zaak oetgesjeidj. Sjei mich oet! Sjei oet daomèt!*

oetsjel(d)je = uitschelden. *Emes oetsjel(d)je vuuer alles waat möögelik is.*

oetsjerre = uitschrapen. *De kieëtel oetsjerre.*

oetsjiete = uitschelden. *Dae haet ze flink oetgesjete gekrege.*

oetsjódde = 1. uitschudden; 2. uitgieten.

oetsjoebe = uitschelden, berispen.

oetsjot o. = uitschot.

oetsjrieëve = uitschreeuwen. *'t Oetsjrieëve vanne pien.*

oetsjrieve = uitschrijven. *Ein raekening oetsjrieve. Emes es lid oetsjrieve.*

oetsjuve = uitschuiven. *Ein leier oetsjuve.*

oetslaag m. = uitslag.

oetslaon = uitslaan.

oetslaope = uitslapen.

oetsliepe = uitslijpen.

Kinderrijmpje:

Sleep oet, sleep oet,

alle minse lache dich oet!

oetsloete = uitsluiten. *'t Is oetgesloete det deze waeg weurtj aafgesloate.*

oetsmieter m. = uitsmijter.

oetsnieje = 1. afzetten, bedriegen; *Dae haet mich ein oetgesneje.* 2. de waarheid vertellen. *Dae höb ich ein(e) oetgesneje.*

oetsnoeve = de waarheid zeggen. *Zie haet 'm flink de naas oetgesnoefdj.*

oetspeule = uitspoelen.

oetspieje = uitspuwen.

oetspoeake = uitspoken.

oetspraake = uitspreken. *Örges ein oetge-sproeake meining uuever höbbe.*

oetspuuele = uitspelen.

oetstaake = uitsteken. *Emes de ouge oetstaake mèt get noets.*

oetstaekendj = uitstekend.

oetstaon = uitstaan. *Emes neet kónne oetstaon.*

oetstepke o. = uitstapje.

oetstèl o. = uitstel.

oetstèlle = uitstellen.

oetstoeate = uitstoten.

oetstrieke zich = zich vuil maken. *Kindj, waat höbs se dich weer oetgestreke!*

oetstruie = uitstrooien.

oetstökkere zich = zich inspannen, hard werken. *Ich höb mich gans oetgestökkerdj mètte gaard te spaje.*

oettèlle = uittellen. *Det kóns se op dien tieën vingers oettèlle det dao niks van kumtj.*

oettraeje = uittreden. *Zie is oetgetroeaje:* zij is uit het klooster getreden.

oettrèkke = uittrekken. *Ónkroed oettrèkke.*

oetvaege = uitvegen. *Emes de jas oetvaege.*
't Sjoelbord oetvaege.

oetvare = uitrijden, uitvaren. *Mès(t) oetvare.*
Tieëngen emes oetvare.

oetvèsse = uitvissen. *Vès noe ins oet wie det zitj.*

oetveurder m. = uitvoerder. *Einen oetveurder oppe boew.*

oetveure = 1. uitvoeren, doen; *Waat veurtj det kindj dao oet dao in det heukske?* 2. exporteren; 3. uitvoeren, spelen. *Det meziekstök woor sjoean oetgeveurdj.*

oetveuring v. = uitvoering.

oetvinjing v. = uitvinding, idee. *Waat ein oet-vinjing!*

oetvlege = uitvliegen

oetvraete = uitvreten, iets verkeerd doen, uitspoken. *Waat höbtj gae noe weer oetgevraete?*

oetvraeter m. = grote deugniet. *Mer menke toch, doe bès eine richtigen oetvraeter.*

oetvraoge = uitvragen.

oetvrieve = uitwrijven.

oetwaeg m. = uitweg.

oetweije = uitwaaien.

oetwieje = 1. uitweiden; *Aan zie verhaol kwoeam gein inj, hae bleef mer oetwieje.* 2. uitwijden. *Doe höbs te hel aan daen trui getrokke, dae is gans oetgewiedj.*

oetwieke = uitwijken.

oetwieze = uitwijzen. *Det mó't zich nog oetwieze:* dat moet nog blijken.

oetwirke = uitwerken.

oetwoeane = ergens dag en nacht inwonen om te werken, meestal in het huishouden. *Vreuger woeandje vää'l maedjes van Thoeear oet in Antwerpe, Brussel en Luuk.*

oetzaege = uitzagen.

oetzeen = uitzien. *Det zuut neet oet.*

oetzèt m. = uitzet. *'Höbs se dienen oetzèt al bie-ein?' vroeg oma vreuger es se gings trouwe.*

oetzètte = uitzetten. *'t Gaas oetzètte. Pää'l oetzette inne wei óm draod te spanne.*

oetzeuke = uitzoeken.

oetzych(t) = uitzicht

oetzoeke = uitzuigen. *'t Gif van ein wisp oetzoeke.*

oetzuge = machinaal uitzuigen. *De zeikkelder en de rioleringspötjes waere oetgezoeage.*

oetzunjere = uitzonderen.

oetzunjering v. = uitzondering.

oetzweite = uitzweten.

ofsjoean ook **wiewaal** = ofschoon.

ofwaal = ofwel. *Ofwaal wae gaon heives, ofwaal wae blieve hie, zèk 't mer!*

oksaol o. = oksaal. *'t Jóngeskoear oefendje vreuger oppen oksaol.*

oktoeaber m. = oktober.

óm ook **ómme** = om. *Óm en óm:* 1. rond, met tijdsbepaling; *Óm en óm veer oor. Ómme middig:* rond het middaguur. 2. om de beurt. *Óm en óm tuike springe.*

ómbinje = ombinden. *Zich de sjolk ómbinje.*

ómdet = omdat.

ómdoon = 1. omdoen; *Doe mós dich eine slips ómdoon.* 2. omspitten, omploegen. *'t Landj ómdoon.*

ómdrage = omdragen. *'t Book is al ómgedrage:* te laat zijn; de omstandigheden zijn totaal veranderd. *Hae kwaam inne kirk wie 't book al waas ómgedrage:* hij kwam te laat in de kerk (na het evangelie).

ómdreije = omdraaien. *Doe mós de zaak neet ómdreije. Es d'r det huurdje, dreidje d'r zich óm in zie graaf.*

ómgaeving v. ómgaevinge = omgeving.

ómhaer = omheen.

ómhöbbe = 1. om hebben; *Ei sjerp ómhöbbe.* 2. dronken zijn. *'m Flink ómhöbbe.*

ómhoeag = omhoog. *Ómhoeag en ómliëg.*

ómhouwe = omkappen, omhakken, omslaan.

ómkalle = ompraten. *Laot dich neet ómkalle!*

ómkieke = omkijken. *Dao höbs se gein ómkieke haer.*

ómkoupe = omkopen.

ómlègke = omleggen. *Ze gaon dae waeg ómlègke.*

ómlègking v. = omlegging.

ómleing v. = omleiding.

ómlieëg = om laag.

ómmebueert ook **ómstebueert** = om de beurt.

ómmesang = andersom (taalgrapje).

ómp = onpaar, niet gelijk. *Doe höbs ei paar ómpe zók aan.*

ómploge = omploegen.

ómpoeate = ompoten.

ómræpe = sorteren.

ómsjakele = omschakelen.

ómslaag m. = omslag. *Einen ómslaag aan ein bóks.*

ómslaon = omslaan. *'t Waer sloog hieëlemaal óm.*

ómstandj m. ómstenj = gedoe, drukte. *Maak dao geinen ómstandj uuever. Waat ein ómstenj: wat een toestanden.*

ómstebueert ook **ómmebueert** = om de beurt.

ómstenjer m. ómstenjers = omstaander.

óms toeate = omstoten.

ómtose = omruilen.

ómrèk m. = omtrek, omgeving.

ómrèkke zich = zich omkleden. *Trèk dich ins óm, doe mós dalik t'r in:* gezegd als iemand bij het voetballen moet invallen.

ómvaoje = omvrouwen, omplooien.

ómvleuge = omvliegen. *De tied is ómgevloeage.*

ómvreutele = omwoelen. *De möl höbbe mich de ganse gaard ómgevreuteldj.*

ómwæag m. = omweg.

ómwæje = omwaaien.

ómsæge = omzagen.

ómszette = 1. omzetten, verkopen; *Ich höb deze maondj vööl ómgezatte.* 2. op een andere plaats zetten. *'t Haet weer de ganse kamer ómgezatte.*

ónæve = 1. oneven; *Ein onæve getal.* 2. on aardig, onbehoorlijk. *Det is geinen ónæve (mins). Det stuit dich neet ónæve:* dat staat je niet slecht. *Hæ haet nog noeats ein ónæve woeward gezag(d):* hij heeft nog nooit een onvertoegen woord gezegd.

ónappetietelik = onappetijtelijk. *Det zuut t'r ónappetietelik oet.*

ónbegriepelik = onbegrijpelijk.

ónbekèndj = onbekend.

ónbelaefdj = onbeleefd.

ónbesjóftj = onbeschaafd, onbeschoft.

ónbesjreve = onbeschreven. *Ein ónbesjreve blaad.*

ónbesjriefelik = onbeschrijfelijk.

ónbezörgdj = onbezorgd.

óndanks det = desondanks.

óndäögèndj = ondeugend. *Ein óndäögèndj jungske/maedje.*

óndeepe = ondiep.

ónfatsoen o. = onfatsoen. *Det is ei stök ónfatsoen.*

óngebejdje m. = onbeschoft, onverschrokken iemand. *Heuj dich vuuer 'm: det is einen ongebejdje.*

óngebroekelik = ongebruikelijk.

óngebroektj = ongebruikt.

óngedaon = ongedaan. *Fuitjes óngedaon make.*

óngedeerte o. ook **óngesieffer** = ongedierte.

óngedöldj o. = ongeduld.

óngedöldjig = ongedurig, ongeduldig.

óngehueerdj = ongehoord.

óngekeimdj = ongekamd.

óngekèndj = ongekend.

óngekoeaktj = ongekookt.

óngelaeye = ongelegen.

óngelagdj = (nog) niet gelegd. *Höb gein zörg uuever óngelagdje eier:* maak je niet bij voorbaat zorgen.

óngelekdje m. = ongelikte, onbeschaafd persoon. *Einen óngelekdje baer.*

óngeliek = ongelijk, oneffen.

óngelök o. = ongeluk. *Ein óngelök kumtj te paerd en geit te voot:* een ongeluk is snel gebeurd, maar is nog lang te merken.

óngelökkig = ongelukkig.

óngelökkigerwies = ongelukkigerwijze.

óngeluif o. = ongelooft.

óngeluifelik = ongelofelijk.

óngeluivig = ongelovig. *Einen óngeluivige Thoeamas.*

óngemaak o. = ongemak. *Vanwaeye 't óngemaak vanne kinjerköpkes is in Thoeard ei rollaterpaad aangelag(d).*

óngemaekelik = ongemakkelijk. *De benk inne kirk zitte óngemaekelik.*

óngemeneerdj = ongemanierd.

óngemeudj = ongemoed, met rust. *Laot 'm óngemeudj.*

óngemoodj = onbehaaglijk. *Zich óngemoodj veule.*

óngenuuedj = onuitgenodigd. *Óngenuuedj is ouch hie!*

óngepermeteerdj = ongepermitteerd, ongehoord. *Det is toch óngepermeteerdj!*

ónger = onder, beneden. *Emes ónger zien doeve sjete. Get ónger d'n doem hóbbe:* nog iets in voorraad hebben. *Hae liktj ónger:* hij ligt onder; hij heeft verloren. *Kóm nao ónger, 't is tied vuuer 't aete. Ónger de ker kómme:* dronken zijn. *Ónger ein heudje spuuele. Sjrief 't mer ónger dien sjoon.*

óngerdaak = 1. onderaf; *Van óngerdaafaan beginne.*

2. naar beneden rijden. *Rie hie mer óngerdaaf.*

óngerdaan = onderaan.

óngerangere = onder andere.

óngerbóks v. = onderbroek.

óngerbringe = onderbrengen.

óngerdaak o. = onderdak. *Hae is óngerdaak:* werd gezegd van iemand die onder de pannen was.

óngerdeil o. = onderdeel.

óngerdrökke = onderdrukken.

óngerduje = onderduwen.

óngerduker m. = onderduiker.

óngereef o. = ongerief.

óngerefelik = ongerieflijk, niet comfortabel.

óngerein¹ = 1. elkaar. *Die bringe zich óngerein gein flaaj:* dat zijn geen vrienden van elkaar.

2. door elkaar. *Reur ins alles óngerein.*

óngerein² m. = zool, janboel. *Det is mich dao einen óngerein.*

óngereinpratsje = door elkaar prakken, mengen.

óngererm m. = onderarm.

óngergaon¹ geit ónger, ging ónger, is ónger-gegan = ondergaan. *De zón geit óm acht oor ónger.*

óngergaon² óngergeit, óngerging, haet ónger-gegan = ondergaan, doorstaan. *Zie haet ein zwaor operasie óngergegan.*

óngergood o. = ondergoed.

óngergróns = ondergronds. *Óngergróns wirke.*

óngerhalf = anderhalf. *Óngerhalve man en eine paerskop:* heel weinig.

óngerhandj = intussen.

óngerhaod o. = onderhoud.

óngerhaodsbuuert v. = onderhoudsbeurt.

Mien uiteke mós vuuer ein óngerhaodsbuuert nao de graasj.

óngerhaoje¹ hêltj ónger, heel ónger, ónger-gehaoje = iemand/iets onderhouden. *Emes ónger water haoje.*

óngerhaoje² óngerhêltj, óngerheel, óngerhaoje = onderhouden. *Det aod hoes is good óngerhaoje.*

óngerhenj = onder handen. *Óngerhenj hóbbe. Óngerhenj numme.*

óngerhumme o. = onderhemd.

óngerin = onderin. *Mienwirkers wirkdje óngerin.*

óngerkantj m. = onderkant. *D'n ónger- en boeavekantj. D'n óngerkantj mótt boeave.*

óngerkómme¹ = onderkomen, in verval raken. *Det hoes is gans óngerkómme.*

óngerkómme² o. = onderkomen, verblijf. *Höbs se al óngerkómme vuuer d'znavendj?*

óngerkroeper m. = onderkruiper.

óngerlag = onderlegd, ontwikkeld. *Hae is good óngerlag: hae haet noe ein gooj baan.*

óngerlangs = onderlangs. *Hae fietsdje óngerlangs nao Kaesing.*

óngerlaog v. = onderlaag.

óngermèlk v. = afgeroomde melk. *Vanne fuus kregge wae de óngermèlk trök vuuer de verkes.*

óngernumming v. = onderneming.

óngeroot = onderuit. *Hae goof 'm van óngeroot:* hij sloeg hard. *Óngeroot gaon. Van óngeroot de pan kumtj de dikste sop.*

óngerop = onderop. *Hae reej van óngerop 't törp in.*

óngeröstj = ongerust.

óngerpandj o. = onderpand.

óngerrichte = 1. onderwijzen; 2. de les lezen.

Jóng, dao mótt ich dich nog ins uuever óngerrichte.

óngerrok o. = onderrok. *Doe vlags, d'n óngerrok kumtj dich óngeroot.*

óngersjatte = onderschatten.

óngersjeid o. = onderscheid. *Óngersjeid make tösse good en slecht.*

óngersjeie = onderscheiden.

óngersjeiing v. = onderscheiding. *Ein kuueninklike óngersjeiing kriege.*

óngerslaag m. = tussenmuur, geen dragende muur. *Es wae daen óngerslaag t'r oethouwe, is de kamer ei stök groeater.*

óngersnieje = ondersneeuwen.

óngerste ook **ungelste** = onderste. *Ich mó't 't weite, al kumtj d'n óngerste stein boeave.*

óngersteboeave ook **ungelsteboeave** = ondersteboven.

óngerteikene = ondertekenen.

óngertösse = intussen, ondertussen.

óngertrouw m. = ondertrouw.

óngervinje = ondervinden.

óngervinjing v. = ondervinding, ervaring. *Oet eige óngervinjing. Óngervinjing is de bête lieër.*

óngevraoge = ondervragen.

óngerwaeg ook **óngerwaeges** = onderweg.
Höbs se óngerwaeg ge-unjerdj?: werd gevraagd als iemand te lang was weggebleven.

óngerwiel = ondertussen.

óngerwies. o. = onderwijs.

óngerwiezer m. ook **meister**, **sjoelmeister** = onderwijzer.

óngerwiezeres v. ook **sjoeljuffrouw**, **juffrouw** = onderwijzeres.

óngerzëtterke o. = onderzetter. *Doe maaks de hieël taofel naat, pak dich ein óngerzëtterke.*

óngerzeuk o. = onderzoek.

óngerzeuke = onderzoeken.

óngesiefer o. ook **óngedeerte** = ongedierte.
Waat is t'r boete ein óngesiefer mè't dit vochtig werm waer!

óngesjoeare = ongeschoren.

óngesjèldj = ongeschild.

óngesjiktj = ongeschikt.

óngestèldj = ongesteld.

óngestuuerdj = ongestoord.

óngestraoftj = ongestraft.

óngetèldj = ongeteld. *Tant An ging nao de stad mè't einen bujel óngetèldj geldj.*

óngetwiefeldj = ongetwijfeld.

óngeveulig = ongevoelig.

óngevieër ook **intrintj**, **zoeaget** = ongeveer.

óngevieërlik = ongevaarlijk.

óngevraagdj = ongevraagd.

óngewiedj = ongewijd. *Vreuger móste de ónge-duipdje kinjer in óngewiedje gróndj begrave waere.*

óngewinstj = ongewenst.

óngewuuen = gewoון.

óngezaote = ongezouten, recht voor zijn raap.

óngezjeneerdj = ongeneerd. *Óngezjeneerdj kääke:* ongeneerd kokhalzen.

óngezóndj = ongezond.

ónhenjig = onhandig.

ónhöbbelik = onhebbelijk.

ónieërlik = oneerlijk.

ónins = oneens.

ónjeklónj m. = eau de cologne. *Vreuger deje de vrouluuj zich get ónjeklónj oppe zakdook.*

ónkóntent = ontevreden. *Einen ónkóntente mins.*

ónkóste = onkosten. *Väöl ónkóste höbbe.*

ónkristelik = onchristelijk, ongelegen.

Op einen ónkristeliken tied kómme.

ónkroed o. = onkruid. *Ónkroed vergeit neet.*

ónlaesbaar = onleesbaar.

ónmäögelik = onmogelijk.

ónminselik = onmenselijk.

ónnöt m. ónnötte, ónnötje = deugniet. *Det kindj is ei richtig ónnötje.*

ónnuuedig = onnodig.

ónnuuezel = onnozel. *Einen ónnuuezele kraag.*

Ein ónnuuezel hoon. 't Is mich nog te ónnuuezel

det ich t'ruuever kal. Mét Ónnuuezele Kinjer:

op 28 december. Waat einen ónnuuezele kal.

Zich ónnuuezel sjrikke.

ónplezerig = onplezierig.

ónraod m. = onraad.

ónrech(t)maotig = onrechtmatig.

ónrech(t)vaerdig = onrechtvaardig

ónrös(t) v. = onrust. *Det is de ónrös(t) zelf.*

ónröstig = onrustig.

óns o. óns, unske = ons, 100 gram.

ónsjöldjig = onschuldig. *Ein ónsjöldjig gezich(t) trèkke. Zoea ónsjöldjig es ei pasgeboeare kindj.*

ón(t)braeke = ontbreken.

ón(t)dèkking v. = ontdekking.

óntgaon = ontgaan. *Det is mich gans óntgange.*

Dao óntgeit 'm niks.

ónthaoje = onthouden.

óntie o. = ontij. *Bie nach(t) en óntie.*

ón(t)kénne = ontkennen.

óntkómme = ontkomen.

óntreve = ontrieven. *Miene bril is kepot, noe bèn ich gans óntreefdj. Óntreef ich dich hiemèt?*

óntroew v. = ontrouw.

óntsiefere = ontcijferen.

óntsjetje = ontschieten, vergeten. *Det is mich óntsjoete.*

ón(t)slaag o. = ontslag.

ón(t)slaon = ontslaan.

ón(t)smètte = ontsmetten.

ón(t)staake = ontsteken. *Ich höb ein óntstoeake oear.*

ón(t)staon = ontstaan. *Wie is Thoear óntstange?*

ónval m. ónvalle = ongeval. *Hae kan neet wirke, want hae haet ónval.*

ónverangerdj = onveranderd.

ónverdeendj = onverdiend.

ónverdeildj = onverdeeld.

ónvergaefelik = onvergefelijk.

ónvergaetelik = onvergetelijk.

ónverheuds = onverhoeds, plotseling.

ónverlaot m. ónverlaote = onverlaat, iemand die je niet kunt vertrouwen.

ónversjillig = onverschillig.

ónverstandj o. = domheid. *Waat ein ónverstandj!*

ónverstenjig = onverstandig.

ónverzörgdj = verzorgd.

ónvuuerdeilig = onvoordelig.

ónvoldaon = onvoldaan. *Ein ónvoldaon gevoel höbbe.*

ónvrintjelij = onvriendelijk

ónwaere ónwaertj, ónwaerdje, ge-ónwaerdj = onweten.

ónweitendj = onwetend.

oor o. oor/ore, eurke = uur. *De ore vuuer twelf tälle döbbel. Det doortj twieë eurkes. Op oor en tied:* op een vast tijdstip.

oorwerk o. = uurwerk.

oos, oze = ons, onze. **Oos** voor een vrouwelijk en onzijdig zelfstandig naamwoord en meervoud. *Oos moder. Oos kindj. Oos kinjer. Oze* voor een mannelijk zelfstandig naamwoord. *Oze vader.*

Ooslevenhieër ook **Slevenhieër** = Onze-Lieve-Heer.

Ooslevrouw ook **Slevrouw** = Onze-Lieve-Vrouw.

op = 1. op; *Get oppen daod doen:* iets meteen doen. *Die sjoon zeen oppen hóndj:* die schoenen zijn helemaal versleten. *Mèt emes get op höbbe. Oppe lappe gaon, oppe vieze gaon:* op cafébezoek gaan. *Op zeen:* moe zijn/uit bed opgestaan zijn. 2. in de richting van. *Hierop, daarop.*

opaaan = 1. op aan; *Örges van opaaan kónne:* ergens op kunnen rekenen. 2. naar toe. *Woea geis se opaaan?:* waar ga je naartoe?

opblaoze = opblazen.

opblieve = 1. opblijven; 2. opletten, attent zijn.

Jóng, ich blief bie dich op!

opboewe = opbouwen.

opbraeke = opbreken. *Det zal dich nog opbraeke!*

opdene = opdienen, op tafel zetten.

opdoon zich = 1. zich kandidaat stellen; *Zich opdoon vuuer de gemeindjeraod.* 2. vandaan halen. *Woea haet d'r zich die opgedaon?*

opdrejje = 1. opdraaien; *De wèkker opdrejje.*

2. wijsmaken; *M'n kan 'm van alles opdrejje.*

3. de schuld krijgen; *Örges vuuer opdrejje.*

4. ophitsen. *Doe mós 'm neet opdrejje, anges springtj d'r oet zie vel!*

opdruege = opdrogen.

opein = 1. opeen; *Stapel die stein ins tegooj opein.*

2. op elkaar. *Dae twieëling liektj opein wie twieë dröppele water.*

op en aaf = op en neer, heen en weer.

op en nieër = op en neer.

opgaeve = opgeven.

opgerichtj = 1. gestresst; *Gans opgerichtj kwaam d'r heives.* 2. opgericht. *Studentenclub Utopia waerdje in de sestiger jaore opgerichtj.*

opgewörmj = opgewarmd. *Es se te laat kums, kriegs se opgewörmj aete.*

ophaoje = 1. ophouden, stoppen; 2. omhoog houden; *De handj ophaoje:* bedelen. *De lèste man de zak ophaoje:* als laatste vertrekken na een feest. *De standj ophaoje.* 3. (ver)blijven, uithangen; *Woea hêltj d'r zich toch op?* 4. een (ongewenste) relatie hebben; *Zich mèt emes ophaoje.* 5. storen. *Doe mós mich neet ophaoje, anges krieg ich 't werk neet aaf.*

ophöbbe = ophebben. *Dao höb ich niks mèt op. Zoea te zeen haet d'r genóg op:* zo te zien heeft hij nogal wat gedronken.

ophoeale = ophalen.

Ophoeave = Ophoven.

ophöffe = opheffen.

ophuipe = ophopen. *Det werk huiptj zich mer op.*

ophuuege = ophogen. *De aerpele ophuuege:* de aardappelen ophogen, aanaarden.

opins = opeens.

opjense = ophitsen, opjennen.

opkieke = opkijken. *Tieëngen emes opkieke.*

opklaore = opklaren. *'t Waer klaortj gelökkig weer op.*

opkómme = 1. opkomen; *De zón kumtj op in 't oeaste. Ich kan de Kloesterberg neet mieër*

opkómme. 2. voor iemand opkomen, beschermen; 3. rijzen van deeg; 4. zich kunnen herinneren. *Ich kan t'r neet opkómme.*

opkuiper m. = opkoper.

oplaote = oplaten. *Wae höbbe de Geitebók oppe Wingerd opgelaote.*

oplègke = opleggen. *Eine noewe bandj oplègke.*

oploup m. ook **opluip** = oploop. *Waat einen oploup van minse!*

oploupe = 1. oplopen; *Ich höb mich ein kaoj opgeloupe.* 2. dikker worden door vocht; *Mien veut zeen flink opgeloupe.* 3. een eindje met iemand meelopen. *Zulle wae same oploupe?*

opneije = jennen, plagen, op stang jagen. *Doe mós die wichter neet zoea opneije.*

opnoew ook **oppernoew** = opnieuw.

opnumme = 1. opnemen; *Zie haet 't hieël geldj opgenómme.* 2. opnoemen. *Waem duit allemaol mèt? Num mich die name ins op!*

oppe = op de. *Nao Vastelaovendj höb ich niks mieër oppe tes. Oppe zolder liktj nog van alles vuuer Vastelaovendj.*

oppenaar = bijna zoals. *Ich höb oppenaar dezelfde jas es dich.*

oppendaod = direct. *Wie zie mich det vroeg, deej ich det oppendaod.*

oppentied = op (de juiste) tijd. *Kums se mich oppentied hoeale, anges kómme wae te laat? Zèk mich det oppentied.*

oppernoew ook **opnoew** = opnieuw.

opraokele = oprakelen. *Det mós se neet op-raokele. Ich zal 't veur ins op-raokele.*

opriete zich = kwaad maken. *Riet dich dao neet zoea uuever op.*

oprume ruimtj op, ruumdje op, opgeruimdj = opruimen.

oprupse rupstj op, rupsdje op, opgerupstj = oprispen, een boer laten. *Van redieze mós se dèk oprupse.*

opsjete = opschieten.

opsjikke = opzenden, opsturen.

opsjódde = 1. opschudden; *Höbs se de kösses good opgesjódj?* 2. zetten. *Zal ich koffie op-sjódde?: zal ik koffie zetten?*

opsjöppe = 1. opscheppen, pochen; *Hae is weer aan 't opsjöppe uuever zienen auto.* 2. opscheppen. *Sjöp dich mer good op, dao is zat!*

opsjöpper m. = opschepper.

opsjore = opschuren.

opsjrieve = 1. opschrijven; 2. een proces-verbaal krijgen; *Ich haaj gei leech: ze höbbe mich opgesjreve.* 3. neuken. *Hae haet häör opgesjreve.*

opsjuve = opschuiven. *Sjuufins 'n bats op!*

opslaag m. = opslag.

opslaon = opslaan. *Mètte euro is alles opgeslage.*

opsleipe = opslepen.

opsloete = opsluiten.

opsoppe = opdwelen, droogmaken; *Sop 't dich mer op!:* bekijk het maar!

opspange = opspelden. *Emes get opspange.*

opspeule = uitspoelen. *Vreuger waerdje de was inne bieëk opgespeuldj.*

opspeare = opsporen.

opspuuele = opspelen, een grote mond opzetten. *Hae kwoeam lieëlik opspuuele.*

opstaeke = opsteken. *De haor opstaeke. Ein segrèt opstaeke.*

opstandj m. = 1. opstand, revolutie; 2. winkel-opstand, winkelkasten; 3. opstaande rand bij een kast.

opstaon = opstaan. *Ein opstaondj kraegske.*

opstèlle = opstellen.

opstoeake = 1. opstoken, ophitsen; 2. verbranden.

opstoeate = opstoten, oprispen. *'t Aete stuuetj mich op.*

opstruie = opstropen. *De moewe opstruie.*

opstuike = opruien. *Doe mós die kinjer neet zoea opstuike.*

optraeje = optreden.

optrèkke = 1. optrekken, gezellig maken; *Wae höbbe t'r einen optrèkkendjen daag van gemaaktj.* 2. grootbrengen door opvoeding. *Die kinjer zeen bie de groeataoers good opgetrokke.*

opvaege = opvegen.

opvaoje = opvouwen. *Noe kónne wae ós waal opvaoje:* nu kunnen we het wel vergeten.

opveure = opvoeren.

opvraete = 1. opvreten; *Det is ei sjoean wècht, det is óm op te vraete.* 2. zich ~ = innerlijk kwaad zijn. *Kiek ins waat d'r zich oprvritj.*

opzègke = 1. annuleren, opzeggen; 2. declareren. *Ei versje opzègke.*

opzeuke = opzoeken.

opzie = opzij. *Get opzie lègke vuuer d'n aojen daag.*

opziesjuve = opzijshuiven.

opzoeke = opzuigen. *Ei sókkerkluntje opzoeke.*

opzoepe = opzuipen.

örges = ergens. **Örges haer**: ergens naartoe.

os m. = vrijgezel die 30 jaar wordt.

ossebook o. = een denkbeeldig boek waarin de naam wordt opgeschreven van een vrijgezel die 30 jaar wordt. *Hae is in 't ossebook gekómme.*

österke o. = 1. rozenkrans; *Ein österke inne tes höbbe.* 2. gebed. *Zich ein österke baeje.*

ouch [ou~ch] = ook.

oug [ou\g] o. ouge [ou~ge]/uig, uigske = oog.

De ouge zulle 'm waal oeapegaon. Det haet gein oug: dat ziet er niet uit. Doe höbs de ouge nog neet oeape, of 't kostj geldj. Ein uigske op emes höbbe. Ein uigske toekniepe. Emes ein uigske knippe. Emes in 't oug haoje. Emes örges de ouge mèt oetstaeke. Emes 't leech neet inne ouge gunne. Emes ónger ouge kómme. Emes zandj inne ouge struie. Kiek oet dien uig, anges kums se bedroeage oet. Mèt ein halfoug 't al gezeen höbbe. Mèt ei sjael uigske get gezeen höbbe. Mètte ouge toe get doon. Mèt 't linkse oug emes in 't rechse waemes-teske kieke: scheel zien. Op 't heilig oug: op goed geluk. 't Oug wiltj ouch get höbbe. Pupse inne ouge höbbe: niet goed (uit)kijken. Zich de ouge oette kop sjame. Zien ouge zeen groeater es ziene boek.

ougdèksel m. = ooglid.

ouge ougtj, ougdje ook **uige** = eruit zien.

Die bóks is te ing, det uigtj neet.

ougeblik o. ougeblikske = ogenblik. *Höbs se ein ougeblikse?*

ougedokter m. = oogarts.

ougesjien o. = schone schijn. *Get doon vuuer d'n ougesjien.*

ougopslaag m. = oogopslag. *Det zoog ich in einen ougopslaag.*

ougs(t) m. ougste = oogst. *Wae höbbe d'n ougs oppen tied bènne.*

ougs(t)appel m. = oogstappel, vroegrijpe appel.

ougs(t)maondj m. = oogstmaand.

ougste ougstj, ougsdje, geougstj = oogsten.

oze = onze, voor een mannelijk zelfstandig naamwoord. *Oze vader.*

ozel m. ook **ieëlenj**, **mezerie**, **mizerie**, = ellende, armoede. *D'n ergsten ozel is vuuerbie. Groeaten ozel höbbe. Innen ozel zitte. Waat einen ozel!*

ozelig = koud en nat. *'t Is mer ozelig waer!*

P

van paad toet en mèt puupke

paad o. paej, paedje = pad. *Dae is ouch wiedz van 't paad aaf:* hij is aan 't verkindsen.

paaf¹ m. pave = 1. knal; *Paaf, toen sjoet d'r de vogel aaf.* 2. slag, pats. *Ich goof 'm eine paaf.*

paaf² = onverwachts, rechtuit. *Emes paaf get in 't gezich(t) zègke. Hae veel paaf oppe gróndj. Paaf t'r op:* onmiddellijk daarna.

paart o. paarte, paertje = 1. erfdeel; *'t Vaders- en moderspaart.* 2. part. *Vuuer mien paart:* wat mij betreft.

pach(t) v. ook **pecht** = pacht.

pad v. padde ook **ped** = pad, soort kikker.

paddestool m. = paddestoel.

paek m. = pek, teer.

paekdraod m. = pekdraad, schoenmakers-garen.

paeke paektj, paekdje, gepaektj = 1. teren, met pek besmeren; 2. slaag krijgen; *Ze flink gepaektj kriege:* een zware nederlaag lijden, slaag krijgen. 3. stevig drinken. *Wae hajan 'm good gepaektj.*

paekeduuster = pikdonker. *In 't Sjiesteegske waas 't vreuger paekeduuster.*

paektón v. = pektion.

paekzwart = pikzwart.

paeper m. = peper.

paeperbölke o. = peperkorrel.

paeperdeur = peperduur.

paepere paepertj, paeperdje, gepaeperdj = peperen.

paeperkook m. = 1. peperkoek, ontbijtkoek; 2. slap figuur. *Dae zoj ich neet vraoge, det is einen echte paeperkook.*

paeperkokeman m. = taaitaipop. *Mèt Sinter-klaos kreegs se eine paeperkokeman.*

paer v. paere, paerke = 1. peer, vrucht; *Hae is gein paere waerd:* hij voelt zich niet fit; hij is een waardeloze vent. 2. gloeilamp; *Drej ein noew paer in, want die lamp is kepót.* 3. slag, klap.

paerd o. paerd, paerdje = paard. *De bèste Pruus haet nog ei paerd gestoeale. Doe mós neet aan ei doead paerd trèkke:* je moet niks onmogelijks

doen. *Doos(t) höbbe wie ei paerd. Ei blindj paerd kan gein sjaaj doen. Ei good paerd haet doezendj foute, ein gooj vrouw doezendj-en-ein. Ei paerd waat oppe luip geit, ei maedje waat op trouwe stuit en eine boer dae ein vaan dreugtj, zeen slecht tieënge te haoje:* door een bepaalde bevlieging de werkelijkheid niet meer zien. *Hae haet ei dóm paerd gereje:* hij heeft een verkeerde beslissing genomen. *Hae luugtj heller es ei paerd kan loupe:* hij kan ongelooflijk liegen. *M'n kan ei paerd neet loupndj beslaon:* gezegd als iemand iets onmogelijks vraagt. *Mieë leid höbbe es ei paerd kan drage. Op 't paerd geboeare zeen:* gezegd van iemand die o-benen heeft. *Witte paerd höbbe vööl struue nuuedig:* klasse kost geld. *Zoea sterk wie ei paerd. Paerdje rieje:* paardje rijden, op de knie laten wippen, terwijl het volgende liedje gezongen wordt:

*Hop, hop, hop
mien paerdje
dao is nemes thoes
es oos kleine kindje
det pastj op 't hoes.*

paerdestert m. = paardenstaart.

paere paertj, paerdje, gepaerdj = slaan. *Ze gepaerdj kriege.*

paereboum m. = perenboom.

paersbloom v. = paardebloem.

paersgedöldj o. = onuitputtelijk geduld.

Paersgedöldj höbbe.

paersgetuug o. = paardentuig.

paershaor o. = paardenhaar.

paersker v. = paardenkar.

paerskop m. = paardenhoofd. *Doe bès eine paerskop:* scheldwoord. *Drie man en eine paerskop:* niet veel mensen.

paerskuuetel m. = paardevijg, paardenkeutel.

paerskuuetele paerskuueteltj, paerskuueteldje, gepaerskuueteldj = iemand vleien om iets kleins. *Ich veuldje mich gepaerskuueteldj.*

paersnaef m. = gezegd als het geen familie betreft, een verre neef. *Det is eine paersnaef van*

mich: gezegd wanneer het geen directe familie betreft.

paersmert v. = paardenmarkt.

paerspjen v. = ondraaglijke pijn. *Paerspjen hōbbe*.

paersstert m. = paardenstaart.

paersvleeg v. = paardenvlieg.

paersvleis o. = paardenvlees.

paet m. = peter of meter. *Wils doe paet zien?*

paetekindj o. = petekind.

paetoeam(e) m. = peetoom, peter.

paettant(e) v. = peettante, meter.

pak o. pakke/pakker, pekske = 1. pak; *De pos(t) bringtj ei pekske. Ei pak struue*. 2. gespuis; *Det is pak van volk. Hak zeuktj zie pak*: soort zoekt soort; 3. herenkostuum. *Dae haet hieël get pakker. Hae leet zich ei pak aanmaete bie de kleiermaeker*.

pakieëzel m. = muilezel, pakezel.

pakke paktj, pakdje, gepaktj = pakken, nemen.

pakkenoeate = spullen. *Pak dich dien pakkenoeate mer bie-ein en vertrèk!*

pakkes o. = houvast hebben, greep. *Aan ein flinke vrouw haet m'n good pakkes*.

pan v. panne, penke = 1. pan, braadpan; *Dao is 't penke vèt*: daar wordt goed gegeten. 2. dakpan. *Ein pan aafhōbbe*: gek zijn. *Hae haet gouje panne*: op zijn woning rust een zware hypotheek.

pandj o. panje/panjer, pendje = 1. pand, huis; 2. onderpand, borgstelling; 3. gedeelte van kleding, gedeelte van breiwerk. *Oma haet 't vuuerpandj gebreidj*.

Panhael = Panheel.

pannaas m. = balkenbrij. *Pannaas mèt sjroeap en appelesjuve, det is pas lekker!*

pannaaskieëtel m. = speciale ketel om balkenbrij in te maken.

pannedaak o. = dak van gebakken pannen.

De hoezer van 't Stift haje ei blaw pannedaak en de angere hoezer ei roead.

pannekletser m. = arbeider in de pannenfabriek.

pannekook m. = pannenkoek.

pannepóp v. = stropop onder dakpannen.

pannesjop m. ook **pannefabriek** = pannenbakkerij, pannenfabriek. *Oppe pannesjop wirke*.

paol m. pööl, pöölke = 1. paal. *Emes de pööl oppe kop sjerp make*: iemand treiteren. *Pööl en draod*

óm de wei rón djóm aaf te make. Paol haoje: standhouden, niet opgeven. 2. grenspaal, grens. *De pööl ueever gaon*: naar België gaan. *Es 't in Thoear sloetested waas, ginge wae nog dèk de pööl ueever. Van ueever de pööl kómme*: uit een grensland komen.

pöölferkes ook **pörfelkes**, **pölfelkes** = klappertjes voor een kinderpistool.

paoling m. paolinge, paolingske = paling, aal.

paosbeech(t) m. = paasbiecht.

paasbès(t) = paasbest. *In zien paosbèste kleier gaon sollicitere*.

paosbloom v. = narcis.

paosbroead o. = paasbrood, gebakken met rozijnen.

paosdaag m. = paasdag(en).

Paose v. = Pasen. *Es Paose en Pinkste op einen daag valle*: dus nooit. *Ziene Paose haoje*: in de Goede Week biechten, met Pasen naar de H. Mis en ter communie gaan; de laatste sacramenten ontvangen.

paosei o. = paasei.

paosfieës(t) o. = paasfeest.

paoskaes v. = paaskaars. *Blief dao toch neet staon wie ein paoskaes*.

paosklok v. = paasklok; *Es de paosklokke op paoszaoterdig oet Roeame trökkómme, bringe ze de paoseier mèt*.

paosplich(t) v. = paasplicht, verplichting om in de paastijd te biechten en ter communie te gaan.

paostied m. = paastijd, van passiezondag (twee weken vóór Pasen) tot en met Beloken Pasen (één week na Pasen).

paoswaek v. = paasweek.

pap = 1. v. pepke = pap; *Emes meug zeen wie kaoj pap*: iemand moe zijn. *Hae verdeentj 't zaot neet inne pap*: heel weinig verdienen. *Meug zeen wie kaoj pap*: doodop zijn. 2. m. = pa, vader.

paplieëpel m. = paplepel. *Meziek make woor dich vreuger in Thoear mètte paplieëpel ingegaeve*.

pappegej m. pappegeje, pappegejke = papegaai.

pappendèk o. = teerpapier, dakleer, asfaltbekleding.

pappendèkdaak o. = dak, dat met dakleer bedekt is.

pappe(n)s m. = ongezonder dikke man.

papsjoeal v. = spottend woord voor de vroegere kleuterschool.

papzandj m. = mul zand.

paredies o. paredieze(r), paredieske = paradijs.

parepluuj m. parepluje, parepluijke = 1. paraplu; 2. troep, bende. *'t Is dao eine sjoeane parepluuj.*

pas m. passe, peske = 1. pas, stap; 2. paspoort; 3. datgene wat toelaatbaar is. *Det haet geine pas.*

passe pastj, pasdje, gepastj = 1. passen; *Det pastj wie ein klok. Det pastj krek. Det pastj wie pin in Greet. Mèt passe en maete weurtj de meeste tied verslete.* 2. afmeten, afpassen; 3. afzien van. *Dao pas ich vuuer:* daar doe ik niet aan mee.

passere passeertj, passeerdje, gepasseerdj = 1. gebeuren; *Waat is noe weer gepasseerdj?* 2. passeren, inhalen; 3. buitensluiten. *Veul dich neet gepasseerdj, doe huuers t'r ouch bie.*

pater m. paters, paeterke = pater. *Eine broene pater:* een gebraden haring in het zuur.

patere patertj, paterdje, gepaterdj ook **tapere** = heen en weer lopen.

Patronaat = gemeenschapsgebouw voor de katholieke jongens, vroeger gelegen aan de Wijngaard.

patsj¹ v. patsje, petsjke = 1. pet; *Dao doon ich de patsj vuuer aaf. Hae waas ónger ein patsj te vange:* hij was uitgeput. 2. klap.

patsj² = onverwacht. *Ich houwde 'm patsj vuuer zien moel.*

pave paaftj, paafdje, gepaafdj = 1. slaan; *Paaf 'm t'r ein:* geef hem een oplawaai. 2. roken; *Hae haet niks te pave.* 3. schieten; *Oppe jach(t) woor hieël get gepaafdj.* 4. overmatig drinken. *Hae haet 'm flink gepaafdj:* hij heeft veel gedronken.

pavert m. pavers = flinke roker.

pecht v. ook **pach(t)** = pacht.

pechte pechtj, pechdje, gepechtj = pachten.

pechter m. pechters, pechterke = pachter.

ped v. pedde ook **pad** = pad.

peek m. peke, peekske = 1. prik met een puntig voorwerp. 2. puntig uiteinde op ijzeren hek; 3. piek op kerstboom.

peeps = pips, bleek. *Doe zuus t'r peeps oet.*

pees v. peze, peeske = 1. perzik; *Sapige peze.* 2. pees, spier. *Dikke peze hōbbe:* grof gespierd zijn. *In staofvleis zitte vāōl peze.*

Pej = Peij.

peke peektj, peekdje, gepeektj = steken, prikken.

pekel m. = pikel, zout. *Det hōb ich oette pekel mōtte hoeale:* dat heeft mij heel wat moeite gekost.

pelaer m. pelaere, pelaerke = pilaar.

pelaerheilige m. = iemand die zeer gods-dienstig is.

pelavere pelavertj, pelaverdje, gepelaverdj = langdradig praten, oreren. *Waat ei gepelaver!*

pelies o. peliezer, pelieske = paleis.

pellierien m. = kort schoudermanteltje.

pelover m. pelovers, peloverke = pull-over, trui.

pemel m. pemele = 1. klein persoon. *Eine slappe pemel:* een slap persoon. 2. **pemele** = dunne haren.

penaes v. penaeze, penaeske = punaise.

penantie m. penanties = strafschoep, penalty.

Drie kōrners: penantie! regel bij het straatvoetbal. *Penanties sjete.*

pe(n)daal m. pe(n)dale, pe(n)daelke = pedaal.

Vreuger kreegs se es klein kindj eine fiets dae gekoch(tj) waas oppe gruu; es se den neet bie de pendale kōzjes, kreegs se houtere klosse t'r op.

penieël o. penieële, penieëlke = paneel.

pens v. pense, penske = buik.

Kinderversje:

*Kiele, wiele wenske
bōtter in 't penske
eier in de pan
dao weurtj 't kindje vèt van.*

pensenterger m. = slechte, sterke koffie.

pensjenere gepensjeneerdj = met pensioen gaan.

pensjoen o. pensjoene, pensjuenke ook **pensioean** = pensioen. *De mienwirkers haje ei sjoean pensjoen. Hae haet de pens sjoean:* woordspeling.

pensjonaat o. = pensioonaat, kostschool.

penspien v. = buikpijn. *Ich hōb penspien.*

pentóffel m. pentóffels/pentóffele, pentuffelke = pantoffel.

pepeer o. pepere, pepeerke = papier. *Hae haet gooj pepere óm bōrgemeister te waere.*

pepere = gemaakt van papier. *Ein pepere toet.*

pepiter m. pepiters, pepiterke = muziekstandaard. *Inne houtere pepiters zoeate vreuger brandjaetjes vanne segrètte.*

peraat = paraat, klaar. *Waat hōbs se mich noe peraat gemaaktj:* wat heb je nu toch gedaan!

perbere perbeertj, perbeerdje, geperbeerdj ook **prebere** = proberen.

perbleem o. perbleme, perbleemke ook **prebleem** = probleem.

perree m. = puree. *Aerpeleperree.*

perfesser m. perfessers, perfesserke ook **prefesser** = hoogleraar, professor. *Det is eine sjoeane perfesser, dae meintj alles te weite.*

perfiesiat ook **prefiesiat** = proficiat.

perfiet o. perfiete, perfietje ook **prefiet** = voordeel, winst. *Höbs se t'r ouch perfiet van?*

perfietelik perfieteliker, perfietelikst ook **prefietelik**, **perfietig**, **prefietig** = profijtelijk, voordelig, zuinig. *Det is eine perfietelike*: dat is een berekenend iemand.

Peries = Parijs.

peri(n)k m. perike, perikske = pier, regenworm. *Emes de perike oet zien naas hoeale*: alles van iemand te weten willen komen. *Hae huuertj de perinke neeste*: hij is erg gierig. *Zoea flaw es eine perik zeen*: erge honger hebben.

perlute = lange overbodige praat. *Dae haet hieël get te perlute.*

permenent¹ = permanent, voortdurend, blijvend.

permenent² m. = permanent, kapsel.

permenente permenentj, permenendje, gepermenendj = permanenten, een krullenkapsel aanbrengen.

perochie v. perochies = parochie.

perochieblaedje o. = parochieblaadje. *Is 't perochieblaedje al gekómme? 't Perochieblaedje van vreuger hêtj noe 'De Wingerd'.*

perochiekirk v. = parochiekerk.

persieël o. persieële, persieëlke = perceel.

persenieël o. = personeel.

perses o. persesse ook **preses** = 1. proces, rechtszaak; 2. bekeuring, proces-verbaal. *Dalik kriegs doe ei perses.*

persessemaeker m. = agent. *Dao kumtj dae persessemaeker weer, doot 't leecht van diene fiets gaw aan!*

persessie v. persessies, persessieke ook **presessie** = processie. *De brandjpersessie is de ieëste zóndig nao de negendje in oktoeaber; den is ouch de groeate kirmes.* (De brandprocessie werd gehouden uit dankbaarheid voor het bedwingen van de grote brand in 1648.) *Inne meimaondj trok de persessie nao de kepel.*

persessievaan v. ook **presessievaan** = processievaandel.

persies persiezer ook **presies** = precies.

Det pastj persies. Eine persieze: iemand die niet gauw tevreden is.

persoean m. persoeane, persueenke = persoon, man, individu.

persuuenlik = persoonlijk.

pertaol o. pertaole, pertäölke = portaal. *Vreuger voor nogal ins gevriedj in 't pertäölke van 't Volkshoes oppe Wingerd. 't Waas zoea drök in de kirk, det de minse in 't pertaol móste staoen.*

perteer m. pertere, perteerke ook **porteer** = portier.

pertie v. pertieje, pertieke = 1. partij; *Ein gooj pertie keze*: een rijke man/vrouw kiezen. *Zien pertie blaoze*: zijn muziektijds spelen in een blaasorkest. 2. hoeveelheid. *Ein pertie stein.*

pertrèt o. pertrètje, pertrètje ook **portrèt** = 1. foto, portret; 2. persoon. *Ei lestig pertrèt.*

pestakele pestakeltj, pestakeldje, gepestakeldj = lawaai maken, spektakelen.

pestoeear m. pestoeears, pestuuerke = pastoor. *Pestuuerke deej de mès.*

pestoeearshenj = slanke handen zonder eelt.

pestoeearsmaagd v. = dienstbode bij de pastoor.

pestóng m. pestónge = 1. piston, muziek-instrument; 2. zuiger in een motor, cylinder.

pet¹ v. pette, petje = pet. *Dao höb ich niks mèt ane pet*: daar heb ik niks mee te maken.

pet² = knudde. *Det is naatje pet.*

petaasj v. ook **petazie** = rotzooi, puinhoop, troep. *'t Is dao ein vèttige petaasj.*

petik m. petike, petikske = 1. winkeltje; 2. rommel, janboel. *Dae haet de hieële petik verkoch(t)*: hij heeft alles verkocht. *'t Is mich dao eine petik.*

Petran < Petrus-Johannes.

petries v. petrieze, petrieske = patrijs.

petroean = 1. o. petroeane, petruuenke = (knip)patroon; 2. v. = kogel; 3. m. petruuens, petruuenke = patroon, baas; 4. eigenaardig persoon. *Det zeen mich gekke petruuens. Eine laege petroean*: een niet te vertrouwen persoon.

petroeanheilige m. = patroonheilige. *De petroeanheilige vanne kirk van Thoeear is de Heilige Michaël.*

petrol m. = petroleum.

petse petstj, petsdje, gepetstj = slaan. *Ein vleege kepot petse. Ich höb 'm ein gepetstj.*

Pé, Pie, Pieër, Pierre, Pieëter, Pieke, Peet, Pieter < Petrus.

pezerik m. = penis van een varken. *Mètte pezerik de zaes invètte.*

pieëter m. = peter, peetoom.

piel m. piele, pielke = pijn. *Dao kóns se geine piel op trèkke. Piel en baog.*

piemel m. piemels, piemelke = 1. penis; 2. klein persoon. *Det is ouch mer ei piemelke.*

pien m. pien, pienke = pijn. *Det duit mich pien inne portemonnee. Hòbs se dich pien gedaon? Hòbs se pien aan 't lepke?:* schertsend bedoelde opmerking.

pienlik pienliker, pienlikste = pijnlijk.

pienzele pienzeltj, pienzeldje, gepienzeldj = verven. *Hae pienzeltj aardig t'r op los.*

piep v. piepe, piepke = 1. pijp, buis; *Dao ging 'm de piep van oet:* daar stond hij paf van.
2. tabakspijp. *Dao gaefich gein piep toebak vuur:* die kans is zeer klein. *Hae kumtj nog ein zwaor piep aan 't rouke:* hij krijgt nog grote problemen. *Ich bèn gein piep toebak waard:* ik voel me gammel, niet goed.

piepelaaj v. 1. pijpenlade; *Opa haaj versjillendje piepe inne piepelaaj.* 2. smal, lang vertrek/huis. *De Zónnewiezer is ein piepelaaj.*

piepelok v. piepelokke, piepelökske = pijpenkrul, kapsel.

piezele piezeltj, piezeldje, gepiezeldj = slaan, kastijden. *Hae kreeg ze gepiezeldj:* hij kreeg slaag.

piezewiet m. = onnozel, slap figuur.

pikhaok m. = hulpgereedschap om koren bijeen te halen bij het maaien.

pikkeduuster = pikdonker. *Mèt Keesmes ginge wae in 't pikkeduuster nao de nachtmès.*

pikker(t) m. = kieskeurige eter.

pin [pi~n] m. pin [pi\~n], pinke = bevestigingspen. *De pin t'r in houwe:* ophouden met werken. *Det pastj wie pin in Greet:* dat past precies. *Pin haoje:* volhardend wachten.

Pina < Josephina.

pindraod m. ook **puntjdraod** = prikkeldraad. *Mètte bóks inne pindraod blieve haoke.*

pingelieër m. = 1. persoon die afdingt; 2. voetballer die de bal heel lang bij zich houdt voordat hij afspeelt.

pinksterbloom v. ook **pinksbloom** = pinksterbloem.

pinks(t)daag m. = pinksterdag(en).

Pinkste ook **Pinkstere** = Pinksteren. *Es Paose en Pinkste op eine daag valle:* dus nooit, dooddoener.

pintenäöker m. = iemand die op alle slakken zout legt.

pisman m. pismenke = 1. penis; 2. onnozel iemand.

pispaol m. = pispaal.

pispötje o. = haagwinde.

pisse pistj, pisdje, gepistj = pissen, plassen, urineren. *Pis mer op eine baesem:* gezegd als men iemand zijn zin niet wil geven. *T'r tössen-oet pisse:* stiekem weggaan om iets niet te hoeven doen. *Zich örges langs pisse:* zich ergens langs strijken.

pisser m. pissers, pisserke/piske = 1. penis; 2. kleine man, bang ventje. *Doe bès mich ei pis(ser)ke.*

Pit = < Petrus.

pitsblaor v. = bloedblaar.

pitse pitstj, pitsdje, gepitstj = 1. knellen, klemmen; *Det wundje blijft mich mer pitse.*
2. kieskeurig eten; *Neet aan die flaaj zitte te pitse!* 3. terloops iets gaan drinken in het café. *Hae ging zich gaw eine pitse.*

pitsert(t) m. ook **pitskóntj** v. = kieskeurige eter.

pitslamp v. = knijpkat, zaklantaarn. *In d'n oearlog gebroekdje m'n de pitslamp.*

pitspiene = grenenhout, pitch pine.

pitterselie m. = peterselie.

plaa v. plaje, plaaie = plank, balk op de bovenkant van de muur;

plaats v. plaatse, plaatske = plaats, binnenplaats. *Wae zoeate lekker inne zón op 't plaatske.*

plak m. plagke/plek, plekske = 1. doek, omslagdoek, hoofddoek; *Die vrouw haet altied eine plak ómme kop.* 2. stuk grond. *Dae boer haet eine sjoeane plak.*

plank v. plenk, plenkske = plank; *Ich höb nog get oppe plank:* ik heb nog iets in voorraad. *Plank in 't gaat:* doe de deur dicht! *Twieë ertjes oppe plank:* twee kleine borsten. *Zoea stief wie ein plank.*

plaoge plaogtj, plaogdje, geplaogdj = plagen. *D'n hóndj plaoge. De waeldje plaogtj 'm:* hij geeft zijn geld op lichtzinnige wijze uit. *Doe mós dich neet zoea plaoge mèt spaje, dalik liks se mèt diene rök.*

plaogerie v. = plagerij.

plaoster v. plaosters, pläosterke = pleister, kleefpleister, hechtpleister.

plaostere plaostertj, plaosterdje, geplaosterdj = pleisteren, stucadoren.

plat¹ o. = dialect. *Kal mer plat!*

plat² platter, platst = vlak. *Zoea plat wie eine cent, ei döbbeltje.*

plat-eweg = ronduit.

platloupe = platlopen, vertrappen. *Dae haet de waeg platgeloupe nao de kepel. Hae haet de duuer bie de börger platgeloupe óm die vergunning te kriege.*

platrub v. = klapstuk van rund, ribstuk.

platvoot m. = platvoet. *Platveut höbbe.*

plattrampele = plattrappen. *Kiek oet kinjer, det gae mich die blome neet plattrampeltj.*

plefóng o./m. plefóns, plefungske = zoldering, plafond. *Hae maakdje ei plefungske inne graasj.*

plek v. plekke, plekske = 1. vlek; *Diene jas zitj vol plekke.* 2. plaats, ruimte; *Ich zal ins plek maken.* 3. vlekziekte. *De verke höbbe de plekke.*

plekbóks m. ook **plekker(t)**, **plekplaoster** = iemand die maar geen afscheid kan nemen.

plekke plekdje, geplektj = 1. lijmen, plakken; *Poszegels op breve plekke.* 2. blijven plakken. *Es d'r op stap waas bleef d'r alzelaeve plekke.*

plekplaoster v. = 1. plakpleister; 2. iemand die maar geen afscheid kan nemen ook **plekbóks**, **plekker(t)**.

pleksel m. = plaksel, lijm.

plemure plemuurtj, plemuurdje, geplemuurdj = 1. plamuren; 2. zich erg opmaken. *Die haet zich sjoean geplemuurdj, zèk!*

plemuur m. = plamuur.

pletse pletstj, pletsdje, gepletstj = met de vlakke hand op het water slaan. *De pannaas pletse mèt ein nate handj:* de balkenbrij in een vorm gladstrijken met een natgemaakte hand.

plevuus v. plevuze, plevuuske = plavuis. *Henj höbbe wie plevuze. Inne kirk van Thoeat ligke hieël sjoean aoj plevuze.*

plezeer o. plezeerke = plezier. *Väöl plezeer!*

plezerig, plezriger, plezerigst = plezierig.

pliesie m. ook **plies** = politie, politie-agent.

ploeaj v. ploeaje, pluuetje = plooi.

ploeaje ploeatj, ploeadje, geploeadj = plooiën.

ploeajerok m. = plooirok. *Dae ploeajerok stuit dich good.*

ploejere ploejertj, ploejerdje, geploejerdj =

plonzen. *Veugel ploejere zich gaer:* vogels nemen graag een waterbad.

ploense ploenstj, ploensdje, geploenstj ook **plónse** = plonzen.

ploge ploogtj, ploogdje, geploogdj = ploegen.

Det is geine verkieërdje, dao kóns se mèt ègke en ploge: dat is een meegaand iemand.

plök m. = het plukken. *De appeleplök is begós.*

plökke plöktj, plök/plökdje, geplokke/geplöktj = plukken. *Ein hampel kese plökke. Ein hoon plökke. Van eine kale kwakker(t) kóns se gein vaere plökke. Wae kónne ane twieëdje plök beginne.*

plökkörf m. = plukkorf.

plökleier v. = plukladder

plómp plómper, plómpst = bot, plomp, onbeleefd.

plómp-eweg = botweg.

plóns m. plónse, plunske = plons.

plónse plónstj, plónsdje, geplónstj ook **ploense** = plonzen.

ploog v. ploge, pleugske = 1. ploeg, landbouw-werktuig; *De boer haet ein noew ploog.* 2. team. *Ein voetbalploog.*

ploogiezzer o. = ploegijzer.

ploogsjaars v. = ploegmes.

ploogstert m. = ploegstaart.

pluueres m. ook **fluueres** = 1. pleuritis; *Hae haet lang in bèd gelaage mèt de nate pluueres.* 2. herrie. *Dalik briktj hie de pluueres oet.*

pluum v. plume, pluumke = pluim.

pluus v. pluze, pluuske = pluus.

pluze pluustj, pluusdje, gepluusdj = pluizen.

Det is eine sjoean trui, mer dae pluustj waal erg.

poeak m. poeake, puuekske = 1. pook ook

raokeliezzer, **staoveniezzer**; 2. klein litteken, restant van een klein letsel. *Es se dich gestoeate höbs en dao zitj nog ei räöfke op, den höbs se eine poeak.*

poeake poeaktj, poeakdje, gepoeaktj = 1. oprakelen van vuur; 2. hard werken.

poeat m. = prei. *Ein speer poeat. Väöl poeat aete duit d'n dokter vergaete:* prei eten voorkomt ziektes.

poeargaandj m. ook **gaandj** = lange, aanstellerige vrouw.

poeas v. poeaze, puueske = poos. *'t Is al ein hieël poeas geleje det wae ós getróffe höbbe.*

poeat m. puuet, puuetje = poot, been. *Blief dao mèt de puuet vanaaf. Emes eine poeat oettrèkke.*

Emes puuetje lappe: iemand laten struikelen; een loer draaien.

poetaerpel m. = pootaardappel.

poeate poeatj, poeadje, gepoeatj = poten, beplanten.

poeatgood o. = pootgoed.

poeatstek m. = pootstok, plantstok.

poeateunj v. = pootui.

poejer = 1. o. poeder; 2. m. hard schot. *Dae goof 'm eine poejer, mer wíed uuever de goal.*

poejerdooas v. = 1. poederdoos; 2. overmatig opgemaakte vrouw.

poejer poejertj, poejerdje, gepoejerdj = poederen.

poejersókker m. = poedersuiker.

poekel m. ook **pókkel** = rug. *Doe kóns mich de poekel roetsje:* je kunt me nog meer vertellen. *Emes de poekel vol sjelje:* iemand de huid vol schelden.

poekele poekeltj, poekeldje, gepoekeldj ook **pókkele** = (mijnwerkers) elkaars rug wassen.

poelbreefke o. = bewijs van inzetgeld (vooral bij duivenmelkers).

poele poeltj, poeldje, gepoeldj = poelen, inzetten bij wedstrijden.

poem = doodmoe, uitgeput, bekaf. *Ich bèn poem-aan.*

poemstein m. = puimsteen, aluin.

poep m. puupke = wind, scheet.

poepert m. = angst. *In ziene poepert zitte:* in de piepzak zitten.

poepesjieter(t) m. = bangerik.

poepmeug = heel erg moe.

poepzaat = stomdronken.

poes v. poeze, puuske = bundel, bos. *Ein poes graas. Ei puuske blome. Gein poes waerd zeen:* zich niet lekker voelen.

poeskater m. = vrouw met een wilde haardos.

poet v. poete = kind. *Die haje dao vööl poete.*

poetje o. = vies, onverzorgd kind. *Det is ei vèttig poetje!*

póf m. = schuld, pof, krediet; *Dae haaj ei kindj oppe póf:* hij had een onecht kind. *Ich gaon oppe póf mèt. Oppe póf koupe. Vreuger laefdje vööl minse oet ermood oppe póf.*

pófbóks m. = pofbroek.

póffe póftj, pófdje, gepóftj = 1. poffen, krediet aangaan; 2. in de hete as gaar laten worden. *Aerpel póffe.*

pófmoeuw m. = pofmouw.

pók v. pókke, pukske = 1. puist; 2. pok. *De pókke hóbbe.*

pókkebreefke o. = bewijs van inenting tegen de pokken.

pókkel m. pókkels, pukkelke ook **poekel** = rug. *Doe kóns mich de pókkel roetsje:* je kunt me wat.

pókkele pókkeltj, pókkeldje, gepókkeldj ook **poekele** = (mijnwerkers) elkaars rug wassen.

pöl v. pölle, pölke = 1. jonge kip; *De boer haet sjoean pölkes.* 2. jong meisje; *Det is al ein flinke pöl:* dat is al een flinke meid. *Haod doe dien pölle mer vast, ich laot mien hane vlege:* houd jij je dochters maar thuis, mijn zonen gaan op vrijersvoeten. 3. pul. *Ein pöl beer.*

polfer m. ook **pölver** = buskruit. *Alle polfer versjoeate hóbbe:* al zijn kruid verschoten hebben. *Geine sjuuet polfer waerd zeen:* nergens voor deugen.

pölferkes ook **pörfelkes**, **päölferkes** = klappertjes voor een kinderpistool.

pómp v. pómppe, pumpke = pomp. *Loup nao de pómp. Minse die vreuger zelf gein pómp haje, ginge nao de pómp inne buurt water hoeale.*

pómpemaeker m. ook **koeaperslaeger** = aanlegger en reparateur van pompen.

pómpernel m. ook **póppernel**, **kókkerel** = tol. *Zich dreije wie eine pómpernel:* met alle winden meedraaien.

pómpernelle pómperneltj, pómperneldje, gepómperneldj ook **póppernelle** = tollen.

pómpestein m. = gootsteen, aanrecht. *Sjöd det mer inne pómpestein.*

pómpeswingel m. = pompswingel.

póndj o. pónjer, pundje = pond, 500 gram.

póngel m. póngele, pungelke = afgedankt kledingstuk. *Det maedje is nog lang geine póngel:* dat is een aantrekkelijk meisje. *Waat höbs se dich vuuer póngele aangedaon?*

póngele póngeltj, póngeldje, gepóngeldj = liefkozend aanhalen. *Det maedje zitj lekker te póngele mèt zien pupkes.*

pool v. peul, peulke = plas, poel. *Nao die bies raengel stónge vööl peul oppe waeg. Val mich neet inne pool!*

póp v. póppe, pupke = 1. pop; *Métte póppe spuuele.* 2. liefje. *Mien leef pupke! Waat ei pupke.*

pópnel v. pópnelle, pópnelke = hoer.

póppe póptj, pópdje, gepóptj = 1. een dak vullen met stropoppen. *Ei daakóppe mèt struue-póppe*. 2. neuken.

póppekast(t) m. = poppenkast. *Maak t'r geineóppekas van*: maak er geen overdreven zaak van.

póppekleid o. = poppenjurk.

póppernel m. póppernelle, póppernelke ook **pómpernel**, **kókkerel** = tol.

póppernelle pópperneltj, pópperneldje, gepópperneldj = tollen. *Geis se mèt póppernelle in 't Akkerwelke want hie oppe stein geit 't neet*: op de kinderkopjes kun je niet tollen.

póppestróntj m. = overdreven vriendelijkheid. *Det is nog lang geineóppestróntj*: dat is niet niks. *Zoea fien wieóppestróntj*.

pörfelkes ook **pölferkes** ook **pöölferkes** = klappertjes voor een kinderpistool.

port v. porte, pörtje = poort. *De porte in Thoeaar zeen dèk sjoean greun gevèrfdj*.

porteer m. portere, porteerke ook **perteer** = portier.

portrèt o. portrètje, portrètje ook **pertrèt** = 1. foto, portret; 2. type. *Det is ei lestig pertrèt*. *Doe bès mich ei pertrèt!*: meestal negatief bedoeld.

pos(t) m. = 1. post; *Höbs se de breef oppe pos(t) gedaan?* 2. postbode. *Is de pos(t) al gewaes(t)?*

Postert = Posterholt.

pos(t)paerd o. = 1. postpaard; 2. logge vrouw.

pot m. pöt, pötje = pot. *Dich kóns mich de pot op*. *Waem de pot briktj, mó't de sjerve betale*. *Zoea pot, zoea dèksel*.

pöt v. pötje, pötje = put.

pötdèksel m. = putdeksel.

pöthaok m. = puthaak.

pötjessjöpper m. = putjesschepper. *Doe weurs nog pötjessjöpper es se neet dien bès(t) duis*.

potlieëpel m. = pollepel.

potloead o. potluuej, potluuedje = potlood. *Hae stuit mètten henj aan zie potloead*: hij staat met zijn handen in zijn broekzakken.

potloeadslijeper m. = potloodslijper.

potloeat potloeatj, potloeadje, gepotloeadj = zwart maken en poetsen van kachel en fornuis.

potte potj, podje, gepotj = potten, oppotten, sparen. *Hae duit niks es potte*: hij leeft overdreven zuinig.

pottebekker m. = pottenbakker.

Pottehoes o. = Pottenhuis, beginnhof, voorheen pottenbakkerij uit 1772, thans in gebruik als woningen.

pottiekier m. = pottenkijker.

póttentaot m. = potentat, dwingeland.

pötte pötj, pödje, gepötj = 1. water ophalen uit de put; 2. veel drinken.

potter m. = gierigaard, vrek.

pötter m. pötters, pötterke = putter, distelvink.

pottoe = potdicht. *Mien oeare zitte pottoe*.

praek m. praekje, praekske = preek.

praekje praektj, praekdje, gepraektj = preken.

praekhieër m. = missiepredikant. *De minse woear sjoew door de dónderpraek vanne praekhieër*.

praekstoel m. = preekstoel. *Hae is vanne praekstoel gevalle*: hij kreeg de eerste roep (van de drie) in de kerk vóór zijn kerkelijk huwelijk.

prakkedinke (bewust fout gezegd) = overdenken. *Dao mó't ich nog ins uuever prakkedinke*.

prakkezasie v. = gepieker. *Die zaak vreugtj nog hieël get prakkezasie*: dat is een ingewikkelde zaak.

prakkezere prakkezeertj, prakkezeerdje, geprakkezeerdj = piekeren. *Prakkezere doon erm luuj*: arme mensen moeten vaak piekeren om de eindjes aan elkaar te knopen.

präötsj v. = onaangename, lompe vrouw.

pratele prateltj, prateldje, geprateldj = 1. gezegd van koeien die al lopend schijten. 2. onsamenhangend kletsen; 3. koeienstront en paardenkeutels van de straat bijeenvegen.

pratsj m. = 1. modder, slijk; *De veldjwaeg zeen nao de raengel verangerd in pratsj*. *Door de snieë pratsje*. *Ónger de pratsj zitte*. 2. door elkaar gestampt eten. *Waat höbs se t'r eine pratsj van gemaaktj!*

pratsje pratstj, pratsdje, gepratstj = knoeien, modderen, modder maken.

pratsjnaat = kletsnat.

prazele prazeltj, prazeldje, geprazeldj = kletsen. *Prazel neet zoeavööl!*

prazeliëër m. = iemand die veel inhoudsloos praat.

prebere prebeertj, prebeerdje, geprebeerdj ook **perbere** = proberen.

prebleem o. probleeme, prebleemke ook

perbleem = probleem

preem v. = priem.

preester m. preesters, preesterke = priester.

preestersjap o. = priesterschap.

preesterwiejing v. = priesterwijding.

prefesser m. ook **perfesser** = hoogleraar, professor. *Det is eine sjoane prefesser, dae meintj alles te weite.*

prefiesiat ook **perfiesiat** = proficiat.

prefiet o. prefiete, prefietje ook **perfiet** = voordeel, winst. *Höbs se t'r ouch prefiet vanne?*

prefietelik ook **perfietelik** = profijtelijk, voordelig, zuinig. *Det is eine prefietelike:* dat is een berekenend iemand.

prefietig ook **perfietig** = voordelig.

prel = om door een ringetje te halen. *Det is ei prel vruike.*

prengel m. prengel, prengelke, ook **saro** = 1. bengel, kwajongen, vlegel; *Prengel des se bè!* gezegd tegen een jongen die een ondeugende streek heeft uitgehaald. 2. knuppel, dorsvlegel.

prengel prengeltj, prengeldje, geprengeldj = aframmelen. *Dae kriegtj ze vanaovendj geprengeldj.*

preses o. presesse ook **perses** = 1. proces rechtszaak; 2. bekeuring, proces-verbaal. *Dalik kriegs doe ei preses.*

presessie v. presessies, presessieke ook **persessie** = processie. *M'n kan neet loeje en presessie trèkke tegeliek:* men kan geen twee dingen tegelijk doen.

presessievaan v. ook **persessievaan** = processievaandel.

presies presiezer ook **persies** = precies

preuve preuftje, preufdje, gepreufdj = proeven.

Dae preuftj 'm gaer: hij drinkt graag een glaasje.

prie v. prieje, prieke = 1. vrouwmens, krenge; *Det is ein dikke, nôtte prie:* dat is een dikke, valse vrouw. 2. lijf. *Inne naakse prie loupe:* bloot rondlopen. *Lèk dich op dien prie:* ga rusten. *Zèt dich op dien prie:* ga zitten. *Det ging 'm aan zien prie:* het raakte hem zeer.

prieke priektj, priekdje, gepriektj = 1. prikken; *De pas vergöldje haan stuit weer op de kirktoeare te prieke.* 2. kijken om iets te krijgen. *Det wècht stuit te prieke óp ei sjuufke vleis vanne slechter.*

pries m. prieze, prieske = prijs.

priesbendje o. = prijsbandje, gummiring voor wedstrijdduiven.

priesvlege = de duiven laten vliegen om een prijs te behalen.

prieze priestj, priesdje, gepriesdj = 1. prijzen, loven; *Zich gelökkig prieze.* 2. koopwaar van een prijs voorzien.

priezig = prijzig.

prikke priktj, prikdje, gepriktj = opvangen.

De bal prikke. Ich kós mich nog net prikke vuuerdet ich veel.

prins m. prinse, prinske = prins, carnavalsprins. *Ligke wie eine prins in ein aerpelekoel:* lekker liggen.

prinsebal o. = bal, waarop de nieuwe prins carnaval wordt uitgeroepen. *'t Is altied drök op 't prinsebal vanne Geitebuk.*

prinsesseboean v. ook **braekboean, sperzieboean** = sperzieboon.

print v. printe, printje = 1. prent; 2. bidprentje, ook beeldje; *Det is ei sjoan printje.* 3. een vrouw met teveel pretenties. *Ein vervaelendje print.*

pritse pritsjt, pritsdje, gepritstj = 1. peuteren, kieskeurig eten; *Zit neet uueveral aan te pritse.* 2. afgemeten zuinig zijn.

prits v. = een uitermate zuinig iemand. *Det is ein echte prits!*

pritsjer m. = te kieskeurige eter.

proeaj v. proeaje, pruuetje = prooi.

proeaper proeaperder, proeaperste = 1. proper, schoon; 2. zindelijk. *Det kindj is al proeaper.*

proem v. proeme, pruumke = 1. pruim; *Ringeloeate zeen lekkere proeme.* 2. tabakspruim; *Ein proem toebak inne mondj hóbbe.* 3. hoeveelheid; *Ein flinke proem geldj.* 4. vagina.

proeme¹ proemtj, proemdje, geproemdj = pruimen, kauwen op pruimtabak; *Vreuger woort t'r vööl geproemdj.* 2. langzaam eten. *Bès se weer aan 't proeme!*

proeme² uitroep = je kunt me wat. *Jao, proeme!*

proemeflaaj v. = pruimenvlaai. *Bie de koffie-taofel waas t'r zwarte proemeflaaj.*

proemestein m. = pruimenpit.

proemrölke o. = rolletje pruimtabak.

proetsj v. = dikke, slordige vrouw. *Waat ein proetsj!*

prónkappel m. = sierfruit, bestaande uit kleine pompoenen.

prónkboean v. = pronkboon.

prónke prónktj, prónkdje, geprónktj = pronken.

prónkert v. = siererwt.

prónkstök o. = pronkstuk. *De kroean van 't hoegaltaor waas bie 't doezendjaorig bestaon van Thoeat 't prónkstök vanne optocht.*

prónt = 1. netjes en correct; *Det is ei prónt maedje.* 2. juist, net. *Det is prónt tegooj det dae ins op zien naas geit:* het is net goed, dat hij eens onderuit gaat.

proof v. = 1. proef; *Drie maondj op proof zeen:* drie maanden proeftijd hebben; 2. monster. *Bring pestoeat en keplaon ein proof.* Als men vroeger een varken geslacht had, kregen de pastoor en de kapelaan vlees van het geslachte varken. *'De komplemente van 't verke. Hie is ein proof van vader en moder',* zo boden sommige kinderen de proof aan.

proof tied m. = proeftijd.

pruuegel m. = slaag. *Flink pruuegel kriege.*

pruuegele pruuegeltj, pruuegeldje, gepruuegeldj = slaan, aframmelen.

pruuk v. pruke, pruuske = prui.

Pruus m. Pruse, Pruuske = Pruis, Duitser.

De bèste Pruus haet nog ei paerd gestoeale.

Pruses = Duitsland.

Pruzin v. Pruzinne = Duitse vrouw. *Hae is getrouwdj mèt ein echte Pruzin.*

puin v. puine = onkruid, kweekgras. *Dae gein puine haet, haet ouch gei landj:* waar lusten zijn, zijn ook lasten. *De vastelaovesvereniging van Ittervoeart hètj de Puinesjoddere en die van Panhael de Puinestaekers.*

puineboer m. = slechte boer.

pumpele pumpeltj, pumpeldje, gepumpeldj = pimpelen, borrelen. *Wae haje nog ein eurke gezellig gepumpeldj.*

pumpelieër m. = drinkebroer.

pungel m. pungele, pungelke = 1. bundel mijnwerkerskleding; 2. kledingzak. *Zien kleier inne pungel doen.*

punjer m. = weegtoestel. *Dao hingtj de punjer achter de duuer:* daar stellen ze te hoge eisen aan de huwelijkskandidaat. *De wiesvrouw woog 't kindje mètte punjer.*

punjere punjertj, punjerdje, gepunjerdj = wegen, gewicht wegen door op te hangen aan de haak.

puntj m. puntje, puntje = punt.

puntjdaak o. = puntak.

puntjdraod m. ook **pindraod** = prikkeldraad.

puntjelijk puntjelijker, puntjeliest = punctueel.

Puntjelijk op tied zeen. T'r puntjelijk verzörgdj oetzeen.

puntjenäöker m. ook **puntjelekker** = iemand die op alles wat aan te merken heeft. *Det is eine puntjenäöker.*

puntjig puntjiger, puntjigst = puntig.

pupke v. = 1. poppetje; 2. meisje; *Ei fien pupke.*

3. katoenen zakje. *Ei pupke blawsel:* katoenen zakje met blauwsel erin om de witte was nog witter te maken.

pups v. pupse, pupske = 1. oogvuil; *Pupse inne ouge höbbe:* letterlijk, maar ook: de realiteit niet onder ogen willen zien. 2. oog in aardappel. *Die aerpel zeen neet good gesjèldj, dao zitte nog pupse in.*

pupsoug = een oog met gedroogd oogvocht in de ooghoek, een ontstoken oog.

puueter m. ook **poetaerpel** = 1. poot-aardappel; 2. klein kind.

puupke m. = 1. windje; *Ei puupke laote.* 2. kleine man, scheldwoord.

R

van raad toet en mèt ruzingmaeker

raad o. rajer, raedje = rad, wiel. *Eine slaag in 't raad hóbbe. 't Viefdje raad ane wage zeen. Zoea gek wie ei raad.*

raadgek = stapelgek. *Die is raadgek.*

raar raarder, raarst = 1. raar, eigenaardig;

2. schaars, zeldzaam. *Richtig Thoears kallendje minse waere raar.*

raek v. raeke, raekske = 1. hark; 2. bovenste deel van schietboom met de bolletjes. *De raeke vuuer 't sjöttersfieest zeen klaor, dao kan gesjoeate waere.*

raeke raektj, raekdje, geraektj = harken. *Det is eine fiene, dae raektj nog de kezelkes.*

raekel m. raekels, raekelke = 1. rekel, deugniet; 2. mannelijk konijn.

raekene raekentj, raekendje, geraekendj = rekenen. *Aoer minse kónne baeter oette kop raekene den jóngere.*

raekening v. raekeninge, raekeningske = rekening.

raekensjap v. = rekenschap. *Örges raekensjap van aflègke.*

raengel m. = regen. *Dae trèktj zich nörge get van aan en sjödj alles van zich aaf wie einen hóndj de raengel. Zie gezich stuit op zeve daag raengel: hij kijkt nors.*

raengelbaog m. = regenboog.

raengelbies v. = regenbui. *Wae kregte t'r ein flinke raengelbies op.*

raengeldröppel m. = regendruppel.

raengele raengeltj, raengeldje, geraengeldj = regenen. *Es de zón sjient en 't raengeltj, is 't kirmes inne hël.*

Kinderversje:

't Raengeltj, 't zaengeltj

de panne waere naat

Dao kwoeame twieë soldäötjes

die vele op häör gaat.

raengelechtig = regenachtig. *'t Zuut t'r raengelechtig oet.*

raengelpiep v. = regenpijp.

raengelpöt v. = regenput.

raengelwaer o. = regenweer.

rake¹ v. rake = kaak, kaken. *Mien rake zeen kepot, want mie gebeet pastj neet good mieër.*

rake² raaktj, raakdje, geraaktj = raken.

Kirmesmaondig haje wae 'm flink geraaktj: op kermismaandag hadden wij veel gedronken.

ram = alles, helemaal, totaal. *Ram de kluts kwiet zeen: helemaal van zijn à propos zijn. Ram oppen hóndj zeen: helemaal versleten zijn.*

rammelesjang m. = stok, versierd met koperen bellen en deksels; de stok wordt tijdens carnaval gebruikt.

rammelieër m. rammeliërs, rammeliëerke = rammelaar, kinderspeelgoed.

randj m. renj, rendje = rand. *Det waas op 't rendje.*

rank m. reng, renkske = zijdraad van bonen- of peulenschil.

raad m. = 1. raad, advies; *Alle goje raad inne windj slaon. Emes raad gaeve. Zich geine raad weite.* 2. gemeenteraad. *Inne raad zitte.*

raodsel o. raodfels, räödselke = raodsel. *Emes ei räödselke opgaeve.*

raof m. räöf, räöfke ook **roef** = roof, wondkorst.

raofel m. raofels, räöfelke = rafel.

raofele raofeltj, raofeldje, geraofeldj = rafelen. *Det stófis aan 't raofele.*

raoje raotj, raodje/rooj, geraoje = 1. raden, gissen; *Det is dich geraoje.* 2. raad geven. *'Raod mich good' zag 't maedje, 'mer raaj 't mich neet aaf.' Det wiltj neet geraoje zeen: zij wil geen goede raad aannemen.*

raokele raokeltj, raokeldje, geraokeldj = 1. op-poken van de kachel; *Raokel ins in 't veur.* 2. lawaai maken. *De fiets raokeltj inne këttingkas.*

raokeliezer o. ook **poeak**, **staoveniezer** = haardijzer, pook. *'t Raokeliezer stóng in de koealebak en 't staoveniezer hóng ane staof.*

raokelkas m. = rammelend voertuig of apparaat. *Waat eine raokelkas van eine fiets!*

Raom m. ook **Räömke** o. = Raambeek. *Bie 't Räömke de grens uuevergaon.*

raoze raostj, raosdj, geraosdj = razen, tieren. *Bès se oetgeraosdj?*

raozernie v. = razernij.

rape raaptj, raapdje, geraaptj = rapen. *Aerpele rape.*

rat v. ratte, retje = rat.

ratel ratels, raeltelke = 1. m. = ratel; *Vanaaf Witte Dónderdig toet Paoszaoterdig twelf oor trokke de kinjer mèt kleppers en de ratel door Thoeear.*
2. v. = kwebbel.

ratel rateltj, rateldje, gerateldj = 1. ratelen, kletsen; 2. met de ratel rondgaan.

ratelieërke o. = herderstasje, plantje.

rats(j) = helemaal, radicaal. *Miene fiets is rats(j) verslete.*

rattekroet o. = rattenkruit, haver of tarwe, vermengd met vergif.

rattestert m. = 1. rattenstaart; 2. ronde vijl.

raw raw, rawwer, rawst = rauw.

razele razeltj, razeldje, gerazeldj = 1. bibberen, trillen. *Oppe bein staon te razele. Razele van angst, vanne koorts.* 2. onsamenghangend praten.

razelig razeliger, razeligst = bibberig.

rebarber m. = rabarber. *Rebarberflaaj mèt gruuemelkes.*

rebbel m. rebbels, rebbelke = mond, kwebbel. *Haod diene rebbel ins.*

reboelie v. = herrie, gekrakeel. *Inins waas t'r reboelie oppe zaal.*

rech(t) rechter, rechst = recht. *De sjötte stónge kaesrech(t). Noe stank ins recht!*

rech(t)joet = rechthoek, ronduit. *Dae zaet 't teminste altied rech(t)joet.*

rech(t)op = rechtop. *Dao gaon mich de haor van rech(t)op staon.*

rechts rechser, rechst = rechts.

rech(t)spraak v. = rechtspraak. *'t Stift van Thoeear haaj ein eige rechtspraak.*

rech(t)zètte = 1. rechtop zetten; 2. corrigeren. *Det mótt ich rech(t)zètte.* 3. zich ~ = rechtop gaan zitten. *Zèt dich noe ins recht!*

redies v. redieze, redieske = radijs.

reek m. reke, reekske = riek.

reem m. reme, reemke = 1. riem; 2. roeispaan; 3. lange, smalle, reep. *Eine klitsreem. Eine magere reem. Eine reem spek.*

reet¹ [ree~t] v. rete, reetje = 1. reet, scheur, kier; 2. achterste, bilnaad. *Det intresseertj mich gein reet.*

reet² [ree~t] o. = riet, grassoort.

reetje o. = riet van een (houten) blaasinstrument, zoals hobo, fagot, klarinet, saxofoon. *Ich höb gei good reetje oppe klarinèt.*

reets = loops, geil. *De geit is reets.*

regels = menstruatie. *'Bès se al aan de regels?' vroeg tant.*

regelmatig regelmaotiger, regelmaotigst = regelmatig.

reifelke o. reifelkes = stukje. *Pak dich det reifelke flaaj nog mer.*

rein v. = nageboorte bij een koe.

reip v. reipe, reipke = velg van een fiets.

reipe reiptj, reipdje, gereiptj = oud kinderspel met een wielvelg van een fiets. *In 't Akkerwelke ginge wae reipe; wae houwde den de reip met ei stekske. 'Opa, waat zeetj gae aan 't doen?' 'Reipe ómme kiosk.': dooddoener.*

reis v. = keer. *Dees reis doon ich det nog, mer den is 't aafgeloupe.*

reisdoef v. = 1. postduif; 2. iemand die veel reist of veel op stap is.

reiskörf m. = duivenmand. *Edere zaoterdig ginge de doevemèlkers mètte reiskörf doeve zètte.*

rejaal rejaler, rejaalst = 1. vrijgevig, gul; *Erg rejaal zeen.* 2. royaal, ruim. *Ich waas rejaal op tied dao.*

reje v. rejes = reden.

rèk m. rèkke, rèkske = 1. rek, kast met planken; 2. rek, elasticiteit. *De rèk is t'r oet.*

rèkke rèktj, rèkdje, gerèktj = rekken. *Tied rèkke.*

relke o. relkes = runner, rolschijfje van een gordijn. *Doe mós de gerdienne inne relkes haoke.*

remmel m. remmels, remmelke = 1. vlegel, deugniet; *Doe lieëlike remmel, lap mich det neet mieë!* 2. mannetjeskonijn of -haas. *Eine remmel en ein moor.*

remmelieër m. remmelieërs, remmelieërke = mannetjeskonijn of -haas.

remspoeaer o. = 1. remspoor; 2. poepstreep in broek.

Remunj = Roermond.

renge rengtj, rengdje, gerengdj = 1. draden afhalen van bonen; *De boeane renge.* 2. afzetten. *Dae haet mich flink gerengdj.*

repke-de-peu o. = gepeupel. *Det is repke-de-peu, det huurs se al aan häöre kal.*

respiet o. = respijt, uitstel.

rete = rieten, van riet. *Ei rete daak. Ein rete manj.*

retepitser m. = 1. strakke damesbroek; 2. zeer gierig iemand.

reub v. reube, reubke = raap. *Eine kop kriege wie ein reub:* zich schamen. *Gaef 'm mer neet tevööl geldj, det geit toch mètte reube de pot in:* dat geld wordt verkwest. *Oppe reube zeen:* helemaal versleten zijn.

reubesop v. = soep van knollen.

reube-oelialie m. = raapolie.

reub(e)zaad o. = raapzaad.

reuping v. reupinge = roeping tot het klooster, het priesterschap.

reure reurtj, reurdje, gereurdj = 1. roeren;

Beslaag reure. 2. ontroeren; *Ich waas gereurdj door waat dae mich vertèldje.* 3. zich ~ = zich verroeren. *Blief zitte, reur dich neet.*

reurendj = roerend. *Ich bèn 't reurendj mèt dich ins.*

rezien v. reziene, rezienke = rozijn.

rezienewèk m. = rozijnenbrood.

rezonabel = behoorlijk, aanzienlijk. *'t Haet d'znacht rezonabel geraengeldj.*

richtig richtiger, richtigst = 1. juist, correct;

Det is neet richtig. Hae haet 't richtig geraoje. 2. in orde, gezond. *Ich veul mich neet richtig.* 3. echt. *Det is richtig vervaelendj.*

Rie, Ria < Maria.

Rie, Harie < Henricus.

rie v. riej, rieke = rij. *Inne rie staon. Ze neet allemaol op ein rie hōbbe.*

rieëmsel m. rieëmsels, rieëmselke = reemsel, reeks. *Oppe Mulo móste wae eine hieële rieëmsel vraemdje wuuerd lieëre.*

riefkook m. ook **aerpelekook** = aardappelkoek van geraspte aardappel.

rieë m. rieëje, rieëke = ree.

rieje rietj, reej, gereje = 1. rijden op een paard; *Sinterklaos rietj mèt zie paerd op 't daak.*

2. cadeautjes brengen. *Sinterklaos haet gereje.*

riejere riejertj, riejerdje, geriejerdj = bibberen, rillen. *De kommunekentjes riejerdje vanne kaoj in die dun klèdjes.*

riejerechtig = bibberig, rillerig.

riek¹ rieker, riekt = rijk. *Sjatriek. Steinriek. Zoea riek zeen es 't water deep is:* steenrijk zijn.

riek² o. rieke, riekske = land, rijk. *'t Riek vuuer zich allein hōbbe.*

riedóm v. = rijkdom.

riekelik = rijkelijk. *Wae woeare dao riekelik óntvange. Wae woeare riekelik op tied.*

Riekswaeg = Rijksweg. *De Napoleonswaeg weurtj ouch Riekswaeg geneumdj.*

rieme riemtj, riemdje, geriemdj = rijmen. *Det riemtj neet.*

riep¹ rieper, riepst = rijp. *De aerbieëre zeen nog neet riep.*

riep² m. = rijp. *Laat inne hêrfs(t) liktj t'r riep op 't veldj.*

riepaerd o. = rijpaard.

riepe rieptj, riepde, gerieptj = rijpen. *De gaes(t) begintj al te riepe.*

ries o. rieser = lang, dun takje.

ries(t) m. = rijst.

riesjoeal v. = rijsschool.

riestemael o. = rijstemeel.

riestepap v. = rijstepap. *Riestepap mèt kenieël.*

riesteflaaj v. = rijstevlaai.

riestewater o. = rijstwater.

riete rietj, reet, gerete = 1. trekken; *Riet dao neet zoea wildj aan.* 2. een pak slaag krijgen; *Dae kreeg ze gerete. Dalik riet ich dich t'r ein.* 3. bang zijn. *Hae reet 't 'm, en neet zoea ei bietje.*

rietuug o. = rijtuig.

riezaal m. = rijzadel.

riksdaalder m. = rijksdaalder, oude Nederlandse munt.

rimmetiek m. ook **rummetiek** = reuma

rindj o. rinjer, rindje = rund. *De rinjer zeen oette wei en zitte ane kroate!*

ringeloeate ook **ringelotte** = groene pruimen, reine-claude.

rinsvèt o. = rundvet.

rinsvleis o. = rundvlees.

rink m. ring, rinkske = 1. ring; 2. kring.

rinkoeave m. ook **brikke-oave** = ringoven in steenfabriek. *Hae wirkjt oppe rinkoeave. Hae woeantj ane rinkoeave.*

rippetere rippeteertj, rippeteerdje, gerippe-teerdj. *De harmonieje van Thoea rippetere oppe zóndigmörge.*

rippetiesie v. rippetiesies = repetitie. *Zie bleve nog lang oet nao de rippetiesie.*

ris m. risse, riske = stuk gras met kluit aarde. *Sloope wie eine ris:* vast slapen.

rits v. = 1. ritssluiting; 2. serie; *Ein hieël rits kinjer hōbbe.* 3. diarree. *Ane rits zeen.*

ritsbómmele = uitdrukking. *Hae vroeg mich óm det te doen, mer ich zeen 'm nog neet ritsbómmele:* ik doe dat zeker niet.

ritssloeting v. = ritssluiting.

róbbel m. = tumult, donderslag. 't *Waas gei richtig ónwaer, mer ei paar róbbels. Inins eine róbbel en toen waas 't ouch weer stil.*

roead roeajer, roeadst = rood. *Geine roeaje cent hóbbe. Mèt roeaj uerkes loestere. Veurroead.*

roeadbóntj = roodbont. *Ein roeadbóntje koe.*

roeadmoos o. = rode kool. *Ein hódje roeadmoos.*

roeadsel o. ook **ruedsel** = 1. substantie om verf vónd te kleuren; 2. rode schmink.

roeadvónk v. = roodvonk.

roeaf m. ruuf, ruuefke ook **raof** = wondkorst.

roeaje m. = rode, socialist. '*Roeaje seveoeaje zaat inne bótter te knoeaje*': werd gezegd tegen een roodharige.

Roeame = Rome. *Inne Gooj Waek gaon de klokke nao Roeame.*

roeas 1. v. roeaze, ruueske = roos; *Bie ein fiefdig-jaorige broelof seertj de buurt de waeg nao de kirk mèt pepere ruueskes. 't Kindj sluueptj wie ein roeas.*

Kinderversje:

Ringe, ringe roeaze

de bótter in de doeaze

de eier in de kaste

mörge zulle wae vaste

uuevermörge sjäöpke slachte

det zal rope 'bèh'.

2. roos, haarschilfers.

Roeas < Rosa.

roeaster m. roeasters, ruuesterke ook **ruuester** = rooster.

roeazeblaad o. = rozenblad.

roeazeknóp m. = rozenknop. *Ei roeazeknupke:* een mooi meisje.

roeazekrans m. = rozenkrans. *De roeazekrans baeje.*

roeazedraod m. = rozendraad, binddraad.

roeazeroead = rozerood.

roeazestroek m. = rozenstruik.

roeazewortelehout o. = hard hout, ook wel gebruikt voor een schuttersvogel bij het koningsschieten.

roeps v. roepse, ruupske = rups.

roes m. = ruis. *Huurs se det neet, dao zitj eine roes in.*

roese roestj, roesdje, geroestj = ruisen, suizen.

roesj m. ruusjke = 1. rouge, make-up; 2. ruche. *Dao zitj ei ruusjke aan 't kemunieklèdje.*

roet v. roete, ruutje = ruit, glasraam.

roete = ruiten, geruit. *Ei roete klèdje. Hae troefdje mich aaf mèt roetenaos. Roete is troef.*

roetsjbaan v. = glijbaan.

roetsje roetstj, roetsdje, geroetstj = glijden.

De kinjer laote zich van 't sjoear aaf roetsje.

Doe kóns mich de poekel roetsje: je kunt me wat.

roevogel m. = nachtvlinder.

roew roewer, roewst = ruw. '*t Is eine roewe vandaag:* het is ruw weer.

róf m. róffe, rufke = ruk. *Det make wae in eine róf aaf. Plök eine róf graas vuuer de knien.*

róffe róftj, rófdje, geróftj = snel iets uit handen rukken. *Vuuer ich 't inne gater haaj, rófdje ze mich det oette henj.*

róffel m. róffels, ruffelke = roffel, tromgeroffel.

rogkemael o. = roggemeel

rogkemaelsepap v. = pap van roggebloem.

rögkestrank m. = ruggengraat. *Eine rögkestrank hóbbe:* standvastig zijn.

rök m. rögke, rökske = rug. *Blaos mich op miene rök. De rök rech(t) haoje. Doe kóns mich de rök op!* je kunt me wat. *Emes ein handj inne rök haoje. 't Geldj gruuft mich neet oppe rök. Get achter de rök hóbbe.*

rok v. rök, rökske = rok, damesrok.

rökzak m. = rugzak.

rölke o. = 1. rolletje; *Opa zag: 'Gaef mich mie rölke proemshag ins'.* 2. klosje garen; 3. fotorolletje.

rölse rölstj, rölstdje, gerölstj = stoeien, ravotten, over elkaar rollen. *De kinjer woeare aan 't rölse oppen huizöldler.*

rómmel m. = rommel, troep.

rónjdj rónjer, rónjst = rond. *Ein rónj taofel. Rónjdj en gezóndj.*

rónjdjblaere = rondbazuinen. *Die blaertj alles rónjdj.*

rónjdjbringe = rondbrengen. *De gezèt rónjdj-bringe.*

rónjdjdreije = ronddraaien.

rónjdjgaon = 1. rondgaan; 2. collecteren.

rónjdjoet = ronduit. *Emes rónjdjoet zègke woea 't op stuit. Rónjdjoet gezag(d).*

rónjdjóm = rondom. *Rónjdjóm de pómp spuueldje de kinjer.*

rónjdstruie = rondstrooien. *Det noets waas gaw rónjdgestruidj.*

rooj v. rooj/roje, reujke = 1. gordijn- of trap-roede; *De rooj vanne gerdiene.* 2. oppervlakte-maat van ca. 1/5 ha; *Wieväöl rooj gróndj zeen det?* 3. roe. *Noe is 'm de rooj van zie gaat:* de spanning is voorbij.

roop v. reup = 1. roep, faam, reputatie; *Hae haet neet zoeane goje roop.* 2. huwelijksafroep in de kerk. *Zie höbbe häöre ieëste roop gehadj.*

roopnaam m. = roepnaam. *De roopnaam kan angester zeen es de duipnaam.*

root o. = roet. *De sjouw zitj vol root. Ónger 't root zitte.*

rope ich roop, du reups, hae reuptj, zie rope, ich reep, zie repe, gerope = roepen. *Doe kums wie gerope. Op emes rope.*

röpsele röpseltj, röpseldje, geröpseldj = oprispen, boeren.

róps = snel, rap. *Det höbs se róps gedaon.*

ros(t) m. = roest.

rös(t) v. = rust. *Emes mèt rös(t) laote. Gein rös(t) inne prie höbbe.*

Rosalie < Rosa.

rös(t)daag m. = rustdag.

rös(t)altaor o. = rustaltaar, buiten opgezet voor de processie. *Bie Greuneberg waas ei röstaltaor.*

rosse ook **roste** ros(t)j, ros(d)je, beros(t)j/ geros(t)j = roesten; *Miene fiets waas nao ei jaar al gans beros(t)j.*

röste röstj, rös(d)je, geröstj = rusten.

rot rotter, rotst = rot. *Zoea rot es ein mispel. Zoea rot es kaaf. Zoea rot wie snoef.*

röts v. rötse, rötske = voorn, vis.

rouf m. = roof, beroving.

rouk m. = rook. *Dao geit niks oet es de rouk:* ze zijn zuinig, gierig.

rouke roukt, roukdje, gerouktj = roken. *Dao kan de sjouw neet van blieve rouke. Vreuger roukdje väöl mansluuj de piep.*

rouker m. roukers, ruikerke = roker.

roukes o. = rookwaar. *Höbs se nog genóg roukes?*

roum v. = room. *Ei roumtaertje.*

roumig roumiger, roumigst = romig.

rouve rouftj, roufdje, geroufdj = roven.

rub v. rubbe, rubke = rib. *Niks oppe rubbe höbbe:* geen geld hebben. *Ze uuever die rubbe kriege.*

rubbekas(t) m. = ribbenkas, borstkas.

rubbel m. rubbels, rubbelke = ribbel. *Behang met ei rubbelke.*

rubbele rubbeltj, rubbeldje, gerubbeldj = ribbelen. *Ein gerubbeldje spreij.*

rubstök o. = ribstuk.

ruike ruiktj, ruikdje, geruiktj = vlees of vis roken. *Geruikdje sjónk:* gerookte ham.

ruikvleis o. = rookvlees.

Ruiver = Reuver. *Wae höbbe femielie woeane oppe Ruiver.*

ruizel m. = rui. *Ane ruizel zeen.*

ruizele ook **ruzele** ruizeltj, ruizeldje, geruizeldj = 1. ruien; *De hoonder zeen aan 't ruizele.* 2. de bladeren verliezen. *Veldjblome ruizele gaw es se ze inne vaas zèts.*

ruke ruuktj, roeak/ruukdje, geroeake = ruiken.

rule ruultj, ruuldje, geruuldj = ruilen.

rummetiek m. ook **rimmetiek** = reuma

rumpel m. rumpels, rumpelke = rimpel.

rumpele rumpeltj, rumpeldje, gerumpeldj = rimpelen. *Eine gerumpeldje rok aanhöbbe.*

rundje rundjes = 1. o. rondje; *Ei rundje gaeve inne café. Zien dageliks rundje make.* 2. v. (wieler)ronde. *De Rundje van Thoeaar weurtj allang neet mieë gereje. Es wae mèt kirmes de rundje maakdje, haje wae väöl plezeer.*

ruuedsel o. ook **roeadsel** = 1. substantie om verf rood te kleuren; 2. rode schmink.

ruuester o. ruuesters, ruuesterke ook **roeaster** = rooster.

ruukwater o. = ruikwater, eau de cologne.

ruum rumer, ruumst = ruim. *Ruum van tevuure.*

ruumdje v. ruumdjes = ruimte.

ruun m. rune = ruin, gecasteerde hengst.

ruzing v. ruzinge, ruzingske = ruzie. *Ruzing zeuke. Slaondje ruzing höbbe.*

ruzingmaeker m. = ruziemaker. *Lèk dae niks inne waeg, det is einen echte ruzingmaeker.*

S

van saap toet en mèt swoonsdigs

saap o. sape, saepke = sap. *Kese op saap.*

sakkerdju ook **sakkerju**, **hakkerju**, **sakkerloeat**, **sapperloeat** = verdraaid; uitroep.

sakkere sakkertj, sakkerdje, gesakkerdj = vloeken, foeteren.

sakkerhèl = krachtterm.

sakkerment o. sakkermente ook **sakrement** = sacrament.

Sakkermentsdaag m. = Sacramentsdag, op donderdag, tien dagen na Pinksteren.

sakkermentspresessie v. = processie op zondag na Sacramentsdag; in Thorn vierde men dan de kleine kermis.

sakkernondedju = krachtterm.

sakkernóndepie = krachtterm.

sakkernondetonnière = sterke vloek.

saksefoon m. saksefoons, saksefeunke = saxofoon.

sangerdaags ook **sangerendaags** = de dag erna.

santekraom m. = inboedel. *Ze höbbe 'm de ganse santekraom verkocht.*

saoterdigs ook **saoterdes** = op zaterdag.

saoves = 's avonds. *Van smörges vreug toet saoves laat is d'r aan 'm:* van 's avonds laat tot 's morgens vroeg is hij aan het werk.

sapperloeat = verdraaid! *Sapperloeat nog aan toe!*

saro m. saro's ook **prengel** = vlegel, kwajongen.

satam m. satams = rotzak. *Waat eine satam is det jónk!*

satien m. = satijn.

satiene = satijnen. *Ei satiene kersjèt vuuer ónger 't broedskleid. Ein satiene strik vuuer inne haor.*

Savelkuulke = smal voetpad van d'n Drees naar de parkeerplaats van het gemeentelijk kerkhof aan de Beekstraat.

se = je. *Es se det duis, kriegs se slaeg!*

seerdoef v. = sierduif.

seerert v. = siererwt, lathyrus.

Sef, Sefke, Sjef < Jozef.

sefraan = saffraan. *Waas se dao kriegs, geit in ei sefrane tuutje:* je krijgt daar niet veel.

seffes = dadelijk. *Det doon ich seffes waal.*

segaar v. segare, segaerke = sigaar.

segeuner m. segeuners = zigeuner.

segrèt v. segrètje, segrètje = sigaret.

segrèttestumpke o. = sigarettenstompje.

Hae raapdje zich alle segrèttestumpkes op en dreidje zich daovan ein noew segrèt.

seldaes v. seldaeze, seldaeske ook **soldaes** = daas, steekvlieg. *Es se door ein seldaes gestoeake weurs, veuls se det nog daag.*

seldaot m. seldaote, seldäötje = soldaat. *Klein kinjer spuuele gaer seldäötje. Wae höbbe ein ganse fles kónjak seldaot gemaakt!*

seldäötjes = stukjes gebraden witbrood om in de soep te doen.

selusie m. = solutie, bandenplakspul.

semaris = zo dadelijk, tenslotte, per slot van rekening. *Sjeet ins op, semaris is 't aovendj.*

sere seertj, seerdje, geseerdj = sieren, versieren. *Mètte gouje broelof haje ze de hieël straot sjoean geseerdj.*

serzjant m. serzjante, serzjantje = 1. sergeant; 2. lijmschroef, klemhaak; 3. bazige vrouw.

Hae haet zich eine sjoean serzjant getrouwdj!

sestig = zestig. *Mèt sestig waere ze lestig!*

sestigste = zestigste.

setroen v. setroene = citroen. *'Setroen, setroen, en Thoeat weurtj kampioen!' werd gezongen door supporters van de voetbalclub als er een wedstrijd was gewonnen.*

sevetig = zevenig.

sevetigste = zevenigste.

sevoeaje(moos) m. = savooiekoel. *'Roeaje sevoeaje zaat in de bótter te knoeaje!':* met dit rijmpje werden roodharigen uitgescholden.

Sevrien, Frien, Fring < Severinus.

sgoonsdigs ook **swoonsdigs**, **goonsdigs** = op woensdag.

Sie, Sieke < Francisca.

sieër = sedert. *Sieër daen tied.*

Siem, Siemke < Simon.

sies m. sieze, sieske = 1. sijsje; 2. rare snijboon.

Waat eine sies!

Sint Jöttemes = Sint Juttemis, dus nooit.

Mèt Sint Jöttemes kriegs se det.

Sinterklaos = 1. Sinterklaas; 2. onhandig persoon, sul. *Doe bès mich toch eine Sinterklaos!* Liedje:

Sinterklaes zie paerdje

haaj ein kwaoje voot.

Dao mótte wae vuuer baeje,

den is t'r mörge weer good.

Sintemerte, Sintmerte, Sintermerte ook

Fakkele(n)tienes = 1. Sint Maarten, 11

november. De kinderen trekken in optocht door de straten van Thorn met lampions, vaak zelf gemaakt uit een biet en zingen het liedje:

Sintemertes veugelke

haaj ei roead-wit keugelke

haaj ei roead-wit stertje

hopla Sintemerte.

2. *Doe mós t'r geine sintemerte van make:* je moet het niet te bont maken.

sirk m. sirke, sirkske = 1. circus; 2. janboel;

3. drukte. *Maak van zoean ónnuezel zaak neet zoeane sirk.*

sirrenaadje o. sirrenaadjes = serenade. *De harmonie brach de jubelaris ei sirrenaadje.*

sitsewinkel m. = rommeltje. *D'n hieële sitsewinkel:* de hele rompslomp.

sjaaf v. sjave, sjafke = schaaf.

sjaaj v. = schade. *Dao duis se dich sjaaj mèt. Kóm dich de sjaaj mer ins trökhoeale.*

Sjaak, Sjaek, Sjaekske < Jacobus. *Sjaak*

sjóklaat: Belgische chocolade van het merk

Jacques. *Bie Truida in Kaesing haje ze lekkere*

Sjaak sjóklaat.

sjaal v. sjale, sjaelke = 1. schil van peulvrucht;

Ein boeanesjaal. 2. eierschaal; 3. schil, bast van boom; 4. m. = halsdoek. *Doot dich eine sjaal óm.*

sjaalplank v. = schaaldeel, buitenste plank van een gezaagde boom.

sjaap o. sjape, sjapke = schap, legplank; *Dao hóbbe ze neet vööl op 't sjaap:* daar is armoede. *Det maedje haet hieël get op 't sjaap:* dat meisje heeft grote borsten. *Zèt de kaoj sjóttel mer op 't keldersjaap.*

sjaar v. = snijmes van een ploeg, kouter.

sjaars sjaarser, sjaarst = schaars, krap.

sjaarsmoel v. = gebit waarbij de voortanden ontbreken. *Bie de leëste Kemunie hóbbe vööl kinjer ei sjaarsmuuelke.*

sjaats m. sjaatse, sjaetske = schaats.

sjaatse sjaatstj, sjaatsdje, gesjaatstj = schaatsen.

sjab m. sjabbe, sjepke = 1. zwerver; 2. scheldwoord voor ordinaire mensen.

sjabbegaard m. = troep, onordelijke groep.

Dao kwoeame ze mèt d'n hieële sjabbegaard.

sjabbevolk = ordinaire mensen.

sjachelieër m. sjachelieërs, sjachelieërke ook **sjacherieër** = sjacheraar.

sjaefsel o. = schaafsel. *Bie d'n tummerman kóns se dich get sjaefsel bie-ein doon.*

sjaejelik sjaejeliker, sjaejelikst = schadelijk.

sjael sjaeler, sjaelst = 1. scheel; *Ein sjael hoon.*

Ich kiek sjael vanne koppjen. Sjaele zeiver: onzinnige praat. 2. troebel. *Det beer kiekjt get sjael.*

sjaele m. = iemand die scheel ziet.

sjaemdje v. = schaamte. *Gein sjaemdje in (zich) hóbbe:* zich nergens voor schamen.

sjaemel sjaemeler, sjaemelst = schamel.

Eine sjaemele troeast. T'r sjaemel oetzeen.

sjaermoes v. = 1. veldmuis, spitsmuis;

2. iemand met een spits gezicht.

sjaere ich sjaer, doe sjeurs, hae sjeurtj, wae

sjaere, sjoear, gesjoeare = scheren. *De hèk*

sjaere. D'n eine sjeurtj de sjäöp en d'n angere de

verke: de een heeft geluk en de ander pech.

Hae gebroektj nog altied 't mets óm zich te sjaere.

De zwelwe sjaere ueever 't water.

sjaffe sjajtj, sjafdje, gesjajtj = presteren. *Sjafs se det allein?:* krijg je dat alleen klaar? 2. opleveren. *Waat sjaftj det?*

sjafte sjajtj, sjafdje, gesjajtj = schaften, rusten.

sjafttied m. = schafttijd.

sjakele sjakeltj, sjakeldje, gesjakeldj = schakelen.

sjakelieër m. sjakelieërs, sjakelieërke = schakelaar.

sjakosj v. sjakosje, sjakösjke ook **sjekosj** = chique handtas.

sjale sjaaltj, sjaaldje, gesjaaldj = ontschorsen, ontbasten.

sjalevaeger m. = schavuit, snaak. *Det is geine verkieërdje, mer waal eine sjalevaeger!*

sjallezie v. = 1. jaloerie; 2. sjallezieje = zonbescherming aan het raam.

sjaloos ook **sjeloos** = jaloers.

sjame zich, sjaamtj, sjaamdje, gesjaamdj = zich schamen. *Sjaams se dich neet?*

sjammeterere sjammeteertj, sjammeteerdje, gesjammeteerdj = bij elkaar rapen, verzamelen. *Waat bès se dich noe weer bie-ein aan 't sjammeterere?*

sjammetäör m. = iemand die van alles verzamelt.

sjamp m. sjampe, sjempke = schimpscheut, schamp. *Hae haet op ederein ei sjempke. Inne vastelaovesoptoch(t) kóns se dich mekkelik eine sjamp permetere.*

sjampe sjamptj, sjampdje, gesjamptj = 1. schampen, schaven; *De bal sjampdje de paol. Ich höb mie bein gesjamptj wie ich gevalle bèn.* 2. schimpen.

sjampkaart v. = ansichtkaart waarop een toespeling staat.

sjamppaol m. = 1. schamppaal; 2. schuurpaal voor vee.

sjampsjuuet m. = schampschot.

sjampstein m. = schampsteen op hoeken van een muur of poort om beschadigingen door karrewielen te voorkomen. In Thorn zijn dit vaak nog overblijfselen van het oude Stift.

sjandaal o. sjandale, sjandaelke ook **sjendaal** = schandaal, ook gezegd van personen. *Det vrek sjandaal.*

sjandale sjandaaltj, sjandaaldje, gesjandaaldj ook **sjendale** = luidruchtig tekeergaan.

Sjanèt, Sjenèt < Jeanette.

Sjang, Sjanke, Sjeng, Sjengske < Johannes. *Neet good sjang zeen:* niet goed wijs zijn.

sjanj v. = schande. *Det is iëwig sjanj.*

sjanjewaeg = noodgedwongen. *Van sjanje-waeg mós te verhoeze.*

sjans v. sjanse = 1. takkenbos ook **krikke**; 2. kans, geluk. *Sjans höbbe:* merken dat het flirten succes heeft.

sjanse sjanstj, sjansdje, gesjansdj = flirten.

sjansemaeker m. = vrouwenversierder.

sjantje sjantj, sjandje, gesjandj = kwaadspreken. *Lik neet zoea te sjantje!*

sjaoj v. sjaoje, sjäötje ook **sjuuf** = schuifslot aan deur. *Doot 't sjäötje op 't pörtje:* vergrendel de poort.

sjao v. sjaole, sjäölke = 1. schaal, schotel; 2. collecteschaal; *Hae geit inne kirk mèt te sjao*

rónj. 3. schaal bij werktekeningen. *'t Pano-rama van Thoeer is sjao* 1:100.

sjao o. sjäöp, sjäöpke = schaap. *Det is ein erm sjao.* *Waat bès se toch ein onnuuezel sjao!*

sjaopebók m. = ram.

sjaoopskop m. = 1. schaapskop; 2. stommerik.

sjaopstal m. = schaapsstal.

sjao v. = 1. draadrichting van weefsel, vleug;

De bane van de floere gerdiené mós se in dezelfde sjao nejje. 2. eerste oogst, opbrengst; *Dae boer haet ein gooj sjao dit jaor.* 3. schuin geplaatste stutbalk tussen twee loodrecht op elkaar staande balken.

sjappeleer v. sjappelere, sjappeleerke = scapulier, medaille als bescherming. *Mèt ein toespang wórt de sjappeleer vastgemaakt op 't liefke.*

sjappelik sjappeliker, sjappelikste = schappelijk, redelijk. *Eine sjappelike pries.*

sjarminkel o. sjarminkels, sjarminkelke = scharminkel.

sjarneer v. sjarnere, sjarneerke ook **sjerneer** = scharnier.

sjarrele sjarrelde, gesjarrelde = 1. scharrelen; 2. een losse, niet-serieuze relatie hebben.

Die twee sjarrele al ein hieël tiedje mèt ein.

sjars m. = ruk. *Hae leep in eine sjars van Thoeer nao Mezeik.*

sjartel m. sjartels, sjartelke ook **sjarretel** = kousophouder, jarretelle.

sjat m. sjatte, sjatje = schat.

sjatere sjatertj, sjaterdje, gesjaterdj = schateren.

sjatriek = schatrijk.

sjatte sjatj, sjadje, gesjatj = schatten, de waarde bepalen. *Vreuger wore de paerd twee kieër per jaor gesjatj.*

sjave sjaaftj, sjaaftje, gesjaafdj = schaven.

sjebbig ook **sjebbetig** = armoedig, sjofel. *T'r sjebbig bieloupe.*

sjebrang v. sjebrangs, sjebrengske = deursoomlijsting.

sjebuunder m. sjebuunders, sjebuunderke = vlegel.

sjee m. = schaduw. *Gank mich oette sjeem!:* ga opzij, je staat in de weg.

sjeen v. sjene, sjeenke = scheen. *Hae haet zich de sjene verbrandj:* hij heeft teveel risico genomen. *Stamp 'm vuuer zien sjene!*

sjeep o. sjeep, sjeepke = schip.

sjeepke o. = 1. kleine boot; 2. zijspan van motor; 3. kermissschommel.

sjeet m. sjete, sjeetje = 1. scheet; *Hae leet eine flinke sjeet.* 2. kleinigheid. *Doe mós neet vuuer edere sjeet nao d'n dokter loupe!*

sjeetboom m. = schietboom.

sjeetgebedje o. = schietgebedje.

sjeetgewieër o. = geweer.

sjeetloead o. = schietlood.

sjeetsjief v. = schietschijf.

sjeetsmael o. = onkruid. *Sjeetsmael gaeje tösse de kroate:* onkruid wieden tussen de bieten.

sjeettent v. = schiettent op de kermis. *De sjeet-tent, de balletent en de slóktent stónge altied oppe kirmes in Thoear. Det is dao ein sjeettent!:* dat is een huishouden van Jan Steen.

Sjef, Sjeefke < Jozef.

sjei v. sjeie, sjeike = 1. scheiding in het haar; *De haor in ein sjei keime.* 2. briletui; *Doot de bril inne sjei.* 3. trekbal, waarmee een paard boerenvoertuigen voorttrekt ook **trèksjei**.

sjeid o. ook **gesjeid** = scheiding, grens. *De moor stuit krek op 't gesjeid.*

sjeidspaal m. = markering tussen twee percelen grond om eigendom af te grenzen.

sjeif sjeiver, sjeifst = scheef. *Emes sjeif aankieke:* iemand met wantrouwen bekijken. *Sjeif votte sjiete ouch:* 't hoeft niet allemaal precisiewerk te zijn.

sjeie sjeitj, sjeidje, gesjeidj/gesjèdj = scheiden.

sjek v. sjekke, sjekske = 1. witpenduif; 2. shag, tabak.

sjekosj v. sjekosje, sjekösje ook **sjakosj** = chique handtas.

sjèl v. sjèlle, sjèlke = schil.

Sjèl, Sjèlke < Michael.

sjelderm m. sjelderme, sjeldermke ook **sjenderm** = 1. gendarme; 2. bazige vrouw, manwif.

sjel(d)je sjeltj, sjeldje/sjól(d)j, gesjól(d)je = schelden.

sjèlle sjèltj, sjèldje, gesjèldj = schillen. *Aerpele sjèlle.*

sjeloes ook **sjaloes** = jaloers. *Ein sjeloeze prie.*

sjeloezigheid v. = jaloersheid.

sjelot v. sjelotte, sjelotje = sjalot.

sjelvès m. = schelvis.

sjemol v. = griesmeel. *Sjemolle flaai.*

sjemot = chamotte, vuurvaste klei.

sjendaal o. sjendale, sjendaelke ook **sjandaal** = schandaal, ook gezegd van personen. *Det vrek sjendaal.*

sjendale sjendaaltj, sjendaaldje, gesjendaaldj ook **sjandale** = luidruchtig tekeergaan.

sjenderm m. sjenderme, sjendermke ook **sjelderm** m. = 1. gendarme; 2. bazige vrouw, manwif.

sjenant sjenanter, sjenantst = beschamend.

sjenemejjer m. = ruwe, agressieve voetballer.

sjenere zich, sjeneertj, sjeneerdje, gesjeneerdj = zich generen, schamen.

Sjenèt, Sjanet < Jeanette.

sjepeng m. sjepenge, sjepengske = spitskool.

Eine telder sjepeng mèt aerpele en braodwoost.

sjerf o. sjerfe, sjerfke = 1. scherf; *Dae de pot briktj, mót de sjerfe betale.* 2. schraal meisje of vrouw. *Det is ei sjerf van ei vroumes:* dat is een onuitstaanbare vrouw die overal wat op aan te merken heeft.

sjerneer v. sjernere, sjerneerke ook **her, gehing** = scharnier.

sjerp¹ o. sjerpe, sjerpke = sjaal, das. *Doot dich ei sjerp óm!*

sjerp² sjerper, sjerpst = 1. scherp; *Pas op: det mets is vliemsjerp! Zich de päöl oppe kop sjerp laote make:* je laten koeioneren. 2. hitsig.

sjerpe¹ sjerptj, sjerpdje, gesjerptj = scherp maken. *Eine weipaol sjerpe óm 'm baeter inne gróndj te houwe.*

sjerpe² m./v. = een hitsig persoon. *Dae kumtj van Sjerpenhuuevel:* woordspeling.

sjerre sjertj, sjerdje, gesjerdj ook **sjerrele** = 1. scharrelen; *Alles bie-ein sjerre. Ein sjerrendje hoon lietj geinen hónger.* 2. schrapen. *De kómp oetsjerre.*

sjete ich sjeet, doe sjuts/sjuuts, hae sjutj/sjuutj, wae sjete, sjoeat/sjoeate, gesjoeate = 1. schieten; *Hae sjuutj 'm ónger de doeve. 't Haet zich weer get aangetoe(n)jeldj, 't zuut oet óm op te sjete. Neet gesjoeate is altied mis.* 2. uitlopen van groente. *De aerpele zeen aan 't sjete, die kóns se neet mieë aete. De slaaj is ouch doorgesjoeate.*

sjettere sjettertj, sjetterdje, gesjetterdj = schetteren, schelle geluiden maken. *Aegerste sjettere:* ekstere schetteren. *In det stök meziek sjettertj 't koeaper get hel.*

sjeur v. sjeure, sjeurke = 1. schuur; *Hae haet de sjeur oeape staon, hae mót nog hui bènnevare.*

't Getuug stóng inne sjeur. 2. gulp; *Hae haet de sjeur oeape staon, dalik vluugtj 't veugelke weg.*
3. grote mond. *Zien sjeur oeape trèkke.*

sjeurduuer v. = schuurdeur.

sjeurport v. = schuurpoort. *Hae haet ein moel wie ein sjeurport:* hij is erg brutaal.

sjevaak o. sjevaker = 1. een brutaal iemand; *Det is mich ei sjevaak.* 2. iets dat groot, gammel en versleten is. *Ei sjevaak van eine kast.*

sjich(t) v. sjichte = ploegendienst. *Daag-, middig- en nach(t)sjich(t).* *De sjich(t) zitj t'r op.*

sjieëper m. sjieëpers, sjieëperke = schaap-herder. *Dae kaartj wie eine sjieëper:* hij snapt het spel niet. *De sjieëper heutj de sjäöp.*

sjieër v. sjieëre, sjieërke = schaar.

Sjieër, Sjir < Gerardus.

sjieëresliep ook **sjieëreslieper** m. = scharen-slijper.

sjieës v. sjieëze, sjieëske = sjees. *De sjieës inspanne.*

sjieëze sjieëstj, sjieësdje, gesjieësdj = sjezen. *Mèt ei vaartje kwoeam d'r aangesjieësdj.*

sjief v. sjieve, sjiefke = schijf, plak. *De hel sjief vanne computer. Ein kniesjief. Ein sjeetsjief. Ei sjiefke woos(t).*

sjiek sjieker, sjiekst = 1. chic; 2. smaakvol; 3. leuk.

sjieke m. = bepaald type. *Det is mich eine sjieke!*

sjien m. = 1. schijn; *De sjien ophaoje. Ueever oealie hingtj eine blawwe sjien.* 2. bewijs. *Hae haet de sjien:* hij heeft een briefje als bewijs van ziekmelding. *Op kirmesmaondig haje vööl mienwerkers de sjien.*

sjiene sjientj, sjeen, gesjene = schijnen. *Begiene zeen neet wie ze sjiene.*

sjienheilige m. = schijnheilige.

sjiet¹ m. = schijt, diarree. *Ane sjiet zeen:* diarree hebben. *Dao höb ich sjiet aan. Dao krieg ich de sjiet van. Gaw is vanne sjiet gestorve, mer langsaam laeftj nog:* zich haasten is niet goed.

sjiet² = klein, ondermaats. *Ei sjiet bergske. Ei sjiet menke. Ich vónj 't mer ei sjiet gedichske. 't Sjietsteegske. Vuuer det sjiet inj pak ich neet de wage.*

sjietbóks v. = bangerik.

sjiete sjietj/sjitj, sjeet, gesjete = schijten. *Ein koe sjietj mieë es ein geit:* een rijke kan zich meer permitteren dan een arme. *Ich sjiet dich get:* loop naar de pomp. *Laot dich neet oppe kop sjiete:* laat niet alles met je doen. *Örges de sjiet van kriege. Sjiet t'r dich mer eine:* hoopel maar

op. *Smaal kuuetele sjiete:* niet veel te besteden hebben. *Stróntj, waem haet dich gesjete?:* wordt gezegd van iemand die zich veel beter voor-doet dan hij is. *Stute en inne bóks sjiete:*

opscheppen en niks bezitten.

sjierter(t) m. sjietters, sjierterke = schijter(d), bangerik.

sjieterie v. = diarree, buikloop. *Ane sjieterie zeen.*

sjietgael = schijtgeel.

sjiethoes o. = bangerik. *Waat bès se toch ei sjiet-hoes!*

sjiethuske o. = toilet, wc. *Vreuger gings se boete nao 't sjiethuske.*

Sjietsteegske = het steegje tussen Bogenstraat en Steeg.

sjikke sjiktj, sjikdje, gesjiktj = 1. zenden, sturen;

Pas mer op, anges sjikke ze dich weg! Wiene sjikke ze det pekske noe? 2. zich ~ = zich schicken.

Hae kós zich lestig sjikke in zie pensjoen.

sjikkelik sjikkeliker, sjikkelikst = schikkelijk, redelijk.

sjilder m. sjilders, sjilderke = schilder.

sjildere sjildertj, sjilderdje, gesjilderdj = 1. schilderen; *'t Hoes sjildere.* 2. niks doen. *Waat stuis se dao te sjildere?:* wat sta je daar doelloos te kijken?

sjilderie o. sjilderieje, sjilderieke = schilderij.

sjildj o. sjilder, sjildje = schild.

sjildjpad v. = schildpad.

sjilfer m. sjilfers/sjilfere, sjirfelke ook **sjirvel** = schilfer.

sjilferdeig o. ook **sjilverdeig** = bladerdeeg.

sjilfere sjirfeltj, sjirfeldje, gesjilferdj ook

sjirvele = schilferen. *Ei leien daak geit nao verloup van tied sjilfere.*

sjille sjiltj, sjildje, gesjildj = 1. schelen; *Zie sjille zich twee jaor.* 2. schelen, ertoe doen ook **bómme**. *Waat kan mich det sjille?*

sjink m. sjinke, sjinkske = bot, been, kluiif. *Gaef d'n hóndj eine sjink.*

sjinke sjinktj, sjónke, gesjónke = schenken, cadeau doen. *Laot mer zitte, det sjink ich ich!*

Sjir, Sjieër < Gerardus.

sjirpe sjirptj, sjirpdje, gesjirptj = gekwetter van vogels, geluid van vogels. *Huuer 't boete ins sjirpe!*

sjirvele sjirveltj, sjirveldje, gesjirveldj ook **sjilfere** = schilferen.

sjnaps m. sjnepske = jenever. *Hae hèltj waal van ei sjnepske.*

sjob m. sjobbe, sjóbke = bussel, bos, schoof graan. *De sjobbe op huip zette*: de schoven tegen elkaar zetten.

sjóbbe = (vis)schubben.

sjóbbert(t) m. = schobber, haveloos, zielig persoon. *Det is einen erme sjóbbert*.

sjódde ich sjöd, hae sjöd, sjödje, gesjöd = 1. schudden; *Ich sjödje mich van 't lache*. 2. inschenken; *Dalik sjöd ich dich einen in*: als je niet ophoudt, krijg je ervan langs. *Sjöd nog ins in*. 3. sterke verhalen vertellen; *Dae sjödje mich dao einen in!* 4. een afkeer hebben van. *Ich sjödje mich daovan*.

sjóddele sjóddelt, sjóddeldje, gesjóddeld = schudden, trillen. *Sjóddele!*: uitroep bij het kienen. *Sjóddel ins ane boum, den valle de riep proeme t'r vanaaf*.

sjódder m. = een zeef dat heen en weer beweegt in een dorskast of in een wanmolen om het kaf van het koren te scheiden.

sjo m. sjoon, sjeunke ook **sjoon** = schoen. *Sjoean sjoon, Sjeng*.

sjoeaje sjoeat, sjoeadje, gesjoeadj = 1. schooien, bedelen; *D'n hóndj luiptj bie ederein te sjo*eaje óm ei keukske. 2. van huis weg zijn. *Zie is weer op sjo*eaj.

sjoeajer(t) m. sjoejers, sjuuerjerke = 1. schooier; 2. iemand die doelloos rondloopt en niks uitvoert. *Doe bès mich eine sjo*eajer.

sjoeal v. sjoale, sjuuelke = school. *Geis dich al nao de groeate sjo*eal?

sjoealjuffrouw v. ook **juffrouw**, óngewiezeres = onderwijzeres.

sjoealmeister m. ook **meister**, óngerwiezer = onderwijzer.

sjoean sjoean(d)er, sjoeanste = 1. schoon, zuiver; *Ei sjo*ean humme aandoon. 2. mooi, leuk om te zien; *Doe bès mich eine sjo*eane (jas)!: je bent me een mooie! *Thoe*ar haet hieël get sjoeans te beje. *Wie later oppen aovendj, wie sjo*ean(d)er 't volk. 3. behoorlijk. *Det is sjo*ean kloate.

sjoeanaojers = schoonouders.

sjoeanbroor m. ook **zwaager** = schoonbroer, zwager.

sjoean(s) = ofschoon. *Sjo*eans 'm det verboeaje waas, is d'r toch gegange.

sjoeansjrieve = schoonschrijven, kalligraferen. *Mèt ein kruuenkespen sjo*eansjrieve.

sjoeanzöster v. = schoonzus.

sjoear o. sjoear, sjuuerke = schoor, steile berm bij holle weg. *Terkoel haet ein hoeag sjo*ear woea se dich vanaaf kóns laote litse.

sjoeat m. sjuuetje = schoot. *Kóm mer bie mich op 't sjuuetje zitte*.

sjoeatsveldj o. = schootsveld.

sjoebeustel m. ook **sjoonbeustel** = schoenborstel.

sjoe¹ [sjo~le] sjoeltj, sjoeldje, gesjoeldj = schuilen. *Zich sjo*e¹ vuuer de raengel.

sjoe² [sjo~le] sjoeltj, sjoeldje, gesjoeldj = sjoelen, spel.

sjoelieëpel m. ook **sjoonlieëpel** = schoenlepel.

sjoem m. = schuim. *De sjo*em stóng 'm op zien moel.

sjoemaeker m. ook **sjoonmaeker** = schoenmaker.

sjoe^{me} sjoemtj, sjoemdje, gesjoemdj = schuimen. *Waspo*eier sjoemtj.

sjoemgraas o. = wild gras. *Dao stuit vööl sjo*emgraas tösse 't koeare.

sjoes m. sjoes, sjoeske = pils met een scheut oud bruin. *Doot mich ei sjo*eske!

sjoetse = knotwilgen. *Höbs se de sjo*etse gekortj?

sjoe^{vere} zich sjo^{vertj}, sjo^{verdje}, gesjo^{verdj} ook **hoe**vere = huiveren, van kou of angst rillen. *Dao mós ich mich van sjo*e^{vere}. *Hae sjo*e^{verdje} zich.

sjoe^{verecht}ig = huiverig, rillerig. *Sjo*e^{verecht}ig waer: nat, koud en winderig weer.

sjoew sjoewer, sjoewste = 1. schuw; *Eine sjo*ewe wezel. 2. bang.

Kinderversje:

Ich en dich en doe

*make alle minse sjo*ew.

Ich en dich en Sjang

make alle minse bang.

sjoe^{we}¹ sjoewtj, sjoewdje, gesjoewdj = schuwen, verafschuwen. *Hae sjo*ewtj 't werk inne gaard en lieëtj 't kroed mer gruje.

sjoe^{we}² m. = bangerik. *Det is eine sjo*ewe.

sjoewerik m. sjoewerike, sjoewerikske = bangerik.

sjoóffel v. sjóffels, sjuffelke = schoffel.

sjoóffele sjóffeltj, sjóffeldje, gesjóffeldj = schoffelen. *De kro*eate mótte nog gesjóffeldj waere.

sjoófte sjóftj, sjófdje, gesjóftj = hard werken.

Hae haet get aafgesjóftj in zie laeve!

sjógkel v. sjógkels, sjugkelke ook **sjóngel** = schommel.

sjógkele sjógkeltj, sjógkeldje, gesjógkeldj ook **sjóngele**, **sjómmele** = 1. schommelen;

De kinjer zeen aan 't sjógkele. In slaop sjógkele.
2. waggelen.

sjógkelvot v. = dikke vrouw die waggelend loopt.

sjóklaat sjóklaetje ook **sjókelaat** = chocolade.
Sjaak sjóklaat: chocolade van het merk Jacques. *Sjókellate mèlk.*

sjol v. sjolle = ijschots.

sjöldj v. sjöldje ook **sjoud** = schuld. *Waem is det sjoud?*

sjöldjgeveul o. = schuldgevoel.

sjöl(d)jig slöldjiger, sjöldigst ook **sjoud** = schuldig. *Waat bèn ich sjöldjig?*

sjolk sjolke/sjolk, sjölkske = schort. *Doot dich de sjolk óm. Eine Belze sjólk:* een jasschort.

sjómmel v. sjómmels, sjummelke ook **sjóngel**, **sjógkel** = schommel.

sjómmele sjómmeltj, sjómmeldje, gesjómmeldj = 1. schommelen, ook **sjógkele**, **sjóngele**;
2. rommelend zoeken. *Waat bès se aan 't sjómmele?*: wat ben je je bij elkaar aan 't zoeken?

sjóngel v. sjóngels, sjungelke ook **sjómmel**, **sjógkel** = schommel. *Mèt klein kirmes stónge altied sjóngels.*

sjóngele sjóngeltj, sjóngeldje, gesjóngeldj ook **sjógkele**, **sjómmele** = schommelen.

sjónk v. sjónke, sjunkske = ham, hesp. *De sjónk hóng in 't sjónkezezske in 't keldergaat te druege. Doe höbs raw sjónk, geruikdje sjónk en gekoeakdje sjónk. Snie ins langs de sjónk:* snij eens een schijffe ham af.

sjónketump m. = puntige uiteinde van ham.

sjoon m. sjoon, sjeunke ook **sjoe** = schoen.

Det kóns se dich ónger dien sjoon sjrieve. Die sjoon zeen neet betaaldj: gezegd als de schoenen kraken. *Naeve zien sjoon loupe.*

sjoonbeustel m. ook **sjoebeustel** = schoenborstel.

sjoondoeas m. = schoenendoos.

sjoonlieëpel m. ook **sjoelieëpel** = schoenlepel.

sjoop v. sjope, sjeupke = grote platte schop.
't Geldj kwaam dao mèt de sjoop bènne en ging mètte kroeker t'r oet: de uitgaven waren groter dan de inkomsten.

sjoor m. ook **sjrub**, **sjuup** = slaag, pak rammel. *Hae kreeg sjoor.*

sjoorpaol m. = schuurpaal/schurkpaal voor vee in de wei.

sjoorpepeer o. = schuurpapier.

sjoop m. sjoeppe, sjöpke = overdekte bergplaats.

Eine kerresjop, eine struuesjop, eine houtsjop, eine pannesjop. Zèt 't getuug mer ónger de sjoop.

sjöp v. sjöppe, sjöpke = 1. schep, spade; *Ein herderssjöpke. Edere noewe pestoeare kreeg 't herderssjöpke van zien perochie. Ein koealesjöp:* een kolenschip. *Ein moel wie ein sjöp. Ein staeksjöp:* een steekspade. *Zoea zaat wie ein sjöp.* 2. schop, trap. *Gaef 'm ein sjöp ónger zien kóntj (vot).*

sjöplieëpel m. = opscheplepel.

sjöpnèt v. = schepnet.

sjöppe¹ sjöptj, sjöpdje, gesjöptj = 1. scheppen, graven; *Snieë sjöppe.* 2. schoppen, trappen. *Emes tieënge zien sjene sjöppe.*

sjöppe² = schoppen (bij kaartspel). *Snaps se 't neet? Doe kieks wie sjöppe zeve.*

sjöppesteel m. = steel van een schop.

sjore sjoortj, sjoordje, gesjoordj = 1. schuren; *De steul sjore vuuerdet ze gevèrfdj waere.* 2. lui zijn; *De kloate sjore:* niks doen. *Hae sjoortj zich t'r langs:* hij maakt er zich vanaf. 3. klappen krijgen. *Wae krega ze mèt 10-0 gesjoordj.*

sjörf(t) m. ook **krets** = schurft. *Hae haet dao de sjörf aan.*

sjörge sjörgtj, sjörgdje, gesjörgdj = 1. sjouwen, zwoegen; *Det is mich vuuer de vót gesjörgdj:* dat is onontkoombaar, ik zal het moeten doen. 2. onrustig bewegen. *Ich kós neet slaope, ich höb de ganse nacht ligke te sjörge.*

sjörgert m. sjörgers, sjörgerke = iemand die niet stil kan zitten of liggen.

sjörgsker v. ook **kroeker** = kruitwagen.

sjorsjenieëre ook **sjorsenieële** = schorseneren. *Sjorsenieëre sjrabbe is vervaelendj werk.*

sjort v. sjorte = lange rok. *Die vrouw dreugtj zwarte sjorte.*

sjöt¹ m. sjötte = schutter, lid van een schutterij. *Dao kómme de sjötte.*

sjöt² = schut. *Emes vuuer sjöt zètte.*

sjöttekuuening m. = schutterskoning

sjóttel v. sjóttels/sjóttele, sjuttelke = 1. bord, schotel; 2. gerecht. *Kaof sjóttel.*

sjóttelsplak m. = vaatdoek. *Laot dich neet vuuer sjóttelsplak gebroeke!*

sjóttel(e)water o. = afwaswater. *Dae koffie is krek sjóttelwater.*

sjötter m. sjötters, sjötterke = schutter.

sjötterie v. sjötterieje, sjötterieke = schutterij.

Sint Mecheel en Sint Ansfried zeen de sjötterieje van Thoeare.

sjöttersfieës(t) o. = schuttersfeest.

sjötting v. sjöttinge, sjöttingske = schutting.

De sjötting stuit op 't gesjeid.

sjoud¹ v. ook **sjöldj** = schuld. *Hae haet de vot vol sjoud.*

sjoud² ook **sjöldjig** = schuldig. *Waem is det sjoud?*

sjouf¹ [sjou-f] o. = doodsbed. *Op sjouflike:* opgebaard liggen (vroeger gebeurde dat op gedorst stro).

sjouf² [sjou-f] v. sjouwe = 1. een schoof stro; 2. schoof bij oogsten van rogge.

sjoutere sjoutert, sjouterdje, gesjouterdj = luid-ruchtig lachen en praten. *Zie staon te sjoutere: huuers se ze neet lache?*

sjoutert m. sjouters, sjuiterke = oppervlakkige, lacherige vrouw.

sjouw v. sjouwe, sjuike = schoorsteen, schouw, schoorsteenmantel. *Dao kan de sjouw neet van blieve rouke. Zèt det mer oppe sjouw.* Kinderversje bij grabbelen.

Ich kóm hie aangeloupe

ich zeen de sjouw al rouke

ich zeen 't aan d'n oeavewis

det t'r good gebakke is.

Vrouw gaeftj

det dj'r lang laeftj

det dj'r riek en zalig waertj.

sjouwbrandj m. = schoorsteenbrand.

sjouwer m. sjouwens = 1. schouder; *Brei sjouwens höbbe.* 2. drager, sjouwer.

sjouwerblad o. = schouderblad.

sjouwere sjouwertj, sjouwerdje, gesjouwerdj = op de schouder zetten, dragen. *Sjouwer mich dae zak mael ins oppe nak!*

sjouwerplank v. = schouderplank om stenen te dragen bij stenenfabricage of in de bouw.

sjouwvaeger m. = schoorsteenveger.

Sjra, Sjraar, Sjrake < Gerardus.

sjrabbe sjrabtj, sjrabdje, gesjrabdj = krabben, schrapen. *De moeare sjrabbe. 't Geslachtj verke sjrabbe:* het geslachte varken van haren ontdoen.

sjrabbele sjrabbeltj, sjrabbeldje, gesjrabbeldj = bijeen schrapen, verzamelen.

sjrabber m. sjrabbers, sjrebbeker = krabber, schraapijzer.

sjrankel v. sjrankels, sjrenkelke ook **sjraokel** = 1. een misvormde plant of boom; 2. een in groei achtergebleven mens/dier.

sjrankele sjrankeltj, sjrankeldje, gesjrankeldj = onhandig en onzeker lopen.

sjrankelieër m. sjrankelieëre, sjrankelieërke = 1. iemand die slecht ter been is; 2. iemand die zich onhandig beweegt bijvoorbeeld met dansen of voetballen.

sjraokel v. sjraokele, sjräökelke ook **sjrankel** = 1. een lange, magere vrouw of meisje; 2. een misvormde plant of boom; 3. een in groei achtergebleven dier/mens.

sjraol sjraol(d)er, sjraolst = schraal, armzalig, iel. *'t Koeare stuit t'r sjraol op. Dao stuit eine sjraole windj.*

sjraom v. sjräöm, sjräömke/sjremke = 1. kras, schram; *Hae haaj al ein flinke sjraom op ziene noewen auto.* 2. streep, scheidsingslijn, linie, grens; *Ich zèt twee sjräöm blindj* (inzet bij toepen). *Hae kumtj neet uever de sjraom:* hij betaalt niet. *Sjräöm make:* geld verdienen. *Sjräömke staeke* ook *sjrieëmke staeke:* werpspel met munten, speciaal (en stiekem) gespeeld door jongens. In het zand werden vlakken getekend, waarin centen werden gegooit. De centen die naast de vlakken vielen, waren voor de volgende speler. Wie zo de meeste centen veroverde, had gewonnen. *Väöl sjräöm höbbe:* veel geld hebben.

sjrapnel v. = 1. slordige vrouw, gekscherend: ondeugend meisje; 2. soort granaat. *Dao vloeg ein sjrapnel uever en wae goeadje ós oppe gróndj.*

sjrappe sjrapjt, sjrapdje, gesjraptj = schrapen, doorstrepen.

sjravele sjraveltj, sjraveldje, gesjraveldj = 1. met moeite lopen; *Hae sjraveldje mèt mote de berg op.* 2. niet stil zitten.

sjravelieër m. sjravelieërs, sjravelieërke = iemand die onhandig beweegt; iemand die niet kan stilzitten.

sjravelvot v. = beweeglijk iemand.

sjrel v. = zuring.

sjreuje sjreutj, sjreudje, gesjreudj ook **sjruje**, **sjrulle** = schroeien. *Es 't verke geslachtj is, gaon ze 't sjruje.*

sjrieëm v. sjrieëmke = streep. *Sjrieëmke staek.*

sjrieëve sjrieëftj, sjrieëfdje, gesjrieëfdj ook **sjrieëve** = schreeuwen. *Sjrieëf neet zoea!*

Sjrieëve wie ei mager verke.

sjrieëvert m. ook **sjrieëwert** = schreeuwlelijk.

sjrieëw m. = schreeuw.

sjriefgeldj o. = leges, schrijfgeld.

sjrienwirker m. = meubelmaker, schrijnwerker.

sjrieve sjrieftj, sjreef, gesjreve = 1. schrijven;

Sjrief eine breefes se kwaod bès: denk eerst na voordat je handelt als je boos bent. 2. zich ~ = heten. Wie sjriefs se dich ouch weer?: wat is je achternaam?

sjriever m. sjrievers, sjrieverke = schrijver.

sjrieverke o. = schrijvertje, waterspinnetje.

sjrieves o. = 1. het schrijven, de brief, brieven;

Dao höb ich hieël get sjrieves uuever gehadj. 2. schrijfgerei. Lieën mich ins ein pen, ich höb gein sjrieves bie mich.

sjrif(t) o. sjrifte, sjrif(t)je = schrift.

sjrikdraod m. = schrikdraad.

sjrikke sjriktj, sjrók, gesjrókke = schrikken.

Zich ónnuuezel sjrikke.

sjrikkelik sjrikkeliker, sjrikkelikst = verschrikkelijk.

sjrikkeljaor o. = schrikkeljaar.

sjróbbe sjróbtj, sjróbdje, gesjróbdj = schrobben.

De kuueke sjróbbe.

sjróbber m. sjróbbers, sjrubberke ook **sjrubber** = schrobber.

sjroeap m. = stroop, gemaakt van appels, peren en/of suikerbieten. *Ein bótram mèt kieës en sjroeap.*

sjroeapboer m. = stroopmaker.

sjroeappot m. = strooppot.

sjroef v. sjroeve, sjruufke = schroef. *Ein sjroef los hóbbe.*

sjroet v. sjroete, sjruutje = 1. kalkoen; 2. een onhebbelijke vrouw. *Ein lieëlike aoj sjroet!*

sjroethaan m. = mannelijke kalkoen.

sjroeve sjroeftj, sjroefdje, gesjroefdj = schroeven.

sjroevele sjroeveltj, sjroeveldje, gesjroeveltj = schuifelen, hoorbaar heen en weer schuiven, ergens langs strijken. *Hae haet zich gesjroeveldj: hij heeft bij het vallen zijn huid beschadigd. Mètte veut uuever de grondj sjroevele.*

sjroevedrejjer m. sjroevedrejers, sjroevedrejjerke = schroevendraaier.

sjrómp v. sjrómpje, sjrumpke ook **wasbreet** = wasbord. *Vreuger wasdje ze 't lievendj oppe sjrómp.*

sjrómpje sjrómpjtj, sjrómpdje, gesjrómpjtj =

1. schuren; 2. een schurend geluid maken; *Die duuer sjrómpjtj.* 3. wassen op een wasbord; *Die vrouw is 't wasgood aan 't sjrómpje.* 4. moeizaam bewegen op de fiets. *Hae mós flink sjrómpje anges kós d'r neet ane trappers vanne fiets.*

sjrot m. = 1. afval, puin, schroot; *Daen aoje fiets is good vuuer de sjrot.* 2. fijne hagel bij jachtgeweer. *Mèt sjrot sjete.*

sjrothoup m. = afvalhoop.

sjrub m. ook **sjoor** = rammel.

sjrubber m. sjrubbers, sjrubberke ook **sjróbber** = schrobber. *Ich mótt de kuueke sjróbbe, pak mich de sjrubber ins!*

sjruje sjruutj, sjruudje, gesjruudj ook **sjreuje**, **sjrulle** = schroeien.

sjrumpele sjrumpeltj, sjrumpeldje, gesjrumpeldj = verschrompelen. *De aerpele zeen gans gesjrumpeldj.*

sjruuer m. sjruuers, sjruuerke = 1. kleermaker, ook **kleiermaeker**; 2. rare persoon. *Doe bès mich eine sjruuer!*

sjruup m. = een pak slaag. *Loester noe mer, want anges kriegs se sjruup. Sjruup kóns se neet gaeve, waal kriegje.*

sjufele sjufeltj, sjufeldje, gesjufeldj = 1. schuifelen; *Sjufele bie 't danse: innig dansen.* 2. scheren, ketsen. *Eine stein uuever 't water laote sjufele.*

sjufelstein m. = een platte steen.

sjuins sjuinser, sjuinst ook **sjuun(s)** = 1. schuin; *Die moor luitjt sjuins: niet haaks.* 2. schunnig. *Eine sjuinsmasjeerder. Eine sjuinse: iemand die altijd schunnige opmerkingen maakt.*

sjume sjuumtj, sjuumdje, gesjuumdj = 1. afromen; *De sop mós se aafsjume mèt eine sjuums-lieëpel.* 2. nazoeken. *Hae haet 't gans tórp aafgesjuumdj, mer kós zien vrouw nörges vinje.*

sjummel m. sjummels, sjummelke = 1. schimmel; *Dao zitj sjummel oppe kieës.* 2. wit paard.

sjummele sjummeltj, sjummeldje, besjummeldj = schimmelen. *Dae wèk is besjummeldj.*

sjus(t) ook **zjus(t)** = 1. juist; *Ich kwaam sjus(t) op tied.* 2. correct. *Det is sjust!*

sjustement = bevestiging; juist!

sjuuet m. sjuuet, sjuuetje = 1. scheut, kleine hoeveelheid vloeistof; *Eine sjuuet mèlk inne koffie*. 2. pijnscheut; *Eine sjuuet inne rök kriege*. 3. schot; *Hae losdje eine sjuuet*. 4. loot, uitloper. *De buim kriege al noew sjuuet*.

sjuueteling m. = 1. big tussen 6-8 weken; 2. jonge plant; 3. jonge opgroeiende man.

sjuuetig = scheutig. *Neet erg sjuuetig zeen*: niet goedgeefs zijn, aarzelen om mee te helpen.

sjuuf v. sjuve, sjuufke = 1. schuif; *'n Sjuuf inne sjouw om d'n trèk te regele*. 2. schuifslot op een deur, grendel, ook **sjaaj**; 3. plak. *Ein sjuufkieës*. *Ei sjuufke woos(t)*.

sjuufke o. = deurtje in de biechtstoel. *'t Sjuufke kriege*: als het deurtje dichtging, werd de absolutie geweigerd bij 't biechten.

sjuufleier v. = schuifladder.

sjuufmaot v. = schuifmaat.

sjuuftrómbón v. = schuiftrombone.

sjuumheks v. = een vrouw die overal rondkijkt of er iets van haar gading bij is.

sjuumke trèkke = aan de dropfles lurken.

sjuumkesfles v. = fles met water en drop gevuld, die door flink schudden dropschuim ontwikkelt.

sjuumslieëpel m. = schuimspaan.

sjuun(s) sjuunser, sjuunst ook **sjuins** =

1. schuin; 2. schunnig. *Ein sjuunse mop vertèlle*.

sjuunse m. ook **sjuinse** = persoon die altijd schunnige opmerkingen maakt.

sjuve sjuuftj, sjoeaf, gesjoeave = 1. schuiven, opschuiven; *Laot dae mer sjuve, dae kumtj t'r waal! Sjuufins ein bats!* 2. opleveren. *Waat sjuuftj det?*

slaag m. slaeg, slaegske = 1. slag; *Det liktj oette slaag*: dat ligt buiten de route. *Doe baets dich óm slaeg! Doe maaks mich slaeg*: jij maakt wat paraat. *Slaag haoje*: niet achterblijven; in het ritme blijven. *Slaeg kriege wie eine jóngen hóndj*. *Van eine slaag vèltj geine boum*: niet alles lukt de eerste keer. *Vanne slaag aafzeen*: van streek zijn. 2. grap, kwinkslag; *Zich örges mèt eine gekke slaag vanaaf make*. 3. handigheid; *Örges slaag van hóbbe*. 4. duiventil; *De doef veel oppe slaag*. *Emes kan dich oppe slaag valle*: je kunt onverwacht bezoek krijgen. 5. slag bij kaartspel; *Eine slaag trèkke*: een kaartslag binnenhalen; 6. slagraam, bovenlicht, klapraam; *Doot*

de slaag toe, dao kumtj ein ónwaer op. 7. soort;

Hae is nog van ei good slaag: hij is van goede komaf. 8. korte tijd. *Hae haet nog eine slaag mèt det maedje gevriedj*.

slaagboom m. = slagboom.

slaagker v. = kiepkar.

slaagmaesig ook **regelmaotig** = regelmatig.

Slaagmaesig kwaam d'r te laat.

slaagraengel m. = slagregen.

slaaj v. = sla.

slaajboean v. = gele boon.

slaajlup m. = onnozel persoon, van wie de uitspraken nauwelijks hout snijden.

slabbere slabbertj, slabberdje, geslabberdj = morsen. *Slabber neet zoea!*

slaeger m. slaegers, slaegerke = 1. slagman; 2. slaghout.

slam m. = kolenslik, uit gruis van gewassen kolen als goedkope brandstof. *Hoel mich ins einen ummer slam*.

slaon ich slaon, doe sluis, hae sluit, wae/zie slaon, ich sloog, doe sloogs, hae sloog, wae sloge, geslage = slaan. *Det sluit mich oppen aom*. *Slaondje ruzing*.

slaop m. släöpke = slaap. *Pak dien duumke noe mer en gank släöpke doon*: gezegd tegen kinderen.

slaope ich slaop, doe sluueps/slieëps, hae sluueptj/slieëptj, wae/zie slaope, ich sleep, doe sleeps, hae sleep, wae/zie slepe, geslaope = slapen. *Slaope wie eine ris*: heel vast slapen.

slaopleedje o. = slaapliedje.

Douw, douw, kindje douw,

waat zal det kindje aete?

Appele, paere, mandelekaere,

die ós kindje zoea gaer haet.

Douw, douw, kindje douw,

waat zal det kindje aete?

Pepke vanne bóntje koe,

kindje doot dien uigskes toe.

slaopmöts v. = 1. slaapmuts; 2. langslaper; 3. sufferd.

släörbaan v. = ijsglijbaan.

släöre släörtj, släördje, gesläördj = glijden, op ijsbaan glijden. *De kinjer zeen aan 't släöre oppe släörbaan oppe spuuelplaats*.

slaw slawwer, slawst = sluw, leep.

slawwe m. = een sluw, leep iemand.

slechter m. slechters, slechterke = slager.

slechterie v. = slagerij.

sleet v. = slijtage. *Dao zitj de sleet in.*

slei v. sleie, sleike = 1. slee; 2. boerenkoets met glij-ijzers.

sleie sleitj, sleidje, gesleidj = sleeën.

sleip v. = 1. eg; *Hae is mëtte sleip aan 't werk inne wei.* 2. sleep van jurk. *De sleip is lank, mer de naosleip is langer:* werd gezegd van een paartje dat ging trouwen.

sleipe sleiptj, sleipdje, gesleiptj = 1. slepen; *Mët ei bein sleipe.* 2. lang duren. *Det sleiptj zich lang.*

sleiper m. = 1. sleper, leerling-houwer, trekker van kolenwagentjes (in de mijnbouw); 2. sleepboot.

slek v. slekke, slekske = slak. *Doe mós neet op alle slekke zaot lègke.*

Versje:

*Slek, slek, kóm mer oet
d'n duvel duit dich niks.*

slekkehoes o. = slakkenhuis.

slemp(pap) m. ook **beerpap** = bierpap.

Slevenhieër m. ook **Ooslevenhieër** = Onze-Lieve-Heer. *Die baeje Slevenhieër van 't kruuts aaf:* overdreven vroom zijn.

Slevrouw v. ook **Ooslevrouw** = Onze-Lieve-Vrouw.

slich(t) v. = ijzeren plaat waarmee een stucadoor een vlak gladstrijkt.

slieë = sleeuw, de tanden stroef makend. *Es se kestaanjele of rebarber its, kriegs se slieë tenj.*

slieën v. = sleedoorn.

sliet m. ook **pratsj** = slijk. *Ónger de sliet zitte.*

slietlap m. ook **spatlap** = spatlap van auto of fiets.

slietplaat v. = spatbord.

sliem m. = slijm.

sleipe sleiptj, sleep, geslepe = slijpen. *Sleip oet, sleip oet, alle minse lache dich oet!*: versje dat kinderen zongen als iemand iets doms had gedaan; bij het zingen werden de wijsvingers schuin over elkaar gewreven.

sleiper m. sleepers = potloodslijper.

sleipker v. = handkar van scharensleep.

sleipsteen m. = slijpsteen.

sliete slietj/slitj, sleet, geslete = slijten. *De sjoon zeen aan 't sliete. Och menke, det verdreet slitj waal.*

slips m. slipse, slipske = stropdas. *Det is eine slips:* dat is een verwaand iemand. *Doot dich eine slips óm!*

slóbkouse = kousen zonder ondervoet, voor extra warmte.

sloeat o. släöj, sluuetje = slot.

sloes v. sloeze, sluuske = sluis. *Sóndigs ginge wae nao de sloes van Panhael kieke.*

sloete ich sloet, dich sluuts/sluts, hae sluutj/slutj, wae sloete, sloeat/sloeate, gesloeate = sluiten.

sloetingsoor o. = sluitingsuur.

sloetingstied m. = sluitingstijd.

sloetspang v. ook **toespang** = sluitspeld.

sloetstein m. = sluitsteen.

slóf m. slóffe, slufke = pantoffel, slof.

slók m. slókke, slukske = 1. slok, teug; *Eine slók water drinke.* 2. snoep. *Inne vaste deje wae de slók in 't vastetrummelke.*

slókke slóktj, slókdje, geslóktj = snoepen.

slókker(t) m. slókkers = snoeper.

slókmoel v. ook **slóknaas** v. = snoeper, snoepkous, fijnproever.

slókprie v. ook **slóktrien**, **slóktes** = snoepster.

slókwinkel m. = snoepwinkel.

slóns v. slónze, slunske = slons.

sloug m. = rubber slang.

sluip v. sluipe, sluipe = kram, waarmee een draad wordt vastgemaakt. *Mët weipäöl, pin-draad en sluipe woor de wei aafgemaaktj.*

slum slummer, slumst = slim. *Ei slum kaerelke.*

Eine slumme gek: iemand die doet alsof hij niet goed wijs is, maar het in werkelijkheid wel is.

Es slumke doead is, weurs dich slumke: jouw beurt komt nog. *Hae is zoea slum wie eine groeate mins. Hae is zoea slum wie t'r duvel:* hij is sluw.

slup v. sluppe, slupke = slip, afhankelijk deel van een kledingstuk. *De slup van eine jas of humme. Hae is Slevenhieër vanne slup gespróng:* hij is iedereen te slim af geweest.

slupjas m. = jacquet.

sluppendrieëger m. ook **sluppendraeger** = 1. slippendrager; 2. slaafse volgeling.

sluuetel m. sluuetels, sluuetelke = sleutel.

smaal smaler/smaalder, smaalst = 1. smal; *Det is eine smalen derm!:* die is mager. 2. armoedig. *'t Geit 'm smaal:* hij heeft het niet breed. *Ich höb de smale gereje:* ik heb honger geleden. *Smaal kuutele sjiete:* armoede lijden.

smaondigs ook **smaondes** = 's maandags.

smeed m. smeej, smeedje = smid.

smeelj v. smeelje = buntgras, hinderlijk onkruid. 't *Graas haet lang smeelje*: het gras heeft lange, harde uitlopers. *Mèt ein smeelj 't reurke vanne piep sjoenmake*.

smeje smeejt, smeedje, gesmeedj = smeden.

smekke smektj, smekdje, gesmektej = smakken. *Lik neet zoea te smekke, de zin vergeit mich*.

smejerie v. = smederij, smidse.

smèlt(je) smèltj, smoltj, gesmol(t)je = smelten.

smètte smètj, smèdje, gesmètj = smetten, besmetten, besmettelijk zijn. *Waterpókke smètte*.

smèttelik smètteliker, smèttelikst = besmettelijk, gauw vuil. *Ei wit kemunieklèdje is erg smèttelik*.

smieër o. = 1. smeer, olie en vet; 2. beleg, smeersel; *Gooj flaaj is dun van laer en dik van smaer (= smieër)*. 3. pak slaag. *Hae kreeg smieër*: hij kreeg slaag.

smieëre smieërtj, smieërdje, gesmieërdj = 1. smeren, besmeren, invetten; *Dae good smieërtj, dae good tieërtj*: het is belangrijk dat iemand zijn gereedschap goed onderhoudt; als je je contacten goed onderhoudt, krijg je er ook wat voor terug; op geregelde tijden een goed glas bier of een borreltje drinken. 2. ervandoor gaan; *Hae is 't 'm gesmieërdj*. 3. slaag krijgen of geven. *Wae krega 'm flink gesmieërdj*.

smieërig smieëriger, smieërigst = smerig.

smiete smietj/smitj, smeejt, gesmete = gooien, smijten, werpen. *Mèt geldj smiete*.

smik v. smikke, smikske = zweep, karwats.

smódzelig ook **smótsig** = vuil.

smoeare smoeartj, smoeardje, gesmoeardj = smoren, stikken, smoren bij kleipannen-fabricage.

smoeze smoestj, smoedje, gesmoesdj = geheimzinnig fluisteren.

smókkelbóks m. = pofbroek, speciale broek met extra zakken voor smokkelwaar.

smókkele smókkeltj, smókkeldje, gesmókkeldj = smokkelen.

smókkelieër m. smókkelieërs = smokkelaar.

smörges = 's morgens. *Smörges, smiddigs, saoves en snachs*.

smótsig ook **smódzelig** = vuil. *Dae zuut t'r smótsig oet*.

smoutse = eten. *Die woearde lekker aan 't smoutse*.

snaaj v. snaje = flinke snee, wond.

snaak m. snake, snaekske = guitige jongen of meisje.

Bekend liedje uit Thorn: *Viva Thoeat!*

Waat zeen wae vieze snake, al hóbbe wae neet vööl geldj, wae kónne ós toch vermake.

Eerste carnavalsliedje van Thorn: *Vieze snake kieke op geine knab, gaon de zake ouch ins aaf en toe slap (geldj zat), laot ze rolle, drej oeape dae kraan, strak zal 't op zeen, noe zitj 't t'r nog aan!*

snaatse snaatstj, snaatsdje, gesnaasjt = vlug een hapje eten. *Lekker aan d'n appel snaatse*.

snaje snaajt, snaadje, gesnaadj = 1. snel weg-pakken; 2. betrappen; *De pliesie haaj 'm gesnaadj*. 3. snel iets lekkers eten. *Snaaj mer ins lekker van die vese proeme*.

snammedaags ook **snammedigs** = in de namiddag.

snaor v. snaore, snäörke = 1. snaar; 2. vislijn.

snäöre snäörtj, snäördje, gesnäördj = 1. strak aantrekken van koord. 2. hard voorbijgaan; *Op zie brummerke snäördje d'r uuever de brök*. 3. in de kraag vatten. *Ze hóbbe 'm gesnäördj mèt struie*.

snebbel m. snebbels, snebbelke = mond, bek. *Haod diene snebbel! Zits se t'r weer tösse mèt diene snebbel!*

snebbetig = snibbig. *Zeet noe ins neet zoea snebbetig!*

snelzeiker m. = ouderwetse katoenen dames-onderbroek met open kruis en lange pijpen.

snepp v. sneppe, snepke = 1. watersnip; 2. vinnige vrouw.

snieboean v. = snijboon.

snieë m. = sneeuw.

snieëbal m. = sneeuwbal. *Snieëbal goeaje*.

snieëklökske o. = sneeuwkllokje.

snieëman m. = sneeuwpop.

snieëwit = sneeuwwit.

snieëwitje o. = 1. Sneeuwwitje; 2. witte vlinder; 3. bier met een scheutje seven-up. *Doot ós ei snieëwitje en eine sjoes*.

sniegras o. = snijgras, hooigras.

snieje¹ snietj, sneej, gesneje = 1. snijden; *Laot det, dalik sniets se dich!* 2. knippen; *De haor laote*

snieje 3. oplichten, opgelicht worden; *Dae haet zich sjean gesneje mèt dae aankoup. Dalik snie ich t'r dich ein oet:* dadelijk neem ik je te pakken. *Höbbe ze dich gesneje?:* hebben ze je teveel laten betalen? 4. castreren; *De bagke snieje.*
snieje² snietj, sniedje, gesniedj = sneeuwen.

't **Snietj**.

sniekis(t) v. = snijbak waarin men stro hakselde.

snirke snirktj, snirkdje, gesnirktj = schroeien.

Ich ruuk 't, dao snirktj get.

snirkgaeatje o. = brandgaatje.

snitsel m. snitsels/snitsele, snitselke = 1. papier-snipper; *In de presessie struidje de bruidjes gekleurde snitsels.* 2. gesneden voerbieten.

snitselde snitseltj, snitseldje, gesnitseldj = in kleine reepjes snijden.

snitzelpepeer o. = suikerpapier.

snoebel m. snoebele, snubelke = liefje, schatje.

Och doe lekkere snoebel, kóm ins hie!

snoef m. = 1. niespoeder; *Det geit wie snoef:* dat loopt gesmeerd. 2. snuiftabak. *Det is zoea rot es snoef:* dat is door en door rot.

snoefdoeas v. = snuifdoos.

snoet v. snoete, snuutje = snoet, snuit. *Kiek oet, val neet op dien snoet!*

snoeve snoeftj, snoefdje/snoeaf, gesnoefdj/gesnoeave = 1. snuiten; *Zich de naas snoeve.* 2. opsnuiven. *Snoef dich det mer ins op:* trek je dat maar eens aan.

snókke snóktj, snókdje, gesnóktj = harts-tochtelijk snikken.

snoek m. sneuk, sneukske = snoek; *Ei vèske oetgoeaje óm eine snoek te vange.*

snoer o. snore, snäörke = snoer, lint, vissnoer.

snór m. snóre, snörke = snor.

snoer snoortj, snoordje, gesnoordj = snoeren, de mond snoeren.

snórkiezer m. = lichte motorfiets, brommer die veel lawaai maakt.

snórzaot o. ook **snórrezaot** = salmiakzout, snoep.

snoter m. = snot.

snoterbel v. = 1. snottebel; 2. klein kind, snotneus.

snotere snotertj, snoterdje, gesnoterdj = 1. snotteren, verkouden zijn; 2. zaniken.

Zie haet altied get te snotere!

snoterieër m. = mopperpot.

snoterkop m. ook **snoterwames** = snotneus,

kwajongen. *Haod dich stil, snoterkop!*

snoterkuke o. = snotkuiken. *Hae is nog mer ei snoterkuke:* te onervaren om ergens over mee te praten.

snoterlap m. = 1. zakdoek; 2. iemand die altijd wat te zeuren heeft.

snoternaas m. = 1. snotneus; 2. klein kind.

snoterzak m. = zeurkous.

snotriep = overrijp.

snuike snuiktj, snuikdje, gesnuiktj = tussen-door naar wat eten of snoep zoeken. *'Is t'r nog get te snuike?' 'Kiek ins innen ieskast.'*

snupper m. snuppers, snupperke = snipper, houtspaander. *Hoel get snuppers ómme staof aan te make.*

snuppere snuppertj, snupperdje, gesnupperdj = snipperen. *Hae is pepeer aan 't snuppere.*

snuppermets o. = schaafmes voor bieten of winterwortelen.

snutte snutj, snudje, gesnutj = 1. een kaars doven, de lont afsnijden; 2. ook **dèksele** = de mond snoeren. *Dae moelemaeker höbs se good gesnutj!*

snuue snuuejer, snuuest = sneu.

Soea, Soeake < Franciscus.

soeart v. soearte = soort.

soeze soestj, soesdje, gesoesdj = suizen. *Mien oeare soeze mich. 't Soestj mich in miene kop.*

sókker m. = suiker. *Ich gaon waal door de raengel, ich bèn neet van sókker.*

sókkere¹ = gemaakt van suiker.

sókkere² sókkertj, sókkerdje, gesókkerdj = van suiker voorzien. *De flaaaj sókkere.*

sókkerkluntje o. = suikerklontje

sókkerkroeat v. = suikerbiet.

sókkeroeame m. ook **sókkeruueame** = suikeroom.

sókkerpepeer o. = suikerpapier (soort snoep-goed).

sókkertant v. ook **sókkertentje** = suikertante.

sókkeruueame m. ook **sókkeroeame** = suikeroom.

sókkerwater o. = suikerwater.

soldaes v. soldaeze, soldaeske ook **seldaes** = steekvlieg.

solfer m. = zwavel.

sóndigs ook **sóndes** = zondags. *Sóndigse sop:* soep, getrokken uit vlees. *Sóndigsmörges slaope wae oet.*

sóndigscente ook **sóndigsgeldj** o. = zakgeld, zondagsgeld.

sónger ook **zóngér** = zonder.

sop v. soppe, söpke = soep. *Doevesop. Greuntesop. Hoondersop.*

sopbroor m. = bedelmonnik.

sopgreunte v. ook **soppegreun** = soepgroente.

sophoon v. = 1. soepkip; 2. scheldwoord.

sopkieëtel m. = soeppan.

sopkómp v. = soepkom.

soplieëpel m. = soeplepel.

soppe soptj, sopdje, gesoptj = 1. soppen; *De kruuenkespen innen ink soppe. Soppe inne pan mèt heste.* 2. doorweekt zijn; *'t Water sopdje mich in mien sjoon.* 3. iemand onder water duwen (in het zwembad); *Ich zal dich ins soppe!* 4. slaan. *Dalik sop ich dich t'r ein!*

soppevleis o. = soepvlees.

sopsieme(s) m. = sufferd. *Det is mich eine sopsieme(s).*

soptelder m. = soepbord.

soptrien v. = 1. soepterrine; 2. slordige vrouw.

spaarbeukske o. = spaarboekje.

spaarverke o. = spaarvarken.

spaarzeip v. = Sunlightzeep in blokken van twee.

spaje spaatj, spaadje, gespaadj = spitten. *Hae is de gaard aan 't spaje.*

spang v. spange, spengske = speld.

spataor v. = spatader.

spatlap m. ook **slieklap** = spatlap van fiets of auto.

speer v. speer, speerke = 1. halm, spriet, stengel; *Ein speer poear. Hie en dao haet zie al ei speerke gries haar. Zeve speer ónger ein wan, wèts se neet waat gaeve kan:* zei men wel eens als de granen in het veld er in de winter wat kaal bij stonden. 2. beetje. *Ei speerke zaot op 't ei doon.*

spiegel m. spiegels, spiegelke = spiegel.

spegele spgeltj, spgeldje, gespegeldj = spiegelen. *Dao mós se dich neet aan spegele.*

spiegelglad = spiegelglad.

speik v. speike, speikske = spaak.

speike speiktj, speikdje, gespeiktj = 1. spaken; 2. helpen bij het op gang brengen van de volle kar. *Kóm ins biespeike, 't paerd kan 't allein neet trèkke!*

spekboean v. = spekboon.

spekbökkem m. = bokking.

speklaog v. = mergellaag tussen lagen baksteen in een muur.

spekkook m. = spekkook.

spekpater m. = bedelpater.

spekzaol m. = spekkool, witgele rubberen schoenzool.

speksjoon = schoenen met een wit/gele rubberzool.

spektakele spektakeltj, spektakeldje, gespektakeldj = luidruchtig doen.

spektakelieër m. spektakelieërs, spektakelieërke = lawaaimaker.

spertele sperteltj, sperteldje, gesperteldj = spartelen.

spertelkóntj ook **spertelvot** = druk iemand.

sperzieboean v. ook **braekboean**, **prinsesseboean** = sperzieboon.

spertzjes m. = asperges.

spertzjesbèd o. = aspergesbed.

spertzjesmets o. = mes waarmee asperges gestoken wordt.

speule speultj, speuldje, gespeuldj = spoelen, schoonspoelen, wassen. *Vreuger speuldje de vrouluuj de was ane bieëk. Wasse en speule.*

speuling v. = 1. afvalresten van voedsel, bestemd voor de varkens of kippen; *Väöl verkes make de speuling dun.* 2. kleurstof voor de haren.

speulwater o. = 1. spoelwater; 2. waterige soep, ook gezegd van slappe koffie. *Dae koffie is net speulwater/sjótteelwater!*

spichte zich spichtj, spichdje, gespichtj, ook zich **spitse** = zich verheugen op, uitkijken naar. *Zich örges op spichte.*

spie v. = 1. speksel; 2. wig, keg; 3. v-vormig inzetstuk in kleren.

spiebak m. = spuwbak, kwispedoor.

spieje spietj, spiedje, gespiedj = 1. braken, overgeven; *Hae duit niks es spieje.* 2. spugen. *Hae spiedje 'm in 't gezich(t). Zich inne henj spieje.*

speijsel o. = 1. speksel; 2. braaksel.

speiker(t) m. = 1. zolder; *Doe zits de gansen daag op diene speiker(t):* gezegd tegen iemand die zich teveel afzondert. 2. hoger gelegen duivenhok. *De doef zitj oppe speikert.*

spiel m. spiele, spielke = spaak, spijl.

spienze spienstj, spiensdje, gespiensdj = rondgluren, bespioneren.

spienzert m. = iemand die rondgluurt.

spies o. = 1. spijs voor vlaai, moes van vruchten; *Vreuger brachte de minse de spies vuuer de flaaï nao de bekker.* 2. metselspecie, mortel. *Brink mich nog ein kuup spies.*

spiesbak m. = mortelbak.

spieskuup v. = mortelkuip.

spiet m. = berouw, spijt.

spiete spietj/spitj, speet, gespete = spijten.

spietig spietiger, spietigst = spijtig, jammer. *Det is den erg spietig.*

spik o. ook **spikkel** = 1. kaf; 2. zwarte schimmel in boter of zaad; *Dao zitj spik inne terf.* 3. textiel-rot.

spikkelant m. = iemand die overal zijn voordeel uit probeert te halen.

spikkelasie m. ook **spiklasie** = speculaas.

spikkelere spikkeleertj, spikkeleerdje, gespikkeleerdj = 1. gissen, speculeren; *Hae is aan 't spikkelere.* 2. gokken. *Hae haet altied gespikkelerdj op dae gróndj, mer dae ging 'm toch naeve die naas.*

spiklasie m. ook **spikkelasie** = speculaas.

spinne zich spintj, spindje, gespindj = klemmen van een deur. *De duuer spintj zich, duuj ins good.*

spitse zich spitstj, spitsdje, gespitsdj ook zich **spichte** = zich verheugen op iets. *Zich örges op spitse.*

spitskop m. = bolleboos.

spitsmoes v. = 1. spitsmuis; 2. veldmuis; 3. iemand met een fijn gezicht.

spitsnaas v. = 1. slimmerik; 2. iemand die er op gebrand is het fijne van zaken te weten.

spliete splietj/splitj, spleet, gesplete = splijten.

splintjer m. splintjers, splintjerke = splinter. *Ich höb eine splintjer in miene doem.*

splintjernoew = splinternieuw.

spoeak o. spoeake, spuuekske = 1. spook; *Doe höbs spoeake gezeen.* 2. vals meisje, valse vrouw. *Waat ein nôt spoeak!*

spoeake spoeaktj, spoeakdje, gespoeaktj = spoken. *'t Haet aardig gespoeaktj, 't waas ei nôt waer.*

spoear o. spuuwer/spoeare, spuuwerke = 1. spoor. *D'n hóndj ruuktj 't spoear.* 2. spoorweg. *Hae waas aan 't spoear:* hij werkte bij de Nederlandse Spoorwegen.

spoeze spoestj, spoesdje, gespoesdj = 1. blazen als een kat; 2. tekeergaan. *Huuer 't boete ins spoeze.*

spoje zich spootj, spoodje, gespooldj = zich haasten, spoeden. *Doe zuls dich mótte spoje! Spoot dich!*

spole spooltj, spooldje, gespooldj = spoelen, op spoelen winden. *Gare van 't klöske op de spool spole.*

spón v. = langwerpige kegelvormige stop waarmee het vulgat van een vat wordt afgesloten. *De spón vloeaag oette tón.*

spool spole, speulke = 1. spoel; 2. spinnewiel.

spóns m. spónze, spunske = spons.

spörg = spurrie, plant.

spörgskoe v. = een koe die teveel **spörrie** (een soort gras) gegeten had. *Hae is zoea stief wie ein spörgskoe:* iemand die zoveel gegeten heeft dat er niets meer bij kan.

spraekbuus m. = iemand die (te) veel praat.

spraeke ich spraek, doe spriks, hae spriktj, wae spraek, ich sproeak/spraak, doe sproeaks, hae sproeak, zie sproeake, gesproeake = spreken. *Det spriktj vuuer zich. Doe höbs op die vergadering good gesproeake. Doe spriks get vüöl. Hae spriktj ein aardig wuuerdje uever de grens. Hae spriktj wie eine börgemeister. Zie sproeak mich aan oppe straot.*

spraekendj = 1. sprekend; *Spraekendje minse zeen te helpe.* 2. hetzelfde, gelijkend. *Hae is spraekendj zie vader.*

spraekwoeard o. = spreekwoord.

spraak v. spraoke, spräökske = spraak, uit-spraak, taal. *Aan zien spraok huuerdje ich det d'r oet Thoear kwaam. Ich kós 'm aan zien spraok.*

sprieën m. sprieën = spreeuw. *De sprieën zitte mich weer ane kesel!*

sprietse sprietstj, sprietsdje, gesprietstj = spuiten, sproeien. *Emes naat sprietse.*

springe springtj, spróng, gespróng = springen. *Doe kóns zoea hoeag springe es se wils, doe kriegs gein ieske! Ei gaat inne lóch(t) springe. Ich zit óm hulp te springe.*

springlaevendj = springlevend.

sprinkele sprinkeltj, sprinkeldje, gesprinkeldj = sprenkelen. *'t Lievendj naat sprinkele óm good te kónne strieke.*

sproeat v. sproeate = sport of trede van een ladder. *De leier haet vüöl sproeate.*

sproes v. = (gieter met) sproeikop. *Zèt de sproes ins oppe slang.*

sproet¹ [sproe~t] v. sproete [sproe~te], spruutje = spruit. *De meiste kinjer haoje neet van spruutjes.*

sproet² [sproe\~t] v. sproete [sproe\~te], sproetje = sproet. *Emes mèt roeaj haar haet meistal sproete.*

sproeze sproestj, sproesdje, gesproesdj = 1. begieten, spuiten; 't Water sproesdje 'm oette móndj. 2. sputteren. *Hae sproestj tieënge.*

sprok¹ = broos. *Dae stek is erg sprok, dao kóns se neet op läöne.*

sprok² v. sprok = larve. *Ieës sprok inne bieëk vange en den daomèt gaon vèsse.*

sprunk m. sprunke, sprunkske = bron. *Bie dae sprunk vins se water vuuer 't vieë.*

spruuek m. spruueke, spruuekske = spreuk, motto. *Edere prins haet mèt vastelaovendj zienen eige spruuek.*

spuchte = toeren, fratsen. *Doe mós gein gekke spuchte oethoeale.*

spuit v. spuite, spuitje = gieter, spuit. 'Spuit èlf geuftj modder': gezegd als iemand een overbodige opmerking maakt.

spuuele spuueljt, spuueldje, gespuueldj = spelen.

spuuelgood o. = speelgoed.

spuueling v. = speling. 't Raad van miene fiets haet spuueling.

spuuelplaats v. = speelplaats. *Oppe spuuelplaats loupe de meester en de juffrouw ónger spuuel tied op en aaf.*

staaf m. staef, staefke = 1. staf; *De staaf van Sinterklaos.* 2. stuk; *Eine staafiezer.* 3. snoep. *Mèt kirmes kózjes se dich eine kenieëlstaaf koupe bie de slóktent.*

staags = op de dag dat. *Staags nao. Staags vuuer.*

staags t'r op ook **staags t'r nao** = de dag erna.

staags t'r vuuer(e) = de dag ervoor.

staats = statig, deftig. *Ein staatse vrouw.*

stad v. staej, stedje = stad. 't Witte stedje Thoeear.

staeke ich staek, doe stiks, hae stiktj, wae staeke, stoeak/staak, gestoeake = steken. *Dae staeke de däör:* gezegd van een jongeman/man die een beetje hitsig is. *Dae stiktj neet in ei good vel.* *De slechter kwoeam 't verke staeke:* de slager kwam het varken slachten. *De zón stikt, 't geit ónwaere.* *Die opmerking stiktj waal, huuer. Wispe en mögke kónne dich lieëlik staeke.*

staekelke o. staekelkes = stekelbaarsje. *Vreuger vóngse wae mètte bloeate henj staekelkes inne bieëk.*

staeksjöp v. = steekschop, spade.

staekvot v. = een geprononceerd achterwerk.

staele ich stael, doe steuls, hae steultj, wae staele, stoeal/stool, stoeale/stole, gestoeale = stelen. *De bèste Pruus haet nog ei paerd gestoeale.* *Einmaol gegaeve blieftj gegaeve, aafgenómme is gestoeale.* *Staele wie de rave.*

Staevesnunem niet weten of niet willen zeggen waar iemand woont. 'Woea woeantj dae?' 'In Staevesnunem.'

Staeveswaert = Stevensweert.

stale staaltj, staaldje, gestaaldj = lijken. *Det kindj staaltj op zie vader.* *Det staaltj nörges op!:* dat lijkt nergens op!

stalluch(t) v. = stallantaarn.

stamelieër m. = stotteraar.

stampe stampjt, stampdje, gestampjt = trappen, schoppen. *Emes ónger zien vot stampe.*

stankètsel o. = hekwerk, vast hekwerk.

Stao, Staor < Constant.

staof v. staove, stäöfke = kachel, fornuis. *Koeale hoeale óm de staof te stoeake.* *Stoeak de staof ins op!*

staofpaer v. = stoofpeer.

staofvleis o. = stoofvlees.

staol v. staol, stäölke = 1. o. staal; 2. v. monster, voorbeeld. *Ein staol stóf.* *Ei stäölke gare.*

staolbeustel m. = staalborstel.

staole = stalen, van staal gemaakt. *Mèt ei staole gezich(t) de groeatst mäögelike luueges t'r oet-houwe.*

staon ich staon, du stuis/steis, hae stuit/steit, ich stóng/sting, doe stóns/stings, hae stóng/sting, wae stónge/stinge, gestange = staan.

Dao steit miene kop neet haer. *Dao stuis se van te kieke:* daar kijk je van op. *De kroeate staon t'r sjoean bie.* *Det stuit wie ein tang op ei verke.* *Det zooj dich net staon:* aansporing om te doen wat van je verwacht wordt. *Op ein bein kóns se neet staon.* *Op staondje voet óntslage waere.* *Stank ins recht! Staondj noe ins stil.* *T'r sjoean op staon:* mooi gekleed zijn; in de problemen zitten.

Vuuer paol staon. *Zèt dich, staon kostj aevevööl.*

stäönder m. stäönders, stäönderke = standdaard. *De fiets oppe stäönder zètte.*

stäöndjes = staande. *Stäöndjes aete.*

staot m. = staat, toestand. *Örges staot op kónne make:* ergens op kunnen rekenen.

staove staofjt, staofdje, gestaofdj = stoven, garen.

staoveniezer o. ook **poeak**, **raokeliezer** = kachelpook, kachelijzer.

stap m. stappe/step, stepke = stap. *Stepke vuuer stepke.*

stechele stecheltj, stecheldje, gestecheldj ook **zich vrei(g)ele**, **zich tagke** = redetwisten.

stechelieër m. = bekvechter, ruziemaker.

Steeg = Steegputstraat in Thorn.

Steegske = Steeg, straatje in Thorn.

stein [stei~n] m. stein[stei~n], steinke [stei~nke] = 1. steen; *Al mó't d'n ungelste stein boeave, ich wil 't weite! Steinhel. Steinkaod. Steinriek. 't Vruustj stein oette aerd:* het vriest heel hard. 2. gedenksteen. *Hae haet eine sjoene stein gekrege.*

steine = stenen, van steen. *Eine steine vloer.*

steins = één steen dik. *Ein steinse moor.*

Steinwaeg m. = Steenweg, bedoeld werd de Napoleonsweg, Rijksweg.

steinzwaer m. = steenpuist.

stek m. stekke/stekker, stekske = stok.

stekelverke o. = egel.

stekkerig stekkeriger, stekkerigst = taai en hard. *Waat zeen die sperzjes stekkerig!*

stens m. = 1. grootdoenerij; *Waat maaktj dae toch altied eine stens!* 2. grootdoener, opscheper.

stense stenstj, stensdje, gestenstj = grootdoen, opscheppen, verwaand doen.

ster v. sterre, sterke = 1. ster; *Hae zaag sterkes toen d'r gevalle waas.* 2. hoofd. *Houw 'm vuuer zien ster!*: sla hem op zijn gezicht!

sterrezaat = stomdronken.

stert m. sterte, stertje = staart.

sterste zich stertj, stertdje, gestertj = zich meten met/aan. *Dao mós se dich neet aan sterste.*

sterve ich sterf, du sturfs, hae sturftj, wae sterve, storf, storve, gestorve = sterven.

Aoj minse mótte sterve, jóng minse kónne sterve.

Flot is vanne sjiet gestorve, langsam laeftj nog.

sterveskrank = doodziek.

stewel m. stevele, stevelke = 1. regenlaars; 2. bierglas in de vorm van een laars.

stevele stelvltj, stelveldje, gesteveldj = snel, doelbewust stappen. *Dao kwoeam d'r aan gesteveldj.*

stief¹ [stie~f] stiever, stiefst = 1. stijf, onbuigzaam; *Aoj buk höbbe stiefhäör. Ich höb 't neet stief op daen hóndj:* ik vertrouw die hond niet.

Stief verkaodj zeen. Zoea stief wie ein plank zeen: erg stijf zijn. 2. verzadigd. *Es 't verke stief is, stuuetj 't d'n troeag óm:* gezegd van iemand die ondankbaar is. *Hae haet zich stief gevraete:* hij heeft overdadig gegeten.

stief² [stie~f] v. ook **stiefsel** = stijfsl.

stiefkop m. = stijfkop.

stiefnak m. = stijfkop.

stiefvraeter m. = 1. iemand die met lange tanden eet; 2. tegendraads iemand.

stiel m. stiele, stielke = 1. stijl; *Hae haet zienen eige stiel.* 2. stut; 3. deurstijl; 4. ambacht, vak. *Hae is nog vannen oaje stiel.*

Stien, Stiena < Christina.

stiep m. stiepe, stiepke ook **stieper** = 1. steun, stut, steunpaal; *Zèt dao eine stiep ónger.* 2. benen.

Ei paar flinke stiepe ónger höbbe.

stiepe stieptj, stiepdje, gestieptj = 1. steunen, ondersteunen, stutten; *De proemeboom stiepe. Eine sjeive gevel stiepe.* 2. zich ~ = 1. zich verzetten; *'t Wécht wól neet in 't steulke, 't stiepdje zich behuuerlik.* 2. zich inspannen. *Ich mós mich stiepe óm neet toe te gaeve.*

stieve¹ m. = 1. houten klaas, stijve hark; 2. erectie.

stieve² stieftj, stiefdje, gestiefdj = stijven van wasgoed. *Stief de kraeg ins:* stijf de kragen eens.

stieverik m. = een stijf iemand.

stievigheid v. = stijfheid.

Stift ook **'t Stift** = het Stift van Thorn.

stikkeduuster = pikdonker, stikdonker.

Toen ich heives kwaam, waas 't al stikkeduuster.

stil stilder/stiller, stilste = stil. *Doeadstil.*

Muuskstil.

stildje v. = stilte. *Zie woor in stildje begrave.*

stillekesaan ook **stilkesaan** = stilletjes aan.

Stilkesaan weurs se aojer.

stinkaom m. = slechte adem.

stinke stinktj, stónk, gestónke = stinken. *Ein oor inne windj stinke.*

stinkerkes = afrikaantjes. *Stinkerkes zeen good tieënge wórm inne gróndj.*

stinkert m. = stinkerd. *Eine rieke stinkert.*

stinkkieës m. = stinkkaas.

stinkstek m. = sigaar of sigaret.

stinsdigs = dinsdags.

stoeaf m. = stof. *Dao geit nog hieël get stoeaf op vuuerdet 't ein inj haet. Stoeaf vaege.*

stoeafdoek m. ook **stoeaflap** = stofdoek.

stoeaflóng v. = stoflóng door silicose, steen-
houwers- en mijnwerkersziekte.

stoeafnès(t) v. = stofnest.

stoeake stoeaktj, stoeakdje, gestoeaktj = stoken.

Koeale hoeale óm de staofte stoeake.

stoeaker m. stoeakers, stoeakerke ook

stuuiker = stoker. *Hae is altied stoeaker
gewaes oppe rinkoeave.*

stoeakerie v. = stokerij, branderij.

stoeakoealie m. = stookolie.

stoeat m. stoeate, stuuetje = stoot, por. *Tieënge
ei stuuetje kónne.*

stoeatbandj m. = stootband, aan broekspijp of
rok.

stoeate ich stoeat, doe stuuet, hae stuuetj, wae
stoeate, stoeatdje/steet, gestoeate = stoten. *Bók
dich, anges stuuet se dich! Emes get vuuer de vot
stoeate:* iemand ergens mee opzadelen. *Emes
vuuer de kop stoeate. Es se dich dao mer neet diene
kop aan stuuet!:* als je maar niet de deksel op je
neus krijgt. *Verkesvoor stoeate inne stoeatpot:*
varkensvoer fijnmaken in de stootpot.

stoeatker v. = stootkar, handkar op twee
wielen.

stoeatkop m. ook **doevestoeater** = stootvogel,
sperwer.

stoek m. stoeke, stoekske = stoot, por. *Es se sjrik-
draod vaspaks mèt bloeate henj, kriegs se eine
stoek.*

stoep¹ [stoe~p] m. stoepe, stuupkes = paarden-
staart in het haar. *Det maedje haet twieë
stuupkes:* dat meisje heeft aan allebei de
kanten een staartje in het haar.

stoep² [stoe\p] m. stoepe, stuupke = stoep,
trottoir. *De kinjer zoeate op 't stuupke aan ein
ieske te lekke.*

stóf m. stóffe, stufke = stof, grondstof, weefsel.
Det is van ei sjoean stufke gemaaktj.

stóffe¹ stóftj, stófdje, gestóftj = 1. afstoffen;
2. stof veroorzaken.

stóffe² = stoffen, van stof gemaakt. *Ei stóffe en ei
laere lepke.*

stök o. stökke/stökker, stökske = 1. stuk; *Det is ei
sterk stök in ein aoj bóks:* dat verhaal lijkt me
overdreven. *Ei stök in zien hakke/ziene kraag
hóbbe:* dronken zijn. *Ei vervaelendj stök vraete.*
Stökker make: schade veroorzaken. *Waat ei stök*

verdreet! 2. artikel in de krant; 3. uit te houden
stuk kolen in mijn; 4. stuk landbouwgrond;
5. knappe vrouw/man; *Waat ei stök.* 6. vrouw
en heer in het kaartspel. *Hae meltj stök:* roem
bij het kaartspel huuëge (hogen).

stökke stóktj, stókdje, gestóktj = in stukken
hakken.

stökkere stökkertj, stökkerdje, gestökkerdj =
1. herstellen; *Kóns se mich de bóks neet stökkere?*
2. een geslacht dier uitbenen. *De slechter
kwaam 't verke stökkere.*

stöksgewies = per stuk, stuk voor stuk.

stokvèrf v. ook **stopvèrf** = stopverf.

stokvès m. = stokvis.

stóm stómmer, stómst = stom, dom. *De stómste
boere hóbbe de dikste aerpele. Doe stómme
achteruuever:* jij, ezelskop! *Es de stómme neet
bestóng, haje de slumme niks te lache! Hae is
zoea stóm es 't echelste van ei verke. Nog te stóm
zeen óm vuuer d'n duvel te danse. Stóm geboeare
en niks biegeleërdj:* werd gezegd van iemand
die een stomme streek had uitgehaald. *Stóm
tuuen oethoeale. Waat eine stómme kal!*

stómmigheid v. = domheid. *Num 'm det mer
neet kwaolik, hae duit det oet stómmigheid.*

stómp m. stump, stumpke = 1. stomp; *Eine
stómp mètten èllebaog. Emes op eine stómp zètte:*
iemand buitenspel zetten. 2. stuk. *Ei segrètte-
stumpke. Det is mer eine korte stómp:* gezegd van
iemand die klein en dik is.

stómpe stómpjt, stómpdje, gestómpjt = stom-
pen.

stónderdigs = op donderdag.

stoel m. steul, steulke = stoel. *Zèt dich, ze zeen
steul hoeale.*

stop m. stöp, stöpke = 1. stop, kurk; *Eine flesse-
stop is neet altied mieër van kórk.* 2. zekering.

stopgewieërke o. = speelgoedgeweer met
kurken prop aan elastiek.

stopnaoldj v. = stopnaald.

stoppiepke = verstoppertje (spelen).

stopvèrf v. ook **stokvèrf** = stopverf.

stoom m. = stoom.

stoumboeat m. = stoomboot.

stoume stoumtj, stoumdje, gestoumdj =
stomen. *Kleier laote stoume.*

stoumerie v. = stomerij.

stoumkieëtel m. = stoomketel.

strabant m. strabante, strabentje = deugniet.
straeve straeftj, straefdje, gestraefdj = 1. redetwisten; 2. je gelijk proberen te krijgen. *Lik neet zoea te straeve.*
straever m. straevers, straeverke = iemand die altijd tegendraads is; 2. schuin geplaatste stutpaal.
strakkes = 1. straks; *Ich kòm strakkes nog effe langs.* 2. zopas. *Dae höb ich strakkes nog gezien.*
strandj o. strenj, strendje = strand. *'t Daag-strandj bie de Groeat Hèk.*
strang stranger, strangst = 1. streng; *'t Is eine strange wintjer.* 2. strak, nauw; *Det kleid zitj mich get te strang.* 3. stevig; *Det is strang genóg vasgebónje.* 4. sterk; *Det is ein strang tas koffie.* 5. dik, vast. *Hae haet eine strange baard.*
straof v. straove, sträöfke = straf. *Straof kriege.*
straol v. straole, sträölke = straal.
straole straoltj, straoldje, gestraoldj = stralen, licht geven, schijnen.
straolendj straolendjer, straolenjst = stralend.
straot v. straote, sträötje = straat. *Eindelijk kumtj 'r vanne straot aaf:* hij heeft verkering gekregen. *Zoea vrek es de straot:* buitengewoon brutaal.
straotemaeker m. = stratenmaker.
straoterm = straatarm.
straothóndj m. = straathond.
straotingel m. = straatengel. *Eine straotingel is dèk einen hoesduvell!*: lief voor vreemden en onaardig voor huisgenoten.
straotjónk m. ook **straotverke** o. = straatjongen.
straotkantj m. = straatkant.
straove straoftj, straofdje, gestraoftj = straffen.
streem v. streme, streemke = striem.
streen v. strene, streenke = 1. streng; *Dao haje ze ein hieël streen jung:* daar hadden ze veel kinderen. *Ein streen gare.* 2. straal; *Dao kwaam ein flinke streen mèlk oette ujer.* *Ein echte zeik-streen:* iemand die altijd afkeurend iets aan te merken heeft. *Ein streen gaas gaeve.* 3. verlostrengen (bundel van gevlochten touwen met lussen aan het eind), gebruikt bij het kalven.
strèkke strèktj, strèkdje, gestrèktj = strekken.
strieje zich strietj, striedje, gestriedj = 1. redetwisten; *Dao dörf ich neet óm te strieje want ich weit 't neet zeker.* 2. tegenstaan. *Det vèt spek strietj mich.*
striek m. = strijkwas, strijkgoed.

striekdruueg = strijkdroog.
strieke striektj, streek, gestreke = strijken. *Hae wètj zich alzelaave ueveral naeve te strieke.* *'t Wasgood strieke.*
striekgood o. = strijkgoed, strijkwas.
striekiezer o. = strijkijzer.
striekstek m. = 1. lat, gebruikt bij het afstrijken van overtollige klei; 2. strijkstok voor muziekinstrument.
strietse ook **stritse** strietstj, strietsdje, gestrietstj = gappen, wegpikken. *Zich ein segrèt strietse.*
strietser m. = pikker.
strikhare o. = breigaren.
strikhoeas v. = 1. breikous; 2. breiwerk.
strikke striktj, strikdje, gestriktj = 1. breien; 2. veters knopen. *De sjoon strikke.*
strikenaoldj v. = breipen, breinaald.
stritse stritstj, stritsdje, gestritstj ook **strietse** = gappen, wegpakken.
ströb m. ströbbe, ströpke = deugniet. *Det zeen richtige ströbbe.*
stroeat v. = strot, keel. *Det kumtj mich de stroeat oet.* *Ein stroeat opzètte:* hard schreeuwen; brutaal antwoorden. *'t Verke de stroeat doorsnieje.*
stroek m. struuk, struukske = struik.
stroeke stroektj, stroekdje, gestroektj = een struik worden. *De boeane zeen zich good aan 't stroeke.*
stroেকে stroekeltj, stroekeldje, gestroekeldj ook **strukele** = struikelen. *Hae stroekeldje uever d'n dörpel.*
stroek-ert v. = struikerwt.
stroes = struis. *Ein stroese medam.*
strómpel strómpeldje, gestrómpeldj ook **hómpel** = strompelen
strónk m. strunk, strunkske = stronk. *Eine strónk sproete:* een stronk spruitjes.
strónse strónstj, strónsdje, gestrónstj = pronken, opscheppen. *Dao mós se neet zoea mèt strónse!*
stróntj m. struntje = stront. *Dao laag ei struntje van ei hundje.* *Doe höbs de stróntj dón bie dien hert zitte!:* wat ben je lichtgeraakt! *Emes behanjele wie ei stök stróntj.* *Emes door de stróntj riete:* kwaadspreken over iemand. *Es stróntj mèst weurtj, lieëtj t'r zich vare.* *Stróntj, waem haet dich gesjete?:* weet je wel waar je vandaan komt? *Waat bès se ei stök stróntj!*

stróntjvleeg v. = strontvlieg, aasvlieg
stróntjzaat = stomdronken.
strop v. ook **daakpóp**, **póp** = strowis onder het pannendak.
ströp v. ströppe, ströpke = strop, strik; *Hae haet zichzelf de ströp ómmen hals gedaon*: hij heeft zich in de nesten gewerkt.
ströp-in¹ m. = dwarsligger.
ströp-in² = dwars. *De jeugd is allewel altied ströp-in*. *Hae geit altied ströp-in*.
ströppe zich ströptj, ströpdje, geströptj = 1. zich ophopen, niet soepel doorlopen; *'t Verkieër ströptj zich dao*. 2. in de knoop raken. *De viem vanne vèssegaerd haet zich geströptj*.
stroum m. stroume/struim, struimke = 1. stroom, rivier; 2. elektriciteit. *De stroum waas waal ein oor oetgevalle*.
stroumaaf = stroomafwaarts.
stroume stroumtj, stroumdje, gestroumdj = stromen.
stroumop = stroomopwaarts.
stroummaeter m. = elektriciteitsmeter.
struie struitj, struidje, gestruidj = 1. morsen; *Ich höb op mien bóks gestruidj*. 2. strooien. *Hae mós de stel nog struie*: hij moest nog vers strooisel in de stallen strooien. *Kunstmès struie*. *Vuuer de persessie waerdje blome en gekleurdje snippers pepeer gestruidj*.
struisel o. struisels, struiselke = strooisel. *Ein ker struisel hoeale*.
struip v. struipe, struipke = stoot. *Hae goof ein flinke struip gaas*.
struiepe struipjt, struipdje, gestruipjt = stropen. *Emes 't vel ueever de oeare struiepe*. *Hae struipjt al aaf*: overal waar iets te vinden is, is hij aanwezig. *Op knien struiepe*. *Pas op, hae struipjt dich!*
struiper m. struipers, struiperke = stroper.
strukele strukeltj, strukeldje, gestrukeldj ook **stroekele** = struikelen. *Uuever d'n dörpel strukele*.
struue o. = stro. *Emes van 't bèd op 't struue helpe*: iemand van kwaad tot erger brengen. *Zoea lómp wie struue*.
struuebloom v. = strobloem.
struuedaak o. = strodak.
struuehood m. = strohoed.
struuemiet v. = stromijt.
struuepóp v. ook **struuewès** = klein bosje stro

dat men onder de dakpannen gebruikte, stropop onder de pannen.
struuezak m. = strozak. *Vreuger slepe vää minse op eine struuezak*.
stuike stuiktj, stuikdje, gestuiktj = stoken, ophitsen. *Lik toch neet zoea te stuike*.
stuiker m. stuikers, stuikerke = stoker, ophitser.
stum v. stumme, stumke = stem. *De stum van eine is de stum van geine*: waar een of twee partijen de meerderheid hebben, wordt de oppositie altijd weggestemd. *Ein gooj stum höbbe*. *Nao vastelaovendj haaj d'r gein stum mieë*. *Zien stum oetbringe vuuer de verkezinge*.
stumme stumtj, stumdje, gestumdj = 1. stemmen van muziekinstrument; 2. stemmen, zijn stem uitbrengen.
stummer m. stummers = stemmer.
stumpel m. stumpele/stumpels, stumpelke = 1. poot, stoelpoot, tafelpoot; 2. been; *Flinke stumpele ónger de vot höbbe*: stevige benen hebben. 3. stut, steun.
stute stuutj, stuidje, gestuutj = stuiten, opscheppen. *Uuever det werk kan ich neet stute*. *Wied van hoes is 't good stute*.
stuter m. stuters, stuterke = 1. opschepper; *Klagers gei noead, stuters gei broead*: zij die doen alsof ze gebrek hebben, hebben het niet – en zij die doen voorkomen dat ze rijk zijn, zijn het niet. 2. stuiter, knikker.
stuuere stuuertj, stuuerdje, gestuuerdj = storen. *Neet gestuuerdj wille waere bie det werk*.
stuup v. stupe, stuupke = stuip. *Kinjer kónne de stuupkes kriege bie hoeag koors*.
stuupkes = staartjes in het haar.
stuve stuuftj, stuufdje, gestuufdj = stuiven.
stuver m. stovers, stuverke = stuiver, vijf cent ook **knab**. *Geine stuver mieër op zien lappe höbbe*: geen cent meer op zak hebben.
subbedeies m. ook **zubbedeies** = zebedeus, sufferd.
sukkelieër m. = sukkelaar.
sumpel sumpeler, sumpelst = simpel. *Det is hieël sumpel!*
sumpele m. = een onnozele hals.
suppe suptj, supdje, gesuptj = nippen.
supperstiesie v. = bijgeloof, inbeelding.
swerkeliks ook **swerkeldigs**, **swerkeldaags** = door de weeks. *Doot dich de swerkelikse kleier aan*.

swertsel – swoonsdigs

swertsel o. ook **zwertsel** = 1. verf voor onderkant van de witte gevels in Thorn; 2. zwartsel, kachelpoets.

swertsele = zwart maken. *De staof swertsele.*

swintjers = 's winters, in de winter.

swoonsdigs ook **sgoondigs**, **sgoonsdes** = woensdags.

van 't toet en mèt twintjig

't = het. *'t Maedje is al groeat gewoeare.*

't Raengeldje de gansen daag.

t'r = er.

t'raan = eraan. *En doe geis t'raan!*: jij gaat verliezen. *En noe t'raan!*: en nu aanpakken!

t'r bie = erbij.

t'r door = erdoor.

t'r doorhaer [hae\ɾ] = erdoorheen.

t'r haer [hae~ɾ] = erheen, ernaartoe.

t'rin = erin. *T'rin of t'roet!*

t'r langs = erlangs. *T'r van langs gaeve.*

t'r naeve = ernaast. *Hae stuit t'r naeve*: hij staat ernaast, hij is van deelname uitgesloten.

t'r nao = erna.

t'róm = erom. *Dae haet ze t'róm gekrege vanne meister! Zie duit 't t'róm.*

t'rómhaer = er omheen.

t'roet ook **droet** = eruit. *Dae mó't altied t'roet*: hij moet altijd op stap. *Doe kriegs 'm neet t'roet*: je krijgt hem niet uit z'n bed. *T'roet!*: met nadruk bij ergernis.

t'rónger = er onder.

t'rop = er op. *'t Is t'rop of t'rónger. Waat maakdje ze t'rop?*: wat hadden ze te vertellen?

t'ropkómme = er op komen, zich herinneren. *Hae kan neet t'ropkómme*: hij kan het zich niet meer herinneren.

t'r tieëgenaan = ertegenaan.

t'r tieëngenin = ertegenin.

t'r tieëgenuever = ertegenover.

t'ruuever = erover. *Hae kreeg ze flink t'ruuever.*

t'ruueverhaer = eroverheen.

t'r van = ervan.

t'r vuuer = ervoor. *Drinke wae t'r vuuer koffie of t'r nao?*

t'r vuuere = voorafgaand, van tevoren.

Taaf < Octavus, Gustaaf.

taam tamer, taamst = tam. *Ei taam däölke*: een tam kauwtje. *Taam kestaanjele*: tamme kastanjes.

taartepumke o. ook **tertepumke** = appelgebakje.

taartsjöp v. = vlaaischep, taartschep.

taatsj v. = kletswijf. *Det is ein echte taatsj.*

tache(n)tig = tachtig.

Taer, Taerke < Walter.

taffele taffeltj, taffeldje, getaffeldj = met kleine passen lopen. *Hae taffeltj mer get rón dj*: hij loopt doelloos rond. *Nao de operatie weer stilaan get rón djtaffele.*

tagke zich taktj, takdje, getaktj ook **zich stechele, zich vrei(g)ele** = 1. bekvechten; *Ze zeen zich aan 't tagke.* 2. losjes slaan.

tak m. tek, tekske = tak. *M'n mó't 't tekske buige es 't jónk is.*

tampieëste ook **tempieëste** tampieëstj, tampieësdje, getampieëstj = 1. de beest uithangen; *Wae höbbe flink getampieëstj.* 2. lawaai maken. *Waat is hae weer aan 't tampieëste.*

tamtasie ook **temtasie** v. tamtasies = leed, kwelling. *Waat ein tamtasie!*

tandj m. tenj, tendje = tand. *Dae flot is mèt de tenj, is ouch flot mèt de henj*: iemand die vlug is met eten, is ook vlug met zijn werk. *Dao kriegs se neet vööl uuever d'n tandj*: daar krijg je niet genoeg te eten. *Det is get vuuer in einen hoealen tandj. Die haet haor oppe tenj. Hae haet 'm aan d'n tandj geveuldj. Mèt lang tenj aete. Mètte món dj vol tenj staon. Oppe tenj biete. Vrouluujs-henj en paerstenj moge noeat stilstaon.*

tang v. tange, tengske = 1. tang; *Det stuit wie ein tang op ei verke.* 2. feeks, pinnige vrouw. *Mèt zoean tang zoots se mer getrouwdj zeen.*

tandj(e)beustel m. ook **tanjebeustel** = tandenborstel.

tant v. tantes, tentje = tante. *Och, dao kumtj tentje weer.*

taofel v. taofels, täöfelke = tafel.

täöfelkes = tafels van vermenigvuldiging.

Zie mótte de täöfelkes nog lieëre.

taore taortj, taordje, getaordj = tieren, foeteren.

taorder m. = zenuwachtige druktemaker.

täöt¹ = spuugzat. *Ich bèn 't gezeiver täöt!*

täöt² v. = tuit. *Hae kaltj mich ein täöt ane kop.*

täötje o. = zelfgemaakte pijlpunt van blik.

Pielsjete mèt ei täötje.

tapere tapertj, taperdje, getaperdj ook **patere** = heen en weer lopen. *Zèt dich toch ins, bès se dao get aan 't rónjdtapere.*

tar m. ook **ter** = teer, pek.

tarpot m. ook **terpot** = teerpot.

tarzeip v. ook **terzeip** = teerzeep.

tas v. tasse, teske = kop. *Tas en sjuttelke. 'Waem löstj nog ein tas koffie?' 'Ich wil nog waal ei teske.'*

tatere tatertj, taterdje, getaterdj = snel en druk door elkaar heen praten.

tater v. ook **taterieër** m. = een luide, drukke pra(a)t(st)er. *Det is ein echte tater!*

tautele tauteltj, tauteldje, getauteldj = wauwelen. *Lik mich neet zoea aan mien oear te tautele.*

tauteliëër m. = wauwelaar.

tebak ook **toebak** m. = tabak. *Hae ging door kappes en tebak:* hij ging door dik en dun.

teek v. teke, teeske = 1. mijt, bloedzuiger, teek; 2. tijd, beddengoed. *Kösteek:* kussensloop.

tegeliëk = tegelijk.

tegeliëkertied = tegelijkertijd.

tegooj ook **tegood** = 1. goed; *Ich veul mich neet tegooj. Zèk det ins tegooj.* 2. tegoed. *Hae haet nog get tegooj:* hij kan nog iets verwachten.

teike o. teikes = teken, voorteken.

teikene teikentj, teikendje, geteikendj = 1. tekenen, schetsen, afbeelden; *Die koe is sjoean geteikendj:* die koe is mooi gevlekt. 2. onder-tekenen, signeren; 3. zichtbaar maken. *Doe teikens al aardig:* je ziet al goed dat je zwanger bent. *Doe klöppel, spuuel toch d'n aos: ich haaj dich dae toch geteikendj.*

tej¹ tejjer, tejst = taai. *Det vleis is tej, dao biet ich mich de tenj op kepot.*

tej² v. = een taaie vrouw.

teje m. = een taaie man. *Det is 'ne aoje teje.*

tèl m. tèlle, tèlke = tel. *Neet in tèt zeen. Van d'n tèt aafgebracht zeen.*

telder m. telders, telderke = eetbord. *Det waas zoea lekker det wae d'n telder aaflekdje.*

tèlle teltj, teldje, geteldj = 1. tellen; *Dae is dao niks geteldj. Det teltj neet:* dat geldt niet. *Doe kóns neet tèlle. Mieë geteldj zeen:* in hoger aanzien staan. 2. op iets of iemand rekenen. *Doe kóns nog op get tèlle:* er staat je nog wat te wachten. *Doe kóns op mich tèlle.*

tempieëste tempieëstj, tempieësdje, getempieëstj ook **tampieëste** = 1. de beest uithangen; *Wae höbbe flink getempieëstj.* 2. lawaai maken. *Waat is hae weer aan 't tempieëste?*

temtasie v. temtasies ook **tamtasie** = leed, kwelling. *Waat ein temtasie!*

tenao = te dichtbij. *Dae mós se neet tenao kómme:* je moet hem met rust laten.

Teng < Martinus.

tenieël o. tenieëlke = toneel. *De kinjer spuueldje tenieëlke inne graasj.*

tenieëlspuuel(st)er m. = 1. toneelspeler, toneelspeelster; 2. komediant.

tentje v. tentjes = oudtante. *Mesjien erve wae nog get van tentje.*

ter m. ook **tar** = teer, pek. *Dae mèt ter ómgeit, weurtj t'r mèt besmètj. Pas op, doe höbs ter ane sjoon.*

terf m. = tarwe.

Terkoel ook **Terkuulke** = gebied langs de oever van de Thornerbeek of de Itterbeek, vanaf het nieuwe kerkhof tot aan het voetbalveld Ter Koel.

termien m. termiene = termijn. *Hae haet zien termiene betaaldj:* hij heeft op tijd afgelost. *Hae haet ziene termien t'r op zitte:* hij heeft de tijd waarvoor hij het contract tekende erop zitten. *Op termien:* ongeveer op de afgesproken tijd.

terpot m. ook **tarpot** = teerpot.

terre tertj, terdje, geterdj = teren, met teer bestrijken. *In Thoeare terre ze d'n óngerkantj vanne witte hoezer.*

tertepumke o. ook **taartepumke** = appelgebak.

tervebloom v. = tarwebloem.

tervemaël o. = tarwemeel.

terzeip v. ook **tarzeip** = teerzeep.

terzieje = terzijde.

terziejenoet = naar de zijde, naar opzij. *Ich week terziejenoet en kwaam inne graaf terech(t).*

tes v. tesse, teske = 1. tas; 2. broekzak. *De henj in de tes haoje:* niet graag werken. *Det kóns se dich in dien tes staeke. Hae haet depe tesse:* hij is gierig. *'t Lèste humme haet gein tesse:* je neemt niks mee het graf in. *Niks oppe tes höbbe:* geen geld (bij zich) hebben. *Op emes zien tes laeve.*

tesseplak m. ook **zakdook** = zakdoek.

tet v. tette, tetteke = tiet, borst.

tets v. tets, tetske ook **tits** = tik.

tevergaefs = tevergeefs.

tevreej ook **tevreja** = tevreden.

tevuure = tevoren.

Thei, Theike < Theodorus.

thieë m. = thee.

thoeamasslakke ook **thomasslakkemael** = afvalproduct van de hoogovens dat boeren gebruiken als kunstmest in plaats van kalk.

Thoeat = Thorn.

Thoearder¹ m. = 1. mannelijke inwoner van Thorn; 2. alle inwoners van Thorn. *Thoearder weurtj dèk gevraagdj: 'Waat bès se? Bók of Geit?'*

Thoearder² = uit Thorn. *Wachtj uch vuuer Wèssemer kuuj, Grathemer windj en Thoearder vrouluuj.*

Thoeas = Thorns.

Thoearse v. = Thornse, vrouwelijke inwoner van Thorn. *Ich bèn ein geboeare Thoearse.*

thoes ook **bie ós** = thuis.

tied m. tieje, tiedje = tijd. *Alles haet zienen tied behalve vluue vange. De gansen tied. De langsten tied gegadj hóbbe. D'n halven tied. Tied maaktj graas, zón maaktj hui:* men moet niet overhaast te werk gaan.

tieën¹ [tieë~n] m. tieën, tieënke = teen, tenen.

Hae is gauw oppe tieën getroeaje.

tieën² [tieë~n] = tien. *Eine mins haet tieën vingers en tieën tieën.*

tieëndoezendj = tienduizend.

tieënge = 1. tegen; *Vuuer of tieënge get zeen.*

2. omstreeks, rond. *Hie-en-tieënge en dao-en-tösse. Tieënge daen tied haet nog mennig veugelke gesjete, waat noe nog gei vótje haet:* dat zal nog lang op zich laten wachten. *Tieënge Paose weurtj 't mesjen baeter waer.*

tieëngenaete zich = zich tegeneten. *Nao ein waek pannaas waas ich t'r waal aan tieëngegaete.*

tieëngendeil o. = tegendeel.

tieëngenein = tegen elkaar.

tieëngestumme = tegenstemmen.

tieëngenuuevergesteldj = tegenovergesteld.

tieëngezin v. = tegenzin. *Get mèt tieëngezin opaete.*

tieëre tieërtj, tieërdje, getieërdj = 1. teren, leven; *Hae tieërtj dao good:* hij heeft het ginds goed
2. verteren, leven van. *Op emes anges zien tes tieëre.*

tieërgeldj o. = geld voor kost en verblijf op reis.

tieëring v. = tbc, toring.

tieërteje = linnen. *Eine tieërteje rok:* een wijde, lange, linnen rok.

tieje tietj, tiedje, getiedj = aandacht schenken, aan iemand denken. *Ze hóbbe t'r nog neet haer getiedj:* ze hebben er nog geen aandacht aan geschonken.

Tien, Tienes < Martinus.

tienes m. = mallerd. *Eine raren tienes.*

Ties, Tieske < Mattheus.

ties m. = persoon. *Och, doe gekken ties!*

tietekte o. tietekes = kip. *Kóm, wae gaon de tietekes vore en rope: 'tiet, tiet'.*

Til, Tilke, Tilla, Tilly < Mathilda.

tirvel tirvels, tirvelke = 1. m. = draai, buiteling; *Dao maakdje ich einen tirvel wie ich mètte fiets veel. Hae haet de tirvel inne kop:* hij is in de war.
2. v. = beweeglijk kind. *Det is ein tirvel.*

tirvele tirveltj, tirveldje, getirveldj ook **wirvele** = tolleren, snel ronddraaien; *De kinjer houwde häören pómpnel det t'r tirveldje:* de kinderen sloegen hun tol dat die draaide. *Hae houwde 'm det d'r tirveldje:* hij heeft hem ongenadig afgerammeld.

tirvelieër m. = druk persoon.

tirvelkóntj v. = ongedurig mens of kind.

tispel m. tispels, tispelke = bouwval. *'t Weurtj hoeag tied det ze d'n aojen tispel aafbraeke.*

tits v. titse, titske ook **tets** = tik.

titse titstj, titsdje, getitstj = 1. slaan; 2. plagend tikken. *Emes titse.*

Tjae, Tjè < Chretien.

Tjeu < Mattheus.

To, Toke < Catharina.

tob m. tobbe, tóbke = houten kuip. *Goeaj die aerpelesjèlle mer inne verkestob.*

tóchtig = bronstig, gezegd van koeien. *Die koe is tóchtig.*

tóddel m. tóddels, tóddelke ook **fóddel** = prul, vod.

tóddede tóddeltj, tóddeldje, getóddeldj = onhandig tewerk gaan. *Waat haet zie zich noe weer aangetóddeldj?:* wat heeft ze nu weer voor gekke kleren aan?

tóddelieër m. = prutser.

toe¹ = dicht. *Mèt toe bujele betale:* met gesloten beurzen betalen.

toe² = toe, erbij. *Toet noe toe.*

toeaj v. = een slechte, gemene, onbetrouwbare vrouw. *Det is ein echte toeaj.*

Toeane [Toea~n], **Toon**, **Ton** < Antonius.

toean [toea\~n] m. **toeane**, **tuuenke** = toon.

Dae haet eine sjoeanen toean op zienen tuba.

toeanbank v. = toonbank.

toeare m. toeares, tuuerenke = toren.

toeareklok v. = torenklok.

toeater m. = modder. *Ich bleef mèt mien stevele innen toeater staeke.*

toebak m. ook **tebak** = pijptabak. *Det kumtj oet 't jaor toebak:* dat is uit het jaar nul. *Hae rouktj niks anges es toebak.*

toebaksbujel m. = tabaksbuidel.

toebinje = dichtbinden. *Sjei mer oet mèt aete, binj 'm mer toe:* houd maar op met eten, je hebt genoeg gehad.

toebinjel m. = elastiek. *D'n echte toebinjel weit ich neet:* hoe de zaak precies in elkaar zit weet ik niet.

toedoon = dichtdoen. *Hae haet de vinsters toegeedaon.*

toegaeve = toegeven, zwichten.

toegenejdje m. = gierigaard. *Det is eine toegenejdje.*

toehouwe = dichttimmeren.

toeke toektj, toekdje, getoektj ook **tókke** = porren, geniepig stompen.

toeklatse = dichtslaan, dichtgooien. *De duuer klatsdje toe.*

toekniepe = dichtknippen. *Hae haet de vot toegeknepe:* hij is doodgegaan.

toeknuipe = dichtknopen.

toemake = dicht maken.

toemel m. = drukte, bedoening. *Door al daen toemel bèn ich det vergaete.*

toemele toemeltj, toemeldje, getoemeldj = tuimelen. *Vanne trap aaf toemele.*

toen m. toene, tuunke = afrastering, omheining. *'t Paerd waas oette wei, want d'n toen waas kepot.*

toene toentj, toendje, getoendj = afrasteren, omheinen.

toendistel v. = paardenbloem. *Knien hóbbe gaer 't greun vanne toendistele.*

toeneje = dichtnaaien.

toenieëgele = dichtspijkeren.

toenpaol m. = paal van omheining.

toepe toeptj, toepdje, getoeptj = 1. kloppen; *Oppe duuer toepe.* 2. toepen, kaartspel. *Róndj Keesmes woor t'r óm knien en braodwoos(t) getoeptj.*

toeplekke = dichtplakken.

toepoeate = 1. dicht beplanten; 2. dingen in de weg zetten. *Doe bès mich hie sjoean alles aan 't toepoeate.*

toer m. toere, tuurke = 1. toer; *Doe hóbbs eine sjoeanen toer gemaaktj:* je hebt lang geslapen. *Emes d'n toer make:* iemand het bloed onder de nagels uithalen. *Hae is ueever zien toere:* hij is van streek. *Nao 't aete sluueptj hae altied ei tuurke.* 2. karwei. *Det is einen hieële toer.*

toes¹ = **toet** = tot. Vóór **se** kan de t een s worden: **toes**. *Toes se klaor bès.*

toes² m. = 1. ruil; *Toes óm toes.* 2. contract.

D'n toes is óm: het pachtcontract is afgelopen. **toese** toestj, toesdje, getoestj = ruilen. *Ich zoof mèt nemes wille toese.*

toeslaag m. = 1. extra beloning; 2. deeglaag op flaa.

toeslaegske o. = gebakje met appelmoes en rozijnen.

toesmiete = dichtgooien.

toespang v. ook **sloetspang** = veiligheids-speld.

toet¹ [toe\~t] = tot. *Van hie toet dao.*

toet² [toe~t] v. toete, tuutje = 1. papieren of plastic zak; *Ein toet friet hoeale.* 2. ook **tuut** = toeter, claxon.

toete toetj, toetdje, getoetj ook **tute** = 1. suizen; *Dao zulle 'm de oeare waal van toete:* wordt gezegd als er over iemand geroddeld wordt. *De oeare toete mich.* 2. toeteren, claxonneren. *Doe mós waal toete es se langs kums mèt diene noewen auto.*

toetmemsjoos = om het even.

toette = **toet de** = tot de.

toevaoje = dichtvouwen.

toevreze = dichtvriezen. *Es de wiejerd van Hagebrook waas toegevroeare, ginge wae dao sjaatse.*

toewasse = dichtgroeien.

toewe m. = gierigaard. *Det is eine toewe.*

tókke tóktj, tókdje, getóktj ook **toeke** = porren, geniepig stompen.

tón v. tónne, tunke = 1. ton; *Ein zeiktón en zweit-veut stinke drie oor inne windj.* 2. dik persoon. *Det is ein tón.*

tóng v. tóngge, tungske = tong. *Bès se dien tóng kwiet? Haaj ich mich de tóng mer aafgebete:* had ik maar gezwezen.

tóngslaag m. = bepaalde techniek bij het trompetspelen. *Dae haet eine goje tóngslaag.*

Tonia < Antonia.

Tonie, Tonnie, Toon < Antonius.

tónne tóntj, tóndje, getóndj = bemesten, gier over het land verspreiden. *Ze zeen aan 't tónne: 't stinktj.*

tóntjel m. tóntjels, tóntjelke = poetslap, prul, vod.

tóntjele tóntjeltj, tóntjeldje, getóntjeldj = prutsen.

tóntjeliëer m. = klungelaar; iemand die van alles verzamelt.

tóppe tóptj, tópdje, getóptj ook **tuppe** = 1. toppen, punten afknippen; *Boeane tóppe*. 2. tippen. *Dao kóns doe neet aan tóppe.*

tórbel¹ m. = 1. ellende; *Die höbbe einen tórbel op hääre nak*. 2. chaotische drukte. *Det is mich dao einen tórbel.*

tórbel² = troebel. *Tórbel beer.*

törp o. = het dorp in de betekenis van 'het centrum'. *'t Stiktj vanne toeriste in 't törp.*

tösse = tussen. *Det maedje is te groeat vuuer servèt en te klein vuuer taofellake. Hie-en-tieënge en dao-en-tösse. Ich höb t'r flink tösse gezaete.*

tössebei = tussenbeide. *'t Waas mer good det Marie tössebei kwaam.*

tösse(n)tied m. = tussentijd.

tössenoet = ervandoor. *Hae nejdje zich t'r tössenoet.*

toum m. toume = toom. *Hae kós 't paerd neet in toum haoje, 't ging 'm oppe luip.*

De Toun = vroeger het gebied vanaf Lindepad tot achter de Akker en de Schoolstraat waar de molen (Zeldenrust) staat en waar nu ook de Toomstraat ligt. *Hae woeantj oppen Toun.*

touw v. touwe, tuike = touw. *Get mèt ei tuike toebinje.*

traej m./v. traej(e) = trede, stap. *Ich waas net ei paar traej van hoes, toen 't begós te raengele.*

traeje ich traej, du treuts, hae treutj, wae traeye, gae traetj, zie traeye, trooj, getroeaje/getroje = 1. trappen, treden; *Traej mich neet oppe tieën*. 2. gepikeerd zijn; *Emes op zien hert traeye. Gaw oppe stert getroeaje zeen*. 3. globaal meten door aantal passen te tellen; *'t Landj aaftraeye*: het land meten door aantal passen (ongeveer 1 m. per pas). 4. met voeten afmeten wie mocht beginnen met kiezen van wedstrijdploegen;

Vuuer wae gaon voetballe, mótte wae waal nog aeve aaftraeye. 5. het dekken van kippen door hanen; 6. dansen (spottend over iemand die niet kon dansen). *Zulle wae ins traeye?*

traetere traetertj, traeterdje, getraeterdj = pesten.

traeterieër m. = pestkop.

traktement o. traktemente, traktementje = salaris, honorarium.

trampele trampeltj, trampeldje, getrampeldj = 1. rusteloos rondlopen; *Stank neet zoea te trampele!* 2. onbeholpen dansen.

trampeliëer m. = persoon die heen en weer loopt, drentelaar.

transenere transeneertj, transeneerdje, getranseneerdj ook **trensener** = treiteren, pesten, judassen. *Sjei oet mèt det getranseneer!*

transenasie v. = kwelling, ziekte, plaag. *Waat ein transenasie!*

transeneerder m. ook **trenseneerder** = pestkop.

traochele traocheltj, traocheldje, getraocheldj = rijgen, los aan elkaar rijgen van textiel, met grote steken aan elkaar zetten. *De nejster traocheldje de panjer vuuer 't passe aanein.*

traochelgare o. = rijggaren.

traog traoger, traogst = traag, langzaam. *Dae is zoea traog wie dikke stróntj.*

traon v. traone, träönke = traan.

träöte träötj, träödj, geträötj = hard maar niet toonvast blazen. *Mèt vastelaovendj weurtj t'r vääöl geträötj.*

trap v. trappe, treppe = trap.

trapleier v. = trapladder.

trappere trappeertj, trappeerdje, getrappeerdj = betrappen. *Emes trappere op ein luuege.*

Traut, Trautje < Waltraud.

trebuun v. trebune, trebuunke = tribune. *Vuuer de rundje van Thoeaar woor oppe Casino ein trebuun geboewdj.*

treffe ich tref, doe trufs, hae truftj, wae treffe, tróf, getróffe = 1. treffen, ontmoeten; *'t Is eine zeldjen tref det se 'm trufs. Wae höbbe ós bie de kirk getróffe*. 2. goed uitkomen. *Det truftj!*

trèk m. = 1. eetlust; 2. tocht; *Stank neet innen trèk!* 3. (vogel)trek; 4. pensioen. *Hae haet eine gojen trèk*: hij heeft een goed pensioen.

trèkbujel m. ook **trèkzak** = accordeon.

trèkgaat o. = tochtgat. *Naeve de kirk is 't ei groeat trèkgaat.*

trèkhóndj m. ook **kerhóndj** = trekhond.

trèkke trèktj, trok, trokke, getrokke/getroch(t) =

1. trekken; *Dae waeg trèktj zich lank*: die weg wordt als lang ervaren. *Emes ane jas trèkke.*

Hoondersop trèkke. Mèt ei bein trèkke. 2. telen; *Greunte trèkke.* 3. grootbrengen, opvoeden; *Die kinjer waere door de groeataojers groeat getrokke.*

4. lijken op; *Det trèktj op niks*: dat slaat nergens op. 5. tocht door koude luchtstroom; *'t Trèktj hie.* 6. slaag krijgen; *Hae kreeg ze getrokke.*

trèkpot m. = voornemen. *Get oppen trèkpot hóbbe*: iets voornemens zijn.

trèksjei v. = trekbalk om het paard aan te spannen.

trèkzaeg v. = treksaag.

trèkzak m. ook **trèkbujel** = accordeon.

trensener trenseneertj, trenseneerdje, getrenseneerdj ook **transener** = treiteren, pesten, judassen. *Sjei oet mèt trensener.*

treuzelieër m. = treuzelaar.

trien v. triene, trienke = onbeholpen vrouw, trien.

Trina, Tring, Trinke < Catharina.

troeg m. trueeg, trueegske = 1. voederbak; *Eine verkestroeg.* 2. forse, onbeholpen vrouw.

troean v. troeane, truuenke = troon.

troeast m. ook **truuest** = troost. *Inne Kepel ónger de Linje is troeast en genaazing te vinje volges 't gebed*: 'Komt Ellendigen naar Thorn aan de Linden, daar is genesinge en troost te vinden.'

troeaste troeastj, troeasdje, getroeastj ook **truueste** = troosten.

troef v. troef, truufke = troef. *Det is ermood troef. 'Waat is troef?' 'Herte!'*

troefel v. troefe, trufelke = troffel.

troew troewer, troewst = trouw.

troewe troewtj, troewdje, getroewdj = ver-trouwen, vertrouwen hebben. *Ich troew 'm neet.*

trök = terug. *Dao hób ich neet van trök*: ik heb geen kleingeld; daar weet ik geen antwoord op. *Dao kóm ich op trök. Haer en trök.*

tröksjikke = terugsturen.

tróm v. trómme, trumke = trom.

trómbón v. trómbóns = trombone.

trómme trómtj, trómdje, getrómjd = trommen, op een trom spelen. *Wie 't laat genóg waas, trómdje ze op heives aan*: toen het laat genoeg was, gingen ze naar huis.

trómmel v. trómmels, trummelke = boterham- of koekjestrommel.

trómmele trómmelt, trómmeldje, getrómmeldj = (met de vingers) trommelen.

trómmelieër m. = trommelaar.

trómpöt v. trompötte, trómpötje = trompet.

trórmstek m. = tromstok.

trouw m. = huwelijk. *In zienen trouw haet d'r zich vööl verbaeterdj.*

trouwbeukske o. = trouwboekje.

trouwkleid o. = bruidsjurk.

trouwrink m. = trouwring.

Trui < Gertrudis.

trumpe trumptj, trumdje, getrumptj = met de kleine kerkklok luiden. *Bès se aan 't trumpe?'*: gevraagd aan een man die met zijn handen in zijn broek staat. *Ein half oor vuuer de mès loedje de groeate klok, ei keteer vuuer de mès waas d'n ieësten trump en vijf minute t'r vuuer de lèsten trump.*

Trupperd d'n = huize Trippaerd.

Trupperdstraot = Trippaerdstraat.

truuest m. ook **troeast** = troost.

truueste truuestj, truuesdje, getruuestj ook **troeaste** = troosten.

Truuj, Truke, Truus < Gertrudis.

tuikespringe = touwtjespringen.

tuine tuintj, tuindje, getuindj = tonen. *Det tuintj good*: dat ziet er goed uit.

tuit v. tuite, tuitje = 1. drinkbus; *Ein tuit water. Koffie nao 't veldj bringe in ei tuitje.* 2. ijzeren melkbus. *'t Gerammel vanne mèlktuite vergaet ich noeats.*

tuitel m. tuitels, tuitelke = tuit, uitloop. *Dae koffiepöt haet eine lange tuitel.*

tujel m. tujele, tujelke = prul, oud kledingstuk, gebruikt als poetslap.

tujele tujeltj, tujeldje, getujeldj = zich (slordig) (aan)kleden. *Zich get aantujele.*

tujer m. tujers, tujerke = standpaal voor grazend dier. *Ein geit oppen tujer zètte.*

tujere tujertj, tujerdje, getujerdj = vastbinden van grazend vee.

tujerhamer m. = grote hamer om palen voor afrastering de grond in te slaan. *Eine kop wie einen tujerhamer hóbbe*: een zwaar hoofd hebben.

tujerpaol m. ook **tujerhout** = paal waaraan vee vastgebonden werd.

tukke tukty, tukdje, getukty = iemand lichtjes de mond snoeren. *Dae zal ich ins tukke*: ik zal hem een toontje lager laten zingen.

tummere tummertj, tummerdje, getummerdj = timmeren.

tummerman m. = timmerman.

tump m. tumpje, tumpke = 1. punt; 2. hoek, uiteinde; 3. spits toelopend stuk. *Eine sjónke(n)tump.*

Tungelraaj ook **Tungelder** = Tungelroy.

tunke tunkty, tóch, getóch/getunkty = dunken, mening hebben of geven. *Det tóch mich. Mich tunkty! Waat tunkty uch hievan?*

tup m. tuppe, tupke = top, spits.

tuppe tupty, tupdje, getuptj ook **tóppe** = 1. toppen, punten afknippen; *Boeane tuppe. Hae haet zich de haor laote tuppe.* 2. tippen. *Dao kóns doe neet aan tuppe.*

tut v. tutte, tutje = 1. tut; 2. zeur; 3. speen, duimlapje voor kleine kinderen.

tute tuutj, tuudje, getuutj ook **toete** = claxonneren.

tutter m. tutters, tutterke ook **tut** = speen.

tuuen [tuue\~n] = fratsen. *Hoeal gein gekke tuuen oet, menke!*

Tuuen [Tuue~n], **Tuuenke** < Antonius.

tuug o. = 1. tuig; 2. gespuis.

tuuglaer o. = tuigleer.

tuul m. = tule. *Vreuger woeare petticoats van tuul.*

Tuur < Arthur.

tuut m. ook **toet** = claxon van de auto.

twelf = twaalf.

twelfdje = twaalfde.

twelfdjerlei = van alles wat.

twieë = twee. *Hae drejty eine cent twieë kieër óm ieër d'r 'm oetgeuftj*: hij is gierig. *Mèt twieë wuurd kalle. Nemes kan twieë hieëre dene. Twieë knabbe is ouch geldj*: men mag het kleine niet versmaden. *Zoea zeker wie twieë en twieë veer is.*

twieëdjerlei ook **twieëjerlei** = verschillend.

Dao haje ze twieëdjerlei kinjer.

twieëdje ook **twieëdjes** = tweede.

twieëdoezendj = tweeduizend.

twieëling m. twieëlinge = tweeling.

twieëstummig = tweestemmig.

twieëtak m. = 1. tweetaktmotor; 2. weg-splitsing. *Op d'n twieëtak.*

twiefele twiefeltj, twiefeldje, getwiefeldj = twijfelen.

twiefelechtig = twijfelachtig.

twiefelieër m. = 1. persoon die twijfelt;

2. ledikant dat het midden houdt tussen een- en tweepersoons.

twintjig = twintig. *Toet twintjig is gruje, toet fieërtig is bluje, toet sestig is staon en nao sestig vergaon.*

U

van uch toet en mèt uulskuke

uch = 1. u; 2. jullie. *Det is vuuer uch. Ich höb uch nörge zezen. Kan ich uch aeve spraeke?*

uige uigtj, uigdje, ge-uigdj ook **ouge** = 1. ogen, eruit zien; *Det uigtj neet*: dat ziet er niet uit.

2. nieuwsgierig kijken; *Hae stuit dao weer zoea te uige*. 3. ingespennen kijken. *Ich mós good uige*.

uigelik = aangenaam voor het oog, goed ogend.

ujer v. ujers = uier. *Die koe haet eine sjoenen ujer*.

ule uultj, uuldje, ge-uuldj = waakzaam zijn.

Jóng, waat woears se laat gisteraovendj, ich höb d'n hieële nacht ligke te ule.

ulebal m. = uilenbal.

Um = trofee voor de winnaar van het Oud Limburgs Schuttersfeest (OLS). *In 2009 haaj Thoeaer bekans d'n Um*.

ummer m. ummers, ummerke = emmer.

ungelste ook **óngerste** = onderste. *Ich mó't 't weite, al kumtj d'n ungelste stein boeave*.

ungelsteboeave ook **óngersteboeave**, **dungelsteboeave** = ondersteboven.

unjer m. = middagslaap. *Hae hêltj zienen unjer nao de middig*: hij slaapt na het middageten.

unjere unjertj, unjerdje, ge-unjerdj = middag-pauze, middagslaap houden. *De boere unjerdje vreuger allemaal*.

ute uutj, uudje, ge-uutj ook **oete** = uiten. *Doe kóns vraoge waas se wils, hae uutj zich neet*.

uterlik¹ o. ook **oeterlik**¹ = uiterlijk, voor-komen, schijn. *Doe mós neet altied op 't uterlik van emes aafgaon*.

uterlik² ook **oeterlik**² = uiterlijk, op zijn laatst.

uterste¹ ook **oeterste**¹ = uiterste. *Zien uterste bès(t) doon*.

uterste² o. ook **oeterste**² = het uiterste. *Toet 't uterste gaon*. 't Uterste van emes verlange.

uuepene uuepentj, uuependje, ge-uuependj ook **oeapene** = openen.

uuepener m. uuepeners ook **oeapener** = opener.

uuepening v. ook **oeapening** = opening.

uuever = over. 't Is uuever. *Uuever ein oor. Uuever twee kilomæter*.

uueveraete = overeten, teveel eten. *Ich höb mich uueveraete*.

uueveral¹ [uuevera~l] = overal. *Uueveral en nörge. Uueveral mètte naas inzitte*.

uueveral² [uuevera\l] m. = werkpak, overall. *Einen uueveral aanhóbbe bie 't wirke*.

uueverdaag = overdag.

uueverdrieve = 1. uueverdriefftj, uueverdreef, uueverdreve = overdrijven, te ver gaan. *Doe mós neet zoea uueverdrieve*. 2. driefftj uuever, dreef uuever, is uuevergedreve = overdrijven, voorbijgaan. 't Ónwaer is uuevergedreve.

uueverein = overeen, over elkaar.

uuevereingaon = schiften. *Es se ein werm saus binjs mèt einen eidoeajer, den luips se kans det die dich uuevereingeit*.

uuevereinhaoje = elkaar steunen. *Dao hoeals se 't neet van, die haoje altied uueverein*.

uuevereinkómme = overeenkomen, het eens worden. *Det kumtj uueverein*: dat komt op hetzelfde neer. *Wae kómme neet uueverein*.

uuevergaeve = 1. overgeven, overhandigen, capituleren; 2. braken.

uuevergerdien v. = overgordijn. *Uuevergerdiene en glaasgerdiene*.

uuevergoeaje = overgooien. *De bal uuevergoeaje*.

uuevergoeajer m. uuevergoeajers, uueverguuejerke = overgooier, kledingstuk. *Vreuger droge maedjes dèk ein uueverguuejerke*.

uueverhaer = overheen. *Örges uueverhaer kómme. Zich örges uueverhaer zètte*.

uueverhandj v. = overhand. *Die van Thoeaer haje de uueverhandj*.

uueverhaoje = overhouden.

uueverhóbbe = 1. overhebben, overschot hebben; 2. willen doen. *Doe mós get uueverhóbbe vuuer einen angere*.

uueverhoeale = 1. overhalen; *Emes uueverhoeale óm get te doon*. 2. bij breiwerk: overhalen van draad.

ueeverhoup = overhoop. *Mèt emes ueeverhoup ligke.*

ueeverhumme o. = overhemd.

ueeverkoeake = overkoken. *Mèlk koeaktj gemaekelik ueever.*

ueeverkómme 1. kumjt ueever, kwaam ueever, ueevergekómme = overkomen, ergens naar toe komen; *Hae is de brók ueevergekómme. Oet Amerika ueevergekómme zeen.* 2. ueeverkumtj, ueeverkwaam, ueeverkómme = overkomen, gebeuren. *Det mótt dich mer ueeverkómme.*

ueeverlègke = overleggen; *Det mótt ich ieës(t) ueeverlègke.*

ueeverlèk o. = overleg. *Good ueeverlèk is 't halve werk.*

ueeverloup m. = overloop.

ueeverloupe = 1. luyptj ueever, leep ueever, ueevergeloupe = overlopen; *De kraan waas neet toegedrejdj, d'n ummer leep ueever.* 2. ueeverluyptj, ueeverleep, ueeverloupe = te vaak bij elkaar komen. *Doe mós 'm neet ueeverloupe, dao is d'r neet van gedeendj.*

ueeverluipeer ook **ueeverlouper** m. = deser-teur, overloper.

ueevermörge = overmorgen.

ueevernumme = overnemen.

ueeversjoon = overschoenen.

ueeverslaon = overslaan.

ueeverspuuele = 1. spuueljt ueever, spuueldje ueever, ueevergespuueldj = overspelen, opnieuw spelen; *Eine wedstried ueeverspuuele.* 2. ueeverspuueljt, ueeverspuueldje, ueeverspuueldj = teveel risico nemen. *Hae haet zien handj ueeverspuuel.*

ueeverstaeke = oversteken.

ueeverstroume = overstromen.

ueevertied = over tijd, als de menstruatie uitblijft.

ueevertórbale zich = een beetje overspannen zijn. *Zie haet zich mèt die verhoezing get ueevertóbeldj.*

ueevertrèk m. = overtrek, kussensloop, hoes. *Eine noewe ueevertrèk ueever 't dèkkèd doon is vervaelendj werk.*

ueevertrèkke = 1. trèktj ueever, trok ueever, is ueevergetrokke = overtrekken, voorbijgaan; *'t Ónwaer trok ueever.* 2. ueevertrèktj, ueevertrók, ueevertrókke = overtrekken. *De steul opnoew ueevertrèkke.*

ueevertuge uuervertuugtj, ueevertuugdje, ueevertuugdij = overtuigen. *Ich hób 'm ueevertuugdij van zien óngelik.*

ueevertuging v. = overtuiging. *Oet ueevertuging órges vuuer/tieënge zeen.*

ueeverwaeg¹ m. = overweg, spoorovergang.

ueeverwaeg² = overweg. *Good mèt emes ueeverwaeg kónne:* goed met iemand kunnen opschieten.

ueeverwirke = overwerken, overspannen raken. *Uueverwírtj zeen.*

ueeverzeen = overzien. *De sjanj is neet te ueeverzeen.*

ueeverzètte = overzetten. *Mèt 't vieër ueeverzètte.*

ueeverzwumme = overzwemmen. *Es se vreuger de kenaal allein kós ueeverzwumme, den kózjes se pas zwumme.*

uul m. ule, uulke = uil. *Doe, stómme uul. Waat bès se toch eine sjaelen uul, zuus se det den neet?*

uulskuke o. = uilskuiken, dommerik. *Det is ei groeat uulskuke.*

van vaal toet en mèt vuuerzitter

vaal vaalder/valer, vaalst = 1. vaal, verschoten;

Ein vaal doef: een vaalrood gekleurde duif.

Ei vaal kleid. Vaal waere: verkleuren. 2. vals.

Ein vaal streek oethoeale.

vaam m. vaem, vaemke = draad. *Eine vaam gare.*

vaan v. vane, vaenke = vlag, vaandel; *De vaan kostj mieër es de persessie waard is:* er zijn meer onkosten gemaakt dan er valt te verdienen.

Hang neet mieër ane vaan den de presessie waard is: geef niet meer geld uit dan strikt noodzakelijk is.

vaarleis v. vaarleize ook **leis** = karrenspoor in een veldweg. *Es se dao wils fietse, mós se dich inne vaarleis haoje.*

vaarsjoon = werkschoenen.

vaarstieger m. = meesteropzichter in de kolenmijn. *De vaarstieger in dae peiler waas geine gemaekelike.*

vaart v. vaarte, vaertje = 1. snelheid, spoed;

Mèt ei vaartje kwaam d'r aangefietsj. Örges vaart achter zètte. 2. oprijweg naar de boerderij.

vaarwaeg m. = rijweg voor voertuigen, vaarweg.

vaas v. vaze, vaeske = vaas. *Zèt die blome mer in ei vaeske.*

vaat o. vate/vater, vaetje = 1. vat; *Ei noew vaat aanslaon.* 2. korenmaat, vat voor granen. *Mei, kaod en naat, völtj de sjeur en ouch 't vaat.*

vadersdeil o. ook **vaderspaart** = vadersdeel, erfdeel van vaderskant. *Wie zie vader storf, eisdje de zoon geliek zie vadersdeil op terwiel zie moder nog neet van kook toet broead kós kómme.*

vaeg v. vaege, vaegske = 1. klap; *Hae goof 'm toch ein vaeg. Klaats Cornelis, gaef 'm ein vaeg! Vreuger kreegs se op sjoel waal ins ein vaeg.* 2. bijdehante vrouw of kind. *Det is ein echte vaeg, krieg dao niks mèt.*

vaege vaegtj, vaegdje/voog, gevaegdj = 1. vegen, schoonmaken; *De sjouw vaege.* 2. slaan; *Es se neet gaw maaks des se wegkums, den vaeg ich dich t'r ein.* 3. wegrennen. *T'r tössenoet vaege:* hard weglopen.

vaeger m. vaegers, vaegerke = veger.

vaegjas m. = man die achter de vrouwen aanzit.

vaeme vaemtj, vaemdje, gevaemdj = 1. rijgen;

Kralle vaeme. 2. de draad door het oog van de naald doen; *Mie moder van tachtig vaemdje de vaam nog inne naoldj sónger bril en sónger te rieje.* 3. aframmelen. *Hae kreeg ze gevaemdj.*

vaer v. vaere, vaerke = 1. veer, pluim; *Dae moogs se waal ein vaer inne vot staek vuuer wat d'r haet gepresteerdj.* *Eine vogel kèntj m'n aan zien vaere:* onderscheid ziet men vlug. *Ein vaer mótte laote.*

Ein vaer oppen hood hóbbe. Emes achter zien vaere zitte. Hae kan nog gein vaer van zien luppe blaoze: hij is tot niks in staat. *Van ein kaal hoon kóns se gein vaere plökke.* 2. trekveer, springveer, spiraal; *De wèkker haet ein strang vaer:* de wekker heeft een strak gespannen veer.

Ein vaere metras. 3. de vetwand die in de buikholte van een varken zit. *De vaere van 't verke.*

vaerdig vaerdig, vaerdiger, vaerdigst = 1. klaar, gereed; *Dao is neet vööl waat dae neet vaerdig kriegtj. Ei vaerdig pak waas vööl gojekouper den ein aangemaete:* een confectiekostuum was goedkoper dan een aangemeten pak. *Vaerdig zeen op 't zuime nao:* het werk bijna af hebben. 2. uitgeput, bekaf, dronken. *Es dich det uueverkumtj, bès se sjoean vaerdig. Ich bèn vaerdig:* ik ben uitgeput. *Zoea vaerdig zeen wie ei kemunieske:* heel erg moe of stomdronken zijn.

vaerdigmake = klaarspelen. *Waat maaks se mich noe weer vaerdig?*

vaere = van veren, van dons. *Ei vaere dèkbèd.*

vaerevèt o. = varkensvet, zuivere reuzel. *Es 't verke oppe leier hóng, den zoogs se 't vaerevèt good. Vreuger brooj m'n vööl in vaerevèt.*

vaering v. vaeringe = vering. *De vaering vanne stoel is kept.*

vaes¹ [vae{s}] v. vaeze, vaeske = vaars, koe die voor de eerste keer moet kalven. *Ein vaes.*

Ei vaes kääfke: een vrouwelijk kalf.

vaes² [vae-s] v. vaese, vaeske = hiel. *Emes oppe vaese traeye:* iemand op de hielen trappen.

Gater inne vaese vanne zök hóbbe.

val v. valle, velke = val, klem. *Ein moezeval.*

vale m. = een gemeen, geniepig persoon. *Det is eine vale.*

valerik m. valerike = valsaard.

valle ich val, doe vèls, hae vèltj, zie valle, veel, gevalle = vallen. *Mèt 't valle van d'n aovendj gaon de lampe aan.*

vanaaf = vanaf, vandaan. *T'r ram vanaaf zeen:* de kluts kwijt zijn. *Waat meintj dae zich neet, dae wètj neet woea d'r vanaaf kumtj.*

vanaan = waar. *Dao is niks vanaan waas se dao zaes:* daar is niets van waar.

van allein ook **vannelein** = vanzelf. *Maak dich dao neet zoea drök óm, det geit van allein.*

van aodshaer ook **van aodsher** = van oudsher. *Op aodjaersmörge gaon de kinjer van aodshaer grabbele langs de duuere.*

van wied ook **van wiedaaf** = ver. *Van wiedaaf is 't good stute:* opscheppen is gemakkelijk als niet gecontroleerd kan worden of het waar is. *Van wied kómme.*

vandao = vandaar, daarom. *'Ich kós neet kómme, ich waas krank!' 'Aoh, vandao!'*

vandoon = nodig. *Daomèt hób ich niks vandoon:* daar heb ik niks mee te maken. *Det hób ich neet vandoon:* dat heb ik niet nodig.

vaneiges = vanzelf. *Det geit vaneiges uuever.*

vanein = 1. van elkaar, vaneen; 2. uit elkaar, gescheiden. *Die zeen vanein.*

vange ich vang, doe vings, hae vingtj, zie vange, hae vóng, gevange = vangen. *Vang dich eine baer!:* loop naar de pomp!

vanne ook **van de** = van de.

vannelein ook **van allein** = vanzelf.

vanoet = vanuit.

vanóngér = van onder.

vangseliek(e) ook **insgelieks** = ik wens je hetzelfde. *'Ei Zalig Noewjaor!' 'Vangselieke!'*

vansjanjewaage = uit schande. *Van sjanjewaage zeen ze oet 't törper vertrokke.*

vantevuure = (van) tevoren, vooraf.

vanwaage = vanwege.

vanzelaeve neet = nooit. *Det löktj uch vanzelaeve neet.*

vanzelfspraekendj = vanzelfsprekend.

vanzins = van plan. *Neet vanzins zeen om t'r vööl tied aan te bestaeje.*

vaøj v. vaoje, vöötje = vouw. *Ein vaøj inne bóks.* *Vaøje in 't gezich hóbbe:* rimpels in het gezicht hebben.

vaoje vaotj, vaodje, gevaodj/gevaoje = vouwen.

De was opvaoje. Zie ginge mèt gevaoje henj te kemunie.

vööl mieë(r), meeste = veel.

Vaols = Vaals

vaore¹ v. = van draad gemaakte ingang in een omheining. *Doot 't vaore ins oeape vuuer de kuuj.*

vaore² vaortj, vaordje, gevaordj = tegenvallen.

Det zal 'm nog vaore, es d'r weer mótt gaon wirke.

vare ich vaar, doe veurs, hae veurtj, zie vare, voor, gevare = 1. rijden in een voertuig; *Dao mós se neet inrieje dao veurs se dich doead:* die straat moet je niet inrijden, dat is een doodlopende weg. *Hae veurtj mèt d'n auto nao zie werk. Mètte kinjerwage gaon vare.* 2. varen; *Mèt 't buuetje oppe Maasplasse vare.* 3. ploegen.

Vaar mich vandaag 't stök aan Sint An óm.

vas(t) = vast, bepaald, zeker. *'Wèts dich of ze de sluuettel bie zich hóbbe?' 'Vas en zeker.'*

vas(t)drejje = vastdraaien.

vas(t)haoje = vasthouden

vas(t)hóbbe = vasthebben.

vas(t)knuipe = vastknopen.

vas(t)lègke = een verbintenis aangaan, vastleggen.

vas(t)ligke = vastliggen.

vaste¹ vastj, vasdje, gevastj = vasten.

Liedje:

*Ringe, ringe roeaze
de bótter in de doeaze
de eier in de kast,
mörge zulle wae vaste
uevermörge sjäöpke slachte
det zal rope 'bèh'.*

vaste² m. = vastentijd.

vastebreef m. = vastenbrief. *De vastebreef vanne bisjop woor inne kirk vuuergelaeze.*

Vastelaovendj v. = carnaval. *Vastelaovendj same!*

vastelaovesgek m. = carnavalsvierder.

vastelaovesgezèt v. = carnavalskrant.

vastelaovesleedje o. = carnavalslied.

vastelaovesoptoch(t) m. = carnavalsoptocht.

De vastelaovesoptocht van Thoeaer trèktj altied op maondig.

vastelaovestied m. = carnavalsstijd.

vastepraek m. = vastenpreek.

vastetrummelke o. = trommeltje waarin snoep werd bewaard tijdens de vastentijd.

vas(t)vare = klemrijden. *Ich höb mich sjoan vasgefare in daen toeter.*

vas(t)zette = vastzetten, gevangen zetten. *Ze höbbe 'm vas(t)gezatte.*

vas(t)zitte = vastzitten, gevangen zitten. *Hae zitj vuuer drie maondj vas(t).*

vazel vazel(d)er, vazelst = 1. mager, karig, onvolgroeid; *Ei vazel verke.* 2. niet lekker, ziek; *Ich veul mich vandaag vazel.* 3. armoedig. *Dao is 't eine vazele boel. Vazel gekleidj zeen.*

vedzel v. vedzels, vedzelke ook **vets** = een beetje, een restje. *Dao mót nog ei vedzelke vanaaf:* daar moet nog een heel klein stukje van af. *Snie mich ins ei vedzelke sjónk aaf:* snij eens een stukje ham af.

veer = vier. *Mèt z'n vere.*

veerdje = vierde.

veerkantj o. = vierkant.

veerkentjig = vierkantig. *Emes veerkentjig de waarheid zegke.*

veerkentjige m. = stuurs, weerbarstig persoon. *Det is eine veerkentjige, dao bès se nog neet mèt vaerdig.*

veerslaag m. = met vier man in een ritme graan dorsen met de vlegel. *Es ze aan 't dorse woear, huurdjes se de veerslag al van wied aaf.*

veerspan o. = vierspan.

veerspróng m. = viersprong.

veerveutig = viervoetig, in galop.

vees¹ m. vese, veeske = nok van dak. *De doef zaat oppe vees.*

vees² veser, veest = vers, fris. *Vese slaaj.*

veespan v. = halfronde nokpan.

veil = in staat. *Waat zoøj d'r noe weer veil höbbe?:* wat zou hij nu weer voor boze plannen hebben?

vel o. velle, velke = vel, huid, vacht, vlies. *Dae vieë haet, kan ouch vel verwachte. Emes 't vel uuever de oearu struip.*

veldj o. veldjer, veldje = veld.

veldjbekèt o. = veldboeket. *De kroedwès is ei vuuerbeeldj van ei sjoan veldjbekèt.*

veldjbrandj m. = veldbrandsteen.

veldjbrandjoeave m. = veldbrandoven.

veldjhoon v. = veldhoen, patrijs.

veldjkretzers = postduiven die niet direct naar huis komen, maar eerst voer gaan zoeken in het veld. *Drej dae veldjkretser mer de nak óm want dao hoeals se toch noeats pries mèt.*

veldjkruuts o. = veldkruis. *'t Veldjkruuts ane Slieëstraot stuit t'r al van hieël vreuger.*

veldjmoes v. = veldmuis.

veldjmös v. = veldmus.

veldjslaaj v. = veldsla.

veldjwaeg m. = veldweg.

velmoel m. = praatjesmaker. *Die velmoel haet altied 't hoeagste woear.*

vèlse vèlstj, vèlsdje, gevèlstj ook **grantje** = zonder vragen iets proberen te krijgen.

vengig = bijdehand, nieuwsgierig. *Det jungske is ei vengig menke, dae zitj uueveral mèt zien naas bie. Neet zoea vengig zeen, doe kums echt waal ane buuert.*

vengnaas m. = een nieuwsgierig, bijdehand iemand. *Det zal waal zeen det die vengnaas door 't ies zakdje.*

venienig venieniger, venienigst = venijnig.

venil¹ m. ook **fenil**, **fenilj** = vanille. *Riestepap mèt ei bietje venil.*

venil² ook **venille**, **fenille** = van vanille.

Venillepudding mèt aerbieëre en slaagroum smaaktj hieël lekker.

Vènraoj = Venray. *Doe kums nog ins in Vènraoj terecht!:* een verwijzing naar de psychiatrische inrichting in Venray.

verangere verangertj, verangerdje, verangerdj = veranderen.

verangering v. = verandering. *Bès se ane verangering? Doe bes zoea lestig!:* ben je ongesteld, je bent zo lastig.

verangerlik = veranderlijk. *Verangerlik waer.*

verannewere veranneweertj, veranneweerdje, veranneweertj ook **verinnewere** = vernielen.

veraojere veraojertj, veraojerdje, veraojerdj = verouderen. *Zie is op korte tied erg veraojerdj.*

verbaetere verbaetertj, verbaeterdje, verbaeterdj = verbeteren, er op vooruit gaan.

verbandjdoeas v. = verbanddoos.

verbeje ich verbeej, doe verbeuts/verbutts, hae verbutj, zie verbeje, verboeaj, verboeaje = verbieden. *Doe verbutts die kinjer vööl te vööl. Staele is verboeaje.*

verbinjing v. = verbinding.

verblief o. = verblijf.

verbraeke = verbreken.

verbragkele ook **verknoeaje** = verknoeien.

Hae is good begós, mer daonao haet d'r 't verbragkeldj.

verbróddle = verknoeien. *Ei verbróddeldj breiwerkske.*

verbroek o. = verbruik.

verdeenste v. = verdienste.

verdeile = verdelen.

verdene = verdienen. *Sjruup verdeendj höbbe:* een pak slaag verdiend hebben.

verdeping v. verdepinge, verdepingske = verdieping, etage.

verdöbbele = verdubbelen. *Zie bezit verdöbbele.*

verdódzele verdódzeldj = in de war zijn; gezegd van oudere mensen die beginnen te dementeren. *Hae is aardig aan 't verdódzele. T'r verdódzeldj oetseen.*

verdöldj = verduiveld, verdraaid. *Verdöldj nog aan toe, waat laps se mich noe?*

verdoon zich = zich vergissen. *Volges mich haet d'r zich verdaon mèt die raekening, want det is toch get vööl.*

verdouving v. = verdooving.

verdreet o. = verdriet.

verdrieue = verdrijven. *Mèt niksdoo d'n tied verdrieue.*

verdudelike = verduidelijken.

verduseldj = buiten kennis. *De doef loeag verduseldj wie ze zich tieënge de raam op haaj gevloeege. Es ich 'm tieëngeskóm, houw ich 'm verduseldj.*

verduustere verduustertj, verduusterdje, verduusterdj = verduisteren. *In d'n oearlog móste de minse saoves verduustere vuuer de vlegers.*

verduutse verduutstj, verduutsdje, verduutstj = uitleggen, duidelijk maken. *Ich höb ore mèt 'm gekaldj, mer ich kreeg 't 'm neet verduutstj.*

vere veertj, veerdje, geveerdj = vieren. *Fieës(t) vere. Is t'r hie get te vere?*

vereinigingslaeve o. = verenigingsleven. *Thoeaar haet ei riek verenigingslaeve.*

verrékkeling m. = verrekkeling, rotzak.

verfbеustel m. = verfbеorstel.

verfdoes v. = verfdoos. *Die maaktj zich rejaal op, det is ein echte verfdoes!*

verfroemele = verkreukelen. *Ei verfroemeldj lake.*

vergaefs = tevergeefs. *Vergaefse meute doon.*

vergaet o. = vergissing. *Per vergaet get verkieërdj doon.*

vergaete ich vergaet, doe vergits, hae vergitj, vergoeat/vergaat, vergaete = 1. vergeten; *Die*

cente kóns se vergaete. Vergaet 't mer. 2. zich ~ = zich vergissen. Dao höbs se dich mèt vergaete.

vergaetechtig = vergeetachtig.

vergaeve ich vergaef, doe vergeuvs, hae vergeuftj, wae vergaeve, vergoof/vergoeaf, vergaeve = 1. vergeven, kwijtschelden; *Emes zien foute vergaeve. 2. weggeven; Hae haet bie laeve al alles vergaeve. 3. vergiftigen; Emes haaj de kat vergaeve. 4. zich in grote aantallen voordoen. Hie gaon ich neet zitte want 't is hie vergaeve vanne aomzeiksele.*

vergaeving v. = vergiffenis.

vergaon = vergaan. *Hae vergeit in zien eige nöttigheid:* hij komt om in zijn eigen rommel. *Ónkroed vergeit neet. Vanne pien vergaon. 't Verging dao vanne mögke. Wie is 't dich vergange?*

vergeliek o. = 1. vergelijking; *Det is gei vergeliek. 2. schikking. Bie de notaris zeen ze toet ei vergeliek gekómme.*

vergeuje vergeutj, vergeudje, vergeudj = vergoeden.

vergrueting v. ook **vergroeating** = vergroting. *Kóns se mich van die foto ein vergrueting make?*

verhange zich = 1. zich ophangen; 2. verzot zijn op. *Hae verhingtj zich nao ei lekker glaeske beer.*

verhaod o. = 1. verband, vastigheid; *Die moor haet weinig verhaod. 2. verband, relatie. Det haet gein verhaod mèt ein.*

verhaoje zich = zich verhouden, in verhouding staan tot.

verhaojing v. = verhouding.

verhaol o. verhaole, verhåölke = verhaal. *Verhåölkes vertèlle.*

verheur o. = verhuur. *Wae höbbe 't hoes inne verheur gedaon.*

verhinjere = verhinderen.

verhoeale = verhalen. *De sjaaj op emes anges verhoeale.*

verhoezing v. = verhuizing.

verhöffe zich = zich vertillen. *Laot ligke, dao verhöfs se dich aan.*

verhuueging v. = verhoging, koorts.

verhuuer o. = verhoor.

verieëre = vereren.

vering v. = viering.

verinnewere verinneweertj, verinneweerdje, verinneweerdj ook **verannewere** = kapotmaken, vernielen. *De kinjer höbbe d'n hieële fiets verinneweerdj.*

verjaordig m. ook **verjaordaag** = verjaardag.

verjaore verjaortj, verjaordje, verjaordj = 1. jarig zijn; 2. verjaren.

verkalle zich = zich verspreken. *Noe verkals se dich, menke!*

verkammezaole verkammezaoltj, verkammezaoldje, verkammezaoldj = vernielen. *Det höbs se sjoean verkammezaoldj, noe is 't kepot.*

verkaodj = verkouden. *Ich bèn stiefverkaodj.*

verke v. verkes/verke, verkske = 1. varken; *Det is ei vèt verke zie gaat gesmieërdj*: dat is dubbelop.

Doe mós ei verke neet inne vot kieke: je moet 't niet zo nauw nemen. *Ei good verke vritj alles*: gezegd tegen iemand die iets op te merken heeft over het eten. *'t Mets in 't verke laote staeke*: met iets stoppen voordat het af is.

Waat zie aan haet, stuit wie ein tang op ei verke.

2. gierig persoon; *Bah, waat ei verke, dae geuftj noeat get!*: gezegd als iemand niet wil delen.

3. ongemanierd persoon. *Es d'r oetgeit, gedreugtj d'r zich wie ei verke.*

verkesaerpel m. = kleine aardappel in de schil, als varkensvoer gekookt.

verkesblaos v. = varkensblaas. *Vreuger voetbalde ze mèt ein opgebloaze verkesblaos*. De varkensblaas werd ook gebruikt voor de *fökkepot* met carnaval.

verkeserie v. = 1. smeerlapperij; *Mèt kirmes weurtj oet zatigheid soms verkeserie oetgehoealdj*. 2. gierigheid.

verkeshaor o. = stug haar.

verkeskieëtel m. = ketel voor het koken van varkensvoer.

verkeskop m. = 1. varkenskop; 2. gierig persoon.

verkeslaer o. = varkensleer.

verkeslepke o. = filetlapje varkensvlees. *Ei verkeslepke mèt kappesmoos, det is pas lekker!*

verkespoeat m. = varkenspoot. *Inne ertesop mót ei verkespuuetje.*

verkesstal m. = 1. varkensstal; 2. vuile boel. *Det waas dao eine verkesstal.*

verkestroeag m. = varkenstrog.

verkesvèt o. = varkensvet, reuzel.

verkesvleis o. = varkensvlees.

verkesvoor o. = varkensvoer.

verkezing v. verkezinge = verkiezingen. *Bie de verkezinge kwaam hae mèt einen eige liest oet.*

verkieër o. = verkeer. *'t Verkieër weurtj aldaag drökker.*

verkieërdj = verkeerd. *Det is nog neet zoea*

verkieërdj: dat is nog lang niet gek. *Zien henj staon verkieërdj*: hij is onhandig; hij werkt niet graag.

verkieke zich = zich verkijken. *Dao höb ich mich toch echt op verkeke, op dae!*

verkinse verkinstj, verkinsdje, verkinstj = verkindsen, dementeren. *Dae is ram aan 't verkinse.*

verklaoring v. = verklaring.

verklatsje verklatsj, verklatsdje, verklatsj = verkwanselen, verpatsen. *Hae haet alles verklatsj toen d'r wegtrok oet 't tōrp*: hij heeft alles snel en onder de prijs verkocht.

verkleidje m. = verklede carnavalsvierder. *Op 't geite- en bókkebal zoeags se sjoean verkleidje oppe zaal.*

verkleppe = verklikken. *Waem haet det ane meester verkleptj?*

verkloete = verknoeien.

verklómmele = verprutsen.

verknoeaje ook **verbragkele** = verknoeien.

Waat t'r toch aan geldj weurtj verknoeadj!

verkoupe = verkopen.

verkske o. verkskes = 1. klein varken; 2. pissebed.

verkuip(st)er m. = verko(o)p(st)er.

verlaege verlae gener ook **bluue** = verlegen.

verlaot o. = toeverlaat, hoop, vertrouwen. *Ich höb toch nog get verlaot.*

verlaote¹ = verlaten. *Van God verlaote zeen.*

verlaote² zich = vertrouwen op. *Ich verlaot mich gans op dich.*

verleechte verleehtj, verleechedje, verleehtj = verlichten. *Eine good verleechedje waeg.*

verleje¹ o. = het verleden.

verleje² = verleden. *Verleje jaor.*

verlètte = verletten, beletten, verzuimen. *Mètte kirmes höb ich geinen daag verlètj.*

verleze ich verlees, doe verluus, hae verluustj, zie verleze, verloear, verloear = verliezen. *Ane verlezendje handj zeen. Bie 't spuuele alles verloear hōbbe.*

verlezer m. verlezers = verliezer.

verlieëge verlieëgtj, verlieëgdje, verlieëgdj = verlagen.

verlieëre = verleren. *Sjaatse verlieërs se neet gaw.*

verloupe¹ = 1. verlopen, over de datum heen zijn; *Det aete is neet mieër good, de datum is*

verloupe. 2. aan lager wal geraakt. *Eine verloupe kaerel. Ein verloupe zaak*: een winkel die niet met de tijd is meegegaan.

verloupe² zich = zich verlopen, verkeerd lopen. *Waat duis dich hie, höbs se dich verloupe?*

vermaore = vermoorden. *Ich kós 'm waal vermaore, zoea kwaod waas ich!*

vermesjèl m. ook **fermesjèl** = vermicelli.

vermeujendj = vermoeiend. *De gansen daag door de stad sjoeaje is vermeujendj.*

vermuibele vermuibeltj, vermuibeldje, vermuibeltj ook **vermuuebele** = kapot maken. *Dae stool höbbe ze duchtig vermuibeldj.*

vernäöke = verneuken, beetnemen. *Det num ich 'm toch kwaollik, dae haet mich echt vernäöktj.*

vernäökerie v. = bedriegerij, verneukerij. *Waat ein vernäökerie!*

vernele verneeltj, verneeldje, verneeldj = 1. vernielen; 2. niet opkrijgen. *Ich krieg 't aete neet verneeldj.*

vernoewe vernoewtj, vernoewdje, vernoewdj = vernieuwen.

vernumme = naar iemand vernoemen. *Det kleinkindj is nao zienen opa vernumdj.*

veroeardeile = veroordelen.

veróngelökke veróngelöktj, veróngelökdje, veróngelöktj = verongelukken.

verónnötte verónnötj, verónnödje, verónnötj = 1. vuil maken, verontreinigen, verslijten; *Dae fiets is gans verónnötj.* 2. vervuuld, onderkomen raken; *Daen aoje mins dae gans allein woeandje, waas gans verónnötj.*

verpechte = verpachten.

verpoeate = verpoten, verplanten.

verpópzaktj = verbluft, verbouwereerd. *Ram verpópzaktj zeen.*

verraekene = verrekenen. *Ich höb mich daomèt verraekendj*: ik heb me daarin vergist.

verraengele = verregen. *De blome op 't kirkhof woeare nao die bies ram verraengeldj.*

verraoje = verraden. *Det waas verraoje werk.*

verraojer m. verraojers = verrader.

verratsbatsje verratsbats(t)j, verratsjbadsdje, verratsj bats(t)j = kapot gaan door verwaarlozing. *'t Kind haaj bènne ein waek de kemuniesjoon verratsbats(t)j.*

verrèk ook **verrèks** = 1. verrek, uitroep; *Verrèk mer. Verrèk nog aan toe.* 2. verrekt, erg (veel/groot). *Verrèks vööl, verrèks groeat.*

verrèkke = 1. verrekken, kapot maken; *Bès se de zaak aan 't verrèkke?*: ben je de boel aan 't kapot maken? *Ich höb miene sjouwer verrèktj.* 2. de pot op kunnen; *Doe kóns mich verrèkke, det doon ich neet.* 3. creperen; *Det 't verrèktj, ich trèk t'r mich niks mieë van aan!* 4. zeer veel hebben. *Dae haet geldj det 't verrèktj. Ich verrèkdje vanne pien.*

verrèkkeling m. = verrekkeling.

verreure zich = zich verroeren.

verriete zich = zich bescheuren. *Zich verriete vanne lach.*

versere = versieren. *Mèt Kuueneginnedaag versere de kinjer häöre fiets.*

versering v. = versiering.

versjaffe = verschaffen. *Emes werk versjaffe.*

versjale versjaaltj, versjaaldje, versjaaldj = verschrallen. *Det beer is versjaaldj, gaef mich mer eine noewe.*

versjangelere versjangeleertj, versjangeleerdje, versjangeleerdj = verknoeien, bederven, toetakelen. *Hae zoeag t'r versjangeleerdj oet wie d'r op zie gezicht gevalle waas.*

versjèt v. versjètje versjètje ook **fersjèt** = vork. *Mèt mets en versjèt aete.*

versjete = 1. verbleken, van kleur verschieten; *De gerdiane zeen versjoeate vanne zón.* 2. mis schieten. *Al zie kroet versjoeate höbbe.*

versjiening v. = verschijning.

versjiete versjietj, versjeet, versjete = verknal-len. *Noe se det gefliktj höbs, höbs se 't bie 'm versjete.*

versjil o. versjille, versjilke = verschil.

versjille = verschillen.

versjillendj = verschillend. *Edere mins is versjillendj.*

versjödde zich = teveel of verkeerd inschenken. *Zich versjödde mèt insjödde.*

versjoeale = verscholen.

versjoeane ich versjoean, doe versjoeans, hae versjoeantj, versjoeandje, versjoeandj ook **versjuuene** = 1. verschonen; *Eine voele luier versjuuene.* 2. verschoond, gevrijwaard blijven.

versjöldigdj = verschuldigd.

versjörge = moeizaam verplaatsen. *Det kos(t)j ós einen hieële mörgje óm die kes te versjörge.*

versjrieve = verkeerd opschrijven, fout schrijven.

versjrikke zich = schrikken. *Ich versjrók mich toen ich det huurdje.*

versjrikkelik versjrikkeliker, versjrikkelikst = verschrikkelijk.

versjrómpel versjrómpeltj, versjrómpeldje, versjrómpeldj ook **versjrumpel** = verschrompelen. *Daen aerpel is gans versjrómpeldj.*

versjuuene versjuuentj, versjuuendje, versjuuendj ook **versjoeane** = verschonen.

versjuve = verschuiven.

verslakkere verslakkertj, verslakkerdje, verslakkerdj = verwelken. *Die blome zeen aan 't verslakkere.*

versliete = verslijten. *Die versliete mieër steel es sjóppe:* er wordt niet hard gewerkt.

verslókke = versnoepen, opsnopen. *Hae haet zien hieël sóndigsgeldj verslókjt.*

versnirke = verschroeien. *Det pepeer is gans versnirktj, ich kan 't neet mieë laeze.*

versnuppere = versnipperen.

versoppe = slaan. *Es se neet ophèls, den versop ich dich ein:* als je niet ophoudt, krijg je een klap.

verspraake = 1. zich verspreken; *Dao haaj ich mich bienao versproeake. Verspraek dich neet:* sarcastisch gezegd tegen iemand die zijn mond zelden open doet. 2. beloven, toezeggen. *Hae haet zich ein koppel bagke versproeake:* hij heeft een stel biggen besteld.

verspreie = verspreiden.

verspuuele = verspelen. *Ziene ganse kraom haet d'r verspuueldj.*

verstandj o. = verstand. *Det geit mie verstandj te boeave. Doe bès neet good bie die verstandj! Verstandj hóbbe wie ein hoon.*

verstaon ich verstaon, doe verstuis, hae verstuut, zie verstaon, versting/verstóng, verstange = 1. verstaan; *Ich huuer dich waal, mer ich verstaon dich neet. Verstuis se mich?:* hoor/begrijp je mij? 2. zich ~ = goed met elkaar overweg kunnen. *Die twieë verstaon zich good.*

verstenjig verstenjiger, verstenjigst = verstandig. *Hae is verstenjig gewoeare. Het is zoea verstenjig es eine groeate mins.*

verstoeke verstoektj, verstoekdje, verstoektj = verstuiken. *Ich hób mienen inkel verstoektj.*

verteikene = vertekenen. *Det goof van wiedaaf ein hieël verteikend beeldj.*

vertèlle = 1. vertellen; *Doe kóns mich nog mieë vertèlle. Ei verhälleke vertèlle.* 2. zich ~ = een verkeerde optelling maken. *Ich hób mich vertèldj.*

vertieëre = verteren. *Inne kefee vertieërdje d'r zien hieël loean. 't Vel vertieëre nao ein begrafenis:* in het café blijven hangen na een begrafenis.

vertórbele = in de war zijn. *Ómdet d'r zoelang allein waas, waas d'r hieël vertórbeldj.*

vertraeje zich = 1. misstappen; *Ich hób mich vertroaeje.* 2. de benen strekken. *Ich gaon mich efkes vertraeje:* ik ga even een luchtje scheppen.

vertrampele = vertrappen; *De kinjer haje de blome gans vertrapeldj.*

vertroewelik vertroeweliker, vertroewelikst = vertrouwelijk. *Emes get vertroewelik vertèlle.*

vertruuesting v. = vertroosting. *Ane Kepel Ónger de Linje is vertruuesting te vinje.*

vertuuening v. = vertoning. *Det is ein sjoean vertuuening.*

vervaele vervaeltj, vervaeldje, vervaeldj = 1. vervelen; *Lik mich neet zoea te vervaele mèt dien gezanik.* 2. zich ~ = zich vervelen. *'Mam, ich vervael mich', zag 't kindj.*

vervaelendj = vervelend. *Waat bès se ei vervaelendj nèst!*

vervare zich = verkeerde weg inslaan, zich verrijden. *Drej dich mer óm, doe hóbbs dich vervare.*

vèrve vèrftj, vèrfdje, gevèrfdj = verven.

verveure verveurtj, verveurdje, verveurdj = vervoeren.

vervlege = vervliegen. *Terpetien vervluugtj gaw.*

verwieëre = 1. verweren; *Door de raengel is de houtere port verwieërdj.* 2. zich ~ = zich teweerstellen. *Hae mót zich mer verwieëre tieënge dae kal.*

verwiete verwietj, verweet, verwete = verwijten.

verwörming v. = verwarming; *Wae hóbbe verwörming gekrege.*

verzaege = 1. verzagen, in stukken zagen; *Wae hóbbe dae boum hieël verzaegdj.* 2. verkeerd afzagen. *Verdomme, dao verzaeg ich mich!*

verzaole verzaoltj, verzaoldje, verzaoldj = verzolen. *De sjoon laote verzaole.*

verzawwele = bederven door te lang laten staan. *De koffie stuit te lang, dae is verzawweldj.* *Doe bès te laat vanne rippetiesie: 't aete is verzawweldj.*

verzèt o. verzètje = 1. verzet, tegenstand; 2. versnelling van fiets; *Kinjerfietse hóbbe ei klein verzèt.* 3. afleiding. *Geis se mèt troet, det is ei sjoean verzètje.*

verzètte = 1. verzetten, verplaatsen; *Berg werk kónne verzètte. Vuuer de zomer- en wintjertied mótte wae de klok verzètte.* 2. zich ~ = zich verzetten.

verzoepe = verzuipen, verdrinken, geld aan drank besteden. *Hae haet kop en kogel ver-zoeape. T'r oetzeen wie ein verzoeape kat.*

verzore verzoortj, verzoordje, verzoordj = verzuren.

verzörging v. = verzorging.

verzouwe verzouwt, verzouwdje, verzouwdj = teniet doen. *Alles verzouwdj höbbe.*

verzwake verzwaaktj, verzwaakdje, verzwaaktj = verzwakken.

verzwiege = verzwijgen.

verzuieren verzuuertj, verzuierdje, verzuierdj = het eten te lang warm houden, waardoor het de smaak verliest.

vès m. vèsse, vèske = vis. *Eine groeate vès vange inne bieëk.*

vèsgetuug o. = visuitrusting.

vèsse vèstj, vèsdje, gevèstj = 1. vissen; 2. slinks informeren. *Vès ins waat dao los is!*

vèssegaerd v. = vishengel.

vèsser m. vèssers, vèsserke = visser.

vèssnaor v. = vissenaar, vissnoer, vislijn.

vèswief o. = viswijf.

vèt¹ o. = vet. *Väöl vèt aete is neet gezóndj.*

vèt² vètter, vètst = vet, dik. *Dao höbs se eine vètte aan. Dao bès se vèt mèt!*: daar heb je niks aan. *Zoea vèt es ei verke.*

vètkaes v. = vetkaars.

vètkanis m. vètkanisse ook **vètkieës** = smeerpöers. *Waat bès doe eine vètkanis!*

vètlap m. = onverzorgd iemand, viezerik.

vètmèste = vetmesten.

vets m. vetse, vetske ook **vedzel** = vezel, snars. *Die zalf hólp gein vets. Aan die mager sjónk zaat hie en dao toch nog ei vetske vèt!*

vèttig vèttiger, vèttigst = 1. vettig; *De wage luptj neet, höbs se gein vèttige bougie? Vèttige henj höbbe.* 2. smerig. *Lach neet zoea vèttig!*: lach niet uit leedvermaak.

vètzak m. = vetzak, viezerik. *Det is eine sjoane vètzak, bah!*

vètzoovi v. ook **verkeserie** = smeerlapperij.

veug m. = handigheid. *Örges veug van höbbe:* handig zijn in iets.

veuge veugtj, veugdje, geveugdj = 1. handig zijn

in iets. *Det veugtj 'm:* dat kan hij goed. 2. zich ~ = zich voegen, schikken. *Hae haet zich mótte veuge:* hij heeft zich moeten aanpassen.

veule veultj, veuldje, geveuldj = voelen.

veur o. veure, veurke = vuur. *Ze zeen veurke aan 't stoeake. Hae haet 't veurke aangestoeake en waas toen weg:* hij stookt de zaak op en maakt dan dat hij weg is.

veure veurtj, veurdje, geveurdj = 1. voeren, leiden; *Ei bedrief veure. Maak dich oette veuring:* maak dat je wegkomt. 2. ook **vore** = voering aanbrengen. *Dae jas is neet geveurdj. Ei sjoean kleid is dèk geveurdj met vööl leid:* er is vaak verborgen leed.

veurhamer m. = moker.

veuring v. ook **vorring** = voering. *Det is sterke veuring. De veuring hingtj 'm oette naas:* er komt snot uit zijn neus.

veurvas(t) = vuurvast. *Bekkers höbbe dèk veur-vaste henj.*

veurwerk o. = vuurwerk.

vieë o. = vee.

vieëarts m. = veearts.

vieëhanjel m. = veehandel.

vieëhanjeliëer m. = veehandelaar.

vieëmert v. = veemarkt.

vieër o. vieërke = veerpont. *Mèt 't vieër uuevervare.*

vieërel o. vieërelke = een vierde deel. *Gaef 'm ei vieërel spek. Snie dao ins ei vieërelke stóf vanaaf:* snij daar een een reepje stof van af.

vieëring v. = zootje ongeregeld. *Dao is get gaondje gewaes, det was mich dao ein vieëring.*

vieërtieën = veertien.

vieërtieëndje = veertiende.

vieëvoor o. = veevoeder.

vief¹ [vie\ʃ] = vief, levendig, kwiek. *Dae is nog viefvuuer ziene laeftied.*

vief² [vie~ʃ] = vijf. *Viefgeit nog, mer 't is baeter van mieë:* vijf gaat nog, maar het is beter als er meer in zitten: wordt gezegd bij het pellen van erwten voor zaaigoed.

viefdje = vijfde.

vieftieën = vijftien.

vieftieëndje = vijftiende.

vieg v. viege, viegske = vijf.

viel v. viele, vielke = vijl.

viele vieltj, vieldje, gevieldj = vijlen.

viem v. vieme, viemke ook **snoor** = snoer.

Ein sjoean viem ane gaerd höbbe.

viere viertj, vierdje, gevierdj = vanwege ziekte thuis blijven van het werk. *Hae haet 't flink in ziene rök, hae is aan 't viere.* Kirmesmaondig vierdje hieël get mienwirkers.

vies viezer, viest = 1. vies, vuil; *Det zuut t'r vies oet:* dat ziet er niet mooi uit. 2. erg; *Zich örges vies op verkieke.* 3. eens. *Op eine vieze kieër kloets doe dich:* vroeg of laat gaat het mis.

vieze m. = 1. iemand die ad rem, geestig, sluw is; 2. op stap. *Hae is weer op ziene vieze:* hij bleef hangen in de kroeg.

vinj vintj, vónj, gevónje = vinden. *Det vinj ich waal.*

vinster o. vinsters, vinsterte = venster, raam.

Inne oearlog móste de vinsters verduusterdj waere.

vinsterbank v. = vensterbank.

vioeal v. vioeale, viuuelke ook **fioeal** = 1. viooltje (bloem); 2. viool (strijkinstrument); 3. kreng.

Det is ein echte vioeal.

vis v. visse, viske = bunzing. *Ein vis vange mèt einen aafgerichdjen hóndj.* Stinke wie ein vis.

vlaak vlaker, vlaakst = 1. vlak. *Det is ei vlaak landj.* 2. (muziek) niet expressief. *Ich vónj de meziek get vlaak.*

vlaermoes v. = vleermuis.

vlagke vlaktj, vlakdje, gevlaktj = 1. de vlag uithangen; 2. *Doe vlaks!:* werd gezegd tegen meisjes als de onderjurk onder de rok uitkwam.

vlak v. vlagke, vlekske = vlag. *De vlak oethange.*

vlake m. vlakes = de vlakke. *Oppe vlake kumtj d'r bie dich, dae windj.*

vlang v. vlange, vlengske = volant, strook.

Aan 't klèdje zaat ei sjoean vlengske.

vläög v. vläög, vläögske = laag. *Det haet d'r in ein vläög gedaon.*

vleeg v. vlege, vleegske = vlieg. *De vlege zeen nôt, 't geit ónwaere. Ein dikke vleeg. Ein eindaags-vleeg. Ein stróntjvleeg:* een bromvlieg, ook scheldwoord. *M'n vingtj mieër vlege mèt eine lieëpel honing es mèt ei vaat aek. Twieë vlege vange in eine slaag.*

vleegmesjien o. ook **vleegtuug**, **vleger** = vliegtuig.

vleegveldj o. = vliegveld, luchthaven.

vlege ich vleeg, doe vluugs, hae vluugtj, zie vlege, vloeg, gevloeage = 1. vliegen; *Doe mós neet hoeager wille vlege es dien vluuegels dich kónne drage:* je moet niet meer ondernemen

dan je verantwoord kunt doen. *Doe mós neet wille vlege vuuerdes se vluuegels höbs. Doe zuus ze vlege. Ein vlegendje kraon vingtj mieër es ein zittendje:* iemand die zich onder de mensen begeeft heeft meer kans om zijn voordeel te behalen. *Vrieje det de stökkert t'r vanaaf vlege.*

2. een wind laten. *Hae leet t'r eine vlege.*

vlege(n)draod m. = fijnmazig gaas. *Doe mós get vlege(n)draod ueever die jóng plentjes spanne.*

vlegekas(t) m. = vliegenkast, voorraadkast met gaas tegen de vliegen.

vleger m. vlegers, vlegerke = 1. vlieger; *Ziene zelfgemaakdje vleger oplaote op D'n Drees.*

2. vliegtuig. *Mètte vleger op vekansie gaon.*

vlegesjeet m. = vliegescheet, kleinigheid. *Waat maaks se dich toch drök óm zoeane vlegesjeet.*

vlegestróntj m. = vliegestront.

vlegevenger m. = vliegenvanger.

vleis o. = vlees.

vleiskees v. = vleeskers, heel dikke, zoete kers.

vleismuuele v. = vleesmolen.

vleje vlejht, vlejhte, gevlejd ook **fleje** = vleien.

vlemme vlemht, vlemhte, gevlemht = 1. vlammen, roken; *Aan 't vlemme zeen:* aan het roken zijn; 2. schieten. *Mèt knikkert oppe pot vlemme.*

Mètte windjbuks oppe mósse vlemme.

vlieëgel m. vlieëgels, vlieëgelke = 1. vlegel, ondeugd; 2. dorsvlegel.

vliem v. = 1. vlijmscherp mesje; 2. achterlende bij dier. *'t Rindj inne vliem veule:* als een vee-handelaar een rund of koe wilde kopen, voelde hij in de zijde, vlak achter de achterpoten van het dier om te constateren of het vet was.

vloea v. vluee, vlueke = vlo. *Vluue oppe stert hóbbe:* wordt gezegd van jongeren die al op jeugdige leeftijd belangstelling hebben voor het andere geslacht. *Zoea nej kan m'n ein vloea neet inne vot kieke:* je moet niet op alle details letten.

vlök = vroegrijp, vroegwijs. *Det is al jónk vlök, 't luiptj al achter de jungskes aan. Det is ei vlök dink:* dat kind is bijdehand. *De jóng veugelkes zeen vlök, nog effekes en ze vlege oet.*

vloke vlookht, vlookhte, gevlookht = vloeken.

Dae vlookhtj wie eine ketter.

vlokke ook **flokke** = levenslustig, bijdehand. *Ei vlokke maedje. 't Kiektj weer vlokke oet zien ouge.*

vlook m. vloke, vleukske = vloek.

v lum v. v lumme, v lumke = 1. wimper; *Lang v lumme höbbe*. 2. visgraat. *Pas op des se gein v lum in dien kael kriegs!*

v lumpe = houtspaanders. *Vreuger stoeake de mansluuj zich mèt v lumpe de piep aan.*

v luuegel m. v luuegels, v luuegelke = vleugel. *De v luuegels laote hange*: de moed opgeven. *Op v luuegels gedrage waere*: heel gemakkelijk iets doen.

v luughaor o. = nesthaar, dun haar.

v oddel m. ook **fóddel** = prul. *Det is eine richtige v oddel.*

v oddelkrieëmer m. ook **fóddelkrieëmer** = vodenkoopman.

v oeal v. voeale, vuuelke = voile, gezichtssluier. *Mètte kemunie droge de maedjes ei kruuenke inne haor mèt ein voeal t'r aan. Oos Marie zien voeal, haolen tuul en toch net!*

v oeas voeazer, voeast = voos, zonder sap. *Voeas redieskes. Voeas reube.*

v oear m. voeare, vuuerke = ploegvoor.

v oel voel(d)er, voelst = 1. vuil, rot; *Eine voelen aerpel stiktj de ganse houp aan. Ein voel boean bedurftj de hieële koffie. Emes vuuer voele vès oetmake*. 2. lelijk; *Voel kieke*. 3. vuil; *Zich voel make*. 4. lui. *Eine voele baer. Hae is nog te voel det d'r gaaptj. Hae is nog te voel om zich te kratse es d'r juuek haet. Hae is zoea voel es det d'r lank is. Lever voel es meug. Mich briktj de voele zweit al oet es ich t'r aan dink det ich de gaard nog mót ómspaje. Voele zweit is gaw gereid. Zoea voel zeen es de straot*: erg lui zijn.

v oele m. = luierik. *Dae mós se mer neet te vööl vraoge, det is eine voele*: dat is iemand die zich op slinkse wijze aan het zwaardere werk probeert te onttrekken.

v oelik m. voelike, voelikske = een gemeen persoon. *Det is de groeatste voelik dae God ónger de zón haet.*

v oelike voeliktj, voelikdje, gevoeliktj = luieren. *Höbtj gae de gaard nog neet óm, gae höbtj de gansen daag gevoeliktj.*

v oelnishoup m. = vuilnisbelt.

v oelnisker v. = vuilniskar.

v oes(t) v. voeste/vuus, vuusje = vuist. *Mer ein v oes(t) hoeager es ei verke zeen*: erg klein zijn. *Zèk mer niks, maak mer ein v oes inne tes*: slik je opmerking maar in.

v oge voogtj, voogdje, gevoogdj = voegen. *Voge duit m'n mèt ei voogiezer.*

v ogel m. veugel, veugelke = vogel. *Dae de vogel aafsjuutj, is kuuening vanne sjötte. Dae haet de vogel aaf*: hij heeft 't goed voor mekaar. *Ich haaj 't 'm ins good wille zègke, mer de vogel waas gevloeage.*

v ogele vogeltj, vogeldje, gevogeldj = neuken. *Dae wiltj v ogele, kan ouch vlege.*

v ogelkoeaj v. = vogelkooi.

v ogelsjete = vogelschieten. Degene die het laatste stukje van de vogel afschiet, is voor een jaar koning van de schutterij.

v ogelversjrikker m. = vogelverschrikker.

v oldoon = voldoen. *Doe höbs genóg betaaldj, det v olduit.*

v olhaoje = volhouden.

Volkshoes o. = voormalig gemeenschapshuis van de Katholieke Arbeidersbond (K.A.B.) op de Wijngaard.

v ölle völtj, völdje, gevöldj = vullen.

v ölpén v. = vulpen.

v ölpotloed v. = vulpotlood.

v ölsel o. = vulsel. *Het v ölsel van ei kösse.*

v ónk v. vónke, vunkske = vonk.

v oog v. voge, veugske = voeg.

v oogiezer o. = voegijzer.

v oor o. = voer. *Voor gaeve ane verkes.*

v oorman m. = voerman. *Men mót einen aoje v oorman neet lieëre vare*: jonge mensen hoeven ouderen niet te zeggen wat ze moeten doen.

voot m. veut, veutje = voet. *Maak dich ónger de veut oet*: maak dat je weg komt. *Flink get ane veut höbbe*: rijk zijn. *Maak dich oette veut*: ga opzij, je staat in de weg.

vootgenger m. = voetganger.

vootvolk o. = voetvolk. *Ich zoaj det mer neet ónger 't vootvolk bringe*: dat moet je maar niet verder vertellen. *Zörg mer des se neet ónger 't vootvolk kums*: kom niet in de verdrukking tussen al die mensen.

v ore voortj, voordje, gevoordj = voeren, voederen. *De hoonder vore. Det voortj 'm waal*: dat is net iets voor hem. *Ich mót 't kindje vore*: ik moet het kindje voeden, de borst geven.

voring v. ook **v euring** = voering.

vors(t)verlèt o. = vorstverlet. *Zoealang 't gevruuer inne gróndj zitj, haet de boewvak vors(t)verlèt.*

vos vös, vöske = 1. vos; *'Alles haet eine uuevergank' zag de vos en toen struipdje ze 'm 't vel uuever de oeare.* 2. sluw persoon. *Twieë vös kónne zich óngerein neet bedrege:* ze zijn aan elkaar gewaagd.

vot v. votte, vötte = achterste, achterwerk, vot, kont. *Die haet ein vot aan!:* die heeft een dik achterwerk. *De vereeniging liktj oppe vot. De vot in hóbbe:* humeurig zijn. *De vot oethange:* lui zijn, iemand vervelen. *Ei gezich(t) hóbbe wie ein bloeate vot:* er slecht uitzien. *Emes ane vot gaon:* iemand jennen. *Emes inne vot kroepe. Emes ónger de vot stampe. Gein bóks ane vót hóbbe:* straatarm zijn. *Hae geuftj zien vot nog eweg:* hij is te goedgeefs. *Hae vergitj zien vot nog es ze neet vaszaat:* gezegd van iemand die vergeet-achtig is. *Ich haaj mien vot nog neet gedrejd, of ze haje zich weer. Zich de vot laote naodrage:* zich alles laten voordoen, niks zelf doen.

votlaw = lauw. *'t Beer haet te lang inne zón gestange:* 't is votlaw.

votloeak o. = luierik, iemand waar geen pit in zit.

vottekroeper m. = slijmer.

vottetes v. = kontzak, achterzak in een broek.

vrach(t) v. vrachte, vrechske = vracht.

vraemdj vraemdjer, vraemst = vreemd, eigenaardig. *Zie is ei bietje vraemdj. Örges vraemdj zeen:* ergens onbekend zijn.

vraemdje m. vraemdje = 1. een vreemde; *Det is eine vraemdje.* 2. buitenland. *In d'n vraemdje.*

vraetbieës(t) v. = vreetzak.

vraete¹ ich vraet, doe vrits, hae vritj, zie vraete, vroeat/vraat/vroot, gevraete = vreten. *Die koe vraet einen ummer kroete. Hae kreeg ze flink oetgebujeldj, dao vroot geinen hóndj broead haer. Ich hób 't weer gevraete:* ik heb weer de schuld gekregen. *Waat eine boer neet kèntj, det vritj d'r neet.*

vraete² o. = het vreten. *Det is ei lómp stök vraete:* dat is iemand die lomp en brutaal is.

vraeter m. vraeters = vreter.

vraag v. vraoge, vräögske = vraag. *Vuuer dich ein vraag, vuuer mich eine weit.*

vraoge ich vraag, doe vreugs, hae vreugtj, zie vraoge, vroog, gevraagdj = vragen

vraagendjerwies = vragerderwijs.

vraagpries m. = vraagprijis.

vraagteike o. = vraagteken.

vrat v. vratte, vretje = wrat. *Mienen opa kós vratte aafbaeje.*

vrattekroed o. = stinkende gouwe.

vrech(t) vrechte, vrechtje = landoppervlakte van 20 are. *Veer vrechte is eine boonder en vief ein hectaar:* vier vrechten is een bunder en vijf een hectare.

vreef v. vreef ook **vrief** = wreef. *Es se hoeag vreef höbs, is 't lestig óm passendje sjoon te vinje.*

vreej v. = vrede. *Laot 'm noe ins efkes mèt vreej:* laat hem even met rust.

vreesloch(t) v. = vrieslucht.

vreeswaer o. = vriesweer.

vrei(g)ele zich ook **stechele**, **zich tagke** = opgewonden twisten, ruzie maken. *Die twieë bie ós naeve zeen zich altied aan 't vrei(g)ele.*

vreielieër m. ook **vreigeliëër** = ruziezoeker, herrieschopper.

vrek vrekker, vrekste = brutaal. *Zoea vrek es de straot.*

vrekkigheid v. = brutaliteit. *Waat ein vrekkingheid óm zoeaget te doon!*

vrekklap m. ook **vrekkelap** = een brutaal iemand.

vreug vreuger, vreugst = vroeg. *Maak dich neet te vreug blie:* prijs de dag niet voor het avond is. *Op zien vreugst mörge. Paose vreug of Paose laat, Paose haet de zomer aan zie gaat. Van smörges vreug toet saoves laat inne wieër zeen. Vreug riep, vreug rot, vreug wies, vreug zot:* werd schertsend gezegd.

vreugdje v. = vroegte. *Ich bèn in alle vreugdje opgestange.*

vreuger = vroeger.

vreugjaor o. ook **vuuerjaor** = voorjaar. *In 't vreugjaor.*

vreugmès v. = vroegmis. *De vreugmès kumtj ónger de hoeagmès oet:* de onderrok komt onder de rok uit. *Vreuger waas t'r sóndigs ein vreugmès, ein kinjermès en ein hoea(g)mès.*

vreutele vreuteltj, vreuteldje, gevreuteldj ook **freutele** = wroeten, pulken, frutselen. *De verkes vreutele de gróndj óm. Inne drek vreutele.*

vreutelieër m. = wroeter.

vreze vruustj, vroeare, gevroeare = vriezen. *'t Haet hel gevroeare. 't Vruustj det 't kraaktj.*

vrezer m. = diepvries.

vrie¹ [vrie-] vriejer, vriest = 1. vrij; 2. vrijmoedig. *Vreuger woeare de kinjer neet zoea vrie es noe.*

vrie² [vrie\] v. = ruimte tussen de koeienstal en de woning. *Oppe vrie stónge de mèlktuite klaor.*

vrieë vrieëjer, vrieëst = ruw, grof. *Det stóf veultj vrieë aan. Ein vrieë sjël. Vrieë henj. Vrieë waer:* koud, schraal weer.

vrieëd = wreed. *Det is vrieëd. Hae is vrieëd van karakter. Minse kónne vrieëd zeen.*

vrie-oet = vrijuit. *Doe kóns vrie-oet kalle.*

vriedig m. = vrijdag.

vriedigskos(t) m. = vrijdagstkost, vleesloze dag op vrijdag volgens katholiek gebruik, gerelateerd aan *Goje Vriedig*, Goede Vrijdag, de dag waarop men geen vlees at.

vrief v. ook **vreef** = wreef.

vriegezellenavondj m. = vrijgezellenavond.

vriehaoje = vrijhouden.

vrieje vrietj, vriedje, gevriedj = vrijen. *Es se vriedjes, gings se sgoondigs de waek deile.*

vriejer m. vriejers, vriejerke = vrijer.

vriejentied m. = vrije tijd.

vriejerie v. = vrijerij.

vriestaondj = vrijstaand. *Ei vriestaondj hoes.*

vrieve vrieftj, vreef, gevreve = wrijven. *Det mós se 'm mer ins good ónger die naas vrieve.*

vriewilliger m. = vrijwilliger.

vrindj m. vrinj, vrindje ook **vrundj** = vriend.

vrindjsjappelik = vriendschappelijk. *Wae höbbe vandaag vrindsjappelik gevoetbaldj.*

vrintjelijk vrintjeliker, vrintjelijkst = vriendelijk.

vringe vringtj, vróng, gevróng = wringen. *Det vringtj zich:* dat veroorzaakt spanning. *D'n dweiel oetvringe.*

vringer m. = wringer. *'t Naat lievendj ging vreuger ieës door de vringer.*

vrócht v. vróchte, vróchtje = 1. vrucht; 2. vróchte = graan. *De vróchte nao de muuele bringe.*

vröuluuj = vrouwen. *Aan jóng vröuluuj en aoj hoezer is altijd werk:* jonge vrouwen en oude huizen kosten altijd geld. *Heuj dich vuuer Wessemmer kuuj, Grathemer windj en Thoearder vröuluuj. Vröuluujshenj en paerstenj moge noeats stilstaon:* men moet zorgen dat vrouwen en paarden altijd wat te doen hebben.

vröuluujbenk = kniel- en zitbanken voor vrouwen aan de linkerkant in de kerk.

vröumes v. = vrouw. *Det maedje is ein hieël vröumes gewoeare.*

vröuw v. vrouwe, vruike = vrouw. *Ein aod vruike. Ooslevrouw Ónger de Linje:* Onze- Lieve-Vrouw van de Kapel onder de Linden.

vrundj m. vrunj ook **vrindj** = vriend.

vrungsel m. = prop, iets dat bij elkaar gewongen is. *De voel kleier loeage es eine vrungsel inne wasmanj. Eine vrungsel slaaj.*

vunkele vunkeltj, vunkeldje, gevunkeldj ook **funkele** = vuurtje stoken, met vuur spelen. *De kinjer woear in Terkoel aan 't vunkele.*

vunkelhout o. = hout om het vuur mee aan te maken.

vuuele o. vuueles, vuuelke = veulen. *Ze gaon 't vuuele zwense:* ze gaan de staart van het veulen inkorten.

vuuer = voor. *Hae wètg van vuuer neet det d'r van achter laeftj. Doot 't mer vuuer de voot:* doe het maar een voor een. *Emes get recht vuuer ziene kop zègke. Kóm get nao vuuer. M'n kan emes waal vuuer de kop kieke, mer neet t'r in. Vuuer zoeawied es ich det zeen, haet d'r geliek. Waat se van vuuer höbs, höbs se neet van achter:* gezegd als iemand koppig is. *Zie haje al vreug einen auto, vuuer daen tied waas det get.*

vuueraaf = vooraf.

vuueraafaan = vanaf het begin. *Van vuuer-aafaan:* vanaf het begin. *Mót ich noe weer van vuueraafaan beginne?*

vuueraafgaon = voorafgaan.

vuueraan = vooraan. *Hae stuit 't leefs(t) vuuer-aan.*

vuueraanstaondj = vooraanstaand.

vuueraevevööl = onverschillig. *Det is 'm vuuer-aevevööl:* dat laat hem koud. *Doot ins mèt en zit t'r noe neet vuuer aevevööl bie.*

vuueral = vooral.

vuueraojers = voorouders.

vuuerbaeje = voorbidden. *De linkse rie baetj vuuer, de rechse nao.*

vuuerbeeldj o. = voorbeeld.

vuuerbie ook **verbie** = voorbij.

vuuerbiegaon ook **verbiegaon** = voorbijgaan. *Hae vertèldje mich det in 't vuuerbiegaon.*

vuuerbinje = voorbinden. *Binj dich eine sjolk vuuer.*

vuuerdeil o. = voordeel.

vuuerdet = voordat.

vuuerdoon = 1. voordoen; *Zal ich dich ins vuuerdoon wie se de nistels mós binje?* 2. zich ~ = zich voordoen, gebeuren. *Die doon zich baeter vuuer es ze zeen.*

vuuerduuer v. = voordeur.

vuurein = voor elkaar. *Vuurein opkómme.*
vuurgeveul o. = voorgevoel.
vuurgood = voorgoed. *Vuurgood aafsied numme.*
vuuerhaer = voorheen. *Vuuerhaer sjreef zie zich mèt häöre maedjesnaam.*
vuuerhandj v. = voorhand. *De vuuerhandj höbbe:* kaartterm. *Op vuuerhandj:* bij voorbaat.
vuuerhöbbe = voornemens zijn. *Geis se mèt fietse of höbs se vandaag get anges vuuer?*
vuuerig = verleden, vorig. *Vuuerig jaor. Vuuerige waek.*
vuuerin = voorin.
vuuerjaor o. ook **vreugjaor** = voorjaar. *'t Vuuerjaor kumtj t'r aan.*
vuuerkamer v. ook **de gooj kamer** = voor-kamer.
vuuerkantj m. = voorkant.
vuuerkäör m. = voorkeur.
vuuerkindj o. = voorkind. *Vreuger waas ei vuuerkindj toch ei bitje ein sjanj.*
vuuerkómme¹ kumtj vuuer, kwaam vuuer, is vuuergekómme = 1. voorvallen, gebeuren; *Det kumtj dèk vuuer.* 2. voor de rechter komen. *Dao is d'r nog vuuer vuuer mótte kómme.*
vuuerkómme² vuuerkumtj, vuuerkwaam, vuuerkómme = voorkomen, verhinderen. *Door hel te remme kós hae 't ongelök nog net vuuerkómme.*
vuuerkómme³ o. = 1. voorkomen, gestalte; *Hae haet ei good vuuerkomme.* 2. boezem. *Det haet ei flink vuuerkómme!*
vuuerkroepe = zijn beurt niet afwachten, voorkruipen.
vuuerlaeze = voorlezen.
vuuerlajer m. = voorlader, geweer.
vuuerlaote = voor laten gaan.
vuuerling m. = kopse kant van het stuk land, waar de ploeg gedraaid wordt.
vuuerloupe = voorlopen. *Mien horloezje luytj vuuer.*
vuuerluipig = voorlopig.
vuerman m. = voorman. *Vuerman weurs se neet zoeamer.*
vuurnaam¹ m. = voornaam.
vuurnaam² vuuernamer, vuurnaamst = voornaam, deftig.
vuernumme¹ o. = voornemen, plan.

vuernumme² zich = zich voornemen, van plan zijn.
vueroet = 1. vooruit; *Maak ins get vueroet.* 2. vooraf. *Ich höb dich vueroet gezag, det 't mis kós gaon.*
vueroetgank m. = vooruitgang.
vueroetgaon = vooruitgaan.
vueroetmake = voortmaken. *Maak ins vueroet, wae kómme te laat.*
vueroetzieh(t) o. = vooruitzicht. *Gooj vueroetzichte höbbe.*
vuerop = voorop.
vueroploupe = vooroplopen.
vueropsjöt m. = de eerste schutter van het zestal (in de schutterij).
vuerpandj o. = voorpand. *Ich höb 't vuerpandj al gebreidj.*
vuerraad o. = voorwiel. *Ich höb eine slaag in 't vuerraad.*
vuerraod m. = voorraad.
vuerroet v. = voorruit.
vuershans = voorshands, voorlopig. *Dao wil ich vuershans niks ueever kwiet.*
vuersjete = voorschieten. *Kóns se mich neet ei tientje vuersjete?*
vuerspeule = voorspoelen. *De glazer vuerspeule.*
vuerspraok v. = voorspraak. *Baej mer ómme vuerspraok vanne heilige Gerardus.*
vuerspróng v. = voorsprong.
vuerspuuele = voorspelen. *Óm bie de harmonie te kómme mós se ieës(t) vuerspuuele.*
vuuerstad v. = voorstad. *Remunj haet ein sjoean vuuerstad.*
vuuerstaon = 1. aan de winnende hand zijn; *Thoeaar stóng met ein-nul vuuer, mer verloear mèt twieë-ein.* 2. voorstaan; *Hae lieëtj zich dao neet op vuuerstaan.*
vuuerste m. = voorste, eerste.
vuuerstèl o. = voorstel.
vuuerstèlling v. = voorstelling.
vuuerteike o. = voorteken.
vuuertrèkke = voortrekken.
vuueruever = voorover.
vuervare = voorrijden met voertuig, voorvaren van boot aan steiger. *De taxi kumtj vuergevare.* *Kóm mer achter mich aan, ich vaar waal vuuer.*
vuuerwerk o. = voorwerk.

vuuerzeen ook **verzeen** = 1. voorzien; 2. het voorzien hebben op; 3. voorspellen; 4. verschaffen.

vuuerzègke = voorzeggen.

vuuerzètte = voorzetten.

vuuerzichtig = voorzichtig.

vuuerzitter m. = voorzitter.

W

van waaj toet en mèt wuening

waaj v. waje ook **waatsj** = 1. visnet; 2. vrouw die veel van huis is en graag kletst. *Ein waaj is altied op jats.*

waakhóndj m. = waakhond.

waal = wel. *Det verke weugtj waal 150 kilo. 't Is waal gewaes: 't is genoeg geweest. Kums se waal of neet?*

waar v. = boodschappen, koopwaar. *Vreuger brachte ze de waar aan hoes. Zoea waar, zoea geldj, zoea geldj, zoea waar:* contant betalen.

waarsjienlik = waarschijnlijk.

waarsjuwe waarsjuuwjt, waarsjuuwdje, gewaar-sjuuwdj = waarschuwen.

waarsjuwing v. = waarschuwing.

waas = **waat** = wat. Vóór **se** kan **waat** veranderen in **waas**. *Ich weit neet waas se meins.*

waat¹ = 1. wat? *'Waat ...?' 'Aenjegaat!' 'Waat is?:' wat is er aan de hand? 'Waat is det? Waat vuuer ein? Waat zooy/zou!:* wat maakt dat uit! 2. dat, die, wat. *Det maedje/dae man waat dao luptj. Waat zaes se mich toch noe! Waat se zaes bès se zelf!*

Liedje dat gezongen werd door kinderen tijdens een tikspelletje:

Waat zooy 't den

waat zooy 't den

ich zit al op ein huukske.

waat² v. = snijdende kant van schop, scherpe snede van een zeis.

waatbleef ook **wableef** = watblijft. Soms ook gebruikt om ongelooft uit te drukken: *'Dae is ouch doead!' 'Waatbleef!'*

waatfer = **waat vuuer** = wat voor?, samen-trekking.

waatsj v. ook **waaj** = vrouw die nonchalant door het leven gaat.

wabbes m. wabbese, webbeske = lummele, onnozele hals.

wableef ook **waatbleef** = watblijft.

wach(t) v. = wacht. *Emes de wach(t) aanzègke.*

wachte wachjt, wachdje, gewachjt = 1. wachten;

2. zich ~ = op de hoede zijn. *Wacht dich, ich krieg dich waal! Wachtj uch vuuer d'n hóndj.*

wae¹ = wij. *Wae ouch.*

wae² = plagende uitroep van kinderen. *Wae ... doe kriegs mich toch neet!*

waeg [wae~g] m. waeg [wae\g], waegske [wae\gske] = weg. *Emes gein haor/gei struuebreid inne waeg lègke. In eine waeg get doen. In gein veldjer of waeg te bekènne zeen. Inne waeg staon. Òrges waeg mèt weite. Zoea aod wie de waeg nao Roeame.*

waeg ich waeg, doe weugs, hae weugtj, zie waeg, woeag/woog, gewaegdj/gewoeage = (af)wegen, wikken.

waeges = wegens.

waegesjieter m. = ooglidontsteking, strontje aan het oog. *Eine waegesjieter hòbbe.*

waegsjaol v. = weegschaal.

waegwies = wegwijis.

waegwiezer m. = wegwijzer.

waek v. waeke, waekske = week. *De Gooj Waek:* de Goede Week. *De waek deile:* woensdag-avondbezoek aan vriend(in) tijdens verkering.

waekelang = wekenlang.

waekeliks = wekelijks.

waek(e)loean o. = weekloon. *Vreuger kregde de wirkluuj friedigs häör waekloean in 'n tuutje.*

waeldje v. ook **waelj** = weelde. *Hae haet 't get te good, de waeldje plaogtj 'm.*

waem = 1. wie; *'Waem?' 'Aoje waem van Kaesing!':* dat gaat je niks aan. *Waem haet hie de bóks aan?* 2. van wie, wiens. *Waem zie kleid is det? Waem zien hoes is det? Waem zien kinjer zeen det? Van waem zeen die sjoon?*

waemeske o. waemeskes = vest zonder mouwen of vest van driedelig pak, gilet.

waemesteske o. = vestzakje. *Opa pakdje 't sóndigsgeldj oet zie waemesteske.*

waer o. = 1. het weer; *Bie röstig waer is 't good haver zeje:* in de zaaitijd hebben de boeren het liefste droog, windstil weer. *Door det waer jeugs*

se nog geinen hóndj. Door waer en windj. Waat vuuer waer weurtj 't mörge? 't Waer is good mer de minse douge neet! 2. het weer, schimmelvorming in textiel. 't Waer zitj inne handjdoek.

waerbeustel m. = weerborstel. *Dae haet hieël lestige haor, dae haet twieë waerbeustels.*

waerd¹ [wae~rd] = waard. *Dae geuftj waat d'r haet, is waerd det d'r laeftj. Det is de kal neet waerd. Det is de meute neet waerd. Det is 't mich waerd. Det maedje is waal ein zunj waerd. Geine stamp ónger zien vot waerd zeen. Gein kloete waerd zeen. Ich bèn gein paere waerd vandaag. 't Is waerd waat de gek t'r vuuer geuftj.*

waerd² [wae~rd] v. = waarde. *Det is van gein waerd.*

waardig = waardevol. *Det is ein antiek, waardig stök.*

waere ich waer, doe weurs, hae weurtj, wae waere, gae waertj, zie waere, ich waerdje/woear/woor/wórt, dich waerdjes/woears/woors/wórts, hae waerdje/woear/woor/wórt, wae waerdje/woear/wore/wórte, gae waerdje, zie waerdje, gewoear = worden. *Ich bèn mich toch krank gewoear! 't Is niks gewoear. Mèt ein toespang wórt de medalie opgespangdj. Waat is t'r van 'm gewoear? Waat wils se later waere?*

waerhaan m. = weerhaan, torenhaan, windwijzer.

waerhaok m. = weerhaak.

waerleechte waerleechtj, waerleechdje, gewaerleechtj = weerlichten. *Maak dich mer flot heives want 't waerleechtj al d'n hieëlen tied.*

waerperfeet m. = weerprofeet. *Det is mich eine waerperfeet.*

waerprien v. = pijn door weersomstandigheden. *Wae kriege raengel, ich höb waerprien aan miene knie.*

waerwolf m. ook **wieërwolf** = weerwolf.

Dao zitj eine waerwolf in 't koear: vroeger zei men dat om iemand bang te maken.

waes waeser, waest ook **dwaes** = dwars, koppig. *Hae is zoea waes es d'r lank is. Zoea waes es struue.*

waeserik m. waeserike ook **waese** = stijfkop.

waesigheid v. = stijfkoppigheid,

waesnak m. ook **waeslap** = stijfkop.

waewe waeftj, waefdje gewaefdj = weven.

waever m. waevers, waeverke = wever.

Versje:

Waem wètj woea Wullem Waever woeantj?

Wullem Waever woeantj wied weg.

Waem wètj waat Wullem Waever waeftj?

Wullem Waever waeftj witte wolle wintjerwantje.

waeze o. = wezen, voorkomen, uiterlijk. *Doe kóns zeen det ze femielie zeen, ze höbbe 't zelfdje waeze. Emes in zie waeze laote.*

wage m. wages, waegeske = wagen, auto. *Zètj 't kindj mer in 't waegeske.*

wageraad o. = wagenrad.

wagewied ook **wiedewage** = wagenwijd. *De duuer stóng wagewied oeape.*

wagkele wagkeltj, wagkeldje, gewagkeldj = waggelen.

wagkelvot v. ook **wagkelaenj** = iemand met waggelende gang.

waje waatj, waadje, gewaadj = 1. waden; *Mètte stevele door de bieëk waje.* 2. onrustig heen en weer lopen. *Waat liks se toch weer te waje, zèt dich noe ins.*

wake¹ v. = dodenwake. *Vreuger heel de naobersjap ein wake.*

wake² waaktj, waakdje, gewaaktj = waken. *De lèste nachte höbbe wae ómstebuuert bie moder gewaaktj.*

Wal = Wal. *Inne Wal stuit ei sjoean böshökske.*

wals m. walse, welske = 1. dans; *Zulle wae ei welske make?* 2. (wegen)wals.

walse walstj, walsdje, gewalstj = 1. dansen; 2. walsen.

wames o. wamese, waemeske = 1. wambuis, hemd; 2. décolleté. *Det kóns se zoea in zie wames kieke. Ei lulwames:* een kletsmaajor.

't Heilig Wammes = carnavalsvereniging van Maaseik.

wan v. wanne = 1. wan, mand om het kaf van het koren te scheiden; 2. dik achterwerk.

't Wandellaantje = het Wandellaantje. *In 't Wandellaantje waerdje vreuger vööl gevriedj.*

wandj m. wenj, wendje = wand. *Tieënge de wenj opgaon.*

wandjloes v. = 1. wandluis; 2. soort bel voor de orgeltrapper.

wang v. wange, wengske = wang. *Roeaj wengskes höbbe.*

wanjel m. = wandel. *Hae is ane wanjel.*

wanjele wanjeltj, wanjeldje, gewanjeldj = wandelen.

wanjelieër m. = wandelaar.

wanjeling v. wanjelinge, wanjelingske = wandeling.

wanjelpaad o. = wandelpad.

wanjelstek m. = wandelstok.

wanjelwaeg m. = wandelweg.

wanmuele v. = wanmolen.

wanne wantj, wandje, gewandj = 1. wannen, koren van kaf scheiden; 2. iemand met argumenten proberen te overtuigen. *Sjei mer oet mèt wanne, want dae loestertj toch neet.*

wannieë(r) ook **wiennieë**, **wiene** = wanneer.

wantroewe¹ wantroewtj, wantroewdje, gewantroewdj = wantrouwen.

wantroewe² o. = wantrouwen.

waofel v. waofele, wäöfelke = wafel.

Versje:

Zalig Noewjaor!

Zeen de waofele klaar?

Zeen ze good gelöktj?

Den gaef mich mer ei stök.

waofeliezer o. = wafelijzer.

waofelpan v. = wafelpan.

waog v. waoge, wäögske = waag, weegschaal.

waoge¹ ich waog, doe weugs, hae weugtj, woog/woeag, gewaogdj/gewoeage = wegen van gewicht. *Waat weugs dich?*

waoge² ich waog, hae waogtj, waogdje, gewaogdj = riskeren. *Hae waogdje niks, daoróm woeag hae de gansen hanjel:* hij nam geen enkel risico, daarom woog hij de hele partij. *Ich waogdje mich neet boete mèt det ónwaer.*

waoghals m. = waaghals.

woape o. woapes = wapen. *In 't woape van Thoear stuit de H. Michaël.*

woapene woapentj, woapendje, gewaopendj = wapenen. *Gewaopendj betón.*

waor = 1. waar, juist; *Is 't toch waor waat ze zègke?* 2. nietwaar. *Det is mich toch get, waor!*

waorheid v. = waarheid. *Kinjer en zate minse zègke de waorheid.*

waormake = waarmaken, bewijzen. *Doe zaes det noe waal, mer kóns se det ouch waormake?*

waortj = nietwaar: meervouds- of beleefdheidsvorm. *Det moog toch zeker, waortj? Oma, gae kèntj det versje nog waal, waortj?*

waorzègke = waarzeggen.

waorzèkster v. = waarzegster.

wap m. = slag, klap. *Ram vanne wap zeen:* helemaal van slag zijn.

wappe waptj, wapdje, gewaptj = een klap geven, slaan. *Emes óm zien oear wappe. Maak des se weg kums, anges wap ich t'r dich ein!*

was m. weske = wasgoed. *Goeaj de voele was mer inne manj.*

wasbeustel m. = wasborstel

wasbreet o. ook **sjròmp** = wasbord.

wasdraod m. ook **lievesdraod** = waslijn.

't Lievendj hingtj ane wasdraod te druege.

washendje o. = washandje.

waskieëtel m. = wasketel.

wasklöppelke o. wasklöppelkes ook **was-knieper**, **klemmerke** = wasknijper.

waskómp v. = waskom.

waskuueke v. = waskeuken.

waskuup v. = zinken badkuip. *Saoterdigs ginge de kinjer ómstebuuert inne waskuup.*

wasmanj v. = wasmand.

wasmesjien o. = wasmachine.

wasse wastj/wèstj, wasdje/wees, gewasse = 1. wassen; *Zich wasse ane pómpestein.* 2. groeien. *Det is neet op dien èrf gewasse:* dat heb je niet op een eerlijke wijze gekregen. *Oette kleier gewasse zeen.* *'t Wèstj allemaal good inne gaard.*

wastaofel v. = wastafel.

waswief o. = kletswijf, kletsmaajor.

wat m. watte, wetje = wat. *Ei wetje mèt oealie in 't oear doon vuuer de oearpien.*

water o. = 1. water; *Dao is hieël get water door de Maas gegange ieër 't zoeawied waas:* dat heeft heel lang geduurd. *Dao luiptj dich 't water van oette móndj. Geldj wie water hóbbe.* *Hoeag water hóbbe:* een broek met te korte pijpen dragen. *'t Water aaflaote.* 2. urine, plas. *Mèt 't water nao de dokter gaon.*

wateraor v. = waterader.

waterduvel m. = 1. waterrat, iemand die graag zwemt; 2. waterduivel, schrikbeeld voor kinderen.

waterechtig = waterachtig. *De sóp is get water-echtig oetgevalle.*

waterheunke o. = waterhoentje.

waterieske o. = waterijsje.

Waterkantj = buurt in Thorn.

waterkaod = kil, waterkoud.

watermuele v. = watermolen.

waterpókke = waterpokken.

watersjuuet m. = waterloot, waterscheuten bij struik of boom.

Waterstraot = Waterstraat.

waterwèk m. = waterbrood zonder toevoeging van melk, veel gebruikt in en vlak na W.O.II.

watsj v. = oorvijs, klap. *Gaef 'm ein watsj!*

watsje watstj, watsdje, gewatstj = 1. een oorvijs geven/krijgen; *Ich kós dich waal óm dien oearé watsje*. 2. royaal verliezen. *Ze gewatstj kriege. Het ieëste van Thoeat kreeg ze mèt 6-0 gewatstj.*

wawwele wawweltj, wawweldje, gewawweldj = bazelen, kletsen, wauwelen. *Wawwel neet zoeaväöl.*

wawwelieër m. = kletsmaajor, iemand die te veel praat.

wawweltrien v. = kletstante, kletskaus.

wawwelwater o. = drank. *Waat kaltj dae vööl, hae haet get vööl wawwelwater gehadj.*

wawwel m. = wauwel, onzin. *Waat eine wawwel.*

wazel m. ook **bazel**, **brazel** = onzin. *Waat höbbe wae gelache mèt dae sjaele wazel.*

wazele wazeltj, wazeldje, gewazeldj = wazelen, onzin verkopen. *Waat liks se toch te wazele.*

wazeskinjer = hemeltje lief, heremetijd! *Wazeskinjer, waat höb dj'r uch toch oetgestreke!*: lieve hemel, wat hebben jullie je toch vuil gemaakt!

wazesmins hemeltje lief, heremetijd! *Wazesmins, waat is toch mèt dich gebuuerdj?!*

wazellieër m. = iemand die onnozele praat verkoopt.

wèch(t) o. wichter, wèchtje = kind, wicht.

wèd v. wèdde, wèdje = weddenschap. *Ei wèdje?*

wèdde wèdj, wèdje, gewèdj = wedden.

wèdde(n)sjap v. = weddenschap.

weeg v. wege, weegske = wieg. *Örges neet vuuer inne weeg gelag(d) zeen. Wae kónne de weeg noe waal oppe zolder zètte*: er worden geen baby's meer verwacht.

week v. weke, weekske = katoenen kaarsenpit, lampenpit voor olielamp.

weerskantje ook **weerskenj** = aan/van beide kanten. *Det blaad is van weerskenj bedröktj. Van weerskantje woeare ze allemaol oppe broelof.*

weeshoes o. = weeshuis.

weg = weg. *Hae haet get weg van zie vader*: hij lijkt op zijn vader. *Inne wildje weg*: zonder plan. *Maak dich eweg, snoterkop!*

wege weegtj, weegdje geweegdj = wiegen.

wègkendeig o. = brooddeeg.

wègkeman m. = broodfiguur, gebakken in de vorm van een abraham voor een man die 50 jaar wordt.

wegketse = 1. wegketsen; *'t Steinke ketsdje weg*.

2. er vandoor gaan, wegrennen. *Belke trèkke en den hel wegketse.*

wegmóffele = wegmoffelen, stiekem verbergen. *De kinjer móffeldje 't kadootje vuuer moderdaag flot weg.*

wegpisse zich = stiekem weggaan. *Hae pisdje zich t'r tösseenoet toen 't al laat waas.*

wegsjikke = wegzenden, wegsturen. *Ei pekske wegsjikke.*

wegsmiete = wegsmiten, weggooien.

wegstrieke zich = ongemerkt weggaan, stiekem verdwijnen. *Hae streek zich weg toen 't zien buuert waas.*

wegtrèkke = 1. wegtrekken; *Zie trok wit weg, toen zie det huurdje*. 2. verhuizen. *Väöl jóng luuj zeen oet Thoeat weggetrokke.*

wegzètte = wegzetten, sparen. *Geldj wegzètte vuuer later.*

weie weitj, weidje, geweijdj = weiden, grazen. *De kuuj loupe te weie.*

weik¹ weiker, weikst = week, zacht, gevoelig. *Erg weik zeen*: gevoelig zijn.

weik² m. = week. *De was inne weik zètte. Ich höb ei glaeske met 'm gedrónke en de zaak al get inne weik gezatte*: iets alvast voorzichtig en strategisch aankaarten.

weike weiktj, weikdje, geweiktj = weken. *'t Behang losweike. Sopboeane weike.*

weipaol m. = weipaal.

weite ich weit, doe wèts, hae wètj, zie weite, ich wis, zie wiste, gewete = weten. *Dao wètj die waal waeg mèt. Det weit ich nog zoea net neet. Hae wètj van vuuer neet of d'r van achter laeftj. Van toete noch blaoze weite. Weite woea haas hoektj*: wel weten hoe de vork in de steel zit. *Zich geine raod weite.*

wejds = voor de wind. *'t Geit 'm neet al te wejds.*

weije wejtj, wejdje, geweijdj = waaien.

wèk m. wègke, wèkske = mik, witbrood of tarwebrood.

wèkglaas o. = weckglas, inmaakglas.

wèkke wèktj, wèkdje, gewèktj = innmaken.

Buuenkes wèkke.

wèkker m. wèkkers, wèkkerke = wekker. *Ich hōb't ane wèkker*: ik heb hartklachten. *Wie eine wèkker aafloupe*: aan een stuk door praten.

wèkkieëtel m. = weckketel.

wel v. = 1. bron; 2. wals om aarde mee aan te harden.

wèlk, wèlke = welk, wat voor een. *Wèlk hoenummer hōbs doe? Wèlke sjoon doon ich mich daobie aan?*

welle weltj, weldje, geweldj = 1. weken; *De boeane mōtte ein nacht welle vuuer 't koeake*.
2. platwalsen van grond. *De boer is aan 't welle*.

wemelkōntj v. = ongedurig kind.

werk o. werke, werkske = werk. *Zoea geit det in zie werk*: dat functioneert aldus. *Toen d'r 95 waerdje zag hae: 'Mer ... 't is waal verslete werk!' Werk hōbbe is niks, mer werk haoje!*

werkeldaag m. = doordeweekse dag. *Nog eine werkeldaag en den is de waek weer óm*.

werm wermer, wermst = warm. *D'n oeave is werm. De werme en de kaoje kantj van de femielie*: de eigen familie en de aangetrouwde familie. *Doe bès werm*: je hebt het bijna geraden. *Doe kóns baeter mèt ein werm handj gaeve es mèt ein kaoj*: het is beter iets te geven als je nog leeft. *Eine werme stein in béd lègke*: als kruik gebruikte men een warme baksteen in een (hand)doek. *Hae haet de moel werm*: hij heeft de smaak te pakken. *Zich örges werm t'r in gedrejdj hōbbe*: met een rijke man/vrouw getrouwd zijn. *Werm waer: 't Weurtj werm vandaag', zag de heks en toen woor ze verbrandj*.

worme zich, wermtj, wermdje, gewermdj ook **wörme** = zich warmen. *Zèt dich mer lekker bie de staoft, den kóns se dich get werme*.

wermloupe = warmlopen.

werreld m. werrelde, werrelde ook **wieëreld** = wereld. *Baeter inne wieje werreld den in d'n inge boek*: gezegd als iemand een wind laat.

wès m. wèsse, wèske = wis, bundel. *Eine kroed-wès. Eine wès struue*.

Wèssem = Wessem.

Versje:

*Es se wils kómme ónger de luuj
heuj dich vuuer Wèssemer kuuj
Grathemer windj
en Thoearder vrouluuj.*

wèt v. wètte, wètje = wet. *Emes de wètte stèlle*: iemand geen vrijheid van handelen geven.

wèthaojer m. wèthaojers = wethouder.

wètstein m. = wetsteen.

wètte wètj, wèdje, gewètj = wetten, scherp maken van gereedschap met een wetsteen.

wèttelik = wettelijk.

weust = groot, kolossaal. *Eine weuste kaerel*.

Ei weust vroumes. Die kamer waas te klein vuuer die weuste muuebels.

widman m. = weduwnaar.

widmanspien v. = korte hevige tintelende pijn door stoten aan de elleboogknokkel.

widvrouw v. = weduwe.

wie¹ = 1. toen; *Wie wae klein woeare, spuueldje wae nog vāol oppe straat. Wie wae trōkkwoeame, begós 't te raengele*. 2. als; *Zoea krank wie einen hōndj. Zoea vèt wie ei verke*. 3. hoe, op welke wijze. *Wie geit 't? Wie mót ich det doon?*

wie² o. = het hoe. *'t Wie en waat*.

Wie < Louis, Aloysius.

wiebelechtig = wiebelig. *Det tāōfelke stuit waal wiebelechtig*.

wiebelkōntj v. ook **wiebelvot** = draaikont, iemand die niet stil kan zitten.

wied wiejer, wiedzst = 1. breed, wijd; *Det zitj nog in wiej zek*: dat is nog lang niet zeker. *Die bóks is te wied*. 2. ver weg. *De bal wied oetgoeaje. Det geit wie langer wie wiejer. Det liktj wied oette slaag*: dat is een eind uit de buurt. *Mós se nog wied?*

wiedaaf = veraf. *Ich zoeag dich al van wiedaaf kómme. Van wiedaaf is 't good lege*: het is gemakkelijk om op te scheppen als je niet gecontroleerd kunt worden.

wiedet = hoe dat, waarom. *Wiedet den?*

wiedewage ook **wagewied** = wagenwijd.

De duuer stóng wiedewage oeape.

wiedeweg = 1. ver weg; *Wiedeweg woeane*.

2. grotendeels. *Wae zeen wiedeweg klaor mèt verboewe*.

wiedgezóch(t) = vergezocht. *Woea se noe mèt aankums is waal wiedgezóch(t)*.

wiedje v. = wijdte. *De lingdje is good, mer de wiedje neet*.

wiedoet = veruit. *Det is wiedoet 't bésté óm te doon*.

wieds = vanuit de verte. *Van wieds zuus se de kirk van Thoeaar al ligke*.

wiedshaer = vanuit de verte. *Van wiedzhaer is d'r nog femielie van mich*.

wieëboeke wieëboektj, wieëboekdje, gewieë-boektj = klagen, lammenteren.

wieëmoed m. = weemoed. *Mèt wieëmoed aan vreuger trökdinke.*

wieëre zich wieërtj, wieërdje, gewieërdj = 1. zich weren; *Zie haet zich good gewieërdj toen ederein det tieënge häör zag.* 2. worstelen. *Zie zoot zich te wieëre mèt det groeat stök flaii.*

wieëreld m. wieërelde, wieëreldje ook **werreld** = wereld

wieërwolf m. ook **waerwolf** = weerwolf.

Wieërt = Weert.

wief v. wiever, wiefke = wijf. *Mèt vastelaovendj gaan wae nao 't aodwieverbal.*

wieje¹ wietj, wiedzje, gewiedj = 1. wijder worden; *Noew sjoon mótte dèk nog get wieje.* 2. wijden; *Toet geistelik gewiedj waere.*

wieje² ook **witse** = wilgetenen.

wiejer = verder, voor de rest.

wiejeraaf = verderweg, afgelegen. *Die woeandje get wiejeraaf.*

wiejerd m. wiejerde, wiejerdje = vijver, gracht. *Vreuger ginge wae sjaatse oppe wiejerd van Hagebrook.*

wiejerdoo = verderdoor.

wiejergaon = doorgaan, verdergaan.

wiejermake = ruimer of wijder maken bij kleding.

wiejerop = verderop.

wiek¹ [wie~k] v. wieke, wiekske = wijk, woon-wijk. *Wae woeandje in ein noew wijk.*

wiek² [wie~k] v. wieke, wiekske = (molen)wiek.

Wiek < Louis, Lodewijk.

wieke wicketj, week, geweke = wijken, opzij gaan. *Wiek dich ins!*

Wiel, Wielke < Wilhelmus.

wielang = hoelang. *Wielang wóls se dao blieve?*

wien m. wien, wienke = wijn. *Thoear kèntj alle-wiel ouch eige wien.*

wiene ook **wannieë(r)**, **wienieë** = wanneer.

Wiene kums se weer?

wienglaas o. = wijnglas.

wiengood = wijngoed. *Ane Napoleonswaeg liktj Wiengood Thoea.*

wientemper m. wientempers, wientemperke ook **glazesniejer** = libel, waterjuffer.

wierouk m. = wierook.

wierouke wierouktj, wieroukdje, gewierouktj = wieroken.

wierouksvaat o. = wierookvat.

wies¹ [wie~s] v. wieze, wieske = 1. melodie; *Det leedje haet ein sjoean wies.* 2. wijze, gewoonte. *Op dees wies löktj 't baeter.*

wies² [wie~s] wiezer, wiest = wijs. *Dae is neet wiezer! Doe bès neet good wies! Doe höbs ei wies besloet genómme. Emes get wies make.*

Wies [Wie~s] < Louise, Aloysius.

wieselik = wijselijk. *Ich heel mich wieselik stil.*

wiesheid v. = wijsheid. *Det waas mieë gelök es wiesheid.*

wiesmake = wijsmaken. *Laot dich niks wies-make.*

wiesnaas v. = wijsneus. *Det kindj is ein echte wiesnaas.*

wiesvinger m. = wijsvinger.

wiesvrouw v. = vroedvrouw. *De wiesvrouw van Grathem haet in Thoea hieël get kindjes gehoealdj.*

wiete wietj, weet, gewete = wijten. *Det höbs se aan dich zelf te wiete.*

wieväöl = hoeveel. *Wieväöl jaor bès dich bie de sjötterrie?*

wiewaal ook **ofsjoean** = alhoewel, ofschoon. *Wiewaal ich gein zin haaj, ging ich toch mèt.*

wiewater o. = wijwater. *M'n maaktj zich ei kruutske met wiewater es m'n de kirk of de kepel in en oet geit.*

wiewater(s)kwas(t) m. = wijwaterkwast.

wie(n)watersvaat o. = wijwatervat. *Aan ei wiewatersvaetje en ei cafémaedje soptj ederein.*

wieze¹ m. = iemand die wijs is. *De drie wieze kwoeame oet 't oeaste.*

wieze² wiestj, wees, geweze = wijzen, aanwijzen. *Det wiestj zich vanzelf. Neet wieze, dao stuit straof op!* gezegd tegen iemand die iets met de wijsvinger benadrukt. *Waem wiestj mich de waeg?*

wiezer m. wiezers, wiezerke = wijzer. *De kleine en de groeate wiezers vanne klok.*

wiezerplaat v. = wijzerplaat.

wiezieër = hoezeer. *Wiezieër ich 't ouch wil, ich kan 't neet.*

Wiezius < Aloysius.

wiezoea = hoezo, waarom. *Wiezoea det?*

wiks m. = 1. schoensmeer; *Ei duueske wiks.*

2. opschepperij. *Det is wiks óm niks:* dat is grootdoenerij om niks. *Wiks make:* opscheppen.

wiksbeustel m. = schoenborstel.

wiksbusjel m. ook **wiksmaeker** = opschepper, praatjesmaker.

wikse wikstj, wiksdje, gewikstj = 1. schoenen poetsen; *De sôndigse sjoon wikse.* 2. masturberen (bij mannen). *Zich eine wikse.*

wil m. wilke = wil. *Det wêcht haet al ein eige wilke.* *Goje wil haet flotte veut.* *Ôrges vâöl wil van hōbbe:* ergens veel plezier aan beleven. *Tieēnge wil en dank.*

Wil < Wilhelmus, Wilhelmina.

wildj¹ o. = het wild.

wildj² = wild. *Ei wildj verke.* *Hae is foekswildj:* hij is helemaal gek. *Inne wildje weg.* *Wildj vleis:* littekenweefsel.

wildjvraemdj = wildvreemd.

wilje m. = een wild persoon. *Tekieērgaon wie eine wilje.*

wille wiltj, wól, wólle, gewildj/gewóldj = willen. *Doe hōbs hie niks te wille.* *Es 't ei bietje wiltj, kumtj 't vandaag aaf.* *Ze wille waal mer ze kōnne neet.*

windj m. winj, windje = wind. *De windj t'r ónger hōbbe.* *De windj oppe rōk hōbbe.* *Door waer en windj.* *Einen helle windj.* *'t Geit 'm vuuer de windj.* *Hae stinktj ein oor inne windj.* *Mèt alle winj mètweije.* *Vanne windj laeve.* *Vâöl windj bie zich hōbbe:* veel poeha maken. *Windj-in, windj-aaf.*

windjbuks v. = windbuks, luchtgeweer.

windjbujel m. = opschepper.

windjei o. ook **leze(s)ei** = windei. *Det zal 'm gein windjeier lēgke:* dat zal hem zeker iets opleveren.

windjmaeker m. = druktemaker, opschepper.

windjmuuele v. = windmolen.

windjsjeif = scheef en gammel. *Det sjōpke stuit windjsjeif.*

windjvogel m. = vlieger. *Eine windjvogel oplaote op D'n Drees.*

Wingerd = de Wijngaard, plein aan westzijde van de Abdijkerk van Thorn.

winj v. winje = 1. akkerwinde; 2. takel, dommekracht; 3. smalle gang tussen huizen. *Doot 't pōrtje vanne winj ins toe.*

winje = wintj, windje, gewindj = opdraaien, wikkelen, opwinden.

winjel m. winjels, winjelke = zwachtel. *Doot dich eine winjel óm det bein.*

winjele winjeltj, winjeldje, gewinjeldj = strak

wikkelen. *Vuuer 't voetballe winjeldje ich mien inkels in.*

winkbroew v. winkbroewe = wenkbrauw.

winke winktj, winkdje, gewinktj = 1. wenken; *Ich winkdje 'm óm te kōmme.* 2. zwaaien. *Toen d'r vertrok, winkdje wae 'm nao.*

winkelhaok m. = winkelhaak.

winkeleer m. winkeleers, winkeleerke = winkelier.

winne¹ wintj, wón, gewónne = 1. winnen; 2. gedekt worden (gezegd bij een varken, konijn). *De zoog haet gewónne:* de zeug is drachtig.

winne² wintj, windje, gewindj = wennen. *Ôrges good gewindj zeen.*

wins¹ v. winse, winske = wens. *Hōbs se nog winse?*

wins(t)² m. winste = winst. *Waat waas de wins(t) vandaag?*

winse winstj, winsdje, gewinstj = wensen. *Ich wins 't dich.*

winselik = wenselijk. *Ei zalig noewjaar en alles waat winselik is.*

wintjele wintjeltj, wintjeldje, gewintjeldj = omdraaien, wentelen. *'t Paerd wintjeltj zich in de wei.*

wintjer m. wintjers, wintjerke = winter.

wintjeraovendj m. = winteravond.

wintjerdaag m. = winterdag. *Inne wintjerdaag zeen de aovendje lang.*

wintjere wintjertj, wintjerdje, gewintjerdj = winteren. *'t Haet verleje jaor flink gewintjerdj.*

wintjerhenj = winterhanden.

wintjerkuueninkske o. = winterkoninkje.

wintjerslaop m. = winterslaap.

wintjertied m. = wintertijd.

wintjertieën m. wintjertieën = winterteen.

wirke werktj, wirkdje, gewirktj = werken. *Dae kan waal vâöl zēgke, mer det werktj zoea neet.*

wirker m. = werker. *Einen helle wirker.*

wirkieēzel m. = werkezel. *Det is eine richtige wirkieēzel.*

wirkluuj = werklieden.

wirmel o. wirmels, wirmelke ook **wirvel** = druk kind.

wirkpaerd o. = werkpaard. *Doe hōbs wirkpaerd en luxe paerd.*

wirksjolk m. = werkschort.

wirksjoon = werkschoenen.

wirkske o. = klein patroon. *In det stóf zitj ei fien wirkske.*

wirkvolk o. = werkvolk.

wirvel m. wirvels, wirvelke ook **wirmel** = 1. druk, beweeglijk kind; 2. houten blokje waarmee de deur werd afgesloten. *Doot de wirvel ins oppe duuer.*

wirvele wirveltj, wirveldje, gewirveldj ook **tirvele** = draaien. *Hae zuut ze wirvele.*

wirvelvot v. = iemand die niet stil kan blijven zitten.

Wis, Wiske < Louise.

wisp v. wipse, wispke = wesp. *Dao haet mich ein wisp gestoeake.*

wisseljaore = overgangsjaren bij vrouwen.

wit witter, witst = wit. *In Thoeear zeen vööl hoezer wit gekalktj. Krietwit. Zoea wit wie ei liek.*

witbeustel m. = witkwest.

witlout o. = witlof. *Witlout weurtj ingekoeldj.*

wits v. witse, witske = wilgenhout, twijg. *Emes de wits biehaaje:* iemand achter de vodden zitten. *Ich bèn gans ane wits:* ik ben doodop. *Ze gerete kriege mèt ei witske.*

witte widje, gewitj = witten. *De gevel witte.*

witter m. = 1. witborstel; 2. schilder die de huizen wit. *Vuuer de kirmes haje de witters 't drök.*

woea = waar. *Woea geit det haer? Woea is niks! Woea stuit det?*

woea-aan = waaraan.

woeabie = waarbij.

woeane woeantj, woeandje, gewoeandj = wonen.

woeanwage m. = woonwagen.

woeard o. wuuerd/wäörd, wuuerdje/wäördje = woord. *Dao zeen gein wuuerd vuuer. Gein drie wuuerd zègke. 't Hoeagste woeard höbbe. Mèt twee wuuerd kalle. Wuuerd mèt emes höbbe:* ruzie met iemand hebben.

woeardebook o. = woordenboek. *'t Thoeears woeardebook.*

woeardelies(t) m. = woordenlijst.

woearóm = waarom. *Woearóm höbs se det gedaon?*

woeatieënge = waartegen. *Woeatieënge mótg gae spueele?*

woeavan = waarvan. *Woeavan doon ze det toch?*

woeavuuer = waarvoor. *Woeavuuer zaes se det noe?*

woea-ueever = waarover. *Woea-ueever kalle die toch de gansen tied?*

wolf m. wölf, wölfke = 1. wolf; 2. neusvuil.

Ei wölfke inne naas höbbe.

wolk v. wolke, wölkske = wolk.

wölle¹ = wollen, van wol. *Wölle zök.*

wölle² m. = halfzacht persoon. *Det is eine wölle!*

wölleboean v. = tuinboon.

wolve wolftj, wolfdje, gewolfdj = zwoegen. *Die höbbe zich hieël get bie-ein gewolfdj:* door dag en nacht te werken hebben ze heel wat verdiend.

wolver m. = iemand die dag en nacht werkt.

wónj v. wunj, wundje = wond.

wónjer o. wónjere, wunjerke = wonder. *De wónjere zeen de wereld nog neet oet. Gei wónjer det d'r kwaod is!*

wónjere wónjertj, wónjerdje, gewónjerdj = verwonderen, verbazen. *Det wónjertj mich gaaroet niks!*

wónjerlik = wonderlijk.

woonsdig m. ook **goonsdig** = woensdag.

woos(t) v. wooste/weust, weusje = worst. *Doe bès mich ein braodwoos(t)!: je bent me er eentje!* (vergoelijkend uitgedrukt.)

Versje:

Höbs se doos(t)

croep inne woos(t).

Höb se hónger,

croep inne bóngerd.

woostebruuedje o. = worstenbroodje.

wor(re) = nietwaar. *Doe kums toch, worre?*

wörge wörgtj, wörgdje, gewörgdj = 1. wurgen;

2. zich geweld aan doen. *Ich mós mich wörge óm 't aete door de nak te kriege.*

worm m. wörm, wörmke = 1. worm; 2. kinderziekte, eczeem.

wörme zich wörm(tj), wörm(dj), gewörm(dj) ook

werme = zich warmen. *Hae wörm(dj) zich ane staof.*

wörm(dj) v. = warmte.

wormkroed o. = boerenwormkruid, een van de zeven kruiden voor de *kroedwès*.

Wout, Wuitje < Woltherus.

wuiles m. wuilese, wuileske = 1. grote, goed-aardige man. *Doe gekke wuiles!* 2. groot en speels exemplaar. *Eine wuiles van einen hóndj.*

wuilese wuilestj, wuilesdje, gewuilesdj = stoeien, dollen van kinderen. *Liktj toch neet zoea te wuilese, dalik dootj gae uch nog pien.*

wuilesechtig – wuuening

wuilesechtig = speels.

Wulm, Wullem, Wulmke < Wilhelmus.

wule wuultj, wuuldje, gewuuldj = 1. woelen;

Inne gróndj wule. 2. lang en hard werken.

wuler m. = iemand die voortdurend zwoegt en
wroet, steeds in de weer is.

wup m. = wip, snelle beweging.

wuppe wupdje, gewuptj = wippen. *De kinjer zeen
aan 't wuppe.*

wuuening v. wuueninge, wuueningske =
woning.

Z

van zaak toet en mèt zwunk

zaak v. zake/zakes, zaekske = 1. zaak, bedrijf;

2. aangelegenheid. *Det zeen dien zakes neet!*

zaal m. zale, zaelke = 1. zaal; *de Geite en de Buk hooje rippetiesie op häören eige zaal*. 2. zadel voor paard of van fiets. *Lèk 't paerd de zaal ins op*.

zaanjele zaanjeltj, zaanjeldje, gezaanjeldj = 1. aarzelen, treuzelen; 2. zaniken.

zaat zater, zaats = zat, dronken. *Zate luuj en klein kinjer zègke altied de waarheid*. *Zoea zaat wie ein sjöp/ei kenón/eine Zwitser/ein oearlogs-sjeep*: stomdranken.

zaatlap m. = zatlap, dronkaard.

zaatlapperie v. = dronkemanschap.

zaatvraeter m. = iemand die nooit genoeg krijgt; iemand die niets uitvoert, verkeerde dingen doet.

zaatvraeterie v. = balorigheid. *Ze deje det oet zaavraeterie*.

zabbele zabbeltj, zabbeldje, gezabbeldj = sabbelen, zuigen. *Op ein hoostbabbeltje kóns se lekker zabbele*.

zadelieër m. = zadelmaker.

zaeg v. zaage, zaegske = 1. zaag, gereedschap; *Hoeal mich de zaeg ins*. 2. zeurkous. *Det is ein echte zaeg! Ein aoj zaeg*.

zaege zaegtj, zaegdje, gezaegdj = 1. zagen;

2. zeuren, zaniken; *Lik neet zoea te zaege*.

zaeger m. zaegers, zaegerke = zager.

zaegerie v. = zagerij.

zaegmael o. = zaagmeel, zaagsel.

zaagsel o. = 1. zaagsel; 2. zeis om gras of groen-voer mee te maaien.

zaengel m. = zegen.

zaengele zaengeltj, zaengeldje, gezaengeldj ook **zaegene** = 1. zegenen; *God zaengeltj dich! Pestoeaer zaengeltj zichzelf 't ieëst*: wie het dichtst bij het vuur zit, heeft het meeste profijt. 2. zich ~ = een kruisteken maken met wijwater.

zaetel m. zaetels, zaetelke = armstoel. *Eine gemekkelike zaetel*.

zak m. zek, zekske = 1. zak; *Det zitj nog in wie zek*: dat is nog lang niet zeker. *Doe mós 'm mer ins*

oppe zak kloppe: iemand die schuld heeft,

manen om te betalen. *Ederein mó't ziene eige zak nao de muuele bringe*: iedereen moet zijn eigen leed dragen. *Hae hulptj de lèste man de zak op*: hij is altijd de laatste die naar huis gaat. *Hae mó't de zak lappe*: hij moet alles betalen. 2. waardeloze vent.

zakdook m. ook **tesseplak** = zakdoek.

zakkeduuster = pikdonker. *Hae kwaam heives wie 't zakkeduuster waas*.

Zampert = Santfort, gehucht bij Thorn.

zandj m. = zand. *Zandj sjoortj de maag*: gezegd als iemand klaagt over zand tussen de groente.

zandjaerpel m. = zandaardappel(en).

zandjgróndj m. ook **zavelgróndj** = zandgrond. *Sperzjes gruu't 't bèste op lochte zandjgróndj*.

zandjwaeg m. = zandweg.

zang v. = een bundel gelezen aren. *Eine zang ougste*: de achtergebleven halmen op een geoogste akker bij elkaar rapen.

zangkoeaer o. = zangkoor.

zank m. = zang, gezang. *Väöl noeate op ziene zank hóbbe*.

zaocht zaochter, zaochst = zacht. *Hae is zaocht van aard*. *'t Waer is zaocht*.

zaod o. zaod, zäödj = zaad, zangzaad. *Det is ei zäödj*: dat is een naïef iemand. *Hae wirktj bie 't Zäödj*: hij werkt bij Nunhems zaden. *Ich hób mie zäödj trök*: gezegd door iemand die quitte gespeeld had en zijn inleg terug had. *Op zwart zaod zitte*.

zaodgood o. = zaadgoed, zaaigoed. *Zoea zak, zoea zaodgood*: afkomst verloochent zich niet.

zaodreub m. = goedgelovig persoon, sufferd.

zaol m. zaole, zäölke = zool.

zaot o. = zout. *Emes zaot op ziene stert lègke*.

zaote zaotj, zaodje, gezaote = zouten. *De sjónk zaote*.

zaoterdig m. = zaterdag.

zaotvaetje o. = zoutvaetje.

zaotzak m. = een slapping.

zate m. = iemand die dronken is, zatlap.

zatemanskal m. = dronkemanspraat.

zatigheid v. = zatheid.

zavel(gróndj) m. = zand. *Mètte navel door de zavel, mètte piezel door de kiezel*: door dik en dun.

Zavelkuulke ook **Savelkuulke** o. = paadje vanaf begin D'n Drees richting Thorner algemene begraafplaats.

zawwel m. = 1. oude en slappe koffie; 2. onbenullige praat.

zawwele zawweltj, zawweldje, gezawweldj ook **zouwele** = 1. vaak en met kleine beetjes drinken; 2. leuteren; 3. sabbelen.

zawwelieër m. ook **zouweliëër** = 1. iemand die veel koffie drinkt; 2. leuteraar.

zeel v. zele, zeelke ook **zieël** = 1. ziel; *Mèt hert en zeel*. 2. binnenbal van voetbal.

zeelsgelökkig ook **zieëlsgelökkig** = zielsgelukkig.

zeen¹ [zee~n] ich bèn, doe bès, hae is, waas, woeare, gewaes = zijn. *Doe hōbs t'r, det zeen d'r, mer d'r zeen t'r ouch, die ze hōbbe*: er zijn mensen waar je niks aan hebt, maar er zijn ook mensen die geld hebben. *Laot det dich gezag zeen. Ōrges vuuer/tieēnge zeen. Waat neet is, kan nog kómme. Woea zeentj gae haer gewaes?*

zeen² [zee~n] ich zeen [zee~n], doe zuus, hae zuut, zaag, zoeage, gezeen = zien. *Ich zeen miene geis(t) al kroepe. 'Waat zuus se?' 'Allemaol Pruse!'*

zeen³ [zee~n] v. zene, zeenke = pees in vlees. *In staofvleis zitte vāol zene.*

zeendjerouge = zienderogen. *Zeendjerouge achteroet gaon.*

zègke ich zèk, doe zaes, hae zaet, zag, zagte, gezag(d) = zeggen. *Dao zaes se 'gae' tieēnge. Det is te zègke*: bij benadering, ongeveer. *Hae zaet mer get. 'Ich', zag de gek. Ins gezag blieftj gezag. Waas se mich toch neet zaes! Zègke en doon is twieë*: het blijft alleen maar bij praten. *Zèk, waat dui se mich noe!*: terechtwijzing. *Zie zagte zich al maondje geine gojendaag mieë.*

zeik m. = urine, gier, mestvocht. *Emes de zeik law maken*: iemand pesten, kwaad maken. *Emes inne zeik zètte*: iemand belachelijk maken. *Maak geine zeik*: doe niet moeilijk. *'t Stinktj hie, de boere zeen weer zeik aan 't vare.*

zeikbóks m. = iemand die altijd wat op te merken heeft, zeur.

zeikdieëm m. = iemand die steeds over hetzelfde blijft doorzeuren.

zeike zeiktj, zeikdje, gezeiktj = 1. urineren, plassen; *Inne bóks zeike van 't lache/van angst*. 2. zeuren. *Sjei oet mèt dien gezeiks!*

zeikert zeikers, zeikerke m. = 1. zeurder; *Eine zemele zeikert*: iemand die blijft zeuren. 2. bangerik; 3. een verwaand iemand.

zeikker v. = gierkar.

zeiknaat ook **driefnaat**, **mèснаat** = druipnat, kletsnat.

zeiknel v. = verwaand nest.

zeikpómp v. = gierpomp.

zeikpôt v. = gierput.

zeiksjöpper m. = aker, speciale emmer om gier mee te scheppen.

zeikstreen v. = vrouw die altijd wat op te merken heeft; verwaande vrouw.

zeiktón v. = gierton.

zeiktrien v. = lastige en vervelende vrouw, zeurkous.

zeikummer m. = emmer met steel om gier te scheppen.

zeip v. = zeep. *Greun zeip.*

zeiver m. = 1. zever, kwijl; *De zeiver leep 'm oette móndj*. 2. flauwe praat, larie, nonsens. *Waat eine sjaele zeiver!*

zeivere zeivertj, zeiverdje, gezeiverdj = 1. zeveren, kwijlen; 2. kletsen, zaniken. *Doe zeivers mich get op einen houp! Neet zeivere mer mèt-doon!*: spreuk van de eerste carnavalsprins van de Geitebuk. *Zich get bie-ein zeivere.*

zeiverieër m. = zeveraar.

zeiverlap m. = 1. slab; *Doot 't kindj ei zeiverlepke óm!* 2. zeurkous.

zeiverzak m. = zeurkous. *Doe bès eine sjoene zeiverzak*: bekend Thorns carnavalsliedje.

zejgood o. = zaaigoed.

zejje zejtj, zejdje, gezejdj = zaaien. *M'n mejtj waat m'n zejtj*: men krijgt loon naar werken. *Zejje en mejje kan m'n neet tegeliekertied*: men kan geen twee dingen tegelijkertijd doen.

zejkörf m. = zaaikorf.

zejmesjien o. = zaaimachine.

zekel v. zekels, zekelke = sikkel, klein, krom mes. *Graas snieje mètte zekel. Zoea krómp wie ein zekel.*

zèkwuuerd = mondelinge overeenkomst. *Doe mós neet op zèkwuuerd te wirk gaon*: je moet niet op mondelinge toezeggingen te werk gaan.

zelaeve ook **zelaevesdaag** = ooit. *Noeats van zelaeve.*

zelfbinjer m. zelfbinjers, zelfbinjerke = maaimachine.

zelfjde o. = hetzelfde.

zelfstenjig = zelfstandig.

zelje = zelden. *Det is eine zeljen tref!*

zemel v. zemele, zemelke = 1. zemel; 2. onuitstaanbare zeurkous.

zemele zemeltj, zemeldje, gezemeldj = zachtjes regenen. *Toen wae good en waal op waeg woear, begós 't te zemele.*

zemelkóntj v. ook **zemelezeiker** = onuitstaanbare zeurkous.

zenger m. zengers, zengerke = zanger.

zès = zes.

zèsdje = zesde.

zèstieën = zestien.

zèswaekedeens(t) m./v. = zeswekendienst, H. Mis, zes weken na het overlijden.

zètte zètj, zèdje/zat, zatte, gezatte = 1. zetten;

2. inzetten bij een wedstrijd; *Doeve zètte.*

3. inzetten bij kaartspel. *Ich zèt twieë blindj.*

zeuke zeuktj, zóch(t), gezóch(t) = zoeken.

Dae zeuktj, dae vintj. Hae zeuktj neet woea 't liktj. Zoea eine mós se mèt ei lempke gaon zeuke: een bijzonder iemand, in goede en slechte zin.

zeumere zeumertj, zeumerdje, gezeumerdj = aren lezen, bijeenrapen, bijeenzoeken, iets met moeite bij elkaar zoeken. *Waat höbs se dich noe weer bie-ein gezeumerdj?*

zeursig ook **zoorsig** = zuurachtig, rins. *Sjroeap smaaktj ei bietje zeursig.*

zeut zeuter, zeust = zoet. *Es dich de mögke staeke, höbs se zeut blood.*

zeute¹ zeutj, zeudje, gezeutj = zoeten, zoetstof of suiker toevoegen.

zeute² m. = 1. zoetekauw; 2. een goedmoedige, erg meegaande man.

zeuthout o. = zoethout, wortelstok voor dropwater.

zeutigheid v. = zoetigheid, snoep.

zeutstein m. = slijpsteen.

zeve¹ [ze-ve] = zeven. *Dae haet ze neet alle zeven op ein rie.*

zeve² [ze\ve] zeeftj, zeefdje, gezeefdj = zeven.

zevendje = zevende. *Inne zevendjen hemel zeen.*

zevetieën = zeventien.

zicht v. zichte, zichske = kleine zeis. *Mètte zicht en de pikhaok 't koear mejje.*

zie¹ [zie~] = zij. *Zie haet de bóks aan. Zie haet det gezag(d).*

zie² [zie\] v. = 1. zij, zijkant; *Ein zie spek. Emes inne zie stoeate.* 2. zijden stof; 3. duivin; *Ein zie en einen hoeare. 't Zieke is nog neet trök.* 4. vergiet, zeef.

zieë v. zieëje = zee.

zieël v. zieële, zieëlke ook **zeel** = ziel. *Det is ein gerósdje zieël:* dat is iemand die niet gauw ongerust is. 2. binnenbal van voetbal.

zieëlsgelökkig ook **zeelsgelökkig** = zielsgelukkig.

zieëm m. zieëme, zieëmke = zeemleer, zeem.

zieëman m. = zeeman.

zieëme zieëmtj, zieëmdje, gezieëmdj = zemen.

zieëmlaer o. = zeemleer van gelooide schapen of geitenhuid. *In ein rennersbóks zitj zieëmlaer.*

zieëmlaerelap m. ook **zieëmlaer** ook **laere lap** = zeemlap.

zieër = zeer, erg. *Det is mich te zieër!:* dat is overdreven.

zieëvès m. = zeevis.

zieje¹ = van zijde, zijden. *Ei zieje bluske.*

zieje² m. = hoge, zwarte hoed.

zieje³ zietj, ziedje, geziedj = zeven. *De mèlk zieje door de ziesjóttel. Wie wils se 't hóbbe: geziedj of door ei deukske?:* hoe wil je het precies hebben?

ziekantj m. = zijkant.

zien¹ [zie~n], ziene = zijn. **Zien** bij vrouwelijke, onzijdige zelfstandige naamwoorden en bij meervoud. *Zien vrouw. Zien kindj. Det zeen zien sjoon. Ziene* bij mannelijke zelfstandige naamwoorden. *Det is ziene jas.*

zien² [zie\~n] o. = het zijne. *Dao bliefs se vanaaf: det is 't zien! Eder 't zien.*

ziep v. ziepe, ziepke = straatgoot, open afvoer van regenwater. *Edere vriedig kieërdje zie de ziep.*

ziepe zieptj, ziepdje, gezieptj = druipen. *Miene jas ziepdje (oet) vanne raengel.*

ziepnaat¹ = kletsnat.

ziepnaat² o. = slappe koffie.

ziepoug o. = chronisch ontstoken oog. *Hae keek mich mèt ei paar ziepuigskes aan.*

ziespan v. = motorzijspan.

ziewaeg m. = zijweg.

zinge zingtj, zóng, gezóng = zingen. *Ein gezóng mè is deurder den ein stil mè.* 'Waat noe

gezónge?’, zag de köster en toen stóng de kirk in brandj.

de Zink v. = zinkfabriek Budel. *Oppe Zink wirke.*

zinke zinktj, zónk, gezónke = zinken. *De mood zónk ’m inne sjoon.*

zinkloead o. ook **sjeetloead** = schietlood.

zinkpöt v. = zinkput, afwateringsputje.

zintjel v. zintjele, zintjelke = sintel, restant van verbrande steenkool. *De zintjele oette staof hoeale.*

zitte zitj, zaat/zoot/zoeat, zate/zote/zoeate, gezaete = zitten. *Dao zits se noe mèt die good fetsoen! Gaw oppe kas(t) zitte. Gein zittendje vot hóbbe: niet lang kunnen stilzitten. Hae luiptj nog rón dj, mer hae móet nog zitte: hij loopt nog vrij rond, maar hij moet nog drie weken naar de gevangenis. Örges aan zitte. Zitte blieve.*

Zitterd = Sittard.

zzoek m. = schok.

zjus(t) ook **sjus(t)** = zojuist, juist, daarnet, net, pas, precies.

zjustegooj ook **sjustegooi** = net goed, daar heb je niet van terug!

zjustement ook **sjustement** = dat is zo, juist zo.

zoea = zo. **Zoea ein** = **zoea’n**, **zoean** = zo’n.

Zoea eine = **zoea’ne** = zo’n. *Zoea groeat is ’t kindje! Zoean groeat hoës. Zoea’ne groeate jóng.*
zoea-aaf ook **zoearaaf** = daarlangs. *Rie hie mer zoearaaf de berg aaf. Wie geis se, zoea-aaf of zoea-aaf?*

zoeadèk(s) = zo vaak.

zoeadet = zodat.

zoeagaar = zelfs.

zoeagaw = zodra.

zoeaget = zoiets, zowat. *Höbs se zoeaget oeats gehuurdj? Thoear liktj zoeaget 15 km van Remunj.*

zoeagezag = zorgezegd.

zoealang = zolang.

zoean = **zoea ein**, **zoea’n** = zo een, zo’n. *Zoean groeat hoës.*

zoeane = **zoea eine**, **zoea’ne** = zo een, zo’n. *Zoeane vreklaap. Zoea’ne sjoëane gaard vol mèt blujendje blome.*

zoearóm = langs die kant. *Zoearóm kums se t’r ouch.*

zoeaväöl = zoveel.

zoeawaal ... es = zowel ... als.

zoeawie = zoals.

zoeawied = zover.

zoeawiezoea = in elk geval, sowieso.

zoeazieër = zozeer.

zoebele zoebeltj, zoebeldje, gezoebeldj = sabbelen, zuigen.

zoeke zoektj, zoekdje, gezochtj = zuigen. *De bagke zeen aan ’t zoeke. Det is eine dae zichzelf zoektj: hij is erg gierig. Det vleis kóns se doorzoeke.*

zoepbak m. = drinkbak voor vee.

zoepe ich zoep, doe zuups, hae zuuptj, wae zoepe, zoeap, gezoeape = drinken, zuipen. *Hae zuuptj: hij is aan de drank. Zich zaat gezoeape hóbbe. Zoepe wie eine kieëtellepper: erg veel drinken.*

zoepkoe v. = dronkaard, zuipschuit.

zoeplap m. = dronkaard.

zoepnaas v. = zuipneus, rode neus.

zoepnikkel m. = zuiplap.

zoës v. = in uitdrukkingen: *Aoj zoës. Dae wage luiptj wie zoës: die auto loopt gesmeerd.*

zoese zoestj, zoedje, gezoestj ook **zoeze** = suizen. *De piel zoedje door de loch(t).*

zok m. zök, zökske = 1. sok, kous; *D’n achter-bandj van diene fiets stuit oppe zök: jouw achterband is leeg. Emes vanne zök lulle: iemand onder tafel praten. Vanne zök (aaf)gaon: flauwvallen. 2. sukkel, sufferd. Eine zok van eine vent.*
zokke zoktj, zokdje, gezoktj = treuzelen. *Zit toch neet zoea te zokke.*

zölder m. zölders, zölderke = zolder. *Eín vrouw kan mieë vanne zölder aafdrage es zeve mansluuj t’r op: een man kan nog zoveel verdienen, de vrouw zorgt er wel voor dat het opgemaakt wordt.*

zölderloek o. = zolderluik.

zöldervinster o. = zolderraam.

zomig ook **zoumig** = mals (vlees), luchtig (gebak).

zómp m. = moerasland, moeras.

zómpig = moerassig, drassig, zompig.

zón v. zónne, zunke = zon. *’t Zunke sjientj lekker.*

zóndig m. = zondag. *Eine zóndig zónger sóndigscente: feestdag in de week.*

zóngele zóngeltj, zóngeldje, gezóngeldj = tintelen. *Mien bein zóngele mich. Toen ich gevalle waas, zóngeldje ’t mich inne kop.*

zóngèr ook **sóngèr** = zonder. *Zóngèr bezej get doon: zonder benul iets doen.*

zónleech(t) o. = zonlicht.

zónnebekker m. = handvormsteen, in de zon gedroogd.

zónnebloom v. = zonnebloem.

Zónnewiezer m. = Zonnewijzer, café in de Hoogstraat van Thorn. De zonnewijzer aan de gevel stamt uit 1828 en herinnert aan Thornse klokkenmakers.

zoog v. zeug, zeugske = zeug.

zoon m. zone/zeuns, zeunke = zoon.

zoor zoorder, zoorst = zuur. *Det kumtj 'm nog zoor te staon. 't Is zoor waer. Kiek neet zoea zoor! Noe bès se zoor:* nu ben je erbij.

zoorbranje o. ook **'t zoor** = zure oprispingen. *Ich hōb 't zoorbranje.*

zoormoos o. = zuurkool. *Waat is t'r noe lekkerder den zoormoos mèt spek?*

zoormoosvaart o. = zuurkoolvat, zuurkoolpot.

zoorproem v. = zuurpruim, onvriendelijk persoon.

zoorsig ook **zeursig** = zuurachtig, rins.

zoorvleis o. = zuurvlees.

zörg v. zörg = 1. zorg; *Maak dich gein zörg uuever óngelagdje eier:* maak je geen zorgen over dingen die er (nog) niet zijn. 2. m. = grote armstoel. *Saoves zaat opa inne zörg naeve de staof.*

zörge zörgtj, zörgdje, gezörgdj = zorgen. *Dae den laeftj, dae den zörgtj.*

zorigheid v. = zuurheid.

zöster v. zösters, zösterke = 1. zuster, zus; 2. verpleegster; 3. non. *De zösters van Greuneberg deje de bewaarsjoel.*

Zöstere = Susteren.

zouda m. = soda. *Eine zwaerendje vinger mós se inne zouda beije.*

de Zouda = de sodafabriek in Herten.

zoom m. zuime, zuimke = zoom. *Det kleid haet eine breie zoom.*

zoumig ook **zomig** = mals (vlees), luchtig (gebak). *Kaofstóng is lekker zoumig vleis.*

zouwele zouweltj, zouweldje, gezouweldj ook **zawwele** = 1. vaak en met kleine beetjes drinken; 2. leuteren; 3. sabbelen.

zouweliëër m. ook **zawweliëër** = 1. iemand die veel koffie drinkt; 2. leuteraar.

Zubbedeies ook **Subbedeies** = Zebedeus. *Doe stómme zubbedeies:* jij, sufferd!

zuger m. zugers, zugerke = zuiger (in de auto of in de pomp).

zuide o. = zuiden. *Hae wirkdje in't zuide.*

zuime zuimtj, zuimdje, gezuimdj = zomen. *'t Is op 't zuime nao aaf:* het werk is bijna helemaal af.

zulle ich zal, doe zuls/hae/zie zal, zou/zól/zooj = zullen. *Ich zooj det waal wille doon, mer ich hōb geinen tied.*

zumpe zumptj, zumpdje gezumptj = dreinend huilen. *Van gif(t) zumpe. Zumpe wie ei wècht.*

zump v. zumpe, zumpke = iemand die gauw huilt.

zunj v. zunj = zonde. *Det is ieëwig zunj.*

zuuep m. = drank. *Ane zuuep zeen.*

zuvel o. = zuivel.

zuver zuverder, zuverste = zuiver, schoon.

zwaak zwaker, zwaakste = zwak.

zwaakdje v. zwaakdjes = zwakte.

zwaam m. = damp, walm, rook.

zwaars v. zwaarse = 1. zwoerd, spekwzwoerd; *Det spek haet ein dikke zwaars.* 2. slaag. *Hae haet flink zwaars gehadj.*

zwaarse zwaarstj, zwaarsdje, gezwaarstj = slaag geven of krijgen.

zwaegel m. zwaegele, zwaegelke = lucifer.

zwaegelbloom v. = zwavelbloem.

zwaegeldueske o. = lucifersdoosje.

zwaegelstekske o. = lucifershoutje.

zwaegele zwaegeltj, zwaegeldje, gezwaegeldj = 1. spelletje met lucifershoutjes; *Zulle wae ei pötje zwaegele?* 2. willen discussiëren om niets. *Waat bès se weer aan 't zwaegele.*

zwaegeliëër m. = iemand die graag verschil van mening oproept.

zwaer m. zwaere, zwaerke = zweer.

zwaere zweurtj, zwoear, gezwoeare = 1. zweren. *Hae zwoear mich dèt d'r 't neet gedoon haaj.* 2. zweren van wonden; *Det kloptj wie eine zwaerendje vinger.*

zwakigheid v. = zwakheid. *Van zwakigheid neet mieë oppe bein kónne staon.*

Zwame = Swalmen.

zwame zwaamtj, zwaamdje, gezwaamdj = 1. wasemen; *De kieëtel zwaamtj. De roete zeen gans bezwaamdj. Mèt koeake zwaamtj 't.* 2. flink (sigaren of sigaretten) roken. *Dao bènne weurtj flink gezwaamdj.*

zwans m. = 1. luhannes; 2. mannelijk geslachtsdeel. *Ich stamp dich ónger diene zwans.*

zwanse zwanstj, zwansdje, gezwanstj ook **zwense** = slaag geven of krijgen.

zwaoger m. zwaogers = zwager.

zwaor zwaorder, zwaorst = 1. zwaar; *Hae liktj in 't ziekehoes, dae kriegtj nog ei zwaor proces.*

Windj-in traptj 't zich zwaor. 2. stroef. *De motor luptj zwaor.* **Zwaor doon:** groot doen.

zwartsel o. ook **zwertsel**, **swertsel** = zwartsel, kachelpoets, zwarte verf voor de onderkant van de gevels.

zweit m. = zweet. *Det haet zweit gekostj. De zweit briket mich oet. Luie zweit.*

zweite ich zweit, doe zwèts, hae zwètj, zwèdje, gezwètj = zweten. *Hae zwèdje wie einen das.*

zweithenj = zweethanden.

zweitser m. = inwonende boerenknecht. *Hae is dao zweitser.*

zweitveut mv. = zweetvoeten.

zweitzök = zweetsokken.

zweije zweijtj, zwejdje, gezwejdj = zwaaien.

zwelf v. zwelve, zwelfke = zwaluw. *Es de zwelve lieëg vlege, kumtj t'r raengel.*

zwelvenès(t) o. = zwaluwnest

zwelvestert m. = 1. zwaluwstaart; 2. houtverbinding; 3. slipjas.

zwens m. = een pak slaag. *Hae kreeg flink zwens vanne Belzje kemieze.*

zwense zwenstj, zwensdje, gezwenstj = slaag geven of krijgen.

zwertsel o. ook **swertsel** = zwartsel, kachelpoets.

zwertsele zwertseltj, zwertseldje, gezwertseldj = 1. zwart schilderen, teren; 2. de kachel poetsen.

zwerve zwerftj/zwurftj, zwórf, zwórve, gezwórve = zwerven.

zwerveling m. = verdwaalde postduif.

zwetskammezaol m. = praatjesmaker.

zwieël o. = eelt. *Zwieël ónger de veut höbbe.*

zwieëre zwieërtj, zwieërdje/zwoear, gezwoeare = zweren, beloven, eed afleggen.

zwiege zwiegtj, zweeg, zwege, gezwege = zwijgen. *Geliek höbs se, mer zwiege zuls se! Ónger ós gezag en gezwege. Van zwiege is geine gestorve:* zwijgen strekt je tot eer.

zwiegendj = zwijgend.

zwik m. = groep, gezelschap. *Ze ginge mètte ganse zwik nao bènne.*

zwingel m. zwingele zwingelke = zwengel. *En pak 'm nog ins efkes inne henj, de zwingel vanne kèttingkerresel.*

zwingele zwingeltj, zwingeldje, gezwingeldj = zwingelen. *Mèt ein touw door de lócht zwingele.*

zwónk m. ook **zwunk** = zwenk, draai.

zwumme zwumtj, zwóm, gezwómme = zwemmen

zwummer m. = zwemmer.

zwunk m. ook **zwónk** = zwenk, draai. *Dae waeg maakdje dao einen gevieërlike zwunk.*

Nederlands-Thoears

A

aal = aol
aandacht hebben voor = gebieëre haer
aankleden = aandoon, aankleie
aanpassen (zich) = veuge (zich)
aanrecht = aanrèk, pómpestein
aanstaan, bevallen = aanstaon, gaje
aansteller = gaandj, aanstandjmaeker
aardappel = aerpel
aarde = aerd
aardbei = aerbieër
aas = aos
achterste = echelste
adem = aom
ader = aor
af = aaf, vaerdig, klaor
afpraak = aafsprak
als, wanneer, indien = es
alstublieft = estebleeft
altijd = altied, alzelaeve
ander = anger
antwoord = antjwoeard
apart = epaart, apaart
arm = erm
armoede = ermood
avond; 's avonds = avondj; saoves
azijn = aek

B

bakker = bekker
balkenbrij = pannaas
bang = sjoew
barst = boos(t)
bedelen = baedele, grantje
bedriegen = bedrege, betoepe, bezeike
bedroefd = bedreufdj
beest = bieëst
beetje = bitje, bietje
begrijpen = begriepe, inkómme
behoorlijk = behuuerlik
beledigd zijn = getroeaje zeen
beloven = belaoe, verspraeke, toezègke
bengel = batraaf, saro, prengel, satam, vlieëgel
beroerte = beslaag
bes = bieër
beu = (kääk)meug, kótsmeug

beven = riejiere, razele
beweren = bewieëre
bewusteloos = verduseldj
bezem = baesem
bezoek = bezeuk, aanloup
bidden = baeje
biet = kroeat
bij = bie [bie~] (voorzetsel); bie [bie\](dier)
bijna = bienao, klamp, bekans, haost(t)
bijzonder = bezunjier, apaart
binnen = bènne
binnenkort = ieër(s)daags
binnenste buiten = bènnesteboete, boeteste bènne
blaar = blaor
blaas = blaos
blauw = blaw
blazen = blaoze
bleek = bleik, blas, peeps
blijven = blieve
bloed = blood
bloei = bluuj
bloem = bloom
bloot = bloeat
blootsvoets = berves
blut = keps
bodem = baom
boel = houp, zwik, zoj, santekraom, tispel
bokspringen, haasje over = haeske-ueever
boodschappen = boeadsjappe
boom = boum
bord = telder
boterham = bótram
boven = boeave
bovendien = boetedet, daoboete
braken = kótse, ueevergaeve
braam = braombieër
breed = breid
breken = braeke
brief = breef
broek = bóks
brood = broead, wèk
brug = brök
bruid = broed
brutaal = vrek
bui = buuj, bies
buiten = boete
bundel = bössel, poes
buur = naober

C

---

carnaval = Vastelaovendj

chocolade = sjóklaat

collier = kraljee

correct = richtig

D

---

daar = dao

daarentegen = dao-en-tieënge

dadelijk = dalik, drek, seffes

dag; dagelijks = daag; aldaags

damp = zwaam

dat = det

deel = deil

deken = dieëke (dekkleed); daeke (pastoor ~)

denken = dinke

deugen = douge

deugniet = batje, batraaf, däögeneet, prengel,
nötter(t)

deuk = duuek, bluts, dumpel

deur = duuer

deze = dees

dicht = toe

dichtbij = dunbie, dónbie

die = dae

diep = deep

dier = deer

dikwijls = dèk(s)

donderdag; op ~ = dónderdig; dónderdigs,
stónderdigs

donker = dónkel

dood = doead

doof = douf

doordeweeks = swerkeldigs, swerkeldes

doormidden = middedoor

doorn = doeare

doos = doeas

dorst = doos(t)

draad = draod, vaam

draaien = drejje

drempel = dörpel

droevig = dreuvig

dronken = zaat, kachel, bezoeape

droog = druueg

droom = droum

druif = droef

druk = drök

dubbel = döbbel, dobbel

duif = doef

duim = doem

duister = duuster

duizelen = duzele, dazele

duizend = doezendj

duwen = duje

E

---

eekhoorn = eikäörke, eikuuerke

een = ein

eelt = zwieël

een = ei, ein, eine

eend = aenj

eens = èns, eins, ins

eer = ieër

eerder = ieërder, ieëre

eerlijk = ieërlík

eerst = ieës(t), ieërs(t)

eeuw = ieëw

eind = inj

ekster = aegerst

elastiek = illestiek, lits, binjel

electriciteit = lektris, stroum

ellende = ieëlen(d), ozel, meserie

embouchure = ammezjuur

eng = ing

engel = ingel

enig = einig(st), innig, insig(st)

enkel = inkel

eten; teveel ~ = aete; zich begaje, inlaje

even = aeve, efkes, effekes, effe

evenwel = aevel

ezel = ieëzel

ernaast = t'r naeve

F

---

familie = femielie

fatsoen = fetsoen

februari = fibberwarie, fibrewarie

feest = fieës(t)

fijn = fien

flapuit = flaeres, flares

flauw = flaw

flirten = sjanse
fluisteren = fluustere
fluitketel = moear
foeteren = sakkere
fooi = foear
fornuis = fernuus
framboos = framboeas
franje = fraanjel
frommelen = froemele, kruuekele

G

gaan = gaon
gans = gaos
gauw = flot, gaw
gebeuren = gebuuere
gebit = gebeet
geboren = geboeare
gebouw = geboew
geduld = gedöldj
geel = gael
geen = gein
geest = geis(t)
geld = geldj
geleden = geleje
gelegenheid = gelaegeheid
geloven = geluive, gluive
geluk = gelök
gemakkelijk = (ge)mekkelik, lich(t)
gemeen = gemein, laeg, voel
genezen = genaeze, heil(e)
genoeg = genóg
gereedschap = gereidsjap, gesjieër
gerust = grösj, gerös(t)
gevaar = gevaor
geven = gaeve
geweer = gewieër
gewoon = gewuuen
ginds = dao-achter
gist = ges
glas = glaas
glijden = roetsje, litse; släöre (op ijs)
gluren = loere, uige, spienze
goed = good, richtig, tegooj
goedendag = gojendaag
goedkoop = gojekoup, goodkoup, baeterkoup
gooien = goeaje

goot = guuet, kaanjel (langs het dak); ziep (langs de weg)
gordijn = gerdien
graad = graod
graag = gaer
graat = gaot
graf = graaf
gras = graas
grens = gesjeid (afscheiding); päöl (landsgrens)
greppel = graaf
grijpen = griepse, snaje, snappe
grijs = gries
groeien = gruje, wasse
groen = greun
groente = greunte
grof = groeaf
grond = gróndj
groot = groeat
grootte = gruedje
guur = sjoeverchtig

H

haag, heg = hèk
haaks = haoks
haar = haor
haar, hun, hen = häör, häöre
haasten zich = zich haoste, zich spoje, zich jage
halen = hoeale
ham = sjónk
handig = henjig
handschoen = haos
handvol = hampel
hard; ~ werken = hel; aanpoeate, poejakke
haring; ~ happen op Aswoensdag = hieëring; hieëringbiete op Asgoonsdig
hark = raek
heel = hieël (zeer); alik, gans, hieël (niet gebroken)
heen = haer
heet = heit
heleboel = hieëleboel, 'n hieël deil, einen houp
helemaal = hieëlemaal, knatsj, gans, ram
helemaal niet = gaaroets neet
hemd = humme
hengsel = hingsel, hingel
heten = heite, zich sjrieve

hiel = vaes (van een mens); hieës (van een varken)

hier = hie

hij = hae, dae, d'r

hoe = wie

hoe dan ook = zoeawiezoea

hoesten = hooste

hoeveel = wiewäöl

hoeven = hove

hoewel = wiewaal, ofsjoean

hond = hóndj

honger = hónger

hoofd = kop, bölls, höd, höt, kiebés

hoog = hoeag

hoogmoed = hoeavaart

hooi = hui

hoop = houp, berm

hoorn = hoeare(n)

hopen = hoeape

horen = huuere

houden = haoje

huid = hoed, vel

huilen = bäöke, blaere, janke

huis; naar ~ = hoes; heives

huiveren = sjoevere, hoevere

humeurig = nuuetelik

hun = häör, häöre

I

identiek = einse

ieder; iedere; ~ dag; ~ keer; in ~ geval = eder; edere(n); ederen daag, aldaags; eder(s)kieër; in alle geval

iemand = emes

~ **die achter de vrouwen aanzit** = sjale-vaeger, sjansemaeker, vaegjas

~ **die arm is** = ermoodzejjer, sjóbbert

~ **die brutaal is** = vreklaap, vrekkelap

~ **die bazig is** (v.) = hieëp, serzjant, sjelderm

~ **die dom is** = bögkem, bökkem, sjaopskop, stómmerik, eunj

~ **die dronken is** = zaatlap

~ **die er onverzorgd uitziet** = vètlap, vètzak, ges-pater

~ **die erg behaard is** = haoraap

~ **die gauw bang is** = bóksesjieter, sjietbóks, sjietert, sjiethoes, sjoewe, sjoewerik

~ **die gierig is** = toegenejdje, haole

~ **die goedaardig is** = zok

~ **die goedgelovig is** = bäöts, bluts, blaos

~ **die graag bekvecht** = straever, stachelieër

~ **die graag op stap gaat** (v.) = brak, jats,

jatsprie, jatskóntj, jatsmerie, reisdoef

~ **die groot en grootmoedig is** (m.) =

wuiles, lobbés

~ **die gulzig is** = vraetzak, verke

~ **die hard werkt** = maorder, wolwer

~ **die ijdel is** = gruuetslap

~ **die in zichzelf gekeerd is** = broek

~ **die kieskeurig is** = fiene, pitsert, pritser

~ **die klein is** = debberke, kroekestop, puupke

~ **die klein is en er ongezonder uitziet** (v.)

euzelke, ermeudje, bräömelke, kruddeleke

~ **die lang en smal is** (m.) = eine smalen derm

~ **die liegt** = luuegenieër, luuegebieës(t)

~ **die log en onverzorgd is** (v.) = proetsj,

srapnel, trien, saptrien, sjroet, floetsj,

muuelepaerd, pos(t)paerd, präötsj

~ **die lomp is** = lómperik, häörepaerd

~ **die lui is** = voele, votloek, zwans, doeme-dreijer, eine voele baer

~ **die maar geen afscheid kan nemen** =

plekbóks, plekplaoster

~ **die mank loopt** = hómpeleieër

~ **die naakt is** = bloeaterik, naakse

~ **die niet gauw tevreden is** = persieze

~ **die nieuwsgierig is** = gaaplieëpel

~ **die onbeschoft is** (m.) = óngebejdje,

óngelekdje, einen óngelekdje baer

~ **die onbetrouwbaar is** = döbbele

~ **die ongezonder dik is** = pappe(n)s

~ **die onhandig is** = haspelieër, krök, kuiles, sinterklaos, zubbedeies

~ **die opschept** = opsjöpper, stens, stuter

~ **die overal zijn voordeel uit probeert te halen** = spikkelant

~ **die overmatig opgemaakt is** (v.) =

poejerdoeas

~ **die slecht hoort** = douve, ein douf noot

~ **die slecht ter been is** = sjrankelieër

~ **die sluw is** = fenistige, oetgekoekdje,

oetgesieferdje, perfielieke, slawwe

~ **die stiekem is** = hoekvot

~ **die tegendraads is** = straever, ströp-in

~ **die vals speelt** = foetelieër

~ **die van alles verzamelt** = sjammetäör
~ **die veel drinkt** = zoeplap
~ **die veel drukte maakt** = laevemaeker
~ **die veel kletst** (m.) = wawwelieër, kwatsj-kop, aojhoor, barebinjer, blets-vot, prazeliëër, taterieër, tauteliëër, spraekbuus, moelemaeker
~ **die veel kletst** (v.) = kletswief, waswief, taatsj, blets
~ **die lanterfantert** = lapzwans
~ **die veel moppert** = grawwelieër, greizer(t), knoterieër, mópperieër, snoterieër, snoterzak
~ **die stijfkoppig is** = mooskop, stiefkop, stiefnak, waeslap
~ **die zanikt** = zeiverieër, zeikstreën
~ **die zich aanstelt** (v.) = brelstert, gaandj, poeargaandj, aanstèller, aanstèlster
~ **die zich met alles bemoeit** = albestèl
~ **die zich veel inbeeldt** = slips
~ **die zijn zin probeert door te drijven** = benderieër, doordriever
~ **met een rood hoofd of rode haren** = veurtoeare, roeaje-sevoeaje
~ **met een spits gezicht** = spitsmoes, sjaermoes

iets = get, ei bietje

ijs = ies

ijver = ief

ijzelen = iesele, iezele

ijzer = iezer

ik = ich, iche

indien = es

ineens = inins

insgelijks = insgelieks, vangelieke

inspannen zich = zich aanstrenge

integendeel = intieëgedeil

intussen = intösse, óngertösse

J

---

jaar; jaarlijks = jaor; aljaors

jager = jaeger, jieëger

jaloers = sjeloës

jammer = jaomer

jammeren = jieëmere, lemme(n)tere

januari = jannewarie

je, jij = dich, doe, se

jenever = klaore

jeuken = juueke

jong = jónk

jongen = jóng

jouw, je = dien, diene

juist = richtig, sjus(t), zjus(t), krek, prónt

jullie = gae, uch; eur(e) (van jullie); dj'r (jullie?)

jurk = kleid

K

---

kaars = kaes

kaas = kieës

kachel = staof, fernuus

kalf = kaof

kam = kamp

kammen = keime

kant, zij, zijde = kantj, zie

kar = ker

karbonade = kermenaaj

karnemelk = bóttermèlk

karton = kertóng

kastanje = ke(r)staanjel

kasteel = kestieël

kauw = daol

kauwen = knawwele

keel = kael

keer = kieër

kennen = kènne

kerel = kaerel, manskaerel

kerk = kirk

kermis = kirmes

kers = kees

Kerstmis = Keesmes, Kesemes, Kersmes

ketel = kèlle, kieëtel

keuken = kuueke

keuren = kääre

keutel = kuuettel

kever = kaever

kies = baktandj

kiespijn = tandjpien

kietelen = ketele

kiezen = keze

kijken = kieke

kikker = kwakker(t)

kind = kindj, wèch(t)

kip = hoon, tieteke, pól

klaar = klaor, gereid, aaf, vaerdig

kleding = kleier

kletsen = aobjette, aobjhore, klasjenere, prazele, wazele, zeivere
kletspraat = kwatsj, wazel
klimmen = klumme
klokhuis = kits
klontje = kluntje
kloof (in de huid) = keen
klooster = kloeaster
kloot = kloeat
kluis = kloes
kneden; deeg ~ = knaeje; mingele
knijpen = niepe
knoeien = knoeaje, bradzele, bróddele
knook = knoeak
knoop = knoup
knopen = knuipe
koek = kook
koel = keul
koelkast = ieskas(t)
koffie; slappe ~; sterke ~ = koffie; maerezeik, zawwel; penseterger
koken = koeake
kokhalzen = kãöke
kolen = koeale
kom = kómp
komen = kómme
koningin = kuueningin
kooi = koeaj
kool; rode ~; witte ~ = moos, koeal, kuuel, höd, höt; roead moos; kappes
koor = koear
koord = kaord, koeard
kop = kop, kiebess, höd, höt; tas (drinkgerei)
kopen = koupe
koper = kuiper (klant); koeaper (metaal)
koppig = waes, dwaes
korenbloem = koearebloom
korf, mand = körf, manj
korst = koos(t)
kotelet = kortelèt
koud = kaod
kraai = kraon
kraal = kral
kraam = kraom
krabben = kratse, dabbe
krant = gezèt
krap = krieë
kregel = nuuetelik
krent = krint

kreuken = kruueke, frunsele
kreunen = kume
kreupel = kruuepel, linjelaam
krijgen = kriege
krimp = krump
kring = krink
krom = krómp
kruid = kroed
kruik = kroek
kruimel = gruuemel
kruipen = kroepe
kruis = kruuts
kruisbes = kroonsjel, krónsjel
kruiwagen = kroeker
kruk = krök
krul = krol
kuiken = kuke
kuil = koel
kuit = kuut
kussen = kösse
kwaad; ~ spreken = kwaod, giftig; sjantje, bletse
kwaal = kwaol
kwajongen = prengel, raekel, batjakker, batje
kwartier = ke(r)teer
kwijt = kwiet

L

---

laag = lieëg (hoogteverschil); laeg (laaghartig)
laars = stevel
laatst(e) = lèst(e)
ladder, trap = leier
lade = laaj
lam = laam
land = landj
languit = lank-eweg
lantaarn = lantaer
lauw = law
lawaaï = lewe(j)t, spektakel
leed = leid
leeftijd = laeftied
leeg = laeg
leem = leim
leer, leder = laer
leeuwerik = lieëwerik
leggen = lègke
lekken = lieëke

lelijk = lieëlik, nôt
lengte = lingdje
lepel = lieëpel
leren = lieëre
leugen = luuege
leuning = läön
leven = laeve
levensmiddelen = aeteswaar
lever = laever
lezen = laeze
lichaam, lijf = lief
licht = leech(t)
liedje = leedje
liegen = lege
liever = lever
liggen = ligke
lijden = lieje
lijk = liek
lijken; ~ op = lieke; (ge)lieke, are, stale op
likdoorn = aegerstoug
likken = lekke, lebbere
linnen = liene
lood = loead
loon = loean
lopen = loupe
lot = loeat
lucifer = zwaegel
luiden = loeje, trumpe
luik = loek
luis = loes
lukken = lökke
lusten = löste

M

---

maaien = mejje
maal = maol
maan = maon
maand; elke ~ = maon(d)j; maon(d)jeliks, almaondjes
maandag; op ~ = maondig; smaondigs
maar = mer
maart = mieërt
maaskei = kinjerköpke
mais = meis
mals = zoumig, mörg
man = man, manskaerel; mins (echtgenoot)
mannen = mansluuj, men

markt = mert
masker = mómmegezich(t)
me, mij = mich
medaille = medalie, sjappeleer
medelijden = kompassie, mètliej(e)
mee = mèt
meel = mael
meer = mieë(r)
meest(e) = meist(e)
meikever = meikaever, mölder
meisje = maedje, mókkel
melk = mèlk
men = m'n, me
menen = meine
mensen = minse, luuj
merel = maerel
mes = mets
mest = mès(t)
meteen = medein, metein, dalik, drek, oppen-daod
meten = maete
middag; een ~slaapje doen = middig; unjere
mier = aomzeiksel
mij, me = mich
mijn = mien, miene
mis = mès (gebedsdienst)
misschien = mesjiens
misselijk makend ruikend = ieëmelik
mist = moet
modder, slijk = pratsj, toeater, modder, sliet
mode = moeade
moe = meug
moed = mood
moeder = moder
moeilijk = lestig, meujlik
mogelijk = mäögelik
molen = muuele
molenaar = mölder
mond = móndj, moel
mooi = sjoean, net
mopperen = móppere, grawwele, knotere
morgen; 's morgens = möрге; smörges
mouw = moew
mug = mök
muis = moes
mus = mös
muur = moor
muziek = meziek

N

na = nao
naad = naod
naaien = nejje
naakt = naaks
naald = naoldj
naar; ~ toe = nao, haer; haer, op aan
naast = naeve
nadat = naodet
nadeel = naodeil
nagel = nieëgel
nat = naat
natuurlijk = neteurlik, allich(t)
nauwelijks = klamp
nee = nae
neef = naef
neer = nieër
nek = nak
nemen = numme, pakke, kriege
nergens = nöriges
nest = nès(t)
net, pas = krek, sjus(t)
netjes = prónt
neus = naas
niemand = nemes, geine
nier = neer
niet = neet
nietwaar = wa(h), waor, wor(re)
nieuw = noew
nieuws = noets
nieuwsgierig = noewsjieërig, benoewdj
niezen = neeste
nijd = nied
node = noeaj
nodig = nuuedig, vandoon
noemen = neume, numme
non, zuster = nón, begien, zöster
nood = noead
nooit = noeat(s)
noorden = noearde
noot (muziek) = noeat (muziek); noot (vrucht)
nootmuskat = nootbesjaot, besjoat, mesjaot
nors = gallig, kortaaf, nitsj, kortgevaesdj
nuchter = neuchter
nu = noe

O

ofschoon = ofsjoean, wiewaal
ogenblik = ougeblik
olie = oealie
om = óm
omheining = toen
omhoog = ómhoeag
omlaag = ómlieëg
onder; onderste = ónger; óngerste, ungelste
ondergoed = lievendj
ondersteboven = ungelsteboeave
ondertussen = óngertösse, óngerwiel
onderweg = óngerwaeg(es)
ongedierte = óngesieffer
ongeïnteresseerd = vuuer-aevevääol
ongeveer = intrintj, óngevieër, zoeaget, bekans
onhandig; ~ zijn; ~ werken = ónhenjig; de
 henj verkieërdj höbbe staon; hampele
onlangs = lèsaan
ons; onze = ós, oos; oze
ontstoken; ~ lip = ón(t)stoeake; braodsjel,
 brozellup
Onze-Lieve-Heer = Ooslevenhieëer,
 Slevenhieëer
Onze-Lieve-Vrouw = Ooslevrouw, Slevrouw
oog; tranend ~ = oug; ziepoug
oogstrontje = waegesjieter
oogvuil = pups
ooit = oeat(s)
ook; ~ nog = ouch; ouch nog, onnog
oor = oear
oorvijs = flaer, watsj, vaeg
oosten = oeaste
open = oeape
ophef, opwinding = alterasie, behej, ambras,
 meriel
ophitsen = opjense, aankisse
ophouden, stoppen = oetsjeie
oplichten = bezeike
opnieuw = opnoew, oppernoew
opscheppen = opsjöppe, stute, strónse
oud = aod
ouder = aojer
ouderwets = aojerwèts
ouwehoeren = aojhore, aobjette
over = uuever
overschot = uueversjot, mieëres
overtuigen = uuevertuge

P

paal = paol
paard = paerd
pad = paad
paling = paoling, aol
pand = pandj
papier = pepeer
part; voor mijn ~ = paart; vuuer mien paart
Pasen = Paose
patroon = petroean
peer = paer
peetoom; peettante = paetoeame; paettant
peper = paeper
piekeren = prakkezere
pier = peri(n)k
pijl = piel
pijn = pien
pijp = piep
pikdonker = paekeduuster, zakkeduuster,
 stikkeduuster
pioenroos = balro eas
piston = pestóng
pit = kaer; stein (kers, pruim)
plafond = plefóng
plagen = plaoge
plakken = plekke
platzak = keps
pleister = plaoster
plezier = plezeer, ammezase
ploeg = ploog
ploeteren = maore
plooi = ploear
pluizen = pluze
plukken = plökke
poort = port
poos = poeas
poot; tafel~ = poeat; stumpel
portret = pertrèt
potlood = potloead
praat = kal, geklets
praten = kalle, klasjenere
precies = persies, krek, prónt
preek = praek
prei = poear
prijs = pries
prikkeldraad = pindraod
proberen; moeizaam ~ = prebere, perbere;
 helle

proficiat = perfiesiat, prefiesiat
proper = proeaper
pruik = pruur
pruim = proem
prul = fódde, klómmel
prutsen = prutse, fispernölle, aankloeate
punaise = penaes
punctueel = puntjelic
punt = puntj, tump
put = pöt

R

raad = raod
raap = reub
rad = raad
raden = raoje
rafel = raofel
rand = randj
ranzig = gessig
razen = raoze
reden = reje
redetwisten = straeve
ree = rieë
reeks = rie, rieëmsel, rits
regen = raengel
regenbui = bies
rekel = rael
rekening = raekening
repetitie = rippetiesie
rest; restje = klats, kletske; vedzelke
rib = rub
riek = reek
riem = reem
riet = reet
rij = rie
rijden = rieje, vare
rijgen = riege, vaeme
rijk = riek
rijp = riep
rijst = ries(t)
rillerig = sjoeverichtig, riejerechtig
ring = rink
rode sterappel = bënneruuedje
roepen = rope
roeren = reure
roest = ros
roet = root

roken = rouke, pave; ruike (van vlees)
rond = rón dj
rood = roead
rook = rouk
rookvlees = ruikvleis
room = roum
roomboter = gooj bótter
roos = roeas
rooster = ruuester, roeaster
rozenkrans = roeazekrans, österke
rozijn = rezien
rug = rök
ruien = ruizele
ruiken = ruke
ruilen = rule, toese
ruim = ruum
ruis = roes
ruit = roet
rund = rindj
rups = roeps
rust = rös(t)
ruw = roew; vrieë (huid)
ruzie; ~ maken = ruzing; (zich) vrei(g)ele, zich tagke, stechele

S

savooiekool = sevoeaje (moos)
schaafsel = sjaefsel
schaal, schotel = sjaol, sjóttel
schaamte = sjaemdje
schaap = sjaop
schaats = sjaats
schade = sjaaj
schaduw = sjeem
schakelaar = sjakelieër
schamel = sjaemel
schande = sjanj
schap, legplank = sjaap
scharnier = sjerneer, her, gehing
schat = sjat
scheel = sjael
schelen = sjille, bómme
schenzen = sjinke, gaeve; sjödde (vloeastof)
schep = sjöp
scheren = sjaere
schil = sjèl
schip = sjeep

schoen = sjoe, sjoon
schoenpoets = sjoepoets, wiks
schoenveter = nistel
schommelen = sjógkele, sjóngele, sjómmele
schop = stamp (trap); sjöp, sjoop (graaf-werktuig)
schort = sjolk
schuiven = sjuve
schuld = sjöldj, sjoud
schuren = sjore
schuur = sjeur
serenade = sirrenaadje
sigaar; sigaret = segaar; segrèt
simpel = sumpel
sinaasappel = appelesien
Sint Maarten = Fakkele(n)tienes, Sinte(r)-merte,
sla = slaaj
slaag; ~ krijgen = slaeg, rammel; slaeg kriege, ze gerete kriege, ze gezwaarsdj kriege, ze uuever die näöj kriege
slaan; krachtig ~ = slaon, watsje, paere; bäöme
slaap = slaop
slager = slechter
slee = slei
sleutel = sluuettel
slijpen = sliepe
slim = slum, fenistig
slonzig = slónzig, sjebbig, sjebbetig
sloot = graaf
smeerlap = smieërlap, voelik
smerig = voel, smieërig, nöt, vèttig
snel = flot, gaw
snoeper = leknaas, slóknaas, slókmoel
snoepgoed; snoepje = slók; lekkerke, babbeltje
snoer = snoor
soda = zouda
soep = sop
sok = zok
soms = aaf en toe, dèks
spaak = speik
speen = tutter, loetsj; dieëm (van een uier)
speklap = hes(t)
spelen = spuuele
spiegel = spegel
splijtkool = ieëwigmoos
spoor = spoear
spugen = spieje
staan = staon

stappen = stappe, traeye, tapere, stevele
steegje = gats, getske
steen = stein; brik (baksteen)
steken = staেকে
stelen = staele, strietse, bietse, klawwe
stem = stum
stiekem = loezig, loepetig
stijf = stief
stijfkop = mooskop, stiefkop, stiefnak, waeslap
stof = stoeaf
stoken = stoeake (oven, kachel); stuike (tegen elkaar opzetten)
stomdronken = stróntjzaat, sterrezaat, knónnezaat
stoot, por = stoek, stoeat
storen = stuuere
stoten = stoeate
straal = straol
straat = straot
straf = straof
strak = strang, ing
strikken = binje
stro = struue
stompelen = strómpeler, hómpele, sjravele
strooien, morsen = struie
stroop = sjroeap
strop = ströp
stroper = struiper
struik = stroek
struikelen = stroekele, strukele
stuiven = stuve
stuk = stök
sturen = sjikke, steure, sture
sufferd, sul = aenj, zaodreub, subbedeies, klöppel, stómmerik, hannes, hampeleman

tegenover = tieëngenuuever
tegenwoordig = allewel(es)
teken = teike
telkens = ederskieër, edere kieër
terug = trök
tevreden = kóntent
theedoek = aafdrueg(handj)dook
thuis = thoes
tic = fiemel
tien = tieën
tijd; te zijner ~ ; tegen die ~ = tied; hie-en-tieë(n)ge; dao-en-tösse
tillen = löchte, luchte, höffe, lochte
timmeren = tummere
tochten = trèkke
toen = wie
tol = póppernel, pómpernel
tonen = tuine
toon = toean
toren = toeare
totaal = gans, ram, rats(j), herstikke
traag = traog
trede = traej
treiteren = traetere
trom = tróm
troon = troean
troost = troeast, truuest
trots = gruuets
trouw = troew
tuin = gaard
tuinboon = wölleboean
tussen = tösse
twalf = twelf
tweet = twieë
twintig = twintig

T

taai = tej
tam = taam
tand = tandj
tarwe = terf
tas = tas, kallebas, sjekosj, sjakosj
teen = tieën
tegelijkertijd = innegang, tegeliekertied, impressant, impassant
tegen = tieë(n)ge
tegendraads = krangs, waes, dwaes, ströp-in

U

u = gae; uch
ui = eunj
uier = ujer
uil = uul
uit = oet
uiteen = oetrein, oetein, vanein
uiterlijk = uterlik, oeterlik
uitgang = oetgank
uitgeput; ~ zijn = poem (aan), vaerdig; poem aan zeen, de knuip aafhöbbe

uitschelden = oetsjel(d)je, oetsjoebe
uitnodigen = nuueje
uitslag; ~ op de huid door de warmte =
 oetslaag; hitsblaor, hitsbróbbel
uittrekken = oettrèkke; oetdoon (kleren); gaeje
 (onkruid)
urine = zeik
uur = oor
uw = eug, eur, eure

V

vaak; ~ genoeg = dèk(s); dèkzat
valsspeler = foetelieër
vanavond = vanaovendj, d'znaovendj
vandaan = vanaaf
vanmiddag = d'zmiddig
vanmorgen = d'zmörge
vannacht = d'znach(t)
vanzelf = vannelein, van allein, van eiges
varken = verke
vat = vaat
vee = vieë
veel; in ~ varianten = vää; hóngerderlei
veer = vaer (vogel); vieër (veerpont)
veertien = vieërtieën
veertig = fieërtig
vegen = vaege; kieëre (met een bezem)
veiligheidsspeld = toespang, sloetspang
veld = veldj
venster = vinstër
vent = kaerel, manskaerel
ver; van ~af = wied; van wiedaaf
verder = wiejer
verdriet = verdreet
vergeten = vergaete
vergiet = doorslaag
verhaal = verhaol
verhuizen = verhoeze
verjaardag = verjaordag, verjaordig
verkeerd = verkieërdj
verklikken = verkleppe, aansjiete
verkouden = verkaodj
verlegen = verlaege, bluee
verliefd = verleefdj
vermicelli = fermesjèl, vermesjèl
vernielen = vernele
veroorloven = leiste

verroest = berostj
vers = vees
verschoten = versjoeate, vaal
verstand = verstandj, bezej
verstoppertje (spelen) = stoppiepke
vertellen = vertèlle
vertrouwen = vertroewe, fidusie, fedusie
veruit = wiedeweg
vervelend; ~ doen = vervaelendj; misselike
verwelken = verslakkere
verzamelaar = sjammetäör
vezel = vedzel
vier = veer
vierde; ~ deel = veerdje; vieërel
viezerik = vètlap
viezigheid = nöttigheid
vijf = vief
vijftig = fiefdig
vinden = vinje
viool = fioeal
vis = vès
vishengel; vislijn = vèssegaerd; viem
vissen = vèsse
vlaaienroostertje = äörtje, flajenäörtje,
 häörtje, kokenäörtje
Vlaamse gaai = merkof
vlag = vlak
vlak = vlaak
vleermuis = vlaermoes, flaermoes
vlees; taai ~ = vleis; laerenties
vlegel, kwajongen = vlieëgel, saro, prengel,
 sjebuunder
vlek = plek
vleugel = vluegel
vlieg = vleeg
vlierstruik = fleer
vlinderdasje = nondedjuke
vlo = vloea
vloeken = vloke
vloer = gróndj
vlug = flot, gaw
vod = lómmel, fóddele
voddeman = voddelekrieëmer, fóddele-
 krieëmer
voelen = veule
voeren = veure; vore (voederen)
voering = veuring, voring
voet = voot
voor = vuuer; voear

voorbeeld = vuuerbeeldj
voordat = ieër, ieërdet, vuuerdet
voordeel = prefiet, vuuerdeil
voorn (vis) = röts
voorraad = vuuerraad
voorst = vuuerste
voortdurend = al, al(s)mer, slaagmaesig
voortmaken = vuuroetmake
vorig = vuuerig
vork = fersjèt, versjèt
vouw = vaoj
vraag = vraog
vreemd = vraemdj
vriend = vrindj
vriendelijk = vrintjelij
vrijdag; op ~ = vriedig; vriedigs, frides
vroedvrouw = wiesvrouw
vroeg = vreug
vrouw; vrouwen = vroumes; vrouluuj
bazige ~ = hieëp
boosaardige ~ = falie, kernalie, prie, toej
deftige ~ = kakmedam
gekke ~ = feep
forse ~ = muuelepaerd
geduldige, rustige ~ = modergaods
goedgelovige ~ = bäöts, bluts
kleine, tengere ~ = bräömelke
modebewuste ~ = moeadepupke
nonchalante ~ = waaj, waatsj
onnozele ~ = mäön, dódzal, dudzelke
praatzieke ~ = taatsj
slordige ~ = sjrapnel
~ die veel uithuizig is = jats, jatsmerie, jatsprie
vrucht = vrócht
vuil; zich ~ maken = voel; zich oetstrieke
vuilak = voelik, nöttert, vètzak
vuist = voest
vullen = völle
vuur; met ~ spelen = veur; vunkel, funkel

W

waaien; hard ~ = wèjje; boeze
waar; waar? = waar; woea?
waarheen = woeahaer
waarom = woearóm
waarvoor = woeavuuer

wafel = waofel
wandelen = wanjele
wanneer = wannieë(r), wiene, wienieë
warm; zich warmen = werm; zich wörme
wasknijpers = wasklöppelkes, wasklemmerkes, waskniepers
wat = waat
watblief(t) = waatbleef
waterketel = moear
we, wij = wae
weduwe; weduwnaar = widvrouw; widman
weegschaal = waog
week = waek (7 dagen); weik (niet hard)
weelde = waeldje
weer = waer
weerszijden = beidskenj, weerskenj
weg = waeg (straat)
wekelijks = alwaeks, waekeliks
wel = waal
welk(e) = waat vuuer ein(e), waatfer
wensen = winse
wereld = wieërelde, werreld
weren (zich) = wieëre zich
werken = wirke
wesp = wisp
weten = weite
wie; van ~ = waem; waem zien
wieden = gaeje
wieg = weeg
wiel = raad
wijd = wied
wijf = wief
wijn = wien
wijzen = wieze
windje, scheet = puupke
winter; in de ~ = wintjer; swintjers
woelwater = sjravelkóntj, tirvelkóntj, sjörgvot
woensdag; op ~ = woonsdig, goonsdig; sgoonsdigs, swoonsdigs
wonen; samenwonen = woeane; hoeze
woning = wuening
woord = woerd
worden = waere
worst = woos(t)
wortel, peen = moear
wortelstamppot = moearemoos
wrijven = vrieve
wroeten = dabbe, vreutele, freutele

Z

zaad = zaod
zaag = zaeg
zaaien = zejje
zacht = zaoch(t)
zadel = zaal
zak = tes (in kleding); toet, bujel (van papier)
zakdoek = tesse(n)plak, zakdook, snoterlap
zakmes = kniep
zand = zavel, zandj
zang = zank
zanger = zenger
zat, dronken = zaat
zaterdag: op ~ = zaoterdig; saoterdigs
zee = zieë
zeem = zieëm, laere lap, zieëmlaere lap
zeep = zeip
zegen = zaengel
zeggen = zègke
zelfstandig = zelfstenjig
zes = zès
zestig = sestig
zetel = zaetel
zeug = zoog
zeuren = greize
zeurkous = zeikbóks, zeiverzak, zeiverlap, greizer(t), zeiktrien, zeikdieëm, zeiker(t)
zeven = zeve [ze~ve] (cijfer); [ze\ve] (door een zeef laten lopen)
zeventig = seve(n)tig
ziek = krank
ziekte = krenkdje
ziekeliijk = krenkelik
ziel = zieël, zeel
zien = zeen
zij = zie [zie~] (persoonlijk voornaamwoord); zie [zie\] (zij, zijde)
zitvlak, achterwerk = baom, kóntj, vot
zo; ~ dadelijk = zoea; semaris
zoals = zoea-es, wie, es
zoeken = zeuke
zoet = zeut
zolder = zólder
zondag; op ~ = zóndig; sóndigs, sóndes
zonde = zunj
zool = zaol
zoom = zoum
zorgen = zörge

zout = zaot
zuchten = kume
zuigen = zoeke, zuge, zoebele
zuipen = zoepe
zuiver = zuver (schoon); haol (puur)
zult = huidvleis
zus = zöster
zuur = zoor
zuurkool = zoormoos
zwaaien = zwejje
zwaar = zwaor
zwak = zwaak
zwaluw = zwelf
zweer = zwaer
zweet = zweit
zwemmen = zwumme
zweren = zwieëre; zwaere (vinger)
zwijgen = zwiege
zwoerd = zwaars

Appendix

Ondersteuners

Dit woordenboek kwam tot stand met een substantiële financiële bijdrage van:

Rabobank

Rabobank Maas en Leudal Fonds

Gemeente Maasgouw

Vereniging "Vrienden van Thorn"

Vereniging Vrienden van Thorn

Raod veur 't Limburgs

Raod veur 't Limburgs – Roermond

Prins Bernhard Cultuurfonds Limburg

De Ansfriedstichting

Ondersteuners

*Onderstaande bedrijven en personen mochten wij
noteren als sponsor van deze uitgave:*

Adams Muziekcentrale – Ittervoort
Stichting Fonds voor Sociale Instellingen (FSI) – Geleen
Prof. Dr. F.P.C.L. Tonnaer – Thorn
Kasteelhoeve De Grote Hegge – Thorn
HETON Accommodatiebeheer – Kerkrade
Kookstudio Thorn – Thorn
Stepco Group – Ittervoort
Jeu Meex – Thorn
Marestien en Huub Parren – Thorn

Ondersteuners

*Als donateur van het Thoeers Woeardebook
noemen wij:*

Machinefabriek van Aarsen – Panheel
B&B Bèd&Bótram Bie Ós – Thorn
Aannemersbedrijf Beunen – Thorn
Mr. dr. Ad Lutters – Maastricht
Praktijk voor Fysiotherapie Richter – Thorn
Mr. W.K.J. van Santen – Thorn

Ondersteuners

Tijdens de intekenperiode gaven onderstaande personen en bedrijven aan om het Thoears Woeardebook met een extra financiële bijdrage van € 10 te willen steunen:

Giel Aben – Grathem
Mr. P.C.H.P. van Acht – Roermond
Yvonne van Acht – Roermond
Adams Terrazzo – Thorn
Drs. J.W. Bertens – Maastricht
Berthe en Frits – Roermond
Harry van de Boel – Amersfoort
Fam. Th. Bongers-Corstjens – Thorn
Huib Brouns – Neer
Walther Brouns – Beesel
Slijterij-Wijnhandel J.P. Brulet – Thorn
M.G.H. Cober-v. Acht – Thorn
Tr. Corstjens-Geurts – Thorn
Renovatiebouw Paul Corstjens – Thorn
Jos Coumans – Utrecht
Ria Creemers-Drossaert – Ittervoort
J.J.M. Cuijpers – Den Haag
Corné Dehing – Thorn
Riëtte van Delft – Thorn
Eetcafé 'De Kuueninklike Hoeskamer van Thoeaar' – Thorn
Karin Dormans – Ransdaal
Forellenvijver 'Heioord' – Neeritter
Lucie v.d. Goorbergh-Tonnaer – Rosmalen
Madeleine Hamans-Pinxten – Heel
J.A.W. Heijkers – Heel
Laurens Hendrikx – Ittervoort
Christine Hilbrant-Metten – Thorn
Marc Hilkens – Wessem
H.W.M.J. Houben – Thorn
M.H.P. Hulsbosch – Sint Pieters Woluwe (B)
Architektenburo M.L. Janssen – Thorn
Ijssalon San Marino – Thorn
J.M.H. Kuczek – Thorn
Michiel Levels – Thorn

J. Levels-Adams – Thorn
Mgr. R.H.M. Maessen – Thorn
MauCe Enterprises – Swalmen
Marij van Tjeu van Wie – Thorn
Annemarie en Joost Meijers-Levels – Den Haag
M. Metten – Belfeld
Ir. J.H. Moers – Linden (B)
Travel Counsellors Henny Ottenheim – Thorn
Drs. Arno Parren – Papenhoven
Drs. P.L.G.C.M. Parren – Thorn
Anne-Rie Schippers – Montfort
Drs. Louis A.H. Schreurs – Grathem
Drs. H.M.J. Schreurs – Ittervoort
E.F.G.M. Seerden – Heel
Hen Sleven – Hunsel
W. Sniekers – Baexem
Henk Straetemans – Thorn
Inge Straetemans – Thorn
Paul Straetemans – Thorn
L.H.M. Stroekxs van den Broek – Dordrecht
Lilian Theulen-Peeters – Thorn
F.J.G.J. Tonnaer – Thorn
J.J.I. Tonnaer – Thorn
Loek Tonnaer – Eindhoven
Leo en Nel Tonnaer – Vila Nova de Milfontes (P)
Marijke Tonnaer – Sittard
Rob en Margot Tonnaer – Weert
Miriam Tonnaer – Zeewolde
Jeanne Tonnaer-Pluijmaekers – Weert
Marie-José Tonnaer – Arnhem
Rosie Tonnaer – Gorinchem
Roel Tonnaer & Margot van Dijk – Utrecht
Spar Vaes – Thorn
Will Verbruggen – Beegden
Wijngoed Thorn – Thorn
Resie Wuts-van Acht – Landgraaf
Adm. en Ass. Kantoor Bert Zeegers – Thorn
Jules Zollner – Heerlen

Colofon

Uitgave:

Werkgroep Thoeers Woeardebook

Samenstelling woordenboek:

Werkgroep Thoeers Woeardebook
Peter Bokken, Jan Corstjens, Mariet Dehing,
Madeleine Levels-Adams, Jeu Meex,
Huub Parren, Mien Parren-Coelen,
Rianne Rulkens-Tonnaer, Har Sniekers,
Laurens Stakenborg, Marijke Tonnaer

Eindredactie:

Marijke Tonnaer en Har Sniekers

Vormgeving en opmaak:

Polka Design/Joep Pohlen, Roermond

Drukwerk:

Schrijen-Lippertz, Voerendaal/Stein

Bindwerk:

Boekbinderij Van Waarden, Zaandam

ISBN: 978-90-9026352-6

Eerste druk: oktober 2011

Oplage: 800 exemplaren

Lettertipe: FF Tisa

Papier: 140 grams Dito houtvrij wit offset

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.